CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

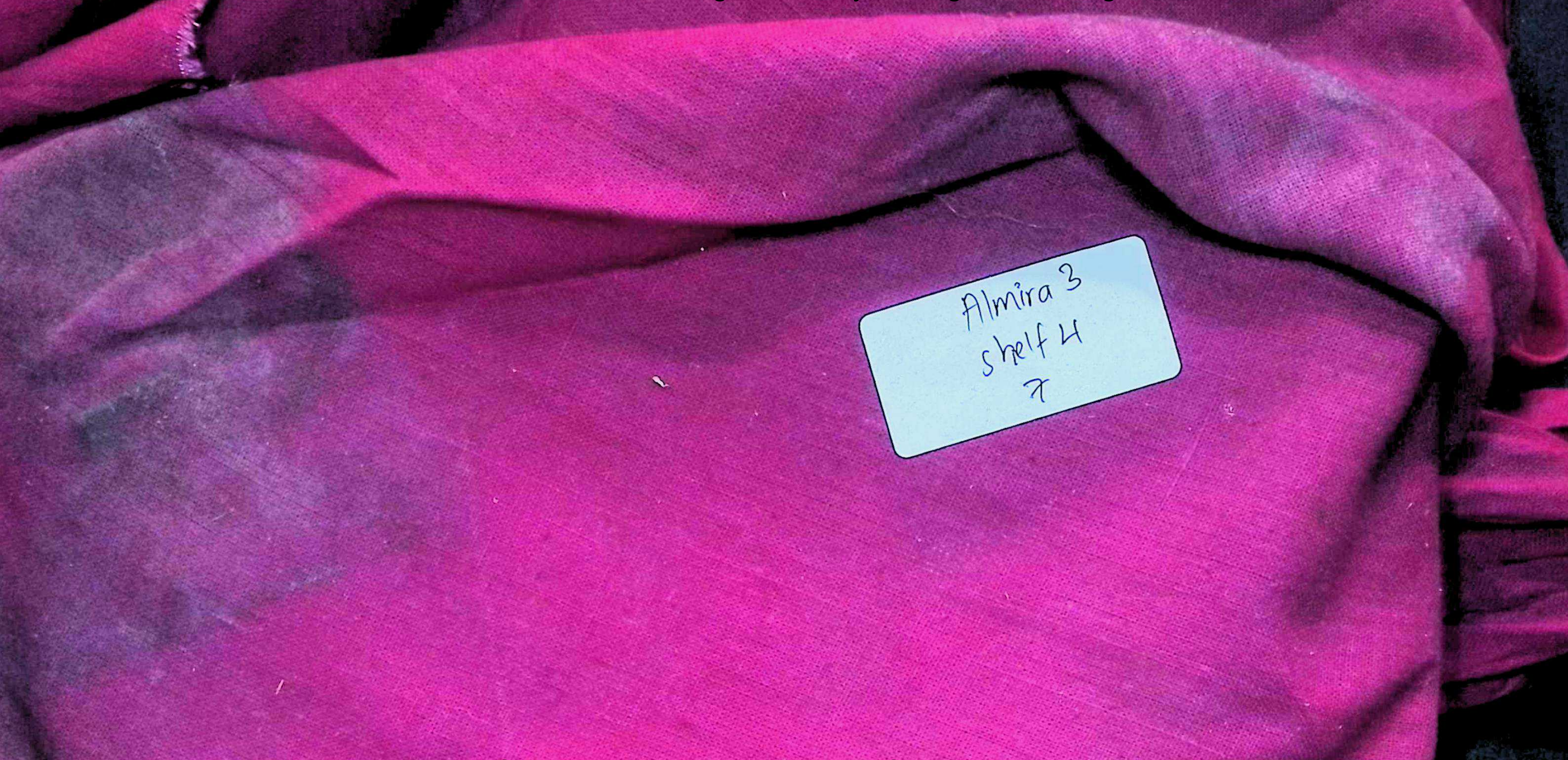

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

१६८८४

पूर्तकमलाक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

1. Purta Kamalakara Of Kamalakara Bhatta
2. Parvana Shraddha Vidhi
3. Ekodishtha Shraddha Vidhi
4. Sankshepa Tarpana
5. Tarpana Vidhi
6. Ganga Puja Vidhi
7. Vishnu Sahasra Namavali
8. Kodanda Shastra
9. Purta Kamalakara
10. Sankalpa Shraddha Vidhi
11. Rajabhisheka Mantra
12. Viraishvariya Danurveda Of Vikramaditya
13. Jataka Tattva
14. Kripaddisha Tantra

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र·का॥ श्रीगणेशायनमः॥ ॥श्रीरामपितरौनत्वागणेशंशारदांशिवां॥नारायणात्मजश्रीमड्डाककृष्णस्यसू
॥१॥ नुना॥कमलाकरसंज्ञेनपूर्त्तंकिंचिदिहोच्यते॥अथाग्नेयवाराहभविष्योत्तरबौधायननारदपंचरा
त्रहेमाद्रित्रैविक्रमीकल्पतरुदामोदरीयादिप्राच्योदीच्यग्रंथानुसारेणमात्स्यप्राधान्येनप्रासाद
लिंगमूर्त्तिप्रतिष्ठाप्रयोगः॥तत्रप्रासादमात्रेनूतनेयजमानःप्राणानायम्यदेशकालौसंकीर्त्य
सर्वदुःखनाशव्याधिभयवंधनक्षयाभावसमग्रवर्षशतजीवित्वैककल्पस्वर्गवासनरकनिम
ग्नकुलायुतोद्धरणानंदीयविष्णुलोकगमनध्वेनदीपाधिकरणककुलायुतयुक्तामकर्तृकविष्णु ॥राम॥
लोकवासकामः॥केचित्तु॥सर्वपापक्षयपूर्वकरुद्रालयगमनानेककल्पावच्छिन्नस्वर्गलोकहर्षः ॥१॥
परार्द्धद्वयकालव्यापिमहत्तपःप्रभृतिलोकांगनासहितपरमविष्णुपदप्राप्तिकामः इतिमात्
सेजलाशयस्थफलमाहुः॥कलद्वयाद्युग्रहपूर्वकतत्तद्देवताशीतिद्वारातल्लोकप्राप्तिकामोवा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ देवोपि नवश्चेन्नदास्थापितप्रतिमावस्थितिदिनसमसंख्यवत्कयुगसहस्रावच्छिन्नविष्णुलोकम
हितनत्वसप्तोकप्रतिष्ठाकरणजन्यफलसमफलशंकरब्रह्मादिप्रतिष्ठाजन्यफलसमफलार्यमा
दिपितृवासवादिद्गीतिप्रासादपादमिष्टरेणसमसंख्यवहयुगसहस्रावच्छिन्नविष्णुसमवा
सप्रयागीयमाघस्नानप्रेनपक्षीयगयापिंडदानकार्तिकमासीयपुष्करस्नानरविग्रहका
लीनकुरुक्षेत्रस्नानदानवैशाखमासीयद्वारकाप्रोक्तरविग्रहकालीनप्रभासशिवरात्रिकाली
नविश्वेश्वरहाटकक्षेत्ररेवातीर्थशुक्लतीर्थगंगासागरप्रोक्तफलसमफलाश्वमेधादियज्ञद्वादशीसं
भवबहुब्रनबहुकपिलाकोटिदानबहुहेममारशनदानजन्यसमफलबहुवांछयशापराकजन्यफ
लसमफलकामनया ॥ तथा ॥ पापक्षयपूर्वकमात्मनासहपितृनोमातृनश्च दश पूर्वा दशापरैकविंश
तिपुरुषमुक्तिकामनया श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं स्वकृतप्रासादप्रतिष्ठासहितविष्णुमूर्तिप्रति॰

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र·का॥
॥२॥

ष्ठामहमाहेषडहेवनुरहेश्च सद्योवाकरिष्ये॥ लिंगेनु॥ लिंगवेदीगन्नपरमाणुसमसंख्ययुगसहस्राव
धिशिवलोकनिवासपूर्वकशिवसायुज्यसिद्ध्यर्थमित्यादिसंकल्प· नदंगतया गणेशपूजापुराण
ह्वाचनमातृपूजावसोर्धारानान्दीश्राद्धानि कृत्वाहेमकुंडलद्वयसत्केयूरद्वयकनकरणागुली
यकवस्त्रयुग्मेर्कार्त्तिकेयाः द्विगुणामूल्यमुपनीयप्रासादप्रतिष्ठाकर्मकरिष्ये॥ तत्रत्वंमेगुरुर्भवे
तिप्रार्थ्य· भवानीतिनेनोक्ते॰मुकगोत्रोमुकशर्म्माहंममुकगोत्रमाचार्यंवृणे· इतिवृत्वाचार्यस्तु
यथास्वर्गेइतिपठित्वावस्त्रालंकारोयानछत्रजलपात्रादिदत्वाप्रार्थयेत॥ मंत्रमूर्त्तिभवान्नाथ
संसारछेदकारक॥ देवपूजांहियथास्यात्कुरुधर्म्मोगतिर्वनः॥ प्रतिष्ठादिविधावस्मिन्कुरुधर्मे
यथोदितं॥ यथाशक्तस्यवागीशआचार्यःसर्वकर्मसु॥ तथाभवानमाचार्योवृत्तोस्मिन्यज्ञकर्मणि
णि॥ त्वत्प्रसादादिदंपूर्त्तंसमग्रफलमाप्नुयां॥ संसारभयभीतेनअयंयज्ञःसुभक्तिन॥ प्रारब्धस्त्व

॥राम॥
॥२॥

2

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्वत्प्रसादेन निर्विघ्नो मे भवेदिहेति ॥ हे माडिमनेनुसदसस्यादेवराणां ॥ मंत्रस्तु ॥ त्वं मे गुरुः पिता मा
ता त्वं प्रभुस्त्वं परायणाः ॥ त्वत्प्रसादाच्च विप्रर्षे सर्वं मम स्यान्मनोगतं ॥ आपद्विमोक्षणार्थाय कुरु
यज्ञमतंडितः ॥ ऋत्विग्भिः सर्वतः शुक्लैः संयतैः सुसमाहितैः ॥ आचार्येणाच संयुक्तैः कुरु कर्म यथो
दितं ॥ ततः ऋग्वेदिनो होता यजुर्वेदिनो होता सामवेदिनो होता अथर्ववेदिनो होता पूर्वकुणाउ दक्षिणाकुंडे
पश्चिमकुंडे उत्तरकुंडे होतृत्वेन त्वामहं वृणे इति प्रत्येकं वृत्वाथवा भगवन्सर्वधर्मज्ञ सर्वध
र्मभृतां वर ॥ वितते मम यज्ञेऽस्मिन्नृत्विग्युक्तो भव सुव्रतेति द्वात्रिंशत्षोडशाष्टौ चतुरो वा ऋत्विजः प्र
त्येकं वृत्वाष्टौ चतुरो वा द्वारपालाञ्जावतस्वजापकान् ऋग्वेदः पद्मपत्राक्ष इत्याद्यैर्जलाद्याः यः
वृहृन्य उपासत ॥ यद्यतु स्वल्पेष्वेकाग्निवत्कार्यं विप्रशाखाइतेतृभिरितिमात्स्ये क्के रेकाग्निमा
त्रे ॥ तदाचार्यं कृत्वा यथा चतुर्मखो ब्रह्मेति ब्रह्माणां वृणुयान् ॥ आश्वलायनासोपि कृतनाकृतः ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तदस्य यागस्य निष्पत्त्यै भवन्तोभ्यर्थिता मया ॥ सुप्रसन्नैः प्रकर्त्तव्यमेतत्कर्म यथोदितं ॥ अस्मिन्कर्म्मणि
ये ये तु वृता गुरुमुखा मया ॥ सावधानाः प्रकुर्वन्तु स्वस्वं कर्म यथोदितमिति प्रार्थयेत् ॥ तेनाष्टौ होतारो
ष्टौ द्वारपाला अष्टौ जापका गुरुश्चेति पंचविंशति ॥ चत्वारो द्वारपालास्तावन्तो जापकाश्चेति सप्तद
शवा होतृजापकद्वारपालाः प्रत्येकं चत्वार इति गुरुणा सह त्रयोदश वा ॥ अन्यशाखो गुरुरेकेकः
॥ तदा वेदान्तरीयकर्मलोपः ॥ ततः आचार्य स्वस्वशाखयान्येषां यथाशाखीयकर्म कुर्वीत तत्र शाखी
य मधुपर्कः ॥ ततः कुष्माण्डहोमं तिलहोमं तिलव्रीहिभिर्गायत्र्यालक्षहोमं च शुद्ध्यर्थं कुर्यादिति हेमा
द्रिः ॥ तत्र मूलं मृग्यं ॥ ततः सर्वे कर्त्तारश्चित्तस्य निर्मापनानुध्वाकान्तिमोपनान्विति सप्तभिर्दर्भपिंजलैर्ना
मिरूर्द्ध्वं हि ॥ देवो मा सविता पुनात्विति तिलाभे रथ स्तात्रपावयित्वा ॥ यद्देवा देवहेडनं ॥ पावमानीः सव
र्जनं ॥ तस्य ते पवित्रपते ॥ इति जपित्वा ॥ इदमापइत्याचम्यापोहिष्ठा इति हिरण्यवर्णाः ॥ पवमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नारवाकेन वा मार्जयित्वाः गायत्रीं दशवारं जप्त्वा · इदं देवहरि ति जपेद्गुरिरिति हेमाद्रिः ॥ अथाचा
र्यः ॥ कुंमे सूर्यग्रहाश्च संपूज्य नमादाय स यजमानो मंडकर्मभिरिति मंडपं पश्चद्दक्षिणीकृत्य प
श्चिमद्वारे गाढनिष्ठ्य · देशकालौ संकीर्त्य मुकदेवप्रतिष्ठा कर्मणि आचार्यकर्म करिष्येनत्रमं
डपपूजादि करिष्ये इति संकल्प्य · गणेशं संपूज्य मंत्रदेवमयो भूत्वा ॥ यदत्र संस्थितं शेषेपा
न्मंडले प्रासादे च विकीर्य पो हि ष्टेति पंचगव्येन कुशोदकेन वाभ्युक्ष्य भूमौ प्रादेशं कृत्वा · दे
वा आयांतु · यातुधाना अपयांतु विष्णो देवयजनं रक्षस्वेति रक्षां कृत्वा मंडपमध्यस्थूणाः ॥
आग्नेयादि ॐ वसुदायै · भद्रायै · अदित्यै · नंदायै नमः इति संपूज्य वहिःस्थूणा ॥ भूत्यै नमः प्रथ
मास्थूणा मावाहयामि ॥ एवमग्रेपि ॥ सरस्वत्यै · द्वितीया ॥ पूर्वसंध्यायै · तृतीयां ॥ मध्यसंध्यायै ॥
चतुर्थी ॥ पश्चिमसंध्यायै ॥ पंचमी ॥ यापत्नीं ॥ षष्ठी ॥ सावित्र्यै ॥ सप्तमी ॥ बृहत्यै ॥ अष्टमी ॥ अदितः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰का ॥
॥ ४ ॥

ये ॥ नवमी ॥ विनतायै ॥ दशमी ॥ पौर्णमास्यै ॥ एकादशी ॥ सिनीवाल्यै ॥ द्वादशी वावाह्य संपूज्य । नागमात्रे
नमः इति वालिकाः ॥ सर्पेभ्यो नमः इति वंधान्संपूज्य ॥ पूर्वद्वारे ॥ आयाहि वज्रसंधान पूर्वद्वार कृताधिप
कृष्णेदाधिपते नाम्ना सुशोभनन मोस्तुते ॥ अग्निमीलेइति सुदृष्टतोरणमावाह्य ॥ प्राची तु दिशमाश्रीत्य सु
दृष्टं नाम तोरणं ॥ महावीर्य महाकाय सिंदरायुधसमप्रभं ॥ अस्मिं महोत्सवे यज्ञे क्रतूनां प्रवरे शुभे ॥ एह्ये
हि आश्व स्थलादावाकृष्णेदाधिष्ठितः इंद्र देवन्मस्याम महातोरणो नं यज्ञरक्ष सर्वविघ्नान्निवारयेत्यावाह्य संपूज्य
त्रिशूलश्रृंगेषु इंद्रधान्तारं भगं चत्वार शास्त्रयो ध्रुवमध्वरं नंदिनं महाकालं च संपूज्य शारवामूलयोर्धा
न्येकुंभौ संस्थाप्य ॥ प्रशांताय शिशिरायेत ॥ द्वारेधात्रे विधात्रे द्वार श्रियै गरोशाय वास्तुपुरुषेति सं
पूज्य ॥ एह्येहि सर्वामरसिद्धसाध्यै रिति ॥ इंद्रः सुपतिः श्रेष्ठो वज्रहस्तो महाबल ॥ शानयज्ञात्मको देवस्त
स्मै यागात्मने नमः ॥ इति इंद्रमावाह्य । इंद्राया हि निपीमं पताकां कृत्वा द्वार तोरण मिंड मिति तोरणो निधा

॥ राम ॥
॥ ४ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यइन्द्रं परेवर इति रक्तस्नायो मे दंड इति ध्वजदंड मारोप्य इन्द्राय साम गास्तने निगंधाद्यैः संपूज्य घृतौदनं
वलिं दत्वा शची पत्नये गजारूढ वज्रहस्त सुराधिप पूर्वी व काशं गुप्त्या भी रक्ष शाचीयं प्रपत्न न ॥ इति संभाष्य
द्वारशाखयोः ॥ भूर्लोकं भुवर्लोकं आदित्यं सोमं हुतं नेतु गं क्षेत्रे दं गंगायमुना गरोशं श्रियं ध्वजेऽजन्दं वः
जं हैनु कं क्षेत्रपालं वसंपूज्य वलिं दत्वा निमीलेइति क्षेत्रेदं संपूज्यं ॥ क्षेत्रेदः पस्मपन्नाक्षो गायत्रः सोम
दैवतः ॥ अग्निगोत्रस्तु विख्रेवु शांति पाठं कुर्वेक विनि द्वारपालोस्यापयेत् ॥ अन्नैव मेवमंडपपूजा भव
ति ननु मात्स्योक्ता ॥ अग्नि पुराणो प्रति ष्ठांगत्वे नास्यापरवोक्तेः ॥ मात्स्योक्तायाः प्रासादे प्राज्ञावपि देवांगः
त्वादंगपुरा विरोधेवनद्यर्थोदिति न्यायेन वाधात् ॥ अत एव त्रिविक्रमादिभिरियमेवोक्ता ॥ यत्तनु जी
र्णोद्धिवप्रासाद मात्रं नूतनं तत्र मात्स्योक्तैव जलाशयोक्ता ज्ञेया ॥ अथाग्नेय कुंभे ० एह्येहि सर्वामरह
व्यवाह ० सर्वदेवमयो देवो रक्तो वह्निर्महावलः ॥ सप्तजिह्वो महावीर्यो नमो वैश्वानराय नेऽइत्यावाह्य ०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अग्न आयाही निरक्तं पनकामालभ्य० त्वन्नो अग्न इत्युष्ठिग्स्य० धामंनेऽइति संपूज्य० अग्निंदूदमिनिव
लिंदत्वा कुण्डदक्षं ध्वजे संपूज्य यो मे दंड इत्यालभ्य० शक्तिं त्रिशिर ग्रं क्षेत्रपालं संपूज्य ॥ नमस्ते त्वग्निरूपा
यपिंगलाय महात्मने ॥ वंडायचंडरूपाय रक्षत्वं हव्यवाहनेति नमेन् ॥ अथ दक्षिणे ॥ नमस्ते धर्मराजा
यत्रैनाशुगाधिपाय च ॥ यजुर्वेदाधिदेवाय सुभद्र द्वार दक्षिणा ॥ इषेत्वेति सुभद्र तोरमावाह्य दक्षिणां
दिशमाश्रित्य विकटनामतोरणं महावीर्यं महाकायं भिन्नाञ्जनसमप्रभं ॥ एह्येहि ओदुंवरभून
महोरणाय जुर्वेदाधिष्ठित यमदैवत्यैनं यज्ञं रक्षेत्यादि संपूज्य ॥ त्रिशूलश्रृंगे छु० प्रशाखामित्र्यं वरू
णां च द्वारशाखयोः सोमं ॥ आपं भृंगी विनायकं च संपूज्य शाखामूले आकलशोधिष्ठितकुंभोप
र्जन्याशोकनामानो पूजयेत् ॥ नमो द्वारे० दंडहस्ताय मोदेवो धर्माध्यक्षो महावलः ॥ आवाहये धर्मराजं
नस्मै प्रेताधिनेनमः ॥ इत्यावाह्य० यमाय त्वेति इषामपनाकामादाय० यमाय त्वांगिरस्वतेइतिनोर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

गोन्वस्य॰ यमाय सोमं स्नोमे दंडइति दं डाप्पयेत्॥ सुगन्धपंथामिनि संपूज्य माषान्नं बलिं दत्वा॥ वैवस्व
त महादेव नमस्ते धर्मसाक्षिक॥ शिवाज्ञाभिहितो देव दिशं रक्ष भवानिह॥ नमो द्वारे॰ स्वर्लोकं॰ म
हर्लोकं॰ भौमं॰ वृषं॰ यजुर्वेदं॰ गोदां॰ कूश्मो॰ नारोद्रां॰ श्रियं॰ ध्वजे पुंडरीकं॰ योमे दंडइति दंडं॥
अस्मारव्यं क्षेत्रपालं॥ इषेत्वेति यजुर्वेदं संपूज्य॥ कानराक्षो यजुर्वेदस्त्वं सुभो ब्रह्मदेवत॥ काश्यपे
यस्तु विप्रेंद्र कृत्विक्कर्मे मरेव भवेतिकृत्विजो वृताक्तयात॥ अथ नैरृते॥ सर्वप्रेताधिपो देव निरृते नील
विग्रह॥ करे खड्गधरो निर्मं नैरृताय नमो नमः॥ इत्यावाह्य॰ यत्ते देवी निरृतिरुप नाकामा दाय॰ एष
ते निरृते भाग इत्यनुष्टुभ्त्या सुगंधानिमिति संपूज्य मोषान्रा इति कृष्णव्रीहि अन्नं बलिं दत्वा॰ ध्वजे वामनं॰ व्यो
मे दंडइतिदंडं॥ वज्रं॰ अग्निजिह्वं॰ क्षेत्रपालं॰ संपूज्य॰॥ राक्षसेभ्यो हि रक्षार्थं भवानत्र प्रतिष्ठि
त॥ निर्विघ्नं यज्ञभूमिं त्वं कुरुष्व शाश्वतं हरे नेतिन मेन॥ अथ पश्चिमे॥ नमोस्तु कामरूपाय पश्चिम

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰का ॥
६

द्वारपाय च ॥ सामवेदाधिपत्वं हि नाम्ना कल्याणकारकः ॥ अग्न आयाहि ॥ प्रतीचीदिशमारभ्य तुरीयं ता
मनोरमां ॥ महावीर्यं महाकायं स्तुवर्णसदृशप्रभं ॥ एह्येहि सामवेदाधिष्ठित ज्ञानाक्षाश्वस्थो चावलम्ब
ञ महाघोररवाव रुरादेव नमैनं यज्ञरक्षेत्यादि ॥ शृङ्गेषु० अर्यमणं० अंशुं० विवस्वन्तं० अनिलं० अनलं च
सम्पूज्य० शाखया मूर्ति संज्ञी वदनामृत संज्ञोकं भौमं सम्पूज्य० द्वारे० जयं विजयं० द्वारश्रियं० वास्तुपुरुषं वस
पूज्य पाशहस्तात्मको देवो जलराश्यधिपो महान् ॥ निम्नगाधिपतिख्यातो वरुणाय नमो नमः ॥ इत्यावा
ह्य० इमम्मे वरुणो निश्चेतां पनाकामादाय० उदुत्तमं मिमिनितो रणोऽस्य० तत्त्वा यामि० योमे दण्ड इति दण्डा
पें सां ॥ तन्त्रो अग्न इति संपूज्य० अपां पतिस्त्वमो पो वै देव देव निगद्यसे ॥ ज्ञामन्त्रया विद्यानि नमस्तेप
ञ्पाशाय इति निवनी तोदनं बलिं दद्यात् ॥ ततो द्वारे० जनलोकं० तपोलोकं० बृहस्पतिं० शुक्रं० सा
मवेदं० नर्मदां० तापीं० गणेशं० श्रियं० दषं० स्कन्दं० ध्वजं० शंकुकर्णं ॥ योमे दण्डः ध्वजं० पाशं कालं०

॥ राम ॥
॥ ६ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्षेत्रपालं ॥ अग्न आयाहीति सामवेदं संपूज्य ॥ सामवेदस्तु पिंगाक्षो जाग्रनेत्राङ्कदैवतः ॥ भारद्वा
जस्तु विप्रेंद्र शांतिपाठमखेक्षु विनि सामवेदि नोस्थापयेत ॥ ॥ अथ वायवे ॥ सर्वप्राणात्मकोनित्य
सर्वप्राणप्ररूपने ॥ ध्वजहस्तो महाप्राणस्तस्मै प्राणात्मने नमः ॥ वायोः ध्वजं ० धूम्रपताकामादाय ॥
नव वायवित्सु छिन्न ० आनो नियुद्भिः संपूज्य ० यवौदनं बलिं दद्यात् ॥ ध्वजे ० सार्वभौमं योमेदंडः
॥ ध्वजे सर्वेनेत्र क्षेत्रपालं संपूज्य ॥ प्राणिनां प्राणरूपो यो महाबलपराक्रमः ॥ महावेगसमारूढ दिशां
रक्षप्रभञ्जने तिनमेत ॥ ॥ अथोत्तरे ॥ नमस्ते दिव्यरूपाय त्वथर्वाधिपते प्रभो ॥ कलेरधिपते
न्नौम्ना मंगलं चोत्तराननं शान्तो देवाः उत्तरां दिशमास्थिन्य सुप्रभन्ना मनोरमा ॥ महावीर्य महाका
यं शुद्धस्फटिकनिर्मलं ॥ एह्येहि अथर्वाधिष्ठित मम योध महाकोरसा सोमदेव त्वं इनं यज्ञं रक्षे त्वा
दिशां पूज्य ० शृंगेषु त्वष्टारं ० सविनारं ० विष्णुं ० द्वारशाखयोः ० चंड प्रचंड ० द्वाराश्रियं ० गणेशं ०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र·का ॥ वास्तुपुरुषं च संपूज्य॰ प्रत्युषं॰ प्रभासं मूलयोर्धान्यं॰ कुंभं॰ धनदं॰ श्रीपदं नाम्नासंपूज्य॰ देवीं चंडवसंपूज्य
॥ ८ ॥ ॥ नक्षत्राणां च सर्वेषां सोमो राजा प्रकीर्तितः ॥ रक्तांगी च महाहस्तः सोमराजाय तेन नमः ॥ सोमो धेनुं॰ वयट्
सोमेति पीतां पताकां न्यस्य॰ आप्यायस्व॰ यो मे दंडः ॥ वयट॰ सोमेति संपूज्य॰ प्रेयंगविवलिं दत्वा ॥ प्राले
यांशो महारूप नक्षत्राणामधीश्वर ॥ ओषधीनां प्रभो रक्ष उदीच्यां त्वं समाहितः ॥ द्वारे सत्यलोकं॰ शनिं॰
२ राहुं॰ अथर्ववेदं॰ वैरांगी॰ पयोष्णी॰ गणेशं॰ श्रियं॰ ध्वजे मृगमरवं॰ गदां यो मे दंडः ॥ ध्वजे स्वपादक्षेत्रपालः श
न्नो देवीरित्यथर्ववेदं च संपूज्य ॥ सुवर्णनयनारामानंद्धदः पुरंदरः ॥ वेदो वेजान गोत्रस्तु क्लिन्न मे मरवे भवे
ति अथर्ववेदिनो ॥ ॥ अथेशाने ॥ सर्वविद्याधिपो देव ईशानो नाम नामतः ॥ शूलपाणिर्महादेव त्रैलो ॥ रामः ॥
क्याधिपते नमः ॥ नमः शंभवाय ॥ ईशानमिति रक्तपताकान्यासः ॥ कद्रुद्राय ॥ ति संपूज्य॰ गवे धुकं वलिं ॥ ८ ॥
दद्यात् ॥ रक्षणां कुरु मे देव त्रिनेत्राय त्रिशूलिने ॥ वृषध्वजाय ईशानाय नमस्ते भगमापते ॥ इति दत्वा॰

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ध्वजे संप्रतिष्ठितं पूजा ॥ यो मे दंडः ॥ ध्वजे क्षेत्रपाल पूजा ॥ अथ नैऋत्ये च ॥ पन्नगाधिपतिर्देव अनंतो नाम मना
मनः ॥ पाताले वसते नित्यं नागराजाय ते नमः ॥ नमोस्तु सर्पेभ्य ॥ जहि ह्मोरिति मे घवर्णा पताका कृष्ठु
न्य॰ विष्णोर्त्रे कम्मिति सपूज्य ॥ अनंतं न्वादनं तन्त्व फणीन्द्राधिपते हरे ॥ त्वया च रक्षणां कार्यं कृत्स्ने ने
त्रा य ते नमः ॥ इति बलिदानं ॥ यो मे दंडः ॥ ध्वजे भैरवं क्षेत्रपालं च कं च पूजयेत् ॥ अथ मध्ये दुर्ध्वे ॥ पद्म
योनिश्च तु मूर्त्ति वै दांवासः पितामहः ॥ आयाहि ब्रह्मलोकानां नांज स्मेत्र ह्मात्मने नमः ॥ इत्यावाह्य॰ य
देवादेव हे ड नें॰ ब्रह्मज्ञानं॰ रक्त पताको ध्वय ॥ शन्नो भवन स्पते॰ संपूज्य॰ पो यसं बलिं दत्वा ॥ पितामह
जगन्नस्त्रष्टा कृत्स्ने ज्ञ व्योमरूपिणे ॥ व्योमस्थापन मस्तभ्यं रक्षस्वेदं महाप्रभो ॥ ध्वजे सुप्रभाय॰ यो
मे दंडः ॥ पद्मं भूतनाथं क्षेत्रपालं संपूज्य ॥ प्राच्यां गणानां न्वेति गणेश॰ नमोस्तु रुद्रेभ्य ॥ ये न्तरिक्षे ये
दिवि ॥ अस्मै रुद्रा॰ कर्त्तौ द्वितीये ह्नि चतुर्थेह्नि च प्रभिषागं चतुर्थी कर्म्म करिष्ये इति संकल्प साचार्यो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मंडपे भूतशुद्धिं कृत्वा कलशे ष्ठदिक्पालादिपूजां प्राग्वत्कृत्वा॰ कुंभे स्थाप्य देवमंत्रं च रुद्रं कृत्वाज्यभागांते सद्यो
जातं प्रपद्यामि इति पंचभिः॰ प्रत्येकं हुत्वा ते इमं वं सहस्राकृति हुत्वान्यदेवेन मंत्रेण कृत्वा ज्ञेन निलयं वेष्ट
वानं पत्नीमत्रे गाव प्रत्येकं शतं कृत्वा दक्षिणां दद्यात्॥ अथ चतुर्थीकर्मोऽशक्तो मासपोक्तं॥ महास्नानं वा
कुर्यादिति विक्रम॥ सप्तद्वयस्म्पमंथे निवेद्य॥ गजाश्वरथवल्मीकवराहोत्त्वातात्स्नागारतीर्थहृदगो
ष्ठमदःकमेषु क्षिप्त्वा॰ शन्नोदेवीरापो हिष्ठेति तिस्रभिश्च पूर्य॰॥ पंचनद्य इति मंत्रवना पंचगव्येन॰ द
धिक्राव्णा इति दध्ना॥ आप्यायस्व॰ दुग्धेन॥ तेजोसीति घृतेन॥ मधुवाता मधुना॥ सरस्वत्यै भैषज्येनेति शु
द्धोदकेन॰ हिरण्याक्ष इति रत्नोदकेन॰ देवस्य त्वेति कुशोदकेन॰ अग्न आयाहीति फलोदकेनत
त्सवितुरिति गंधोदकेन॰ ओषधीः प्रतिमोदध्वमिति सहदेवीव्याघ्रीबलातिबलाशंखपुष्पीवचासिंही
सुवर्चलोदकेन॰ या ओषधीरिति यवगोधूमनीवारतिलश्यामाकशालिप्रियंगुव्रीहिकुंभोदकेन॰

8

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सकुङ्कुमैस्ताः शुद्धोदनकेन ०वसोः पवित्रं सहस्रधारेण ॥ ततः सहस्रं न दर्भधार्धाशोत्तरशतं चतुःषष्टि द्वा
त्रिंशत्षोडशाष्टचतुः संख्यैर्धान्ये मृगस्मये वै पिधी पुष्पगंधाक्षतफलपुते रुद्रनासी निक्षिप्त मृत्तिकैः
संउद्धृतासि वराहेन कृष्णेन शतबाहुना ॥ मृत्तिके हर मे पापं यन्मया दुःकृतं कृतं ॥ कुंभैस्तन्मंत्रेणावा
नुं संस्नापयेत ॥ ततो मृद्गोमयेन वा कृतैः स्वस्तिकपद्मशंखोत्पलकलशश्रीवत्सदर्पणानंद्याव
र्तैः सपुष्पाक्षतैर्वैशापात्रस्थैर्विवंस्वस्तिमङ्गनिनीराज्य ॥ अथ स्नानोत्तौ भक्ष्यैर्येति पंचवर्णात्तैः
राकृतैर्नेति पंचवर्णौ भिन्नैश्च नीराज्य ॥ तन्त्वं तु मास्तपथ्यादितिकौतुकं विमुच्यं ०पन्त्वमघंड्रत्नि व
स्त्रेणापरिमृज्य च ॥ मंदाकिन्यास्तु यद्वारि सर्वपापहरं शुभं ॥ तदिदं कल्पितं देव सम्यगाचम्यतां त्वये
त्याचमनीयं दत्वा ॥ वेदसूक्तसमायुक्ते यज्ञनामसमन्विते ॥ सर्ववर्णाप्रदे देव वाससी तौ विनिर्मिते
॥ इति वासयुगं ॥ ॥ शरीरं तेन जानामि चेष्टां नैव च नैव च ॥ मया निवेदितं भक्त्या वंडनं प्रतिगृह्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

नामिभि वंदनं॥ मशिमुक्ताप्रवालाद्यैः स्वर्णपुष्पैर्मया कृता॥ पूजान्तु देवदेवेश प्रसादाद्भव नमस्थेनि
पुष्पाणि॥ वनस्पतिरसोदिव्यो गंधाढ्यः सुमनोहरः इति धूपं॥ त्वंचंद्रस्त्वंरविर्वह्निस्त्वं रत्नानि कृतान्तशनः॥
त्वमेव सर्वज्योतिर्षि दीपोयं प्रतिगृह्यतां इति दीपं॥ इन्दुशोभितवन्नारिं शाबादीपान॥ अन्नं चतुर्विधं
स्वादु रसैः षड्भिः समन्वितं॥ भक्ष्यभोज्यसमायुक्तं नैवेद्यं प्र॥ सभूणायनेन मह नि भूषणं दत्वा हो
मं निवेद्य प्रार्थयेत॥ यन्मया भक्तियुक्तेन पत्रं पुष्पं फलं जलं॥ आवेदितं च नैवेद्यं तद्गृहाणानुकंपया
॥ मंत्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं जनार्दन॥ यत्पूजितं॥ ननन अष्टोत्तर सह स्वमूलेन ध्यन कृत्वा गानो
दशांशिनं कृत्वा पूर्णां कृत्वा स्वस्तिवाच्यादिगोहोभ्यो बलिं दक्षिणां च दत्वा विप्रान्भोजयेत॥ इति च
तुर्थीकर्मः॥ ॥अथ शेषचंद्रगनिस्था॥ ॥तद्दिने रे शान्त्यां प्रासादान्तर्वहिःषीपाठमूलतो वा॥:
ॐ चराशसनायनमः॥ चराङ्मूर्तयेनमः॥ ॐ धनञ्जवंद्रेश्वराय हुं फट् स्वाहेत्यावाह्य॥ ॐ वं इ हृदया

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यहूं फट् नमः॥ ॐ वराह शिरसे हूं॥ ॐ वराह शिखायै हूं॥ ॐ वराह कवचाय हूं॥ ॐ वराह अस्त्राय हूं॥ ॐ
वराह सद्योजाताय हूं फट् नमः॥ ॐ विवामदेवाय हूं॥ ॐ अघोराय हूं॥ ॐ वै तत्पुरुषाय हूं॥
ॐ चोईशानाय हूं॥ एवं पंचांगं कृत्वा॥ रुद्राय प्रभवं त्वं हूंकज्वाला भंभयानक॥ शूलदंडधरो
ड्चतुर्वक्त्र चतुर्भुजं॥ मुखो झौरौ महाज्वालं रक्तपादशालोचनं॥ जटामुकुटखट्वांग तु मंडितं फ
णिकंकरां॥ व्यालयज्ञोपवीतं च सासस्रुवं कमंडलु॥ श्वेन पद्मासनासीनं भक्तिप्रह्वाभिना
शनं॥ मिति ध्यात्वा सं पूज्य प्रार्थयेत्॥ ज्ञानतो ज्ञानतो वापि यन्न्यूनमधिकं कृतं॥ तत्सर्वं पूर्ण
मेवास्तु सुप्रीतो भव सर्वदा॥ सर्वमेतत् क्रियाकांडं मयाचंडेन वाज्ञया॥ न्यूनाधिकं कृतं मोहात् परि
पूर्णं तदस्तु मे॥ यावत्तिष्ठति लोकेस्मिन् देवदेवो महेश्वरः॥ तावत्कालं त्वया देवस्थातव्यं
शिवसंन्निधौ॥ नैवेद्य दीपानादि तांबूल स्वग्विलेपनं॥ निर्माल्यं भोजनं तुभ्यं प्रदद्यात् तु शिः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वाजपेति ॥ मन्त्रो दिक्पाल भूतेभ्यो बलिं दत्वा प्रार्थयेत् ॥ यावत्कालं महादेवो लिंगमाश्रित्य तिष्ठति ॥ तावत्का
लं तु रक्षार्थं यूयं तिष्ठेति सर्वदा ॥ एतत्केचिन्न कार्यं ॥ तदुक्तमागमे ॥ वाणलिंगे चले लोहे सिद्धलिंगे स्वयंभु
वि ॥ प्रतिमास्वथ सर्वासु न चरोऽधिकृतो भवेत् ॥ ततआचार्यः कर्मशेषं समाप्य सपरिवारं ॥ यजमानं दे
वस्य त्वेति यद्वासेभिषिंचामीति ॥ शन्नोदेवीरथर्वणा ॥ सुरास्त्वेति वाभिषिंचेत् ॥ ततः कर्त्रा तीर्थेऽवभृत
स्नानं आचार्यं पूर्ववत्संपूज्य हिरण्यं गां च दत्वा· भयवत्सर्वधर्मज्ञेति प्रार्थयेत् ॥ ततआचार्यः समस्तज
गत्स्वस्ति त्वेनाशिषं दद्यात् ॥ ततः कर्त्रा ऋत्विग्भ्योन्येभ्यश्च दक्षिणां दत्वा· क्षमाप्य विप्रान्संभोज्य क
र्मेश्वरार्पणं कुर्यात् ॥ ॥ इति चराऽप्रतिष्ठा ॥ ॥ अथ ध्वजारोप्य ॥ स च तद्दिने कलशारोपदिने षरा
मासे वे वा कार्यः ॥ ध्वजश्च प्रासादसमो द्विगुणः सार्द्धश्च तुर्द्दशांश स्तोन वहस्तो वा ॥ तद्दण्डं तु प्रासादस
मं तदर्द्धं वा षोडशांशा शश्वेन्न दर्द्धं विस्तारं वा कार्यं ॥ कर्त्रा संकल्प मण्डपपूजादि सर्वं सत्कृत्वैकादशीति कर्म्मैः

10

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पूर्ववद्ध्वजस्तंभदंडहेमं देववाहनंच संस्थाप्य नेत्रोन्मीलनं कृत्वा होमांते मंडपे वेद्यांगं धान्यादिर्विनं दंडकोस्य
पात्रेन वस्त्रेणवाधिवासयेत् ॥ आत्मतत्त्वाय नमः स्तंभे० विद्यातत्त्वाय दंडे शिवतत्त्वाय ध्वजे ॥ सद्योजा:
तं वामदेवं ॥ अघोरं तत्पुरुषं० ईशानं च दंडे सांगं शिवं ध्वजे निवेश्य० पलाशोडुंबराश्वत्थस्य शम्यपामा
र्गसमिद्दधिक्षीरघृततिलैर्देवमंत्रेण व्याहृतिभिश्च हुत्वा० मूर्तिमूर्तिपलोकपालेभ्यो हुत्वा दिग्बलिं
दत्वा नाजांशकुंबलिं दत्वा जागरणं कुर्यात् ॥ प्रातः शिखरस्य पश्चिमे आग्नेयसमाश्रिता ॥ तेभ्यो बलिं
प्रयच्छामि पुराणमोदनमन्नममिनिशंकया सर्वे माषभक्तबलिं दद्यात् ॥ नमो वेद्युपरि सुवर्णा दिशस्ता
कृपा० लक्ष्मी० यशोवती० कांतासुप्रिया० विमला० शिवा० सुभगा० सुमति ॥ इडा० इत्येतैर्नवरेखाः कृत्वा
॥ धन्याः प्रायाः० विशाला० स्थिरा० भद्रा० जया० विद्या विरजा० विभवेति नामभिरुदगग्रा नवरेखाः कृत्वा
मध्यमपत्त्वं चतुष्टयमेकीकृत्वा० कोणे धुरे रत्नं दत्वा देवानावाहयेत् ॥ ईशानपदं दक्षिणार्धे वास्तोः शि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰का ॥
॥ ११ ॥

रश्मिशिखिनं॰नद्दक्षिणार्धपदे दक्षिणानेत्रे पर्जन्यं॰नद्दक्षिणाद्वये दक्षिणबाहौ सत्यं॰नद्दक्षिणासा
र्द्धपदे दक्षिणाकूर्परे भृशं॥ नद्दक्षिणार्धे दक्षिणबाहावाकाशं॰नन्यश्चिमार्धे वायुं॰नन्यश्चिमार्द्धपदे
दक्षिणामणिबंधे पूषणं॰नन्यश्चिमपदद्वये दक्षिणापार्श्वे वितथं नन्यश्चिमपदद्वये गृहक्षतं॥ नन्यश्चि
मद्वये दक्षिणोरौ यमं॥ नन्यश्चिमद्वय दक्षिणजानौ गंधर्वं॰नन्यश्चिमसार्द्धपदे दक्षिणजंघायां भृंगरा
जं॰नन्यश्चिमार्द्धपदक्षिणास्फिकि मृगं॥ नउत्तरार्द्धपादद्वयोः पितृन्॰नउत्तरसार्द्धपदे वामस्फिकिदौ
वारिकं॰नउत्तरपदद्वये वामजंघायां सुग्रीवं॰नउत्तरद्वये वामजानौ पुष्पदंतं॥ नउत्तरसार्द्धपदद्वये
वामोरौ वरुणं॰नउत्तरद्वये वामपार्श्वे असुरं॥ नउत्तरसार्द्धपदे शोषं॰नउत्तरार्द्धे वाममणिबंधे पापं॰न ॥ राम ॥
त्त्राक्तार्द्धे अहिं॰नम्राक्तद्वये वामकूर्परे मुख्यं॥ नम्रागर्द्धे वामनेत्रे दितिः मध्यपदे भल्लाटपदेः ॥ ११ ॥
नरार्द्धमरेखआयं॰आग्नेयपदेनरार्द्धे दक्षिणाहस्ते सावित्रं॰नैरृत्यपदेनरार्द्धे मेदे जयं॰वायव्यप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दोत्तरार्द्धे वामहस्ते रुद्रं॰ मध्ये प्राच्यपदहृदये दक्षिणहस्ते अर्यमणं॰ आग्नेयपदे दक्षिणार्द्धे दक्षिणहस्ते स
वितारं॰ नन्तपश्चिमपदहृदये जठरे दक्षिणा विवस्वन्तं॰ नैरृत्यपदपूर्वार्द्धे वृषणयोर्विबुधाधिपं॰ नदुत्त
रपदहृदये जठरे वामे मित्रं॰ वायव्यपदपश्चिमार्द्धे वामहस्ते राजयक्ष्माणं॰ नन्त्प्राक्पदहृदये वामस्तने
पृथ्वीधरं॰ ईशानपदे दक्षिणार्द्धे उत्तरस्याप वत्सं॰ मध्ये नुराण्यो ब्रह्माणं॰ नन उत्तरेवा सोप्यत
इति वृषवास्तुप्रतिमां॥ ततो बहिरीशानाद्यष्टदिक्षु॥ चरकीं॰ स्कन्दं॰ विदारीं॰ अर्यमणं॰ पूतनां॰
जंभकं॰ पापराक्षसीं॰ पिलिपिच्छं॰ वा वाहयेत्॥ केचित्प्रासादवास्तुमन्यथा ऊचुस्तन्मान्त्याविरुद्धं॥
एवं वास्तुपीठे देवावाहनं कृत्वा महावेद्यां षोडशारचक्रे पद्मे नवग्रहाधिदेवताः प्रत्यधिदेवता विना
यकादीन्पंच पूर्वादिदिक्षु वेदिकैरेष्वेहि सर्वामरसिद्धसाध्यैरित्यादिजलाद्यां योक्तेर्दशदिक्पालांश्चा
वाह्य॥ ॐ असमे रुद्राः प्रणाथो रुद्रस्त्रिष्टुप्॰ वाहने मिश्र रुद्रं॥ स्योनामे धा निधि भूमि गायत्री इति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र·का॥ भूमि॥ इन्द्राग्निमध्ये॥ ज्यपाअत्रवसिष्ठोवसवस्त्रिष्टुप्॥ ध्रुवो ध्वरस्तथासोमं आपश्चैवानिलोनलः॥ प्रत्युष
॥१२॥ श्चप्रभासश्चवसवोष्टौप्रकीर्त्तिताः॥ इतिवसून्॥ व्याहृतिपूर्वप्रत्येकं ध्रुवेहागच्छेत्यादि॥ इन्द्रेशानमध्ये॥
यानुमन्त्योक्ताद्वादशादित्यागायत्री॥ धातार्यमाचमित्रश्चवरुणोंशोभगस्तथा॥ इन्द्रोविवस्वान्पूषाच पर्ज्जे
12 न्योदशमःस्मृतः॥ व्याहृतिपूर्वं धातरिहागच्छेत्यादि॥ अग्नियममध्ये॥ आरुद्रासःइपावश्चोरुद्राजगती॥ वीर
भद्रश्चशंभुश्चगिरिशश्चमहायशाः॥ अजैकपादहिर्बुध्न्युः पिनाकीचमहायशाः भुवनाधीश्वरश्चैव
कपालीचमहामतिः॥ स्थाणुर्भगश्चभगवान्रुद्राएकादशस्मृताः॥ ॐवीरभद्रेहागच्छेत्यादि॥ यमनिरृ
तिमध्येमातरः॥ गौरीपद्माशचीमेधासावित्रीविजयाजया॥ देवसेनास्वधास्वाहामातरोलोकमातरः॥ धृ ॥राम॥
तिःपुष्टिस्तथातुष्टिरात्मनःकुलदेवतेति॥ ॐगौरीहागच्छेत्यादि॥ वायुसोममध्ये॥ मरुतोयस्यराङ्गगरो ॥१२॥
मरुतोगायत्री॥ आवहःप्रवहश्चैव उद्वहःसंवहस्तथा॥ विवहःपराभवश्चैवपरिवाहस्तथैवचेतिसप्तम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

रुद्र ॥ तत्रोमध्ये ॥ ब्रह्माच्युतेथार्के वनस्पतयः ॥ यथा ॥ ब्रह्मयज्ञानं वामदेवो ब्रह्मा त्रिष्टुप् ॥ इदं विष्णुः ॥ त्र्यंब
कं ॥ आकृष्णेन ॥ अग्निरस्मी नित्वा ॥ आप्यायस्व ः वनस्पते विड्वगइति वा वनस्पति ॥ गणानां त्वेति गरोश
·गंधद्वारामिति कमलां· जातवेदसे इत्यंविकां ॥ तआयजंतइविरो ·औवनो विश्वकर्म्मा भूतानि त्रिष्टुप्
इति पंचभूतानि· तदस्तु इत्याद्य संपूज्येशान्ये कुंभे भ्यो वलिं दद्यात् ॥ इति रूपनारायणः ॥ शिखाः
दिवास्तुपीठदेवतानां ओंऽ वरसपित्तिलयवपापसाज्याहुतीः प्रत्येकमष्टचत्तमष्टाविंशतिमष्टोवा
हुत्वा· वास्तोष्पतइ ति व तस्य भिर्ऋग्भिः प्रत्येकमष्ट सहस्रमष्टशतं वो हुं वरसमित्तिलयवपायसाज्या
हुती हुत्वा ० वास्तोष्पत इति पंचभिर्ऋग्भिः क्रमेण पंचभि विल्वफले विल्ववीजैर्वा स्तुमर्मसंधानार्थम
घोरेणति तैराज्येनचाष्टशतं हुत्वा शिरमादिभ्यो मान्त्यो क्तन्तहली न्० पायसवली न्पा वास्तु मंडला
ग्रे दत्वा रक्षोघ्नेन पावमानेन त्रिसूत्र्या प्रासादं वेष्टयित्वा दुग्धधारया जलधारया च वेष्टयेत् ॥ तनो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰का॥
॥१२॥
13

नवग्रहेभ्यः समिद्घृततिलाज्यान्यष्टशतमष्टौवा हुत्वाधिदेवताभ्यः प्रत्यधिदेवताभ्यो लोकपालेभ्यो रुद्र
मूर्त्तिवस्वादित्यैकादशरुद्रषोडशमातृमरुद्गणाश्विनेशार्क्कवनस्पतिगणेशांविकापंचभूतेभ्योष्टो
त्तरशतं वा समित्तिलमिश्रयवपायसाज्याहुतीर्हुत्वा पूर्णाहुतिं हुत्वा चौलिंगं वाशोधयेत् ॥ ॥यथादेव
प्रतिष्ठापनं ॥ स्वागतं देवदेवेश विश्वरूप नमोस्तु ते ॥ शुद्धेपि त्वदधिष्ठाने शुद्धिकर्म्मः सहस्व तां इति संप्रा
र्थ्य तदुत्तरे वेद्यामे स्नानमंडपे वेदित्रयं कृत्वा पंचगव्येन भूमिं प्रोक्ष्य वेद्यां भद्रपीठं श्रीपर्णोदुंबरादिकृ
तं विधाय तत्र श्रीमेषं चत्वारिंशत्कलशान् जलगंधपुष्पैरापूर्य तीर्थान्यावाह्याश्रोतिलेधृतेन वाक्षनि
मारोषनिशसार्थे देवमंत्रेणाशानं हुत्वा देवं मध्वाज्येन संलिप्य मृज्जोमयगोमूत्रभस्मक्षीरैः प्रत्येकं
जलांतरितैः संस्नाप्य देवं रथेन मूर्त्यैः स्नानमंडपमानीय दक्षिणवेद्यां भद्रासने मंडकरोमि रिति:
देवं प्राङ्मुखमुपवेश्य पशिल्पिनः संपूज्य क्षमस्वमित्युक्त्वा त्र्यंबकमिति बहिर्गत्वा सिद्धार्थघृतपाय

॥रामः॥
॥१३॥

१३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

से दिक्षु लोकपालेभ्यस्तन्मंत्रैर्वलान्वहिर्दत्वा स्वस्तिवाचयित्वा देवं स्नपयेत्॥ यथा॥ तत्त्रद्व्यं कुंभेक्षिः
स्नाभिषिंचेत्॥ सर्वत्र जलांतरितेन॥ मूलं त्वग्निपुरारोस्वरं॥ अग्निमूर्द्धेति मंत्रः॥ यज्ञायज्ञेति कषायैः॥ न
क्षविन्दुरिति गोमूत्रेण॥ गंधद्वारेति गोमयेन॥ प्रसद्येति भस्मना॥ ना ऽँ सविनुरिति शंखेन॥ नमः शंभवा
य॥ हंऽमः शुविष॥ यानेरुद्र शिवा॥ विष्णोरराटं॥ ब्रह्मयज्ञानमिति क्रमेण पंचभिः शुद्धकुंभैः॥ नारद पंच
रात्रोक्त श्रोतकुंभाः प्रागादिषु॥ पूर्वादि क्षीरं॰ जलं॰ रत्नतोयं॰ हेमतोयं॰ गंधतोयं॰ फलतोयं॰ पुष्पोदकं॰ व्रीहि
तोयं च क्षिप्त्वा॰ सद्योजातं पंचभिर्ब्रैकैकं सप्तधाभिमंत्र्य तैरेवाभिषिंच्य॰ पुनः॰ कुंभाष्टकेन क्रमेण मल्ल
कहरीतकंगुडूचीविभीतकीघृतकुमारीव्याघ्रीचानरीमधूदकैः ह्रीं सुदर्शनायास्त्राय फट् इत्यभिषिं
च्येशान्यां षोडशदलपद्मकर्णिकायां चतुर्दलेषु षोडशभिः कुंभैर्देवं गाय अभिषेककउक्रः॥ ततो देवं घमेः
नाभ्यज्य ड्डुयवादिवेन्टुवर्त्तीह्णोदकेन संस्नाप्य गंधशुक्लपुष्पैर्गुग्गुलुधूपैः संपूज्य वाससा वेष्टप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रमात्वं निवेद्य द्वादशवारं मृद्भिर्जलेन पयः पृथिव्यामिति पंचगव्येन अपामसोमेति पंचामृतेन संस्थाप्य
दिक्षु चतुः कुंभेषु जलपूर्णेषु पूर्वे सप्तमृदः॥ द्वितीये क्षीरपल्लवान्॥ तृतीये सप्तधान्यानि॥ चतुर्थे गंधपुष्प
फलानि· क्षिप्त्वा योहिष्ठेति त्रिभिराकचशोषिनि चतुर्भिः· क्रमेणासमुद्रज्येष्ठेति सूक्तैर्मिलितैश्चाभिषिंच्य
०शान्तं जीवेति दूर्वाक्षतपुष्पैः प्रपूज्याभिवस्त्रेणाच्छाद्य· द्वितीयवेद्यां· भद्रकर्णेभिरिति भद्रासनं विधा
य· स्तीर्णं वर्हिरिति कुशानास्तीर्य· तत्र देवं प्राणवेन विन्यस्य· हिरण्यगर्भइति ताम्रमयं वा मधुपूर्ण
पुर्णं पात्रमादाय॥ मधुवाताघृतवतीति वाभिमंत्रितेन घृतकमासया स्वर्णशलाकया स्वाहायफट्‌ इत्यभिमंत्रि
तयागृहीतया ः ॐ नमो भगवते त्र्यंबशिवाय हरये नमः॥ हिरण्यरेतसे विष्णवे विश्वरूपायतेनमइति
मंत्रेण लिंगे वीयां वा दक्षिणासव्येनेत्रे उन्मीलयेत्॥ लिंगेनु रेखामुत्सृज्य जनार्दनान्· दक्षिणपक्ष्म
पुटे ब्रह्माणं वामे विष्णुं कनीनिकायां च शिवं पूजयेत्॥ ततश्चित्रं देवानामित्यर्द्धचैनाग्निर्ज्योतिरास्ते

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

निवामधुघृतोभ्यां नेत्राकारं कृत्वा मध्ये कृत्नांकनी निकां कुर्यात्॥ शिल्पी शस्त्रेणामधुसर्पिभ्यां वोल्लिखे
त्॥ ने दं वाराः सरिद्भिवलो हजलिंगे षुरत्नजे ल क्षराोद्भायेन लोहेन सरिद्भवे इम्यग्निवराराणात्॥ ननेोगं
धेन॥ ॐ नमो भगवते रुद्राय हिरण्यरेतसे परायपरमात्मने विश्वरूपायोमाप्रियाय नमः इति लिखे
त्॥ नतोजलितेव मध्यं जनेकृत्वा॰ देवस्यान्वे निकज्जलेन च कुर्याद्दिति के चित्॥ मन्त्रस्यैव कामिति सं
पूज्यः इमम्मेगंगे इत्यभ्युक्ष्य॰ मृदा संस्नाप्यस्नानं वस्त्रेशलाकयोर्वा णिशिल्पिनेतदभावे आचार्या
य दत्वा॰ हिरण्यं गांवाचार्याय दद्यात्॥ नारदपंचरात्रे तु स्नानं कारं चैव युगं नक्षिन्काले निवेदयेद्दत्
कं॥ ततआचार्यः स्वपनमारभेत्॥ देवं स्नानमंडपं नीत्वा कुंभेन संस्नाप्य दूर्वाक्षतान्समर्प्य प्रार्थयेत्
॥ ॐ नमस्ते देवसुरेशानि प्रकृते विश्वकर्मणः॥ प्रभाविताशेषजगद्धात्रि तुभ्यं नमो नमः॥ त्वयि संपूजया
मीशं नारायणमनामयं॥ रहिताशेषदोषेश्च रिद्धियुक्तासदाभव तनोमूलेन कनिष्ठदद्दिति॥ सर्वस

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰का ॥
॥ १५ ॥

त्वमयं शांतं परब्रह्म सनातनं ॥ त्वामेवालंकरिष्यामि त्वं वंद्या भवते नमः इति वोराणसूत्रं ॥ कंकणां देवदः
क्षिणांकरे बध्वा · इदमापः ॥ आपो देवीः ॥ इमम्मे गंगे ॥ तत्त्वायामीति चतुर्भिः कुंभैः क्रमेणाभिषिंच्याः
ग्निर्मूर्द्धेत्य ष्टपल मृत्कुमेन · संमुद्रज्येष्टेति जलेन · गंधद्वारां सप्तपल गोमयेन · सर्वत्रकुंभाः ॥ वरुणस्यो
त्तंभनं जलेन · गायत्र्या द्वादश पल गोमूत्रेण ॰ आयो हि ष्ठा जलेन · प्रसद्येति मष्टिभस्मना ॥ योवः शि
वतमः जलेन ॰ पयः पृथिव्यां त्रिपल पंचगव्येन · देवीरापः जलेन ॰ आप्यायस्व १६ पल क्षीरेण · नः
स्मा अरं जलेन ॰ दधिक्राव्णः विंशति पल दध्ना · युंजान जलेन ॰ घृतवती सप्त पल घृतेन · देवस्य
त्वा जलेन ॰ मधुवातेति त्रिपल मधुना आपो अस्मान् जलेनः आयङ्गौः त्रिपल शर्करया · आपो हि ष्ठ
हृष्टनीः जलेन · प्रक्षाल्य यज्ञायज्ञेति वस्त्रेणासंमज्य सुगंधितैलेनाभ्यज्य · द्रुपदादिवेति यवगोधू
मशालिम सूरचूर्णेनोद्वर्त्य · यानेरुद्रेत्यामलकयक्षकर्दममांसीभिरुद्वलिप्य · मानस्तोके ॰ प्रक्षा

॥ राम ॥
॥ १५ ॥

15

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्तुरितिकुंभद्देनाभिषिंच्य॰यामसेतिपंचामृतेन॰यंराजावरुणः॥विप्रायथाः स्तेपयांसि॰आप्यायस्वस
दितम॰अप्सुमेसविश्र्द्रतिस्नपयेत॥गंधद्वारांगंधोदकेन॰यज्ञायज्ञायेतिपंचकषायेः॥याओषधीःस
र्वौषधिभिः॥औषधीःप्रतिमोदध्वं॰पुष्पोदकेन॰याःफलीनित्र्यष्टपलकलशेन॰हिरण्यगर्भःस्वर्णोदके
न॰सहिरण्यानिरत्नोदकेन॰हविष्मतीःगोशृंगोदकेन॰धाम्नमसिधान्योदकेन॰सहस्राक्षेणेतिसहस्र
धाराकुंभेन॰यादिव्याःसर्वौषधीजलेन॰नमोस्तुसर्पेभ्यःपल्लवोदकेन॰अश्वेत्थस्यन्तरत्नोदकेन॰इ
मम्मेगंगेतीर्थोदकेन॰ततोऽष्टभिःकुंभैःफलपुष्पमङ्गलमूलतोयैःस्नपयेत्॥कयानः॥आप्याय
स्वेतिक्षीरोदकाभ्यां॰दधिक्राव्णोदध्ना॰घृतवतीघृतेन॰पयःपृथिव्यामिक्षुरसेन॰देवंवर्हिःसमु
द्रोदकेन॰स्वादिष्टयाजलेन॰सरस्वतीं॰योगर्भमितिगंधोदकेन॥ततोदशपल्लवैः॥नानारंकदवपत्रैः
॥त्वन्नोअग्नेशाल्मलीपत्रैः॥सुगत्रपंथांजंवूपत्रैः॥असुन्वन्तमशोकपत्रैः॥नत्वायामिप्लक्षपत्रैः॥आनोनि
यो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥ युष्मि भृतपल्लवैः ॥ वषट् सोमवौः नमो ज्ञानवैस्वै ॥ नमोस्तु सर्पेभ्यो नागपद्मवे ॥ ब्रह्मयज्ञानं पाला
॥१८॥ शैः ॥ नत ॥ १६ ॥ ८ ॥ ४ ॥ १ ॥ वाकुंभे यो धौतोदकेन संस्थाप्य॰ विष्णुनश्च क्षुरि निसकलीकृत्वावाहयेत् ॥ इदम
पि पुरा शास्त्रोक्तं स्नपनं ॥ स्नानवस्त्र शक्तोसमुद्रज्येष्ठेति पंचगव्य नापोहिष्ठेति पंचकषाये यौसाराजेति सप्त
मृद्भिरापो हिष्ठेति भस्मोदकेन शुद्धोदकेन च स्नानमिति मान्स्याक्त मात्रं कुर्यात् ॥ ॐ एह्येहि भगवन्विष्णो
18
लोकानुग्रहकारक ॥ यज्ञभागगृहाणेदं वासुदेव नमोस्तु ते ॥ हिरण्यवर्णेति पाद्यमर्घ्यं च ॥ विश्वा इत्या च
मनं ॥ त्र्यंबकमिति वंदनं॰ वेदाहमिति उपवीतं॰ अभिवस्त्रेति वस्त्रं॰ वेदाहमित्युत्तरीयं॰ न्द दं विष्णु॰ पुष्पा
णि॰ धूरसीति धूपः ॥ चंद्रमेति दीपः ॥ अन्नपत इति नैवेद्यमाचमनं च दद्यात् ॥ इति देवस्नपनं ॥ अथपुरु ॥राम॥
षसूक्तेन देवं स्तुत्वा ॥ उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते आमूरजेति चोत्थाप्य॰ रथेतिष्ठन्नीरथमारोप्य॰ आमूर ॥१८॥
जेति सन्तूर्यघोषरूषं जयमंडपपश्चाद्द्वारे नीत्वा घर्षयित्वा॰ कनिक्रदत् ॥ मूलेनाकृष्णेनेति वषट्वेष्पार्घादि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

दत्वात्र पतनइ त्निमधुपर्कं दत्वा पूर्ववेद्यां पंचवर्णैः । स्वस्तिकं मण्डलं कृत्वा तत्र दर्भान्लाजांश्च विकीर्य श
य्यायां तूलिकायां वस्त्रे कशाम्बुष्पाणि च क्षिप्त्वा तस्याः कूर्वादि दिक्षु । विष्णु मधुसूदन त्रिविक्रम वाम
नाग्नेयादि विदिक्षु श्रीधर हृषीकेश पद्मनाभ दामोदरान्वक्षमाणा शर्वादि मूर्त्तीः स्थापनमः । शंभवाये
ति तत्र प्राक्शिरसं देवं स्थापयित्वा । त्रिभिर्दुकूलैराच्छाद्य शीर्षोपधानं दत्वा देवशिरोभागे वस्त्रकांचन
युक्तं निद्राकलशमापो देवी रापो अस्मानिति निचव प्रतिष्ठाप्यायस्वेति मधुघृताभ्यां देवमभ्यज्य त्नेनैव
यानेरुद्रेति वाशायपैः संपूज्यापो देवीरिति छत्रं यानेरुद्रेति चामरं दत्वा गंधपुष्पैः । संपूज्य बृहस्पते
परिधीयेति क्षितं परिसरं दत्वा दुकूलैश्चित्रकार्यासैर्वा छाद्य पुष्पमंडितं वितानं दत्वा विश्वतश्चक्षु
रिति देवपादनाभि हृदयशिरःस्वालभेत् ॥ नारदपंचरात्रे तु निद्राकलश मन्त्रः । तस्मिन्विद्रां तथा
रात्रिमनं तं पूजयेद्विधियमिन्द्रकं ॥ ततरुद्रः क्षत्रं दत्वा चिति छत्रं । वानो वाममौवाइति व्यजनं । त्रीः

॥पु॰का॥ ॥७॥

शिपदेनिपांडुके॥ अभिन्वा भूरनोन्तमद्दनिरन्नोषधासनक्षीरमधुघृतभक्ष्यभोज्यान्नपायसषड्
सोन्निवेदयेत्॥ नमोभस्मदर्भनिलैर्देवस्पवेष्टनं कृत्वा॰ मंडमाबहिर्लोकपालेभ्यो दत्वा॰ त्र्यंबक
मिनिभूतेभ्यो दद्यात्॥ नमः ॐ पराय विरापात्मने स्वाहेति पिंड्श्चैरानिलेर्यवैर्वीहान्नरयज्ञनमश्चविंशमि
मश्चैवाजुहुयात्॥ शिवेनुपरायशिवात्मने नमः॥ ॥नमोदेवेषोडशन्यासान्कुर्यात्॥ ॥यथा॥
अनमः पादयोः॥ उं हृदि॥ मंललाटे॥ इत्याद्य॥ भूः पादयोः॥ भुवः हृदि॥ स्वः ललाटे॥ इति द्वितीयः॥
अं तालौ॰ आं मुखे॰ इं दक्षनेत्रे॰ ईं वामनेत्रे॰ उं दक्षश्रोत्रे॰ ऊं वामश्रोत्रे॰ ऋं दक्षगंडे॰ ॠं वामगंडे॰ लृं दक्षना
सायां॰ लॄं वामनासायां॰ एं ऊर्ध्वदंतेषु॰ ऐं अधोदंतेषु॰ ओं ऊर्ध्वोष्ठे॰ औं अधरे॰ अं ललाटे॰ अः जिह्वायां ॥राम॥
यं त्वचि॰ रं चक्षुषोः॥ लं नाशिकायां॰ वं दंतेषु॰ शं कर्णयोः॥ षं उदरे॰ सं कर्णयोः॥ षं उदरे॰ सं कक्षौ॰ हं हृ ॥७॥
दि॰ लं लिंगे॰ क्षं नाभौ॰ पं फं बं भं मं दक्षभुजे॰ तवर्गं वामे॰ टवर्गं दक्षजंघायां॰ चवर्गं वामजंघायां॰ क

वर्गे सर्वांगुलीषु ॥ इति नृतीयः ॥ नमो नं सर्वेत्र ॥ सूर्याचंद्रमभ्यां नेत्रयोः ॥ शिखाद्यो मादीन्ग्रहान्‌ उरःस्कं
धजिह्वालिंगपादकेशेषु न्यसेत्‌ ॥ नक्षत्रोरोहिण्यादिकन्निकान्तानि नक्षत्राणि हृद्वरः ॥ केशललाट
मुखनासादंत दक्षकर्ण हस्त दक्षभुजवामभुज दक्षवामस्तन दक्षवामकुक्षिकटिलिंग दक्षवाम
वृषणानेत्र दवामोरु दक्षवामजंघा दक्षवामपादेषु न्यसेत्‌ ॥ कृत्वा पनाभोः सप्तर्षिभ्यः कटे॰ मातृमंडला
यकटौ॰ विष्णुपदेभ्यः पादयोः ॥ नागवीथ्यै॰ अजवीथ्यै॰ वनमालायां॰ तारांभ्यो रोमकूपेषु॰ अगस्त्याः
यकोस्कमे ॥ इति चतुर्थः ॥ एते चत्वारो लिंगेर्वीयाचसा धस्थाः ॥ वक्ष्यमाणा विस्तावेवादि केचित ॥ अन्येतु
नानपिसर्वत्राङ्गः ॥ शिरोमुखहृदय दक्षवामस्तनौ वरकटि दक्षवामोरु दक्षवामजंघापादेषु॰ चैत्रादी
न्द्वादशमासान्‌॰ संवत्सरपरिवत्सरेदावत्सरानुवत्सरेद्वत्सरान्वाङ्गेषु ॥ पर्वभ्यसंधिषु॰ ऋतुभ्यो लिं
गे॰ ॥ अहोरात्रेभ्यास्थिषु॰ क्षणलवकलाः रोमकूपेषु॰ कृतानायमूखे॰ श्रेतायवाहो ॥ द्वापरायकटोः क

॥श्र·का॥
॥१८॥

18

लिङ्गाय पादयोः॥ मन्वन्तरेभ्यो बाह्वोः॥ परायपरार्द्धाय जंघयोः॥ महाकालाय शरीरे· उदगयनं दक्षि
णायनाभ्यां पादयोः॥ विष्णवे सर्वांगुलीषु॥ इति पंचमः॥ ब्राह्मणाय मुखे· क्षत्रियाय बाह्वोः वैश्याय ऊर्वोः
शूद्राय पादयोः॥ शंकरेभ्यः पादाग्रे· अनुलोमजेभ्यः संधिषु· गोभ्यो मुखे· अजाभ्य अपिभ्यो हस्तयोः॥ ग्राम्य·
पशुभ्य आरण्यपशुभ्य ऊर्वोः॥ इति षष्ठः॥ मेघाभ्रनदीसमुद्रान्केशरोमसर्वांगकुक्षिषु न्यसेत्॥ इति स
प्तमः॥ ऋग्यजुःसामवेदाङ्गिरो दक्षवाहुभुजेषु· सर्वोपनिषद्भ्यो हृदि॥ इतिहासपुराणेभ्यो जंघायां·
अथर्वांगिरसेभ्यो नाभौ· कल्पसूत्रेभ्यः पादयोः॥ व्याकरणाय मुखे· तर्केभ्यः कंठे· मिमांसायै निरुक्ता·
य च हृदि· छन्दोभ्यो ज्योतिर्भ्यश्च नेत्रयोः॥ गीतशास्त्रेभ्यो मूत्रशास्त्रेभ्यः श्रोत्रयोः॥ आयुर्वेदाय दक्षभुजे· ध
नुर्वेदाय वामे· योगशास्त्रेभ्यो हृदि नीतिशास्त्रेभ्यः पादयोः॥ वस्तुतंत्राय ओष्ठयोः॥ इत्यष्टमः॥ दिवे मूर्द्ध्नि· स्वः
र्लोकाय चंद्रलोकाय नेत्रयोः॥ वायुलोकाय प्राणे· व्योम्ने नाभौ· समुद्रेभ्य अस्थिषु· पृथिव्यै पादयोः

॥राम॥
॥१८॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ इति नवमः ॥ हिरण्यगर्भाय मूर्द्ध्नि · कृष्णाय केशेषु · रुद्राय ललाटे · यमाय भ्रुवोः ॥ अश्विभ्यां कर्णयोः
वैश्वानराय मुखे · मरुद्भ्यः घ्राणे · सप्तद्वेभ्यो दन्तेषु · सरस्वत्यै जिह्वायां · इन्द्राय दक्षभुजे · वत्साय वामे · प्रह
पाय वामस्तने विश्वकर्मणे दक्षे · नारदाय दक्षकुक्षौ · अनन्तादिनागेभ्यो वामकुक्षौ · वरुणाय हस्तयोः
मित्राय पादयोः ॥ विश्वेभ्यो देवेभ्य ऊर्वोः ॥ पितृभ्यो जान्वोः ॥ यक्षेभ्यो जंघयोः ॥ राक्षसेभ्यो गुल्फयोः ॥ पिशा
चेभ्यः पादयोः ॥ असुरेभ्यः पादांगुलीषु · विद्याधरेभ्यः पार्श्वे · ग्रहेभ्यः पादाध ॥ गुह्यकेभ्यो गुदे · पूतनादिभ्यो
नखेषु · गंधर्वेभ्य · ओष्ठयोः · स्कन्दाय गणेशाय पार्श्वयोः ॥ इति दशमः ॥ मत्स्यादि दश शिर ॥ पादले ललाट जंघा
मुख हृदय बाहु नाभि कुक्षि जानुषु · शिरो मुख कंठ बाहु हृदय पृष्ठ कटि जठर दक्ष वाम जंघा गुल्फ पा
देषु केशवादीन् द्वादशान्न्यसेत् इत्येकादशः ॥ अश्वमेधं शिरसि · नरमेधं ललाटे · राजसूयं मुखे · गोसं
वं कंठे · द्वादशाह हृदि · अहीनाख्यं नाभौ · सर्वजितं दक्षकरे · सर्वमेधं वामे · अग्निष्टोमं लिंगे · अतिरात्रं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्रका॥ षरायोः॥ आपूर्यमा(रा)मूर्द्धोः॥ षोडशिने जान्वोः॥ उक्थं दक्षजंघायां॰ वाजपेयं वामायां॰ अग्निष्टोमं दक्षबा
॥१९॥ होर्वानुर्मोरस्यानि वामे॰ सौत्रामणिं हस्तयोः॥ यज्ञविष्टे अंगुलीषु॰ आहवनीयं मुखे॰ दक्षिणाग्निं हृदि॰ गा
र्हपत्यं नाभौ॰ वेदिमुदरे॰ प्रवर्ग्यं भूषणेषु॰ सवनानि पादयोः॥ इध्मान्बाहुषु दर्भान्केशेषु॥ इति द्वादशः
॥ ॥अथ विष्णोश्चत्वारो न्यासाः॥ धर्माय मूर्द्ध्नि॰ ज्ञानं हृदि॰ वैराग्यं गुह्ये॰ ऐश्वर्यं पादयोः॥ खड्गं शिरसि॰
शार्ङ्गं मस्तके॰ मुशलं दक्षभुजे हलं वामे॰ चक्रं नाभ्युदरपृष्ठेषु॰ शङ्खं लिङ्गे वृषणयोः गदां जंघयोर्जान्वोः
श्च॰ पद्मं गुल्फपादेषु॥ इत्याद्यः॥ लक्ष्मीं ललाटे॰ सरस्वतीं मुखे॰ रतिं गुह्ये॰ प्रीतिं कण्ठे॰ कीर्त्तिं दिक्षु॰ शा
न्तिं हृदि॰ तुष्टिं जठरे॰ पुष्टिं सर्वतः॥ इति द्वितीयः॥ मूलेन षडङ्गेषु न्यसेत् दक्षस्तने श्रीवत्सं॰ उरसि कौस्तु ॥राम॥
भं॰ कण्ठे वनमालां॥ इति तृतीयः॥ ॐ पादयोः॥ नं जान्वोः मों गुह्ये॰ भं नाभौ गं हृदि॰ वं कण्ठे॰ ते मुखे॰ वां नेत्रयो ॥१९॥
सुं ललाटे॰ दें शिरसि॰ वां दक्षपार्श्वे॰ यं वामे॥ इति चतुर्थः॥ ॥अथ प्रतिमायां जीवन्यासः॥ यथा॥ स्वहृ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्वम्भो हरे॰ श्वरं तेजः पुंजे वीवामनाद्यानिःसार्यं ब्रह्मरंध्रेण प्रतिमायां बुद्धिकर्मेन्द्रियाणि प्रविशावेश
विं नयेत्॥ पादादिनासान्तं प्राणं॰ पार्श्वादिकट्यंतं मपानं॰ सर्वांगेव्यानं॰ नाभौ हृदि वसमानं॰ मूर्ध्न्युदा
नं॰ हृन्मध्ये प्रणावेन पुरुषं॰ सर्वांगे ॐ मं जीवात्मने॰ ॐ भं प्राणात्मने इति॥ ॐ बं बुद्ध्यात्मने॰ ॐ फं अहं
कारात्मने॰ ॐ पं मनं आत्मने हृदि॰ ॐ नं शब्दतन्मात्रात्मने मुखे॰ ॐ दं रूपतन्मात्रात्मा हृदि॥ ॐ थं रसतन्मा
त्रा हस्तयोः॥ ॐ तं गंधतन्मात्रापादयोः॥ ॐ णं श्रोत्रात्मने श्रोत्रयोः॥ ॐ ढं त्वगात्मने त्वचि॥ ॐ डं चक्षुरा
त्मने नेत्रयोः॥ ॐ ठं जिह्वात्मने॰ ॐ टं घ्राणात्मने॰ ॐ ञं वागात्मने॰ ॐ झं पाणापात्मने॰ ॐ जं पादात्मने॰
ॐ छं पाय्वात्मने॰ ॐ चं उपस्थात्मने॥ इति यथालिंगं॥ ॐ ङं पृथिव्यात्मने पादयोः॥ ॐ घं अबात्मने बस्तौ॰ ॐ गं
तेज आत्मने हृदि॰ ॐ खं घ्राणात्मने प्राणे॰ ॐ कं आकाशात्मने शिरसि॰ ॐ शं पुंडरीकायतनमो हृदि॰
षं सूर्यात्मने तन्मध्ये॰ जर्दत॥ ॐ सं सोमात्मने॰ ॐ रं वह्न्यात्मने॰ ॐ चं मूर्त्तेसंयोज्य॰ ॐ वं परुषात्मने॰ ॐ वं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰ का ॥
॥ २० ॥

अनुग्रहात्मने॰ ॐ यं सर्वसंभूत्यात्मने॰ ॐ लं सर्वसंहरणात्मने॰ ॐ क्षं पोतात्मने ॥ इति न्यासे श्वरं
ध्यात्वा तत्त्वन्यासान्कुर्यात् ॥ ॐ आत्मतत्त्वाय नमः ॥ आत्मतत्त्वाधिपतये ब्रह्मणे नमः ॥ पादयो ॥ एवं वि
द्यातत्त्वाय॰ विद्यातत्त्वाधिपतये विष्णवे हृदि॰ ॐ शिवतत्त्वाय॰ शिवतत्त्वाधिपतये रुद्राय शिरसि ॥
इति प्रथमः ॥ पृथिवीतत्त्वाय पादयोः ॥ अप्तत्त्वाय वस्तौ॰ तेजस्तत्त्वाय हृदि॰ वायुस्तत्त्वाय घ्राणे॰
आकाशतत्त्वाय शिरसि॰ गंधतत्त्वाय पादयोः ॥ रसतत्त्वाय वस्तौः रूपतत्त्वाय हृदि ॥ स्पर्शतत्त्वचि॰
शब्दत॰ शिरसिः घ्राणत॰ जिह्वा ॥ चक्षुस्त॰ वाक्त॰ श्रोत्रत॰ पायुत॰ उपस्थत॰ हस्तत॰ पादतः ॥ काङ्क॰
मनस्त॰ हृदि॰ तत्रैव॰ बुद्धितः अहंकारत॰ सत्वाय रजसे॰ तमसे॰ पुरुषत॰ रागत॰ विद्यात॰ कलात॰ काल
त॰ मायात॰ ईश्वरत॰ सदाशिवत॰ शक्तित॰ शिवत॰ न्यसेत् ॥ ततः सूर्यश्चेन्द्रायश्चावर्णान्॰ पाद
गुल्फजंघाजानूरुउदरगुह्यपृष्ठनाभिकटिनाभ्युदरस्तनहृत्कंठमुखनालेनासाचक्षुर्भ्रूलेला पूर्वदक्षिण

॥ राम ॥
॥ २० ॥

20

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पश्चिमोत्तरदिक्षूर्ध्वसुन्यस्य ॰ ततो विष्णुहृदयाय नमइत्यादिषडंगंन्यसेत ॥ ततो विष्णोर्मंत्रस्य द्वादशाक्षरवर्णा
न्केशवादिद्वादशनामानि च शिरोमुखग्रीवाकंठपृष्ठकुक्षिकटिजंघावामदक्षगुल्फपामदक्षपादेषु
न्यसेत ॥ ॐ क्रूं हृदयाय हृदि ॰ ॐ विष्णवे शिरसि ॰ ॐ ब्रह्मरूपाय शिखायां ॰ क्रूवायककवचे ॰ चक्रिणे ॰ फट्
अस्त्रं हस्तयोः ॐ भवाय गायत्र्यै दक्षनेत्रे ॰ विजयाय सावित्र्यै वामे ॰ चक्रिणे चक्ररूपाय ॰ पिंगलास्त्रं दि
क्षु ॥ अथ पुरुषसूक्तन्यासः ॥ सहस्रशीर्षा पुरुष पादयोः ॥ पुरुषस्वजंघयोः ॥ सत्यवानस्यजानुनो ॥ त्रिपा
दूर्ध्वंऊर्वोः ॥ तस्माद्यज्ञात्कट्यां ॥ तस्माद्यज्ञान्नाभौ ॥ तस्मादश्वा हृदये ॥ तं यज्ञं स्तनयोः ॥ यत्पुरुषं बाह्वोः
ब्राह्मणोस्य कंठे ॰ चंद्रमामुखे ॥ नाभ्या आसीन्नासा ॰ यत्पुरुषेण चक्षुषो ॥ सप्तास्यानि कर्णयोः ॥ अंग्ना
शिरसि ॥ अग्नेः सम्भृतः हृदि ॥ वेदाहं शिरसि ॥ प्रजापतिः शिखायां ॥ यो देवेभ्यः कवचे ॰ रूचं ब्राह्मं नेत्र
योः ॥ श्रीश्च ते अस्त्रे ॥ अथ शिवन्यासः ॥ ईशानाय अंगुष्ठाभ्यां ॥ तत्पुरुषाय तर्जनीभ्यां ॥ अघोराय मध्यमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भ्यां॥वामदेवाय अनामिकाभ्यां॥सद्योजातायकनिष्ठिकाभ्यां: तत: सद्योजातमित्यादिकनिष्ठयो॥वामदे
वायेत्यानामिकयो:॥अघोरेभ्यइत्यादिमध्यमयो:॥तत्पुरुष·येत्यादितर्जन्यो: ईशानसर्वविद्यानामि
त्यंगुष्ठयो:॥तत: ईशान: सर्वविद्यानामित्यादिना शिरसे नम:॥तत्पुरुषायविद्महे इत्यादिना मुखे·त
त्पुरुषायनम:अघोरेभ्यइत्यादिना हृदयायनम:॥वामदेवायनम इत्यादिना गुह्ये: वामदेवाय॰सद्यो
जातमित्यादिपादादिमूर्धांतं॥तत: पंचवक्त्रेषु पंचकला:॥ईशान: सर्वविद्यानां·शशिन्यैनम इत्यूर्ध्व
मूर्ध्नि शशिनी॥ईश्वर: सर्वभूतानामभयदायैनम इति पूर्ववक्त्रेऽभयदा·ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोधिप
तिर्ब्रह्मा·ब्रह्मेष्टदायैनम इति दक्षिणावक्त्रे ब्रह्मेष्टदं॥शिवोमे अस्तु मरीच्यैनम इति मरीचिं उत्तरवक्त्रे:
सदाशिवोज्वालिन्यैनम इति पश्चिमवक्त्रे ज्वालिनी॥इति पंचकला॥तत्पुरुषायविद्महे शांत्यैनम इ:
ति पूर्ववक्त्रे·महादेवायधीमहि विद्यायैनम इति दक्षिणावक्त्रे: तन्नो रुद्र: प्रतिष्ठायैनम इत्युत्तरवक्त्रे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

:प्रबोदयानन्दक्ष्यैनमःइतिपश्चिमवक्त्रोइतिचतस्रस्तत्पुरुषकला ॥ नमअघोरेभ्यस्तमायैनमोहृदि ॥ अ
थघोरेभ्योमोहायैनमःइतिग्रीवायां ॥ घोररजायैनमःइतिस्कंधयोः घोरेभ्योनिद्रायैनमःइतिना
भौ ॥ सर्वेभ्यःसर्वव्याध्यैनमःइतिकक्षौः शर्वशर्वेभ्योमृत्यवेनमःइतिपृष्ठे ॥ नमस्तेअस्तुक्षुधायैनमःइति
क्षुधांवक्षसि · रुद्ररूपेभ्यस्तृषायैनमःइतिउरसि ॥ इत्यष्टौकला ॥ वामदेवायरजायैनमोगुह्ये ॥ ज्ये
ष्ठायरक्षायैनमलिंगे ॥ श्रेष्ठायरत्यैनमोदक्षोरौ · रुद्रायकल्यायैनमोवामोरौ · कालायकामा
यैनमोदक्षजानौ ॥ कलविकरणायसंजीविन्यैनमोवामजानौ ॥ वलविकरणायक्रियायैनमोदक्ष
जंघायां ॥ वलायवृद्ध्यैनमोवामजंघायां · वलकार्यायैनमोदक्षस्फिचि ॥ प्रमथनायधात्र्यैनमोवामे
॥ सर्वभूतदमनायभ्रामण्यैनमःकधां · मनोन्मोकरापेनमःदक्षपार्श्वे उन्मनायज्वरायैनमःवामे
इतित्रयोदशवामकला ॥ सद्योजातंप्रपद्यामिसिद्ध्यैनमोदक्षपादे ॥ सद्योजातायवैनमःऋद्ध्यैनमोवामे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भवेदिन्येनमो दक्षपाणौ ॥ अभवेलक्ष्म्येनमो वामे॰ नाभि भवे मेधा येन मो नासायां ॥ भजस्वमांकां
न्येनमः शिरसि॰ भवस्वधा येनमो दक्षबाहौ ॥ उद्भवाय प्रभवाये नमो गामे ॥ इति कलाष्टकं ॥ ईशानः
स्य कलाः पंचवस्वः पुरुषस्याहि ॥ अष्टौ प्रोक्ता अघोरस्य वामस्याथ त्रयोदश ॥ सद्योजातकला अष्ट
वष्ट त्रिंशत्कला इति ॥ कलान्यास मनेनैव देवसान्निध्यमद्भुति ॥ अत्र विद्येश्वरादिमातृकान्यासं॰
शैवे श्रीकंठादिन्यासं च कुर्यात ॥ इति हेमाद्रिः ॥ एवं न्यासं कृत्वा॰ हंसह सेति हृदयादि षडंगं कृत्वा॰ नि
द्रामावाहयेत ॥ परमेष्ठिनं नमस्कृत्य निद्रामावाहयाम्यहं ॥ मोहिनी सर्वभूतानां मनोविभ्रमकारिः
णीं ॥ विरूपाक्षप्रिये शान्ते आगच्छ त्वं तु मोहिनी ॥ वासुदेव हिने कंठे कृष्णा वरविभूषिते ॥ आगच्छ सह
साजस्रं सुषुप्तं संसारमोहिनि ॥ सुषुप्त्व संहरे देवि कुमार्ये कांनेमानसे ॥ आमनिश्वासवाप्ते आगच्छ
भवनेश्वरि ॥ नमः सत्वरजोपेते आगच्छ त्वरवारिणि ॥ मनो बुद्धिरहंकार संसार त्वं सरस्वति ॥ शब्दस्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

शब्दरूपंचरसोगंधश्चपंचतः॥ आगछह्लसंक्षिप्यमोहपाशनिषिनिच॥ भवस्योत्पत्तिहेतुस्त्वंयाव
दाभूतसंप्लवं॥ भवःकस्त्वांनसंध्यायांघसमस्तेन्त्वंचराचरे॥ भोगिशय्याप्रसुप्तस्यवासुदेवस्यशासने॥ त्वंप्र
निष्ठासिवेदेविमुनियोगिसमन्विते॥ पितृदेवमनुष्याणांसयक्षोरगराक्षसां॥ पशुपक्षिमृगानाराणां
वयोगमायाविवर्द्धिनि॥ वससेसर्वभूतेषुमानेवहितकारिणी॥ हिंसाविचित्रमूर्त्तिस्त्वंचक्षुषोःस्था
नगोचरे॥ विश्वनासापुटेदेविकंठचोत्कोष्ठिताविश्व॥ प्रतिमावयमांसर्वेमातृमेदेवसुंदरि॥ इदमर्घे
मयादत्तंपूजेयंप्रतिगृह्यतां॥ ततःअष्टागादितिमंत्रेणानिडाकलशो· निद्रा· रात्रिं· अनंतं· श्रियंचसंपू
ज्य० लोकपालेमातृक्षेत्रपालभूतेभ्योबलिंदत्वामंडलेस्थाप्य· देवी· विलुंद्वादशारेमूलेनावाह्य० ॐ
हृदयायनमःइतिमध्ये॥ विश्ववेशिरसेपूर्वे· ब्रमरणायशिखायैदक्षिणे० क्रवायकवचायपश्चिमे०
चक्रिरूपंपिंगलाक्षवायव्ये० पूर्वाद्यासुकेशवादीन्द्वादशपुनःपूर्वादिदिक्षुॐ० चक्रं० शंखं० पद्मं०

॥प्र॰का॥ हलं॰ मुशलं॰ शार्ङ्गं त्वावाह्य पूजयेत् ॥ इदं विष्णोरेवमात्स्यो क्रमात्रविधौ पूर्वोक्ताः सर्वस्यास्याः कृताकृ
॥२१॥ ताः ॥ ॥ अथ मूर्त्तिमूर्त्तीशाः ॥ ॥ शिवे विष्णावन्यदेवेषु चैनं एव ज्ञेयाः ॥ सर्वदेवप्रतिष्ठासु मूर्त्तिपाः
ह्येनमेव न्विमिमात्स्योक्तैः ॥ अथ मण्डले देवं निवेश्य नैवे॰ पृथिवीमूर्त्तये नमः ॥ पृथिवीमूर्त्त्यधि
पतये शर्वाय॰ अग्निमूर्त्तये॰ अग्निमूर्त्त्य॰ पशुपतये यजमानमूर्त्तये॰ यजमानमूर्त्त्य॰ उग्राय अर्क
23 मूर्त्तये॰ अर्कमूर्त्त्यधि॰ रुद्राय जलमूर्त्तये॰ जलमूर्त्त्य॰ भवाय वायुमूर्त्तये॰ वायुमूर्त्त्य॰ ईशानाय चन्द्र
मूर्त्तये॰ चन्द्रमूर्त्त्य॰ महादेवाय आकाशमूर्त्तये॰ आकाशमूर्त्त्य॰ भीमाय लोकपालांश्चावाह्य संपूज्या
चार्यः स्वकुण्डे हिरण्यगर्भइति पलाशोदुम्बराश्वत्थापामार्गशमीसमिद्भिः प्रत्येकं द्वादशाष्टशतीवा ॥राम॥
सहस्राणि एवं सहस्रं शतं वा जुहुयात् ॥ इति त्रिविक्रमः ॥ नमो देवमन्त्रेण सहस्रं हुत्वा व्याहृतिपूर्वं शक्त्या ॥२३॥
यानं ॥ शान्तिराज्ञी ॥ शान्तोदेवीरितिशान्तिकैः पुष्टिर्नरएवान्॰ गयस्फान कमितिपौष्टिकेश्च स

मिद्भिराज्येनचरुणतिमन्त्रंजुहुयात्॥ ऋत्विजस्तुपूर्वादिक्रमाद्देवतानुरूप्यायोगेमंत्रैःसमिद्भिस्तिलैर्वाजु
हुयुः॥ सहस्राक्ष॰ मूर्धानमितिपूर्णाहुतिःकुंडोत्तरेकेनशेषंपानान्तयेमे॥ ऋत्विजःपूर्वादिएकंकुंडे
षट्द्वात्रिंशत्पक्षेएकैकंकुंडेचत्वारःषोडशपक्षेद्वौद्वावष्टपक्षेएकैकःचतुःकुंडेपक्षेचत्वारः॥ एकंकुं
डपक्षेचतुर्वेदेरेशानेयष्टिमेवासर्वेक्रमेणैकैकंलोकपालमूर्त्तिमूर्त्यधिपंचावाह्यसंपूज्यादिक्रमेः
णार्कखदिरपलाशोदुंवरप्लक्षवटापामार्गोश्वत्थशमीसमिधामष्टशतंहोमंकुर्युः॥ यद्वापूर्वोक्तस
मिद्भिरेभ्योहोमः॥ आज्येनचरुणाचेतिकेचित्॥ सर्वाभावेघृतेनतिलैर्वेति॥ नारदपंचरात्रे॥ तेषांमंत्राः
॥ इंद्रायेन्द्रोशनितद्रूप्य॥ स्यानेतिष्ठपृथिवीमूर्त्तेः अघोरोपशनिपृथिवीमूर्त्तिपतेःशर्वस्य॥ चतुर्थ्यंतैः
सर्वत्रन्यागःइतिपूर्वे अग्नआयाहीत्यस्यमे॥ अग्निंदूतमित्यग्निमूर्त्ते॥ यःपशूनामि॰ नमःशर्वायचपशु
पतयेचस्वाहेतिवातदक्षिणपशुपते॥ यमायसोमंयमस्य॰ असिहिवीरेति॰ प्रमरुत्वादित्याइतिवा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥श्र॰का॥ जमानमूर्त्तेः॥ नमिन्दुजेहूंवीमित्तैनिरीयस्तुहित्थुनमितिवानदधिपस्योग्रस्य॥ असुत्वंनंनिकृतेः॥ स्वाकृत्से
॥२४॥ नं॰उदुत्यमितिवासूर्यमूर्त्तेः॥ योरुद्रोअग्नौ॥ आवोराजानमितिवानदधिपस्यरुद्रस्याडमस्मेवरुणाः
स्यांशन्नोदेवीरितिजलमूर्त्तेः विमूषन्नितिनमोभवायचेतिवाजलमूर्त्तिपतेर्भवस्य॥ आनोनियुद्भि
र्वायोः॥ वातआवातुवायुमूर्त्तेः नमोईशानेतत्पतेरीशानस्य· आप्यायस्व॰ असित्यंदेवमितिवाकुबेरस्य
24 वयं६· सोमसोममूर्त्तेन्नत्पुरुषायविद्महे॰ इन्द्रंनंभुरेतिवानत्पतेर्महादेवस्य· अभित्वा॰देवसनेई
शानस्य· आदित्पत्नस्येति आकाशस्य· मनोनभीमः॥ नमउग्रायचेतिवानदधिपस्यभीमस्य· निलय
वत्रीहिर्मिश्रैराज्येनचरुणाचव्याहृतिभिरष्टशतंजुहुयात्॥ ततोदेवमंत्रेणसहस्रेतिनैराज्येनच ॥राम॥
जुहुयात्॥ देवस्यपादौस्पृशेत्॥ संपानाम्बुक्षिपेत्॥ एषप्रथमःपर्यायः॥ एवंद्वितीयपर्यायेजान्वादे ॥२४॥
वस्यनाभिंस्पृशेत्॥ तृतीयेजान्वामध्यंचतुर्थेवक्षः॥ पंचमेशिरःस्पृशेत्॥ इतिपर्यायेसंपानोदके

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न देवं स्नपयेत्सुः॥ ततः पंचोपचाराः॥ इति पर्य्याये यजमानो मुकुटकटकांगुलीयं शयनीयवासांसि क्र
न्नि ग्भो दद्यात्॥ चतुःकुराशीपक्षे पृथिव्यग्नी साधिपौ प्राच्यां॥ यजमानसूर्य्यौ साधिपौ दक्षिणो॥ जल
वायू साधिपौ पश्चिमे॥ चंद्राकाशौ साधिसाधिपावुत्तरतः॥ ततः पूर्वकुंडे देवमंत्रेणाघृतेनाष्टावाहुती
र्हुत्वा पादौ स्पृशेत्॥ याम्यकुंडे दधि हुत्वा नाभिं॥ पश्चिमे दुग्धं हुत्वा हृदयं॥ उत्तरे मधु हुत्वा शिरः स्पृ
शेत्॥ पश्चिमे कुंडे घृतादिचतुष्टयमिश्रं हुत्वा मेनैव पूर्णां हुत्वा सर्वांगे देवं स्पृशेत्॥ ततः कूर्म्मशि
लां ब्रह्मशिलामंगदेवतांश्च मधुघृतेनाभ्यज्य पूर्वकुंभशेषैः संस्नाप्य संपूज्य वस्त्रेणाच्छाद्य॥ ॐ घं टं यं भं
फं लक्ष्म्यै नमः॥ इति पंचाक्षराणि हुंफंडं नं वा सम्पदाय पंचांगेषु न्यस्य तन्मन्त्रय मूर्त्तिमूर्त्तिनां न्यस्य॥ः
ॐ ह्रीं श्री हां क्ष परब्रह्मणो सर्वाधाराय नमः॥ ॐ ह्रीं श्री ह्रां दिव्यतेजोधारिणि सुभगे नमः॥ इत्याभ्या
मधिवासयेत्॥ होमसमये च द्वारपालजपं कुर्युः॥ तत्र पूर्वद्वारे पठ ध्वमिजिप्रेषान्तरे हिरिएपवर्णा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ प्र॰का ॥
॥ २५ ॥
25

मितिश्रीसूक्तं ॥ स्वादिष्टयेतिपावमानं ॥ त्वं९ सोमप्रचिकितः॰इतिसोमसूक्तं ॥ कनिक्रददितिसुमंगः
लं ॥ शन्नइन्द्राग्नीतिशांतिकं ॥ योजातइतिरुद्रसूक्तं॰ बृहत्सामेतिरक्षोघ्नंचक्रगैर्वदितौपठेत्तां ॥ जापकौ
तुरात्रिसूक्तंचरौद्रंचपावमानंसुमंगलंजपेयुः ॥ पौरुषंसूक्तंपूर्वतोवहुत्वा॰पृथक्॰उक्तंषट्मंत्रजाप्य
नतिष्ठध्वमितिप्रैषोन्तरात्रीव्यख्यदायतीतिरात्रिसूक्तं ॥ कद्रुद्रायेतिरौद्रं॰शेषप्रसिद्धंपूर्वतोजपेत्तां
॥ दक्षिणापश्चिमोत्तरदिक्षुः ॥ तत्रदेवमंत्रैर्ग्रहादिभ्योहोमंकुर्युः ॥ तत्रवास्तोष्पतेप्रतिजानीहीतिक्ष
कृत्वतुष्टयेनशिख्यादिभ्यश्चनाममंत्रैःपूर्वदक्षिणादिकुंडेषुद्रव्यचतुष्टयंहुत्वाग्रहमंत्रैर्जुहुयुः ॥ त
त्रग्रहादिदेवभूतानांहोममंत्रावेदचतुष्टयोक्ताः ॥ जलाशयोत्सर्गोपाठकाः ॥ तुलापंचक्षारपालेनुदः
क्षिणोत्तुद्वारपालरुद्राष्टकसूक्तं ॥ श्लोकाध्यायंशुक्तियं॰ आदित्योवाएषः॰यन्मंडलमितिनैमिरी
पकाणां॰यदेतन्मंडलंइतिमंडलब्राह्मणंवा॰जापकोनुशाकेरौद्रंचसोमंचकौष्मांडंजातवेदसं ॥

॥ राम ॥
॥ २५ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

सौरसूक्तं जपेरंस्ते दक्षिणोनयजुर्विदः॥ शाकं० आशु॥ शिशानः रौद्रं० इमा रुद्राये ति· कौष्माण्डं यंदे
वादेवहेडन॥ जातवेदसं· यस्त्वा हृदे त्यनुवाक॥ सौर्यं सूर्योदेवीमुषं॥ ईशादेवह्नः शन्नोवातः॥ इतिय
जुर्वेदी जपेत्॥ पश्चिमे होममंत्रा जलाशयोक्ताः वामदेव्यं बृहत्साम ज्येष्ठसाम रथन्तरं॥ तथा पुरुषसूक्तं
च रुद्रसूक्तं मनः परं॥ आज्यदोहानि सामानि शान्तिकाध्यायमेव च॥ भारुण्डानि च सामानि पश्चिमे सा
मगो स्थितो॥ कयानइति वामदेव्यं· त्वामिद्धीति बृहत्साम॥ मूर्द्धानं दिवइति ज्येष्ठसाम· अभित्वशू
रेति रथन्तरं॥ सहस्रशीर्षा पुरुष इति पुरुषसूक्तं॥ आवोराजानमिति आज्यदोहं· मित्रं इति देवव्र
तं· अवोध्यग्निरिति रुद्राध्यायं॥ शान्तिमशान्तिभारुण्डानि इमं स्तोममभित्यादीनि॥ इन्द्राय साम· अहम
स्मि सेतुस्तरा स्वादिष्टया· गां यन्ति त्वा यूथन्नं इति वसामगः पठेत्॥ अग्निपराणोनु दक्षिणो॥ सा
मगः पश्चिमे यानुष पठेदित्युक्तं॥ सामगजप्यानि तु॥ वैराजं पुरुषं सूक्तं सोपर्णं रुद्रसंहिता॥ शै

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शांवपंवनिधनं गायत्रं ज्येष्ठसाम च ॥ वामदेव्यं बृहत्सौभ्यौरवं सरथंतरं ॥ गवांजजं विकर्णं च रक्षोघ्नं
व यशस्तथा ॥ गायेयुः साम गा राजन् पश्चिम द्वारमाश्रिताः ॥ पिबा सोमं नि ॥ सहस्रशीर्षाः ऊर्द्ध्व दमि
शुन्ताम ध्यमिति गिरिः आ वो राजानः उच्चा ते जातमंधसः ॥ रहस्यावीनां कपानः नत्त्व विनुः मूर्धानः कयानः
त्वामिद्धि सते पयांसि पुनानः सोमः आ भि त्वाक्षे मन्वतः ॥ अग्निमीले इति ऋः विभ्राऋहृतः अग्ने पुनाही
ति क्रमे गायेगायेभ्य इति दिग्गिरिमितं उग्न रोदो षेत्य थर्वसूक्तं ॥ अंगिरसो जन्मानी त्यांगिरसं रुद्रं जनेति
नील रुद्रं परिवर्त्मानीत्य पराजिताः मधुवाना इति मधुसूक्तं ॥ गोधमं अम यं द्यावा पृथिवीः जप्यानि तुः
अथर्वणा श्चोत्तरतः शांतिकं पौष्टिकं तथा जपेयुर्मनसादेन माश्विना वरुणापश्चम ॥ शांतिकं पौष्टिकं ॥ राम ॥
ग्रहादीनां हेम मंत्रास्तु जन्याशये उक्ताः ॥ इहैव ध्रुवानिमिनोमिः धरुणापस्मिबृहह्रूडापूतिधान्या ॥ २६ ॥
इति त्रयो वास्तोष्पतिमंत्राः शान्नऽइन्द्राग्नी एतनएवा गयस्फानोऽमीवहा ॥ अंवकमिति अयमि

26

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तिकल्पनरुः ॥ अभियुक्तानां तु औदुंबरेण मणिना निसृक्तं प्रसिद्धं त्रिवाथर्ववेदी पठेत् ॥ यत्र वलमः
सिस्रेर्वद्रवः पश्चिमे गत्वा मूर्द्धे क्षिपथा तेनासदासीन्सोमा रुडाः १४ चतुर्स्ति शाद्धः त्रिन इति सूक्तं
वि हि सोते ॥ इति वृषाकपेः ॥ मित्रो जनान्त्र वव पठेत् ॥ अन्नूर्णवरुन्नेरेव पूर्वं जपं कुर्यात् ॥ सामगः पूर्व
दिग्पथर्वा व दक्षिणो जपेदित्युक्तं ॥ तत्र मूलं न विस्मः ॥ ॥ अथ प्रासादेपि नूतनश्वेतनतान स्थाप्य
धिवासनं कार्यं ॥ ॥ यथा ॥ प्रति दिशं मध्ये नवनवकोष्ठकैरेकाशीतिपदे तु मध्ये प्रतिदिशं वा
ज्जिघ्रे तिनवकुंभान्न्यसेत् ॥ तत्र मध्यकुंभे ज्ञाम्बुदुंवराश्वत्थं वटकाशोकपलाशप्लक्षन्यग्रोधक:
दंवाम्रबिल्वार्जुनपल्लव ब्रह्मदशकं सोमाय वनस्पत्यं नमो नाय नमः इति न्यसेत् ॥ ततः पूर्वनव:
केमध्ये पंचरत्नकरोचनाहृर्वादर्भशीर्षपक्षिनरक्तं चंदनजातीपुष्पकं दनत्वावर्त्तेनदशकं क्षिपेत्
आग्नेये यववीहितिलसुवर्णरजतसमुद्रगानदीकूलमृत्तिकांतरिक्षगोमयं क्षिपेत् ॥ दक्षिः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ प्र॰का ॥
॥ २७ ॥
27

रोसहदेवी विष्णुक्रांता भृंगराज महौषधी शमी शतावरी गुडूची अपामार्गका मूलो क्षिपेत ॥ नैरृत्ये
कदली नालिकेर विल्व नारंग मातुलिंग वदरामलक वृन्तफलाष्टकं ॥ पश्चिमे मंत्र पंचगव्यं ॥ वाय
व्ये शमुडुंबराश्वत्थन्यग्रोध पलाशानां कषाय पंचकं ॥ उत्तरे सहदेवी कुमारी गुडूची वचा व्याघ्री मू:
लाष्टकं ॥ ऐशाने सप्तमृदः क्षिप्त्वा श्रीसूक्तेनाभिमंत्र्य शेषेषु गंधं क्षिप्त्वा मूलेनाभिमंत्र्य प्रासादं पंच
गव्येनाभ्युक्ष्य मूर्धानं दिवइति वल्मीकमृदा विलिप्य समुद्रज्येष्ठेत्यैशान मूलकुंभेन० यज्ञायज्ञेति वा:
यव्य कषाय कुंभेन० पयः पृथिव्यां वारुणा पंचगव्य कुंभेन ॥ या: फलीनीति नैरृत्य फलकुंभेन ॥ हंसः
स:शुचिषदिति सौम्य मूलकुंभेन ॥ विश्वाररातेमिति पूर्व कुंभेन ॥ सोमं राजानमित्याग्नेयेना ॥ विश्व
तश्चक्षुरिति याम्येन: नमोस्तु सर्पेभ्य इति मध्य कुंभेन: इदं मापइत्यष्टाष्टभि: पूर्वादिक्रमेण प्रासादं
स्नपयेत् ॥ एकाशीति कुंभा संभवे तु नवएक कुंभेन गंधोदकपूर्णेनादेव्यायकर्मणोशुभ्युध्वमिति

॥ राम ॥
॥ २७ ॥

प्रासादं प्रोक्ष्य सूत्रेणावेष्ट्य पुरुषस्वरूपं देवरूपं ध्यात्वा साहस्रसंख्यपताकाभिः सहस्रसंख्यध्व
जैः शतसंख्यैर्यथाशक्तिर्वा प्रासादं नत्वा मीपस्थवृक्षादिकं च भूषयित्वा संपूज्य ॥ ॐ ह्रीं सर्व
देवमयार्चिन्त्य सर्वरत्नजलाकृते ॥ यावच्चंद्रश्च सूर्यश्च भवेत्वधिवासय ॥ त्रिसूत्र्यावेष्टयित्वा गदे
वेभ्योऽष्टाविंशतिं तिलैर्हुत्वाष्टोत्तरशतं मूलेन चरुं हुत्वा ॥ गंगा यमुना गोदावरी सरस्वत्याख्याश्च
वनस्तोभेत्रुमंडपाद्दक्षिणे विष्णुगायत्र्या उद्यानस्थ रुद्रगायत्र्या चरुं कृत्वा नयेव देवायनिवेद्य दि
ग्पतीन्सर्थद्वादशविप्रान्संभोज्याचार्यं गां दत्वा ऋत्विग्भ्यो दक्षिणां दत्वा रात्रौ जागरं कुर्यात्
॥ एवं वाधिवासनं सप्तरात्रं पंचरात्रं त्रिरात्रमेकरात्रं सद्यो वा कार्यं ॥ तत्र प्रत्यह्माचार्यर्त्विजश्च
पूर्वोक्तसमिद्भिराज्येन चरुणा देवायदिक्पालेभ्यो मूर्त्तिमूर्त्तिपेभ्य इत्येवमष्टसहस्रमष्टशतं वा
जुहुयुः ॥ त्रिसंध्यं पायसेन दिक्पालेभ्यो भूतेभ्यश्च दिव्यंतरिक्षभौमेभ्यो दिक्षु वलिं दत्वा विप्रा

॥प्र०का॥ भोजयेत् ॥ अन्यह्माचार्यमृत्विग्भ्यो दक्षिणां दद्यात् ॥ मूर्त्तिस्त्वजले धिवासयेत्तत्रैव पूजयेत ॥ रात्रौ कुश
॥२८॥ वंशपात्रेषु निकेचित् ॥ तत आचार्यमृत्विजश्च स्वस्वकुंडे ऐशान्यां दिशि नेकं वा कुंभं स्थापयित्वा तत्र
वरुणां संपूज्य तीर्थान्यावाहयेत् ॥ अत्रैयेनवद्धो बली राजा० यदाबध्नन्निति वरुणक्रमसूत्रं सर्वेषां हस्ते बध्नं
ति ॥ तत्र आचार्यः पूर्वकुंडात्पूर्वे पदत्रये प्रासादस्यैशान्यां वा रत्निमात्रं गर्त्तं खनित्वा तत्राक्षतान्स भं
28 स्थिक्षिप्त्वा वटाश्वत्थोदुंबरादिकाष्ठं सरत्निर्यजमानमात्रं वा पृष्टिं चषालयुतं यूपं प्रक्ष्याल्य मूलम
ध्याग्रे प्रोक्ष्य ह्योषमवटे निवेशय यवानार्द्रे क्षिप्त्वा वर्हिर्विस्तीर्य मकलशास्य गन्धवेणा संकुल्वा
यूपं युतेनाभ्यज्य हरिद्रातैलाभ्यामिति केचित् ॥ चषालमग्नौ प्रतिमुच्य स्रुवेणाभिषूमग्निरायुः ॥राम:॥
वासु रासा इति पुष्पवस्त्रेणा परिवीय योदिवमित्युद्भिन्यपनिधाममानीनवरे वधाय० विष्णोः कर्म्माणी ॥२८॥
त्याभ्यामभिष्टूमग्निनासंमीमङ्कृवोसीतिनिखनेत् ॥ यूपे लोकपालानुपरस्थि विष्णुशिवानां पूजनं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वलिंदत्वा॥ ॐ एह्येहिधर्मध्वजयज्ञनाथत्रयीमयोवेदशरीरभूप॥ विघ्नापदेवेश्वरयज्ञरक्षावलिं
गृहाणेममहंनमामि॥ इतिनमेन॥ इतिमंडपयज्ञोत्तरमितिकेचित्॥ ॥इत्यधिवासनं॥ ॥प्रा
नःस्नात्वाद्वारदेवान्संपूज्यकुंडसमीपस्थकुंभेषु॰गजाश्वास्थानरथ्यावल्मीकनदीसंगमह्रद
गोकुलचत्वरमृदः॥ रोचनाशर्षपकुंकुमकर्पूरचंदनागरुकस्तूरीजातीफलकस्तागुग्गुलुपंच
पल्लवांश्चक्षिप्त्वाकलशोदकैर्यजमानमभिषिंच्यकृतनकारिष्यमाणाकर्मप्रतिष्ठार्थंशतमः
ष्टषष्टिःपंचाशत्षट्त्रिंशत्पंचविंशतिर्वागादक्षिणांदद्यात्॥ पुष्पोदकेनवास्तोष्पतेइतिमंत्रे
णाप्रासादंश्चोवास्तुदेवेभ्यएकैकाहुत्वाकुंडेषुमूलेनलोकपालमूर्त्तिमूर्त्तिमप्रश्चसमिदाज्यचरून्
ष्टशतंहुत्वापूर्णाहुतिंहुत्वाकूर्मशिलांपीठिकांलिंगंचज्ञातारमित्याद्यशांतिघोषेणाप्रदक्षिणां
प्रासादमानीयास्त्रमंत्रेण॰शालाद्वंजगतीतिवाप्रासादमंतरमभ्युक्ष्यमहाद्रव्येनिदर्भैरोल्लिख्या

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्त्रराशेक्षमध्यायवर्द्धितायवेनचैशान्यां पंचरत्नोपरिपंचगव्यकषायजतोयमधुतीर्थोदकेनस्नापि
तां कूर्मशिलां न्यस्य तत्कूर्म्ने हैमं कूर्मं रत्नावन्यस्य तत्र ॥ ॐ नमो भगवति व्यापिनि स्थिरे अचले ध्रुवे ॥ ॐ
श्रीं लं ह्रां स्वाहा ॥ समेव परमाशक्तिस्त्वमेकासनधारिका शिला ॥ तथात्वया देवि स्थातव्या इह सर्व
देति मंत्राभ्यां पीठिकां निधाय ॥ ॐ तत्त्वाध्वने॰ पदाध्वने॰ वर्णाध्वने॰ मंत्राध्वने॰ कलाध्वनेनमः इति
संपूज्य तत्कूर्म्ने रत्नन्यासं कुर्यात ॥ मूर्त्तौ तु विशेषः ॥ पूर्वापरास्यप्रासादे सौम्यप्रनालां॰ दक्षोत्तरास्ये पूर्व
प्रनालां पीठिकां कृत्वा सूक्तेन न्यस्य ॥ श्रीश्वते ओंरींर्मि मायेत्यादि देवभार्या मंत्रेणासंपूज्य ॥ आत्मत
त्त्वाय॰ आत्मतत्त्वाधिपतये॰ क्रियाशक्तौ॰ विद्यातत्त्वाय॰ विद्यातत्त्वाधिपतये॰ ज्ञानशक्त्यै॰ शिवत
त्त्वाय॰ तदधिपतये॰ इच्छाशक्तौ ॥ मूर्त्तिमूर्त्तिपलोकपान्विन्यस्याधारशक्त्यैनमः अनंतासनायनमः इ
त्यादि वह्नितत्त्वांतपीठपूजां कृत्वा नवपीठशक्तिर्न्यस्य देवीमंत्रेणापीठिकां न्यस्य प्रार्थयेत ॥ सर्वदेव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मयीशानिर्वे लोकाह्लादकारिणि ॥ त्वां प्रतिष्ठापयाम्यत्र मंदिरे विश्वनिर्मिते ॥ यावच्चंद्रश्च सूर्यश्च यावद्दे
षा वसुंधरा ॥ तावत्वं देवि देवेशि मंदिरे स्मिन्स्थिरा भव ॥ पुत्रान्नायुष्यतो लक्ष्मीमज्वरामजरामृतं ॥ अभयं स
र्वभूतेभ्यः कर्त्तुनिर्मविधेहि भो ॥ विजयं भूपत्नेः सर्वलोकानां क्षेममेव च ॥ सुभिक्षं सर्वकालीनं कुरु देवि नः
नमो नमः ॥ ततो गर्ते ० ॐ नमः ॥ ॐ नम इत्यादि षोडशश्वरान् ॥ तत्रादि ० कं नम इत्यादिक्षांनान्तहलोन्त्यस्वरः
त्वन्यासं कुर्यात् ॥ समानत्वा क्रोयथा ॥ हीरकः मौक्तिक ० वैडूर्य ० शंख ० स्फटिक ० पुष्परागेन्द्र ० नील ० म
हानीलान् ॥ नालंवर्त्मनः शिलाप्रमणिनांजनसौराष्ट्रीकासीन्यस्त्वर्णमाक्षिकगैरिकाः ॥ गोधूमयवनि
ष्पमद्गनीवारश्यामाकतुशार्षपव्रीहीन् ॥ हिरतापरजमनताम्रायसत्रपुसीसकांस्यरीतिकाः ॥ चंदनरक्तचं
दनागरुकांजनोशीरविष्णुक्रांतासहदेवीलक्ष्मणाश्चेति ॥ रत्नाभावे वज्रं ॥ धात्वभावे हरितालं ॥ लोहाभा
वे सुवर्णं ॥ बीजाभावे यवान् ॥ औषध्यभावे सहदेवीं वा प्रतिद्रव्यं निक्षिपेन्मंत्रैः ॥ प्रणवाद्यैश्चतुर्थ्यन्तैः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ग्र.कां॥ रिंद्राद्यादिनाममभिश्च॥ मंत्रात्मा॥ इन्द्रस्त्वमहसादीप्तः सर्वदेवाधिपो महान्॥ वज्रहस्तो महासत्वंतस्मैनि
त्यंनमोनमः॥ आग्नेयः पुरुषोरक्तः सर्वदेवमयोव्ययः॥ धूमकेतुरनाध्यक्षस्तस्मैनित्यंनमोनमः॥ यमश्चो
॥३०॥ त्पलवर्णाभः किरीटिदंडधृक्सदा॥ लोकसाक्षी विशुद्धात्मा नस्मैनित्यंनमोनमः॥ नैरृतस्तुपुमान्कृ
ष्णः सर्वरक्षोधिपो महान्॥ खड्गहस्तो महासत्वस्तस्मैनित्यंनमोनमः॥ वरुणः सर्वलोकेशः पुरुषोनि
30 म्नगाधिपः॥ पाशहस्तो महाबाहुस्तस्मैनित्यंनमोनमः॥ वायुश्च सर्ववर्णोयं सर्वगंधवहः शुचिः॥ पुरुषो
ध्वजहस्तश्च नस्मैनित्यंनमोनमः॥ गौरोयस्त्वपुमान्सोम्यः सर्वौषधिसमन्वितः॥ नक्षत्राधिपतिः सो
मस्तस्मैनित्यंनमोनमः॥ ईशानः पुरुषः शुक्लः सर्वदेवाधिपो महान्॥ शूलहस्तो विरूपाक्षस्तस्मैनि ॥राम॥
त्यंनमोनमः॥ नतोमध्येसर्वाशान्यसेन्मंत्राभ्यां॥ पद्मयोनिश्चतुर्मूर्त्तिर्वेदवासः पितामहः॥ यज्ञाध्यक्ष ॥३०॥
श्चतुर्वक्त्रस्तस्मैनित्यंनमोनमः॥ योसावनंतरूपेणाब्रह्मांडंसचराचरं॥ पुष्पवद्धारयेन्मूर्ध्नि तस्मैनित्यंनमो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नमः॥ ततोन्यस्तानि रत्नादीनि मंत्रैः स्पृशेत॥ त्रातारमिंद्रं अग्निंदूतं यमाय सोमं अस्य पते निर्ऋते पंचनद्यः
तत्वायं सोमो धेनुं अभित्वा शूर ब्रह्मयज्ञानं नमो स्तु सर्पेभ्य इति॥ ततः कांचनं पद्मरागं पारदं
हेमं पद्मं कूर्मं पृथिवीमेरुं वाहनं नृषगरुडादींश्च न्यस्य गुग्गुलुरसं दत्वा पायसेन विलिप्यासितया
सस्ताच्छाद्य कवचेनावगुंठ्यास्त्रेण संरक्ष्य इंद्रस्त्वमहसेति पूर्वोक्तदशमंत्रैः पायसेन बलिं दत्वा
वमेत्॥ नारदपंचरात्रे तु॥ वज्रं च सूर्यकांतं च इंद्रनीलं तथैव च॥ तालमनः शिलां चान्नपिष्टं वै
कुंकुमं तथा॥ मध्येथ राजपाषाणां पारदं वाथ सर्वतः॥ गोधूमाश्चयवा धान्यं मुद्गमाषस्तथैव च
॥ वराटका मुनिश्रेष्ठ लकुलं त्वाक्षर मंतकं॥ क्रमादष्टसु विन्यस्य मध्ये सिद्धार्थकान्तिलान्॥ ह्री
वेरंजनी मांसं सहदेवी वचां तथा॥ विष्णुक्रांतां मांचनासोढां लोहमुक्ताफलानि च॥ एतेन पयसालि
प्ते जाविनेनपुरेण तु इन्दुकं॥ ततः प्रासादबहिरष्टदिक्षुस्थंडिलेषु वह्निसंस्थाप्येशाने कुंभान्संस्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र॰का॥
॥३१॥

स्यात्प्यदेवस्यमूलेनाष्टशतमष्टाविंशतिर्वासपिधआज्यंचविलुगायव्यात्कृत्वाकुंभोदकेनास्रपा
त्रस्थंमूलेनशतमभिषिंच्यःक्षौद्रमितिनारसिंहेनदिव्यंधंकृत्वाप्रार्थयेत् ॥ इदंकृत्वाकृतं ॥ ॐ प्रभुः
ध्यस्वमहाभागदेवदेवजगत्पते ॥ मेघश्यामगदापाणोपद्मकमलेक्षण ॥ प्रभुश्चभूधरानंतवासु
देवनमोस्तुते ॥ इत्यष्टागमर्घंदत्वाविशेषतःतथाप्याननोदेवाइतिचुरर्धेतिष्टतिनिरथमारोप्यस्व
स्तिसूक्तेनप्रासादंप्रवेशयेत् ॥ इदंमूर्तीवेच ॥ ननोद्वारदेवंमध्यपर्यंकेनप्रार्थ्यऽदेवस्यत्वेत्यालभ्यात्र
वारन्त्रन्यासंकृत्वासुलग्नेपुराणाहमस्मित्युक्त्वाप्रतितिष्ठपरमेश्वरेतिपीठिकागर्भे॰ ॐ प्रधानपु
रुषोयावद्यावच्चंद्रदिवाकरौ ॥ तावत्त्वमनयाशक्त्यायुक्तोदेवस्थिरोभवेति ॥ ध्रुवाद्यौरितिवदे
वमवक्त्रंस्थापयित्वासुप्रतिष्ठितमस्तु ॥ स्थिरोभवशाश्वतीभवेत्युक्त्वादेवमस्तकेहस्तंदत्वाष्टस
हस्रमष्टशतंवामूलमंत्रंविश्वतश्चक्षुरेवंसामसूक्तरुद्राध्यायंचसर्वंजपेत् ॥ मूर्तौत्वन्यानपि

॥रामः॥
॥३१॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मंत्रान्नपेन ॥ यथा ॥ अतसीपुष्पसंकाशं शंखचक्रगदाधरं ॥ संस्थापयामि देवेशं देवो भूत्वा:
जनार्दनं ॥ ॥ इति विष्णोः ॥ त्र्यक्षरं शूलबाहुं च चंद्रार्द्धकृतशेखरं ॥ गणेशं वृषभस्थं च स्थापया
मि त्रिलोचनमिति ॥ शिवमूर्त्तेः ॥ सहस्रकिरणाशांतमप्सरोगणसेवितं ॥ पद्महस्तं महाबाहुं स्था
पयामि दिवाकरं ॥ इति सूर्यस्य ॥ वैदिकं च तन्त्रिगं जप्त्वा व्याहृतिशिरोयुतां ॥ गायत्रीं जपित्वा प्रा
णप्रतिष्ठां कुर्यात् सार्वयस्त्वपि मान्त्यान्येयवै विन्नमाद्ये नोक्ता ॥ तथापि प्रतिमायाः कपोलौ द्वौ
स्पृष्ट्वा दक्षिणपाणिना ॥ प्राणप्रतिष्ठां कुर्वीत तस्यां देवस्य वाहरे ॥ अकृतायां प्रतिष्ठायां प्राणाः
नां प्रतिमासु च ॥ यथापूर्वं तथा भावः स्वर्णादिना न विच्युता ॥ अन्येषामपि देवानां प्रतिमास्वपि मास्व
पि पार्थिव ॥ प्राणप्रतिष्ठा कर्त्तव्या तस्यां देवत्वसिद्धये ॥ वासुदेवस्य वीजेनन तद्विष्णोरित्येनेन
वा ॥ तथैव हृदयांगुष्ठं दत्त्वा सभ्यच्च मंत्रवित् ॥ प्राणप्रतिष्ठां कुर्वीत तस्य देवस्य वाहरे ॥ रिति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कालिकापुराणोक्तायांसायथा॥ प्राणप्रतिष्ठामंत्रस्यब्रह्मविष्णुरुद्राऋषयऋग्यजुःसामानिछंदांसिक्रि
यावपुःप्राणाख्यादेवताआंबीजंक्रौंशक्तिःप्रतिष्ठायांविनियोगः॥ ततऋष्यादीन्क्रमेणशिरोमुख
हृदयगुह्यपादेषुविन्यस्यः ॐकंखंगंघंङंअंपृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशात्मनेआंहृदयायनमः॥ ॐचं
छंजंझंञंइंशब्दस्पर्शरूपरसगंधात्मनेईंशिरसेस्वाहा॥ ॐटंठंडंढंणं उंश्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्रा
णात्मनेऊंशिखायै॥ ॐतंथंदंधंनंएंवाक्पाणिपादपायूपस्थात्मनेऐंकवचायहुं॥ ॐपंफंबंभं
मंओंवचनादानविहरणोत्सर्गानंदात्मनेऔंनेत्रत्रयायवौषट्॥ ॐयंरंलंवंशंषंसंहंलंक्षंअंमनो
बुद्ध्यहंकारविज्ञानात्मनेअंःअस्त्रायफट्॥ एवमात्मनिदेवेचकृत्वादेवंस्पृष्ट्वाजपेत्॥ ॐआंह्रींक्रौंयं
रंलंवंशंषंसंहंसःदेवस्यप्राणाइहप्राणाः ॐआंहंसःदेवस्यजीवइहस्थितः॥ ॐआंदेवस्यसर्वेन्द्रि
याणि॥ ॐआंहंसःदेवस्यवाङ्मनश्चक्षुःश्रोत्रघ्राणप्राणाइहागत्यस्वस्तयेसुखेनसुचिरंतिष्ठंतुस्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

हेति ॥ ततोर्चां हृद्यं गृह्णंदत्वा जपेत् ॥ अस्यै प्राणाः प्रतिष्ठंतु अस्यै प्राणाः क्षरंतु च ० अस्यै देवत्वमर्चा
यै स्वाहेति यजुरीयते ॥ ततः प्राणावेन संरुध्य सजीवं ध्यात्वा कृत्वा द्योरिति त्र्यंबकं जप्त्वा ककरोंगायत्रीं
देवमंत्रं च जप्त्वा पुरुषसूक्तेनोपस्थायादिनाभिशिरस्तु स्पृष्ट्वा इहैवैधीति त्रिर्जपेत् ॥ ततः ॐ नमस्ते ः
न्यक्तसंगाय संतोषपरमात्मने ॥ ज्ञानविज्ञानरूपाय ब्रह्मतेजोनुशालिने ॥ गुणातिक्रांतवेगाय पु
रुषाय महात्मने ॥ अव्यक्ताय पुराणाय विष्णोः सन्निहितो भव ॥ भगवन्देवदेवेश त्वं माता सर्वदेहि
नां ॥ त्वया व्याप्तमिदं सर्वं जगत्स्थावरजंगमं ॥ त्वमिंद्रः पावकश्चैव यमो निरृतिरेव च ॥ वरुणो मारु
तः सोमः ईशानश्चरव्यय ॥ येन रूपेण भगवत्त्वया व्याप्तं चराचरं ॥ तेन रूपेण देवेश अर्चायां सन्निधो भ
व ॥ सर्वमंत्रादिसंयुक्तो लोकानुग्रहकाम्यया ॥ अत्रार्चायां महादेव भव सन्निधिमान्सदा ॥ सूर्याचंद्रम
सौ यावद्यावत्तिष्ठति मेदिनी ॥ तावत्त्वया वदेवेश स्थातव्यं स्वेच्छया प्रभो ॥ यावच्चंद्रोयमः सूर्यस्तिष्ठं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥ निष्प्रतियालिनः॥ नाव दर्वैनुदे वेश्मस्थ्यं सर्वांग कं पयेत्नि मूर्त्तिमभिस्पृशेत्॥ ततः स्थाप्य देवप्रधानं कृत्वा
॥३२॥ ०नंदिमहाकालं वृषभं गिरिस्विस्कंदोमा विनायक विष्णु ब्रह्म रुद्र जयेन्नेशादिलोकपालाष्टकाप्सरोग
णागंधर्वगुह्यकविद्याधरादीन्परिवाराहयेत्॥ योयत्रस्थाप्यते देवस्तस्यैनान्परितः स्मरेत्॥ इति मास्था
33 न॥ ततः पूर्वेकुंडे हृदयमंत्रेणाज्यं विंशतिर्जुहुयात्॥ दक्षिणे शिरसा पश्चिमे शिखया। उत्तरे कवचेनः आ
ग्नेयकुंडे नेत्रेणः पुनः पूर्वे स्त्रेणः मूलेनैशानेः ततः प्रार्थयेत्॥ लोकान्नयहहेत्वर्थं स्थिरो भव सुखाय नमः
सान्निध्यं हि सदा देव प्रत्यहं परिवर्त्तय॥ मा भूत्प्रजा विरोधोत्र तस्मिन्यजमानः समृध्यतां॥ संपालयन्न थारा
ष्ट्रं सर्वोपद्रववर्जितं॥ राजा च वृद्धिमतुलां सुखमक्षय्यमश्नुतां॥ ततः सांगं संपूज्य प्रासादं प्ररूपाकृतं ध्या ॥राम॥
त्वा गंधाद्यैः संपूज्य सूत्रेणा वाससा वा वेष्ट्य ०वा ग्रह दुर्गाकुणीन्द्रारा गंगा ज्ञात्स्वस्व च मारस्ते॥ यथोमाः ॥३२॥
स्कंदसोमगनासोमैशानी शिवस्य तु॥ द्वारस्य दक्षिणो वा स्ये कमा है थ वरा प्रियो रिपुस्कं दिव्यं गणपति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मा: संस्थाप्य प्रासादाग्ने वृषं गरुडादिवाहनं संस्थाप्य ॥ प्रासादोत्तरे तन्त्रमसोमसूत्राग्ने गंगे कृत्वा तत्र कू
र्मी कृतिं शिलां ध्रुवाद्योरि ति संस्थाप्य ष्टृशानमष्टार्विशतिं वाज्यं जुहुयात् ॥ ततः कर्त्ता स्वागतं देवदेवेश सम्
म्प्राप्तान्मिहागत: ॥ प्राकृतं त्वं मदृष्ट्वा मां बालवत्परिपालय ॥ धर्मार्थकामसिध्यर्थं स्थिरो भव शुभाय न: ॥ सा
न्निध्यं तु सदा देव स्वार्चायां परिकल्पय ॥ यावच्चन्द्रावनी सूर्यास्तिष्ठंत्यप्रतिघातिन: ॥ तावत्त्वयात्र देवेश स्थेयं
भक्तानुकंपया ॥ भगवन्देवदेवेश त्वं पिता सर्वदेहिनां ॥ येन रूपेण भगवंस्त्वया व्याप्तं चराचरं तेन रूपेण देवे
श स्वार्चायां सन्निधो भवेति न मे दिनि केचित् ॥ ॥ अथ महापूजा मान्स्पोक्ता ॥ ॥ तत्र शिवे आवाहनमंत्र:
यस्य सिंहा रथे युक्ता व्याघ्राभूतास्तथोरगा: ॥ वृषयो लोकपालाश्च देव: स्कंदस्तथा नृप: ॥ प्रियागणा मा
तरश्च सोमो विष्णु: पितामह: ॥ नागा यथा: सगंधर्वा यच्च दिव्या नभश्चरा: ॥ तमहं त्र्यक्षमीशानं शिवं रुद्रमु:
मापतिं ॥ आवाहयामि सगणां सपत्नीकं वृषध्वजमिति ॥ आगच्छ भगवन्रुद्रानुग्रहाय शिवो भव ॥ साध्व:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ त्र॰का ॥ तो भव पूजां मे गृहाण त्वं नमो नमः ॥ ॐ नमः स्वागतमस्तु स्वागतं भगवते नमो नमः ॥ सोमाय सगणाय स-
परिवाराय उनिगृह्णातु भगवान्मंत्रपूतमिदमर्घ्यपाद्यमिदमाचमनीयं च पाद्यासनं तु स्वरणाभिर्हितेन
॥ ३४ ॥ मः स्वाहेति ॥ आगच्छेत्यादि स्वाहान्तः सोमाय पदवर्जितः सर्ववदेवसाधारणाः ॥ अनेन मूलेन विष्टरार्घ्यपा-
द्याचमनीयानि उपगपन्निवेद्य स्नपयेत् दधिक्राव्णः दध्ना ॥ आप्यायस्व क्षीरेण घृतेन ॥ मधुवातेति म-
34 धुना ॥ आयङ्गौः शर्करया ॥ प्रत्येकं च गंधोदकेन ॥ तत्र औषधीः प्रतिमोदध्वमिति पुष्पोदकेन ॥ गंधद्वा-
रां गंधोदकेन ॥ तंस्नवोदकेनचाभिषिंच्य संपूज्य यज्ञाग्रतः ॥ ततो विराडजायत ॥ सहस्रशीर्षा ॥ अभि-
त्वाशूर ॥ पुरुष एवेदं ॥ त्रिपादूर्ध्व ॥ येनेदं भूतं ॥ नत्वावान् ॥ अन्य इन्येतान्सर्वप्रतिष्ठाप्य च तुर्थीरं ज- ॥ राम ॥
पेत् ॥ प्रतिपर्यायं देवस्य पादेनाभिं वक्षः शिरश्चाद्भिः स्पृष्टोत्तः ॥ वौधायनसूत्रेत्वन्याविशेषः ॥ लिंगे- ॥ ३४ ॥
वीयां वा ॥ ॐ भूः पुरुषमावाहयामि ॥ ॐ भुवः ॥ ॐ सुवः ॥ ॐ भूर्भुवःसुवः ॥ यामीत्यावाह्य प्रणवेनासनं दः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्वानेनैव दूर्व्वाङ्कुरमाकविष्णुक्रांतापद्मश्रियंपाद्यं ॥ इदमापः शिवनमाः पूताः पूतनमामेध्यामेध्यत
मा अमृता अमृतरसाः पाद्यास्ताजुषतां प्रतिगृह्यतां प्रतिगृह्णातु भगवन्मम विष्णो विष्णवे नम इति पाद्यं ॥ मह
देवो रुद्राय नम इति लिंगे ॥ इमा आपः आचमनीयास्ताजुषतामित्याचमनीयं ः अर्घ्योइत्यावेदमंत्रैः संस्नाप्य
दं विष्णुरिति विष्णो ॥ नमोस्तु नीलग्रीवायेति लिंगे प्रतिसरं विश्वस्य मूलेन वस्त्रोपवीते दत्वा ॥ इमे गंधाः
शुभा दिव्याः सर्वगंधैरलंकृताः ॥ पूता ब्रह्मापवित्रेणा पूताः सूर्यस्य रश्मिभिः ॥ पूता इत्यादिना गंध ॥ इमे
माल्याः शुभादिव्याः सर्वमाल्यैरलंकृताः ॥ पूतामाल्यं इमे पुष्पा इति पुष्पं ॥ वनस्पतिरसो धूपो गंधाढ्यो ग
धउत्तमः ॥ आघ्रायः सर्वभूतानां धूपोयं प्रतिगृह्यतां प्रतिगृह्णात्वित्यादि धूपं ॥ ज्योतिः शुक्रं वा तेजः
श्च देवानां सततं प्रियं ॥ प्रभाकरः सर्वभूतानां दीपोयं प्रतिगृह्यतामिति दत्वा विष्णो संकर्षणादि द्वादशना
मभिः समर्पितैरेवनदर्प्पणांकृत्वा पायसगुडोदनचित्रोदनानि पवित्रेणेति निवेद्य कृसरं द्वादशनाम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥ भिर्हुत्वानेनैव शार्ङ्गिरोग्निये सरस्वत्यै विष्णवे इति हुत्वा॥ विष्णोर्नुकं: सदस्पतिप्रियं: प्रनविष्णु: परोमा
॥३५॥ त्रया: विचक्रमे त्रिर्देव इति ज्हुयात्॥ लिंगेरुद्रीपानं कृत्वा॰ भवाय देवाय॰ शर्वाय॰ ईशानाय॰ पशुप
तये॰ रुद्राय॰ उग्राय॰ भीमाय॰ महते देवाय नम इति पुष्पाणि दत्वा नैरेवनर्पणं कृत्वा॰ पवित्रेनेइति
पायसं गुडोदनं च निवे॰ पूर्वोक्तनामभि: क्रमशः हुत्वा॰ भवस्य देवस्य पत्न्यै स्वाहेत्यादि ष्ट भिर्गुडोदनं हुत्वा
35 ॰भवस्य देवस्य सुताय स्वाहेत्यादिभि हरिद्रोदनं हुत्वा॰ त्र्यंबकं: मानो महान्तं मानस्तोके: आयानं गो घ्रं विकि
रिद्र विलोहितं नासहस्राणि सहस्रस इति द्वादश॥ एतेर्हुत्वा शिवाय॰ शंकराय॰ सहमानाय॰ शितिकं
ठाय॰ कपर्दिने॰ ताम्राय॰ अरुणाय॰ अपगुरमाणाय॰ हिरण्यबाहवे॰ सष्पिञ्जराय॰ बभ्लुशाय॰ हि ॥रामः॥
रण्याय इति ज्हुयात्॥ ततआचमनीयफलतांबूलदक्षिणानीराजनस्वर्णपुष्पपुष्पांजलिप्रदक्षिणानम: ॥३५॥
स्कारान्निवेद्य॥ लिंगं प्रार्थयेत॥ भगवन्देवदेवेश धर्मकामार्थमोक्षद॥ विद्याविद्येश्वरेरुद्रेर्गिरीशे:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लोकपालकैः ॥ देवदानवगंधर्वैर्यक्षैश्च किन्नरैः सह ॥ अस्मिंल्लिंगे महादेव सर्वदा वसवेः प्रभो ॥ ॐ मामन्त्रः
ग्रहार्थाय पृथिव्यां स्वेच्छया प्रभो ॥ परावरेणभावेन स्थानत्वं सर्वदालया ॥ सर्वविघ्नहरः ॐ क्षां सर्वडःस्वहरः
सदा ॥ सर्वदा यजमानस्य इच्छासंपत्करो भव ॥ नमस्ते सर्वधर्माय संतोषविजितात्मने ॥ ज्ञानविज्ञानतृप्ता
य ब्रह्मणे ज्ञोभिशालिने ॥ नमस्ते शुद्धदेहाय पुरुषाय महात्मने ॥ स्थापकस्य मूर्त्तिपानां शिल्पिनां च विभो
सदा ॥ ग्रामदेशनृपाणां च शांतिर्भवतु सर्वदा ॥ पूजकाराधकानां च भक्तानां भक्तवत्सल ॥ सर्वेषां च जग
त्ताथ इच्छासिद्धिर्भवतु प्रभो ॥ चंद्रार्कावनिपर्यन्तं लिंगेस्मिन्परमेश्वर ॥ स्थानत्वं मयार्द्ध सर्वलोकानुकं
पया ॥ यावच्चंद्रश्च सूर्यश्च यावत्तिष्ठति मेदिनी ॥ तावत्त्वयात्र देवेश स्थानत्वं स्वेच्छया प्रभो ॥ ज्ञानतो
ज्ञानतो वापि भगवन्यत्कृतं मया ॥ तत्सर्वं पूर्णमेवास्तु त्वत्प्रसादान्महेश्वरेति ॥ विस्मोतु ॥ ज्ञानतो
ज्ञानतो वापि यावान्विधिरनुष्ठितः ॥ स सर्वस्त्वत्प्रसादेन सम्यग्भवतु मम ॥ ज्ञानतोऽज्ञानतो वा:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰का ॥ पिशाचोक्तं नक्तं हि यत् ॥ तत्सर्वं पूर्णमेवास्तु त्वत्प्रसादाद् द्विजोत्तम ॥ ततः कर्त्ता स्वनामयुक्तं देवस्य

॥ ३६ ॥ नाम कुर्यात् ॥ ततः सत्कृत्याचार्यो विप्रैरैशान्ये भद्रासने यजमानं पुत्रपौत्रादियुतं सर्वौषधीलि

प्तांगं कलशोदकैः समुद्रज्येष्ठाद्यैः सुरास्त्वेत्याद्यैश्चाभिषिंचेत् ॥ ॥ अथ दक्षिणा ॥ ॥ कल्पत

36 रोभविष्ये ॥ हस्त्यश्वरथवर्यैश्च गोभूमिरजतादिभिः ॥ सहस्रदक्षिणाभिश्च पूजयेद्विधिवद्गुरुं ॥

अशक्तो तत्रैव ॥ ईभमंमंदलं दद्यादश्वं वा हेमभूषितं ॥ ग्रामं वापि सुनिष्पन्नं येन वा तुष्यते गुरुः ॥ ॥

कर्त्ताचार्यं पत्नीगर्न्नेव चतुरस्रे पीठे वस्त्रोपच्छपवेश्य ० विष्टर पाद्यार्घाचमनीयवासोयुगभूषणगंधपुष्पै

रभ्यर्च्य देशकालौ स्मृत्वा ० कृतैतत्प्रासादामुकदेवप्रतिष्ठायाः संपूर्णतासिद्ध्यर्थं ग्रामाश्वदासीदा ॥ राम ॥

सपञ्जनचामरछत्रवितानयानासनशय्यासनवस्त्राद्युपेतं गोसहस्रं तदर्द्धं तदर्द्धं तदर्द्धं वा ॥ ३६ ॥

वृषभैकादशगाः पंचैकां वा गाममुकगोत्रायामुकशर्मणेऽहं तुभ्यं दक्षिणां संप्रददे इति सहेमजलं तद्धः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्तोक्षिप्नाप्रार्थयेत ॥ भगवन्सर्वधर्मज्ञ शिवधर्मपरायणः ॥ सर्वशास्त्रार्थतत्वज्ञ शिवशास्त्रविशारद
॥ अनादिजन्मसन्तानेष्वप्रमेये भवार्णवे ॥ अद्य मे सुफलं जन्म अद्य मे सफलं धनं ॥ अद्य मे जननो छिन्ने
र अद्य मे परमं पदं ॥ मोचितो हं त्वया नाथ दुश्छेद्याद्भवबंधनात् ॥ संश्रितो हं त्वया तस्मादप्रमेयाद्भवार्णवा
त् ॥ भक्तो हं मद्भ्यसंसारात्म्रपन्नो हं भवांतिकं ॥ ज्ञानतो ज्ञानतो वापि यत्मूनं चेत्मयाकृतं ॥ तत्सर्वं पूर्ण
मेवास्तु त्वत्प्रसादात्क्षमस्व मे इति ॥ ततः आचार्यः फलाक्षतानादाय • समस्तजगदुत्पत्तिस्थित्यनुग्रह
कारकः ॥ शिवः सानुचरः साक्षात् सर्वदा सर्वकामदः ॥ ऽत्महीनन्तु यत्किंचिद्विधिहीनञ्च यन्कवितं ॥ तत्सर्वं
पूर्णमेवास्तु प्रासादत्कारणात्मनः ॥ स्थापकस्य मूर्त्तिपानां वणिनां शिल्पिनां तथा ॥ सराष्ट्रपार्थि
वानां च शान्तिर्भवतु सर्वदा ॥ भूम्यप्रचकलत्रेष्वस्वमित्रैर्वधुबाहनै ॥ कारणस्य प्रासादेन सर्वलोकेष्व
रोगं भवेत्माशिषं दद्यात् ॥ ततः सम्मृत्तिगाचार्यः समस्तजगदुत्पत्तीत्माशिषं दद्यात् ॥ ततः कर्त्ता भगव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र.का॥ न्तर्वधर्मज्ञसर्वधर्मप्रकाशक ॥ अद्य मे सफलं जन्म यन्मां सारमहारोचान् ॥ उद्धृतो भवनान्नाथ केशिनः
॥३०॥ स्त्वं क्षमस्व मेऽद्य जिनेमेन ॥ ततः स्वपत्न्यादीन्संपूज्य देवसमीपे देशकालौ संकीर्त्य · इमं शिवादिनिर्मितं च:
लभीप्राकारगोपुरपादघंटावितानध्वजपताकाघंटाकृतमंगदेवतालयपुतं प्रासादं तन्न देवतालोककामः
कुलद्वयोद्धरणार्थं ममकदेवप्रीतये हमुत्सृजामीति प्रासादमुत्सृजेत् ॥ अत्र संकल्पोक्तफलो लेखोपिकाः
३२ र्यः ॥ ततो गुरुर्दिक्पालेभ्यो बलीन्दत्वा दिनत्रयं पास्थोप स्नादि विश्वकर्मा तेभ्यः स्थापदेवाय समिध आज्य
चरु स्वकुंडेषु वह्निर्जोजुहुयुः ॥ चतुर्थ दिने होमान्ते ब्रह्मसरोपूर्णपात्रं दत्वा क्षविज स्वस्वशाखीयं कर्मशेषं स
मापयेयुः ॥ ततो लिंगं संपूज्य विमूर्तिधृत्वा ० महत्संज्ञातेन दर्धं वा वासरणात्मं भोज्याशिषो गृहीत्वोपान ॥ ततः प्रथ ॥राम:॥
मे ह्निमधुकं कुमाज्ज्ये देवं लिप्त्वा गंधाद्यैः पूजयेत् ॥ द्वितीये हरिद्राद्यर्पपाज्ज्येः ॥ तृतीयेचंदनयवपिष्टाज्येन ॥ ॥३०॥
चतुर्थ मनःशिलात्रियं न्वाज्ज्येः ॥ पंचमे कस्तूरीजननिलाज्ज्ये ॥ षष्ठे रक्तचंदनपद्मकेशराज्ये: ॥ सप्तमे गोरोचन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नागकेशराज्यै: ॥ सद्यः पक्षे सर्वैरेतद्देव ॥ ॥ इति कमलाकरभट्टकृतः प्रासाददेवप्रतिष्ठाविधिः ॥
॥ ॥ अथ चतुर्थिकर्म ॥ ॥ कर्त्रा द्वितीये चतुर्थे वाह्नि प्रतिष्ठांगं चतुर्थीकर्म करिष्ये इति संकल्प्य कल
शोषदिक्पालादिपूजां प्राग्वत्कृत्वा कुंडे ऽग्निं प्रतिष्ठाप्य नदीशानेकुंभे देवं संपूज्य स्याप्य देवस्य प्रासा
दमात्रे वा स्नापयित्वा देवस्य चरुं हुत्वाज्यभागांते सप्रणवव्याहृतिभिस्तिलआज्याहुतीर्हुत्वा ॐ फडिति
जलेनाभिमंत्रितेनाग्निं संप्रोक्ष्य गायत्र्या सवित्रे पंच दद्याहुतीर्हुत्वा भूर्भुवः स्वः महः जनः स्वाहेति पंचाहुती
र्हुत्वा भूर्भुवः स्वाहेत्येकां हुत्वा सद्योजातं प्रपद्यामीति पंचभिः प्रत्येकं ईशानेत्येवं सहस्राहुतीर्हुत्वान्यदे
वेभ्यस्तन्मंत्रेणाहुत्वा ऽऽज्येन त्रिलयदैवेश्वशानपत्नीमंत्रेणा च प्रत्येकं शतं हुत्वा पूर्णाहुत्यादिकर्म समापये
त् ॥ मूर्तिजोप्येवं स्वस्वकुंडे ॥ ततः सर्वकुंडेषु प्रश्नैः संपातोदकैर्देवं तन्मंत्रेणाभिषिच्य महापूजां कृत्वा हिर
ण्यं दक्षिणां दद्यात् यजमानस्याभिषेकांते ग्रहान्संपूज्य विसर्जयेत् ॥ चतुर्थीकर्माशक्तौ मात्स्योक्तं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

महास्नानं वा कुर्यादिति त्रिविक्रमः ॥ द्वयोः समुच्चय इति हेमाद्रिः ॥ कल्पतरुस्तु । तद्यथा मूलेनास्नानं पाद्यं
वदनाद्यर्थ्यक्षतकुशक्षीरदूर्वायवमधुसिद्धार्थपुष्पफलयुतं समङ्कं चेदमर्थ्यं निवेदयेत् । गङ्गाश्वरथ्या
वल्मीकवराहोत्खातनागागारतीर्थह्रदगोष्ठमृदः कुंभेषु क्षिप्त्वा । शन्नोदेवीरापोहिष्ठेति तिसृभिस्त्वापूर्य
पंचनद्य इति मंत्रवता पंचगव्येन । दधिक्राव्णः दध्ना । आप्यायस्व दुग्धेन । तेजोसीति घृतेन । मधुवाः
तेति मधुना । स्वरसस्त्विमे घृज्येनेति पुष्पोदकेन । हिरण्यपावक्ष इति रत्नोदकेन । देवस्यत्वेति कुशोदकेन ।
अन्नआयाहीति फलोदकेन । गन्धविजुरिति गंधोदकेन ॥ ओंषधीः प्रतिमोदध्वमिति महद्देवीव्याघ्रीवला
तिवलाशंखपुष्पीवचासिंहीसुवर्चलीदकेन । या ओंषधीरिति यवगोधूमनीवारतिलश्यामाकशा
लिप्रियंगुव्रीहिकुंभोदकेन । समुद्रज्येष्ठाः शुद्धोदकेन च सोःपवित्रं सहस्रधारेण ॥ ततः सहस्रं तदर्धीः
र्धीश्मोतरत्नं च तुषष्ठिद्वात्रिंशत्षोडशाष्टचतुःसंख्यैर्धातुजैर्मृण्मयैर्वा पंचपत्रपुष्पगंधाक्षतफलयु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नैरुष्टनीति क्षिप्तमृत्तिकैः कुंभैस्तम्भैत्रैरगानूर्म्मींवा स्नापयेन॥ नमोमृदा गोमयेन वा कृतैः स्वस्तिकंपमशं

खोन्मलकलशश्रीवत्सदर्प्पणानंद्यावर्त्तैः सपुष्पाक्षतैर्वैद्यपात्रस्यैर्देवं स्वस्तिनइमितिनीराज्यं॥ अंधस्याः

न्धो वो भक्षीयेति पंचवर्णानैराक्रम्येनेति पंचवर्णाचित्रैश्चनीराज्यमुंचंतु मापन्थादितिकोनु कविमस्यः पं

चनद्य इति वस्त्रेणापरिमृज्य· मंदाकिन्यास्तु यद्वारि सर्व्वपापहरंशुभं· तदिदं कल्पितं देव सम्यगाचम्यतां त्व

येत्याचमनीयं दत्वा· वेदसूक्तसमायुक्ते यज्ञसामसमन्विते· सर्व्ववर्णप्रदे देववाससी ते विनिर्मिते इति वाससो गं·

शरीरं ते न जानामि चेष्टां नैव च नैव च· मया निवेदितं भक्त्या चंदनं प्रतिगृह्यतामिति चंदनं· मणिमुक्ताप्रवालाद्यैः

स्वर्णपुष्पैर्म्मया कृता· पूजा तु देवदेवेश प्रसादं कुरु नस्तथेति पुष्पाणि· वनस्पतिरसो दिव्यो इति धूपं· त्वं

चंद्रसूर्य्यरविर्व्विद्युत्त्वं रत्नानिकृताशनः॥ त्वमेव सर्व्वज्योतींषि दीपोयं प्रतिगृह्यतामित्यंशीतिवर्त्तारि

शक्तादीपान्‌॰ अन्नं चतुर्विधं स्वादु रसैः षड्भिः समन्वितं· भक्ष्यभोज्यसमायुक्तं नैवेद्यं· सम्भूपाययेनमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र·का॥ इतिभूषणानिः होमंकृत्वानिवेद्यप्रार्थयेत·यन्मयाभक्तियुक्तेनपत्रंपुष्पंफलंजलंकृत्वावेदितंचनैः
॥३९॥ वेद्यंतद्गृहाणानुकंपया·मंत्रहीनंक्रियाहीनंभक्तिहीनंजनार्दन·यत्पूजितंःततअष्टोत्तरसहस्रंमूले
नघृतंकृत्वांगानांदशांशेनकृत्वापूर्णाहुतींकृत्वाःस्वस्तिवाच्यदिगीशेभ्योबलिंदक्षिणांचदत्वाविप्रा
39 न्भोजयेत॥ ॥इतिचतुर्थीकर्म॥ ॥अथशैवपंडप्रतिष्ठा॥ ॥तद्दिने ऐशान्यांप्रासादांतर्वेदिः
वीपीठेमूर्त्तौवाः ॐचंडासनायनमः चंडमूर्त्तयेनमः धतश्चंडेश्वरायहुंफट्स्वाहेत्यावाह्य·ॐचंडहृदया
यहुंफट्नमः॥ एवंचंडशिरसेहुं ॐचंडशिखायैहुं·ॐचंडकवचायहुं·ॐचंडास्त्रायहुं·ॐचोंडशा
यहुं·एवंपंचांगंकृत्वा·रुद्राग्नेःप्रभवंचंडंकज्वालाभंभयानकं·शूलदंडधरंसौम्यंचतुर्वक्त्रंचतुर्भुजं·मुः
खोद्गीर्णमहाज्वालंरक्तवादशलोचनं·जटामुकुटसवराद्धंडुमरिउत्तफणिकंकणं·व्यालयज्ञोपवीतंच ॥राम॥
साक्षसूत्रकमंडलुं·स्वेनपद्मासनासीनंभक्तिप्रह्वार्त्तिनाशनमितिध्यात्वासंपूज्यप्रार्थयेत·ज्ञानतो ॥३९॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ज्ञानतो वापि यन्न्यूनमधिकं कृतं। तत्सर्वं पूर्णमेवास्तु सुप्रीतो भव सर्वदा। सर्वमेतन्नक्रियाकाण्डं मया यद्वं-
न वाज्ञया। न्यूनाधिकं कृतं मोहात्परिपूर्णं तदस्तु मे। यावत्तिष्ठति लोकेस्मिन्देवदेवो महेश्वर॥ तावत्का-
लं त्वया देव स्थातव्यं नवः सन्निधौः। लेह्यचोष्यादिपानादिताम्बूलस्रग्विलेपनं। निर्माल्यं भोजनं तुभ्यं प्रद-
त्तं तु शिवाज्ञयेति। ततो दिक्पालानां भूतेभ्यो वलिं दत्वा प्रार्थयेत्॥ यावत्कालं महादेवो लिंगमाश्रित्य ति-
ष्ठति॥ तावत्कालं तु रक्षार्थं यूयं तिष्ठत सर्वदा॥ एतत्तु चिन्नकार्यं॥ नडूकमासेये। वाणलिंगे चले लोः
हे सिद्धलिंगे स्वयंभुवि॥ प्रतिमासु च सर्वासु न चंडोधिकृतो भवेत्। तत आचार्यः कर्मेशं समाप्य स
परिवारं यजमानं देवस्य त्वेति यश्च से भिषिंचामीति शन्नो देवीराथर्वणसाम्ना। सुरास्त्वेति वाभिषि-
चेत्॥ ततः कर्त्ता तीर्थे च भूतस्नान आचार्यं पूर्ववत्सं पूज्य। हिरण्यं गांवं दक्षिणां दत्वा भगवन्सर्वधर्मज्ञेतिमं
प्रार्थ्य। तत आचार्यः समस्तजगदुत्पत्तीत्यनेनाशिषं दद्यात्॥ ततः कर्त्ता ऋत्विग्भ्योऽन्येभ्यश्च दक्षिणां दत्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥पृ.का॥
॥४०॥
40

क्षमाप्य विप्रान्संभोज्य कर्मेश्वरार्पणं कुर्य्यात्॥ ॥इति वेदप्रतिष्ठा॥ ॥अथ ध्वजारोपः॥ कल्प
तरौ देवीपुराणे॥ ध्वजदण्डः शुभः कार्य आयामपरिणाहतः। दशहस्तो ध्वजः कार्यो भूमेरूर्ध्वं विलम्बितः। हे
मकिङ्किणिशोभाढ्यो लाङ्गूलैश्चामरादिभिः॥ प्रतिष्ठाविधिमाश्रित्य होमं दानं च कारयेत्। वाटंकश्च ध्व
जो देयो विचित्रः किङ्किणीयुतः। दर्प्पणं चामरं घण्टां हयं दद्यात्तु दृश्वगः। अस्याभिमं त्रिणो देयो ध्वजो दण्डः
क्ष्माहीगतः॥ शिवे प्येवं ध्वजो देयो विष्णोर्विरूपदम्यसेन्। चक्रं वानेन विधिनारोपणीयं शुभावहं। तन्त्रैव मः
विष्णे। अष्टहस्तप्रमाणस्त्रिंशाद्दृश्च प्रमाणतः॥ सामान्यो ध्वजदण्डस्तु सर्वसाधारणो मतः। तथा ह
स्तात्द्विद्विवृध्या विंशत्यन्तादशतत्त्वे वोक्तः सचतद्दिने कलशारोपदिने षण्मासे वर्षे वा कार्यः॥ ध्वजः
श्वेताभ्रसदृशमाद्यौ वा षोडशाहेन तद्द्विगुणेन वा विस्तृतः। ध्वजदण्डश्चतुर्हस्तो नवहस्तो वा। कर्त्रा संकल्प्य। मं
डपपूजादि सर्वं पूर्ववत्कृत्वा काशीनिर्द्धारैः पूर्ववत् ध्वजस्तम्भदण्डहेमदेववाहनं च संस्थाप्य। नेत्रोन्मील

॥रामः॥
॥४०॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नं कृत्वा हेमांते मं३पे वेद्यां गंधाद्यर्विनं दंडं कांस्यपात्रेन दत्त्वं वाधिवासमयेत्‌· देवप्रतिष्ठायां देवेनसह
प्रासादेनवासहाधिवासयेत्‌· ततःसहस्रप्रयोगः॥ ततआत्मन न्यायस्तं मे· विद्यान न्यायनमदंडे शि
वनन्यायनमः ध्वजे· सद्योजातं· वामदेवं· अघोरं· तत्पुरुषं· ईशानं· वंदे सांगं शिवं ध्वजे निवेश्य· पला
शोदुम्बराश्वत्थशम्यपामार्गदधिक्षीरघृततिले र्देवमंत्रेणाथ्या हुतिमिश्चकृत्वा मूर्तिमूर्तिपलोकपा
लेभ्यो कृत्वा दिग्बलिं दत्त्वा नानाशकं बलिं दत्त्वा जागरणं कुर्यात्‌ प्रातः शिखरस्य· पश्चिमे आग्नेयवज्जे
कोणेषु वास्तं भाधारं कृत्वा रत्नादिन्यासं कृत्वा· ध्वजदंडं अनुनिष्ठेत्‌ तस्याप्य दंडं षडंगानि ध्वजे लोकपालान्म
स्य· शांतिं रक्ष· शिवं चास्त्र स्थानस्य च शुभं तथा· प्राणिनः सुखिनः सन्तु राजा च विजयी भवेत्‌· याव
चंद्रश्च सूर्यश्च तावदत्रास्थिरो भव· दुरितयन्त्रमस्तानां सन्निक्रिया याध्कनो नु सा प्रजा हानिश्च दुर्भि
क्षं मा भूज्जगंनि सर्वदा· त्वत्प्रसादात्तु नन्सर्वं शुभमेव नमो नमः॥ इति स्थापयित्वा॥ ॐप्रस्फुरद्घो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र·का ॥ रुतेरजुरुपचट२ प्रवट२ कहूर नमः२ घातय२ हुं फट् अस्त्राय नमः इति संपूज्य · शैवे अघोरं · पाशुपतं वा ·
॥ ४१ ॥ सूर्यकोटिप्रतीकाशं प्रलयांबुदनिस्वनं · प्रदीप्तदहनं प्रांतं प्रकाशमरवकंदरं · त्र्यक्षं नरिस्त्रयताजिह्वं
प्रदीप्तहस्मश्रमूर्धजं · सर्पोपवीतिनं शूलखड्गशक्तिमुद्गरधारिणं चतुर्भुजं चतुर्वक्त्रं स्फुरद्दंष्ट्राद्रिशेखरः
रं · देवदानवदैत्यानां दर्पितानां विनाशकम् इति ध्यात्वा संपूज्य · ॐ परमेश्वराय ब्रह्मशिरसे नमः ॐ
42 सर्वयोगाधिकृताय पतिस्थाधिपतये नमः ॥ विद्याधिपतये गंध · योनिरूपायै रुद्राण्यै नमः · क्षिपं गोष्ठेपु
रुद्रताय नमः · शैवे वा · ॐ प्रथ २ पाशुपताय नमः · हुं फट् इति संपूज्य नमेत् ॥ ततो ध्वजा मे · देवस्याकार
नं विष्णोर्गरुडं शिवे वृषं · गणेशे मूषकं सूर्ये धर्मः · दुर्गायां सिंहं · इत्येवं हैमं राजतं ताम्रं वा लिखितं वा कृ ॥ राम ॥
त्वा प्रतिष्ठाप्य पूजयेत् ॥ ततः ऐशान्ये कुंभं न्यस्य महाध्वजालं वा मानं प्रासादं वेष्टनार्हं वस्त्रयुगं गृहीत्वाय ॥ ४१ ॥
जमानः सकुटुंब · प्रासादं वेष्टयेत् · तत्तंतुसंख्यां संख्यसहस्त्रभोगफलं ॥ ततः कर्मशेषं समाप्य कृता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भिषेकोयजमानस्याचार्यादिभ्योदक्षिणांदत्वाविप्रान्संभोज्यकर्मेश्वरार्पणंकुर्यात्॥ ॥अग्निपुरा
णे॥ वंशजःशालजोदीर्घःसाध्वरःसर्वकामदःअयमारोप्यमाणस्तुभग्नमायातिवायदिःराज्ञोऽनिष्टंवि
जानीयाद्यजमानस्यवैतथा॥ मंत्रेणवरुणरूपेणपूर्ववद्दंतिमाचरेत्ःअघोरेणास्त्रनश्रर्षेषेत्तिलैश्च
जुहुयादित्यर्थः॥ कल्पतरौभविष्ये याववन्नक्षीयतेस्कंधजःप्रासादमूर्द्धनिःतावन्नभवतिश्रेयः
प्रासादेयद्दवाप्यते॥ ॥इतिकमलाकरभट्टकृतेपूर्त्तकमलाकरेध्वजोन्नयः॥ ॥एवंस्फाटिकः
केरत्नजेवाचलेलिंगेसर्वपूर्वोक्तंचंडप्रतिष्ठावर्ज्यंविधिंकुर्यात्ःइष्टोमंत्रेणसंस्कारोविधिवत्स्फा
टिकादिषुइत्याग्निपुराणात्॥ ॥अथचललिंगार्चाप्रतिष्ठा॥ ॥साचमात्स्याद्येयथाकालोक्तवनान्पूर्वोः
क्तैवसर्वाकार्येतिमन्तिमात्तिःत्रिविक्रमादिभिरलनारदबोधायनाद्युक्तोक्ताःसेदानीमुच्यतेःकर्त्तापू
र्वोक्तंमंडपमाग्नेयेकुंडंस्थंडिलंवापूर्वतोहस्तमात्रांवेदिनैऋत्योवास्तुमंडलंमध्येवेदीतत्रसर्वतोभ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥
॥४२॥
42

ङ्कृत्वा ॰प्राणानायम्यास्यां मूर्त्तौ लिंगे वा देवस्य सान्निध्यसिद्ध्यर्थं दीर्घायुर्बललक्ष्मीसर्वकामसमृ:
द्ध्यक्षयसुखकामोऽमुकदेवलप्रतिष्ठां करिष्ये॰ इति संकल्प॰ गणेशपूजनपुण्याहवाचनमातृकापू
जननांदीश्राद्धानि कृत्वाचार्यमृत्विजश्चतुरोऽष्टौ वा वृत्वा॰ वस्त्राद्यैः पूजयेत् अथाचार्योयदक्षसंस्थि
तमिति गौरसर्षपान्विकीर्यापो हि ष्ठेति कुशोदकेन भूमिसंप्रोक्ष्य॰ देवा आयांतु यातुधाना अपयांतु विष्णो देवः
यजनं रक्षस्वेति भूमौ आदेशं कृत्वा पूर्वोक्तामंडपप्रतिष्ठां कृत्वा वापं चगव्यहिरण्ययवदूर्वाऽश्वत्थ:
पलाशपर्णैरापोहिष्ठेति तिसृभिर्हिरण्यवर्णा इति चतसृभिः पवमानानुवाकेन वाभिषिच्य॰ व्याहृतिभिरि
देविरुक्मिणीति फलयवदूर्वाः समर्प्य॰ रक्षोहणमिति हस्ते कंकणं बध्वा वाससा माच्छाद्य यावदेहेउत्तममि
ति जले धिवासयेत्॰ इदं वो भायनोक्तं॰ ततो लिंगं प्रतिष्ठाप्य॰ गोक्षीरेणोवारवरुं कृत्वाज्यभागांते पला
शांकुरस्वराश्वत्थशम्यपामार्गसमिद्भिराज्येन चरुणा तिलैर्वा प्रत्येकमष्टाविंशतिमष्टौ वाहुतीर्हो

॥राम॥
॥४२॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कपालमूर्द्ध्निमूर्द्ध्निपतिभ्यो हुत्वास्थाप्य देवमंत्रेणापूर्वोक्तसमित्तिलनीवारस्वर्वाज्यैरष्टसहस्रमष्ट
शतमष्टाविंशतिर्वा हुत्वाग्निर्यज्ञभिरिम्पत्रवाकेनदद्याहुतीर्जुहुयात् · प्रतिद्रव्यहोमांते देवपा
दनाभिशिरःसुस्पृशेत् ॥ आज्यहोमेवोन्नरतःसजलकुंभेसंपातान्नयेत् ॥ तेषांहोममंत्राः ॥ इंद्रायेन्द्रो
ग्नीडस्यः स्योनापृथिवीति पृथिवीमूर्त्तेः ॥ अघोरेभ्य इतितत्पतेःसर्वस्यः अग्नआहीत्यग्नेः अग्नि
रूपामित्यपिमूर्त्तेः नमःशर्वायचपशुपतयेचेतिपशुपते ॥ यमायसोमंइतियमस्यः असिहिवीरे
तियजमानमूर्त्तेः ॥ स्कोहिश्रानन्तपतेरुद्रस्यः असुन्वंतमितिनिऋते ॥ आकृष्णेइतिसूर्यमूर्त्तेः योरु
द्रोअग्नेःइतितत्पतेरुद्रस्यः इमंमेमरुतास्यः शंनोदेवीर्जलमूर्त्तेः नमोभवायेतिभवस्यः आनोनियु
द्भिर्वायोः वातआयातुवायुमूर्त्तेः ॥ तमीशानंतत्पतेरीशानस्य · आप्यायस्वकुवेरस्य · सोमोधेनुः सोममू
र्त्तेः तत्पुरुषायेतिमहादेवस्य · अभित्वादेवईशानस्य · आदित्यस्वस्यआकाशस्य · नमउग्रायेतितत्पते

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र॰का॥ ॥४३॥ 43

र्भीमस्य॰ ततो देवस्य पादे स्पृशेत्॰ एवं द्वितीये ऊर्वा॰ नाभिं॰ तृतीयमध्यं॰ चतुर्थे उरः पंचमे शिरः स्पृष्ट्वा प्रतिप
र्यायं संपातजलेन देवमभिषिंचेत्॥ केचित्पादनाभिशिरःसु त्रीनेव पर्यायानाहुः ततः स्विष्टकृदादि होमं स
माप्याचार्यो घोषयेत् यथा देवं नत्वा स्वागतं देवदेवेश विश्वरूप नमोस्तु ते॰ शुद्धेपि त्वं च धिष्ण्ये शुद्धिकर्म॰ सह
स्व नामिति संप्रार्थ्य॰ उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते इति मूर्तिमुत्थाप्य॰ पूर्ववन्मूर्त्यारोपणं कार्यं॰ अग्निः सप्त
मिति सूक्तमग्निपरहीनं पंक्तित्वानत्सहितं पठेत्॰ एवमष्टसहस्रमष्टशतमष्टाविंशति पञ्चजलं पातयेत्॰
ततोर्वाचादस्य वारमृज्जलेन च प्रक्षाल्य मंत्रवस्त्रं वगव्यं कृत्वा॰ पयः पृथिव्यां॰ आपो राजानमिति संस्नाप्य॰
आप्यायस्व॰ दधिक्राव्णः॰ तेजोसि मक्षवाता॰ आयङ्गौरिति पंचामृतैः संस्नाप्य॰ लिंगवेत्तमस्तेरुद्र मन्यव उ
त्य ष्टाभिः संस्नाप्य॰ घृतेनाभ्यज्योद्वर्तनैस्तोद्वर्त्योष्णोदकेन प्रक्षाल्य गंधं दत्वा संपातोदकेनाभिषिच्य॰ स ॥राम॥ ॥४३॥
पात्रैश्चतुर्भिः कुंभैरापोहिष्ठेति तिसृभिराकलशेष्विति चतुर्भिर्लिंगैः संस्नाप्योदुम्बरपीठेऽर्चामुपवेश्य प

रिनोऽष्टदिक्षु जलकुंभान्संस्थाप्य· तेषु गंधपुष्पदूर्वाः क्षिप्त्वाद्ये सप्तमृदः द्वितीये स्नानकल्कपञ्चपल्लवाश्च· तृती
यादिषु क्रमशः पानोदके गंधपुष्पफलसर्वौषधीः क्षिप्त्वा क्रमेणापो हि ष्ठेति तिसृभिः हिरण्यवर्णा इति चतसृ
भिः पवमानानुवाकेन चाभिषिच्य कुंभे शमीपलाशवटखदिरविल्वाश्वत्थविकंकतपनसाम्राशि
रीषोदुम्बराणां पल्लवान्कषायांश्च क्षिप्त्वा· अश्वत्थे वइत्यभिषिच्य पञ्चरत्नोदकेन हिरण्यवर्णेति संस्ना
प्य· वाससी दत्त्वोपवीतादिदीपान्तं कृत्वा हिरण्यगर्भः यआत्मदाः प्राणतः यस्येमे येनद्यौः यं क्रंदसी आ
पो ह यत् ॥ इत्यष्टौ पिष्टधूपान्दत्त्वा सुवर्णशलाकया निजसपात्रस्थं मधु घृतं च चित्रं देवानां तेजोसीति मं
त्राभ्यां· ॐ नमो भगवते तुभ्यं शिवाय हरयेनमः ॥ हिरण्यरेतसे विष्णो विश्वरूपायते नमः इति दक्षिणनेत्रे
वामनेत्रे च मंत्राभ्यामालिखेत्· अंजंति त्वेत्यंजनेनमक्त्वा· त्वा क्रा वः देवस्यत्वेति मध्यान्यशर्षपाभिरंगां ज
नेन पृतरं नयेत् अं त्वां जतिमिति शेषः ततः आदर्शं भक्ष्यादि दर्शयेत्· ततः कर्त्ताचार्यायगामृत्युम्भश्च दक्षि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रां दद्यात् ॥ अथाचार्यः प्रन्मुखमासीनो दद्यात्·मंत्रस्तु ॥ ॐ नमो रुद्राय सर्वभूताधिपतये दीप्तशूलधराय सोम
दपिताय विश्वाधिपतये रुद्राय वै नमः शिवमगार्हितकर्मास्तु स्वाहेति· अश्वत्थपरोमूर्तेभ्यो नमो नम इ
ति ॥ अथाचार्यः सर्वतोभद्रे देवानावाहयेत् मध्ये ब्रह्माणं ॥ पूर्वादिदिक्षु इन्द्रादिलोकपालान्·ईशाने आद्यंत
रालेषु·वसून्·रुद्रान् आदित्यान्·आश्विनौ·विश्वान्·देवान्·पितॄन्·नागान्·स्कंदवृषौ·वृक्षेशाद्यंतराले
षु·दक्ष विघ्न·दुर्गां·स्वधाकारं·मृत्युरोगान्·यमरुद्रान्·सरितः मरुतः गणापतिवेति मध्ये पृथिवीं·मेरुं
स्थाप्य·देवमावाह्य प्रागादि·वज्रं·शक्तिं·दंडं·खड्गं·पाशं·अंकुशं·गदां·शूलं ॥ नक्षत्रे·गौतमं·भरद्वाजं·
विश्वामित्रं·कश्यपं·जमदग्निं·वशिष्ठं·अत्रिं· अरुंधतीं च· नक्षत्रेन वग्रहान्·नक्षत्रे·ऐंद्रीं·कौमारीं·
ब्राह्मी·वाराही·चामुंडा·वैष्णवी·माहेश्वरी·वैनायकीं·एतानाममभिः प्रणवादिनमोंतैरावाह्य संपूज्या
चार्यो देवं तन्मंत्रेणावाह्य मंडलमध्ये वा सुप्रतिष्ठो भवेति निवेश्य संपूज्याग्नो मंडले देवमानां प्रणवादिन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मोन्त्रनामभिःस्वाहाकारेणानिलाज्येनदद्याद्दशाहुतीर्हुत्वाथध्यायेद्देवमारोप्यपुरुषसूक्तोत्तरनाराय
णाभ्यांसक्तत्वादेवेन्यासंकुर्यात् ॥ यथा ॥ पुरुषात्मनेनमःप्राणात्मनेनमःप्रकृतितत्त्वायनमःबुद्धित
त्त्वायनमःअहंकारायनमःइतिमनस्तुसर्वांगे ॥ प्रकृतितत्त्वात्मनेनमःहृदिःशब्दतत्त्वात्मनेनमःशि
रसिस्पर्शतत्त्वात्मनेनमःत्वचिरूपतत्त्वात्मनेनमःनेत्रेरसगंधश्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणवाक्
पाणिपादपायूपस्थपृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशसत्त्वरजस्तमोदेहसत्त्वानिविन्यसेत्·अत्रशक्तोपूर्वो
क्तान्षोडशन्यासान्कुर्यात्·ततःपुरुषसूक्तस्याद्यर्क्हृदयंकरयोःतद्वत्तरंजान्वोःतदुत्तरंकट्यां ॥ तंय
ज्ञमितित्रिस्रोनाभिहृत्कंठेषु·तस्माद्अश्वाइतिद्वयंबाह्वोःब्राह्मणोस्येतिद्वयंनासयोः ॥ नाभ्याइतिः
द्वयमक्ष्णोःअंत्यांशिरसि·केचित्तुन्यासमन्यथाआहुःपुरुषप्रकृतिमहदहंकारतन्मात्राणिशब्दस्प
र्शरूपरसगंधतन्मात्राणि ॥ आकाशवायुतेजोऽप्पृथिवीश्रोत्रत्वक्चक्षुरसनाघ्राणवाक्पाणि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र॰का॥ पादपायूपस्थमनस्तन्त्वानी निकेविदेत्वा निस्थिरलिंगे निवेश्यानीतिश्रुतिः· ततः सुखशायी भवेतिशाः
॥४५॥ य्यायां देवं श्वापयित्वा· मंडलद्वय्योरंतरालेन गंतव्यमिति प्रैषं दत्वा मंडलदेवताभ्यो नामभिः पाय
सेन चरुणा वा बलिं दत्वा तत्· नीवारचरुशेषेणादिग्बलिं· ततो मूर्द्धामंदिवइति पूर्णाहुतिं जुहुयात्· ए
वमधिवासनं कृत्वा· सद्योधिवासनं वा· परेद्युः उत्थितेष्टलग्ने स्थापनइति देवं स्थाप्य· पुरुषसूक्तेन तः
45 र्नारायणाभ्यां स्नात्वा· घृतक्षीरहविरुक्षत्वा· तत्र देवतामंत्रेण दशाहुतीर्हुत्वा· नामभिः षोडशाहुती
र्जुहुयात्: अग्नये स्वाहा· सोमाय· धन्वंतरये· कुह्वै· अनुमत्यै· प्रजापतये· परमेष्ठिने· ब्रह्मणो अग्नः
ये· सोमाय· अग्नये त्वाष्ट्राय· अग्नयेन्नपतये· प्रजापतये· विश्वेभ्यो देवेभ्यः सर्वेभ्यो देवेभ्यः भूर्भुवः स्वः अग्नये ॥रामः॥
स्विष्टकृतइति: ततः सप्तमे पञ्चमेवा ताभ्यां पूर्णाहुतिः ततआचार्याय यथा॥ ॐ या ओषधिरिति सर्वौषधीसम ॥४५॥
र्पी· संपातोदकं देवं मंत्रेणानेन वारमभिमंत्र्य नैवेद्याभिषिंचेत्· ततउत्तिष्ठेति देवमुत्थाप्य· विश्वतश्चक्षु·

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

रित्नन्यास्य देवं ध्यात्वा जपेत्·ब्रह्मणे नमः एवं·विष्णवे·रुद्राय·इन्द्रादीनष्टेभ्यो·वसुभ्यो रुद्रेभ्यः अदित्येभ्योऽ
श्विभ्यां मरुद्भ्यः कुबेराय गंगादिमहानदीभ्योऽग्निसोमाभ्यां·इन्द्राग्निभ्यां द्यावापृथिवीभ्यां धन्वन्तरये सर्वे
शाय विश्वेभ्यो ब्रह्मणे इति·ततः संपातोदकेन यजमानमभिषिंच्य·देवं ध्यात्वा प्रतिनिष्ठ परमेश्वरे निष्पुष्पां
जलिं निवेदयत्स्वागतं देव स्वैव भक्तानुग्रहपरिगृहीतविग्रहं करचरणाद्यवयविमं शंखचक्राद्यायुधवंतं निज
वाहनाद्यरूपेण निजहृत्कमलस्थितं सर्वलोकसाक्षिणा अनीयां सं परमेश्वर सिपरमां श्रियं गमयेति मंः
त्रेण पुष्पांजलिमागतं विभाव्यावीर्यां विन्यस्य प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात्॥ यथा प्राणप्रतिष्ठामंत्रस्य ब्रह्म
विष्णुरुद्रा ऋषयः ऋग्यजुःसामानि छंदांसि क्रियामयवपुः प्राणाख्या देवता आं बीजं ह्रीं शक्तिः प्राणः
प्रतिष्ठायां विनियोगः॥ ऋष्यादिक्रमेण विन्यसेत्·यथा·ॐ कं खं गं घं ङं अं पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशात्म
ने·आं हृदयाय नमः॥ ॐ चं छं जं झं ञं इं शब्दस्पर्शरूपरसगंधात्मने ई शिरसे स्वाहा॥ ॐ टं ठं डं श्रोत्रत्वः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कृत्वक्षुर्जिह्वाघ्राणप्राणात्मने डुं शिखायै वषट्‌· ॐ तं पं एं वाक्पाणिपादपायूपस्थात्मने ऐं कवचाय हुं· ॐ
पं पं ओं वचनादानविहरणोत्सर्गानन्दात्मने ओं नेत्रत्रयाय वौषट्‌ ॥ ॐ यं रं लं वं शं षं सं हं ळं क्षं मनोबुद्ध्यहंकार
चित्तात्मने अस्त्राय फट्‌· एवमात्मनि देवे देवत्वादिं स्पृष्ट्वा जपेत्‌· ॐ आं ह्रीं क्रों यं रं लं वं शं षं सं हं सः देव
स्य प्राणा इह प्राणाः ॥ ॐ आं ह्रीं क्रों इत्यादि· देवस्य जीव इह स्थितः ॐ आं ह्रीं क्रों इत्यादि· देवस्य सर्वेन्द्रि
याणि इह स्थितानि· ॐ आं ह्रीं क्रों देवस्य वाङ्मनश्चक्षुःश्रोत्रघ्राणप्राणा इहागत्य स्वस्वलये सुखेन सुचिरं ति
ष्ठन्तु स्वाहा ॥ हृदयं स्पृष्ट्वा जपेत्‌· अस्यै प्राणा प्रतिष्ठन्तु· अस्यै प्राणा क्षरन्तु· अस्यै देवत्वमर्चायै स्वाहेति
यजुरियते· ततः प्राणादेवमस्य सजीवं ध्यात्वा· कृत्वा घोरिति मंत्रेणाभृत्वं तस्या करोणायची देवमंत्रं
वजत्वा पुरुषसूक्तेनोपस्थाय पादनाभिशिरःसु स्पृष्ट्वा इहै वै धीविधिज पेत्‌· ततः कर्णौ स्वागतं देवदे
वेश मज्ञाग्यात्त्वमिहागतः प्राकृतं त्वं मदृष्ट्वा मा बालवत्परिपालय· धर्मार्थकामसिद्धर्थं स्थिरो भ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वपुर्भायनः॥ सान्निध्यं तु सदा देव स्वार्चायां परिकल्पय यथा वह्नं ग्रा वली सूर्यो स्तिष्ठन्त्य प्रतिज्ञाया मिनः नाव:
न्त्वयात्र देवेश स्थेयं भक्तानुकंपया॥ भगवन्देवदेवेशान्नं पिनासर्वदेहिनां॥ येन रूपेण भगवन्त्वया व्याप्तं
चराचरं· तेन रूपेण देवेश स्वार्चायां सन्निधो भव इति ममेन्· एनदंतं सर्वदेवानां समानं· देवमंत्रश्च मूल
मंत्रो वैदिको वा यथाह्य: अथाचार्य: कर्ज्जावालिंगमर्च्चा वा ॐ भूः पुरुषमावाहयामि॥ ॐ भुवः ॐ स्वः· ॐ भूर्भु
वः स्वर्यामीत्यावाह्य प्रणवेनासनं दत्वा तेनैव दूर्वा श्यामाकविष्णुक्रान्तापद्ममिश्रं पाद्यं· इमा आपः शिव
तमाः पूताः पूततमा मेध्या मेध्यतमा अमृता अमृतरसाः पाद्यास्ता जुषतां प्रतिगृह्णातु भगवन्महाः
विष्णुर्विष्णवे नमः इति पाद्यं: भगवन्महादेवो रुद्रायनमः इति लिंगे: इदमापः आचमनीयास्ता जुषता
मित्याचमनीयं· अर्घ इत्यर्घ्यं· तनो वेदमंत्रैः संस्नाप्यो: रविष्णो रितिविष्णो: नमोस्तु नीलग्रीवायेति लिं:
गे· कंकणां विप्रस्य॥ इमे गंधाः शुभा दिव्याः सर्वगंधैरलंकृताः पूताः ब्रह्मपवित्रेण पूता सूर्यस्य रश्मिभिः पु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र. का ॥
॥ ४७ ॥
47

नाद्यन्यादिपूर्ववत् ॥ इति गंधं ॥ इमे माल्याः शुभा दिव्याः सर्वमाल्यैरलंकृताः पूताइति माल्यां इमानि पुष्पा
नि इति पुष्पं ॥ वनस्पतिरसोदीव्यो प्रतिगृह्णात्विति धूपं ॥ ज्योतिः शुक्रं च तेजश्च देवानां शाश्वतं प्रियः प्रभा
करः सर्वभूतानां दीपोयं प्रतिगृह्यतां ॥ दीपं दत्वा: विष्णो संकर्षणादि द्वादश नामभिः पुष्पाणि सर्पितैरेवत
र्पणां कृत्वा पायस गुडौदनं विनोदनानि पवित्रं ते विततमिति नैवेद्य कृशरं पूर्वोक्तनामभिर्हुत्वा. तत्रै
वशाङ्गिरो थियेसरस्वन्यै विष्णवे नम इति हुत्वा: विष्णोर्नुकं ॥ नदस्य प्रियं व्रत विष्णुपरो मात्रया विच
क्रमे. त्रिर्देवह्रतिज्जुहुयात्. लिंगे तु दीपान्तं कृत्वा. भवाय देवाय. शर्वाय. ईशानाय. पशुपतये. रुद्राय. उ
मायै. भीमाय. महते देवाय नम इति पुष्पाणि दत्वा. नैरेवतर्प्पणां कृत्वा पवित्रं ते इति पायस गुडौदनं च नि
वेद्य. पूर्वोक्तनामभिः कृशरं हुत्वा. भवस्य देवस्य पत्न्यै स्वाहेत्याद्यष्टभिः गुडौदनं हुत्वा. भवस्य देवस्य
सुताय स्वाहेत्याद्यैर्हरिद्रोदनं हुत्वा. त्र्यंबकं. मा नो महान्तं. मा नस्तोके. आ यान्ते गोघ्नं. विकिरिड विलो

॥ राम ॥
॥ ४७ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हितः सहस्राणि सहस्रश इति द्वादशभिर्हुत्वा। शिवाय। शंकराय। शितिकंठाय। कपर्दिने। ताम्राय। अपगुर
माणाय। हिरण्यबाहवे। शष्पिंजराय। बभ्लुशाय। हिरण्यायेति चतुर्दश्याहुत्वा। ततः स्विष्टकृतादि होमशेषं समाप्य।
पूर्वोक्तसर्वहविर्भिर्विश्वेलिंगाय पवावलिं दद्यात् मंत्रस्तु। त्वामेकमाद्यं पुरुषं पुरातनं नारायणं विश्वसृ
जं यजामहे। त्वमेव यज्ञो विहितो विधेयस्त्वमात्मनात्मन् प्रतिगृह्णीष्व हव्यमिति। लिंगे तु रुद्र शिवमिति
वदेत्। ततोऽश्वत्थपर्णे। भूर्भुवः स्वरोमिति हुतशेषं विधाय प्रदक्षिणीकृत्य। विश्वभुजे। सर्वभुजे। आ
त्मने परमात्मने नमः इति नत्वाचार्याय यज्ञान्ते दद्यात् तदर्द्धं द्वादशानि सहस्र एकां वा गां दत्त्वा। ऋत्विग्भ्यो
दक्षिणां शतं द्वादश वा विप्रान्भोजयेदिति संक्षेपः॥ ॥इति कमलाकरभट्टकृते चललिंगार्चाप्रति
ष्ठाविधिः॥ ॥अथ पुनः प्रतिष्ठा॥ ॥तामधिकृत्य हयशीर्षपंचरात्रे। चांडालमद्यसंस्पर्शदूषितानां वह्निनाऽ
थवा। अपुण्यजनसंस्पृष्टा विप्रक्षतजदूषिता॥ संस्कार्येति शेषः। पदार्थादर्शे राघवभट्टस्तु। खण्डिते स्फु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र·का॥ दिते दग्धे भ्रष्टे पानविवर्जिते · यागहीने पशुस्पृष्टे पतिते दुष्टभूमिषु · अन्त्यमंत्राभिमंत्रिते चैव पतितस्पर्शदूः
॥४८॥ षिते · दशस्वेतेषु नो चक्रुः सन्निधानं दिवौकसः॥ इति सर्वगतो विष्णुः इति भाषांतरकारह · यागः पूजा
पशुगर्दभादिः॥ अर्चायाः भंगदोषोद्भवेन छिन्ने उपवासतः नराज्ञो विप्लवे श्रीयात्सु राचौ विप्लवेन थेति
विष्णुधर्मोक्तेः सिद्धान्तशेखरे · चौरचांडालपतितश्वोदक्यास्पर्शने सति · शिवाद्युपहतौ चैव प्रतिष्ठां पुन
48 राचरेत् · जलादिवासविहीनं नेत्रोन्मीलनवर्जितं · शुद्धिविवेके विष्णुः॥ द्रव्यवन्तः कृतशौचानां देवतार्ची
नां भूयः प्रतिष्ठापने न शुद्धिरिति अर्चाप्रतिमा · तद्द्रव्यस्यनाशादेर्द्रव्यशौचं कृत्वा पुनः प्रतिष्ठां कुर्यादि
त्यर्थः स्मृत्यर्थसारे प्येवं · तद्विधिर्बौधायनसूत्रे · पूर्वप्रतिष्ठितस्याभ्युद्धिपूर्वकयार्चं छिन्नां मेकमासं द्विमासं संवा ॥राम॥
र्वनादिविच्छेदे शूद्ररजस्वलाद्युपस्पर्शने जलादिवासं कृत्वा कलशैः स्नपयेत् ततः पंचगव्येन परंशुचोद ॥४८॥
केन स्नपयेद्दृष्ट सहस्रमष्टशतमष्टाविंशतिं वा कलशैः पुरुषसूक्तेन · ततः पुष्पाणि दत्वा गुडोदनं निः

वेद्ये दिनित्रयद्वि पूर्ववत्तु विहितेदे पूर्वोक्तां प्रतिष्ठां पुनः कुर्यात्। पूर्वोक्तविष्णुवचनात्। इयं मलमासगुरु
शुक्रास्तादावपि कार्येति। मदनरत्ने हेमाद्रौ च। देवार्चाप्रासादभेदने तु शूलपाणौ काश्यपः। वापीकूपा
रामसेतुसभातडागदेवतायतनभेदने प्रायश्चित्तं चरेत्तत आहुतीर्जुहुयात्। इदं विस्फुटः ॥ मानसो
के। विद्वाः कर्मोरिता। याद्दोस्प्रति। यां देवतां तु कस्माद्यमितस्थे देवतायेत्रात्सराणां भोजयेः संखलिखि
तौः प्रतिमारामकूपसंक्रमध्वजसेतुनिपातभंगेषु तत्तत्स्थानं प्रतिसंस्कारो दृष्टानंतं च निपातितानां
इति। सप्तस्थानं प्रतिक्रिया प्रतिसंस्कारः पुनः प्रतिष्ठा ॥ अच्छाग्नेयं पराणा देवदृष्टेन्यर्थः पदार्थादर्शे खंडितानां
स्फुटितानां जीर्णानां भवतीदं च वह्निना। प्रतिमां वर्जयेद्यत्नात्तत्र मंत्रास्वातंत्र्यश्रवणात्। निक्षिपेद्वा रुजाम
ग्नौ तु यान्यासमुच्चिः क्षिपेत्। तथा। एकाहपूजा विहतो कुर्याद् द्विगुणमर्चनम्। द्विरात्रे तु महा
पूजां संप्रोक्षणमतः परं। मासादूर्ध्वमनेकाहपूजा यदि निहत्यते प्रतिष्ठैवेष्यते केश्चित्केश्चित्संः

प्रोक्षणं मतं · संप्रोक्षणास्वरूपं तु नैवेद्य ॥ संप्रोक्षणान्तु देवस्य देवमुद्रास्य पूर्ववत् · पंचपंचक्रमेणैव स्नाप
यित्वा मृदंभसा · गवां रसैश्च संस्नाप्य दर्भतोयैर्विशुध्य च · प्रोक्षयेत्प्रोक्षणीतोयैः मूलेनाष्टोत्तरं शतं ·
ततो मूलेन मूर्द्धादि पीठांतं संस्पृशेदपि · तत्वन्यासं लिपिन्यासं मंत्रन्यासं च विन्यसेत् प्राणप्रतिष्ठा
मंत्रेण प्रतिष्ठापनमाचरेत् · पूजां च महतीं कुर्यात्स्वतंत्रोक्तां यथाविधिः पूजाहीनादिषु प्रायः संप्रोक्षण
विधिः स्मृत इति ॥ ॥इति भट्टकमलाकरकृते पुनःप्रतिष्ठा ॥ ॥अथ जीर्णोद्धारः ॥ अग्निपुराणे ईश्वर
उवाच ॥ ॥जीर्णादीनां च लिंगानां उद्धारं विधिना वदे · लक्ष्मोज्झितं च भग्नं च स्थूलं वज्रहतं तथा · संपुटं
स्फुटितं व्यंगं लिंगमित्येवमादिकं · इत्यादिदुष्टलिंगानां त्याज्या पिंडी तथा वृषः ॥ चलितं चालितं नि
म्नमत्यर्थं विषमस्थितं · दिङ्मूढं पतितं लिंगं मध्यस्थ पतितं तथा ॥ एवंविधं च संस्थाप्य निर्व्रणं च
भवेद्यदि · नादेयेन च वा हेतुना दग्धं यतेयदि · ततोन्यत्रापि संस्थाप्य विधिदृष्टेन कर्म्मणा · सुः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

स्थितं दुःस्थितं वापि शिवलिंगं न चालयेत् · शतेन स्थापनं कुर्यात्सहस्रेणान चालनं · पूजादिभिश्च सं-
युक्तं जीर्णाद्यमपि संस्थितं · पूजया रहितं यत्तु दुःस्थमपि सुस्थितं · यास्मै मंडपमीशत्वप्रकल्पारे कर्त्तो
रणं · विधाय द्वारपूजादि स्थंडिले संप्रपूजनं मंत्रैः संपूज्य संतर्प्य वास्तुदेवांश्च पूर्ववत् · दिग्बलिं च
बहिर्दत्वा समाचम्य स्वयं गुरुः व्रातस्नातो जो जपित्वा तु शंभुं विज्ञापयेत्ततः दुःस्थलिंगमिदं शंभो शांतिरुद्ध-
रणो ऽस्य ता सचिस्ते विधिना सम्यक् अधितिष्ठ चमोशिव · एवं विज्ञाप्य देवेशं तिलहोमं समाचरेत् · मधाज्य-
क्षीरदूर्वाभिर्मूलेनाष्टाधिकं शतं ततो लिंगं च संस्थाप्य पूजयेत्स्थंडिले तथा ॥ ॐ व्यापकेश्वरायेति न-
म्नेनं शिवमर्चयेत् ॥ ॐ व्यापकेश्वरहृदयाय नमः ॐ व्यापकेश्वर शिरसे स्वाहेत्यादि षडंगं ॥ ततस्तत्र सु-
स्थितं मंत्रं धारयेदस्त्रवर्मणः संडकोपि हृयः कश्चिह्लिंगमाश्रित्य तिष्ठति · लिंगं त्यक्त्वा शिवाज्ञाभि-
र्यत्रेष्टं तत्र गच्छतु विद्याविद्येश्वरैर्युक्तः शंभुरत्र भविष्यति · सहस्रप्रतिभागं च ततः पाशुपतास्त्र-

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नाऽन्वाशांत्यंतु नात्रोक्ष्य स्पृष्ट्वा कुशैर्जपेत्ततः दत्वार्घं च विलोमेन तत्तत्तत्त्वाधिपांस्ततः पृथिव्यादीनि पं
चतत्वानि · सद्योजातानावहस्तयोः ॥ मूर्ध्नि मूर्ध्नीश्वरां लिंगे पिंडिकासंस्थितान्गुरुः विसृज्य स्वर्णपा
त्रेण वृषस्कंदस्तथा तथा ॥ वज्रावज्ञानथानीत्वा शैवं मंत्रं गरान्नद्यादेः तज्जले निक्षिपेन्मंत्री पुष्ट्यर्थं जुहु
यात्तद्घृतं · तृप्तये दिक्पतीनां च वास्तुभुद्भ्यः शतं शतं · रक्षां विधाय तत्रास्त्रिमं मपाशुपतास्त्रं ततः लिंग
मन्यत्तेन तत्र विधिवत्स्थापयेद्गुरुः ॥ असुरैर्मुनिभिर्देवैस्तत्त्वविद्भिः प्रतिष्ठितं जीर्णं वाप्यथवा भग्नं
विधिनापि न चालयेत् ॥ एष एव विधिः कार्यो जीर्णधामसमुद्धृतेः षडंगमंत्रोक्तं न्यस्य कारयेन्मंदि
रांतरं ॥ ॥ इत्याग्निपुराणे जीर्णोद्धारः ॥ अथ प्रयोगः ॥ ॥ कर्त्तामुकदेवस्य जीर्णोद्धारं करिष्ये इ
ति संकल्प नांदीश्राद्धं मातृकापूजनं पुण्याहवाचनानंतं कृत्वाचार्यमृत्विजश्च वृत्वा मंडपे द्वारपू
जादिकं कृत्वा वेद्यां वा देवता आवाह्य स्थंडिले पीठे वा पुराणवेनासनं दत्वा · ॐ व्यापकेश्वर एह्येहि त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मः॥ ॐ व्यापकेश्वरएह्येहि हृदयायनमः॥ ॐ व्यापकेश्वर शिरसे स्वाहा इत्येवं षडंगं कृत्वा शिवं पूजयेन्नः
॥ देवेन्त्र मूलेन· अथाष्टोत्तरशतनामघोषजप्त्वा हैमं पद्मं निवेद्याग्निं प्रतिष्ठाप्य संहारक्रमेणामूर्त्तीः सं
तर्प्य घोरेणाघनशार्षपैः सहस्रं कृत्वा पूर्णां कृत्वा दिग्बलिं दत्वा जीर्णं देवं प्रणवेन संपूज्य प्रार्थये
त्· दुष्टलिंगमिदं शंभो शान्तिरुद्धरणे स्वचरूचितं विधिना सम्यगधितिष्ठस्व मां शिव· जीर्णमग्न
मिदं चैव सर्वदोषावहं नृणां॥ अस्योद्धरे कृते शान्तिः शास्त्रेस्मिन्कथिता त्वया जीर्णोद्धारविधानं च
नृपराष्ट्रहितावहं· तदधिष्ठाय मां देव प्रहरामि तवाज्ञया· ततः क्षीराज्यमधुदूर्वाभिः समिद्भिश्चाष्टो
त्तरसहस्रं शतं वा कृत्वांगानां दशांशेन लिंगचालनार्थं सहस्रं कृत्वा शान्तं पायसेन जुहुयात्· ततः
क्षीराज्यमधुदूर्वाभिः समिद्भिश्चाष्टोत्तर सहस्रं शतं वा कृत्वांगानां दशांशेन लिंगचालनार्थं स
हस्रं कृत्वा शान्तं पायसेन जुहुयात्· ततः सौवर्णी पुष्पसहस्रेण देवं संपूज्यार्घ्यं दत्वा प्रार्थयेत्·

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र·का॥ लिंगरूपं समागत्य येनेदं समधिष्ठितं ॥ यायास्त्वसमितं स्थानं संन्यस्यैव शिवाज्ञया· अत्रस्थानैव या विद्याः
॥५१॥ सर्वविद्येश्वरैर्युता शिवेन सह संनिविष्टैस्त्रुक्स्रुवास्सर्षपैः शिवास्त्रेणाभूतानि संताश्च विसृजेत् ॥ ततोस्त्रेण लिंग
मभिषिच्य पाशुपतेन सहस्रं शांतिकुंभोदकैः संप्रोक्ष्य पदिलोमेन मूलेनार्घं दत्वा मूर्ध्निमूर्ध्नि तत्वेन दधिपैः
सह शिवं प्रतिमां च विसर्जयेत् लिंगं नद्यां वामदेवेन प्रतिमां प्रणवेन क्षिपेत् ॥ दारुणाम स्कन्नाभ्यज्या
51 घोरेण दहेत्·रत्नहेमादिमयं योग्यं चेत्तत्रैव पुनः स्थापयेत् ॥ ततः स्थंडिले शिवं संपूज्य मंडलदेवः
दिक्पानि वास्तुदेवेभ्यः शतं हुत्वास्त्रेणाशतं·अघोरेण सहस्रं घृतं क्षीरमध्वक्तैस्तिलैर्हुत्वा प्रार्थयेत् ॥
भगवन्भूतनाथेश लोकनाथ जगत्पते ॥ जीर्णलिंगसमुद्धारो मया कृतस्तवाज्ञया ॥ अग्निमारुतरुग्णं दग्धं
क्षिप्तं शैलादिकं जपेत ॥ प्रायश्चित्ताय देवेश अघोरास्त्रेण तर्पितं ज्ञानतो वापि यथोक्तं न कृतं यदि ॥राम:॥
॥ तत्सर्वं पूर्णमेवास्तु त्वत्प्रसादान्महेश्वर ॥ कर्तृणां·प्रजानां च शांतिर्भवतु सर्वदा ॥ अस्माकं शिल्पि ॥५१॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

नांश्चैव सुप्रीतो भर्वेद्दानतः कृत्वा पुष्पफलाक्षतगंधहस्तः प्रार्थयेत् ॥ गोविप्रशिल्पिभूपानामाचार्यस्य

च यज्वनः शांतिर्भवतु देवेश अद्धिं जायतामिदं ॥ ततोर्घं दत्वा देवं विसृजेत् ॥ आचार्यायान्येभ्यः

श्च दक्षिणां दत्वा तत्स्नानं लिंगमत्स्य उक्तविधिना स्थापयेत् । जीर्णो सिद्धप्रतिष्ठिते भग्नेपि तजीर्णोद्धारः

असुरैर्म्लेछैर्भिन्ने दैवैस्तत्वविद्भिः प्रतिष्ठितम् ॥ जीर्णं वाप्यथवा भग्नं विधिनानेव चालयेत् ॥ इति वचना

त् प्रतिमायां विशेषः ॥ पीठे रत्नन्यासं प्राग्वत् कृत्वा जातमात्रा वार्चीं तद्यागे कृत्वा प्राणप्रतिष्ठां कृ

त्वा । कुवा घोरेति संस्थाप्य सपूज्य जीर्णप्रतिमां संपूज्य सृष्टिक्रमेण संहारक्रमेण तत्त्वानि हुत्वा तत्त्वो

द्धृत्य पात्रं गंधोदकेनापूर्य तत्त्वानि देवं च ध्यानेन संयोज्य प्रार्थयेत् । त्वत्प्रसादेन निर्विघ्नं देह निर्मा

णं यत्र ह्यसौ । वासं कुरु सुरश्रेष्ठ तावत्त्वं बाल्यके गृहे । वसत्कोसं संप्रति हित्वेह मूर्तिर्वा नव पूर्ववत् । याव

त्कारयते भक्तः कुरु तस्य त्ववांछितं । षडुहाहूर्ध्वमासादर्वाक् वकार्ये करिष्ये इति प्रतिज्ञाप्य तः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र.का॥
॥५२॥
52

वां मूर्त्तिं कृत्वा प्रतिष्ठाकालानपेक्षया प्रतिष्ठां कृत्वा शय्यां न्यासांते लोहपात्रेण्यानेन पूर्ववद्देवे योजयन्मंत्रा
भिषिच्य शेषं समापयेत्॥ ॥इति कमलाकरकृतो जीर्णोद्धारः॥ ॥अथ प्रासादकलशलिंगार्च्चादिभंगेशां
तिः॥ ॥अद्भुतसागरे नारदः॥ यत्र देवकुले वज्रपतने स्यादथवाग्निः कंकोथपतने चैव चूडायाश्च विद
र्शनं लिंगं वा भिद्यते यत्र कंपते वाऽनिमित्तकः चूडाभंगो भवेद्यत्र प्रतिमा भिद्यते थवाः ग्रामोन्नाशो भ
वेत्तत्र स्वामिनो मरणं दिशेत्। तत्र शांतिं प्रवक्ष्यामि येन संपद्यते शुभं। कुंडं कृत्वा विधानेन ततो होमं समाच
रेत्। वरुणं च यमं देवं तत्र साधयित्वा ततः समुद्वर्णेन हस्तेन ततः कर्म समारभेत्। अष्टोत्तरशतं कृत्वा घृताक्तसमि
धां ततः माषैर्मुद्गैस्तिलैश्चैव घृतेन मधुना सह। एभिः पंचसहस्राणि शक्तिवीजेन होमयेत्। होमांते तर्पयेद्द्वि
प्रान् दक्षिणाभोजनादिभिः॥ भूमिं धेनुमनड्वाहं स्वर्णधान्यं सदक्षिणां। पंचगव्यं ततः कृत्वा स्नापयाद्देवाल ॥राम॥
ये द्विजः॥ बलिं दत्त्वा विधानेन कृशरैः पायसैस्तथा ईशानं स्थापयेत्तत्र बलिं दत्त्वा विधानतः एवं कृत्वा वि ॥५२॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धानं तु कृतं कृत्वा भवेन्नरः। मंडपस्य तथा भित्तिः स्तूपो देवकुलस्य च। अकस्मात्निपतेद्यत्र कंपते वा ऽनिमित्ततः
दधिक्षीरोदघृताक्तानामश्वत्थसमिधां ततः॥ ॐ कुर्यादष्टशतं प्राज्ञ इमा रुद्रेति मंत्रवित् धेनुं च दक्षिणां
दद्यात् तिलपात्रं कांचनं। ध्वजभंगे पुष्पागुक्तं। इत्यद्भुतसागरोक्त लिंगकलशादिभंगे शांतिः॥ ॥
अथ दुर्गप्रतिष्ठा॥ ॥अथ प्रतिष्ठां वक्ष्यामि शौनकोऽग्रामखेटयोः। पुरीनगरयोश्चैव पत्तनस्यादि
जन्मनं॥ सभामंडपकूटानां परा चत्वरयोस्तथा। विप्राणां मेनयोर्ग्रामः क्षत्रियाणां पुरी भवेत्। अ
भिषिक्तेन संयुक्तं पत्तनं वणिजालयं। खेटमुच्यते। पंचगव्येन तां भूमिं प्रोक्षयेत्त्रिः प्रदक्षिणां शस्तुंवर
शाखोत्थां शंखनीभिः परिव्रजेत्। अग्निरद्धैवताभिश्चाविच्छिन्नोदकधारया॥ पुराणाहं वाचयेत्तस्मिन् ब्रा
ह्मणौर्वेदपारगैः। अर्यमात्पिशाचानां बहिर्ग्रामं प्रकल्पयेत्। द्वारदेशे च दुर्गायां आलयं तु प्रकल्पयेत्।
अलंकृतेन तु सर्वं च प्रतिष्ठा होममाचरेत्। पूर्णाकुंभैर्धूपदीपैर्दिग्भिर्दिक्षु पशोभितैः॥ वादित्रघोषैर्नृत्यगी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ग्र.का॥ नैवेद्यैश्च घोषैः सुघोषितं ॥ ब्राह्मणैश्चैव घोषेणाघोषितं वेदपारगैः ॥ ग्रामादीनां ततो मध्ये पुण्याहं वाच
॥५३॥ येत्ततः ॥ याः प्रवतो निवत इत्येन दर्वनादीत्तुजेत् ॥ एकमुप आप इत्यद्भिः कुम्भानां नवभिर्नवैः नदीतो
येन संपूर्य्य हारयेत्तद्द्विजोत्तमः ॥ एकैकस्य चतुष्कोष्ठसहूर्वा सुशिलास्तथः व्रीहिराशिषु कुम्भानां स्थापनं
53 क्रमशो भवेत् ॥ एवं मध्ये प्रतिष्ठाप्य प्रागारभ्य प्रदक्षिणां: अस्याष्टास्विन्नरादिषु गंधमाल्यैरलंकृत्वा: कु:
शाद्वीहिमन्त्रांश्चैव हिरण्यं प्रक्षिपेदथः विधाय विहितं पूर्णाश्शरावैः सकुशैर्दढैः कुम्भान्वस्त्रैर्वसंस्थाप्य प्रहृतः
श्चयत्नैः एवं कृ. एषां पुरस्तात्कर्त्तव्यो वास्तुहोमो यथाविधिः उपलेपादिवर्त्तेत्तमाज्यभागांतमध्वने ॥ अः
विस्मरेणायत्नेन कृतानावास्तोष्पते इति: ऋग्भिश्चतसृभिर्हुत्वा विरेकंच यथाविधिः ततः स्विष्टकृतारभ्य हो: ॥रस्म॥
मशेषं समापयेत् ॥ आकुम्भान्यत्रिश्रिमेदेवे प्रतिहोमं समाचरेत् ॥ उपलेपादिकं कृत्वा आज्यभागान्तकं ततः जुहु ॥५३॥
यादविरेताभिर्ऋग्भिर्विप्रसमाहितः ॥ गणानां त्वा गणपतिं सूक्तमेकोनविंशकं तत्रि ष्टुब्लक्षणास्येनेसूक्त:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मष्टर्चकं तथा: सोमानꣳ स्वरणं पंचसेमाय विरयोऽशाः इन्द्राना अग्निमित्यादिसूक्तान्यां ब्रह्मणस्पतिः स्यो
ना पृथिवीत्यनया पृथिव्यैजुहुयाद्विधिः इयमददादित्यादिसूक्तेनैव सरस्वती॥ शालीनां तंडुलैः पक्वं
पायसं जुहुयाद्धविः हिरण्यवर्णामित्यादिश्रीसूक्तेन श्रियं पुनः आयवान्थाभिराज्येन होमं कुर्याद
नं दिनः प्रसुवआपोनवव आपोहिष्ठामयोभुवः आपोअस्मान्मातरः पंचानो सत्यममष्टगं· समुद्राद्
र्मिरिति च सूक्तमेकादशं दशार्धकं· अथाष्टर्चं निवर्त्तध्वं एना अपृदेवतादिव· नतः स्विष्टदारभ्यहो
मशेषं समापयेत· आनेनिध्रुवसूक्तेन ग्रामादीनजुमंत्रयेत· अपदेवत्याभिरेताभिः प्रोक्षयेत्रिः प्रद
क्षिणं· नवकुंभस्थतोयेन सर्वतः परिषेचयेत· ग्रामादीनथ कर्त्तुश्च द्विजान्यैः स्वस्तिवाचनं· स्वस्त्यात्रेयं
जपेत्पश्चाद्यजमानः समाहितः धान्यं हिरण्यं वासांसि पशुरत्नमणीनपि· क्षीरोदधिवनष्टेव भूमेपः
रिविवासिते॥ ग्रामादीस्तन्तस्थाप्य अनेन प्रोक्षयेद्द्विजः॥ ॥इतिशोनकीयेग्राममदुर्गप्रतिष्ठा॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र·का ॥ देवीपुराणे ॥ पूर्वादीन्कारयेद्द्वारान्महादुर्गेषु वोन्नमान् ॥ राजस्थानसमायुक्तान्नानायससमन्वितान्‌·म

॥ ५४ ॥ न्नवारणवेदाद्यान्ध्वजकेरूपशोभितान्‌·गजमालकृतान्मीनमत्स्यपत्रमनोहरान्‌·दुर्गेषु कारयेदु

र्गां महिषासुरघातिनीं·स्थारस्यां गजवक्त्रं वा धनदं वाथ पद्मजः·शिलान्यासे बलिः कार्यः प्रासादेक्तोः

54 यथाविधिः अग्निपुराणेप्युक्तः हैमं कूर्मं सरत्नं च शास्त्राधः सद्भिर्वेशयेत्‌·पूतनां पापकनिं तन्नजंभादीन्पूज

येद्रतान्‌·देवान्यक्षान्ग्रहान्भूपान्पूजयित्वा यथाविधिः·देवज्ञान्सूत्रधारांश्च वस्त्रहेमस्रगादिभिः ॥ प्रासा:

सांस्वस्तिवाच्याथ पशुस्थानेपनिपानये·कारयेत्सर्ववेदनादीन्सर्वं विविधं पुरेः शास्त्रोद्धृयं तथाका:

र्यद्वत्रं श्वेनपनाकिनः सर्वं समुद्धुये द्वास्वा ॥ ॥ अथ राजाभिषेकः ॥ ॥ कृष्विधाने राज्ञानमभिषि

च्येन्निष्पेन श्ववरोनवः·पौष्णसावित्रसौम्याश्वीरोहिणापामन्नरासु च·कृत्वाभिराजलिंगाभिः स्नावि ॥ राम ॥

स्नापयनः शुचिः ॥ महाव्याहृतिभिश्चैव संपानाभिहतो भवेत्‌ ॥ सर्वौषधिरसैः स्नक्षौ नदीनां सलिलेन ॥ ५४ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

व॥ व्याघ्रचर्मणि पथासीनमासंघमभिषिच्यतं॥ निष्ठ्मन्त्रस्तु रेतोज्याज्ञयत्वं पृथिवीमिमां॰ धर्मेण निखिले
राज्ये वर्णानां पालयन्प्रजाः॥ वर्द्धस्व त्वं श्रियै पुष्टै जयायाभ्युदयाय च॥ राजानः संतु ते गोत्रे नतो प्रजिरथं ज
पेत्॥ वैयाघ्रं तु भवेच्चर्म सर्वसिद्धौ दुम्बरी भवेत्॥ प्राच्यां त्वा दिशि वसवोह्यभिषिंचंतु तेजसे॥ दक्षिणास्यां
दिशि रुद्रा अभिषिंचंतु वृद्धये॥ प्रतीच्यां दिशि त्वादित्या अभिषिंचंतु पुष्टये॥ विश्वेदेवा उदीच्यां त्वा अ
भिषिंचंतु तुष्टये॥ अभिषिच्य च राजानं नाशीर्भिरभिवर्द्धय च॥ आत्वाहार्षमं नरेवीन्त्स्थेन ममभिमंत्र
येत्॥ छंदोगानां सामविधानब्राह्मणे॥ राजानमभिषेचयेन्निषेण श्रवणेन च॥ व्रीहियवैस्तिलमाषैर्य
शस्तीनीभ्यो नदीभ्यः समुद्राच्चोदकान्याहृत्योदुंबरे भद्रासने वैयाघ्रचर्मण्युत्तरलोम्न्यासीनं जीवती
नां गवां शृंगकोशैरभिषिंचेद्मानृष्व इति रहस्येन यं कामयेनेकराजस्यां नास्य वक्रं प्रजिहन्ये नेत्येः
कवपेराभिषिंचेदभिषेके द्याज्ञामवरं शाशीनं सहस्रं न दद्यादीनश्चमवेत्॥ रहस्यमध्यपुष्ठिनेना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र.का॥ प्रान्त्येन साम्ना ॥ एकरूपेण साम्नेत्यर्थः ॥ अत्र विशेषो वृद्धवशिष्ठसंहितायां ॥ आधानयन्मेशदशाः
॥५५॥ धिनाथरवीन्दुभौमेष्वपि सितेनैर्वलस्थे ॥ उत्पातदोषादिविवर्ज्जिते तु धराधिपानामभिषेचनं स्यात् ॥ मूल
त्रिकोणस्वगृहोच्चमित्रगृहस्थितैर्वा यदि दंशसंस्थैः ॥ शुभे विलग्नेसनतं ग्रहेशादिशन्ति लक्ष्मीं विपु
लां च कीर्त्तिं ॥ स्वनीचवैरीगृहगैस्तदंशे रस्तंगतैर्वक्रसपापगैर्वा ॥ पापोदये शोकभयं त्वकीर्त्तिं दिशं
55 ति राज्ञां मृशमं च शस्त्रा ॥ शीर्षोदये चोपचये गृहे वास्य जन्मलग्नादथ लग्नगेपि ॥ शुभग्रहैर्युक्तनिरी
क्षिते वाम दं स्थिरं स्यात्सजनेनु राज्ञां ॥ रिक्तावमायां बुधसोमवारवर्ज्जेषु वारेषु दिनेषु चैवा ॥ वत्ते दि
नेक्रूरक्षनिशीथयोश्च नतैधनेमेत्वभिषेकदुष्टः ॥ पापग्रहैः स्वांत्यगतैश्च निश्वोरोगी विलग्नोपगः ॥रामः॥
तैर्मृत्वेस्तः ॥ परदस्तुतः सप्तचतुर्थगस्थैः शुभस्थितैः सर्वसुखैर्विहीनः ॥ भ्रष्टोधमः कर्मगतैरनायुर्मृ ॥५५॥
त्युस्थितैर्वीर्यसमेतैश्च पापैः ॥ लग्नव्ययाष्टारिगतः शशांकः क्षितीश्वरं हंति नदावलीचेत् ॥ त्रिकोणाः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

केन्द्रत्रिधनायसंस्थैस्त्रिषष्ठलारिगतैश्च पापैः॥ षष्ठाष्टलग्नव्ययवर्ज्जितेनचंद्रेणराज्ञां शुभदोभिषेकः॥ यस्या
भिषेके प्रहृहन मंत्रीलग्नेत्रिकोणगोयदिवाभवेत्सः॥ षष्ठे कुजकर्म्मगतश्च शुक्रः सोमोदते विक्रराज्यल
क्ष्मा॥ दुश्चिक्यकायलाभारिगताविनाकिं स्वस्थोमरेज्यो यदिवंधुगोऽज॥ यस्यात्रयोगेत्रियतेभिषेकश्चि
राद्भवत्तस्यपदंस्थिरंस्यात्॥ प्राग्भारोमंदिरस्यार्थे गोमयेनतुकारयेत्॥ मंडलंचतुरस्रंनदर्शांकैः
समलंकृतं॥ तत्रभद्रासनंसम्यगर्चयित्तुमनोहरं॥ गंगातोयंतुसंपूर्णं स्वर्णकुंभोदकैःसह॥ दधि
दिक्षुस्थितैःशुक्लगंधमाल्यांवरादिभिः॥ शंखौषधीमूलहेमरत्नसर्वबीजपल्लवैः॥ मृत्तीकांवृषशृंग
वगजदंतंचरोचनं॥ उत्पलंपद्मकंपद्मंमुरारिरागकुंकुमं॥ राजसर्षपमुस्तंवदेवदारुसमन्वितं॥
देवस्यन्वेनिमंत्रेणआयुःप्रशिर्यशस्करैः॥ अश्विलिंगैर्वेदमंत्रैश्च शुभलग्नेशुभान्विते॥ भद्रासनेस
नृपतिरभिषेकंचकारयेत्॥ नीराजनंचकर्त्तव्यं शंखवादित्रनिस्वनैः॥ आशिषोवाचनंकृत्वाद्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

र्वैर्येश्च सुराग्निनृन्॥ आयुधानि च पद्मं च विप्राणां धादिनार्चयेत॥ शुक्लमाल्यांबरधृत्‌नः पाशुरवस्य महीपतेः॥ पद्मं
शिरसि च श्रीयात्सिंहासनगतस्य च॥ ब्रूयान्नुन्त्स्य सुरेखाराज्ञानमाभिसा वरेन्निच॥ प्राच्यां त्वामभिषिंचंतु वस
वस्तेजस श्रियौ॥ मामभिषिंचन्त्विन्द्रे नराजाप्यनान्यदेन्नदा॥ याम्यायामभिषिंचंतु त्वां रुद्रा विजयाय च॥
॥ आदित्यास्त्वाभिषिंचन्तु प्रजिच्यां दिशि वृद्धये॥ विश्वेदेवास्तथोदीच्यामभिषिंचंतु तु श्रिये॥ दिग्गीशास्त्वा
भिषिंचंतु त्वां सदा विजयाय च॥ सप्राज्यमिति तं वेणा राज्ञानं सम्यगर्चयेत॥ स्वायुधवर्मणोपयासीनं च वारः
कारभूषितं॥ छत्रचामरसंयुक्तं राज्यचिह्नसमन्वितं॥ पुरोहितश्च जुहुयात्सावित्र्यामोपयन्त्रतः॥ उदुंबरः
समिद्भिश्च आज्येनाष्टोत्तरं शतं॥ एवं यः कुरुते सम्यक्सराजा वर्धते चिरं॥ अन्नादौ पुरोहितं कुर्वीत पुरो
हितं॥ प्रकुर्वीत देवज्ञमुदितोदितमिति याज्ञवल्क्यायुक्तो॥ वरणो न पुरोहितं कुर्यादिति चवनयुक्ता
र्थो निश्चयस्य निवृत्तिः॥ अथर्ववाणोपयब्राह्मणो गुरथादीस्यपिनवानीयुक्तं॥ राज्ञः प्रथमाभिषेके रथे

॥राम॥
॥५६॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सिंहासनासिछत्रचामरध्वजराजवाजिवस्त्रालंकारसांवत्सरपुरोहितादिनृपउकरणानि नोपयोज्ययेदिति ॥
तत्रैव ॥ तस्मात्कुर्याद्वेदरहस्यमुक्तं चतुर्विधं कर्मणि चाप्रमत्तः ॥ शांतं पदं तं च जितेन्द्रियं च कुर्यान्नरेन्द्रः प्रिय
दर्शनं च ॥ मधुपर्कार्च्येनेन्यवार्घ्यसपाद्यं दक्षिणां दद्यात्कोटिमध्यात्तृतीयं भागं यथाभूमिप्रमाणो
नवाहस्त्यश्वनरयानं दिव्यमाभरणामात्मपत्रं हिरण्यं क्षितिगोधनधान्यरत्नादिकं च गुरवे दद्याः
द्येनवानुष्ठेनेति ॥ ॥ इति वृद्धवसिष्ठोक्तो राजाभिषेकः ॥ ॥ विष्णुधर्मोत्तरे पुष्कर उवाच ॥ राज्ञो
भिषेचनं कुर्यात्तं कालं कथयामि ते ॥ मृते राज्ञि न कालस्य नियमोत्र विधीयते ॥ तत्रासौ स्नपनं कार्यं
विधिवन्निस्वशार्थपैः ॥ नाभिषेच्यो नृपश्चैत्रे नाधिमासे च भार्गव ॥ न प्रसुप्ते तथा विष्णौ विशेषात्प्रावृषिः
द्विज ॥ न च भौमदिने राम वक्तुर्यां तिथौ तथैव च ॥ न नवम्यां नाभिषिक्तव्यश्चतुर्दश्यां च भार्गव ॥ कृवाणिवेह्नः
वंशाकं हस्तपुष्येण तथैव च ॥ न क्षत्राणि प्रशस्यन्ते भूमिपालाभिषेचने ॥ नागं चतुष्पदं विष्टिं किंस्तुघ्नं शकु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥
॥५७॥
57

नीतथा॥ करणानिनक्षत्रस्यनेव्यतीपातदिनंतथा॥ नक्षत्रमृत्युर्मासिदग्धन्यानामिहतंचयान॥ सोमसूर्यकु
जाक्रांतंपरिविष्टंचभार्गव॥ मूर्ध्नीश्चोक्तनक्षत्रसमानानहितानहितप्रद॥ कुजंहोरातथानेष्टा सर्वत्र
कुलिकश्चहि॥ वृषोथकीटसिंहौचकुंभलग्नंचशस्यते॥ एतेषांजन्मलग्नाभ्यांयःस्यादुपचयस्थितः
॥ नाराद्वितीयापष्ठीचचतुर्थीचाष्टमीचया॥ नवमीचतथाशस्ताअनुकूलश्चचंद्रमा॥ सोस्यालग्नग
तालग्नाःशुभाश्चैवत्रिकोणयोः॥ पापायोपचयस्थानेष्वस्तलग्नेदिवाकरः॥ लग्नेनवांशःक्षितिजः
स्यवर्ज्योवर्गास्तथानस्यमहाभवाचा॥ सूर्यस्यवर्गःसकलःप्रशस्तोराज्ञोभिषेकस्वगृहेनृपाणां॥ का
र्यापौरंदरीशांतिःप्रागेवास्यपुरोधसा॥ आथर्वणमंत्रैस्तुकुंडमंडपकृत्वा·विनायकशांतिमग्रपै:
द्रींशांतिश्चापिकार्येत्युक्तं॥ ऐन्द्रीनवेवपहिद्य॥ पाभिषेकदिवसेसोपवासःपुरोहितः॥ सोग्नीपःश्वेत
वसनःसितचंदनभूषितः॥ वेदीमुष्ट्रिखयत्नेनकृत्वाचविधिवन्नतः॥ जुहुयान्नैसवांसन्तवांस्तथाग्नाः

॥रामः॥
॥५७॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्रान्तिविचक्षणः ॥ सावित्रान्वैश्वदेवाग्र्यासौम्याश्चविधिवन्नतः ॥ आदित्याद्वाडौव्रन् ॥ शर्मवर्मगणांश्चैवतथाः
स्वस्त्ययनंगणां ॥ आयुष्यमभयंचैवतथाचैवापराजितं ॥ आश्रुःशिशानंपुष्कंशर्मगणाः ॥ शन्नइंद्राग्नी
वर्मगणाः ॥ स्वस्त्ययनंतार्क्ष्यं ॥ आयुष्यंवर्चस्य ॥ अभयंयद्यावापृथिवी देव्यपराजितावसामवेदेवप्र
सिद्धा ॥ केचित्त्वाथर्वणाप्रसिद्धाएतेगणाह्यस्मादुः ॥ संपातवंतंकलशंतथाकुर्यात्त्वकांचनं ॥ स्ना
नंसमाचरेद्राज्ञोहोमकालेपुरोहितः ॥ आदौतुस्त्रद्ध्यास्नानःपुनर्मृद्भिःसमाचरेत् पर्वताग्रमृदातावन्मू
र्द्धानंशोधयेन्नृप ॥ वल्मीकाग्रमृदाकर्णौवदनेकेशवालयात् ॥ इन्द्रालयमृदाग्रीवां हृदयंतुनृपाजिरात् ॥
करिदंतोद्धृतमृदादक्षिणांचतथाभुजं ॥ वृषशृंगोद्धृतमृदावामेचैवतथाभुजं ॥ सरोमृदातथापृष्ठमु
दरंसंगमान्मृदा ॥ नदीकूलद्वयमृदापार्श्वेसंशोधयेत्तथा ॥ वेश्याद्वारमृदाराज्ञःकटिशौचंविधीयते
॥ गजस्थानात्तथैवोरुअश्वस्थानाच्चमेदुकं ॥ गोस्थानाच्चथाजंघेराजासंशोधयेद्बुधः ॥ रथचक्रो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

द्रुतमृदा नथैव वल्करद्वयं॥ मृत्स्नानसोभिषेच्यः स्यात्त्वं वराग्ब्यजले नतु॥ ततो भद्रासनगतं मुख्यामात्यः
चतुष्टयो॥ वर्णप्रधानं भूपालमभिषिंचेद् यथाविधि॥ पूर्वतो हेमकुंभेन घृतपूर्णेन ब्राह्मणाः॥ रूप्यकुंभे
नयाम्येन क्षीरपूर्णेन क्षत्रियः॥ दध्ना च ताम्रकुंभेन वैश्यः पश्चिमतो द्विज॥ माहेयेन जलेनोदक् शूद्र
मात्योभिषिंच्यच॥ ततोभिषेकं नृपते बह्वृचप्रवरो द्विजः॥ कुर्वीत मधुना राम हंसो गोर्श्वकुशोदकैः
॥ संपातवन्तं कलशं ततो गत्वा पुरोहितः॥ विधाय वह्निरक्षां तु सदस्येषु यथाविधि॥ राज्ञस्तथाभिषे
के तु ये मंत्राः परिकीर्त्तिताः॥ तैस्तद्यात्महाभागब्राह्मणानां स्वने न तु॥ ततः पुरोहितो गत्वा वेदि
मूलं तथैव तु॥ विरक्षितं तु राजानं सर्वतोभद्रआसने॥ शानक्षिर्द्रिणापात्रेण सौवर्णेन यथावि
धि॥ अभिषिंच्येत्तं धर्मज्ञ यजुर्वेदविशारदः॥ या ओषधीरोषधीभिः [illegible] सर्वाभिः समस्माहि
तः॥ रथेतिष्ठति गंधैश्च आवुस्तन्त्राह्मणोनिच॥ वीजैः पुष्पैस्तथा चैनं राम पुष्पवतीनिच॥ ततेने

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वचापि मंत्रेण फलेस्तमभिषेचयेत् ॥ आयुःशिष्टानस्त्व्येवं सर्वरत्नैश्च भार्गव ॥ ये देवाः पुरःसदेनिकुशा
ङ्गिः परिमार्ज्जयेन् ॥ ऋत्विद विप्रनो राज्ञा रोचनाया यथाविधि ॥ मूर्द्धानं च तथा कंठं गंधद्वारेति संस्प
र्शेत् ॥ ततो ब्राह्मणामुख्याश्च क्षत्रियाश्च तथा विशः ॥ शूद्राश्च वारमुख्याश्च नानातीर्थसमुद्भवैः ॥ नादे
येः सरसैः कार्येर्नानाकलशसंस्थितैः ॥ चतुःसागरजैर्लाभादलाभाद्द्विजकल्पितैः ॥ गंगायमुन
योश्चैव निर्झरैश्च तथोद्भितैः ॥ छत्रपाणिर्भवेत्कश्चित्केचिच्चामरपाणयः ॥ अमात्यमुख्यास्तः
न्वालंकेचिद्देत्रकरास्तथा ॥ शंखभेरीनिनादेन वदिनां निस्वनेन च ॥ गीतवादित्रघोषेण द्विजकोला
हलेन च ॥ राजानमभिषिंचेयुः समेत्य सहिता जना ॥ सर्वैस्तैरभिषिक्तस्य संमिश्रजलमिश्रितैः
न ॥ सर्वौषधीयुतं पुण्यं सर्वगंधयुतं तथा ॥ रत्नबीजसमायुक्तं फलबीजयुतं तथा ॥ पूजितं सितसूत्रे
णावेष्टितं ग्रीवमेव च ॥ श्वेतवस्त्राश्च कन्नैश्च संवीतं संविभूषितं ॥ क्षीरवृक्षतना छन्नं सुदृढं कांच

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र.का॥
॥५९॥
59

नेनवं ॥ आदाय कलशं राजन् स्वयं सांवत्सरस्तदा ॥ मंत्रावमानेस्तपनं कुर्यात्पुण्डुकसोदकं ॥ ततः पश्चेत्कुरवं राजा दर्पि
णोवाथ सर्पिषि ॥ सोत्रीषः सितवस्त्रश्च मंगलालंभनं ततः ॥ कृत्वा संपूजयेद्विष्णुं ब्रह्माणं शंकरं तथा ॥ लोक
पालान्ग्रहांश्चैव नक्षत्राणि च भार्गव ॥ ततः स्वपूजां कुर्वीत शयनीयं ततो व्रजेत् ॥ व्याघ्रचर्मोत्तरं रम्यं सितव
स्त्रोत्तरच्छदं ॥ पुरोधा मधुपर्केण राजानं तत्र स्थितं समर्चयेत् ॥ राजा चैवार्चयेत्तत्र सांवत्सरपुरोहितौ ॥ मधुपर्केणा
धर्मज्ञस्तत्र तस्य सदैव हि ॥ पददं च प्रकुर्वीत सकुन्तस्य च वंधनं ॥ ततः स्वचक्रमकुटः काले पूर्वे समर्पयेरितं ॥ परा
ध्यास्तरणोपेते पंचचर्मोत्तरच्छदे ॥ कृत्वा द्योरिति मंत्रेण सोपवेशः पुरोधसः ॥ वृकस्य शकदंशस्य द्वीपिन
श्च मृगोत्तम ॥ तेषां परिसिंहस्य व्याघ्रस्य च ततः परं ॥ ततोपविष्टस्य ततः प्रतीहारः प्रदर्शयेत् ॥ अमात्या
श्च तथा पौरान्नैगमाश्च वणिग्वरान् ॥ ततो ग्रहारभक्षेमनरंगकलकोत्रयैः ॥ गोजाविगृहदानैश्च सांवत्सरपु
रोहितौ ॥ पूजयित्वा ततः पश्चात्पूजयेद्ब्राह्मणान्स्वयं ॥ मंगलालंभनं कृत्वा गृहीत्वा शरराां धनुः ॥ वह्निप्र

॥राम:॥
॥५९॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दक्षिणीकृत्वं प्रणिपत्य तथा ग्रहं ॥ एहतो वृष आलभ्य गां सवत्सांच पार्थिव ॥ पूजयित्वा च तुरगं मंत्रितं चाभिषि-
क्तं ॥ तमारुह्य ततो नागं पूजयेच्चाभिषेचितं ॥ मंत्रितं दक्षिणे कर्णे स्वयं देवविदा नृप ॥ राजाश्च यं ततो निर्णायः
सिधोनवरात्रेङ्गयो ॥ आरुह्य राजमार्गेण स्वपुरं च परिभ्रमेत् ॥ सहितः कुंजरारूढैरभिगच्छेच्च देवताः ॥ तासां
संपूजनं कृत्वा नगरे यानि वेशिताः ॥ प्रविशेच्च गृहं राजा पाहूहनरवाहन ॥ बोधायन ॥ रथमारुह्य ग्रामं प्रः
दक्षिणीकृत्य डुंडुभशब्देन स्वस्तिसूक्तेन विष्णुधर्मोः शृणु स्वावहितो मंत्रं राम कल्मषनाशनं राज्ञोभिषेक
शब्दां ये दैवविन्कुशवारिणा ॥ ॐ मादभ्युक्षणं कुर्यान्मंत्रान्ते सकलं नृसेन् ॥ ॐ सुरास्त्वामभिषिंचंतु ये दिः
व्यासाः पांतु ये सदा ॥ रुद्रो धर्मो मनुर्दक्षो रुचिः श्रद्धा च पार्थिव ॥ भृगुरत्रिर्वशिष्ठश्च सनंदनं ॥ सनत्कुमार
श्च तथा भगवानपि चांगिरा ॥ पुलहश्च पुलस्त्यश्च मरीचिः कश्यपः प्रभु ॥ एते त्वामभिषिंचंतु प्रजाध्यक्षाः
समागता ॥ प्रभास्वरा बर्हिषद अग्निष्वात्तास्तथैव च ॥ कव्यादश्चोपहूताश्च आज्यपाश्च सुकालिनः ॥ एते त्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ब्र·का॥
॥६०॥
60

मभिषिंचंतु पितरश्चाग्निभिः सह॥ लक्ष्मीर्देवी सती ख्यातिरङ्गसूयातथा स्मृतिः॥ सस्कतिः सन्नतिश्चैव क्ष
माप्रीतिस्तथैव च॥ स्वाहा स्वधा च नं राजन्नभिषिंचंतु मातरः॥ कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधा पुष्टिः श्रद्धा क्रिया तथा
॥ बुद्धिर्लज्जा वपुः शांतिस्तुष्टिः सिद्धिश्च पार्थिव॥ एतास्त्वामभिंषिंचंतु देवपत्न्यः समागताः॥ अरुंधती व
सुर्यामी लंवा भानुमरुत्वती॥ संकल्पा च मुहूर्त्ता च संध्या विश्वा तथैव च॥ यमपत्न्यस्तथान्यास्त्वामभिषिं
चंतु पार्थिव॥ अदितिर्दितिर्दनुस्ताह्यरिष्टनायुषामधि॥ कद्रूः क्रोधावसा प्राची विनतासुरभिः स्वसा॥
एतास्त्वामभिषिंचंतु कश्यपस्य प्रियाः स्त्रियः॥ पत्नीनेवा हुडराणस्य सुप्रभा याच भामिनी॥ समायान्त्व
भिषेकाय विजयाय च पार्थिव॥ भृशाश्वपत्नीं च न तथा सुप्रभा च जया तथा॥ अस्त्रग्रामस्ययोः पुत्रो जितज
रं विदधातु ते॥ मनोरमा भानुमती विशाला चैव बाहुदा॥ अरिष्टनेमिपत्न्यस्त्वामभिषिंचंतु पार्थिव॥ कृ
त्तिकारोहिणी देवी इल्वला बाहुरेव च॥ पुनर्वसुश्च तिष्यश्च तथाश्लेषा च पार्थिव॥ मघा च फाल्गुनी पू

॥राम॥
॥६०॥

वी तथैवोत्तरफाल्गुनी ॥ हस्तश्चित्रा तथा स्वाती विशाखा च तथा नृप ॥ अनुराधा तथा ज्येष्ठा मूलश्च वसुधाधिप
॥ आषाढा च तथा पूर्वा तथैव नृप चोत्तरा ॥ अभिजिच्च तथा श्रोणा धनिष्ठा च नराधिप ॥ तथा शतभिषङ्चैव पूः
र्वाभाद्रपदा च या ॥ उत्तरा रेवती राजन्नश्विनी भरणी तथा ॥ एतास्त्वामभिषिंचंतु सोमपत्न्यः समागताः ॥ मृगी च
मृगमंदा च श्वेता भद्रा सनाहरिः ॥ भूता च कपिशा दंष्ट्रा सुरसा सरमा तथा ॥ पुलहस्य च पत्न्यस्त्वामभिषिंचं-
तु पार्थिव ॥ शोनी भासी तथा क्रौंची धृतराष्ट्री शुकी तथा ॥ पत्न्यमभिषिंचंतु अरुणस्यार्कसारथे ॥ आय
तिर्नियतिश्चैव रात्रिर्निद्रा तथैव च ॥ एतास्त्वामभिषिंचंतु लोकसंस्थानहेतवः ॥ उमा सेना शची चैव धूम्रोर्णा
निर्ऋतिस्तथा ॥ गौरी शिवा च ऋद्धिश्च वेला या चैव नड्वला ॥ असक्रपा च तथा ज्योत्स्ना या च देवि वनस्पतिः ॥ एताः
स्त्वामभिषिंचंतु देवपत्न्यः समागताः ॥ महाकल्पश्च कल्पश्च मन्वंतरयुगानि च ॥ संवत्सराणि सर्वाणि तथै
व चायनद्वयं ॥ ऋतवश्च तथा मासाः पक्षा रात्र्यहनी तथा ॥ संध्याश्च तिथयश्चैव मुहूर्त्ताः करणानि च ॥ एतेः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र·का॥ त्वामभिषिंचंतु कालस्यावयवाः शुभाः॥ आदित्यश्चंद्रमा भौमो बुधजीवसितार्कजाः॥ ग्रहास्त्वामभिषिंचं-
॥६१॥ तु राहुकेतू च पार्थिव॥ स्वायंभुवो मनुः पूर्वं मनुः स्वारोचिषस्तथा॥ औत्तमस्तामसश्चैव रैवतश्चाक्षुषस्त-
था॥ वैवस्वतोथ सावर्णो दक्षब्रह्मसुताविमौ॥ धर्मपुत्रो रुद्रपुत्रो रौच्यो भौत्यश्च यो मनुः॥ एते त्वामभि-
षिंचंतु मनवश्च चतुर्दश॥ विश्वभुक् च विश्वजिच्च सुशांतिश्च शिखिर्विभुः॥ मनोजवस्तथोजस्वी बलिरद्भु-
तशांतिको॥ वृषश्च ऋतधामा च दिवस्पृक् शुचिरेव च॥ एते त्वामभिषिंचंतु देवनाथाश्चतुर्दश॥ रेवदना-
श्च कुमारश्च तथा वर्चो विनायकः॥ वीरभद्रश्च नंदी च विश्वकर्मा मनोजवः॥ एते त्वामभिषिंचंतु सुरमु-
ख्याः समागताः॥ नासत्यौ देवभिषजौ भवेतां विजयाय ते॥ धरो ध्रुवस्तथा सोम आपश्चैवानिलोनलो॥ प्र- ॥राम॥
त्यूषश्च प्रभासश्च वसवोष्टौ महाप्रभाः॥ एते त्वामभिषिंचंतु देवमुख्याः समागताः॥ आत्मा ह्यायुर्मनो ॥६१॥
दक्षो नृपः प्राणस्तथैव च॥ हविष्मांश्च गविष्ठश्च क्रांतः सत्यश्च पार्थिवः॥ अभिषिंचंतु भूप त्वां देवा-

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ष्यांगिरसो दश ॥ क्रतुर्दक्षो वसुः सत्यः ॥ कामो मुनिस्तथा ॥ पूरूरवाद्रवश्चैव रोचमानस्तथैव च ॥ एते त्वामभि-
षिंचंतु विश्वेदेवास्तथा ॥ अंगारकस्तथा सर्पो निमृतिश्च तथा ध्वसः ॥ अजैकपादहिर्बुध्न्यो धूमकेतुस्तथा
ध्वजः ॥ भरथश्च तथा मृत्युः कपाली रथ किंकिणिः ॥ एकादशैते रुद्रास्त्वामभिषिंचंतु पार्थिव ॥ भवनो
भावनश्चैव मनुजन्यः सुजनस्तथा ॥ क्रतुः सुवश्च मूर्धा च याजश्चैव वसुजस्तथा ॥ पञ्चवश्चाव्यपश्चैव दक्षश्च मनु-
जाधिप ॥ एते त्वामभिषिंचंतु भृगवो नाम देवता ॥ मनो मंतश्च प्राणाश्च नृरोपानश्च वीर्यवान् ॥ वित्तिर्हयोन-
यश्चैव हंसो नारायणस्तथा ॥ विभुश्चापि प्रभुश्चापि देवश्रेष्ठा जगद्विजाः ॥ एते त्वामभिषिंचंतु साध्या द्वा-
दश पार्थिव ॥ धाता मित्रोर्यमा पूषा शक्रोंशो वरुणो भगः ॥ त्वष्टा विवस्वान्सविता विष्णुर्द्वादशमस्तथा ॥
एते त्वामभिषिंचंतु काश्यपादितिसंभवाः ॥ एकाज्योतिर्द्विज्योतिश्च त्रिचतुर्ज्योतिरेव च ॥ एकशक्रो द्विशक्र-
श्च त्रिशक्रश्च महाबलः ॥ इंद्रश्च गन्त्या दृश्यनेतनः प्रतिसकृतस्तथा ॥ मितश्च संमितश्चैव अमितश्च महाब

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰का ॥ लः॥ ऋतजित्सत्यजिच्चैव सुषेणः शेनजित्तथा॥ अतिमित्रोनमित्रश्च पुरुमित्रोपराजितः॥ कृतश्च कृतवान्धः
॥ ६२ ॥ र्म्मो विधर्म्मो धारणोध्रुवः॥ विधारणो महातेजा सर्वस्य परतः सखा॥ ईदक्षश्चाप्यदक्षश्च एताद्दगमितायशा
नः॥ कीर्त्तिनः प्रसदक्षश्च शरभश्च महायशाः॥ धातुरुग्रोतुनिर्मीम अनितुङ्क क्षिपः सहः॥ द्युतिर्वसुरला
62 हृष्णोवासः कामोजयोविराट्॥ एतेत्वामभिषिंचंतु मरुतस्तुसमागताः॥ देवाएकोनपंचाशन्महाबलाः
पराक्रमाः॥ चित्रांगदश्चित्ररक्षश्चित्रसेनश्चवीर्यवान्॥ उर्णायुरनघश्चैव उग्रसेनश्चवीर्यवान्॥ धृत
राष्ट्रश्चगोपश्चसूर्यवर्च्चस्तथैवच॥ युगपस्तृणपः कार्ष्णिर्नंदश्चित्ररथस्तथैवच॥ कलिः शालिशिरोरा
जन्पर्जन्योनारदस्तथा॥ वृषपर्वावर्हसश्च तथैवहाहाहूहू॥ विश्वावसुस्तुंबुरुश्च तथावसुरुचिश्च
पः॥ एतेत्वामभिषिंचंतु गंधर्वाः पृथिवीपते॥ आहुत्यः शोभयंत्यश्च वेगवत्यस्तथैवच॥ आयुवस्तथोर्जा ॥ रामः ॥
श्चतथावेकुरयस्तथा॥ वरूथः श्यामगंधवोमवश्चैवरुद्रवस्तथा॥ भीरवःशोवयंतश्च दिव्याश्चाप्सरसांग ॥ ६२ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतु समागम्य महीपते ॥ अनवद्यां मंतकामाम रुन्नानरुणीप्रिया ॥ अनसूया सुभगा च सु
केशां मनोवती ॥ मेनका सहजन्या च पर्णाशा पुंजिकस्थला ॥ क्रतुस्थला घृताची च विश्वाची पूर्वचित्यपि ॥ प्रम्लो
चा वाप्यनुम्लोचा रंभा चैवार्वशी तथा ॥ पंचचूडा भाउमती चित्रलेखा च पार्थिव ॥ मिश्रकेशी मरीचि विश्वविद्युत्पः
र्णा तिलोत्तमा ॥ पद्मिका लक्ष्मणा क्षेमा अमिकारुका तथा ॥ सुबुद्धा वसुदा ऊरुश्च सुगंधा सुवसुस्तथा ॥ भराउ
री कासुदाना च मृदानी सुरसी तथा ॥ हेमा सरद्वती चैव सूनृता चामलालसा ॥ एतास्त्वामभिषिंचंतु राजन्नप्सरसः
शुभाः ॥ प्रह्लादश्च महातेजास्तथा राजन्विरोचनः ॥ बलिर्बाणस्तथान्ये च दितिपुत्राः समागताः ॥ अभिषिंचंतु
दैत्यास्त्वा दिव्येणांभसा स्वयं ॥ विप्रचित्तिमुखाः सर्वे दानवास्त्वां समागताः ॥ अभिषिंचंतु राजेंद्र राजराजेंद्र मन्व
राः ॥ हेतिश्चैव प्रहेतिश्च मालीनं कुस्तथैव च ॥ सुकेशी पौरुषेयश्च यज्ञदापुरुषादकः ॥ विद्युत्स्फूर्जथा व्याः
घ्रोवधश्च रथनस्तथा ॥ एतेत्वामभिषिंचंतु समागम्याद्य राक्षसाः ॥ सिद्धार्थो मणिभद्रश्च सुभद्रो नंदनस्त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र.का॥ था॥ कद्रूजिः पंचमश्चैव मणिवांन्वसुमांस्तथा॥ सर्वांगसुन्दरः शंखश्च पिंगाक्षश्चतुरस्तथा॥ यशोमंदरशोभाश्च पद्मः
॥६३॥ चंद्रप्रभाकराः॥ मेघवर्णसुभद्रश्च प्रघोषश्च महायशाः॥ सुनिमाकेतुमांश्चैव मौलिमांश्च सुदर्शनः॥ श्वेतपक्षः
विपुलश्चैव पुष्पदंतो जयावहः॥ पद्मवर्णो बलाकश्च कुमुदश्च बलावहः॥ पद्मनाभः सुगंधश्च सुवीरो वि
जयः कृतिः॥ पूर्णमासो हिरण्याक्षः शत्रुजिच्च श्रीवीर्यवान्॥ एतेत्वामभिषिंचंतु राजन्नृयक्षेंद्रसत्तमाः॥
63 शंखपद्मश्च राजेंद्र मकरः कच्छपस्तथा॥ महापद्मश्च नीलश्च वर्चः कुंदो मुकुंदकः॥ एतेत्वामभिषिंचंतु निध
यस्तुसमागताः॥ बालगंगाश्चैव वक्राश्च ये च सूचीमुखा नृप॥ ऊःपूरणा विषादाश्च ज्वलनांगारकास्तथा॥ कुं
भयानाः प्रतुंडाश्च उपवीताउलूखलाः॥ अकर्णाश्च कर्णतुंडाश्च तथोपेयाजपारायः॥ पांशवः शिदितुंडाश्च नि ॥गन॥
पुत्राः स्कंधकास्तथा॥ एतेत्वामभिषिंचंतु पिशाचानां तु जातयः॥ ब्रह्मचर्ये स्थिता दान्ताः सर्वज्ञाः सर्वदर्शि ॥६३॥
नः॥ नानाप्रकारवदना नानाकृतिशरीरकाः॥ चतुष्पथसमाराल भून्यालयनिकेतनाः॥ त्रिपुरारिं मनं देवं ये गता

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मनुजेश्वराः॥ मेत्वामद्याभिषिंचंतु गणामूर्तिपतेस्तथा॥ महाकालंडरस्कन्दस्वनादिहंनुमानरः॥ सर्वास्त्वामभिषिं
चंतुराजराज्येनराधिप॥ गुह्‌ःस्कन्दोविशाखश्चनैगमेशस्तथैवच॥ अभिषेकंतुराजस्त्वां सर्वेस्कंदग्रहाःशुभा
॥ डाकिन्योयाश्चयोगिन्यःखेचरीभूचरीचया॥ सर्वास्त्वामभिषिंचंतु समेत्यंमनुजेश्वर॥ गरुडश्चारुणाश्चै
वआरुणिश्चमहाखग॥ संपातिर्विरजश्चैववितृणर्गधकुमारक॥ एतेत्वामभिषिंचंतु सुपर्णाःपृथिवीपते
॥ अनंतश्चमहानागःशेषवासुकितक्षका॥ सुपर्णीदक्षकुंभश्चवामनोप्यांजनस्तथा॥ एनावनोमहापद्मः
कंबलाश्वतरावुभौ॥ एलपत्रश्चशंखश्चकर्कोटकधनंजयो॥ महाकर्णमहानीलोधृतराष्ट्रबलाहकौ॥ कुः
मारः॥ पुष्पदंतश्चसुमुखोदुर्मुखस्तथा॥ सुमनामुखोदधिमुखःकालीयःशालिपिंडकः॥ बिंबपादःपांडरको
भोगश्चापूरणस्तथा॥ कपिलश्चांबरीषश्चकुमारश्चाथकच्छप॥ प्रल्हादःपुष्पदंतश्चगंधर्वश्चमनस्विकं
॥ नहुषःखररोमाश्चशंखपालस्तथैवच॥ पद्मश्चकुलिकश्चैवपाणिरित्येवमादयः॥ नागास्त्वामभिषिं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰का ॥
॥ ६४ ॥
64

वंतु राजराज्येन पार्थिव ॥ कुमुदैरावणो पद्मः पुष्पदंतो थ वामनः ॥ सुप्रतीकों जनो नीलः पांतु त्वां सर्वतो दि-
पाः ॥ पैतामहास्तथा हंसा वृषभः शंकरस्य सः ॥ दुर्गासिंहश्च पांतु त्वां यमश्च महिषस्तथा ॥ उच्चैःश्रवाश्चा-
श्वपतिस्तथा धन्वंतरी नृप ॥ कौस्तुभः शंखराजश्च पांतु त्वां सर्वतस्सदा ॥ चक्रं त्रिशूलं वज्रश्च नंदको ह्यसि-
श्चाप्यथ ॥ सर्वेभिषेकं दत्वा ते दिशंतु विजयं ध्रुवं ॥ धर्मश्च व्यवसायश्च सत्यो दानं तपस्तथा ॥ परीगा यज्ञ-
स्तथैवायुर्ब्रह्मचर्यं दमः शमः ॥ एते त्वामभिषिंचंतु चित्रगुप्तश्च पार्थिव ॥ दंडश्च पिंगलश्चैव मृत्युकाः
लावभौ तथा ॥ वालखिल्यास्तथा सर्वे भवंतु विजयाय ते ॥ दक्षेन वश्चतसस्त सुरभिश्च तथा नृपः ॥
अभिषिंचंतु सर्वाग्निगोभिः साद्धं नरेश्वरः ॥ वेदव्यासश्च वाल्मीकिः रामनो थ पराशरः ॥ देवलः पर्व-
तश्चैव दुर्वासा भार्गवस्तथा ॥ याज्ञवल्क्यः सजा वालिर्जमदग्निः श्रुविश्रवाः ॥ विश्वामित्र स्थूलशिराश्चव-
नो ऽत्रि विहूरथः ॥ एकतश्च हितश्चैव त्रितो गोतम गालवौ ॥ शांडिलश्च भरद्वाजो मौद्गल्यो वेदवाहनाः ॥

॥ राम ॥
॥ ६४ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

बृहदश्वः ऊदितमथोजठजानज्जेनेनरः॥यवक्रीतोथरैभ्यआत्मवानश्चजैमिनिः॥ऋषिशार्ङ्गरवश्चैवत:
थागस्त्योमहातपाः॥उन्मुचुर्मेतुरुश्चैवदृधावाङ्गुमेहोदयः॥कात्यायनश्चकरावश्चवत्साकश्चसनंदनः॥
एतेत्वामभिषिंचंतुऋषयःपार्थिवोत्तम॥पृथुर्दिलीपोभरतोदुष्मंतःशत्रुजिद्बली॥मनुःककुत्स्थश्चा
नेनायुवनाश्वोजयद्रथः॥मांधातामुचुकुंदश्चतथाराजापुरूरवाः॥आयुश्चनहुषश्चैवययातिरपः
राजितः॥इक्ष्वाकुश्चयदुश्चैवपुरुर्भूरिश्रवास्तथा॥अंबरीषश्चनाभोगोबृहदश्वोमहाहनुः॥प्रद्युम्नश्चा
थसुघकेतोभूरिद्युम्नश्चसंजयः॥एतेचान्येचराजानस्तवराजन्दिवंगताः॥समायान्त्वभिषेकायविजयायः
तथाश्रिये॥पर्ज्जन्याद्यास्तथासर्वेवास्त्रदेवाःसमागताः॥द्रुमाश्चौषधयोरत्नाबीजानिविविधानिच॥सर्वेः
त्वामभिषिंचंतुराजेंराज्येनसत्तमाः॥पुरुषश्चाप्रमेयात्मामहाभूतानियानिच॥पृथिवीचपुराकाशमा
पोज्योतिस्तथैवच॥मनोबुद्धिस्तथैवात्माअव्यक्तश्चमहीपते॥एतेत्वामभिषिंचंतुसमेतावसुधाधिप॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रुक्मभौमः शिलाभौमः पातालो वै नीलमृत्तिकः ॥ पीतो रक्तः क्षितिश्चैव श्वेतभौमस्तथैव च ॥ एते त्वामभि
षिंचंतु विजयाय महीपते ॥ भूर्लोकोथ भुवर्लोकः स्वर्लोको थ महो जनः ॥ तपः सत्यं च राजेंद्र विजयाय
भवंतु ते ॥ जंबुशाककुशक्रौंचाः शाल्मलीद्वीप एव च ॥ गोमेदः पुष्करश्चैव सप्त स्वाम्यं प्रदिशंतु ते ॥ उत्तराः
कुरवः पुण्या रम्या हैरण्वतास्तथा ॥ भद्राश्वः केतुमालश्च वर्षश्चैव इलावृतः ॥ हरिवर्षः किंपुरुषाव:
र्षो भारतसंज्ञकः ॥ एते त्वामभिषिंचंतु समेत्य वसुधाधिप ॥ इन्द्रद्वीपः कसेरुस्ताम्रवर्णो गभस्ति
मान् ॥ नागद्वीपस्तथा सौम्यो गांधर्वो वारुणस्तथा ॥ अयं च नवमस्तेषां स्वस्वाम्यं प्रदिशंतु मे ॥
हिमवान् हेमकूटश्च निषधो नीलपर्वतः ॥ श्वेतश्च शृंगवान् मेरुर्माल्यवान् गंधमादनः ॥ महेंद्रो मलयः
सह्यः शुक्तिमान् ऋक्षवांस्तथा ॥ विंध्यश्च पारियात्रश्च सर्व एव महीधराः ॥ समागम्याभिषिंचंतु त्वाम:
षवसुधाधिप ॥ ऋग्वेदोथ यजुर्वेदः सामवेदस्तथैव च ॥ अथर्ववेदश्च तथा विजयाय भवंतु ते ॥ शि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्ताकल्पो व्याकरणं निरुक्तं ज्योतिषां गतिः ॥ छंदो विचित्रिपक्षाणि विजयं प्रदिशंतु ते ॥ अंगानि वे
दाश्चत्वारो मीमांसान्यायविस्तरः ॥ धर्मशास्त्रं पुराणानि विद्या येनाश्चतुर्दश ॥ सांख्यं योगः पंचरात्रं
वेदाः पाशुपतं तथा ॥ कृतान्तपंचकं ह्येनच्छास्त्राणि विविक्षानि च ॥ गायत्री पापशमनी दुर्गा देवी महाशिवा ॥ गांधा
रीवनथा विद्या विजयं प्रदिशंतु ते ॥ देवदानवगंधर्वा यक्षराक्षसपन्नगाः ॥ ऋषयो मनवो गावो देवमातः
र स्ववरा ॥ देवपत्न्यो द्रुमानागा दैत्याश्चाप्सरसां गणाः ॥ अस्त्राणि सर्वशास्त्राणि राजानो वाहनानि च ॥ औष
धानि रत्नानि कालस्यावयवास्तथा ॥ स्थानानि च समस्तानि पुरापान्यायतनानि च ॥ जीमूतानि च स
र्वाणि नदिकाराश्चये नथा ॥ उक्तानि चाप्युक्तानि विजयायभवंतु ते ॥ लवणाः क्षीरतोयाश्च घृतः
मंडोदकस्तथा ॥ दक्षिमंडोदकश्चैव सुरोद[illegible]श्च नराधिप ॥ तथैवेक्षुरसोदश्च तथा स्वादूदकश्च यः ॥
गर्भोदश्च स्तनो यस्त्वामभिषिंचंतु पार्थिव ॥ चत्वारः सागराश्चैव स्वेन तोयेन पार्थिव ॥ समागम्याभि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र·का ॥ षिंचं तु विजयंपुदिशं तु ते ॥ पुष्करश्च प्रयागश्च प्रभासो नैमिषस्तथा ॥ तथा ब्रह्मसरः पुण्यं गयाशीर्षं च पार्थिव ॥ का
॥ ६६ ॥ लोदके नंदिकुंडस्तथैवोत्तरमानसः ॥ स्वर्गमार्गप्रदश्चैव तथा पंचनदश्च यः ॥ भृगुतीर्थं गोजसश्च तथैवाम
रकंटकं ॥ आश्रमः कलिकायाश्च तृणविंदुस्तथाश्रमः ॥ गोपतीर्थं चाश्वतीर्थं विमलस्वरीश्ववच ॥ जंबुः
66 मार्गश्च विप्रेंद्र पुण्यस्तंदुलिकाश्रमः ॥ कपिलस्य तथा तीर्थं तीर्थं चानिकर्णिके ॥ महासरस्तथागस्त्य·कु
मारीतीर्थमेव च ॥ गंगाद्वारकुशावर्त्तौ विल्वको नीलपर्वतः ॥ वराहपर्वतश्चैव तीर्थः कनखलस्तथा ॥ सुगंधा च सः
कुंभाश्च तथा शाकंभरिवया ॥ भृगुतुंगः सकुब्जाम्रः कपिलस्तथाश्रमः ॥ चमसोद्भेदनः पुण्यस्तथा विनशुभः
शुभः ॥ अजतुंगश्च सोमश्च अज्ञो गंधश्च पार्थिव ॥ कालिंजरः स केदारो रुद्रकोटिस्तथैव च ॥ महालयश्च
राजेन्द्र वदर्याश्रमरव च ॥ अग्नितीर्थं सूर्यतीर्थं सोमतीर्थं ज्ञानकतो ॥ अश्विनोर्वैरूपास्यापिवायोवश्च ॥ राम: ॥
वरास्य च ॥ ब्रह्मणश्चैव सर्वस्य यमस्य वरुणस्य च ॥ विरूपाक्षस्य धर्मस्य तथा चाप्सरसां नृप ॥ ऋषी ॥ ६६ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रांचवसूनांच साध्यानां मरुतां तथा ॥ आदित्यानां च रुद्राणां तथा चांगिरसां नृप ॥ विश्वे देव भृगूणां च गंधर्वा
णां च मानद ॥ प्लक्षप्रश्रवणाश्चैव सुषुम्णा च नराधिप ॥ शालग्राम सरश्चैव वाराहो वामनस्तथा ॥ कामाश्च
मस्त्रिकूटश्च चित्रकूटस्तथैव च ॥ पूर्वः क्रतुः सारवश्च तथा विष्णुपदं सरः ॥ कपिलस्य तथा तीर्थे वासुके
तीर्थमेव च ॥ सिंधूत्तमं तपोदानं तथा सूर्पारकं शुभं ॥ पौंडरीकाश्च राजेन्द्र गंगासागरसंगम ॥ सिंधूसागर
योश्चैव संगमः सुमनोहरः ॥ तथा कुंभावसुं दश्वमानस्तच महासुरः ॥ तथा बिंदुसरः पुराणं सरश्चाब्होद
कं तथा ॥ धर्मारण्यं फल्गुतीर्थं मविमुक्तं तथैव च ॥ लोहित्यं च तथा पुण्यापावदरी पावनः शिव ॥ तीर्थंस
प्तर्षीणां च वह्नितीर्थं च पार्थिव ॥ वस्त्रपथस्तनो मेषश्रृगालेस्वश्च पार्थिव ॥ पुष्पन्यासः सकामेश्व
स्तीर्थौ हंसपदं तथा ॥ अश्वशीर्षः सहस्राचो मणिमंतस्तथैव च ॥ आहल्पकस्तथा तीर्थस्तीर्थश्चैव
वनस्तथा ॥ ऐरावतसमुद्भेदस्तीर्थं भोगिन्द्रायस्य च ॥ करवीराश्रमश्चैव नागमोचनिकस्तथा ॥ पापमोच

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र·का॥ निकश्चैव चक्रमोचनिकस्तथा ॥ उद्वेजनस्तथा प्राप्यः प्राप्यश्च हरिश्चेश्वरः ॥ देववृत्समरः प्राप्य स्तर्पिंदेवीच पार्थि

॥६७॥ व ॥ एते चान्ये च वहवः प्राप्य संकीर्त्तिताः शुभाः ॥ तोये स्नात्वा समभिषिंचेत्तु सर्वागन्तकनाशितैः ॥ गंगा महानदी प्राप्य

ह्लादिनी ह्लादिनी तथा ॥ पावनी च महासीता चक्षुः सिंधुश्च नर्मदा ॥ सुसुभा कांचनाक्षी च विशाला मानसो

67 द्भवा ॥ सरस्वत्योघनादा च सुवेणा विमलोदका ॥ सिप्रा शोणाः शतद्रुश्च शरयू गंडकी तथा ॥ अच्छोदा च विपा

शा चंद्रभागा इरावती ॥ वितस्ता देविका रंभातोशी देवहृदा शिवा ॥ तथैव वेत्रवती प्राप्य कौशिकी यमुना

तथा ॥ गोमती धूतपापा च बाहुदा च दृषद्वती ॥ तीर्णा राजतृणी या च लोहित्यश्च महानदः ॥ वेदस्मृतिर्वेदसि

नी वेदश्री वरदा तथा ॥ पर्णाशा चर्मण्वती चैव कुनीरा कुमुद्वती ॥ पारा चर्मण्वती रूपा विदिशा वेणा च ॥राम॥

त्यपि ॥ अवंती च तथा कुंती सुरसा च पलाशिनी ॥ मंदाकिनी दशार्णा च चित्रकूटा कुमुद्वती ॥ तमसा ॥६७॥

पिप्पलाश्येनीकरमोदा पिशाचिका ॥ चित्रोपला चित्रवर्णा मंजुला वालुकावती ॥ शुक्तिमती शिनीरथ्वी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मंकुनो न्यपि कालकपा ॥ तापी पयोष्णी निर्विंध्या सीता च निषधावती ॥ वेण्णा वेतरणी भीमा चर्मोरा मानथाः
कुकुः ॥ तोयार्वेव महागोरी दुर्गा मंतशिला नथा ॥ गोदावरी भीमरथी कृष्णवेणा च वंजरा ॥ तुंगभद्रा सुप्रका
रा वाह्या कावेरी रेवच ॥ कृतमाला ताम्रपर्णी उष्पजा हुत्पलावती ॥ त्रिसमा ऋषिकुल्या च इक्षुका त्रिदि
वालया ॥ पांशुलिनी वंशधरा सुकुमारा कुलावती ॥ ऋषिका च रवेगा च मंदगा मंदवाहिनी ॥ कृमादयी दः
पा व्योमा परोष्णी कोतवाहिनी ॥ कंपना च विशल्या च करतोया सुवाहिनी ॥ ताम्रारिशो वेत्रवती गोमती चा
श्वनद्यपि ॥ अद्रशो त्रिक्रमा वेवसुप्रकारा हिरण्यवती ॥ आपगा वारुकामासी संध्या च भरुजानदा ॥ नंदा च प
रनंदा च शुभ्रा च वसुवाहिनी ॥ एताश्चान्याश्च राजेन्द्र नद्यस्त्वां विमलोदकाः ॥ सर्वपापप्रसामनाः सर्वे
लोकस्य मातरः ॥ सनो पपूर्णाः कलशैरभिषिंचंतु पार्थिव ॥ एतैर्यथोक्तैर्नृपराजराज्ये दत्ताभिषेकः
पृथिवी समग्रां ॥ ससागरां भुंक्ष्व चिरं चजी वधर्मे च नेत्र द्विरतो वचास्तु ॥ ॥ इत्यभिषेकमंत्राः ॥ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥ उपकारकं वाच॥ ॥मंत्राये कीर्तिनाराम यथास्मिं स्तुव भार्गव॥ एतेषां कल्पमुत्थाय यः कुर्यात्कीर्त्तनं नरः
॥६८॥ ॥सर्वपापविनिर्मुक्तः स्वर्गलोकमवाप्नुयात्॥ एतेषांच नमस्कारं यः कुर्यात्प्रयतो नरः॥ न तस्य निष्टते पाप
मपि चेद्दुरितदुष्करे॥ एतेषां तर्पणं कृत्वा स्नानतः प्रयतमानसः॥ महापातकयुक्तोपि त्वचे वाहि विमुच्यते॥
एतेषां पुष्पदानेन महतीं श्रियमश्नुते॥ एतेषामर्घदानेन सर्वदानेन सर्वपापैर्विमुच्यते॥ एतेषां दीपदा
68 नेन भ्राजते चंद्रवद्दिवि॥ एतेषां माडुनीं कृत्वा कामानाप्नोति पुष्कलान्॥ नैवेद्यं च बलिं दत्वा भोगान्प्रा
प्नोत्यनुत्तमान्॥ एतानुद्दिश्य विप्रेभ्यो दद्याद् भागवभोजनं॥ अभिषेकदिने राज्ञा पुष्पस्नानेन तथैव च॥ तथा
संवत्सरग्रंथो सर्वैः पूज्या हितैषिणा॥ ॥इति विष्णुधर्मोत्तरे राजाभिषेकः॥ ॥अयं राजाभिषेकः प्र
त्यब्दमपि कार्यः॥ तदुक्तं विष्णुधर्मोत्तरे॥ राजाभिषेकनक्षत्रे प्रतिसंवत्सरं द्विज॥ पूर्वाभिषेकविधिना कु ॥राम॥
र्त्तव्यमभिषेचनं॥ यशस्यं रिपुनाशनं च सौभाग्यदं पुष्टिविवर्द्धनं च॥ वर्षाभिषेकं नृपतेः प्रदिष्टं सौ ॥६८॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ख्यावहं राज्यविहृद्धिं देवेति ॥ अयं च प्रतिसंवत्सराभिषेको न्यकालालाभे मलमासेपि कार्यः ॥ राज्याभिषे
कः प्रथमचूडाकर्मव्रतानि चेति कालादर्शे प्रथमस्यैव निषेधात् ॥ हेमाद्रावाथर्वणां गोपथब्राह्मणो ॥
॥ ॥ अथ राजाभिषेकविधिं व्याख्यामो बिल्वप्रभृति संभृत्य षोडश कलशान् षोडश बिल्वानि व
ल्मीकस्य मृत्तिकाः सर्वान्नं सर्वरसान् सर्वबीजानि ॥ ततश्चत्वारः सौवर्णाश्चत्वारो राजताश्चत्वारो मृण्म
यास्ताम्रकुदेसराश्चिवाधौम्नुमौवनान्नराः ता आप इत्युदकेन पूरयित्वा वेद्यां कृष्णे संस्थाप्य बिल्वमेकैकेकं द
द्यात् ॥ सर्वान्नं सर्वरसान् सर्वबीजानि च ॥ प्रभावैरपराजितैरापुरोपेः स्वस्त्ययनैः सौवर्णेषु तपानास्त
त्वयः सोमाग्नेयैश्च राजानेषु० भैषज्यं होमैर्वेस्ताम्रेषु० संवत्सरसंवर्गीभ्यां शान्तातीयैः प्राणसूक्तेन च मृ
ण्मयेषु ॥ ततस्तान्कलशान् श्रोत्रियैः पात्रैरभिपूपसमृतमभिषेचयेत् ॥ भूमिर्भूमिंद्रियं वर्द्धयं तमधीति सिं
हासनमारूढमभिमंत्रयेत् ॥ एवमभिषिक्तो रसान्प्राश्नीयात् ॥ विप्रेभ्यश्च दद्याद्गोसहस्रं सदस्येभ्यः ॥ क्षे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ पू. का ॥ त्वंग्राम वरं वितृलां पृथ्वीयत्नः प्राप्नोति सुकृंके धरांजिनशत्रुः सदा मे वेदिति ॥ ॥ इति श्रीमज्जग
॥ ६९ ॥ द्गुरुश्रीमांसकनारायणभट्टसूरिसुतरामकृष्णभट्टात्मजकमलाकरभट्टकृते धर्मः तत्वकमलाक
रे पूर्तकमलाकरो नाम पंचमः परिच्छेदः समाप्तमः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥ ॥ ग्रं. सं. ३००० लिखितं
69 [illegible] ॥ ॥ छ ॥

रामः
६९

पार्वणश्राद्ध विधि

काश्यपगोत्रः अमुकवर्मा अहं काश्यपगोत्राणां अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां
त्रैलोक्यवीरविक्रम सुरेन्द्रविक्रम राजेन्द्रविक्रमवर्मणां यथायोग्यसपत्नीकानां
वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां. तथा वत्सगोत्राणां अस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमा
तामहानां जङ्गबहादुर बालनरसिंह रणजित्सिंह वर्मणां यथायोग्यसपत्नीकानां
वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां पार्वणश्राद्धदिवसात्पूर्वदिनकृत्यनियमानाचरणजन्य
प्रत्यवायपरिहारदेहशुद्धिद्वारा जलश्राद्धाधिकारसिद्धये गोप्रत्याम्नायीभूतं रजतं
चन्द्रदेवताकं यथानाम० कपिले० इत्येतद् गोप्रत्याम्नायीभूतरजतदानकर्मणः प्र
तिष्ठार्थमिदं रजतं चन्द्रदेवताकं तद्दानप्रतिग्रहीत्रे ब्राह्मणाय सम्प्रददे०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पा· श्रा· श्रीगणेशायनमः॥ ॥अथपार्वणश्राद्धविधिर्लिख्यते॥ ॥तत्रप्रथमंब्राह्मणानां
१ निमन्त्रणम्· गोमयोपलिप्ते प्राङ्गणे दीपं प्रज्वाल्य पूर्वाभिमुखो भूत्वा सव्येन·
आचम्य विश्वेदेव ब्राह्मणो प्रथमं निमन्त्रयेत्· तांबूलनारिकेलं विप्रहस्ते दत्वा· स्वद
क्षिणजानुं च पातयित्वा· अपसव्येन स्वदक्षिणकरेण सतांबूलनारिकेलमन्नानं
विप्रहस्तं गृहित्वा· स्ववामहस्तेनविप्रवामजानुंस्पृष्ट्वा· ॐ अद्येत्यादि काश्यपगो
त्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां दे ज नाथ विक्रम दुला क वीर विक्रम सुरेन्द्र रामः
विक्रमवर्मणां· तथा काश्यपगोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां १
नमृत आदित्य स्वरूपाणां वथा योग्य सपत्नीकानां

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पृथिवीसद्‌अन्तरिक्षसद्दिविषद्‌नर्मणां —— वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां वधापत्नीकानां

जङ्गबहादुर बालनरसिंह रणजित वर्मणां आद्ध संबन्धिनौ विश्वेषां देवानां पुरूरवार्द्रवना
म्नामयुक्तौ व्यमहालयापरपक्षान्तर्गत पार्वणश्राद्धे सम्मिता स्थूलन्तु लसीदलगन्ध
पुष्पाक्षतैर्युवां मयानिमन्त्रितौ· निमन्त्रितौस्व इति प्रतिवचनम्· ततोऽपसव्यं कृत्वा·
तांबूलादिकं विप्रहस्ते दत्वा· दक्षिणाभिमुखो भूत्वा पितृब्राह्मणयो र्वामजानुनी स्पृ
ष्ट्वा स्ववामजानुं च पातयित्वा· अधोमुखेन दक्षिणाकरेण तांबूलादि सहितौ· उत्ता
नौ विप्रकरौ गृहीत्वा निमन्त्रयेत्· ॐ अद्येत्यादि काश्यपगोत्राणामस्मत्पितृपितामह
प्रपितामहानां रौद्र प्रताप विक्रम दुलके वीर विक्रम सुरेन्द्र विक्रम वर्मणां· तथा काश्यप

वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां
सपत्नीकानां

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यथायोग्यतपालीमन्तो

पृथ्वीवदन्तरिक्षवद्दिविवत्

पा·श्रा· गोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानांजन्म बहादुरबालनरसिंहराण
२ ...त्वर्मणांवसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां· अद्य कर्तव्यमहालयापरपक्षान्तर्गतपार्वणश्रा
लामूल द्धे [illegible] निमन्त्रितौ· निमन्त्रितोस्त्व इति प्रतिवच
नम्· ॐ अक्रोधनैः शौचपरैः सततंब्रह्मवादिभिः भवितव्यंभवद्भिश्चमयाचश्राद्ध
कारिणा· सर्वायासविनिर्मुक्तैः कामक्रोधविवर्जितैः भवितव्यंभवद्भिर्नोऽद्यतनेश्रा
द्धकर्मणि· ॐ भवितव्यमितिप्रतिवचनम्· ततः सव्येनपुटकेजलंगृहीत्वा· विश्वेदे रामः
वब्राह्मणयोश्चरणान्प्रक्षालयेत्· ॐ नमोस्त्वनन्तायसहस्रमूर्तयेसहस्रपादाक्षि २

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शिरोरुबाहवे। सहस्रनाम्ने पुरुषाय शाश्वते सहस्रकोटि युग धारिणे नमः नमो ब्रह्मण्यदेवाय
गोब्राह्मणहिताय च। जगद्धिताय कृष्णाय गोविन्दाय नमो नमः। इति मन्त्राभ्यां विश्वेदे
वब्राह्मणयोश्चरणान्प्रक्ष्याल्य। पाद्यार्घपात्रं वामहस्ते। शन्नो देवीरभिष्टय आपो भ
वन्तु पीतये। शंय्योरभिस्रवन्तु नः इति मन्त्रं पठित्वा ॐ अद्य काश्यपगोत्राणामस्मत्पि
तृपितामहप्रपितामहानां रौद्रवनापविक्रम, पुरन्दरवीरविक्रम, सुरेन्द्रविक्रमवर्मणां तथा।
काश्यपगोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां जङ्गबहादुरवानरसिं
हरणजित्वर्मणां आद्यसंवन्धिनो विश्वेदेवाः पुरूरवार्द्रवनामानोऽद्य कर्तव्यमहा

वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां यथायोग्य स पत्नीकानां

पृथिवीपर अनादरसदृदृवेबर

वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां
यथायोग्य सपत्नीका
नां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा· श्रा· त्वयापरपक्षान्तर्गतपार्वणश्राद्धे पूर्वपाद्यार्घेविः स्वाहा· ततोऽपसव्येन· पुटकेजलंगृहीत्वा·पि
३ तृब्राह्मणचरणान्प्रक्षालयेत्· ॐ नमोस्त्वनन्तायसहस्रमूर्त्तयेसहस्रपादाक्षिशिरोरुबा
हवे· सहस्रनाम्नेपुरुषायशाश्वतेसहस्रकोटीयुगधारिणेनमः ॐ नमोब्रह्मदेवायगो
72 ब्राह्मणहितायचजगद्धितायकृष्णायगोविन्दायनमोनमः· यत्फलंकपिलादानेकार्
त्तिक्यांज्येष्ठपुष्करे·तत्फलंपाण्डवश्रेष्ठविप्राणांपादशौचने· इतिपठित्वा· विप्रचरणौप्रक्ष्या
ल्य· पाद्यार्घपात्रंवामहस्तेकृत्वा· शन्नोदेवीरभिष्टयआपोभवन्तुपीतये· शंय्योरभिस्रव राम:
न्तुनः· इतिमन्त्रंपठित्वा· ॐ अद्यकाश्यपगोत्रा अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहाः ३

पृथिवीषद् अन्तरिक्षसद् दिविषद्

रौद्रता पद्मनकवी टविक्रम

नेपीलपिकन सुरेन्द्रविक्रम राजेन्द्रविक्रमवर्म्मणो· यथायोग्यसपत्निकावसुरुद्रादित्यस्वरूपाः
तथा गोत्रा अस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहाः जङ्गबहादुरनरसिंहराणा
जितवर्म्मणो· यथायोग्यसपत्निकावसुरुद्रादित्यस्वरूपा अद्यकर्त्तव्यमहालयापरपक्षा
न्तर्गतपार्वणश्राद्धे युष्मत्पादार्घः षड्धा विभज्य पुष्पाभ्यं स्वधा· ततः सव्येनाचम्य गृहं प्र
वेशयेत्· [illegible] · ॐ आगता यूयम्· सुस्वागता वयम्· इदमासनमास्यताम्· आस्ये इति
प्रतिवचनम्· ॐ भूर्भुवः स्वरितिमन्त्रेण विश्वेदेवब्राह्मणौ पूर्वाभिमुखमुपवेशयेत्·
ततोऽपसव्येन· ॐ आगता यूयम्· सुस्वागता वयम्· इदमासनमास्यताम्· आस्ये इति प्र

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा॰ श्रा॰ तिवचनम्॰ भूर्भुवः स्वरिति मन्त्रेण पित्वा लग्नोदकमुखमुपवेशयेत्॰ ततः सव्येन॰ ॐ क
४ र्मपात्रमहं करिष्ये॰ ॐ कुरुष्वेत्यनुज्ञातः सन्॰ यद्देवा देवहेडनं देवासश्चकृमा वयम्॰ अ
ग्निर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वꣳहसः॰ यदि दिवा यदि नक्तमेनाꣳसि चकृमा वयम्॰ वा
73 युर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वꣳहसः॰ यदि जाग्रद्यदि स्वप्न एनाꣳसि चकृमा वयम्॰
सूर्य्यो मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वꣳहसः॰ इति कर्मपात्रं कृत्वा॰ पवित्रे स्थो वैष्णव्यौ स
वितुर्वः प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्य्यस्य रश्मिभिः॰ इति पवित्राणि निक्षिपेत्॰ एकः
यवोऽसि यव यास्मद्द्वेषो यवयारातीः॰ इति यवान्निक्षिपेत्॰ गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपु ४
दिवेत्वान रिक्षत्वा भ्यन्तां लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसि॰

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

णं करीषिणीम्॥ ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियम्॥ इति गन्धं क्षिपेत्॥ श्रीश्चते
लक्ष्मीश्च पत्न्याव होरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनौ व्यात्तम्॥ इष्णन्निषाणामु
म्मं इषाण सर्वलोकम्म इषाण॥ इति पुष्पाक्षतं क्षिपेत्॥ अपसव्यं कृत्वा पितृशालग्रो
पृच्छेत्॥ ॐ कर्मपात्रमहं करिष्ये॥ ॐ कुरुष्वेत्यनुज्ञातस्सन्॥ यदेवा देवहेडनं देवासश्च
कृमा वयम्॥ अग्निर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुंचत्व ॐ हसः॥ यदि दिवा यदि नक्तमेना ॐ
सि चकृमा वयम्॥ वायुर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुंचत्व ॐ हसः॥ यदि जाग्रत् यदि स्वप्न ए
ना ॐसि चकृमा वयम्॥ सूर्य्यो मा तस्मादेनसो विश्वान्मुंचत्व ॐ हसः॥ इति कर्मपात्रं क

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पा॰ श्रा॰ त्वा॰ पवित्रे स्थो वैष्णव्यौ सवितुर्वः प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्य्यस्य रश्मिभिः॰
५ इति पवित्राणि नक्षिपेत्॰ तिलोसि सोम देवत्यो गोसवो देवनिर्मितः प्रत्नमद्भिः संपृक्तः
स्वधया पितॄं लोकान् प्रीणाहि नः स्वाहा॰ इति तिलान् क्षिपेत्॰ गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपु
७४ ष्टां करीषिणीम्॰ ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियम्॰ इति गन्धं क्षिपेत्॰ श्रीश्च ते ल
क्ष्मीश्च पत्न्यावहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनौ व्यात्तम्॰ इष्णन्निषाणामुं म इषा
ण सर्वलोकं म इषाण॰ इति पुष्पाक्षतान् क्षिपेत्॰ इति कर्मपात्रं कृत्वा॰ ततः सव्येन कुशत्रय स्मः
सहितं कर्मपात्रोदकमादाय॰ ॐ अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोपि वा॰ यः स्मरे ५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्पुण्डरीकाक्षं सवाह्याभ्यन्तरः शुचिः· इति पठित्वा· ॐ पुण्डरीकाक्षः पुनातु· इत्युक्त्वा आत्मरे
शेद्व्याप्ति· आत्मानं च सिंचेत्· तत्कुशादिकमादाय· ॐ अद्य काश्यपगोत्राणां मस्मत्पि
तृपितामहप्रपितामहानां देवप्रतापविक्रमदुर्ले रुवीर विक्रम … सुरेन्द्रविक्रमवर्मणां यथायो
ग्यसपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां तथा काश्यपगोत्राणां मस्मन्मातामहप्रमाताम
हवृद्धप्रमातामहानां [illegible] चर्मणां यथायोग्यसपत्नीका
नां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां वैश्वदैविकपूर्वकाणामद्य कर्त्तव्यमहालयापरपक्षान्तर्ग
तपार्वणश्राद्धमेभिर्द्रव्यैरहं करिष्ये· इति प्रतिज्ञां कुर्यात्· देवताभ्यः पितृभ्यश्च महा

इ पिँजीसद अजागेश्मसद्दविर्षद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा॰श्रा॰ योगीभ्यस्व च॰ नमः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमः॰ इति त्रिः पठेत्॰ सप्त व्याधा दशार्णेषु
८ मृगाः कालंजरे गिरौ॰ चक्रवाकाः शरद्वीपे हंसाः सरसि मानसे॰ तेपि जाताः कुरुक्षेत्रे ब्राह्मणा
वेदपारगाः॰ प्रस्थिता दीर्घमध्वानं यूयं किमवसीदथ॰ श्राद्धकाले गयां ध्यात्वा ध्यात्वा दे
२५ वं गदाधरम्॰ ताभ्यां चैव नमस्कृत्य ततः श्राद्धं समारभेत्॰ ॐ गयायै नमः॰ ॐ गदाधराय
नमः॰ ततोऽपसव्येनाशिवन्यनं कुर्यात्॰ तिलसहितमोरकमादाय॰ तिलान्पूर्वादिक्र
मेशा [illegible] विकिरेत्॰ ॐ अग्निष्वात्ताः पितृगणाः प्राचीं रक्षन्तु मे दिशम्॰ अ रामः
पहता असुरा रक्षांसि वेदिषदः॰ तथा बर्हिषदः पान्तु याम्यां ये पितरः स्थिताः॰ अप ८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हता असुरा रक्षांसि वेदिषदः ॐ प्रतीचिमाज्यपास्तद्दत् अपहता असुरा रक्षांसि वेदिषदः उ
दीचीमपि सोमपाः अपहता असुरा रक्षांसि वेदिषदः रक्षोभूतपिशाचेभ्यस्तथैवासुरदोषतः
सर्वत आधिपत्ये यां यमो रक्षां करोतु मे पुष्पसहितमोटकं कन्यां धारयेत् इति शिखाबन्ध
नम् ततः कुशान् तिलांश्चादाय दक्षिणतः क्षिपेदेभिर्मन्त्रैः प्रयानुदरातः सर्वे दैत्यापादानवास्त
था सर्वविघ्नोपशान्त्यर्थं क्षिपामि चक्रुशांस्तिलान् इति दिग्बन्धनम् ततः सव्येन विष्टरस्म
रणम् अथासनम् कुशादिकमादाय ॐ अद्य काश्यपगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपि
तामहानां रौद्रप्रतापविक्रमटुल्नकवीरविक्रम सुरेन्द्रविक्रमवर्मणां तथा काश्यपगोत्राणामस्म
वृद्धादि स्वरूपाणां बधावोपेतपत्नीका
नां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पृथिवीवद् अनादरसात् ... वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां यथा
योगम् सपत्नीकानां

पा· श्रा मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां जङ्गबहादुरवालनरसिंहराणाजित्वर्मणां श्राद्धसंब
१ न्धिनां विश्वेषां देवानां पुरूरवार्द्रवनाम्नामिदं कौशरूपमासनं वः स्वाहा· ततोऽपसव्येन
मोटकादिकमादाय· ॐ अद्य काश्यपगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां शैं
२६ दुर्गनाथ विक्रम दुन्नवीर विक्रमसुरेन्द्रविविक्रमवर्मणां तथा काश्यपगोत्राणामस्मन्माताम
हप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां जङ्गबहादुरवालनरसिंहराणाजित्वर्मणामिदं मोटक
रूपमासनं षड्धा विभज्य युष्माभ्यं स्वधा· ततः सव्येनाञ्जलिं बद्ध्वा विश्वे देवानावाहये रामः
त् ॐ अद्य काश्यपगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां त्रैलोक्यवीरविक्र १

पृथिवीवद् अनादरसात् ... वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां यथायोगम् सपत्नीकानां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पृथिवीसद अन्तरिक्षसद् दिविषद्वसुरुद्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां सपत्नीकानां

सेऽग्नात्पुत्रद्वीरविन्द

ममुकविक्रमशर्मणां तथा काश्यपगोत्राणाममुष्मन्मातामह प्रमातामह वृद्धप्रमातामह
नां [illegible] सवर्मणां श्राद्धसंबन्धिनो विश्वान्देवान् पुरूरवार्द्रवनाम्न आ
वाहयिष्ये · आवाहय [illegible] विश्वे देवास आगत शृणुताम इमं हवम् · एदं
बर्हिर्निषीदत · इत्यावाह्य · यवोसि यवयास्मद्द्वेषो यवयारातीर्दिवेत्वान्तरिक्षायत्वा पृ
थिव्यैत्वा शुन्धन्तां लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसि · इति यवान्विकीर्य · विश्वेदेवा
शृणुतेमं हवम्मे ये अन्तरिक्षे य उप द्यवि ष्ठ · ये अग्निजिह्वा उत वा यजत्रा आसद्यास्मि
न्बर्हिषि मादयध्वं [illegible] इति मन्त्रं पठित्वा · ॐ आगच्छन्तु महा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यथा योग्य

पा० श्रा भागा विश्वेदेवास महाबला: येयुत्र विहिता श्राद्धे सावधाना भवन्तु मे । इति पठेत्‌ । ततोऽपसव्येनाञ्ज
८ लिं बध्वा । पितॄनावाहयेत्‌ ॐ अद्य काश्यपगोत्रान्‌ अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहान्‌ रौद्र
प्रद्युम्न.....विक्रमसुरेन्द्रविक्रमवर्म्मणोऽसपत्नीकान्‌ वसुरुद्रादित्यस्वरूपान्‌ तथा
२२ काश्यपगोत्रान्‌ अस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहान्‌ .... लिंहुरण
न्वर्म्मणोऽसपत्नीकान्‌ वसुरुद्रादित्यस्वरूपान्‌ पितॄनावाहयिष्ये । ॐ आवाहयेति.....
..... ॐ उशन्तस्त्वा निधीमह्युशन्तः समिधीमहि । उशन्नुशत आवह पितॄन्‌ हविषे अत्त वे इत्यावाह्य । ॐ अपहता असुरा रक्षांसि वेदिषदः इति तिलान्‌ विकीर्य । ॐ आयन्तु रामः ८

पृथिवीषद अन्तरिक्ष सद दिविषद

यथा योग्य

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नः पितरः सोम्यासोऽग्निष्वात्ताः पथिभिर्देवयानैः अस्मिन्यज्ञे स्वधया मदन्तोऽधिब्रुवन्तु तेऽवन्त्वस्मा
न् इति मन्त्रं पठेत्। ततः सव्येन विश्वेदेवश्राद्धं पृच्छेत्। ॐ हस्तार्घपात्रमहं करिष्ये। ॐ कुरु
ष्व। [illegible] पुटकद्वयमग्रे कृत्वा। ॐ पवित्रे स्थो वैष्णव्यौ सवितुर्वः प्रसव उत्पुना
म्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः। तस्य ते पवित्रपते पवित्रपूतस्य यत्कामः पुने तच्छ
केयम्। इति पूर्वाग्रं पवित्रद्वयं पुटकद्वये निधाय। ॐ शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पी
तये। शंयोरभिस्रवन्तु नः। इति पुटकद्वये जलं क्षिप्त्वा। ॐ यवोऽसि यवयास्मद्द्वेषो यवया
रातीः। दिवे त्वान्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वा। शुन्धन्तां लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसि।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा॰ धा॰ [illegible]यवानिकीयं॰ ॐ श्रीश्चते लक्ष्मीश्च पत्न्यावहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्वि
९ नौ व्यात्तम्॰ इष्णन्निषाणामुं म्म इषाण सर्वलोकं म ईषाण॰ इति [illegible]पुष्पाणि
क्षिप्त्वा॰ ॐ गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीम्॰ ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोपह्व
येश्रियम्॰ इति [illegible] गन्धं क्षिप्त्वा॰ तुलसीदलं च [illegible] क्षिप्त्वा॰ हस्तार्घपात्रं सं
78 पन्नमिति विप्रैर्देवब्राह्मणां पृष्ट्वा॰ सुसंपन्नम् [illegible] हस्तार्घपात्रमुत्था
पयामि॰ उत्थापयस्व [illegible]नम्॰ हस्तार्घपात्रं वामहस्ते कृत्वा॰ ॐ नमो नारायणा एम॰
यति पुष्पसहितं पवित्रं विप्रकरे पूर्वाग्रं धृत्वा॰ दक्षिणकरेण वामकरस्थघटकम् ९

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

खंपिधाय· ॐ यादिव्या आपः पयसासं बभूवुर्या आन्तरिक्षा उतपार्थिवीर्य्या· हिरण्यवर्णा यज्ञिया
स्तान आपः शिवाशं८· स्योना सुहवा भवन्तु· इतिमन्त्रेणार्घपात्रस्थजलमभिमन्त्र्य· ततः कुशा
दिकमादाय· ॐ अद्य काश्यपगोत्राणाममस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां रोद्र प्रताप विक्रम दुल्लकु
वीर विक्रम सुरेन्द्र विक्रम वर्मणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां यथायोग्यसपत्नीकानां श्राद्धसंबन्धिनो वि
श्वेदेवाः पुरूरवार्द्रवनामान एष हस्तार्घो वः स्वाहा· अर्घे प्रत्यर्घमस्तु इतिपूर्व पवित्रमर्घपात्रेसं
स्थाप्य· तदर्घपात्रं भूमौ धृत्वा· अपरार्घपात्रं पूर्ववत्कृत्वा· हस्तार्घपात्रं संपन्नमितिविश्वेदेवब्रा
ह्मणान्पृच्छेत्· सुसंपन्नम् [illegible] ॐ हस्तार्घपात्रमुत्थापयामि· उत्थापयस्व [illegible]

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा·श्रा· वचनम्· हस्तार्घपात्रं वामहस्ते कृत्वा· ॐ नमो नारायणेति पुष्पमाहितं पवित्रं विष्णुकरे पूर्वाग्रं धृत्वा· द
१० क्षिणकरेण वामकरस्थपुटकमुखं पिधाय· ॐ या दिव्या आपः पयसा संबभूवुर्या अन्तरिक्षा उत
पार्थिवीर्याः· हिरण्यवर्णा यज्ञियास्तान आपः शिवाः शं स्योना सुहवा भवन्तु· इति मन्त्रेणा
४१ र्घपात्रस्थजलमभिमन्त्र्य· ततः कुशादिकमादाय· ॐ अद्य अमुकगोत्राणामस्मन्मातामहप्रमा
तामहवृद्धप्रमातामहानां जअमुकमहाद्रवालनरसिंहरणजित्वर्मणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां
यथायोग्यसपत्नीकानां श्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवाः पुरूरवार्द्रवनामान एष हस्तार्घो वः स्वा राम:
हा· इति विश्वेदेवब्राह्मणकरे ऽर्घं दद्यात्· अर्घप्रत्यर्घमस्तु· इति पूर्वं पवित्रमर्घ्यपात्रे संस् १०
पृथिवीषद् अन्तरिक्षसद् दिविषद्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

थाप्य॰ तदर्घपात्रं भूमौ संस्थाप्य॰ अर्घपात्रद्वयस्थजलेन॰ ॐ तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्च
रत्॰ पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतं शृणुयाम शरदः शतं प्रब्रवाम शरदः शतमदीना
स्याम शरदः शतं भूयश्च शरदः शतात्॰ इति मन्त्रेण चक्षुस्पर्शः कर्तव्यः॰ ततः पवित्रसहितेऽर्घपा
त्रे स्वस्वविश्वेदेवदक्षिणपार्श्वे॰ ॐ विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्थानमसीति वाक्येन उत्तान
मेव स्थापयेत्॰ ततोऽपसव्येन॰ दक्षार्घपात्राणि अहं करिष्ये॰ इति पितृब्राह्मणान्पृच्छेत्॰ ॐ
कुरुष्व पित्रादिमातामहाद्यर्थं स्वास्वे एकैकपुटकं संस्थाप्य तेषु पुटकेषु
पवित्रे स्थ इति पवित्राणि धारयेत्॰ ॐ पवित्रेस्थो वैष्णव्यो सवितुर्वः प्रसव उत्पुनाम्यच्छि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

 दुरापविद्वेषां सूर्यस्यरश्मिभिः तस्यते पवित्रपते पवित्रपूतस्य यत्कामः पुनेतच्छकेयम्ः इति पू

 र्वाग्र स्रुक् खड्ग पात्रे स्थानिधाय॰ ॐ शन्नो देवीरितिजलम्॰ ॐ शन्नो देवीरभिष्टय आपो भव

न्तु पीतये॰ शंय्योरभिस्रवन्तुनः [illegible] तिलोसीति तिलान्ः ॐ तिलोसिसो

मदैवत्यो गोसवो देवनिर्मितः॰ प्रयत्नमद्भिः संपृक्तः स्वधया पितॄन् ॐ कांसोस्मितां हिरण्यप्राकाराम्

80 [illegible] गन्धद्वारामिति गन्धम्॰ गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपु

ष्टांकरीषिणीम्॰ ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियम्॰ [illegible] एम्ः

[illegible] श्रीश्चते लक्ष्मीश्च पत्न्यावहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपम् ११

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ष्विनौ यान्नम् · इत्यन्निषाणामुस्म ईषाणासर्वलोकस्य ईषाण · [illegible]
[illegible] · ततो हस्तार्घपात्राणि संपन्नानीति पितृब्राह्मणान्पृच्छेत् · ॐ हस्तार्घपात्राणिसु संपन्ना
नीत्युक्ते · ॐ हस्तार्घपात्रमुत्थापयामि · ॐ उत्थापयस्व [illegible] प्रथमं पित्र्यर्घं
वामहस्ते कृत्वा · ॐ नमो नारायणायेति मन्त्रेण विप्रकरे पुष्पसहितं पवित्रमन्तराग्रं धृत्वा वा
मकरस्थ हस्तार्घपात्रमस्वं दक्षिणकरेणापिधाय · ॐ या दिव्या आपः पयसा संबभूवुर्या आन्त
रिक्षा उत पार्थिवीर्या हिरण्यवर्णा यज्ञियास्तान आपः शिवाः सं स्योना सुहवा भवन्तु ·
इति मन्त्रेण अर्घपात्रस्थजलमभिमन्त्र्य · मोटकादिकमादाय · ॐ अद्य काश्यपगोत्रा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

रो८प्रताप

पा० श्रा० स्नापित[illegible]वीरविक्रमवर्म्मन्वसुस्वरूप[illegible]ष्यहस्तार्घस्तेस्वधा· इतिविप्रकरे
१२ र्घंदद्यात्· अर्घेप्रत्यर्घमस्तु· इतिविप्रकरस्थंपवित्रमर्घ्यपात्रेनिधाय· तदर्घंभूमौस्थापयेत्·
अपरमर्घपात्रमादाय· ॐ हस्तार्घपात्रमुत्थापयामि· ॐ उत्थापयस्व[illegible]नारादि
18 तीयपितामहार्घपात्रंवामहस्तेकृत्वा· ॐ नमोनारायणायेतिमन्त्रेणविप्रकरेपुष्पसहितंप
वित्रमन्तरागंधृत्वा· वामकरस्थहस्तार्घपात्रमुखंदक्षिणकरेणपिधाय· ॐ यादिव्याआ
पःपयसासंवभूव्यर्याआन्तरिक्षाउतपार्थिवीर्य्याः· हिरण्यवर्णायज्ञियास्तानआपःशि स्नः
वास्स्यो· नापोनामृहवाभवन्तु· इतिमन्त्रेणार्घपात्रस्थजलमभिमन्त्र्य· मोटकादिकमा १२

ना दुलद्रवीर

स्राय · ॐ अद्य काश्यपगोत्र अस्मत्पितामह [illegible] विक्रमवर्म्मन् सपत्नीकरुद्रस्वरूप एष ते हस्ता
र्घस्ते स्वधा · इति विप्रकरे ऽर्घं दद्यात् · अर्घे प्रत्यर्घमस्तु · इति विप्रकरस्थं पवित्रमर्घपात्रे निधा
य · तदर्घं भूमौ स्थापयेत् · ॐ हस्तार्घपात्रमुत्थापयामि · ॐ उत्थापयस्व [illegible] वचनानन्त
रं तृतीयं प्रपितामहार्घपात्रं वामहस्ते कृत्वा · ॐ नमो नारायणायेति मन्त्रेण विप्रकरे पुष्प
सहितं पवित्रमुत्तराग्रं धृत्वा · वामकरस्थहस्तार्घपात्रं दक्षिणकरेणापि धाय · ॐ या दि
व्या आपः पयसा संबभूवुर्या आन्तरिक्षा उत पार्थिवीर्याः · हिरण्यवर्णा यज्ञियास्तान
आपः शिवाः शं स्योनासुहवा भवन्तु · इति मन्त्रेणार्घपात्रस्थं जलमभिमन्त्र्य · मोटका

पा॰ आ॰ ह्रिकमाहाय॰ ॐ अद्य काश्यपगोत्र अस्मत्प्रपितामह श्रीरुद्रविक्रमवर्मन् सपत्नीक आदित्य
१२ स्वरूप सम्यक् हस्तार्घ्यं स्तेत्स्वधा॰ इति विप्रकरे॰ घंर्दद्यात्॰ अर्घपात्रमर्घमस्तु॰ इति विप्रकरस्थं पवि
त्रं मर्घपात्रे निधाय॰ तदर्घं भूमौ स्थापयेत्॰ हस्तार्घपात्रमुत्थापयामि॰ ॐ उत्थापयस्व [illegible]तिव
82 [illegible]नं पृथमभातामहार्घपात्रं वामहस्ते कृत्वा॰ ॐ नमो नारायणायेति मन्त्रेण विप्रकरेप
ष्यसहितं पवित्रमुत्तरएवं धृत्वा वामकरस्थहस्तार्घपात्रमुखं दक्षिणकरेणपिधाय॰ ॐ या
दिव्या आपः पयसा संबभूवुर्या आन्तरिक्षा उत पार्थिवी र्या॰ हिरण्यवर्णा यज्ञियास्तान आ राम:
पः शिवाः सद्दस्योना सुहवा भवन्तु॰ इति मन्त्रेणार्घपात्रस्थजलमभिमन्त्र्य॰ मोटकादि १२

पृथिवीर्य ६

मादाय· ॐ अद्य काश्यपगोत्र अस्मन्मातामह नन्दवल्लभ वर्मन् यथायोग्यसपत्नीकवसुस्वरूप
सहस्तार्घस्ते स्वधा· इति विप्रकरेऽर्घं दद्यात्· अर्घप्रत्यर्घमस्तु· इति विप्रकरस्थं पवित्रमर्घ्य
पात्रे निधाय· तदर्घ्यं भूमौ स्थापयेत्· ॐ हस्तार्घपात्रमुत्थापयामि· ॐ उत्थापयस्व
तिष्ठ चनाननारात् द्वितीयं प्रमातामहार्घपात्रं वामहस्ते कृत्वा· ॐ नमो नारायणायेति मन्
त्रेण विप्रकरेण स्पृष्टं सहितं पवित्रमुत्तराग्रं धृत्वा वामकरस्थ हस्तार्घपात्रमुखं दक्षिण
करेणापिधाय· ॐ या दिव्या आपः पयसा संबभूवुर्या आन्तरिक्षा उत पार्थिवीर्याः· हिरण्य
वर्णा यज्ञियास्तान आपः शिवाः शं स्योनाः सुहवा भवन्तु· इति मन्त्रेणार्घपात्रस्थ जल

काश्यप अन्तरिक्षसद

पा॰ श्रा॰ मभिमन्त्र्य॰ मोटकादिकमादाय॰ ॐ अद्य [illegible] गोत्र अस्मत्प्रमातामह [illegible] वर्मन् कश्या

१४ [illegible] सपत्नीक रुद्रस्वरूप एष ते हस्तार्घस्ते स्वधा॰ इति विप्रकरे ३ दद्यात्॰ अर्घे प्रत्यर्घमत्र ह

निविप्रकरस्थं पवित्रमर्घ्यपात्रे निधाय तदर्घ्यं भूमौ स्थापयेत्॰ ॐ हस्तार्घपात्रमुत्थापयामि॰

83 उत्थापयस्व [illegible] तृतीय हस्त प्रमातामह अर्घपात्रं वामहस्ते कृत्वा॰ ॐ नमो

नारायणायेति विप्रकरे पुष्पसहितं पवित्रमन्तरं गंधं दत्वा॰ वामकरस्थ हस्तार्घपात्रमुत्तानं

दक्षिणकरेणापिधाय॰ ॐ या दिव्या आपः पयसा सम्बभूवुर्या आन्तरिक्षा उत पार्थिवीर्याः॰ हि रण्मः

रण्यवर्णा यज्ञियास्तान आपः शिवा शं स्योना सुहवा भवन्तु॰ इति मन्त्रेणार्घपात्रस्थ १७

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जलमभिमन्त्र्य · मोडकादिकमादाय · ॐ अद्य कपगोत्र अस्मद्वृद्धप्रमातामह रामजित्वर्मन् कपगोत्रो
सपत्नीक आदित्यस्वरूप एष ते हस्तार्घः स्वधा · इति विप्रकरेऽर्घं दद्यात् । अर्घ्यप्रत्यर्घम
स्तु · इति विप्रकरस्थं पवित्रमर्घ्यपात्रे निधाय · तदर्घ्यं भूमौ स्थापयेत् । ततः प्रपितामहार्घ
पात्रस्थजलादिकं पितामहार्घपात्रे कृत्वा तत्सर्वं पित्रर्घपात्रे कृत्वा · पित्रर्घपात्रमुत्तानं पि
तामहार्घपात्रोपरि धृत्वा · तदुभयं पात्रमुत्तानं प्रपितामहार्घपात्रोपरि धृत्वा · एवं वृद्धप्र
मातामहार्घपात्रस्थजलादिकं प्रमातामहार्घपात्रे कृत्वा तत्सर्वं मातामहार्घपात्रे कृत्वा · माता
महार्घपात्रमुत्तानं प्रमातामहार्घपात्रोपरि धृत्वा · तदुभयं पात्रमुत्तानं वृद्धप्रमाताम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पा·श्रा· हार्घपात्रोपरिधृत्वा· सव्यं कृत्वा· तत्रस्थजलेन· ॐ तच्चक्षुरिति चक्षुःस्पर्शः कर्त्तव्यः· ॐ तच्चक्षुर्देव
१५ हितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत्· पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतं शृणुयाम शरदः शतं प्र
ब्रवाम शरदः शतमदीनाः स्याम शरदः शतं भूयश्च शरदः शतात्· ततोऽपसव्येन एकत्र कृतं
84 पित्रर्घं गृहीत्वा· पितृद्विजस्यासनवामभागे· ॐ पितृभ्यः स्थानमसीति न्युब्जं कुर्यात्· तदु
परि कुशत्रयं दद्यात्· एवं एकत्र कृतं मातामहार्घपात्रं गृहीत्वा· मातामहद्विजस्यासनवाम
भागे· ॐ मातामहेभ्यः स्थानमसीति न्युब्जं कुर्यात्· तदुपरि कुशत्रयं दद्यात्· ततः सव्येन राम:
ॐ अर्चयिष्ये इति विश्वेदेवब्राह्मणोपृच्छेत्· ॐ अर्चय· [illegible]· कुशान् परित्यज्य· गन्धपुष्प १५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पाद्यमर्घ्यतांबूलयज्ञोपवीतवस्त्रादिभिः समभ्यर्च्य ब्राह्मणेभ्यस्तिलकं दत्वा । धूपदीपौ च कारये
त् । कृताह्निकमाद्याय । ॐ अद्य काश्यपगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां रैदमनाप
विक्रम ८ २ न्न केवी र विक्रमसु रेश्वविक्रमवर्मणां यथायोग्यसपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्व
रूपाणां तथा काश्यपगोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां गङ्गाप्रसादरघुना
थनृसिंहलक्ष्मीवर्मणां यथायोग्यसपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां श्राद्धसंबु
न्धिनो विश्वेदेवाः पुरूरवार्द्रवनामान एतान्यर्चनान्यत्र गन्धपुष्पाक्षतधूपदीपैस्सवादिनै
वेद्यताम्बूलयज्ञोपवीतवासांसि वः स्वाहा । इत्युत्सृजेत् । नमोऽस्त्वनन्ताय । ॐ अर्चयिष्ये

इत्येवविधाह(अजाद्रिक्षसह(दिविषह(

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पा॰ आ इति पितृब्राह्मणोपवेशनम्॰ ॐ अर्चय [illegible] ॰गन्धपुष्पाक्षतताम्बूलयज्ञोपवीतवस्त्रादिभिः सम
१८ भ्यर्च्य॰ ब्राह्मणेभ्यस्तिलकं दत्वा॰ धूपदीपौ च कारयेत्॰ मार्कादिकमाहाय॰ ॐ अद्य काश्यप
गोत्रा अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहा रौ प्रतापविक्रम पुलकवीर विक्रमसुरेन्द्रविक्रमवर्मा
85 णो॰ यथायोग्यसपत्नीका वसुरुद्रादित्यस्वरूपास्तथा काश्यपगोत्रा अस्मन्मातामहप्रमातामह
हवृद्धप्रमातामहाः पृथ्वीवीर अनन्तलक्ष्मण रिविवर वर्माणो यथायोग्यसपत्नीका वसुरु
द्रादित्यस्वरूपास्तान्यर्चनान्यत्र गन्धपुष्पाक्षतधूपदीपनैवेद्यताम्बूलयज्ञोपवीतवासो राम:
सिबड्याविभिर्य्यथासम्भ्यं स्वधा॰ समयेन विभज्य देवब्राह्मणायोऽहं ददे॰ ॐ अर्चनविधिः सम्पू १८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

रिपूर्णमस्तु· इतिजलं दद्यात्· अस्तु परिपूर्णम्· सव्येन विश्वेदेवब्राह्मणयोर्भोजनस्थाने आसन
सहितं चतुष्कोणमण्डलं विधाय· अपसव्येन पितृब्राह्मणयोर्भोजनस्थाने आसनसहितं त्रि
कोणमण्डलं विधाय· अपसव्येनैव· अग्नौकरणम्· ॐ अग्नौकरणमहं करिष्ये· इतिपि
तृब्राह्मणान्पृच्छेत्· ॐ कुरुष्व [illegible] पितृब्राह्मणकरे जलपात्रे वा आहुतिद्वयं
जुहुयात्· ॐ अग्नये कव्यवाहनाय स्वाहा· इदमग्नये कव्यवाहनाय· ॐ सोमाय पितृमते
स्वाहा· इदं सोमाय· हुतमन्नत्रोठमपसव्येनैव पितृब्राह्मणपात्रे परिक्षिपेत्· ततोऽपसव्ये
नैव तिलजलमधुघृतयुतमन्नं मोदकादिसहितमादाय· दक्षिणाभिमुखो भूत्वा· ॐ इदमन्नं

पितृमते

पा॰श्रा॰ सजलं तं एतद्वस्त्वामि पितृभ्यो नमः॥ इत्युत्सृजेत्॥ तथानुसंकल्प्यः॥ तत्र मध्ये न विच्छेदे वा स्था
१ पयेत्। उपस्कारं यवजलघृतमन्नमुपनीय मधुनाभिघार्य अन्नं जुहूस्ताभ्यामन्नपात्रमालभ्य॥
ॐ पृथिवीते पात्रं द्यौरपिधानं ब्राह्मणस्य मुखे अमृते अमृतं जुहोमि स्वाहा॥ इदं विष्णुरिति॥ इ
४६ दं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम्। समूढमस्य पांसुरे॥ इति पठित्वा॥ विप्रस्य दक्षिणकरं गृ
हीत्वा॥ इदमन्नम्॥ इत्यन्नं॥ इमा आप इति जलं॥ इदमाज्यम्॥ इति घृतं॥ इदं हविः॥ इति व्यञ्जनं॥ ए
तान्युपकरणानीति क्रमेण अन्नजलघृतेषु विप्रकरं निवेश्य॥ यवोसीति यवान् न्योपरि वि एकः
कीर्य॥ यवोसि यवयास्मद्द्वेषो यवयारातीः दिवे त्वान्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वा शुन्धन्तां लो १

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

काः पितृषदनः पितृषदनमसी · कुशायवजलान्यादाय · वामहस्तानुत्यंकुष्टेः क्रमेणान्नमपश्रुस्पृ
ष्ट्वा · ॐ अद्य काश्यपगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां [illegible] विक्र
मसुरेद्रविक्रमवर्मणां यथायोग्यमपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां तथा काश्यपगोत्राणा
मस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां जञ्जवाहाद्रवालनरसिंहरत्नाजित्वर्मणां य
थायोग्यमपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां श्राद्धसंबन्धिभ्यो विश्वेभ्यो देवेभ्यः पुरूरवाद्र
वनामभ्य इदमन्नं सजलं सोपस्कारं परिविष्टं परिवेक्ष्यमाणं मक्षयतृप्तिहेतोर्वः स्वाहा · इति
ब्राह्मणकरेऽन्नं त्यजेत् · ततोऽपसव्येन सोपस्कारं तिलजलयुतमन्नमुपनीय मधुनाभिघा

पृथिवीषदन्तरिक्षसद्दिविषद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा. श्रा. ऐअधोमुखाभ्यां व्यस्ताभ्यां पाणिभ्यामन्नपात्रमालभ्य ॐ पृथिवीते पात्रं द्यौरपिधानं ब्राह्मणस्य
१८ मुखे अमृते अमृतं जुहोमि · इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम् ॥ समूढमस्य पांसुरे · इतिप
ठित्वा · विप्रस्य दक्षिणाङ्गुष्ठं गृहीत्वा ॐ इदमन्नम् · इमा आपः · इदमाज्यम् · इदं हविः · एतान्यु
84 पकरणानि · इति क्रमेणान्नजलघृतानि विप्रस्य दक्षिणाङ्गुष्ठं निवेश्य ॐ अपहता असुरा रक्षांसि
वेदिषदः · इति पठित्वा अन्नोपरि तिलान्विकीर्य · मोटकादिकमादाय · वामहस्तांगु
ल्यङ्गुलिभिः क्रमेणान्नमपसव्यं स्पृष्ट्वा · अद्यकाश्यपगोत्रेभ्योऽस्मत्पितृपितामहप्रपितामहेभ्य एमः
रौद्र नाम पवित्रेण दूलवधीरषिकमस्तु · रैद्रविक्रमवर्मभ्यो स्वधा योग्यमपात्नीकेभ्यो वसुरुद्रादित्य १८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

३स्मन्मातामहप्रप्रमातामहवृद्धप्रमातामहेभ्यः
पृथिवीषद् अन्तरिक्षसद् दिविषद्—

स्वरूपेभ्यस्तथा अमुकगोत्रेभ्यो [illegible] वर्मभ्यो यथायोग्यसपत्नीकेभ्यो व
सुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्य इदमन्नं सजलं सोपस्करं परिविष्टं परिवेक्ष्यमाणमक्षय्यतृप्तिहेतोर्वः स्वधा
नमः सव्येन विश्वेदेव हस्तयोर्जलं दद्यात्। भवन्तौ प्रीयेतां मृ[illegible]: अपसव्येन पितृब्राह्मणकरेषु भव
न्तः प्रीयन्ताम् इति अपोशानं दद्यात्। कर्त्ता सव्येन कुशोपरि विकीर्णं सव्याहृतिकां गायत्रीं सकृत्त्रिर्वा
जपित्वा। मधुवाता ऋतायते मधुक्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः। मधुनक्तमुतोषसो म
धुमत्पार्थिवं रजः। मधु द्यौरस्तु नः पिता। मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाँ अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो
भवन्तु नः। ॐ मधु ३ इति पठेत्। अन्नहीनं क्रियाहीनं विधिहीनं च यद्भवेत्। तत्सर्वमच्छिद्रमस्तु।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा· श्रा· नमस्तुभ्यं विरूपाक्ष नमस्ते नेकचक्षुषे। नमः पिनाकहस्ताय वज्रहस्ताय वै नमः॥ इति पठेत्॥ ॐ यथा
१९ सुखं जुषध्वमिति वचनान्तं ब्राह्मणा मौनीभूत्वा· भुञ्जीरन्॥ संत्राया च भक्ष्यं प्रार्थयेत्॥ ततः सव्या
हृति कां गायत्रीम्· मधुवाता ऋतायते मधुक्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः· मधुनक्तमु
88 तोषसो मधुमत्पार्थिवं रजः· मधुद्यौरस्तु नः पिता· मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाँ अस्तु सूर्य्यः। मा
ध्वीर्गावो भवन्तु नः॥ ॐ मधु॥ ३ इति पठित्वा· पितृसूक्तं च पठेत्॥ ~~(तथा अग्न्येककया हन्ना~~
य· ६ कृणुष्व पाजः ५ सुरावन्तं ४५ सहस्रशीर्षा २२ आशुः शिशानः १० नमस्ते १६ नदेव १६ एकः
ततो ब्राह्मणान् यत्र यत्र ~~क्वोपलभ्यते~~ तत्र प्रपच्छन् ~~सर्दनन्~~ भोजयेत्॥ ततः पितामह १९

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

र्घपात्रसन्निधौ आत्मनः कुशत्रयायां भूमौ विकिरासनम् · अपसव्येन मोटकादिकमादाय · ॐ असंस्कृ
तप्रमीतानां त्यागिनां कुलयोषितानाम् · उच्छिष्टभागधेयानां दर्भेषु विकिरासनम् · इति मन्त्रेण मो
टकरूपमासनमास्तृतकुशोपरि उत्सृजेत् · सतिलमधुघृतयुतमन्नमादाय · अन्नेनाज्ञाय मोट
कादिकमादाय · ॐ अग्निदग्धाश्च ये जीवा येप्यदग्धाः कुले मम · भूमौ दत्तेन तृप्यन्तु तृप्ता यान्तु प
रं गतिम् · इति मन्त्रेण आस्तृतकुशोपरि तदन्नं विकिरेत् · ततः कुशान्परित्यज्य हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य ·
सव्येन द्विराचम्य गायत्रीं जपित्वा · ॐ मधुवाताऽऋतायते मधुक्षरन्ति सिन्धवः · माध्वीर्नः सन्त्वो
षधीः · मधुनक्तमुतोषसो मधुमत्पार्थिवꣳ रजः · मधु द्यौरस्तु नः पिता · मधुमान्नो वनस्प

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा॰ श्रा॰ स्त्रिर्मधुमाँ अस्तु सूर्यः॰ माध्वीर्गावो भवन्तु नः॰ ॐ मधु ३ इति पठेत्॰ ततो ब्राह्मणान् तृप्तान् ज्ञात्वा॰ सव्येनैव
२० जलगण्डूषमिदन्ते इति विधेदेव ब्राह्मणाभ्यां प्रत्येकं पृथक् पोशानं दत्वाऽञ्जलिं बध्वा विधेदेव
ब्राह्मणो प्रति प्रश्नः॰ ॐ तृप्ता स्थ॰ ॐ तृप्ताः स्म इति ब्राह्मणवचनम्॰ शेषमन्नं किं क्रियताम्॰ इ
४१ ति पृष्टे इष्टैः सहभुज्यताम्॰ इति ब्राह्मणवचनम्॰ अपसव्येनापि तु ब्राह्मणान् पृच्छेत्॰ ॐ जलगण्डूषमिद
न्ते॰ ॐ तृप्ताः स्थ॰ ॐ तृप्ताः स्म इति ब्राह्मणवचनम्॰ शेषमन्नं किं क्रियताम्॰ इष्टैः सहभुज्यताम्॰ पि
ण्डदानमहं करिष्ये॰ इति अपसव्य पृच्छेत्॰ ॐ कुरुष्वेत्यनुज्ञातः सन्॰ ततः पिण्डदानार्थं हस्तमि एकः
तां चतुरंगुलोच्छ्रितां समे कृतां हिकीं दक्षिणाप्लवां पितृकां निर्माय तदुपरि येरूपाणिप्रति २०

मुञ्चमाना ऽसुरास न्तः स्वधया चरन्ति · पराप्रुरो निप्रुरो ये भरन्त्यग्निष्टां लोकात्प्रणुदात्यस्मात् ·
इति मन्त्रेण ज्वलन्तमुल्मुकमादाय दक्षिणस्यां क्षिपेत् · ततो वेदिकामध्ये वामेन पाणिना दर्भपि
ञ्जुलीं गृहीत्वा दक्षिणहस्तेन कृत्वा सव्योपगृहीत पाणिः · ॐ अपहता असुरा रक्षांसि वे
दिषद इति दक्षिणाग्रां रेखां कृत्वा दर्भपिञ्जुलीमुत्तरस्यां क्षिपेत् · ततः शन्नो देवीरभिष्टय ऽआ
पो भवन्तु पीतये · शंय्योरभिस्रवन्तु नः · इति मन्त्रेण पिण्डकासेचनम् · तदनु छिन्नमूलं कुशा
न्दक्षिणाग्रान्पिण्डकायामास्तीर्य · सव्येन · देवताभ्यः पितृभ्यश्च महायोगिभ्य एव च · न
मः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमः · इति त्रिः पठेत् · अपसव्यं कृत्वा एकं पुटकं वामह

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सैऽन्नताप

पा०श्रा० तेभोटकादिकमादाय० ॐ अद्यकाश्यपगोत्र अस्मत्पित [illegible] विक्रमवर्म्मन् यथायो
२१ ग्यसपत्नीकवसुस्वरूपपिण्डस्थानेऽत्रावनेनिक्ष्वतेस्वधा० [illegible] अवनेजनंद
द्यात्‌ एवं ॐ अद्यकाश्यपगोत्र अस्मत्पितामह [illegible] विक्रमवर्मन् [illegible]
द्रस्वरूपपिण्डस्थानेऽत्रावनेनिक्ष्वतेस्वधा० इतिच्छिन्नमूलोपरि अवनेजनंदद्यात्‌० ॐ अद्यका
९० श्यपगोत्रअस्मत्प्रपितामह [illegible] विक्रमवर्मन् [illegible] सपत्नीकआदित्यस्वरूपपिण्डस्था
नेऽत्रावनेनिक्ष्वतेस्वधा० [illegible] द्यात्‌ एवं ॐ अद्यकाश्यपगोत्रअ एम:
स्मन्माताम [illegible] वर्मन् यथायोग्यसपत्नीकवसुस्वरूपपिण्डस्थानेऽत्रावनेनिक्ष्व २२

पायजोषर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

अमरिश भट्ट

नेस्वधा· इतिच्छिन्नमूलेनापी अवनेजनं स्यात् ॐ अद्य कश्यपगोत्र अस्मत्प्रमातामह [illegible]
[illegible] वर्मन् [illegible] सपत्नीक रुद्र स्वरूप पितृस्थाने ऽत्रावनेनिक्ष्व ते स्वधा· इतिच्छि
न्नमूलेनापि अवनेजनं स्यात्· ॐ अद्य कश्यपगोत्र अस्मद्वृद्धप्रमातामह [illegible]
[illegible] सपत्नीक आदित्य स्वरूप पितृस्थाने ऽत्रावनेनिक्ष्व ते स्वधा· इतिच्छिन्नमूलेना
पि अवनेजनं स्यात् ॐ अद्य कश्यपगोत्र अस्मन्मध्यम पितामह [illegible] विक्रम वर्मन् य
थायोग्य सपत्नीक रुद्र स्वरूप पितृस्थाने ऽत्रावनेनिक्ष्व ते स्वधा· इतिच्छिन्नमूलेनापि अ
वनेजनं स्यात्· ॐ अद्य वत्सगोत्र अस्मन्मध्यममातामह [illegible] सिंह वर्मन् यथायो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा·श्रा· ग्यसपत्नीक [illegible] स्वरूपपितृ स्थानेऽत्रावनेनिक्ष्वते स्वधा· [illegible] नं दद्यात्

२२ [illegible] यजमान [illegible] स्वरूपपितृस्था

ने [illegible] अवनेजनं दद्यात्· ॐ अद्य [illegible] गोत्र अस्मत्

91 [illegible] स्वरूपपितृ स्थानेऽत्रावनेनिक्ष्वते स्वधा

[illegible] अवनेजनं दद्यात्· ॐ अद्य काश्यपगोत्रे अस्मत् [illegible] दिव्ये

[illegible] स्वरूपे पितृ स्थानेऽत्रावनेनिक्ष्वते स्वधा· [illegible] जनं

दद्यात्· ॐ अद्य [illegible] गोत्र अस्मत् [illegible] वर्मन् [illegible] वसु

ॐ अद्य काश्यपगोत्रे अस्मत् [illegible] नि [illegible]

कुमारी देवि [illegible] स्वरूपे पितृ स्थाने अ

त्रावने निक्ष्वते स्वधा।

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अद्य काश्यपगोत्रो अस्मत्पितृष्वसा मेदिनीराज्यलक्ष्मी देवि वसु)

स्वरूपे पिण्डस्थानेऽवनेनिक्ष्वते स्वधा॥ इति छिन्नमूलोपरि अवनेजनं दद्यात्॥ अद्य काश्यप
[illegible] अस्मत्पितृ [illegible] नृ [illegible] स्वरूप पिण्डस्थानेऽवने
निक्ष्वते स्वधा॥ इति छिन्नमूलोपरि अवनेजनं दद्यात्॥ ततः पिण्डान्निर्माय मोटकादीनि पि
ण्डश्चारापवामहस्तेन पुटकादिस्थजलमादाय॥ ॐ अद्य काश्यप गोत्र अस्मत्पितृ रौद्र प्रताप
[redacted] विक्रम वर्मनृ [illegible] सपत्नीक वसुस्वरूप एष पिण्डोऽमृत स्वरूपोऽक्षयतृप्तिहे
तोस्ते स्वधा॥ [redacted] पिण्डं दद्यात्॥ एवम्॥ ॐ अद्य काश्यप गोत्र अस्मत्पितामह
[illegible] विक्रम वर्मनृ [redacted] स्वरूप एष पिण्डोऽमृत स्वरूपोऽक्षय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पा·श्रा तृप्तिहेतोस्तेस्वधा· इदमन्नजलोपकरणपिण्डं दद्यात्· ॐ अद्यकाश्यपगोत्र अस्मत्प्रपितामह
२२ हसु·रेखुदिक्रमवर्मन् यथायोग्यसपत्नीक आदित्यस्वरूपस्थ पिण्डोऽमृतस्वरूपोऽ
क्षय्यतृप्तिहेतोस्तेस्वधा· इदमन्नजलोपकरणपिण्डं दद्यात्· ॐ अद्यकाश्यपगोत्र अस्मन्माता
९२ मह ... वर्मन् यथायोग्यसपत्नीक वसुस्वरूपस्थ पिण्डोऽमृतस्वरूपोऽक्ष
य्यतृप्तिहेतोस्तेस्वधा· इदमन्नजलोपकरणपिण्डं दद्यात्· ॐ अद्यकाश्यपगोत्र अस्मत्प्रमाता
मह ... वर्मन् यथायोग्यसपत्नीक रुद्रस्वरूपस्थ पिण्डोऽमृतस्वरूपोऽक्षय्य एम:
तृप्तिहेतोस्तेस्वधा· इदमन्नजलोपकरणपिण्डं दद्यात्· ॐ अद्यकाश्यपगोत्र अस्मद्वृद्धप्रमाता २२

स·२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अध कास्यपगोत्रे अस्मत्पितृ व्यसः वेदनीराज्यपत्न्यां देवि वसुस्वरूपे
एष पिण्डो मृतस्वरूपो अक्षय तृप्ति हेतोस्स्वधा ·

महदिवविहिसिंह वर्मनः यथायोग्य सपत्नीक आदित्यस्वरूपस्य पिराङ ऽमृतस्वरूपो ऽक्षयतृ
प्तिहेतोस्स्वधा · ॐ अद्यवनेजनो गोरीपिराङंद्यधारः ॐ अद्य काश्यपगोत्र अस्मन्मध्यम पिता
मह उपेन्द्रविक्रम वर्मनः यथायोग्य सपत्नीक रुद्रस्वरूपस्य पिराङ ऽमृतस्वरूपो ऽक्षयतृप्तिहे
तोस्स्वधा ॐ अद्यवनेजनो गोरीपिराङंद्यधारः ॐ अद्य वत्सगोत्र अस्मन्मध्यम मातामह रामउद्दी
पसिंह वर्मनः यथायोग्य सपत्नीक ... स्वरूपस्य पिराङ ऽमृतस्वरूपो ऽक्षयतृप्तिहेतोस्स्वधा ·
ॐ अवनेजनो गोरीपिराङंद्यधारः ॐ अद्य वत्सगोत्र अस्मन्मातुः जगज्जङ्ग वर्मनः यथायोग्य सप
त्नीक वसुस्वरूपस्य पिराङ ऽमृतस्वरूपो ऽक्षयतृप्तिहेतोस्स्वधा · ॐ अद्यवनेजनो गोरीपि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पा॰श्रा॰ रांदद्याात्॰ ॐ अद्यवात्सगोत्र [illegible] पुर्व [illegible] पत्नी [illegible] कल्पप्रव
२४ निरांगउम्मृत [illegible] इयन्ताप्रि [illegible] ज्योतिर्यनोगनागरी पिराउद्यात्॰ ॐ अद्य [illegible] प्रय
93 माते अस्मत्पत्नि [illegible] देवी वसुस्वरूपे स्वधापिसोउ मृतस्वरूपो॰ क्षयतृप्तिहे
तोसेत्व धा॰ [illegible] चनेजनोपारी पिराउद्यात्॰ ॐ अद्यवत्सगोत्र अस्मत् [illegible] सन्तेस्वर्गभत्
[illegible] वसुस्वरूप सपिसो अमृतस्वरूपो॰ क्षयतृप्ति हेतो सेत्वधा॰ [illegible] ज्यनेजनो
पारीपिराउदद्यात्॰ ॐ अद्य काश्यपगोत्र [illegible] रामः
[illegible] यथापिसो [illegible] पिराउदद्यात्॰ २४

ॐ अद्य काश्यपगोत्रे अस्मत्पत्निगेजकुमारी देवि
वसु [illegible] पिरोउ [illegible] क्षयतृप्ति हेतो
[illegible] स्वधा।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ततः आस्तृतकुशमूलेन ॐ लेपभागभुजस्तृप्यन्तु इति कं प्रोक्ष्य सव्यं कृत्वा द्विराचम्य हरिं स्मरेत्
ततः सव्येनैव गन्धपुष्पादीन्यादाय पित्रादीनुद्दिश्य ॐ अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागमावृषायय
ध्वमित्युत्तराभिमुखो भूत्वा पठेत् श्वासं नियम्याभास्वरमूर्त्तीन् पित्रादीन्ध्यायेत् अपसव्यं कृत्वा द
क्षिणावर्त्तेन दक्षिणाभिमुखो भूत्वा ॐ अमीमदन्त पितरो यथाभागमावृषायिषत इति पठित्वा पु
ष्पादीनि पिण्डोपरि निःक्षिपेत् ततोऽवनेजनपात्रं वामहस्ते कृत्वा मोटकादिकमादाय ॐ अद्य का
श्यपगोत्रा अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहाः इगताप विक्रम दुलक वीर विक्रमशेरद विक्रमवर्मा
णो यथायोग्य सपत्नीका वसुरुद्रादित्यस्वरूपास्तथा काश्यपगोत्रा अस्मन्मातामहप्रमातामह वृ
द्ध

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इतिप्रत्येकंपिण्डेषुक्षिपेत्

पितामहीसहअन्तरिक्षरूपिविवर

पा· आ· द्धप्रमातामह[illegible]मांशोयथायोग्यमपत्नीकावसुरुद्रादित्यस्वरूपा
२५ स्तथान्येपितरइमानिपिण्डप्रत्यवनेजनानिवःस्वधा· ततोनिवींविस्रंस्यसव्यंकृत्वाद्विराचम्य ह
रिंस्मरेत्· अपसव्यंकृत्वावामेनपाणिनाधृतंसूत्रंदक्षिणेनादाय· ॐ नमोवःपितर इतिपठित्वा·
९५ प्रत्येकंपिण्डोपरिसूत्रंदद्यात्· नमोवःपितरोरसायनमोवःपितरःशोषायनमोवःपितरोजी
वायनमोवःपितरःस्वधायैनमोवःपितरोमन्यवेनमोवःपितरःपितरोनमोवोगृहान्नःपितरो
दत्तसतोवःपितरोदेष्मैतद्वःपितरोवासः· ततःक्रमेणपिण्डान्संपूज्यधूपदीपौचकारयेत्· एग्मः
मोदकमादाय· ॐ अद्यकाश्यपगोत्रा अस्मन्मातृपितामहप्रपितामह्यो द्धप्रमातापविक्रम २५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दुलक्ष्वीर विक्रमसुरेन्द्रविक्रमवर्म्मणो यथायोग्यसपत्नीकावसुरुद्रादित्यस्वरूपास्तथा [illegible] गोत्रा
अस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहा [illegible] वर्म्मणो यथायोग्यसप
त्नीका वसुरुद्रादित्यस्वरूपास्तानि पिण्डार्च्चनानि अत्र गन्धपुष्पाक्षतधूपदीपेक्षवाद्दिनैवेद्या सव्येन
निखण्डविभज्ययुष्मभ्यं स्वधा · इति पित्रादिभ्यो गन्धादि समुत्सृजेत् · विश्वेदेवब्राह्मणकरयोः ॐ शि
वा आपः सन्तु · इति जलम् · सौमनस्यमस्तु · इति पुष्पम् · अक्षतं चारिष्टमस्तु · इति तण्डुलान्प्रत्येकं
दद्यात् · अपसव्येन · पितृब्राह्मणकरयोः ॐ शिवा आपः सन्तु · इति जलम् · सौमनस्यमस्तु · इति पु
ष्पम् · अक्षतं चारिष्टमस्तु · इति तण्डुलान्प्रत्येकं दद्यात् · ततः सव्येनाञ्जलिं बध्वा पूर्वाभिमुखो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा॰ श्रा भूत्वा वक्ष्यमाणमन्त्रान् पठेत्· ॐ अपां मध्ये स्थिता देवाः सर्वमप्सु प्रतिष्ठितम्· ब्राह्मणस्य करे न्यस्ताः शि

२६ वा आपो भवन्तु मे· लक्ष्मीर्वसति पुष्पेषु लक्ष्मीर्वसति पुष्करे· लक्ष्मीर्वसति सदा गोष्ठे सौमन

स्यं ददातु मे· अक्षतं चास्तु मे पुण्यं शान्तिः पुष्टिर्धृतिस्तथा· यद्यच्छ्रेयस्करं लोके तत्तदस्तु स

95 दा मम· ततः कर्मपात्रोदकैः प्रतिमन्त्रं स्वशिरस्यभिषिञ्चेत्· ॐ अस्मत्कुले दीर्घमायुरस्तु·

ॐ शान्तिरस्तु· ॐ पुष्टिरस्तु· ॐ वृद्धिरस्तु· य च्छ्रेयस्त दस्तु· ॐ यत्पापं तत्प्रतिहतमस्तु· इति

भूमौ· ॐ द्विपदे चतुष्पदेभ्यः शान्तिर्भवतु· ततोऽपसव्येन पिण्डोपरि [illegible] पिण्डसमीपे विकि एकः

रेत्· वामहस्ते पुटकादिस्थजलं कृत्वा मोटकादिकमादाय· ॐ अद्य काश्यपगोत्रस्याऽ २६

स्मत्पितुः दे[illegible]नाम्नि विक्रमवर्मणो यथायोग्य सपत्नीकस्य वसुस्वरूपस्याऽत्र पार्वणश्राद्धे दत्तैतदन्नपानादि

कमक्षयमस्तु· इति पितृपिण्डेऽक्षय्योदकं दद्यात्· एवम्· ॐ अद्य काश्यपगोत्रस्याऽस्मत्पितामहस्य [illegible]

[illegible] विक्रमवर्मणः [illegible] सपत्नीकस्य रुद्रस्वरूपस्याऽत्र पार्वणश्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षयम

स्तु· इति पितामहपिण्डेऽक्षय्योदकं दद्यात्· ॐ अद्य काश्यपगोत्रस्याऽस्मत्प्रपितामहस्य [illegible] विक्र

मवर्मणः यथायोग्य सपत्नीकस्याऽऽदित्यस्वरूपस्यात्र पार्वणश्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षयम

स्तु· इति प्रपितामहपिण्डेऽक्षय्योदकं दद्यात्· ॐ अद्य काश्यपगोत्रस्याऽस्मन्मातामहस्य [illegible] विक्रमवर्म

णो यथायोग्य सपत्नीकस्य वसुस्वरूपस्याऽत्र पार्वणश्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षयमस्तु· इति

अन्तरीक्षमद्

पा॰श्रा॰ नानामहपिण्डेऽक्षय्योदकं दद्यात्॥ ॐ अद्य काश्यपगोत्रस्याऽस्मत्प्रमातामहस्य बालगणसिंहवर्मणः स्वभा

३७ र्यासपत्नीकस्य रुद्रस्वरूपस्याऽपार्वणश्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षय्यमस्तु॥ अमीषु मातामहपि

ण्डेऽक्षय्योदकं दद्यात्॥ ॐ अद्य काश्यपगोत्रस्याऽस्मद्वृद्धप्रमातामहस्य शिवसिंहवर्मणः [illegible] सप

त्नीकस्याऽऽदित्यस्वरूपस्याऽपार्वणश्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षय्यमस्तु॥ अमीषु वृद्धमातामहपि

ण्डेऽक्षय्योदकं दद्यात्॥ ॐ अद्य काश्यपगोत्रस्याऽस्मत्प्रपितामहस्य उपेन्द्रविक्रमवर्मणोऽ

भार्यासपत्नीकस्य रुद्रस्वरूपस्याऽपार्वणश्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षय्यमस्तु॥ अमीषु मातामहपि रामः

ण्डेऽक्षय्योदकं दद्यात्॥ ॐ अद्य वत्सगोत्रस्याऽस्मत्प्रथम [illegible] मातामहस्य हरिदीप ३७

अद्य काश्यपगोत्रोया अस्मत्पितृष्वसृः मेदिनी लक्ष्मी देव्या वसुस्वरूपाया अत्र श्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षय्यमस्तु॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सिंहवर्मणो यथा येऽस्य सपत्नीकस्य वसुरुद्रस्वरूपस्याः पार्वण श्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षय्यमस्तु ॥ श्री
[illegible] पितरोऽक्षय्योदकं ददामि ॥ ॐ अद्य [illegible] गोत्रस्याऽस्मन्मातुलस्य [illegible] वर्मणो यथा
येऽस्य सपत्नीकस्य वसुरुद्रस्वरूपस्याः अत्र पार्वणे श्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षय्यमस्तु ॥ श्री [illegible] पि
तरोऽक्षय्योदकं ददामि ॥ ॐ अद्य वत्सगोत्रस्याऽस्मन्मातुलस्य [illegible] वर्मणो [illegible] सपत्नीक
स्य वसुरुद्रस्वरूपस्याः अत्र पार्वणे श्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षय्यमस्तु ॥ श्री [illegible] पितरोऽक्षय्योदकं ददामि ॥ ॐ अ
द्य [illegible] गोत्राया अस्मत् [illegible] वसुस्वरूपाया अत्र पार्वणे श्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षय्यमस्तु ॥ श्री [illegible] पि
तरोऽक्षय्योदकं ददामि ॥ ॐ अद्य वत्सगोत्रस्याऽस्मत् [illegible] वसुरूपस्य वीरसिंहवर्मणो [illegible] वसुस्व

[illegible]
दुर्गादिव्येश्वरीदेव्या

ॐ अद्य वत्सगोत्राया अस्मत्पत्न्या
गंजकुमारीदेव्या वसुस्वरूपाया अत्र पा
र्वणे श्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षय्यमस्तु ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पा· धा· स्वस्याऽअपार्वथाद्वैइत्येनदन्नमानाक्षिकमक्षय्यमस्तु·वाम्बिकरापिण्डेऽक्षय्योदकं दद्यात्·ॐ अघकाम्यन्तो
२८ मत्याऽस्तु तेषोमितजनुमेतोऽ [illegible] ऽस्वधापृतास्वधामृत्याद्वैत्येनदन्नमानु
दिकमक्षय्यमस्तु·[illegible] पिण्डेऽक्षय्योदकं चादि·सव्येन कृताञ्जलिर्दक्षिणादिशमवलोकयन्·ॐ अ
97 घोराः पितरः सन्तु·ॐ अघोरा मातामहाः सन्तु·इति सर्वपिण्डोपरिपूर्वाग्रांजलधारांदद्यात्·ततः प्राङ्मुखो
भूत्वा·अञ्जलिंबध्वा आशिषःप्रार्थयेत्·ॐ गोत्रन्नोवर्द्धतां·वर्द्धतामिति प्रतिवचनम्·दातारोनोभिव
र्द्धन्तां·वर्द्धन्तां·ॐ वेदाःसन्ततिरेवच·ॐ सन्तु·ॐ श्रद्धाचनोमाव्यगमत्·ॐ मागात्·ॐ बहुदेयंचनोस्तु·ॐ अ राम:
स्तु·ॐ अन्नंचनोबहुभवेत्·ॐ भवतु·ॐ अतिथिंश्चलभेमहि·ॐ लभध्वम्·ॐ याचिताश्चनःसन्तु·ॐ स २८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नु॰ ॐ मा याचिष्म कंचन॰ ॐ मा याचेथा इति प्रतिवचनम्॰ ॐ हता: सत्या आशिषः सन्तु॰ ततं श्राद्धकर्त्ताखा
ल्लरणहस्तेन तिलकं कुर्यात्॰ अनेन मन्त्रेण॰ ॐ यं कामं कामयते सोऽस्मै कामः समृद्ध्यताम्॰ ततोऽपसव्ये
न सपवित्रकुशान्युत्पात्राद्गृहीत्वा पिण्डोपरि निःक्षिप्य॰ ॐ स्वधां वाचयिष्ये॰ ॐ वाच्यमिति प्रतिवच
नम्॰ रिक्ताञ्जलिना॰ ॐ अद्य काश्यपगोत्रेभ्योऽस्मत्पितृपितामहप्रपितामहेभ्यो दुसना प विक्रम दुल
कवीर विक्रम सुरेन्द्र विक्रम वर्मभ्यो यथायोग्यसपत्नीकेभ्यो वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्यस्तथा कश्यप
पृथिवीधर अर्याल [illegible]
गोत्रेभ्योऽस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहेभ्यो [illegible] वर्मभ्यो
यथायोग्यसपत्नीकेभ्यो वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्यः स्वधोच्यताम्॰ अस्तु स्वधेति प्रतिवचनम्॰ त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वर्द्धतम्·

पा·श्रा· नःपयसादिमहितंखड्गपात्रंवामहस्तेकृत्वा·[redacted]
२९ पयोधारांदद्यात्·ऊर्जंवहन्तिरमृतंघृतंपयःकीलालंस्वधास्थतर्पयतमेपितॄन्·ततःपिण्डाःसंपन्नाइ
तिद्विजंपृच्छेत्·ॐसुसंपन्नाइतिप्रतिवचनम्·ॐपिण्डानुत्थापयामि·ॐउत्थापयस्वेत्यनुज्ञातःस
98 न्नश्रीभूयपिण्डमाघ्रायोत्थापयेत्·पिण्डाधारकुशानुल्मुकंचवह्नौक्षिपेत्·सव्येनपिण्डिकायां
शङ्ख·खंचक्रंचालिखेत्·ॐशंखायनमः·ॐचक्रायनमः·इतियवैःशङ्ख·चक्रपूजांविधाय·अप
सव्येकृत्वा·ॐगयायांपितृरूपेणस्वयमेवजनार्दनः·तंदृष्ट्वापुण्डरीकाक्षंमुच्यतेचऋणत्रयात्· रामः
इतिमन्त्रेणपिण्डान्पिण्डिकोपरिनिधायपूजयेदेभिर्मन्त्रैःसव्येन·ॐवसनायनमस्तुभ्यंपि २९

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ष्मायच नमोनमः॰ वर्षाभ्यश्च शरत्संज्ञात्मृतवे च नमोनमः॰ हेमन्ताय नमस्तुभ्यं नमस्ते शिशिराय च॰ मासस
वत्सरेभ्यश्च दिवसेभ्यो नमोनमः॰ इति संपूज्य विश्वेदेवार्घपात्रं संचाल्य॰ अपसव्येन पित्रार्घपात्राणि उ
त्तानि कृत्य॰ सव्येन दक्षिणां दद्यात्॰ कुशादिद्रव्याण्यासाद्य॰ ॐ अद्य काश्यपगोत्राणामस्मत्पितृपि
तामहप्रपितामहानां [रौद्रमन्यव विक्रम दुर्लभ कवीर] विक्रमसुरेकुविक्रमवर्मणां यथायोग्यसपत्नीका
नां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां तथा काश्यपगोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां
[रायवीचंद्र मेजरखत्री ... दिवि]
[illegible]सिंहवर्मणां यथायोग्यसपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां श्राद्धसं
बन्धिनां विश्वेषां देवानां पुरूरवार्द्रवनाम्नामद्यकृतैतन्महालयापरपक्षान्तर्गतपार्वणश्राद्धसंबन्धि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पा· श्रा· दैविकश्राद्धप्रतिष्ठार्थं दक्षिणाममग्निदैवतममुकगोत्रायामुकशर्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे· इति ब्राह्

३० णकरे उत्सृजेत्· पुनः कुशादिदुग्धाराया नय· ॐ अद्य काश्यपगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपिता

महानां [illegible] विक्रमसु रेन्द्रविक्रमवर्मणां यथायोग्यसपत्नीकानां वसुरुद्रादित्य

११ स्वरूपाणां तथा [illegible] गोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां [illegible]

[illegible] वर्मणां यथायोग्यसपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां कृतैतन्महालयापरपक्षान

गतपार्वणश्राद्धपिण्डदानप्रतिष्ठार्थं दक्षिणां रौप्यं चन्द्रदैवतं [illegible] दैवतं रामः २०

अमुकगोत्रायामुकशर्मणे ब्राह्मणाय दक्षिणां तुभ्यमहं संप्रददे· इति ब्राह्मणकरे उत्सृजेत्· पुनः कु

म

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ण्यादिकर्मा शय॰ ॐ अद्य काश्यपगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां रोद्रप्रतापविक्रम दुलक
वीरविक्रमसुरेन्द्रविक्रमवर्मणां यथायोग्यसपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां तथा॰ ...
गोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां ... सिंहरणजित्सिं
हवर्मणां यथायोग्यसपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां कृतैतन्महालयापरपक्षान्त
र्गतपार्वणश्राद्धपिण्डदानप्रतिष्ठार्थमिदं न्यूनातिरिक्तपरिपूर्णार्थं यद्दत्तमन्नपानादिकं द्र
व्यं तत्तद्दैवतं नानानामगोत्रेभ्यो नानानामशर्मभ्यो ब्राह्मणेभ्योऽन्यजातिभ्यो वा सानुमह
मुत्सृजे ... नमोऽपसव्येन॰ ॐ वाजेवाजे ... इति विसर्जनम्॥ वाजेवाजेवत वाजिनो नो धनेषु
पितै

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विप्राऽअमृताऋतज्ञाः अस्य मध्वः पिबत मादयध्वं तृप्ता यात पथिभिर्देवयानैः· ततः सव्येन·
पुरूरवार्द्रव नामानो विश्वेदेवाः प्रीयन्तामिति विश्वेदेवविसर्जनम्· ततो देवताभ्यः पितृभ्य
श्च महायोगिभ्य एव च· नमः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमः· इति त्रिः पठेत्· अपस
व्येन दीपाच्छादनं विधाय· सव्येन हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य· एतत्पठेत्· अस्य पार्वणश्राद्धस्य यत् १४
कृतं तत्सुकृतमस्तु· यन्न कृतं तद्विष्णोः प्रसादाद्ब्राह्मणानां वचनात्सर्वं परिपूर्णमस्तु· अस्तु प
रिपूर्णमिति प्रतिवचनम्· प्रमादात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेताध्वरेषु च· स्मरणादेव तद्विष्णोः संपू एमः
र्णं स्यादिति श्रुतिः· ॐ आयुः प्रजां धनं विद्यां स्वर्गं मोक्षं सुखानि च· प्रयच्छन्तु तथा राज्यं पि २१

आ वम्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

 नरः श्राद्धतर्पिताः ॐ यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपोयज्ञक्रियादिषु॰ न्यूनं संपूर्णतां याति सद्यो

 वन्दे तमच्युतम्॥ ॐ अच्युताय नमः॥ इति त्रिः पठित्वा॰॥ ॐ कायेन वाचेति श्राद्धकर्म नारायण

णाय समर्पयेत्॥ इति पार्वणश्राद्धविधिः समाप्तः॥ ॥ ॥ ॥ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥२९९

दे. नं. १६८८२

मू० ७।-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ह नं॰

१६८८६

एकोदिष्टश्राद्धविधिः

मूल्य रु॰ ६।-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्राद्धाधिकारिणः -- चन्द्रिकायां सुमन्तुः [illegible] · पितुः पुत्रेण कर्तव्या पिण्डदानोदकक्रिया। पुत्राभावे तु पत्नी स्यात्तदभावे तु सोदरः। इति·
पितृ पुत्रौ [illegible] नित्यनैमित्तिक [illegible] सगोत्रप्रवरत्वेन श्राद्धे परिवर्जयेदिति श्राद्धदीपकलिकायामनुकर्षः॥ अथ श्राद्धानु
क्रमणिका = तत्र सायं निमन्त्रणं प्रातःस्नानीयादि [illegible] निमन्त्रित द्विज [illegible] मध्याह्ने पक्वान्न [illegible] चरणप्रक्षा
लन पूजन पादार्घ्य [illegible] पात्रपूरण [illegible] देवताभ्य इति त्रिः [illegible]
[illegible]

श्रीगणेशाय नमः॥ ॥अथ श्राद्धप्रयोगः॥ तत्र श्राद्धकर्ता पूर्वदिने मुण्डनं विधाय हविष्य
१ भुग्ब्रह्मचारी भूत्वा· अद्येत्यादि देशकालौ संकीर्त्य मम सकलपापक्षयद्वारा श्वः क्रियमा
ण पित्रादित्रय मात्रादित्रय मातामहादित्रय श्राद्धाधिकारित्व सिद्ध्ये एकभक्तादिव्रतम
101 हं करिष्ये· तदङ्गतया मध्याह्निकस्नानं च करिष्ये· इतिसंकल्प्य एकभक्तादिकं कुर्यात्॥ ततः
श्राद्धदिने प्रातरुत्थाय कृतनित्यक्रियो मध्याह्ने जलाशये गत्वा स्नानं कुर्यात्। अद्येत्यादि
देशकालौ स्मृत्वा· अमुकगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानाममुकामुकशर्मणां स·
पत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणाममुकगोत्राणामस्मन्मातृपितामहीप्रपितामहीनां· तथासमुकमा १

न [illegible] गायत्री मधुमती जप विकिर [illegible] पात्र मधुमती त्रिजप [illegible] पिण्डदानार्थे वेदिकालेपन रेखाकरणोल्मु
क [illegible] पिण्डदान [illegible] दक्षिणाभिमुखेनात्र पिता [illegible] श्वासनियमेन पुनर्दक्षिणाभिमुखेना [illegible] इति [illegible]
जन [illegible] देवताभ्य इति त्रिजप पिण्डार्चन [illegible]
[illegible] देवताभ्य इति त्रिजप [illegible]
[illegible]

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रसूतवृजव — या तुराग तिरिक्त गोमयादिभिरुपलिप्तायां संनि — तवच्छायायां उपकल्पितश्राद्धसामग्रीसनाथायां आ
कारित निमन्त्रित यथोक्तब्राह्मणाधिष्ठितायां पूजितेश्वरसान्निध्यशोभितायां विविक्तायां भूमावुपविश्य बद्धशिखः
कुशहस्तः परिहितधौतवस्त्रयुग्मो दीपद्वयं प्रज्वाल्याचमेत् ॥

तामह प्रमातामह वृद्धप्रमातामहानां श्राद्धकसार्थं स्नानमहं करिष्ये इति सङ्कल्प्य स्नात्वा मध्याह्नः
सन्ध्यां निर्वर्त्य तर्पणं विधाय श्राद्धं कुर्यात् ॥ शुद्धभूमावुपविश्य । नमो गोभ्य इति संपूज्य · ब्राह्मणांश्च
सम्पूज्य · अद्येह · अमुकगोत्राणा मस्मत्पितृ पितामह प्रपितामहाना ममुकामुकशर्मणां सपत्नी-
कानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां तथा मातामह प्रमातामह वृद्धप्रमातामहाना ममुकामुकशर्मणां
सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां अकर्तव्ये पार्वणश्राद्धस्य पूर्वदिवसे यथोक्त नियमाक
रणजन्यदोष परिहारपूर्वक श्राद्धाधिकारतासिद्ध्ये श्रीनारायणप्रीतये इदं गोप्रत्याम्नायीभूतं
ताम्रखण्डं आदित्यदैवत ममुकगोत्रायामुकशर्मणे ब्राह्मणाय दातुमहमुत्सृजे । कपिले सर्ववे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वानां पूज्जनीयासिरोहिणि। तीर्थदेवमयीयस्मात्तःशान्तिं प्रयच्छ मे॥ १ ॥ अद्यकृतैतत्कर्मप्रत्याम्नायीभू
२ त ताम्र [illegible]ऽदानप्रतिष्ठासिद्ध्यर्थं तद्दानप्रतिग्रहित्वेऽमुकगोत्रायामुकशर्मणे ब्राह्मणायतुभ्यमहं
संप्रददे॥ दीपद्वयं प्रज्वाल्य· वैश्वदेविकः पूर्वाभिमुखो दक्षिणाभिमुखोपेत्नको दीपःकृतं[illegible]ः॥ आच
102 म्य· करसंपुटं विधाय· अभीप्सितार्थसिद्ध्यर्थं पूजितोयःसुरैरपि। सर्वविघ्नच्छिदे तस्मै गणाधिपत
ये नमः॥ शुक्लाम्बरधरमिति यं ब्रह्मेति च इत्यादि पीठलाग्वैश्वदेविक पित्रादि मात्रादि· मातामृ
हादि· ब्राह्मणांस्तैलाभ्यङ्ग·पूर्वकं स्नापयित्वा। शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्। प्रसन्न
वदनं ध्यायेत्सर्वविघ्नोपशान्तये॥ १ ॥ यं ब्रह्मवेदान्तविदो वदन्ति परं प्रधानं पुरुषं तथान्ये। वि- २

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ग्वोऽकृतेः कारणमीश्वरस्वात्तस्मै नमो विघ्नविनाशनाय॥ २॥ अभीप्सितार्थसिद्ध्यर्थं पूजितो यः सुरैरपि

सर्वविघ्नच्छिदे तस्मै श्रीगणाधिपतये नमः॥ ३॥ इति गणेशं नत्वा॥ नमोस्त्वनन्ताय सहस्रमूर्तये स

हस्रपादाक्षिशिरोरुबाहवे॥ सहस्रनाम्ने पुरुषाय शाश्वते सहस्रकोटीयुगधारिणे नमः॥ इति शेषं सं

पूज्य। स्वयं दक्षिणाभिमुखः पितृब्राह्मणमुदङ्मुखो दर्भमयं कुशब्राह्मणं तैलाभ्यङ्गपूर्वकं स्नापयि

त्वा पात्रेषु संस्थाप्य। एतन्तेति प्रतिष्ठाप्य ॐ एतन्ते देवसवितर्यज्ञं प्राहुर्बृहस्पतये ब्रह्मणे तेन यज्ञ

मव तेन यज्ञपतिं तेन मामव। मनोजूतिर्जुषतामाज्यस्य बृहस्पतिर्यज्ञमिमं तनोत्वरिष्टं यज्ञं समिमं

दधातु॥ विश्वेदेवास इह मादयन्तामोम्प्रतिष्ठ॥ ॐ भूर्भुवः. वैश्वदेविकब्राह्मणसुप्रतिष्ठो भव तिष्ठ-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इति कुशब्राह्मणपक्षे विशेषः ततः स्वयमुदङ्मुखः — तद्दक्षिणजानु दक्षिणकरेण पूर्वाभिमुखवैश्वदेविकद्विजदक्षिण
जानुं स्पृष्ट्वा यव ताम्बूल पुष्पादि गृहीत्वा, निपात्य दक्षिणं जानुं देवान् परिचरेत्सदेलुकत्वात्:

तिष्ठाप्य। कुशोसि कुशपुत्रोसि ब्रह्मणा निर्मितः पुरा। त्वय्यर्चिते सोर्चितोऽस्तु यस्याहं नाम कीर्तये॥ इति प
ठेत्॥ एतन्नेति· पित्रादित्रयब्राह्मणांश्च प्रतिष्ठाप्य स्वःपित्रादित्रयं सम्बन्धि कुशब्रह्मन्सुप्रतिष्ठो भव॥
३ इति पित्रादित्रयसंबन्धिब्राह्मणं प्रतिष्ठाप्य। कुशोसीति पठेत्॥ मातामहब्राह्मणांश्च एवं प्रतिष्ठा-
103 प्य। कुशोसीति पठेत्। ब्राह्मणनिमन्त्रणम्। दक्षिणजान्वाच्य यवान् गृहीत्वा· वैश्वदेविकब्राह्मणांनि
मन्त्रयेत्॥ अद्येत्यादि देशकालौ संकीर्त्य· अमुकगोत्रास्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसम्बन्धिनां तथाऽमुकगो
त्रास्मन्मातामहादित्रयश्राद्धसंबन्धिनां· पुरूरवार्द्रवसंज्ञकानां विश्वेषां देवानां· अद्यकर्तव्ये महा
लयापरपक्षान्तर्गत अमुकपार्वणश्राद्धे भवन्तो मया क्षणैर्यवादिभिर्निमन्त्रिताः इत्युक्ते निमन्त्रिताऽ २

हेमाद्रौ शौनकबृहस्पतिः= पुरूरवार्द्रवौ देवौ च पार्वणे-
समुदाहृतौ· इति निर्णयसिन्धौ,

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्म यति प्रस्तुक्तिः। इति वैश्वदेविकब्राह्मणां निमन्त्र्य ततः कृताञ्जलि र्नियमं श्रावयेत्॥ अक्रोधनैः शौच
परैः सततं ब्रह्मचारिभिः। भवितव्यं भवद्भिश्च मया च श्राद्धकारिणा॥ सर्वायास विनिर्मुक्तैः कामक्रोध
विवर्जितैः। भवितव्यं भवद्भिर्नोऽद्य तस्मिञ्श्राद्धकर्मणि। ततोऽपसव्यं कृत्वा दक्षिणाभिमुखः पातित वामः
जानु रुदङ्मुखोपविष्टः पितृद्विजदक्षिणजानुं स्पृष्ट्वा तिलताम्बूलपुष्पादि गृहित्वा नियमं श्रावयित्वा
स्वागतप्रश्न चरणप्रक्षालनम्। आगतं वः स्वागतम्। यत्फलं कपिलादाने कार्त्तिक्यां ज्येष्ठपुष्करे। तत्फ
लं पाण्डवश्रेष्ठ विप्राणां पादशौचने। विप्रपादकरप्रक्षालन सीयमाणत्तु यः करः॥ सकारस्तु करो ज्ञे
यः शेषाः कर्मकराः कराः। अश्वक्रान्ते रथक्रान्ते विष्णुक्रान्ते वसुन्धरे॥ मृत्तिके हर मे पापं यन्मया दुष्कृ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ततोऽपसव्यं कृत्वा दक्षिणाभिमुखः पातितवामजानुर्दक्षिणोपविष्टः पितृद्विजदक्षिणजानुं स्पृष्ट्वा तिलताम्बूलपुष्पा
दि गृहीत्वा' सव्येन दैवं कर्म स्यादपसव्येन पैतृकमिति युक्तत्वात् १ पितॄणां परिचर्यायां वामजानुनिपातनादिदृ
ष्टत्वात्॥

तं कृतमिति मृत्तिकालेपनम्। नमस्त्वनन्तायेति· अन्नं नमः· गन्धपुष्पाक्षतं नम इति पादौ सम्पूज्य।
वैश्वदैविकब्राह्मणं निमन्त्र्य। अपसव्येन पितृमातामहब्राह्मणौ निमन्त्रयेत्॥ वामजान्वाच्य तिला
४ न्गृहीत्वा। अद्येह अमुकगोत्रास्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां अमुकामुकशर्मणां यथायोग्यस
104 पत्निकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां अद्यकर्तव्येऽमुकपार्वणश्राद्धे पित्रादित्रयसम्बन्धिकुशब्रह्म
न्मया एभिस्तिलादिभिर्निमन्त्रितः निमन्त्रितोऽस्मीति विप्रोक्तिः। कृताञ्जलिः। ॐ अक्रोधनैरि
ति पठेत्। ततः सव्यं विधाय वैश्वदेविकद्विजे कृताञ्जलिरागतं व इति पृष्टे सुस्वागतमिति प्रतिव
चः। ततः स्वागतं वः। सुस्वागतं। इति स्वागतप्रश्नः। एतद्वः पाद्यमस्तु। अप्सु कान्तेति मृत्तिका। यत्फलेति ४

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चरणप्रक्षालनं कृत्वा। ॐ पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः प्रपि
तामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा नमः अक्षन्न पितरो मीमदन्त पितरोतीतृपन्त पितरः पितरः शुन्धध्वम्॥
इति मन्त्रेण पादपूजायां। अर्घं नमः सुगन्धं नमः पुष्पाक्षतं नमः इति पादपूजां कृत्वा॥ मातामहत्वाल
णं निमन्त्रयेत्॥ वामजान्वाच्य। अपसव्येन तिलान्गृहीत्वा। अद्येह अमुकगोत्राणां अस्मन्मातामह
प्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां ममुकामुकशर्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां अद्य कर्तव्येऽ
मुकपार्वणश्राद्धे मातामहादित्रयसम्बन्धिकुशवज्ञत्वमवान्मया निमन्त्रितः इत्युक्ते। निमन्त्रितोऽस्मि
इति प्रतिवचः। पूर्ववत्कृताञ्जलिः। अक्रोधनैरित्यादि पठेत्॥ स्वागतप्रश्नपाद्यमृत्तिकालेपनं चरणप्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्षालनं पितृभ्य स्वधेति पादप्रक्षालनादि विधाय। पाद्यार्घं दद्यात्। सव्येन वैश्वदेविक द्विजार्थे पाद्या-
र्घं विधाय। हस्ते कुशपत्रद्वयं यवजलगन्धाक्षतपुष्पं तूष्णीं निक्षिप्य हस्तेऽर्घमादाय अद्येह अ-
५ मुकगोत्रास्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसंबन्धिन स्तथाऽमुकगोत्रास्मन्मातामहादित्रयश्राद्धसम्बन्धि-
105 नः पुरूरवार्द्रवसंज्ञका विश्वेदेवा अस्मिन् श्राद्धे एष पाद्यार्घो वो नमः इति पादयोर्दद्यात्। ततोऽपसव्यं
विधाय हस्तेऽर्घमादाय। मोटक जलयवतिल गन्धपुष्पाक्षतं तूष्णीं निक्षिप्य दक्षिणहस्ते कृ-
त्वा। अद्येह अमुकगोत्रास्मत्पितृपितामह प्रपितामहा अमुकामुकशर्माणः सपत्नीका वसुरु-
द्रादित्यस्वरूपाऽस्मिन् श्राद्धे एष पाद्यार्घ्यं स्त्रियाविभज्य वः स्वधा। पूर्ववदर्घं संपाद्य। अद्येह अमु ५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कगोत्राऽस्मन्मातामह प्रमातामह वृद्धप्रमातामहाऽमुकामुकशर्माणः सपत्नीका वसुरुद्रादित्य
स्वरूपा अस्मिञ्श्राद्धे एष पादार्घ्यस्तेषां विभज्य वः स्वधा। इति पादार्घ्यं दत्वा सव्यं कृत्वा। वैश्वदेविक
ब्राह्मणाय आचमनं दत्वा। अपसव्यं कृत्वा। पित्रादित्रयसंबन्धि कुशब्राह्मणा आचम्यताम्॥ मा
तामहादित्रय सम्बन्धि कुशब्राह्मणा आचम्यताम्॥ इत्याचमयित्वा सव्यं कृत्वा। स्वयमाचमेत्॥ इ
ति पादार्घदानमाचमनं विधाय। पत्रादित्रयं पुरतः स्थाप्य। वैश्वदेविकब्राह्मणं पूर्वाभिमुखं स्था
पयेत्॥ ॐ वैश्वदेविक ब्राह्मणात्रोपविश्यताम्। इति वैश्वदेविक ब्राह्मणमन्यासने उपवेशयेत्॥
अपसव्यं कृत्वा पित्रादित्रय मातामहादित्रयसंबन्धि कुशब्राह्मणौ वन्यासने स्थापयेत्॥ ॐ पित्रा-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

दित्रयसम्बन्धिकुशब्रलन्नोपविश्यताम्। ॐ मातामहादित्रयसम्बन्धिकुशब्रलन्नोपविश्य
तामिति अन्यासने उपवेशयेत्। सर्वं कृत्वा स्ववामभागे कर्मपात्रस्थापनम्। भूमौ खचक्रादिकं
६ विधाय मोटकासनं आसनेपात्रं पात्रे पवित्रं· पवित्रेस्थो वैष्णव्यौ सवितुर्वः प्रसव उत्पुनाम्य
च्छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः॥ ॐ शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये शंयोरभिस्रवन्तु
106 नः। इति जलम्। ॐ यवोसि यवयास्मद्द्वेषो यवयारातीर्दिवेत्वांतरिक्षायत्वा पृथिव्यैत्वा शुन्धन्तां-
ल्लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसीति यवान्॥ ॐ तिलोसि सोमदेवत्यो गोसवो देवनिर्मितः। प्र
यत्नमद्भिः पृक्तः स्वधया पितृल्लोकान्पृणाहि नः स्वाहेति तिलान्॥ गन्धपुष्पाक्षतादि तूष्णीं निक्षि ६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्य। अंकुशमुद्रया तीर्थान्यावाहयेत्। ॐ गंगे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वती। नर्मदे सिन्धु कावेरि
जलेऽस्मिन्सन्निधिं कुरु॥ पुष्कराद्यानि तीर्थानि गंगाद्याः सरितस्तथा। आगच्छन्तु पवित्राणि आय
कालेसदा मम॥ इति तीर्थान्यावाह्य। न्युब्जहस्ताभ्यामाच्छाद्य। कर्मपात्रं सुसम्पन्नं इत्युक्ते सुसं
पन्नमिति प्रतिवचः। ॐ अपवित्रः पवित्रो वा सर्वावस्थां गतोऽपि वा। यः स्मरेत्पुण्डरीकाक्षं स बा
ह्याभ्यन्तरः शुचिः॥ पुण्डरीकाक्षाय नमः। इति कर्मपात्रोदकेन आत्मानं संप्रोक्ष्य सर्वाः आऽऽसा
मग्री च संप्रोक्ष्य प्राणायामं विधाय। पुण्डरीकाक्षाय नमः। इति त्रिः स्मृत्वा। करसंपुटं कृत्वा। देवता
भ्यः पितृभ्यश्च महायोगिभ्य एव च। नमः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमः॥ इति त्रिः पठित्वा। अप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सर्व्वं कृत्वा। सप्तव्याधा दशार्णेषु मृगाः कालंजरे गिरौ। चक्रवाकाः शरद्वीपे हंसाः सरसि मानसे॥ तेपि
७ जाताः कुरुक्षेत्रे ब्राह्मणा वेदपारगाः। प्रस्थिता दीर्घमध्वानं यूयं किमवसीदथ॥ श्राद्धारम्भे गयां ध्या
त्वा ध्यात्वा देवं गदाधरम्। मनसा च पितॄन्मातामहान् ध्यात्वा ततोऽमुकगोत्राणामस्मन्मातामह
प्रमातामहानां अमुकामुकशर्म्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां तथाऽमुकगोत्रा
णां अस्मन्मातामहप्रमातामहानाममुकामुकशर्म्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपा
णां मत्स्यतृप्तिकामनया पुरूरवार्द्रवसंज्ञकविश्वेदेवापूर्वक अर्घपिण्डसहितं महालयांत
र्गत अमुकपार्वणश्राद्धं समारभे इत्युक्ते· आरम्भयेति प्रतिवचः। ततः कुशमोटकतिलयवगन्धा ७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF.

क्षतपुष्पं गृहीत्वा वामकर्ण्यानीविं वघ्नीयात्। ॐ सोमस्य नीविरसि विष्णोः शर्मासि शर्मयजमा
नस्येन्द्रस्य योनिरसि सुसस्याः कृषीस्कृधि। इति वामकर्णानीविवन्धनम्॥ अथ दिग्बन्धनम्॥
ॐ अग्निष्वात्ताः पितृगणाः प्राचिं रक्षन्तु मे दिशम्॥ तथा वर्हिषदः पान्तु याम्यां ये पितरस्तथा॥
प्रतीचीमाज्यपास्तद्वदुदीचीमपि सोमपा॥ रक्षोभूतपिशाचेभ्यस्तथैवासुरदोषतः। सर्वतश्चा
धिपस्तेषां यवो रक्षां करोतु मे॥ तिला रक्षन्तु दितिजान्दर्भा रक्षन्तु राक्षसान्। पंक्तिं वैश्रोत्रियो
रक्षेदतिथिः सर्वरक्षकः॥ ततः कर्मपात्रस्थजलं दर्भैरवलोडयेत्॥ ॐ यद्देवा देवहेडनं देवा
सश्चकृमा वयम्। अग्निर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वꣳहसः। ॐ यदि दिवा यदि नक्तमेनाꣳ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सिचकृमा वयम्। वायुर्तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वंहसः। यदिजाग्रद्यदिस्वप्न एनांसि चकृमा
वयम्। सूर्योमातस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वंहसः इति अभिमन्त्र्य शूद्रादिदुष्टदृष्टिनिपातात्पा
८ काद्दीनां पवित्रतास्तु इति पाकादीनां संप्रोक्ष्य। कर्मपात्रजलं हस्तेन गृहीत्वा ॐ अपहता असुरा रक्षां
सि वेदिषद इति पितर इहागच्छ इहतिष्ठ इति। द्वारदेशे उदकाञ्जलिं निक्षिप्य॥ अथ सर्वे
108 न प्रतिज्ञा सङ्कल्पः। जलमोदकमादाय। ॐ विष्णुः ३ नमः परमात्मने श्रीब्रह्मपुराणपुरुषोत्तमा
य। ॐ तत्सत् ३ अद्येह अत्र पृथिव्यां जम्बूद्वीपे भरतखण्डे आर्यावर्ते पुण्यक्षेत्रे हिमवत्पर्वतैकदे
शे ब्रह्मणो द्वितीयपरार्द्धे श्रीश्वेतवाराहकल्पे प्रजापतिपक्षे मनो सप्तमे वैवस्वतमन्वन्तरे ऽष्टाविं- ८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शतिमे महायुगे सत्यत्रेताद्वापरान्ते कलियुगस्य प्रथमचरणे षष्टिसम्वत्सराणां मध्ये ऽमुकनामसंव
त्सरे दक्षिणायने शरदृतौ अमुकमासे ऽमुकपक्षे ऽमुकवासरान्वितायां अमुकतिथौ अमुकगो
त्राणां अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां ममुकामुकशर्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपा
णां तथा ऽमुकगोत्राणां अस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानां ममुकामुकशर्मणां सप
त्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां पुरूरवार्द्रवसंज्ञकविश्वेदेवपूर्वक अर्घपिण्डसहित ममुक
तिथिनिमित्तार्कपार्वणश्राद्धमहं करिष्ये। इति सङ्कल्प्य ॥ ॐ कुरुष्वेति प्रतिवच। वैश्वदेविकद्विजा
य आसनं दद्यात्। दक्षिणजान्वाच्य। उदङ्मुखो यवान्कुशपत्रद्वयं गृहीत्वा। अद्येहामुकगोत्रास्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्पित्रादित्रयश्राद्धसम्बन्धीनां तथाऽमुकगोत्राणां मातामहादित्रयश्राद्धसम्बन्धीनां पुरूरवार्द्रव

संज्ञकानां विश्वेषां देवानां· अद्यकर्तव्ये महालयान्तर्गत अमुकपार्वणश्राद्धे वैश्वदेविकब्राह्मणि

९ दं कुशासनमस्तु इति वैश्वदेविकब्राह्मणाय कुशपत्रद्वयं आसनं दत्वा। ॐ भूर्भुवः स्व इदमासन

109 मास्यताम्। आस्य इति प्रतिवचनम्। ततोऽपसव्यं विधाय। दक्षिणाभिमुखो भूत्वा वामजान्वाच्य

तिलमोटकजलान्यादाय। अद्येहाऽमुकगोत्राणां अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां अमुकामुकश

र्म्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां अद्यकर्तव्य महालयान्तर्गत अमुकपार्वणश्राद्धे पि

त्रादित्रयसंबन्धिब्राह्मणे त्रेधा विभज्य इदं मोटकमासनमस्तु· भूर्भुवः स्व इदमासन मास्यतामित्युक्ते ९

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF.

आस्येति प्रतिवचः। अद्येहाऽमुकगोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानाममुका
मुकशर्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां मद्यकर्तव्यमहालयान्तर्गत अमुकपार्वण
श्राद्धे मातामहादित्रयसम्बन्धि ब्रह्मणिदं मोटकासनं त्रेधाविभज्य वः स्वधा॥ ॐ भूर्भुवः स्वः
इदमासनमास्यतामित्युक्ते आस्वेति प्रतिवचः। ततो वैश्वदेविकब्राह्मणमावाहयेत्॥ सव्येनो
दङ्मुखो यवान्गृहीत्वा। अद्येहाऽमुकगोत्रास्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसंवन्धिनस्तथाऽमुकगोत्राऽस्म
न्मातामहादित्रयश्राद्धसंवन्धिनः पुरूरवार्द्रव संज्ञकान्विश्वेदेवानावाहयिष्ये॥ इत्युक्ते आवा
हयेति प्रतिवचः। अञ्जलिंबध्वा मन्त्रं पठेत्॥ ॐ विश्वेदेवास आगत शृणुता म इमं हवम्। ए

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दंवर्हिनिषीदत॥ ॐ विश्वेदेवाश्शृणुतेमꣳहवंमेयेऽअन्तरिक्षेयऽ उपद्यविष्ठ। येअग्निजिह्वाऽ उतवा
यजत्राऽ आसद्यास्मिंवर्हिषिमादयध्वम्॥ आगच्छन्तुमहाभागा विश्वेदेवामहाबला। येयत्र विहिता
१० श्राद्धे सावधाना भवन्तु मे॥ इतिजप्त्वा। ततः पितृब्राह्मणांमातामह ब्राह्मणांश्चावाहयेत्॥ अपसव्ये-
न दक्षिणाभिमुखो वामजान्वाच्य तिलमोदकमादाय। अद्येहाऽमुकगोत्रानस्मत्पितृपितामह प्र
पितामहा नमुकामुकशर्माणः सपत्नीकान्वसुरुद्रादित्यस्वरूपा न्पितृ नावाहयिष्ये। इति पितृब्रा-
ह्मणांस्पृष्ट्वा। आवाहयेत्यनुज्ञातः। ॐ उशन्तस्त्वानिधीमह्युशन्तःसमिधीमहि उशन्नुशत आवहपितॄ
न्हविषेअत्तवे। इत्यावाह्य। तिला न्विकीर्य। कृताञ्जलिःपठेत्। ॐ आयन्तुनः पितरःसोम्यासोऽ अग्निष्वात्ताः पथि १०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF.

मन्त्रः स्पष्टार्थे आवाहनमारभ्य हस्तार्घान्तं न कुर्यात्

थिभिर्देवयानैः अस्मिन्यज्ञे स्वधया मदन्तोऽधिब्रुवन्तु तेऽवन्त्वस्मान्। इति जपेत्। इति पितॄनावाहयेत्।
तथैव तिलान्दाय। अद्येहामुकगोत्रान्मातामह प्रमातामह वृद्धप्रमातामहान् अमुकामुकशर्म
णः सपत्नीकान्वसुरुद्रादित्यस्वरूपान्मातामहानावाहयिष्ये॥ मातामह वालयाब्रालणांस्पृष्ट्वा॥ ॐ आ
वाहयेत्यनुज्ञातः॥ उशन्तस्त्वेति इत्यावाह्य तिलान्विकीर्य। कृताञ्जलिः॥ आयान्तु न इति पठेत्। इति मा
तामहानावाह्य। ततः सव्यं कृत्वा। हस्तार्घद्वयं स्थापयेत्। भूमौ चतुरस्रमण्डलं विलिख्य। तन्मध्ये शंख
चक्रादिकं विलिख्य। शंखाय नमः चक्राय नमः। इति गन्धाक्षतैः संपूज्य तदुपरि कुशपत्रद्वयं स्थाप्य।
आसनस्योपरि पात्रं पात्रे पवित्रम्। पवित्रे स्थो वैष्णव्यौ सवितुर्वः प्रसव उत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्य

द्वे द्वे शलाके देवानां पात्रे कृत्वा पयः क्षिपेत्। निग्रस्तिग्रः शलाकास्तु पितृपात्रेषु पार्वणे। एकोद्दिष्टे शलाके कांति
धायो दक्षमाहरेत्। शलाकाः स्मायः कुशाः। इति चतुर्विंशतिः॥ पवित्रे स्थ इति मन्त्रेण द्वे पवित्रे च कारयेत्। अनन्तर्गर्भि
तेनाग्रच्छिन्ने प्रादेशसंमिते इति योगियाज्ञवल्क्यः। इति मदनपारिजाते।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्परश्मिभिः। शन्नोदेवीरभिष्टय आपोभवन्तुपीतये शंयोरभिस्रवन्तु नः इति जलम्। यवोसि यवयास्म
द्वेषो यवयारातीः दिवेत्वान्तरिक्षायत्वा सुन्धन्तांल्लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसी तियवान्॥ गन्धपु
११ ष्पाक्षतादितूष्णीं निक्षिप्य। देवार्घपात्राणि परिपूर्णानि सन्तु सन्तु॥ अपसव्यं कृत्वा भूमौ खवचका
211 दिकं विलिख्य मोच्कासनं तदुपरि पित्रार्घपात्रं कृत्वा पवित्रेस्थ इति पवित्रम्। शन्नोदेवीति ज
लम्। यवोसीति यवान्। तिलोसीति तिलान्। गन्धपुष्पाक्षतादितूष्णीं निक्षिप्य। न्युब्जाभ्यां पाणि
भ्यां पित्र्यर्घपात्राणि परिपूर्णानि सन्तु सन्तु॥ मातामहार्घपात्राणि परिपूर्णानि सन्तु सन्तु। इस्के
सन्त्विति प्रतिवचः। ततः सव्येनोदङ्मुखः प्रथममर्घपात्रं वामहस्ते कृत्वा पवित्रं प्रागग्रं वैश्वदेविकार्घ ११

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

जपाणौदत्वा सपवित्रेषु हस्तेषु। ॐ नमो नारायणाय। ॐ यादिव्या आपपयसासंवभूर्योन्तरिक्षाऽउतपार्थि
वीर्याहिरण्यवर्णा यज्ञियास्तान आपः शिवासर्ठ०स्योनाः सुहवाभवन्तु इति पठित्वा दक्षिणाकरेण गृही
त्वा। अद्येहाऽमुकगोत्रास्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसंबन्धिनः पुरूरवार्द्रवसंज्ञकविश्वेदेवाः एष हस्तार्घो
वो नमः। इति विप्रपाणौ देवतीर्थेन दत्वा। तदर्घं भूमौ निधाय। ॐ पुनः प्रत्यर्घमस्तु इति द्विजकरस्थं प
वित्रं अर्घपात्रे स्थापयेत्॥ एवं सर्वत्र उत्तानाभ्यां पाणिभ्यां अर्घोपरि संस्थाप्य। ॐ यादिव्या इति
पठेत्। दक्षिणाकरे गृहीत्वा। ॐ नमो नारायणाय। सपवित्रेषु हस्तेषु। अद्येह अमुकगोत्रास्मन्माताम
हादित्रयश्राद्धसंबन्धिनः पुरूरवार्द्रवसंज्ञकविश्वेदेवाः एष हस्तार्घो वो नमः पुनः प्रत्यर्घमस्तु॥ अपस

याज्ञवल्क्यः दत्वार्घ्यं संस्रवांस्तेषां पात्रे कृत्वा विधानतः। पितृभ्यः स्थानमसीति न्युब्जं पात्रं करोत्यधः इत्युक्तत्वात् पितृ
स्थाने न्युब्जत्वविधानात् देवस्थाने उत्तानस्थापनमित्यभिप्रेतम्। ततो ऽर्घपात्रद्वयस्थजलेन ॐ तच्चक्षुरिति चक्षुःस्पर्शः, ततो ऽर्घपात्रे स्रवविश्वेदेव दक्षिणपार्श्वे ॐ विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्थानमसीति उत्तानं कृत्वा स्थापयेदिति प्र-
तिभाति,

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इति विप्र पाणिस्थ पवित्रोपरि पितृतीर्थेनार्घ्यं दत्वा सशेषं भूमौ निधाय पुनः प्रत्यर्घमस्त्विति द्विजकर
पवित्रं· अर्घ्यपात्रे स्थापयेत्· एवमेव पितामह प्रपितामह मातामहादिषु· ईशान्य विशेषः·

मं कृत्वा। दक्षिणाभिमुखः। वामजान्वाच्य। सपवित्रेषु हस्तेषु। ॐ नमो नारायणाय। ॐ या दिव्या आप
पयसेति पठेत्॥ अद्येह अमुकगोत्रास्मत्पितरमुकशर्मन् सपत्निक वसुस्वरूप एष हस्तार्घस्ते स्तु॥ अद्ये
१२ ह अमुकगोत्रास्मत्पितामहामुकशर्मन् सपत्नीक रुद्रस्वरूप एष हस्तार्घस्ते स्तु। अद्येहामुकगोत्रास्म
112 त्प्रपितामहामुकशर्मन् सपत्नीक आदित्यस्वरूप एष हस्तार्घस्ते स्तु॥ मातामहेभ्यो दत्वा। अद्येह अ-
मुकगोत्रास्मन्मातामहामुकशर्मन् सपत्निक वसुस्वरूप एष हस्तार्घस्ते ऽस्तु॥ अद्येह अमुकगोत्र अ-
स्मत्प्रमातामहामुकशर्मन् सपत्नीक रुद्रस्वरूप एष हस्तार्घस्ते स्तु। अद्येह अमुकगोत्र अस्मद्वृद्धप्रमा-
तामह· अमुकशर्मन् सपत्नीक आदित्यस्वरूप एष हस्तार्घस्ते स्तु॥ इति मातामहविप्रपाणौ दद्यात्। प्रथ १२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रपितामहार्घपात्रस्थजलादिकं पितामहार्घपात्रे कृत्वा ततः सर्वं पित्र्यर्घपात्रे कृत्वा पित्र्यर्घपात्रमुत्तानं पितामहार्घपात्रोपरि धृत्वा तदुभयपात्रमुत्तानं प्रपितामहार्घपात्रोपरि धृत्वेति सम्प्रदायः १

मे पितृपात्रे सर्वान्संस्रवान्निक्षिप्य वामहस्ते निधाय सव्यं कृत्वा तदुदकेनार्घोदकं शिरसि दद्यात् पुत्रपौत्रादिवर्धनम्। तस्मात्तस्माच्छिवं मेऽस्त्वा इह लोके परत्र च॥ ॐ मम कुले दीर्घमायुरस्तु अस्तु शान्तिरस्तु अस्तु पुष्टिरस्तु अस्तु वृद्धिरस्तु अस्तु यच्छ्रेयस्तदस्तु यत्पापं रोगं दुःखं दारिद्र्यं तत्प्रतिहतमस्तु अमृताभिषेकोऽस्तु इति स्वशिरोऽभिषिच्य। अपसव्येन पितृद्विजवामभागेऽसव्ये दक्षिणाग्रान्दर्भानास्तीर्य। तदुपरि शुन्धन्तां लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसी॥ इत्यर्घपात्राणि न्युब्जानि स्थापयेत्॥ तत्पात्रे पितृभ्यः स्वधेति मन्त्रेण पूजयेत्। तदुपरि स्वधावाचनीयकुशपत्रत्रयं संस्थापयेत्॥ तच्च पात्रं दक्षिणादानपर्यन्तं न चालयेन्न च स्पृशेत्। ततः सव्येन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विश्वेदेवे युग्मा ब्राह्मणाः

विश्वेभ्यो

दक्षिणजान्वाच्य नमोस्त्वनन्तायेति पठेत्। पुरूरवार्द्रवसंज्ञकेभ्यो देवेभ्यो नमो नमः। अत्रं नमः सु

गन्धं नमः अक्षतं नमः पुष्पाणि धूपं दीपं नैवेद्यं वस्त्रं यज्ञोपवीतं ताम्बूलं पुगीफलं दक्षिणा तु

१३ लसीदलं कुशपत्रद्वयं गृहीत्वा। अद्येह अमुकगोत्रास्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसम्बन्धिनस्तथाऽमु

कगोत्रास्मन्मातामहादित्रयश्राद्धसम्बन्धिनः पुरूरवार्द्रवसंज्ञक विश्वेदेवार्चनविधौ

इमानि गन्धाक्षतपुष्पधूपदीपनैवेद्यताम्बूलपूगीफलवस्त्रयज्ञोपवीततुलसीदलादीनि यथा

विभागं वो नमः स्वाहा। विश्वेषां देवानामर्चनविधेः सर्वं परिपूर्णमस्तु। अस्तु परिपूर्णमिति प्रति

वचः। वामजान्वाच्य। अपसव्येन पितृतीर्थेन पितृभ्यः स्वधेति मन्त्रेण। अत्र गन्धाक्षतपुष्पधूप १३

वासः सपवित्रकरो गन्धैर्गन्धद्वारेति पूजयेदित्युक्तत्वात् गन्धदानं पवित्रसहित एव कुर्यात्। विलेपने तु विशेषमा

ह वृद्धयाज्ञवल्क्यः पवित्रं तु करे कृत्वा यः समालभते द्विजान्। राक्षसानां भवेच्छ्राद्धं निराशाः पितरो गताः समालभनमनु

लेपनम्॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पितृब्राह्मणा अयुग्मा।

दीपनैवेद्यवस्त्रयज्ञोपवीतताम्बूलपूगीफलतुलसीदलादिभिः पितृभ्यो नम इति सम्पूज्य॰ अद्येहाऽ
मुकगोत्रास्मत्पितृपितामहप्रपितामहाऽमुकामुकशर्माणः सपत्नीकावसुरुद्रादित्यस्वरूपा ब्राह्मणा
र्चनविधौ इमानि गन्धाक्षतपुष्पधूपदीपनैवेद्यवस्त्रयज्ञोपवीत आभूषणताम्बूलपूगीफलतु
लसीदलादिनी त्रेधा विभज्य वः स्वधा॥ पितृब्राह्मणार्चनविधौ सर्वं परिपूर्णमस्तु॰ अस्तु परिपू
र्णमिति विप्रोक्तिः। एवं मातामहादित्रयसम्बन्धि ब्राह्मणांश्च पितृभ्यः स्वधेति मन्त्रेण पूजयेत्। ति-
लमोदकमादाय अद्येह॰ असुकगोत्रास्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहामुकामुकशर्माणः
सपत्नीकावसुरुद्रादित्यस्वरूपा ब्राह्मणार्चनविधे इमानि गन्धाक्षतपुष्पधूपदीपनैवेद्यवस्त्रय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

योपवीतताम्बूलपूगीफलतुलसीदलादीनि त्रेधा विभज्य पवः स्वधा। मातामहब्राह्मणार्चनविधे सर्वंप
रिपूर्णमस्तु॰ अस्तु परिपूर्णमिति विप्रोक्तिः। ततो हस्तगतपवित्रे त्यक्त्वा पवित्रान्तरे निधाय सव्यं वि
१४ धाय आचम्य। वैश्वदेविकब्राह्मणाचम्यताम् इति वैश्वदेविकद्विजानाचमयित्वा। तदग्रे भस्मना
214 चतुष्कोणमण्डलं कुर्यात्॥ ॐ यथा चक्रायुधो विष्णुस्त्रैलोक्यं परिरक्षति। एवं मण्डलभस्माङ्कं स
र्वभूतानि रक्षतु॥ इति भस्मना रेखां कृत्वा। अपसव्येन पितृब्राह्मणं आचमयित्वा। मातामहादिब्रा
ह्मणांश्चाचामयित्वा। पितृमातामहब्राह्मणाग्रे चतुष्कोणं मण्डलं भस्मना रेखां कृत्वा। यथा चक्रे
ति पठेत्॥ पत्रावलिं संस्थाप्य दक्षिणतो जलपात्रं च संस्थाप्य सव्येन आज्यार्थान्नादेः किञ्चिद १४

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

छन्दोगा जुहुयुः सव्येनापसव्येन याजुषा इति वृद्धयाज्ञवल्क्योक्तेः

सुदेवाय नाम्नासीदेति मन्त्रेण निवेद्य। क्षारवर्जितं घृताक्तमन्नं पत्रपुटे आदाय। भो ब्राह्मणाः पुष्मदनुज्ञया
अग्नौकरणमहं करिष्ये॥ इति पृष्टे कुरुष्वेति प्रतिवचः। अपसव्यं विधाय। तिलमोटकं गृहीत्वा। घृताक्त
मन्नं मधुरद्रव्युद्धृत्य पितृद्विजपाणौ जुहुयात्। ॐ अग्नये कव्यवाहनाय स्वाहा। इदमग्नये कव्यवाह
नाय। ॐ सोमाय पितृमते स्वाहा। इदं सोमाय पितृमते। इति पितृद्विजपाणौ हुत्वा। किञ्चिन्मातामह
हब्राह्मणहस्ते दत्वा शेषं पिण्डार्थं स्थापयेत्। ततः सव्येन देवपूर्वकं अन्नं परिवे[illegible]। उदङ्मुखो दक्षिण
जान्वाच्य वैश्वदेविकपात्रोपरि परिविष्टमन्नं गायत्र्याभ्युक्ष्य वामहस्तमधः कृत्वा व्यस्ताभ्यां दक्षिणो
उत्तानाभ्यां
त्तराभ्यां न्युब्जाभ्यां पाणिभ्यां ॐ मधुरपात्रमालभ्य जपति। पृथिवीते पात्रं द्यौरपिधानं ब्राह्मणस्य मु

याज्ञवल्क्यः। दत्त्वान्नं पृथिवीपात्रमिति पात्रानुमन्त्रणमिति पात्राभिमन्त्रणम्।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रवेऽघृतेऽघृतं जुहोमि स्वाहा ॐ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम्। समूढमस्य पांसुरे इति द्वि
जानुभ्यां मधोमुखमन्त्रे निवेश्य ॐ विष्णो हव्यं रक्षेति। यवान्विकीर्य ॐ अपहता असुरा रक्षांसि वेदिषद
१५ द इति इदमन्नं इमा आप इदं शाकादिकं सर्वं हव्यम्। इति ॥ अङ्गुष्ठग्रहणम्। कुशपत्रद्वयं गृहीत्वा वामहस्ते
L15 न पत्रावलिं दधानः॥ ॐ अद्येह अमुकगोत्राऽस्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसम्बन्धिभ्यस्तथाऽमुकगोत्रास्मन्मा
तामहादित्रयश्राद्धसम्बन्धिभ्यः पुरूरवार्द्रवसंज्ञकेभ्यो विश्वेभ्यो देवेभ्यो इदमन्नं समोदकं घृताद्युपस्कारसं
हितं यत्परिविष्टं यत्परिवेष्यमाणं ब्राह्मणास्यात् तृप्तिपर्यन्तं निषिद्धवर्जितं अमृतस्वरूपान्नं। यथा विभा राम
गं वो नमः स्वाहा। इति भूमौ जलं निःक्षिपेत्। इदं पुरूरवार्द्रवसंज्ञकेभ्यो विश्वेभ्यो देवेभ्यो नमः ॐ तत्सन्नमम १५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF.

अपहता इति मन्त्रेण ब्राह्मणानामग्रतो भूमावेव तिलान्विकिरेदिति गदाधरः। यावदुष्णमन्नं ताव
दियम्नः ४

इति त्यागः। अपसव्यं विधाय पित्रादिपात्रे परिविष्टमन्नं गायत्र्याजलेनाभ्युक्ष्य पूर्ववद्वामहस्तमधः कृत्वा दक्षि
णोत्तराभ्यामुत्तानाभ्यां पाणिभ्यां (न्युब्जाभ्यां) ॐ मधु ३ पात्रमालभ्य आलभ्य जपति। ॐ पृथिवी ते पात्रं द्यौरपिधानं ब्राह्म
णस्य मुखेऽमृते ऽमृतं जुहोमि स्वधा। ॐ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम् समूढमस्य पांसुरे। इत्यनेन
द्विजाङ्गुष्ठमन्नेऽवगाह्य निवेश्य। ॐ विष्णो कव्यमिदं रक्षेति तिलान्विकीर्य। ॐ अपहताऽसुरा रक्षांसि वे
दिषद इति पठेत्। पूर्वादङ्गुष्ठग्रहणम्॥ इदमन्नं इमा आप इदमाज्यम् इदं शाकादिकं सर्वं कव्यम्। ततः
सजलमोदकमादाय। ॐ अद्येह अमुकगोत्रेभ्यो ऽस्मत्पितृपितामहप्रपितामहेभ्यो ऽमुकामुकशर्मभ्यः
सपत्नीकेभ्यो वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्य इदमन्नं सोदकं घृताद्युपस्कारसहितं यत्परिविष्टं यत्परिवेक्ष्यमाणं

तिलैर्व्रीहियवैर्माषैरद्भिर्मूलफलेन वा। दत्तेन मासं प्रीयन्ते विधिवत्पितरो नृणाम्। अस्यार्थः = तिलधान्ययवमाषजल
मूलफलानामन्यतमेन यथाशास्त्रं श्रद्धया दत्तेन मनुष्याणां पितरः तृप्यन्ति, कृष्णमाषास्तिला [illegible] श्रेष्ठाः सर्वयज्ञा
लय इति वायुपुराणवचनात् माषैरिति कृष्णमाषा वोद्धव्याः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ब्राह्मणास्तान्तृप्तिपर्यन्तं· अमृतस्वरूपान्नं त्रेधा विभज्य पवः स्वधा नमः· इति भूमौ निःक्षिपेत्। इदमस्मत्पितृपिता
महप्रपितामहेभ्यो ऽमुकामुकशर्मभ्यः सपत्नीकेभ्यो वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्यस्तत्तत्सन्नमम। इति त्यागः। एवंमा
१८ तामहादिपात्रे परिविष्टमन्नं गायत्र्याभ्युक्ष्य· पूर्ववत्पात्रमालभ्य पृथिवीतेति पठित्वा। इदं विष्णुरिति प
ठेत्। अन्ने द्विजाङ्गुष्ठं निवेश्य ॐ विष्णो कव्यं रक्षेति· तिलान्विकीर्य· अपहतेति पठेत्। पूर्ववदङ्गुष्ठ
ग्रहणम्। इदमन्नमिति पठेत्। सजलमोदकमादाय· अद्येह· अमुकगोत्रेभ्यो ऽस्मन्मातामहप्रमातामह
हवृद्धप्रमातामहेभ्यो ऽमुकामुकशर्मभ्यः सपत्नीकेभ्यो वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्य इदमन्नं सोदकं घृता रामः
द्युपस्करसहितं यत्परिविष्टं यच्च परिवेक्ष्यमाणं ब्राह्मणस्यातृप्तिपर्यन्तं· अमृतस्वरूपान्नं यथाविभा १९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF.

गं वः स्वधा नमः॥ इदमस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहेभ्योऽमुकामुकशर्मभ्यः सपत्नीकेभ्यो
वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्यो न तत्सन्न मम। इति त्यागः। ततः सव्येनोदङ्मुखो वैश्वदेविकद्विजकरे अपोशानं द
त्वा यवकुशपत्रद्वयमादाय। ॐ ये देवासो दिव्येकादशस्थ पृथिव्यामध्येकादशस्थ अप्सुक्षितो महिनैका
दशस्थ ते देवासो यज्ञमिमं जुषध्वम्। ॐ नमो देवेभ्य इति यवान्कुशान्विसृज्य। वैश्वदेविकद्विजं यथासु
खं जुषध्वम्॥ इति वदन्प्रणमेत्॥ ततोऽपसव्येन दक्षिणाभिमुखः पितृब्राह्मणकरे अपोशानं दत्वा। तिल
मोदकमादाय। ॐ ये चेह पितरो ये च नेह यांश्च विद्मयां २ उ च न प्रविद्म। त्ववेत्थ इति ते जातवेदः स्वधाभिर्यज्ञ
ं सुकृतं जुषस्व। ॐ स्वधा पितृभ्य इति तिलमोदकं विसृज्य पितृद्विजं यथासुखं जुषध्वम्। इति वदन्प्रणमे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

सकृत्त्रिर्वा पठेदितिगदाधरैः ८

त्॥ एवं मातामहद्विजेभ्योऽप्यशातं दत्वा तिलमोदकं विसृज्य मातामहद्विजं यथासुखं जुषध्वमिति वदन्प्रणा
११ मेत्॥ ततः कृताञ्जलिः॥ पितापितामहश्चैव तथैव प्रपितामहः॥ तृप्तिं प्रयान्तु मे भक्त्या यन्मयैतदुदाहृतम्॥
मातामहस्तृप्तिमुपैतु तस्य तथा पिता तस्य पिता तथान्यः॥ विश्वे च देवाः परमां प्रयान्तु तृप्तिं प्रणश्यन्तु च यातु
117 धानाः॥ २॥ यज्ञेश्वरो हव्यसमस्तकव्यभोक्ताव्ययात्मा हरिरीश्वरोऽत्र॥ तत्सन्निधानादपयान्तु सद्यो रक्षांसि स
र्वाण्यसुराश्च सर्वे॥ इति पठेत्॥ अपसव्येन विप्रपूजनम्॥ ततो विप्रेष्वश्नत्सु सव्येन प्राङ्मुखः प्रणवव्याहृ
तिपूर्वां गायत्रीं मधुवातेत्यादि ऋचो रक्षोघ्नीऋचः पितृसूक्तादिसूक्तानि अन्यानि पुराणोक्तानि पावनानि स्तो
त्राणि च पठेत्॥ अपसव्येन। मध्वाज्यदुग्धचन्दनकर्मपात्रोदकतिलतुलसीदलयुतमन्नं शाकलवणादि रामः ११

ब्राह्मणाश्च संयता अविमुक्तभाजना दक्षिणोद्धृतजलपात्रा मौनिनः। अपेक्षितमन्नादि अङ्गुल्यादिसंज्ञया दर्शयन्तः
अतिवारिताः अकृतजानुनिपाता अन्तर्जानुकराः परस्परमस्पृशन्तोऽन्नमवलोकयन्तो निःशब्दं भुञ्जीरन्। भोजयित्वा च
इदं मिष्टं इदं स्वादु इत्यादिगुणोच्चारणपूर्वकं प्रीत्याऽन्नं देयं मध्येमध्ये च शीतसुरभि वस्त्रपूतं जलं देयमिति। इदानी
मेव पिण्डकरणमिति पक्षे,

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कोस्यकार्योऽग्निसंस्कार इति निषेधात्संस्काराणेन द्वबालानां तथा कुलस्त्रीणां अदृष्टदोषाणां वे संस्कारस्तेषां पात्र स्थप्राक्छिष्टं दर्भेषु यो विकरः स भागः स्यात्। अन्ये तु त्यागिनामिति गर्वादित्यागिनां कुलयोषितामिति। स्यातत्रैणान् कुलयोषितामनूढकन्यानामिति व्याचक्षते। गोविन्दराजस्तु त्यागिनां कुलयोषितामिति स्वकुलं त्यक्त्वा गता नां कुलस्त्रीणाम् ॥

व्यतिरिक्तं मग्नौ करणाशेषसहितं पात्रे कृत्वा विल्वफलोपमान्पिण्डान्षट् पिण्डास्पत्नीस्त्रयं वा कुर्यात्। ततो ब्राह्मणांस्तृप्तान्ज्ञात्वा सव्येन शाकाद्याहाराः क्षमध्वमित्युक्त्वा। सम्यं कृत्वा। भो ब्राह्मणाः युष्मदनुज्ञया विकरप्रदानमहं करिष्ये इति पृष्टे। कुरुष्वेत्यनुज्ञातः अपसव्यं विधाय। नैऋत्यदिशि तिलोदक मभिषिच्य कुशान्निधाय विकरासनं दद्यात्। तिलमोदकं गृहीत्वा॥ ॐ असंस्कृतप्रमीतानां त्या गीनां कुलयोषिताम्। उच्छिष्टभागधेयानां दर्भेषु विकरासनम्॥ इति कुशोपरि आसनं दत्वा। घृताक्त मन्नमादाय मोदकं चादाय। ॐ अग्निदग्धाश्च ये जीवा येप्यदग्धाः कुले मम॥ भूमौ दत्तेन तृप्यन्तु तृप्ता यान्तु पराङ्गतिम्॥ येषां न पचते माता येषां न पचते पिता॥ उच्छिष्टं ये च काङ्क्षन्ति तेभ्योऽन्नं दत्तमक्षयम्।

Nepal Sanskrit University, Dang

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इति पितृतीर्थेन तदन्नं विकीर्य। पुनस्तिलोदकं निषिच्य। उच्छिष्टभागिभ्यो नमः इत्याचारात् कुशाक्षतैः सम्पू
ज्य हस्तगतपवित्रं त्यक्त्वा पवित्रान्तरे निधाय हस्तौ पादौ प्रक्षाल्य सव्येनाचम्य। आद्यदेशं गत्वा द्विराच
१८ मेत्। वैश्वदेविकद्विजपाणौ सकृदपो दत्वा पुनरपसव्येन पित्रादिमातामहादिब्राह्मणकरे सकृदपो द
118 त्वा। ततः सव्येन प्राङ्मुखः प्रणवव्याहृतिपूर्वां गायत्रीं जपेत्॥ मधुवाता इति ऋचो मधु ३ इति च जप्त्वा वै
श्वदेविकद्विजं पृच्छेत्। भो ब्राह्मणाः अस्मिन्पाकमध्ये यत्किञ्चिद्रोचते तं नीयतां तत्प्राप्त्यर्थं इति पृष्टे रोचिता
स्म इति प्रतिवचः। शेषमन्नं किं क्रियतामिति पृष्टे इष्टैः सह भुज्यतामिति प्रत्युक्तिः। अपसव्येन एवमेव प्र
श्नोत्तरं पित्रादिमातामहादिब्राह्मणयोरपि कुर्यात्। ततो वालुकातुलसीमृदादिभिः पूर्वोत्तरप्रदेशे चतु

पित्रादि विप्रोत्तरप्रदेशे

देशस्य इतिव
कुवचनात्सर्वे
प्रष्टव्याः

राम:
१८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रत्नां वेदिंकल्पयित्वा· गोमयोदकेन समुपलिप्य· त्रिभिर्दर्भैः ॐ अपहता असुरा रक्षांᳬसि वेदिषदः
इति दक्षिणाग्रां रेखाद्वयं लिखित्वा· तिलोदकेनाभ्युक्ष्य· ज्वलदुल्मुकं गृहीत्वा। ॐ ये रूपाणि प्रतिमुञ्च
माना असुरा सन्तः स्वधया चरन्ति· परापुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्टां ल्लोकात्प्रणुदात्यस्मात्। इति वे
द्युपरि भ्रामयित्वा नैर्ऋत्यां दिशि निक्षिपेत्॥ उदकस्पर्शः। ततोऽवनेजनम्। तिलमोदकमादा
य। अद्येहामुकगोत्र अस्मत्पितरमुकशर्मन्वसुस्वरूप सपत्नीक महालयान्तर्गत अमुकपार्वण
श्राद्धे — पीठासनेऽवने निक्ष्व। इति पितृतीर्थेन रेखामूलेऽवनेजनं दत्वा तद्दक्षिणातो रेखाम
ध्ये पितामहाय तद्दक्षिणातो रेखाग्रे प्रपितामहाय दत्वा द्वितीयरेखामूलमध्याग्रेषु मातामह

इति पितृतीर्थेन रेखामूलेऽवनेजं दत्वा· तद्दक्षिणातो रेखामध्ये पितामहाय· तद्दक्षिणतो रेखाग्रे प्रपिता
महाय· द्वितीयरेखामूलमध्याग्रेषु मातामहादित्रिभ्योऽवनेजनं तथैव दद्यात्।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दिविभ्योऽवनेजनं तथैव दद्यात्। अद्येहामुकगोत्र अस्मत्पितामह अमुकशर्मन् सपत्नीक रुद्रस्वरूपम
१६ हालयान्तर्गत अमुकपार्वणश्राद्धे पिण्डासने ऽवनेनिक्ष्व। अद्येहामुकगोत्र अस्मत्प्रपितामहामुकश
र्मन् सपत्नीक आदित्यस्वरूपमहालयान्तर्गत अमुकपार्वणश्राद्धे इदं पिण्डासने ऽवनेनिक्ष्व। अद्येह अ
मुकगोत्रास्मन्मातामहामुकशर्मन् सपत्नीक वसुस्वरूप·म· अमुकपार्वणश्राद्धे इदं पिण्डासने ऽवनेनि
क्ष्व। अद्येहामुकगोत्रास्मत्प्रमातामहामुकशर्मन् रुद्रस्वरूप·म· अमुकपार्वणश्राद्धे इदं पिण्डासने
ऽवनेनिक्ष्व॥ अद्येहामुकगोत्रास्मद्वृद्धप्रमातामह अमुकशर्मन् सपत्नीक आदित्यस्वरूप·म· अमुक राम:
पार्वणश्राद्धे इदं पिण्डासने ऽवनेनिक्ष्व॥ उपमूलं लूनकुशास्तरणम्। सव्येन पदस्तरणम्। ईशान १६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विष्णुकमलासनकार्तिकेयवह्नित्रयार्करजनीगणेभ्याराणाम्। कौन्त्वामोऽपकलशोद्भवकाश्यपानां
पादान्नमामिशिरसापितृमुक्तिहेतोः॥ॐगङ्गायैनमः। ॐगयायैनमः। ॐगदाधरायैनमः। ॐकुरुक्षे-
त्रायनमः। ॐपुष्करायनमः। इतितीर्थानिनत्वा। भोब्राह्मणाःयुष्मदनुज्ञयापिण्डप्रदानमहङ्करिष्ये।
इतिसव्यापसव्येनब्राह्मणांपृष्ट्वा। कुरुष्वेतिप्रतिवचः॥अपसव्येन वामजानुनिपात्य। सतिलमोद
कमादायपिण्डंगृहीत्वा। अद्येह। अमुकगोत्रअस्मत्पितरमुकशर्मन्सपत्नीकवसुस्वरूप। म। अमुक
पार्वणश्राद्धे एषोऽन्नपिण्डोऽमृतस्वरूपोमद्दत्तस्तेस्तुस्वधा॥इदंभूमिर्गयातुल्या। इदमुदकंगङ्गाज
लतुल्यम्। अमुकगोत्रायास्मत्पित्रेऽमुकशर्मणेसपत्नीकायवसुस्वरूपायतस्मैन्नमम॥अद्येहामुक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

गोत्रास्मत्पितामहामुकशर्म्मन्सपत्नीकरुद्रस्वरूप स· अमुकपार्वणश्राद्धे एषोन्नपिण्डोऽमृतस्वरूपो म
२० द्दत्तस्तेस्तु। इयं भूमिर्गयातुल्या· इदमु· गङ्गा· अमुकगोत्रायास्मत्पितामहायामुकशर्म्मणे सप· रुद्र·।अद्ये
ह· अमुकगोत्रास्मत्प्रपितामहामुकशर्म्मन्सपत्नीक आदित्यस्व· एषोऽन्नम द्दत्तस्तेस्तु·। इयं भू· इदमु०
120 गङ्गाजल· अमुकगोत्रायास्मत्प्रपितामहायामुकशर्म्मणे सप· आ· स्व·।। अद्येह· अमुकगोत्रास्मन्मातामह
हामुकशर्म्मन्सप· वसुस्व· महालयान्तर्गते अमुकपार्वणश्राद्धे एषोन्नोऽमृतस्वरूप स्तेस्तु। इयं भू· गया·
इदमु· गङ्गा· अमुकगोत्रायास्मन्मातामहायामुकशर्म्मणे सप· वसु०।। अद्येहामुकगोत्रास्मत्प्रमातामह राम:
ह अमुकशर्म्मन् रुद्रस्वमहालये एषोन्नोम द्दत्तस्तेस्तु।। इदं भू· गया· इदमु· गङ्गा· अमुक· अस्मत्प्रमा· अमु २०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क॰सपत्नीकायहदत्तं॰। अद्येहामुकगोत्रास्मत्कृष्णप्रमातामहामुकशर्मन्नादित्यस्वरूप एषोन्नोमद्दत्तमस्तु·
इदंभूमि·इदमुद·गङ्गा· अमुकगोत्रापास्मत्द्वृद्धप्र·अमुक·सपत्नी·आदित्यस्वं॰। ततोलेपभागीनामयं
भागोऽस्तु। इतिलेपभागंदद्यात्· ततः कुशेनहस्तलेपोन्मार्जनम्। वेद्यास्तृतकुशमूलेषुकार्यंतेनत
प्तिर्लेपभाजाम्। वेद्यास्तृतकुशेनहस्तलेपोन्मार्जनंकृत्वा। हस्तगतपवित्रंत्यक्त्वा·पवित्रान्तरेनि
धाय· हस्तौपादौप्रक्षाल्य· सव्येनपिण्डदानाचमनंकृत्वा। अपसव्येनपुष्पाण्यादायोत्थाय। ॐ
अत्रपितरोमादयध्वंयथाभागमावृषायध्वम्· इतिमन्त्रंपिण्डसम्मुखमुक्त्वा·सव्यंविधाय·वामा
वर्तेनोदङ्मुखोभूत्वा·श्वासधारणंयथाशक्तिकृत्वापितॄन्ध्याय·स्वप्रदक्षिणामावृत्य·अपसव्येनपि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

णसंमुखोभूत्वा ॐ अमीमदन्त पितरो यथाभागमावृषायिषत। इतिमन्त्रमुक्त्वा तानिपुष्पाणि पिण्डोपरि
२१ निक्षिपेत्। ततः प्रत्यवनेजनम्। अद्येहामुकगोत्रास्मत्पितरमुकशर्मन् सपत्नीक वसुस्वरूप महालया-
न्तर्गत·अमुकपार्वणश्राद्धे इदं पिण्डं प्रत्यवनेजने निक्ष्व। अद्येहामुकगोत्रास्मत्पितामहामुकशर्मन्
|२१| सपत्नीक रुद्रस्वरूप महालयान्तर्गत अमुकपार्वणश्राद्धे· इदं पिण्डं प्रत्यवनेजने निक्ष्व। अद्येहामु
कगोत्रास्मत्प्रपितामहामुकशर्मन् सपत्नीक आदित्यस्वरूप मह· अमुक·पा·श्राद्धे इदं पिण्डं प्रत्यव
नेजने निक्ष्व॥ अद्येहामुकगोत्रास्मन्मातामहामुकशर्मन् सपत्नीक व·महालयान्तर्गत अमुकपा॰ एम:
श्राद्धे पिण्डं प्र॰॥ अद्येहामुकगोत्रास्मत्प्रमातामहामुकश॰ सपत्नीक रुद्रस्वरूप महालयान्तर्गत २१

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF.

नमोव इति षट् नमस्काराः इति गदाधरः

अमुकपार्वणश्राद्धेपिण्डेप्र॥अद्येहामुकगोत्रास्य वृद्धप्रमातामहामुकशर्मन्सपत्नीकआदित्यस्वरूप
महालयान्तर्गतअमुकपार्वणपार्वणश्राद्धेपिण्डेप्र॰।इति प्रतिपिण्डप्रत्यवनेजनंदत्वा॰किञ्चिन्नीविं
विस्रंस्योक्षाय्यपुष्पाक्षतै र्नमोव इतिषडञ्जलींकृत्वा।नमोवः पितरोरसायनमोवः पितरःशोखायन
मोवः पितरोजीवयनमोवः पितरःस्वधायैनमोवः पितरोघोरायनमोवः पितरोमन्यवे इत्यन्तैःषड
ञ्जलिंकृत्वा नमोवः पितरः पितरोनमोगृहान्नः पितरोदत्तसतोवः पितरोदेष्मे॥इतिमन्त्रंजप्त्वा॰
एतद्वः पितरोवास इति प्रतिपिण्डं त्रिगुणितंसूत्रंदद्यात्।ततः स्वजपात्रोदकेन प्रतिपिण्डमूर्जं
कराणाम्।ॐ ऊर्जंवहन्तीरमृतंघृतंपयःकीलालंपरिस्रुतम्।स्वधास्थतर्पयतमेपितॄन्।त्रिरावृत्तिः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

सव्येनदेवताभ्यइतित्रिर्जपः।भोब्राह्मणायुष्मदनुज्ञयापिण्डार्चनमहंकरिष्ये।इतिपृष्टेकुरुष्वेत्य
२२ नुज्ञातः।अपसव्येनपिण्डपूजनम्।पितृभ्यःस्वधायिभ्यःस्वधानमःपितामहेभ्यःस्वधायिभ्यःस्वधान
मःप्रपितामहेभ्यःस्वधायिभ्यःस्वधानमः॥अक्षन्पितरोमीमदन्तपितरोतीतृपन्तपितरःपितरःशुन्ध
L22 ध्वम्।पुनन्तुमापितरःसोम्यासःपुनन्तुमापितामहाःपुनन्तुप्रपितामहाः॥पवित्रेणशतायुषा।पुन
न्तुमापितामहाःपुनन्तुप्रपितामहाः।पवित्रेणशतायुषाविश्वमायुर्व्यश्नवै।इतिमन्त्रेणपूजयेत्पि
ण्डस्थपितृभ्योऽर्घंनमः।सुगन्धंनमः।अक्षताःपुष्पाणिधूपंदीपंनैवेद्यंताम्बूलंपूगीफलम्‌·वस्त्रंय- राम:
ज्ञोपवीतम्‌दक्षिणांतुलसीदलादीनिसमर्पयामिनमः सजलमोटकमादाय।अद्येहामुकगोत्राः २२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF.

स्मत्पितृपितामहप्रपितामहाः अमुकामुकशर्माणः सपत्नीका वसुरुद्रादित्यस्वरूपास्तथाऽमुकगोत्राः
अस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहा अमुकामुकशर्माणः सपत्नीका वसुरुद्रादित्यस्वरूपा म
हालयान्तरगत अमुकपार्वणश्राद्धे पिण्डार्चनविधौ इमानि गन्धाक्षतपुष्पधूपदीपनैवेद्यवस्त्रय
ज्ञोपवीत ताम्बूल पूगीफल आभूषण तुलसीदलादीनि यथाशक्त्युपकल्पितानि यथाविभागं वः स्व
धा· भो ब्राह्मणा पिण्डार्चनविधेः सर्वं परिपूर्णमस्तु। अस्तु परिपूर्णमिति प्रतिवचः॥ हस्तगतपवि
त्रे त्यक्त्वा पवित्रान्तरे निधाय। सव्येनाचम्य। अपसव्येन पिण्डाग्रभूमौ सुप्रोक्षितमस्तु। इति संप्रोक्ष्य॥
वैश्वदेविकाद् ब्राह्मणात्र हस्ते पृथक्पृथक्सव्यापसव्येन जलं दद्यात्॥ अपां मध्ये स्थिता देवाः सर्वमप्सु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

प्रतिष्ठितम्। ब्राह्मणास्यकरेन्यस्ताःशिवाआपोभवन्तुमे॥ इत्युक्तेभवन्तुशिवापइतिविप्रोक्तिः।पुनस्ते
२३ षांहस्तेपुष्पम्॥ लक्ष्मीर्वसतिपुष्पेषुलक्ष्मीर्वसतिपुष्करे। लक्ष्मीर्वसतिसदागोष्ठेसौमनस्यंसदास्तु
मे॥ अस्तुसौमनस्यमिति प्रतिवचः। पुनस्तेषांहस्तेऽक्षतांदद्यात्॥ अक्षतंचास्तुमेनित्यंशान्तिर्वृद्धि
123 र्यशोऽस्तुमे॥ यच्छ्रेयस्करंलोकेतत्तदस्तुसदामम। इत्युक्तेऽक्षतंचारिष्टमस्त्विति प्रतिवच स्ततःसव्येन
प्राङ्मुखः। कर्मपात्रोदकेनकुशैर्मूर्द्धाभिषेकः। अस्मत्कुलेदीर्घमायुरस्तु· अस्त्वितिसर्वत्रप्रतिवचः·
शान्तिरस्तु·पुष्टिरस्तु· वृद्धिरस्तुयच्छ्रेयस्तदस्तु·यत्पापंरोगः शोकोदुःखं दारिद्र्यं तत्प्रति हतमस्तु इति रामः
भूमौनिषिञ्च्य·अमृताभिषेकोऽस्तु· इति· पुनःशिरसि अभिषिञ्चेत्। ततः अक्षय्योदकदानम्॥ २३

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यवकुशजलान्यादाय। अद्येहामुकगोत्राणामस्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसम्बन्धिनां तथाऽमुकगोत्राणामस्मन्मातामहा
दित्रयश्राद्धसम्बन्धिनां पुरूरवार्द्रवसंज्ञकानां विश्वेषां देवानां महालयान्तर्गत अमुकपार्वणश्राद्धे
इदमन्नोदकादियद्दत्तं तदक्षय्यमस्तु· अस्तु अक्षय्यमिति प्रतिवचः। अपसव्येन जलमोटकं गृहीत्वा·
अद्येहामुकगोत्रस्यास्मत्पितुरमुकशर्मणः सपत्नीकस्य वसुस्वरूपस्य महालयान्तर्गत अमुकपार्वण
श्राद्धे इदमन्नोदकादियद्दत्तं तदक्षय्यमस्तु· अस्तु अक्षय्यमिति विप्रोक्तिः॥ पिण्डोपरि जलम्॥
ब्राह्मणहस्ते मोटकम्। अद्येहामु॰ गोत्रस्य॰ अस्मत्पितामहस्यामुकशर्मणः सपत्नीकस्य रुद्र॰ म·
हालया॰ अमुकपार्वणश्राद्धे इदम॰ तदक्षय्यमस्तु· अस्त्वक्षय्यमिति। अद्येहामुकगोत्रस्यास्मत्प्रपिता-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

महस्यामुकशर्मणः सपत्नीक आदित्यस्वरूप महालयान्तर्गत अमुकपार्वणश्राद्धे इदमन्नं तदक्ष
य्यमस्तु अस्तु अक्षय्यम्॥ मातामहादि द्विजकरे दत्वा। अद्येहामुकगोत्रस्यास्मन्मातामहस्या
२४ मुक० सपत्नी० वसुस्वरूप महालयान्त० अमुकपार्वण श्राद्धे इदमन्न० तदक्षय्य० अस्तु अक्षय्य०
१२४ अद्येहामुकगोत्रस्यास्मत्प्रमातामहस्यामुकशर्मणः सपत्नीक रुद्रस्वरूपमहालयान्तर्गतअ
मुकपार्वणश्राद्धे इदमन्नं तदक्षय्यमस्तु अस्त्वक्षय्यं॥ अद्येहामुकगोत्रस्यास्मद्वृद्धप्रमाता
महस्यामुकश० सप० आदित्यस्वरूप० महालयान्तर्गत अमुकपा० श्राद्धे इदम० तदक्षयम
स्तु अस्त्वक्षयम्॥ सव्येनाऽऽशीर्ग्रहणम्॥ ॐ अघोराः पितरः सन्तु इत्युक्ते सन्त्विति प्रतिवचः। राम: २४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ गोत्रंनोवर्धन्तांदातारोनोभिवर्धन्तां॰ वर्द्धन्तांवेदाः॰ वर्द्धन्तां२ सन्ततिर्वर्द्धन्तां२ अश्वाचनोमाव्य
गमत्॰ माव्यमत्। बहुदेयंचनोस्तु॰ अस्तु॰ अन्नंचनो बहुभवेत्॰ भवतु॰ अतिथींश्चलभेमहि न
मध्वम्॰ याचितारश्चनःसन्तु॰ सन्तु। मायाचिष्मकंचन मायाचेथाः॥ इत्येताएवाशिषःसत्यास
न्तु। इत्याशिषंप्रतिगृह्य॰ अपसव्यादिविधाय। स्वधावाचनीयान्कुशान्[illegible]जपात्रोपरिस्थिता
न्पिण्डेषु दक्षिणाग्रांश्चास्तीर्य। भोब्राह्मणायुष्मदनुज्ञया स्वधांवाचयिष्ये इति पृष्टे वाच्यता
मिति विप्रोक्तिः। सतिलमोदकमादाय॥ अद्येहामुकगोत्रेभ्योऽस्मत्पितृभ्योऽमुकशर्मभ्यः सप
त्नीकेभ्यो वसुस्वरूपेभ्योमहालयान्तरगतअमुकपार्वणश्राद्धेब्राह्मणानामधुरस्वधोच्यतामि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तिविप्रकोरजलम्· पितृभ्योऽक्षम्॥ अस्तुस्वधेति प्रतिवचनम्॥ अद्येहामुकगोत्रेभ्योऽस्मत्पितामहे-
२५ भ्योऽमु·शर्मभ्यः सपत्नीकरुद्ररूप·महालयां· अमुकपार्वणश्राद्धेब्राह्मणामध्युर अस्तु। अद्येहा
मुकगोत्रेभ्योऽस्मत्प्रपितामहेभ्योऽमुकश०सपत्नीकआदित्यमहालयां०अमुकपा०श्राद्धेब्रा०॥ अद्येहामु
125 कगोत्रेभ्योऽस्मन्मातामहेभ्यः सप०वसु०महालयान्तरगत अ०पा·श्राद्धेब्रा०॥ अद्येहामुकगोत्रेभ्यो
स्मत्प्रमातामहेभ्यः सप०रुद्र०महालयां· अमुकपा श्राद्धेब्रा०॥ अद्येहामुकगो०अस्मद्वृद्धप्रमाता
महेभ्योऽमुकश०आ०स्वरूपेभ्यो महालयां·अमुकपा०श्राद्धेब्राह्मणा· अस्तु॥ ततः स्वधावाचनीय राम:
कुशेषु स्वङ्गपात्रेणार्घ्येन पितृतीर्थेन प्रतिपित्राऽमूर्जकरणम्। ततोदुग्धेन ऊर्जकरणम्॥ ॐ ऊर्जं २५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वहन्तीरमृतं घृतं पयः कीलालं परिस्रुतम्। स्वधास्थतर्पयमे पितॄन्॥ विरावृत्तिः। अर्घपात्रमुत्तानं कृ
त्वा। ततः सव्यं विधाय पितृमातामहब्राह्मणदक्षिणा सङ्कल्पः। देयद्रव्यं संप्रोक्ष्य संपूज्य। हिरण्य
गर्भगर्भस्थं हेमबीजं विभावसोः अनन्तपुण्यफलदमतः शान्तिं प्रयच्छमे॥ तिलमोदकमादाय।
ॐ विष्णुरित्यादि देशकालौ सङ्कीर्त्यामुकगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां अमुका
मुकशर्मणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां तथाऽमुकगोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमा
तामहानाममुकामुकशर्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणामक्षय्यतृप्तिकामनया
कृतस्य महालयान्तर्गत अमुकपार्वणश्राद्धस्य साङ्गतासिद्ध्यर्थं न्यूनातिरिक्तपरिपूर्णार्थमि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मो रजतनिष्कयीभूतां दक्षिणां ताम्रमादित्यदैवतं पितृमातामहब्राह्मणाभ्यां यथाभागं संप्रददे तत्स

न्नमम सङ्कल्पः ॥ पुन वैश्वदेविकद्विजाय । देयद्रव्यं संप्रोक्ष्य सम्पूज्य । यवकुशजलान्यादाय ॥ ॐ अ

२६ द्येहेत्यादिदेशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रास्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसंबन्धिनां तथामुकगोत्रास्मत्

128 मातामहादित्रयश्राद्धसंबन्धिनां पुरूरवार्द्रवसंज्ञकानां विश्वेषां देवानां कृतस्य महालयान्तर्ग

तअमुकपार्वणश्राद्धस्य साङ्गतासिद्ध्यर्थं न्यूनातिरिक्तपूर्त्यर्थमिमां सुवर्णनिष्कयीभूतं द्रव्यं

ताम्रमादित्यदैवतं वैश्वदेविकब्राह्मणाय तुभ्यमहं संप्रददे तत्सन्न मम तथेमां भूयसीं दक्षि राम:

णाञ्च रजतं चन्द्रदैवतं ताम्रं श्रीसूर्यदेवताकं नानानामगोत्रेभ्यो नानानामशर्मभ्यो ब्राह्मणेभ्यः २६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

आवाहनं स्वधाशब्दः पिण्डोऽग्नौकरणं तथा। विकिरं पिण्डदानं च साङ्कल्पे श्राद्धे विवर्जयेत्। साङ्कल्पन्तु यदा कुर्यान्नकुर्यात्पात्रपूरणम्। पात्रपूरणमित्यस्य हस्तार्घपात्रस्येति शेषः (इति संवर्त्तः)

कन्याकुमारेभ्यः सुवासिनीबालणीभ्यश्च यथायथा विभागं विभज्य दानमहमुत्सृजे॥ इति दक्षिणा। हस्तगतपवित्रे त्यक्त्वा पवित्रान्तरे निधाय। स्वतिलकम्॥ सत्यानुष्ठानसम्पन्नाः सर्वदा यज्ञवृद्धयः॥ पितृमातृपराश्चैव सन्त्वस्मत्कुलजा नराः॥ विशेषपूजा॥ आयुः प्रजां धनं विद्यां स्वर्गं मोक्षं सुखानि च। प्रयच्छन्तु यथा राज्यं नृणां पितृपितामहाः॥ आयुः पुत्रान्यशः स्वर्गं कीर्तिं पुष्टिं बलं श्रियम्। पशुं सुखं धनं धान्यं प्राप्नुयात्पितृपूजनात्॥ इहास्माकं शिवं शान्तिरायुरारोग्यसम्पदः। वृद्धिः सन्तानवर्गस्य जायतामुत्तरोत्तरा॥ अपसव्येन। पितामहपिण्डमुत्थाप्य सव्येन स्थाल्यां निधायाऽवजिघ्रेत्॥ पिण्डस्थाने शङ्खचक्रादिकं विलिख्य शङ्खायनमः। चक्रायनमः। इति गन्धपुष्पाक्षतैः संपूज्य। तत्र दीपं संस्थाप्य जलेनाभ्युक्ष्य गन्धाक्षतैः

आवश्यकोपवासे प्राप्ते पितृसेवितं श्राद्धशिष्टमाघ्रायोपवसेत्। तथा च श्रुतिः। अवघ्रेयमेव तन्नैव प्राशितं नैवाप्राशितमिति, २

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

संपूज्य·ॐ वसन्ताय नमः।ग्रीष्माय नमः·वर्षाभ्यो नमः·शरद्भ्यो नमः·हेमन्ताय नमः·शिशिराय नमः।इति षड्
२१ तूनमस्कृत्य·अस्कन्नमम्पुष्प·अञ्जलिं बध्वा।यान्तु पितृगणाः सर्वे यतस्थानादुपागताः॥सर्वे ते हृष्टमन
सः सर्वान्कामान्ददातु मे॥ये लोका दानशीलानां ये लोकाः पुण्यकर्मणाम्॥सम्पूर्णां सर्वभोगैस्तु तान्व्रजध्वं
127 सुपुष्कलाम्॥ततो दीपस्थाने दीपः।अपसव्येन पिण्डस्थाने पिण्डम्।हस्तगत पवित्रं त्यक्त्वा पवित्रान्तरे निधा
(पिण्डोपरि) य।ततः कर्मपात्रोदकेन·खड्गपात्रेण तर्पणम्॥यः कश्चित्पितृरूपेण तिष्ठते परमेश्वरः।सोयं श्राद्धप्रदानेन
तृप्तिं लभतु शाश्वतिम्॥गयायां पिण्डदानेन स्वयमेको जनार्दनः॥यं दृष्ट्वा पुण्डरीकाक्ष मुच्यते च ऋणात्रयात्। रामः
पञ्चक्रोशं गयाक्षेत्रं क्रोशमेकं गयाशिरः॥यत्र यत्र स्मरिष्यामि पितॄणां दत्तमक्षयम्।शमीपत्र प्रमाणेन पिण्डं २१

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अमावास्यां क्षयो यस्य पितृपक्षेऽथवा पुनः। सपिण्डीकरणादूर्ध्वं तस्योक्तः पार्वणो विधिः॥

दद्यादुद्याङ्गिरे। उद्धरेत्सप्तगोत्राणि कुलमेकोत्तरं शतम्॥ पितुः शतगुणं पुण्यं सहस्रं मातुरुच्यते। भगिन्यां शतसा
हस्रं सोदर्ये दत्तमक्षयम्॥ तिलकुशजलान्यादाय। अद्य दिनेऽपरमपि आमं पक्वं हिरण्यमुदयास्तपर्यन्तं पद
त्तं यद्धस्येन तत्स्वर्गद्वारे स्मृतीभूय वः स्वधा। सव्येन देवताभ्य इति त्रिर्जपः अपसव्येन सप्तव्याधेति पठेत्। मनसा
च पितॄन्मातामहांश्चात्वा सव्येन विसर्जयेत्। अमुकगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानाममुकामु
कशर्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां तथामुकगोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमाताम
हानाममुकामुकशर्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणामक्षय्यतृप्तिकामनया विहितं पुरूरवार्द्रव
संज्ञकविश्वेदेवपूर्वकमिदं महालयान्तर्गतममुकपार्वणश्राद्धं मया विधिहीनं देशहीनं कालहीनं श्रद्धाहि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ वाजे वाजे इति पितृपूर्वं विसर्जयेदिति याज्ञवल्क्यः २

आसनं पिण्डदानञ्च पुनः प्रसवने जनम्। दक्षिणा चान्नसङ्कल्पं तीर्थश्राद्धेष्वयं विधिः

नं भावहीनं दक्षिणाहीनं वाक्यहीनं यत्कृतं तत्सुकृतमस्तु। यन्न कृतं तन्न पितॄणां प्रसादाद्ब्राह्मणवचनात्सर्वं परि

२८ पूर्णमस्तु। अस्तु परिपूर्णमिति प्रार्थ्य। नीविं विस्रंस्य। अपसव्येन कुशाग्रेण पितृब्राह्मणं पृष्ट्वा। ॐ वाजे वाजे

वत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता ऋतज्ञाः। अस्य मध्वः पिबत मादयध्वं तृप्ता यात पथिभिर्देवयानैः। इति प

128 ठित्वा सव्येनोत्थापयेत्॥ ॐ उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते देवयन्तस्त्वेमहे उप प्रयान्तु मरुतः सुदानव इन्द्र प्राशुर्भवा स

चा। इति पितृपूर्वकं ब्राह्मणानुत्थाप्य। ताम्बूलादि दत्वा। अञ्जलिं बध्वा प्रार्थयेत्॥ अद्य मे सफलं जन्म भवत्पाद

दिवन्दनात्। अद्य मे वंशजाः सर्वे याता वोऽनुग्रहाद्दिवम्॥ पत्रशाकादिदानेन क्लेशितायूयमीदृशाः। तत्क्लेशजा एपः

नाचित्तात्तु विस्मृत्य क्षन्तुमर्हथ॥ इति प्रार्थ्य॥ मन्त्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं द्विजोत्तमाः। श्राद्धं सम्पूर्णतां या २८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

आमन्त्रितस्तु यो विप्रोभोक्तुमन्यत्रगच्छति· नरकाणांशतंगत्वाचाण्डालेष्वभिजायते,

तुप्रसादाद्भवतांमम इतियजमानोक्तेः स्तुपरिपूर्णमिति विप्रोक्तिः।ततोब्राह्मणेभ्य आशिषंगृहीत्वा।कर्म
पात्रंपित्वा।ॐआमावाजस्यप्रसवोजगम्यादेवेद्यावापृथिवीविश्वरूपे।आमागन्तांपितरामातराचामासोमो
अमृतत्वेनगम्यताम्।इतिकर्मपात्रंभ्रामयित्वा विप्रपादाभ्यांन्युब्जंसंस्थाप्य।गन्धाक्षतपुष्पैर्न्युब्जकर्मपात्रा
पनमइति संपूज्य।उत्तानपात्रंकृत्वा।अच्छिद्रमस्तु इतियत्किञ्चिज्जलंदत्वा।कुशद्विजशिखांविमोचयेत्
ॐमुञ्चन्तुमासपथ्यादथोवरुण्यादुत।अथोयमस्यपड्वीशात्सर्वस्माद्देवकिल्बिषात्।।तद्धस्तेजलंगृहीत्वा·
ऊर्द्धंक्षिपेत्।पिरलोपरिपातयेत्।ॐश्रीन्समुद्रान्समसृपत्स्वर्गाल्लपांपतिर्वृषभइष्टकानाम्।।पुरीषंवसा
नःसुकृतस्यलोकेतत्रगच्छपत्रपूर्वेपरेता।।इति कुशान्पिरोऽपातयेत्।ततःपारिणाद्दीपंनिर्वाप्य।हस्तग

पित्रादिनामस्थानेतु·पितामहप्रपितामहेत्येवंब्रूयात्नामोच्चारयेदित्याश्वलायनः, शाखान्तरेतु·पितॄणांप्रः
स्थानेपृथिवीषदिति, पितामहस्थानेन्तरिक्षषदिति·प्रपितामहस्यादिविषदिति नामोच्चार्य·गोत्रस्यच
पारिस्थानेकाश्यपं गोत्रमुच्यते.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इदंचभार्यायांरजस्वलायांपञ्चमेऽह्निकुर्यात्

तपवित्रेत्यक्त्वापवित्रान्तरेनिधाय। हस्तौपादौपादौप्रक्षाल्य। यस्यस्मृत्याचनामोक्त्यातपोयज्ञक्रियादिषु।
न्यूनंसम्पूर्णतांयातुसद्योवन्देतमच्युतम्॥ अच्युतायनमः॥३॥ प्रमादात्कुर्वतांकर्मप्रच्यवेताध्वरेषुच। स्म
रणादेवतद्विष्णोःसम्पूर्णंस्यादितिश्रुतिः। चतुर्भिश्चचतुर्भिश्चद्वाभ्यांपञ्चभिरेवच॥ हूयतेचपुनर्द्वाभ्यांत
स्मैयज्ञात्मनेनमः॥ ॐ कायेनवाचामनसेन्द्रियैर्वाबुद्ध्यात्मनावानुसृतेस्वभावात्। करोमियद्यत्सकलंपरस्मैना
रायणायेतिसमर्पयामि॥ अनेनकर्मणाश्रीभगवान्यज्ञपुरुषःप्रीतोऽस्तु· इतिश्राद्धफलंनिवेद्य। [illegible]वंकुर्यात्। ततइष्टैःसहभुञ्जीत॥ पितृस्वरूपीनारायणः
॥ इतिपार्वणश्राद्धविधिः॥ ॥ ॥ ॥शुभम्॥ श्राद्धः

२९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्रीगणेशायनमः॰ अथएकोद्दिष्टश्राद्धप्रारंभः ॥ ॥कर्त्तासांगणेशदीपंप्रज्वा
 ल्य॰ आचम्य॰ अपसव्यंकृत्वा॰ ताम्बूलादिकं विप्रकरेदत्वा दक्षिणाभिमुखः
पितृब्राह्मणवामजानुंस्पृष्ट्वा निमंत्रयेत्॰ ॥ ॥ॐअद्यकाश्यपगोत्रस्यअ
स्मत्पितुः रौद्रप्रतापवीरविक्रमवर्मणः वसुस्वरूपस्य अद्यकर्त्तव्यसांवत्सरि
केकोद्दिष्टश्राद्धे अनेनतांबूलगन्धपुष्पादिनात्वंमयानिमंत्रितः॰ ॐनिमं
त्रितोस्मीतिप्रतिवचनम्॰ ॥ ॥अंजलिंबध्वा॰ अक्रोधनैः शौचपरैः सततंब्र
ह्मवादिभिः॰ भवितव्यंभवद्भिश्चमयाचश्राद्धकारिणा॰ सर्व्वायासविनिर्मु

L30

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्रैः कामक्रोधविवर्जितैः । भवितव्यं भवद्भिर्नो यतने श्राद्धकर्मणि ॥२॥
भवितव्यमिति प्रतिवचनम् । ततः ब्राह्मणचरणौ प्रक्षालयेत् ॥ ॥ ॐ नमो
स्त्वनन्ताय सहस्रमूर्तये सहस्रपादाक्षिशिरोरुबाहवे । सहस्रनाम्ने पुरु
षाय शाश्वते सहस्रकोटीयुगधारिणे नमः ॥१॥ यत्फलं कपिलादाने का
र्तिक्यां ज्येष्ठपुष्करे । तत्फलं पाण्डवश्रेष्ठ विप्राणां पादशौचने ॥ ॥ अद्य (मोटकमादाय)
काश्यपगोत्रः अस्मत्पितः रौद्रप्रतापवीरविक्रमवर्मन् वसुस्वरूप अत्र
श्राद्धे एष पादार्घस्ते स्वधा ॥ ॥ ततः सव्येन आचम्य । अपसव्येन ॐ आ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

 गतायूयम्· ॐसुस्वागतावयम्· इदमासनमास्यताम्· ॐआस्येइति
 प्रतिवचनम्· ॥ ब्राह्मणं उदङ्मुखं उपवेशयेत्· ॥ ॥ॐकर्मपात्रम
हं करिष्ये· ॐकुरुस्व· इत्यनुज्ञातः भूमौ शंखचक्रं लिखित्वा तदुप
रिआसनम्· आसनोपरीपात्रम्· तदुपरिपवित्रम्· ॐपवित्रेस्थोवैष्ण
व्यौसवितुर्वः प्रसवउत्पुनाम्यछिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्यरश्मिभिः इ
तिमंत्रेण· ॥ शन्नोदेवीरितिजलम्· ॐशन्नोदेवीरभिष्टयआपोभ
वन्तुपीतये· शंयोरभिस्रवन्तुनः इति· ॥ तिलोसीतितिलान्· ॐति

.131

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गन्धं- ॐ गन्धद्वारान्दुराधर्षा न्नित्यपुष्टां करीषिणीम् ॥ ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोपह्वये श्रियम् ॥
अक्षतान् ॐ अक्षन्नमीमदन्त ह्यव प्रिया अधूषत ॥ अस्तोषत स्वभानवो विप्रा नविष्ठया मती सोमाभिषुतं हविः ॥

त्नोसि सोमदेवत्यो गोसवो देवनिर्मितः प्रत्नमद्भिः पृक्तः स्वधया पितॄन्
लोकान् प्रीणाहि नः स्वाहा इति यवोसीति यवान् ॐ यवोसि यवयास्म
द्द्वेषो यवयारातीर्दिवे त्वान्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वा शुन्धन्ताँल्लोकाः पि
तृषदनाः पितृषदनमसि इति ॥ ततो गंधपुष्पादिकं क्षिपेत् ॐ यद्देवाद
तिकंडिकाद्वयेन कर्मपात्रं कर्तव्यम् ॐ यद्देवा देवहेडनं देवासश्चकृमा
वयम् अग्निर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वंहसः १ यदि दिवा यदि नक्त
मेनांसि चकृमा वयम् वायुर्मा तस्मादेनसो विश्वान्मुञ्चत्वंहसः २ ॥
पुष्पं ॐ श्रीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यावहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनौ व्यात्तम् ॥ इष्णन्निषा
णामुम्म इषाण सर्वलोकम्म इषाण ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्री·श्रा· यदिजाग्रद्यदिस्वप्नस्नाथं सिंचन्तु मावयम्· सूर्योमा तस्मादेनसो विश्वा
२ न्मुञ्चत्वंहसः· २ ततः कुशोदक(सर्व्वेन)सहितं कर्मपात्रोदकमादाय· ॐ अप
वित्रः पवित्रोवासर्वावस्थांगतोपिवा· यः स्मरेत्पुण्डरीकाक्षं सबाह्याभ्य
132 न्तरः शुचिः· ॐ पुंडरीकाक्षः पुनातु· अत्युक्ता श्राद्धदेशे द्रव्याणि आ
त्मानश्चसिंचेत्· ततः कुशादिकमादाय· ॐ अद्येह काश्यपगोत्रस्य अ
स्मत्पितुः रौद्रप्रतापवीरविक्रमवर्मणः वसुस्वरूपस्य अद्यकर्तव्य सा एम:
म्वत्सरिकैकोद्दिष्टश्राद्धमभिर्द्रव्यैरहं करिष्ये· ततः प्राणायामं कुर्यात्॥ २

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ततः अञ्जलिं बध्वा पठेत् । ॐ देवताभ्यः पितृभ्यश्च महायोगिभ्य एव च । न
मः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमः ॥ ३ ॥ सप्त व्याधा दशार्णेषु मृगाः
कालंजरे गिरौ । चक्रवाकाः शरद्वीपे हंसाः सरसि मानसे । तेपि जाताः कुरुक्षे
त्रे ब्राह्मणा वेदपारगाः । प्रस्थिता दूरमध्वानं यूयं किमवसीदथ । श्राद्धारम्भे
गयां ध्यात्वा ध्यात्वा देवं गदाधरम् । ताभ्यां चैव नमस्कृत्य ततः श्राद्धं समारभे
त् । ॥ ॥ ततोऽपसव्येन । दिग्बन्धनं कुर्यात् । तिलसहितमोदकमादाय । पूर्वा
दिक्क्रमेण तिलान् विकिरेत् । ॐ अग्निष्वात्ताः पितृगणाः प्राचीं रक्षन्तु मे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दिशम्‌. अपहता असुरा रक्षां छ सि वेदिषदः ॥ पूर्वे ॥ ॥ नथा वर्हिषदः पा
नु याम्यां ये पितरः स्थिताः । अपहता असुरा रक्षां छ सि वेदिषदः । दक्षिणे ॥ ४
ॐ प्रतीचीमाज्यपास्तद्वत्‌ अपहता असुरा रक्षां छ सि वेदिषदः । पश्चिमे ॥ ॥
ॐ उदीचीमपि सोमपाः. अपहता असुरा रक्षां छ सि वेदिषदः. उत्तरे ॥ ॥ ॐ ऊ
र्ध्वेन स्त्वर्यमा रक्षेत्‌. अपहता असुरा रक्षां छ सि वेदिषदः । ऊर्ध्वे ॥ ॥ ॐ कव्य
वाडनलोप्यधः. अपहता असुरा रक्षां छ सि वेदिषदः । अधः ॥ ॥ सम्‌ः सर्वतः
सिद्धान्‌ क्षिपेत्‌. रक्षोभूतपिशाचेभ्यस्तथैवासुर दोषतः । सर्वतश्चाधिपस्तेषां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यमोरक्षांकरोतुमे ॥ ॥अथनीविबन्धनम् ॐ निहन्मिसर्वंयदमेध्यवद्भवे
त् हताश्चसर्वेसुरदानवामया। रक्षांसियक्षाः सपिशाचगुह्यका हतामया
यातुधानाश्चसर्वे ॥ कुशापत्रत्रयसहितान् तिलान् दक्षिणस्यांक्षिपेत् ॥
ॐ प्रयान्तुदूरतः सर्वेदैत्येयादानवास्तथा सर्वविघ्नोपशांत्यर्थंक्षिपामि
चकुशान् तिलान् ॥ ॥ ततः सव्येन विष्णुस्मरणम् ॥ अपसव्येन ॥ ॥आस
नम् मोदकमादाय ॐ अद्येह काश्यपगोत्रस्य अस्मत्पितुः रौद्रप्रतापवी
रविक्रमवर्मणो वसुस्वरूपस्य इदमासनन्ते स्वधा। इति मोदकरूपमासनं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्री·श्री· दद्यात्॥ मन्त्रः हस्तार्घपात्रमहं करिष्ये· ॐ कुरुष्व· इत्यनुज्ञातः मन्त्र·॥ ॥एकं पुट
२. कमध्येकृत्वा·मन्त्र· ॐ पवित्रेस्थो वैष्णव्यौ मवितुर्वः प्रसवउत्पुनाम्यच्छिद्रेण
पवित्रेणसूर्यस्यरश्मिभिः· इति पूर्वाग्रं पवित्रं धारयेत्· ॐ शन्नो देवीरभि
134 ष्टयआपोभवन्तुपीतये· शंयोरभिस्रवन्तुनः· इति जलम्· ॐ तिलोसि सो
मदैवत्यो गोसवो देवनिर्मितः।प्र त्नमद्भिः पृक्तः स्वधयापितॄन् लोकान्
प्रीणाहिनः स्वाहा· इति तिलान्। श्रीश्चतेलक्ष्मीश्च पत्न्यावहोरात्रे पार्श्वेन एम:
क्षत्राणिरूपमश्विनौव्यात्तम्· इष्णन्निषाणामुम्मइ आणसर्वलोकम्मइ २.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धारण· इति उपचारः। गन्धद्वारान्दुराधर्षान्नित्यपुष्टाङ्करीषिणीम्· ईश्वरीं
सर्वभूतानान्तामिहोपह्वये श्रियम्· इति उपचारः· ॐ हस्तार्घपात्रं संपन्नम्·
इति ब्राह्मणं पृच्छेत्· ॐ सुसंपन्नमिति उक्ते सति· ॐ हस्तार्घपात्रमुत्थापया
मि· उत्थापयस्व· इति उक्ते सति· हस्तार्घपात्रं वामहस्ते कृत्वा· ॐ नमो ना
रायणाय· इतिमंत्रेण पुष्पसहितं पवित्रं उत्तराग्रं धृत्वा· वामकरस्थहस्ता
र्घपात्रमुखं दक्षिणकरेण पिधाय· ॐ या दिव्या आपः पयसा संबभूवु
र्या अन्तरिक्षा उत पार्थिवीर्याः· हिरण्यवर्णा यज्ञियास्तान आपः शिवाः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

श्री·श्रा· सर्व॰ स्योना सुहृवा भवन्तु · इतिमंत्रेण अर्घपात्रस्थजलमभिमंत्र्य · मोटक
६ मादाय · अद्य काश्यपगोत्र अस्मत्पितः रौद्रप्रतापवीर विक्रमवर्मन् व
सुस्वरूप अद्य कर्तव्य सांवत्सरिकैकोद्दिष्टश्राद्धे एषहस्तार्घस्ते स्वधा ·
135 इति ब्राह्मणकरे अर्घं दद्यात् · ॐ अर्घं प्रत्यर्घमस्तु · तदर्घपात्रं भूमौ धृत्वा ·
॥ सव्यं कृत्वा · तज्जलेन · ॐ तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् · पश्ये
मशरदः शतं जीवेम शरदः शतं॰ शृणुयाम शरदः शतं प्रब्रवाम शरदः राम:
शतमदीनाः स्याम शरदः शतं भूयश्च शरदः शतात् · इति चक्षुः स्पर्शः ॥ ६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः प्रपितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधा-
नमः ॥ अक्षन्न् पितरो मीमदन्त पितरो तीतृपन्त पितरः पितरः शुन्धध्वम् ॥

अपसव्यं कृत्वा · ब्राह्मणस्य वामपार्श्वे · ॐ पित्रे स्थानमसीति न्युब्जं कुर्यात्
तदुपरि कुशत्रयं दद्यात् · नमः ॐ अर्चयिष्ये · ॐ अर्चय · स्वयुके · जल
चन्दन पुष्पाक्षत तांबूल यज्ञोपवीत वस्त्रादिभि ब्राह्मणं संपूज्य · धूपदीपौ च
कारयेत् · ॥ ।मोटकमादाय · ॐ अद्येह काश्यपगोत्र अस्मत्पितः रौद्रप्रता
पवीर विक्रमवर्मन् वसुस्वरूप अत्र श्राद्धे एतानि अर्चनानि अत्र गंधपुष्पा
क्षत धूपदीप तांबूल यज्ञोपवीत द्रव्य वासांसि ते स्वधा · ॥ नमः अर्चनवि
धेः सर्वपरिपूर्णमस्तु · इति जलं दद्यात् · ॐ अस्तु परिपूर्णम् · ततो वामाव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

श्री·श्रा· नैनत्ति कोणामसडलंविधाय·॥ सव्येन आचम्य· अपसव्येन·॥ ॥भूस्वा
८ मी· तिलघृतमधुजलयुतं अन्नं मोदकंचादाय· ॐइदमन्नं सजलं एतद्
भूस्वामि पितृभ्योनमः· इतिभूमौ निक्षिपेत्·॥ ॥अथान्नसंकल्पः· सोप
स्करं तिलजलयुतं अन्नं उपनीय मधुनाभिघार्य· अधोमुखाभ्यां व्यस्ताभ्यां
136 पाणिभ्यामन्नपात्रमालभ्य· ॐ पृथिवीते पात्रं द्यौरपिधानं ब्राह्मणस्यमु
खे अमृते अमृतं जुहोमिस्वाहा· ॐइदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधानिदधेपदम्·
समूढमस्यपांसुरेस्वाहा· इतिपठित्वा· विप्रदक्षिणाङ्गुष्ठं गृहीत्वा· ॐ रामः ७

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इदमन्नम्· ॐ इमा आपः· ॐ इदमाज्यम्· ॐ इदं हविः· ॥ एतान्युपकरणा
नि· इति तिलान् विकीर्य· ॐ अपहता असुरा रक्षा ᳦ सि वेदिषदः· इति पठि
त्वा· ॥ मोटकमादाय· वामहस्ताङ्गुष्ठाङ्गुलिभिः क्रमेण अन्नं अपश्च स्पृष्ट्वा·
ॐ अद्य काश्यपगोत्राय अस्मत्पित्रे रौद्रप्रतापवीरविक्रमवर्मणे वसुस्वरू
पाय अत्र श्राद्धे इदमन्नं सजलं सोपस्करं परिविष्टं परिवेष्यमाणं अक्षय्य
तृप्तिहेतोस्ते स्वधा· इति ब्राह्मणसमीपे उत्सृजेत्· ॐ अन्नसंकल्पसि
द्धिरस्तु· भवान् प्राशयतु· इति ब्राह्मणकरे अपोशानं दद्यात् ॥ सव्येन· ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्री·श्रा· आद्यकर्मांकुशोपरिविशन् पठेत् · ॐ मधुवाताऋतायते मधुक्षरन्ति सिन्धवः·
८ माध्वीर्न्नः सन्त्वोषधीः · मधुनक्तमुतोषसो मधुमत्पार्थिवर्ठ॑ रजः ॥ मधुद्यौर
स्तु नः पिता · मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाँ अस्तु सूर्यः · माध्वीर्गावो भवन्तु नः·
ॐ मधु ॐ मधु ॐ मधु · ॥ अन्नहीनं क्रियाहीनं विधिहीनं च यद्भवेत् · तत्स
137 र्वमछिद्रमस्तु भास्करस्य प्रसादतः ॥१॥ नमस्तुभ्यं विरूपाक्ष नमस्ते नेकच
क्षुषे · नमः पिनाकहस्ताय वज्रहस्ताय वै नमः ॥२॥ पिन्तृस्तकं च पठेत् · ॥ ॥
नन : कर्मपात्रसन्निधौ गत्वा आस्तृन दक्षिणाग्रकुशत्रयायां भूमौ विक रामः
८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रासनम्। अपसव्येन। मोदकमादाय। असंस्कृतप्रमीतानांत्यागिनांकु
लयोषिताम्। उच्छिष्टभागधेयानां दर्भेषुविकिरासनम् ॥१॥ इतिविक
रासनम्॥ ॥मधुघृततिलयुतमन्नं आदायजलेनाप्लाव्य। मोदकमा
दाय। अग्निदग्धाश्चयेजीवायेप्यदग्धाःकुलेमम। भूमौदत्तेनतृप्यंतुतृप्ता
यान्तुपरांगतिम् ॥१॥ इतिआसनोपरिविकरंदद्यात् ॥ ॥ततःकुशान्
परित्यज्यहस्तौपादौप्रक्षाल्य। सव्येन। द्विराचम्य। गायत्रींजपेत्।
ॐ मधुवाताऋतायतेमधुक्षरन्तिसिन्धवः। माध्वीर्नःसंत्वोषधीः। म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्री·षा· धुनक्तमुतोषसोमधुमत्पार्थिवं रजः . मधुद्यौरस्तुनः पिता . मधुमान्नोव
९ नस्पतिर्मधुमाँ२ अस्तुसूर्यः ॥ माध्वीर्गावोभवन्तुनः ॥ ॐ मधु३ इतिपठेत् .
॥ ॥ अपसव्येन . ॐ जलगण्डूषमिदन्ते . इतिब्राह्मणाय प्रत्यपोशानं दद्या
138 त् . ॥ अंजलिंबध्वा ब्राह्मणान्पृच्छेत् . ॐ स्वदितम् . ॐ सुस्वदितम् . ॐ
तृप्ताःस्थः . ॐ तृप्ताःस्मः शेषमन्नं किं क्रियताम् . इष्टैः सह भुज्यताम् ॥ ॥
ॐ पिण्डदानमहं करिष्ये . ॐ कुरुष्व . ॥ ॥ ततः पिण्डदानार्थं हस्तमितां
चतुरङ्गुलोच्छ्रितां सैकतादिकां दक्षिणाप्लवां पिण्डिकां निर्माय . ॥ तदुप राम: ६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रि. ॐ येरूपाणि प्रतिमुंचमाना असुराः सन्तः स्वधयाचरन्ति . परापुरो नि
पुरो येभरंत्यग्निष्टाँल्लोकात् प्रणुदात्यस्मात् . ॥ इतिअंगारं भ्रामयित्वा
दक्षिणदिशि क्षिपेत् . ॥ ततः पिण्डिकामध्ये वामेन पाणिना रेखां कृ
त्वाउत्तरदिशि क्षिपेत् . ॐ अपहता असुरा रक्षांꣳसि वेदिषदः इति मं
त्रेण . ॥ ततो जलेन पिण्डिका सेचनम् . तदनुच्छिन्नमूलकुशान् पिण्डि
कायां दद्यात् . ॥ ॥ ततः सव्येन . देवताभ्यः पितृभ्यश्च महायोगिभ्य एव च .
नमः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमः ॥ इति त्रिः पठेत् . ॥ ॥ अपसव्यं .

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कृत्वा· मोरकमादाय ·। ॐ अद्येह काश्यपगोत्र अस्मत्पितः रौद्रप्रतापवी
रविक्रमवर्मन् वसुस्वरूप अद्यकर्तव्यसांवत्सरिकैकोद्दिष्टश्राद्धे अत्रावने
·· निक्ष्वतेस्वधा· इतिकुशोपरिदद्यात्· ॥ ॥ ततः पिण्डमोटकंचादाय·
ॐ अद्येह काश्यपगोत्र अस्मत्पितः रौद्रप्रतापवीरविक्रमवर्मन् वसुस्वरूप
अत्रश्राद्धे एषपिण्डो मतन स्वरूपोक्षय तृप्तिहेतोस्ते स्वधा· इतिअवने
जनोपरिदद्यात् · ततआस्तरणकुशमूलेन·
· करंप्रोक्ष्य· ॥ ॥ सर्वंकृत्वा द्विराचम्य हरिंस्मरेत्·। ततः सक्षेनैवपु

L39

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

उत्थाप

ष्पादीन्यादाय पितरमुद्दिश्य । ॐ अत्र पितरो मादयध्वं यथाभागमावृषा
यध्वम् । इत्युक्त्वा उत्तराभिमुखो भूत्वा श्वासन्नियम्य भास्वरमूर्तिं ध्याय
न् तथैव अपसव्यं कृत्वा । दक्षिणावर्तेन दक्षिणाभिमुखो भूत्वा । ॐ अमीमद
न्त पितरो यथाभागमावृषायिषत । इति मंत्रेण पुष्पादीनि पिण्डोपरि क्षि
पेत् । ॥ ॥ ततः अवनेजनं पात्रं वामहस्ते कृत्वा । मोटकमादाय । ॐ अद्येह
काश्यपगोत्र अस्मत्पितः रौद्रप्रतापवीरविक्रमवर्मन् वसुरूप इदं पिण्ड
प्रत्यवनेजनं ते स्वधा । इति पिण्डोपरि दद्यात् । ततो नीवीं विस्रंस्य । सव्यं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

140

कृत्वा· आचम्य हरिं स्मरेत् · ॥ ॥अपसव्यं कृत्वा· वामेन पाणिना धृतं सूत्रं
दक्षिणेनादाय· ॐनमोवः पितरो रसाय नमोवः पितरः शोषाय नमोवः पि
तरोजीवाय नमोवः पितरः स्वधायै नमोवः पितरो घोराय नमोवः पितरोम
न्यवे नमोवः पितरः पितरो नमोवो गृहान्नः पितरोदत्त सतोवः पितरोदेष्मैतद्वः
पितरो वासः· इति पिण्डोपरि सूत्रं दद्यात् · ॥ ततः पिण्डं गंधादिभिः संपूज्य·
तद्यथा। पाद्यं· पंचामृतं· शुद्धोदकं· वस्त्रं· यज्ञोपवीतं· गंधं· पुष्पाणि· अक्ष
तान्· यवान्· तिल्लान्· धूपं· दीपं· ऐक्षवादि नैवेद्यं· तांबूलं· पूगीफलं· द्रव्यं·

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

समर्पयामि ॐ पितृभ्यो नमः ॐ पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः पितामहे
भ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः प्रपितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः। अक्षन्पि
तरो मीमदन्त पितरो तीतृपन्त पितरः पितरः शुन्धध्वम् इति मंत्रेण पिण्डं
पूजयेत् ॥ ॥ ततो मोटकमादाय ॐ अद्य काश्यप गोत्र अस्मत्पितः रौद्र
प्रताप वीर विक्रम वर्मन् वसुस्वरूप अत्र श्राद्धे एतानि पिण्डार्चनानि अत्र
सूत्र यज्ञोपवीत गन्धपुष्पाक्षत धूपदीपेक्षवादि नैवेद्य तांबूल पूगीफल द्रव्य वासांसि
तेस्वधा इति उत्सृजेत् ॥ ततो विप्रकरे ॐ शिवा आपः सन्तु इति जलम्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

 ॐ सौमनस्यमस्तु· इति पुष्पम्· ॐ अक्षतंचारिष्टमस्तु· इति नरकुड्लान् ॥ ॥
 सव्येन· अंजलिं वध्वा पूर्वाभिमुखः पठेत्· ॐ अपांमध्येस्थितादेवा सर्वम
प्सुप्रतिष्ठितम्· ब्राह्मणस्य करेन्यस्ताः शिवा आपो भवन्तु मे ॥१॥ लक्ष्मी
र्वसति पुष्पेषु लक्ष्मीर्वसति पुष्करे· लक्ष्मीर्वसति सदा गोष्ठे सौमनस्यं सदा
तु मे ॥२॥ अक्षतं चास्तु मे पुण्यं शान्तिः पुष्टिर्धृतिस्तथा· यद्यच्छ्रेयस्क
रं लोके तत्तदस्तु सदा मम ॥३॥ ततः कर्मपात्रोदकं कुशैर्गृहीत्वा प्रतिमं
त्रं शिरसि सिंचेत् ॥ ॐ अस्मत्कुले दीर्घमायुरस्तु· ॐ शान्तिरस्तु· ॐ

141

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पुष्टिरस्तु · ॐ वृद्धिरस्तु · ॐ यच्छ्रेयस्तदस्तु · ॐ यत्पापं तत्प्रतिहतमस्तु · इ
ति भूमौ · ॐ द्विपदे चतुष्पदेभ्यः शान्तिर्भवतु · ॥ अपसव्यं कृत्वा · पिण्ड
शेषान्नं पिण्डसमीपे विकिरेत् · वामहस्ते गंगाजलं कृत्वा · मोटकमादा
य · ॐ अद्य काश्यपगोत्रस्य अस्मत्पितुः रौद्रप्रतापवीर विक्रम वर्मणः
वसुस्वरूपस्य अत्र श्राद्धे दत्तैतदन्नपानादिकमक्षय्यमस्तु · इति पिण्डो
परि दद्यात् · ॥ ॥ सव्येन · कृतांजलिर्दक्षिणां दिशं पश्यन् · ॐ अघोराः
पितास्तु · इति पिण्डोपरि पूर्वाग्रां जलधारां दद्यात् · ॥ ततः प्राङ्मुखो भूत्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

 अंजलिंवध्वा आशिषः प्रार्थयेत्· ॐ गोत्रन्नोवर्द्धताम· ॐ वर्द्धताम्। ॐ दा
 तारो नोभि वर्द्धन्ताम्· ॐ वर्द्धन्ताम्। ॐ वेदाः संततिरेवच ॐ सन्तु। ॐ श्रद्धा
चनोमाव्यगमत्· ॐ मागात्। ॐ वहुदेयंचनोस्तु· ॐ अस्तु· ॐ अन्नंचनो
142 वहु भवेत्· ॐ भवतु। ॐ अतिथींश्च लभेमहि ॐ लभध्वम्। ॐ याचिता
रश्चनः सन्तु· सन्तु। ॐ मायाचिष्मकंचन· ॐ मायाचेथाः·। ॐ एताः सत्या
आशिषः सन्तु· ॐ सन्तु·।। ।। ततः श्राद्धकर्ता ब्राह्मणहस्तेन तिलकं कुर्यात्·
ॐ यंकामं कामयते सोस्मैकामः समृद्ध्यताम्· इतिमंत्रेण·।। ।। अपसव्येन. श्राः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सपवित्रकुशान् न्युब्जपात्रान्समादाय पिण्डोपरि निक्षिपेत्. ॐ स्वधां वाच
यिष्ये. ॐ वाच्यताम्. ॥ ॥ नमोस्त्विकांजलिना. अद्येह काश्यपगोत्राय अ
स्मत्पित्रे रौद्रप्रतापवीरविक्रमवर्मणे वसुस्वरूपाय स्वधोच्यताम्. ॐ अ
स्तु स्वधा. ॥ ॥ ततः पय आदिसहितं पुटकं वामहस्ते कृत्वा. ॐ ऊर्जं
वहन्तीरमृतङ्घृतं पयः कीलालं परिस्रुतम्. स्वधास्थ तर्पयत मे पितॄ
न्. इति सपवित्रकुशोपरि दक्षिणाग्रां पयोधारां दद्यात्. ततः पिण्डः सं
पन्न इति ब्राह्मणं पृच्छेत्. । ॐ सुसंपन्न इत्युक्ते. ॐ पिण्डमुत्थापयाा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

 मि· ॐउत्थापयस्व· इत्यनुज्ञातः नम्रीभूय पिण्डमाघ्राय उत्थापयेत्·
 पिण्डाधारकुशान्· उल्मुकंच वन्हौ क्षिपेत्· ॥ ॥ततः सव्येन पिण्डिका
यां शंखचक्रं लिखित्वा· ॐ शंखायनमः ॐ चक्रायनमः· इतिपदैः शं
143 खचक्रपूजां विधाय· ॥ ॥अपसव्यं कृत्वा· पिण्डमूल्याय उत्थाय· ॐ गयायां पितृरूपेण स्वयमेव ज
नार्दनः· तं दृष्ट्वा पुण्डरीकाक्षं मुच्यते च ऋणत्रयात्· इतिपिण्डं पिण्डि
कोपरि निधाय· सव्येन पूजयेत्· ॥ ॥ ॐ वसन्तायनमस्तुभ्यं ग्रीष्माय च न
मोनमः· वर्षाभ्यश्च शरत्संज्ञऋतवे च नमोनमः ॥१॥ हेमन्ताय नमस्तु राम॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शय्यादानम्

कर्पूरवर्त्तिकां प्रज्वाल्य

भ्यं नमस्ते शिशिराय च . मास संवत्सरेभ्यश्च दिवसेभ्यो नमो नमः ॥२॥
॥ ॥ ततोऽपसव्येन . पितृवर्गपात्रं उत्तानीकृत्य . ॥ ॥ सव्येन . दक्षिणादानम् . अद्ये
ह काश्यपगोत्रस्य अस्मत्पितुः रौद्रप्रतापवीरविक्रमवर्म्मणो वसुस्वरूपस्य
कृतैतत्सांवत्सरिकैकोद्दिष्टश्राद्ध प्रतिष्ठार्थमिदं दक्षिणां रजतं चन्द्रदेवता
कं यथानामगोत्राय यथानामशर्म्मणो ब्राह्मणाय संप्रददे . ततस्तन्मम . ॥॥
ततो भूयसी . अद्येह काश्यपगोत्रस्य अस्मत्पितुः रौद्रप्रतापवीरविक्रमवर्म
णो वसुस्वरूपस्य कृतैतत्सांवत्सरिकैकोद्दिष्टश्राद्ध प्रतिष्ठान्यूनातिरिक्तप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इत्यगांच

रिपूरणार्थं यद्देयमन्नपानादिकं द्रव्यं तत्तद्दैवताकं नानानामगोत्रेभ्यो नानानाम
शर्मभ्यो ब्राह्मणेभ्यो यथाभागं विभज्य यथाकालेन दातुं समुत्सृजे ॥ ॥ ततः
अपसव्येन. ॐ अभिरम्यताम्. ॐ अभिरम्ये. इत्युक्त्वा सति ब्राह्मणं गृही
त्वा उत्थाप्य । ॐ आ मा वाजस्य प्रसवो जगम्यादेमे द्यावापृथिवी विश्वरूपे.
आ मा गन्तां पितरा मातरा चा मा सोमो अमृतत्वेन गम्यात्. इति कर्मपात्र
जलेन त्रिवारं वेष्टयेत् ॥ ॥ सव्येन. ॐ देवताभ्यः पितृभ्यश्च महायोगिभ्य ए
व च. नमः स्वाहायै स्वधायै नित्यमेव नमो नमः. इति त्रिः पठेत्. अपसव्येन.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सद्योवन्देतमच्युतम्. ॐ अच्युतायनमः॥ ॥ इत्येकोद्दिष्टश्राद्धविधिः॥ ॥ १९६९
मार्गशीर्ष कृष्ण नवम्यां सोमवासरे समाप्तम्.॥ ॥ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

द. सं. १५८८६

मूल्य ४।-

तर्पणविधि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

आ० व म्स०

तर्प० श्रीगणेशायनमः. अथतर्पणम्. ॥ ॥

१ काश्यपगोत्रस्य अस्मत्पितुः रौद्रप्रतापवीर विक्रम वर्म शर्मणो

145 वसुस्वरूपस्य एकोद्दिष्ट श्राद्धाङ्गतया ब्रह्मादि देवर्षि दिव्य

पितृ स्वपितॄणां तर्पण महं करिष्ये. ॥

ततः प्राङ्मुखः उपवीती पवित्रपाणिः देवतीर्थेनाग्निना सकु

शोदकेनतर्पणं कुर्यात्. ॥ ॥ ब्रह्मादिदेवतानां आवाहनम्.

ॐ विश्वेदेवाः स आगत शृणुता म इमं हवम्। एदं बर्हि तर्प०

१

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्निषीदन ॥१॥ विश्वेदेवाः शृणुतेमं हवम्मे ये अन्त
रिक्षे य उपद्यविष्ठ ये अग्नि जिह्वा उतवा यजत्रा आ
सद्यास्मिन्वर्हिषि मादयध्वम् ॥२॥ ॐ ब्रह्मादिदेवाः
इहागच्छन्तु इहतिष्ठन्तु गृह्णन्तु एताजल्नाञ्जलीन्
॥ ॥ ॐ ब्रह्मा तृप्यताम् ॐ विष्णुस्तृप्यताम् ॐ रुद्र
स्तृप्यताम् ॐ प्रजापति स्तृप्यताम् ॐ देवास्तृप्यन्ताम्
ॐ छन्दांसि तृप्यन्ताम् ॐ वेदास्तृप्यन्ताम् ॐ ऋषय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तर्प. स्तृप्यन्ताम् · ॐ पुराणाचार्यास्तृप्यन्ताम् · ॐ गन्धर्वास्तृ
२ प्यन्ताम् · ॐ इतराचार्या स्तृप्यन्ताम् · ॐ संवत्सरःसावयव
१४६ स्तृप्यताम् · ॐ देव्य स्तृप्यन्ताम् · ॐ अप्सरस स्तृप्यन्ताम् ·
ॐ देवानुगा स्तृप्यन्ताम् · ॐ नागास्तृप्यन्ताम् · ॐ सागरा
स्तृप्यन्ताम् · ॐ पर्वता स्तृप्यन्ताम् ॐ सरित स्तृप्यन्ताम् · ॐ म
नुष्या स्तृप्यन्ताम् · ॐ यक्षा स्तृप्यन्ताम् · ॐ रक्षांसि तृप्यन्
ताम् · ॐ पिशाचा स्तृप्यन् ताम् · ॐ सुपर्णा स्तृप्यन्ताम् · ॐ राम: २

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भूतानि तृप्यन्ताम् · ॐ पशवस्तृप्यन्ताम् · ॐ वनस्पतयस्तृ
प्यन्ताम् · ॐ ओषधयस्तृप्यन्ताम् · ॐ भूतग्रामश्चतुर्विधस्तृ
ॐ मरीचिस्तृप्यताम्
प्यताम् ॥ ॐ अत्रिस्तृप्यताम् · ॐ अङ्गिरास्तृप्यताम् · ॐ पुल
स्त्यस्तृप्यताम् · ॐ पुलहस्तृप्यताम् · ॐ क्रतुस्तृप्यताम् ·
ॐ प्रचेतास्तृप्यताम् · ॐ वशिष्ठस्तृप्यताम् · ॐ भृगुस्तृप्य
ताम् · ॐ नारदस्तृप्यताम् · ॥ ॥
ततो निवीती उदङ्मुखः कायतीर्थेन मनुष्यान् तर्पयेत् ·

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

तर्प· सनकादीनांआवाहनम्‌· ॐसनकादयः सप्तमनुष्याइहाग
२ च्छन्तु इहतिष्ठन्तु गृह्णन्तु स्नानाञ्जलाञ्जलीन्‌ ॥ ॥
ॐसनकस्तृप्यताम्‌ २ । ॐसनन्दनस्तृप्यताम्‌ · २ । ॐ
147 सनातनस्तृप्यताम्‌ २ । ॐ कपिलस्तृप्यताम्‌ २ । ॐ आसु
रिस्तृप्यताम्‌ २ । वोढुस्तृप्यताम्‌ २ । ॐ पंचशिखस्तृप्यता
नाम्‌ ॥ ॥ ॥ अपसव्येन दक्षिणाभिमुखः पातितवाम तर्पः
जानुः मोटितकुशातिलजलाञ्जलित्रयेण स्वङ्पात्रेण पितृ २

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तीर्थेन तर्पयेत् । ॥ दिव्यपितृणां आवाहनम् ॥ ॥
ॐ उशन्तस्त्वा निधी मह्युशन्तः समिधी महि । उशन्नुशत
आवह पितॄन् हविषे अत्तवे ॥१॥ आयन्तु नः पितरः
सोम्यासो ग्निष्वात्ताः पथिभि र्देवयानैः । अस्मिन् य
ज्ञे स्वधया मदन्तो धिब्रुवन्तु ते वन्त्वस्मान् ॥२॥
कव्यवाडनलादयो दिव्यपितर इहागच्छन्तु इह तिष्ठन्तु
गृह्णन्तु स्तान्नान्नजलानि ॥ ॥ॐ कव्यवाडनल स्तृप्यताम् ३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तर्प
४
148

सोमस्तृप्यताम् ३ ॐ यमस्तृप्यताम् ३ ॐ अर्यमा तृप्यताम् ३
ॐ अग्निष्वात्ता स्तृप्यंताम् ३ सोमपास्तृप्यंताम् ३ ॐ
वर्हिषदः पितर स्तृप्यंताम् ३ ॥ ॥ ॐ यमायनमः ३ ॐ धर्म
राजायनमः ३ ॐ मृत्यवेनमः ३ ॐ अन्तकायनमः ३ ॐ वैवस्व
तायनमः ३ ॐ कालायनमः ३ ॐ सर्वभूतक्षयायनमः ३ ॐ
औदुंवरायनमः ३ ॐ दध्नायनमः ३ ॐ नीलायनमः ३ ॐ प
रमेष्ठिनेनमः ३ ॐ वृकोदरायनमः ३ ॐ चित्रायनमः ३ ॐ

रामः
४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

च्चित्रगुप्तायनमः ३ ॥ ॥ ततः स्वपितॄणां आवाहनम्

आगच्छन्तु मे पितर इमान् गृह्णन्तु [illegible] जलाञ्जलीन्.

ॐ उदीरतां मवर उत्परा स उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः.

असुं य ईयुर वृका स्तनज्ञास्ते नो वन्तु पितरो हवेसु.

ॐ अद्येह काश्यप गोत्रः अस्मत्पिता रौद्रप्रताप वीर विक्र

म वर्मा [illegible] वसुस्वरूप सन्तृप्यताम्. [illegible] इदं जलं सतिलं

तस्मै स्वधा नमः १ ॥ ॥ ॐ अङ्गिरसो नः पितरो नवग्वा अ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

तर्प. थर्वाणो भृगवः सोम्यासः । तेषां वयꣳ सुमतौ यज्ञियानाम
५ पि भद्रे सौमनसे स्याम । ॥ ॐ अद्येह काश्यपगोत्रः अस्म
त्पिता रौद्र प्रताप वीर विक्रम वर्मा वसुस्वरूप स्तृप्यताम्
तृप्यन्तु । इदं जलं मनिलं तस्मै स्वधा नमः २ ॥ ॥ ॐ आ
यन्तु नः पितरः सोम्यासो ग्निष्वात्ताः पथिभि र्देवयानैः ।
अस्मिन् यज्ञे स्वधया मदन्तो धिब्रुवन्तु ते वन्त्वस्मान् ॥
ॐ अद्येह काश्यपगोत्रः अस्मत्पिता रौद्र प्रताप वीर विक्र राम: ५

149

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यथायोग्यसपत्निकः

म वर्मा वसु स्वरूप स्तृप्यताम् [illegible]म् इदं जलं सतिलं त
स्मै स्वधानमः ३ ॥
ॐ ऊर्जं वहन्तीरमृतं घृतं पयः कीलालं परिस्रुतम् । स्वधा
स्थ तर्पयत मे पितॄन् । ॐ अद्येह काश्यप गोत्रः अस्म
त्पितामहः दुल्लक वीर विक्रम वर्मा रुद्रस्वरूपः सपत्निकः [illegible]
स्तृप्यताम् [illegible]ः इदं जलं सतिलं तस्मै स्वधानमः १।
ॐ पितृभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तर्प. स्वधानमः प्रपितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः. अत्रपि
६ तरो मीमदन्त पितरो तीतृपन्त पितरः पितरः शुन्धध्वम्.
॥ ॥ॐअद्येह काश्यपगोत्रः अस्मत्पितामहः टुन्नक वीर
150 विक्रमवर्मा रुद्रस्वरूपः [illegible] स्तृप्यताम्. [illegible]
इदं जलं सतिलं तस्मै स्वधानमः।२ ॥ ॥ॐ येचेह पितरो
ये च नेह यांश्च विद्म यां उच न प्रविद्म. त्वं वेत्थ यति ते जा
तवेदः स्वधाभिर्यज्ञं सुकृतं जुषस्व. ॐ अद्येह काश्यपगो रामः ६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

सपत्निक

नः अस्मत्पितामहः टुलक वीर विक्रम वर्मा रुद्रस्वरूपः तर्प
णिक स्तृप्यताम्. तृप्यध्वम्. इदं जलं सतिलं तस्मै स्वधा न
मः।३ ॥ ॥
मधुवाता ऋतायते मधुक्षरन्ति सिन्धवः. माध्वीर्न्नः सन्त्वो
षधीः॥ ॐ अद्येह काश्यप गोत्रः अस्मत्प्रपितामहः सुरे
न्द्र विक्रम वर्मा आदित्यस्वरूपः [illegible] स्तृप्यताम्. तर्प
णम्. इदं जलं सतिलं तस्मै स्वधा नमः।१ ॥ ॥ मधुनक्तमुतो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तर्प. यसो मधुमन्पार्थिवर्ठ रजः . मधुद्यौरस्तुनः पिता . ॥ ॥ॐ अद्ये
७ ह काश्यप गोत्रः अस्म[illegible]पितामहः सुरेन्द्र विक्रम वर्मा आदि
त्यस्वरूपः [illegible] स्तृप्यताम् . [illegible] . इदं अन्नं सतिलं
151 तस्मै स्वधा नमः ।२ ॥ ॥ॐ मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाँ अस्तु
सूर्यः . माध्वी र्गावो भवन्तुनः ॥ ॥ॐ अद्येह काश्यप गोत्रः अ
स्मत्प्रपितामहः सुरेन्द्र विक्रम वर्मा आदित्य स्वरूपः [illegible]
[illegible] स्तृप्यताम् . [illegible] . इदं जलं सतिलं तस्मै स्वधा नमः ।२ ताम:
७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ॥ ॥ ॥

ॐ नमोवः पितरो रसाय नमोवः पितरः शोषाय नमोवः पितरो
जीवाय नमोवः पितरः स्वधायै नमोवः पितरो घोराय नमो
वः पितरो मन्यवे नमोवः पितरः पितरो नमो वो गृहान्नः पि
तरो दत्तसतोवः पितरो देष्मे तद्वः पितरो वासः ॥ ॥ ॐ
अद्येह काश्यपगोत्रः अस्मन्मातामहः जुहार सिंह वर्मा सपत्निकः
वसुस्वरूपस्तृप्यताम् [illegible]ः इदं जलं सतिलं तस्मै स्व

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तर्प॰ धानमः ॥१॥ ॥ॐ अद्येह काश्यप गोत्रः अस्मन्मातामहः
८ जुहारसिंह वर्मा वसुस्वरूपस्तृप्यताम् [redacted] इदं ज
लं सतिलं तस्मै स्वधानमः ।२॥ ॥ॐ अद्येह काश्यप गो
152 त्रः अस्मन्मातामहः जुहार सिंह वर्मा वसुस्वरूपस्तृप्यता
म् [redacted] इदं जलं सतिलं तस्मै स्वधा नमः ।३॥ ॥
ॐ अद्येह काश्यप गोत्रः अस्मत्प्रमातामहः मायर सिंह वर्मा श्राम॰
रुद्र स्वरूपः [redacted] स्तृप्यताम् [redacted] इदं ज ८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

१४२ । तृप्यध्वम् ३

नं सतिलं तस्मै स्वधानमः ।२॥ ॥ॐ अद्येह काश्यप गोत्रः
अस्मद्वृद्धप्रमातामहः ना नृसिंह वर्मा आदित्यस्वरूपः [illegible]
[illegible] स्तृप्यताम् । तृप्यस्व । इदं जलं सतिलं तस्मै
स्वधानमः ।१॥ ॥ॐ अद्येह काश्यपगोत्रः अस्मद्वृद्धप्रमा
तामहः ना नृसिंह वर्मा आदित्यस्वरूपः [illegible]
स्तृप्यताम् । तृप्यस्व । इदं जलं सतिलं तस्मै स्वधानमः ।२
ॐ अद्येह काश्यपगोत्रः अस्मद्वृद्धप्रमातामहः ना नृसिंह वर्मा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

तर्प. ६

आदित्यस्वरूपः [redacted] स्तृप्यतामः [redacted] इदं
जलं सतिलं तस्मै स्वधानमः। ३॥ ॥
आब्रह्मस्तंबपर्यन्तं देवर्षिपितृमानवाः. तृप्यन्तु पितरः सर्वे
153 मातृमातामहादयः १ मातृवंशे मृता येच पितृवंशे तथैवच.
गुरुश्वशुरबन्धूनां येचान्ये बान्धवा मृताः॥ २॥ ते तृप्तिमखि
ला यान्तु येस्मत्तोयाभिकाङ्क्षिणः. येबान्धवा बान्धवा वा
येन्यजन्मनि बान्धवाः॥ ३॥ ते सर्वे तृप्तिमायान्तु मद्दत्तेनां बु रामः ६

ना: १

नाखिलाः . देवासुरास्तथा यक्षा नागा गन्धर्वराक्षसाः ॥४॥ पिशा
चाः गुह्यकाः सिद्धाः कूष्माण्डास्तरवः खगाः . जलेचरा भू
मिचरा वाय्वाधाराश्च जन्तवः ॥५॥ ते तृप्तिमखिला यान्तु
मद्दत्तेनाम्बुनाखिलाः . नरकेषु समस्तेषु यातनासु च ये स्थि
ताः ॥६॥ तेषामाप्यायनायैतद्दीयते सलिलं मया . अती
तकुलकोटीनां सप्तद्वीपनिवासिनाम् . ॥७॥ आब्रह्मभुव
नांल्लोकादिदमस्तु तिलोदकम् . यत्रक्वचनसंस्थानां क्षुत्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इदमक्षय्यमेवास्तु मया दत्तं तिलोदकम्.॥

तर्प. १० ल्लोपहतात्मनाम्.॥ ८ ॥ ॥ अथ वस्त्रनिष्पीडनम्. येके चा
स्मत्कुले जाता अपुत्रा गोत्रिणो मृताः. तेपि तृप्यन्तु मया दत्तं
वस्त्रनिष्पीडनोदकम्.॥ ॥ ततः सव्यं कृत्वा. आचम्य. पूर्वा
154 भिमुखो भूत्वा. ब्रह्मादीन्पूजयेत्. ॐ ब्रह्मयज्ञानं प्रथमं पुरस्ता
द्विसीमतः सुरुचो वेन आवः. सबुध्न्या उपमा अस्य विष्ठाः श
तश्च योनिमसतश्च विवः. ॐ ब्रह्मणे नमः.॥ ॥ॐ इदं विष्णु
र्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम्. समूढमस्य पांसुरे स्वाहा. ॐ वि रामः १०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्त्वेनमः ॥ ॥ॐ नमस्ते रुद्र मन्यव उतोत इषवे नमः बाहुभ्या
मुत ते नमः ॐ रुद्राय नमः ॥ ॥ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरे
ण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् ॐ सवित्रे
नमः ॥ ॥ॐ मित्रस्य चर्षणी धृतो वो देवस्य सानसि द्युम्नंचि
त्र स्रवस्तमम् मित्राय नमः ॥ ॥ॐ वरुणस्योत्तंभनमसि व
रुणस्य स्कंभसर्जनीस्थो वरुणस्य ऋतसदन्यसि वरुणस्य
ऋतसदनमसि वरुणस्य ऋतसदनमासीद ॐ वरुणाय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

तर्प. ॥ ॥ ततः सूर्याय अर्घ्यदानम्. ॐ नमो विवस्वते ब्रह्मन् भास्व
११ ते विष्णुतेजसे. जगत्सवित्रे शुचये साक्षिणे कर्मदायिने. ॐ ए
हि सूर्य सहस्रांशो तेजोराशे जगत्पते. अनुकंपय मां भक्त्या
155 गृहाणार्घ्यं दिवाकर. ॥ ॥ ततः उपस्थानम्. अदृश्रम
स्य केतवो विरश्मयो जनाँ अनु। भ्राजन्तो अग्नयो यथा.
उपयाम गृहीतोसि सूर्याय त्वा भ्राजायैष ते योनिः सूर्याय
त्वा भ्राजाय. सूर्य भ्राजिष्ठ भ्राजिष्ठस्त्वं देवेष्वसि भ्राजिष्ठोहं राम:
११

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मनुष्येषु भूयासम् ॥ १ ॥ हꣳसः शुचिषद्वसुरन्तरिक्ष
सद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत् । नृषद्वरसदृतसद्व्योम
सदब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत् ॥ ॥
ततः प्रागादिदक्षिणक्रमेण । ॐ प्राच्यै दिशे नमः । इन्द्राय नमः ।
ॐ आग्नेय्यै दिशे नमः ॐ अग्नये नमः । ॐ दक्षिणायै दिशे न
मः ॐ यमाय नमः । ॐ नैर्ऋत्यै दिशे नमः ॐ निर्ऋतये नमः ।
ॐ प्रतीच्यै दिशे नमः । ॐ वरुणाय नमः । ॐ वायव्यै दिशे नमः ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तर्प. ॐ वायवे नमः. ॐ उदीच्यै दिशे नमः. ॐ कुवेराय नमः. ॐ ऐ
१२ शान्यै दिशे नमः. ॐ ईशानाय नमः. ॐ ऊर्ध्वायै दिशे नमः.
ॐ ब्रह्मणे नमः. ॐ अधो दिशे नमः. ॐ अनन्ताय नमः.॥ ॥
156 तत उपविश्य. नमेत्. ॐ ब्रह्मणे नमः. ॐ अग्नये नमः. ॐ
पृथिव्यै नमः. ॐ ओषधिभ्यो नमः. ॐ वाचे नमः. ॐ वाचस्पत
ये नमः. ॐ विष्णवे नमः. ॐ महद्भ्यो नमः. ॐ अद्भ्यो नमः. ॐ अपां
पतये नमः. ॐ वरुणाय नमः.॥ ॥ ततो मुखवासिमर्शणम्. गण. १२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ॐ संवर्चसा पयसा सन्तनूभिरगन्महि मनसा सꣳ शिवे
नः त्वष्टा सुदत्रो विदधातु रायो नुमार्ष्टु तन्वो यद्विलिष्टम्।
॥ ॥ ततः चक्षुस्पर्शः ॐ तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चर
त्। पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतꣳ शृणुयाम शरदः
शतं प्रब्रवाम शरदः शतमदीनाः स्याम शरदः शतं भूयश्च
शरदः शतात्। ॥ ॥ ततो विसर्जनम्। तर्पणजलं विलोडयेत्
ॐ देवा गातुविदो गातुं वित्त्वा गातुमित। मनसस्पत इमन्देवय

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हर्ऽ स्वाहा वा नेधाः . ॥ ॥ जलं गृहीत्वा . अनेन कर्मणा पि
तृस्वरूपी जनार्दनः प्रीयताम् .॥ ॥ इति संक्षेपतर्प
णम् .॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

157

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्रीः त. श्रीगणेशायनमः ॥ ॥अथतर्पणविधिः ॥ अद्येह काश्यपगोत्रस्य अस्मत्पितुः
रौद्रप्रतापवीरविक्रमवर्मणो वसुस्वरूपस्य एकोद्दिष्टश्राद्धाङ्गतया ब्रह्मादिदे
१ वर्षिदिव्यपितृस्वपितॄणां तर्पणं करिष्ये ॥ ॥ ततः प्राङ्मुख उपवीतीप
LS8 वित्रपाणिर्देवतीर्थवर्तिनासकुशोदकेन ॐ विश्वेदेवास आगतश्शृणुता मइ
मर्ठ्ठंहवम् एदम्वर्हिर्निषीदत १ ॥ विश्वेदेवाः शृणुतेम ठं हवंमेये अन्तरि
क्षेयउपद्यविष्ठ येअग्निजिह्वाउतवा यजत्रा आसद्यास्मिन्वर्हिषि मादयध्व
म् ॥२॥ ॐ ब्रह्मादिदेवाइहागच्छन्तु इहतिष्ठन्तु गृह्णन्त्वेताञ्जलाञ्जलीन् ६ त.म.
१

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्यावाह्य॥ ॐ ब्रह्मास्तृप्यताम्। ॐ विष्णुस्तृप्यताम्। ॐ रुद्रस्तृप्यताम्। ॐ प्रजाप
तिस्तृप्यताम्। ॐ देवास्तृप्यन्ताम्। ॐ छन्दांसि तृप्यन्ताम्। ॐ वेदास्तृप्यन्ताम्।
ॐ ऋषयस्तृप्यन्ताम्। ॐ पुराणाचार्यास्तृप्यन्ताम्। ॐ गन्धर्वास्तृप्यन्ताम्। ॐ
इतराचार्यास्तृप्यन्ताम्। ॐ संवत्सरः सावयवस्तृप्यताम्। ॐ देव्यस्तृप्यन्ताम्।
ॐ अप्सरसस्तृप्यन्ताम्। ॐ देवानुगास्तृप्यन्ताम्। ॐ नागास्तृप्यन्ताम्। ॐ सा
गरास्तृप्यन्ताम्। ॐ पर्वतास्तृप्यन्ताम्। ॐ सरितस्तृप्यन्ताम्। ॐ मनुष्यास्तृ
प्यन्ताम्। ॐ यक्षास्तृप्यन्ताम्। ॐ रक्षांसि तृप्यन्ताम्। ॐ पिशाचास्तृप्यन्ताम्।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्री·त· ॐसुपर्णास्तृप्यताम्· ॐभूतानितृप्यन्ताम्· ॐपशवस्तृप्यन्ताम्· ॐवनस्पत
२ यस्तृप्यन्ताम्· ॐओषधयस्तृप्यन्ताम्· ॐभूतग्रामश्चतुर्विधस्तृप्यताम्· ॐम
रीचिस्तृप्यताम्· ॐअत्रिस्तृप्यताम्· ॐअङ्गिरास्तृप्यताम्· ॐपुलस्त्यस्तृप्य
ताम्· ॐपुलहस्तृप्यताम्· ॐक्रतुस्तृप्यताम्· ॐप्रचेतास्तृप्यताम्· ॐवशिष्ठ
स्तृप्यताम्· ॐभृगुस्तृप्यताम्· ॐनारदस्तृप्यताम्·॥ ॥ततोनिवीतीउदङ्मु
खः कायतीर्थेनमनुष्यांस्तर्पयेत्·॥ ॐसनकादयःसप्तमनुष्याइहागच्छन्तु
इहतिष्ठन्तु·॥ ॐसनकस्तृप्यताम्२ ॐसनन्दनस्तृप्यताम्२ ॐसनातनस्तृप्यताम्२ तामः
२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ कपिलस्तृप्यताम् · २ ॐ आसुरिस्तृप्यताम् · २ वोढुस्तृप्यताम् · २ ॐ पंचशि
खस्तृप्यताम् · २ ॥ ॥ ततः अपसव्येन दक्षिणाभिमुखः पातितवामजानुर्मोट
ककुशतिलांजलित्रयेण खड्गपात्रेण पितृतीर्थेन दिव्यपितॄनावाह्य तर्पयेत् ·
॥ ॐ उशन्तस्त्वा नि धीमह्युशन्तः समिधीमहि · उशन्नुशत आवह पितॄन् हवि
षे अत्तवे ॥१॥ ॐ आयन्तु नः पितरः सोम्यासोऽग्निष्वात्ताः पथिभिर्देवयानैः ॥
अस्मिन् यज्ञे स्वधया मदन्तोऽधिब्रुवन्तु तेऽवन्त्वस्मान् ॥२॥ ॥ ॐ कव्यवाडनला
दयो दिव्यपितर इहागच्छन्तु · ॐ कव्यवाडनलस्तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्मै स्वधा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पी·त·

२

नमः ३ ॐ सोमस्तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्मै स्वधा नमः ३ ॐ यमस्तृप्यतामि
दं तिलोदकं तस्मै स्वधा नमः ३ ॐ अर्यमा तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्मैः स्वधा
नमः ३ ॐ सोमपास्तृप्यन्तामिदं तिलोदकं तेभ्यः स्वधा नमः ३ ॐ वर्हिषदस्तृ
प्यन्तामिदं तिलोदकं तेभ्यः स्वधा नमः ३ ॐ यमाय नमः ३ ॐ धर्मराजाय नमः ३
160 ॐ मृत्यवे नमः ३ ॐ अन्तकाय नमः ३ ॐ वैवस्वताय नमः ३ ॐ कालाय नमः ३
ॐ सर्वभूतक्षयाय नमः ॐ औदुम्बराय नमः ३ ॐ दध्नाय नमः ३ ॐ नीलाय न राम:
मः ३ ॐ परमेष्ठिने नमः ३ ॐ वृकोदराय नमः ३ ॐ चित्राय नमः ३ ॐ चित्रगु २
प्ताय नमः ३ ततआगच्छन्तु मे पितर इमां गृह्णन्तु पोञ्जलीन् इति पितॄन् वाक्षतर्पयेत् ॥ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ष्ठायनमः ३ नत आगच्छन्तु मे पितर इमंगृह्णन्त्वपोअञ्जलीन् इति पितृनावा
ह्यतर्पयेत् ॐउदीरतामवर उत्परास उन्मध्यमाः पितरःसोम्यासः असुंय
ईयुरवृका ऋतज्ञास्तेनोवन्तुपितरोहवेषु ॥१॥ ॥ॐअद्येह काश्यपगोत्रः
अस्म द्र नारौद्रप्रतापवीर विक्रम वर्मा वसुस्वरूपस्तृप्यतामिदंतिलोदकं त
स्मैस्वधा ॥१॥ ॐअङ्गिरसोनः पितरो नवग्वा अथर्वाणो भृगवः सोम्यासः॥
तेषांवयं सुमतौ यज्ञियानामपिभद्रे सौमनसेस्याम ॥ ॥अद्येह काश्यपगो
त्रः अस्म द्र नारौद्रप्रतापवीर विक्रमवर्मा वसुस्वरूपस्तृप्यतामिदं तिलोदकं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तस्मैस्वधा ॥२॥ॐ आयन्तुनः पितरः सोम्यासोग्निष्वात्ताः पथिभिर्देवयानैः ॥
अस्मिन् यज्ञेस्वधयामदन्तोधिब्रुवन्तु तेवन्त्वस्मान् ॥ ॥अद्येह काश्यपगोत्रः
अस्मद्‍ तीरोद्भूतप्रतापवीर विक्रमवर्मा वसुस्वरूपस्तृप्यतामिदं तिलोदकं त
स्मैस्वधा ॥३॥ॐ ऊर्जंवहन्तीरमृतं घृतम्पयः कीलालम्परिस्रुतम् स्वधास्थ
तर्पयतमेपितॄन् ॥ ॥अद्येह काश्यपगोत्रः अस्मत्प्रपितामहः त्रैलोक्यवीर वि
क्रमवर्मा रुद्रस्वरूपस्तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्मैस्वधा ॥१॥ ॐ पितृभ्यः
स्वधायिभ्यः स्वधानमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधानमः प्रपितामहेभ्यः

161

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्वधायिभ्यः स्वधानमः ॥ अक्षन्पितरोमीमदन्तपितरोतीतृपन्तपितरः पितरः
शुन्धध्वम् ॥ ॐ अद्येह काश्यपगोत्रः अस्मत्पितामह ‍ः त्रैलोक्यवीरविक्रमवर्मा
रुद्रस्वरूपस्तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्मैस्वधा ॥ २ ॥ ॐ येचेह पितरोयेचनेहयाँ
श्चविद्मयाँ२ऽउचनप्रविद्म · त्वंवेत्थयतितेजातवेदः स्वधाभिर्यज्ञं सुकृतंजुषस्व ·
॥ ॥ ॐ अद्येह काश्यपगोत्रः अस्मत्प्रपितामह ः त्रैलोक्यवीरविक्रमवर्मा रुद्रस्वरूप
स्तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्मैस्वधा ॥ ३ ॥ ॐ मधुवाताऋतायतेमधुक्षरन्तिसि
न्धवः माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः ॥ ॥ ॐ अद्येह काश्यपगोत्रः अस्मत्प्रपितामहमु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

श्रा॰त रेन्द्रविक्रमवर्मा सपत्नीक आदित्यस्वरूपस्तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्मै स्वधा ॥१॥

५ मधुनक्तमुतोषसो मधुमत्पार्थिवꣳ रजः ॥ मधु द्यौरस्तु नः पिता ॥ ॥ॐ अद्येह का

श्यपगोत्रः अस्मत्प्रश्वशुर :सुरेन्द्रविक्रमवर्मा आदित्यस्वरूपः सपत्नीकस्तृप्य

तामिदं तिलोदकं तस्मै स्वधा ॥२॥ ॐ मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाꣳ अस्तु सूर्यः ॥मा

L62 ध्वीर्गावो भवन्तु नः ॥ ॥ॐ अद्येह काश्यपगोत्रः अस्मत्प्रश्वशुरः :सुरेन्द्रविक्रम

वर्मा आदित्यस्वरूपः सपत्नीकस्तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्मै स्वधा ॥३॥ ॐ अद्ये श्राम:

ह काश्यपगोत्रा अस्मत् पत्नी दुर्गादि[illegible] देवी वसुस्वरूपा तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्यै स्वधा [illegible] नमः ॥४॥ ५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

~~(येनमो वः पितरो घोराय नमो वः पितरो मन्यवे नमो वः पितरः पितरो नमो वो गृहान्नः~~
~~पितरो दत्त सतो वः पितरो देष्मैतद्वः पितरो वासः ॥ ॥ ॐ अद्येह काश्यपगोत्रा अ~~
~~स्मत्सपत्नी [illegible] दुर्गा दिव्येश्वरी वसुस्वरूपा तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्यै स्वधा ३~~
॥ ॥ ॐ अद्येह काश्यपगोत्रा अस्मत्पितृष्वसा मेदिनी राज्यलक्ष्मी देवी वसुस्वरू
पा तृप्यतामिदं तिलोदकं तस्यै स्वधा ३ ॥ ॥ आब्रह्मस्तम्बपर्यन्तं देवर्षिपितृमान
वाः तृप्यन्तु पितरः सर्वे मातृमातामहादयः ॥ मातृवंशे मृता ये च पितृवंशे तथै
व च ॥ गुरुश्वसुरबन्धूनां ये चान्ये बान्धवा मृताः ॥ २ ॥ ते तृप्तिमखिला यान्तु येस्म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वा

श्री·त· नोयाभिकाङ्क्षिणः·येवान्धवावान्धवायेन्यजन्मनिवान्धवाः ॥३॥ तेसर्वेतृ

६ प्तिमायान्तुमद्दत्तेनाम्बुनाखिलाः·देवासुरास्तथायक्षानागागन्धर्वराक्षसाः·

॥४॥ पिशाचागुह्यकाःसिद्धाःकुष्माण्डास्तरवःखगाः·जलेचराभूमिचरा

वाय्वाहाराश्चजन्तवः ॥५॥ तेतृप्तिमखिलायान्तुमद्दत्तेनाम्बुनाखिलाः·

163 नरकेषुसमस्तेषुयातनासुचयेस्थिताः ॥६॥ तेषामाप्यायनायैतद्दीयतेसलि

लंमया·अतीतकुलकोटीनांसप्तद्वीपनिवासिनाम् ॥७॥ आब्रह्मभुवनाल्लो राम:

कादिदमस्तुतिलोदकम्· यत्रक्वचनसंस्थानांक्षुत्तृष्णोपहतात्मनाम्· ॥८॥ इ ६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दमक्षय्यमेवास्तु मयादत्तं तिलोदकम् ॥ ॥ अथ वस्त्रनिष्पीडनम् ॥ ये केचास्म
त्कुले जाता अपुत्रा गोत्रिणो मृताः ॥ ते पिवन्तु मयादत्तं वस्त्र निष्पीडनोदकम् ॥१॥
सव्यं कृत्वा आचम्य ॥ पूर्वाभिमुखो भूत्वा सूर्याय अर्घ्यं दद्यात् ॥ ॐ एहि सूर्य स
हस्रांशो तेजो राशि जगत्पते ॥ अनुकम्पय मां भक्त्या गृहाणार्घ्यं दिवाकर ॥ ॥
सूर्योपस्थानम् ॥ ॐ अदृश्रमस्य केतवो वि रश्मयो जनाँ २ अनु ॥
भ्राजन्तो अग्नयो यथा ॥ उपयामगृहीतो सि सूर्याय त्वा भ्राजायैष ते योनिः सू
र्याय त्वा भ्राजाय ॥ सूर्य भ्राजिष्ठ भ्राजिष्ठस्त्वं देवेष्वसि भ्राजिष्ठोहं मनुष्येषु भू

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यासम् ॥१॥ हंसः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत् । नृ

षद्वरसदृतसद्व्योमसदब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत् ॥२॥ ततः प्र
दक्षिणा ॥ ॐ आदित्याय नमः । चन्दनेन पद्माकारं विलिख्य पूजयेत् । ॐ
164
ब्रह्म यज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः । स बुध्न्या उपमा अस्य
विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः । ॐ ब्रह्मणे नमः ॥१॥ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा
निदधे पदम् । समूढमस्य पांसुरे । ॐ विष्णवे नमः ॥२॥ ॐ नमस्ते रुद्र मन्य

व उतो त इषवे नमः । बाहुभ्यामुत ते नमः ॐ रुद्राय नमः ॥३॥ ॐ भूर्भुवः स्वः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि · धियो यो नः प्रचोदयात् · ॐ सवित्रे नमः ·
॥४॥ ॐ मित्रस्य चर्षणीधृतो वो देवस्य सानसि · द्युम्नं चित्रश्रवस्तमम् · ॐ मि
त्राय नमः · ॥५॥ ॐ वरुणस्योत्तम्भनमसि वरुणस्य स्कम्भसर्जनी स्थो वरुण
स्य ऋतसदन्यसि वरुणस्य ऋतसदनमसि वरुणस्य ऋतसदनमासीद · ॐ
वरुणाय नमः ॥६॥ ॥ ततः स्थापयप्रणामेन · ॐ प्राच्यै दिशे नमः · ॐ इन्द्राय न
मः · ॐ आग्नेय्यै दिशे नमः · ॐ अग्नये नमः · ॐ दक्षिणायै दिशे नमः · ॐ यमाय
नमः · ॐ नैऋत्यै दिशे नमः · ॐ निर्ऋतये नमः · ॐ प्रतीच्यै दिशे नमः · ॐ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्री॰ग॰ वरुणायनमः॰ ॐ वायव्यैदिशेनमः॰ ॐ वायवेनमः॰ ॐ उदीच्यैदिशेनमः॰ ॐ
८ कुवेरायनमः॰ ॐ ऐशान्यैदिशेनमः॰ ॐ ईशानायनमः॰ ॐ ऊर्द्ध्वायैदिशेनमः॰
ॐ ब्रह्मणेनमः॰ ॐ अधोदिशेनमः॰ ॐ अनन्तायनमः॥ ॥ ततउपविश्यनमे
L65 त॰ ॐ ब्रह्मणेनमः॰ ॐ अग्नयेनमः॰ ॐ पृथिव्यैनमः॰ ॐ औषधीभ्योनमः॰
ॐ वाचेनमः॰ ॐ वाचस्पतयेनमः॰ ॐ विष्णवेनमः॰ ॐ महद्भ्योनमः॰ ॐ अद्भ्यो
नमः॰ ॐ अपांपतयेनमः॰ ॐ वरुणायनमः॰ ॐ संवर्चसापयसासन्तनूभिरग रामः
न्महिमनसासर्ठ॰ शिवेन॰ त्वष्टासुदत्रोविदधातुरायोनुमार्ष्टुतन्वोयद्विलिष्टम्॰ ८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्रीःत॰ इतिमुखमभिमृशेत्. ॐ तच्चक्षुर्देवहितंपुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत्. पश्येमशरदः
९ शतंजीवेमशरदःशतꣳशृणुयामशरदःशतंप्रब्रवामशरदःशतमदीनःस्या
मशरदःशतंभूयश्चशरदःशतात् . ॥ इतिचक्षुःस्पर्शः. ॐ देवागातुविदोगा
तुंवित्वागातुमित. मनसस्पतइमन्देवयज्ञꣳस्वाहावातेधाः. इतिविसर्जयेत्.
॥ ॥ ॐ यस्यस्मृत्याचनामोक्त्यातपोयज्ञक्रियादिषु. न्यूनंसंपूर्णतांयातुस
द्योवन्देतमच्युतम्. ॥१॥ ॥अच्युतायनमः. ॥इतितर्पणविधिः॥ ॥ ॥

रामः
९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

द.नं. १६८८८

मूल्य ५।-

॥ गङ्गापूजा ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥अथ ज्येष्ठशुक्लदशा
म्यां गंगास्नानविचारः ॥ इयं दशहरासंज्ञिका । अत्र द
शयोगा उक्ताः ॥ ज्येष्ठे मासि सिते पक्षे दशम्यां
बुधहस्तयोः ॥ व्यतिपाते गणानन्दे कन्याचंद्रे
वृषे रवौ ॥१॥ ज्येष्ठे मलमासे सति तत्रैव दशह
राकार्या । न तु शुद्धे ॥ ॥अथ प्रयोगः ॥ तीर्थस
मीपे गत्वा नारिकेलद्रव्यादिकं हस्ते गृहीत्वा
विष्णोः पादप्रसूतासि वैष्णवी विष्णुपूजिता ॥ पा
हि नस्त्वेनसस्तस्मादाजन्ममरणान्तिकात् ॥२॥ इ
ति पठित्वा । अमुकतीर्थाय नमः । इति क्षिपेत् ॥
ततः साष्टांगं प्रणम्य । तिलयवकुशानादाय स्ना
नसंकल्पं कुर्यात् । ॐ अद्येह । मम । एतज्जन्मजन्मा
न्तरसमुद्भूतत्रिविधकायिकचतुर्विधवाचिक
त्रिविधमानससेतिस्कांदोक्तदशविधपापनिरस
नपूर्वत्रिंशच्छतपितृउद्धारब्रह्मलोकावाप्त्यादिफ
लप्राप्त्यर्थं ज्येष्ठमाससितपक्षदशमीबुधवारह
स्ततारकागरकरण व्यतीपातानन्दयोगकन्यास्थ
चन्द्रवृषस्थसूर्येति दशयोगपर्वणि । यथासंभवप
र्वणि वा । अस्यां महानद्यां स्नानं तीर्थपूजनं प्रति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDI

मायां जान्हवी पूजां तिलादि दानं मूलमन्त्रजपमा
ज्यहोमं च यथाशक्ति करिष्ये ॥ यथाविधि दशवारं
स्नानं कृत्वा जले स्थितो दशवारं संकल्प द्वावस्य मागंग
स्तोत्रं पठेत् ॥ ॥ ब्रह्मोवाच ॥ नमः शिवायै गं
गायै शिवदायै नमो नमः ॥ नमस्ते रुद्ररूपिण्यै
शांकर्यै ते नमो नमः ॥१॥ नमस्ते विश्वरूपिण्यै ब्र
ह्ममूर्त्यै नमो नमः ॥ सर्वदेवस्वरूपिण्यै नमो भेष
जमूर्त्तये ॥२॥ सर्वस्य सर्वव्याधीनां भिषक्श्रेष्ठ्यै
नमोस्तु ते ॥ स्थाणुजंगमसंभूतविषहंत्र्यै नमो
नमः ॥३॥ भोगोपभोगदायिन्यै भोगवत्यै नमो
नमः ॥ मंदाकिन्यै नमस्तेस्तु स्वर्गदायै नमः सदा
॥४॥ नमस्त्रैलोक्यभूषायै जगद्धात्र्यै नमो नमः ॥
नमस्त्रिशुक्लसंस्थायै तेजोवत्यै नमो नमः ॥५॥
नंदायै लिंगधारिण्यै नारायण्यै नमो नमः ॥ न
मस्ते विश्वमुख्यायै रेवत्यै ते नमो नमः ॥६॥ बृहत्यै
ते नमस्तेस्तु लोकधात्र्यै नमो नमः ॥ नमस्ते विश्व
मित्रायै नन्दिन्यै ते नमो नमः ॥७॥ पृथ्व्यै शिवामृ
तायै च सुवृषायै नमो नमः ॥ शान्तायै च वरिष्ठा
यै वरदायै नमो नमः ॥८॥ उस्रायै सुखदोग्ध्र्यै

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

चसंजीविन्यैनमोनमः ॥ ब्रह्मिष्ठायैब्रह्मदा
यैदुरितघ्न्यैनमोनमः ॥९॥ प्रणतार्तिप्रभंजि
न्यैजगन्मात्रेनमोस्तुते ॥ सर्वापत्प्रतिपक्षायै
मंगलायैनमोनमः ॥१०॥ शरणागतदीनार्त
परित्राणपरायणे ॥ सर्वस्यार्तिहरेदेविनाराय
णिनमोस्तुते ॥११॥ निर्लेपायैदुर्गहंत्र्यैदक्षायै
तेनमोनमः ॥ परात्परतरेतुभ्यंनमस्तेमोक्षदेस
दा ॥१२॥ गंगेममाग्रतोभूयागंगेमेदेविपृष्ठतः
॥ गंगेमेपार्श्वयोरेहित्वयिगंगेस्तुमेस्थितिः ॥
१३॥ आदौत्वमन्तेमध्येचसर्वंत्वंगांगतेशिवे
॥ त्वमेवमूलप्रकृतिस्त्वंहिनारायणःपरः ॥१४
गंगेत्वंपरमात्माचशिवस्तुभ्यंनमःशिवे ॥ यइ
दंपठतिस्तोत्रंभक्त्यानित्यंनरोपियः ॥१५॥ शृ
णुयाच्छ्रद्धयायुक्तःकायवाक्चित्तसंभवैः ॥ दश
धासंस्थितैर्दोषैःसर्वैरेवप्रमुच्यते ॥१६॥ स
र्वान्कामानवाप्नोतिप्रेत्यब्रह्मणिलीयते ॥ ज्येष्ठे
मासिसितेपक्षेदशमीहस्तसंयुता ॥१७॥ तस्यां
दशम्यामेतच्चस्तोत्रंगंगाजलेस्थितः ॥ यःपठेद्द
शकृत्वस्तुदरिद्रोवापिचाक्षमः ॥१८॥ सोपितत्फ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MDT

नमाम्योनि गंगां संपूज्य यत्नतः ॥ अदत्तानामुपा
दानं हिंसा चैवाविधानतः ॥१९॥ परदारोपसेवा
च कायिकं त्रिविधं स्मृतं ॥ पारुष्यमनृतं चैव पैशु
न्यं चापि सर्वशः ॥२०॥ असंबद्धप्रलापश्च वाङ्म
यं स्याच्चतुर्विधम् ॥ परद्रव्येष्वभिध्यानं मनसा
निष्टचिन्तनं ॥२१॥ वितथाभिनिवेशश्च मानसं
त्रिविधं स्मृतम् ॥ एतानि दश पापानि हरत्वं म
म जाह्नवि ॥२२॥ दशपापहरा यस्मात्तस्माद्दश
हरा स्मृता ॥ त्रयस्त्रिंशच्छतं पूर्वान्पितॄनथ पिता
महान् ॥२३॥ उद्धरत्येव संसारान्मंत्रेणानेन पू
जिता ॥ नमो भगवत्यै दशपापहरायै गंगायै ना
रायण्यै रेवत्यै शिवायै दक्षायै अमृतायै विश्वरू
पिण्यै नन्दिन्यै ते नमो नमः ॥२४॥ सितमकरनि
षण्णां शुभ्रवर्णां त्रिनेत्रां करधृतकलशोद्यत्सरोत्पला
मत्यभीष्टाम् ॥ विधिहरिहररूपां सेन्दुकोटीरजु
ष्टां कलितसितदुकूलां जाह्नवीं तां नमामि ॥२५॥
आदावादिपितामहस्य निगमव्यापारपात्रे जलं
पश्चात्पन्नगशायिनो भगवतः पादोदकं पावनम्
॥ भूयः शंभुजटाविभूषणमणिर्जह्नोर्महर्षेरि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

यं कृत्वा कल्मषनाशिनी भगवती भागीरथी द्दृश्यते ॥२६॥ गंगा गंगेति यो ब्रूयाद्योजनानां शतैरपि ॥ मुच्यते सर्वपापेभ्यो विष्णुलोकं स गच्छति ॥२७॥ इति स्तोत्रेण स्तुत्वा वासः परिधानादि पितृतर्पणान्तं नित्यं विधाय तीर्थपूजां कृत्वा · सर्पिर्मिश्रान् दशप्रसृतिकृष्णतिलान् तीर्थेऽञ्जलिना प्रक्षिप्य गुडमिश्रान् सक्तुपिण्डान् दश प्रक्षिपेत् ॥ ॥ ततो गंगातटे ताम्रमृण्मयेवास्थापित कलशे सौवर्णादिप्रतिमां स्थापयेत् ॥ ॥ अथ पूजाक्रमः ॥ शन्नो देवीरित्यादिमंत्रैः कर्मपात्रं कृत्वा · अर्घस्थापनं कुर्यात् · गंगे च यमुने चैवेत्यंकुशमुद्रया तीर्थान्यावाह्य · तज्जलेन पूजासामाग्रीं संप्रोक्ष्य · अपवित्र इति मंत्रेण · ततो नमोस्त्वनन्तायेत्यादिमंत्रेण दीपं पूजयेत् ॥ अथ कलशस्थापनं ॥ भूरसीति भूमिशोधनं · धान्यमसीति धान्यं · आजिघ्रेति कलशं स्थाप्य · वरुणस्योत्तंभनमिति जलेनापूर्य · याः ओषधीरिति सर्वौषधीः · हिरण्यगर्भ इति पंचरत्नानि · याः फलिनीरिति पूगीफलम् · ओषधयः समित्यि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MDT

वान् गंधद्वारामितिगंधम् काण्डात्काण्डादिति
दूर्वाम् स्योनापृथिवीतिसप्तमृदः।अश्वत्थेवइ
तिपंचपल्लवं बृहस्पतेइतिवस्त्रम् तन्वायामी
तिपठित्वा ॐ सांगसवाहनसायुधसपरिवा
रवरुणाइहागच्छइहतिष्ठेत्यावाह्य इमानिगं
धाक्षतपुष्पाणिसमर्पयामिसांगायसवाहना
यसपरिवारायवरुणायनमः।।ततः कलशे॥
सर्वेसमुद्राइतिमंत्रेणतीर्थान्यावाहयेत् क
लशस्यमुखेविष्णुः।।कलशेदेवान्ग्रहांश्चावा
हयेत् ॐ भूर्भुवःस्वः सांगाः सवाहनाः सायुधाः
सपरिवाराःगणपति सूर्यदेवीशिवविष्णवःपं
चायतनाः विनायकादिपंचलोकपालाः सू
र्यादिनवग्रहाः ईश्वराद्यधिदेवाः अग्न्यादिप्र
त्यधिदेवाः इन्द्रादिदशदिक्पालाः ध्रुवाद्यष्ट
वसवः धात्रादिद्वादशादित्याः वीरभद्राद्येका
दशरुद्राः गौर्यादिषोडशमातरः आवहादि
सप्तमरुतः विनायकब्रह्मविष्णुरुद्रार्कवनस्पत
यः इहागच्छन्तुइहतिष्ठन्तु इत्यावाह्यपूजये
त्॥ ॥अथगणेशपूजा॥ ध्यानम्॥एकद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

नं स्थूलं पं कर्णं गजवक्त्रं चतुर्भुजम् ॥ पाशांकुश
धरं देवं ध्यायेत्सिद्धिविनायकम् ॥ आवाहनं ॥
विनायकनमस्तेस्तु उमामलसमुद्भव ॥ इमांम
या कृतां पूजां गृहाण त्वं सुरसत्तम ॥ गणानां त्वे
ति · ॐ सांगसपरिवारसवाहनसायुधगणप
ते इहागच्छ इहतिष्ठ पूजार्थं त्वामावाहयामि स्थि
रो भव · आसनं ॥ नानारत्नसमायुक्तं मुक्ताहा
रविभूषितं ॥ स्वर्णसिंहासनं चारुप्रीत्यर्थं प्र
तिगृह्यतां ॥ पाद्यं ॥ गौरीप्रियनमस्तेस्तु शंक
रप्रियसर्वदा ॥ भक्त्यापाद्यं मया दत्तं गृहाण प्र
णतप्रिय ॥ अर्घ्यम् ॥ व्रतमुद्दिश्य देवेश गंधपु
ष्पाक्षतैर्युतं ॥ गृहाणार्घ्यं मया दत्तं सर्वसिद्धिप्र
दो भव ॥ स्नानं ॥ स्नानं पंचामृतैर्देव गृहाण ग
णनायक ॥ अनाथनाथ सर्वज्ञ गीर्वाणपरिपू
जित ॥ वस्त्रम् ॥ रक्तवस्त्रयुगं देव वेदांगसदृशप्र
भो ॥ भक्त्या दत्तं गृहाणेदं लंबोदरहरप्रिय ॥ य
ज्ञोपवीतम् ॥ राजतं ब्रह्मसूत्रं च कांचनं चोत्तरी
यकम् ॥ गृहाण चारु सर्वज्ञ भक्तानां सिद्धिदाय
क ॥ गंधम् ॥ गन्धं कर्पूरसंयुक्तं दिव्यं चन्दनम्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MoE

नमं ॥ विलेपनं सुरश्रेष्ठ प्रीत्यर्थं प्रतिगृह्यता
म ॥ अक्षतान् ॥ अक्षतान्धवलान्देव सुरगन्ध
र्वे पूजित ॥ सर्वदेवनमस्कार्य गृहाणमदनुग्र
हात् ॥ पुष्पाणि ॥ सुगन्धीनि सुपुष्पाणि माल
त्यादीनि वै प्रभो ॥ मयानीतानि पूजार्थं पुष्पा
णि प्रतिगृह्यताम् ॥ धूपम् ॥ दशांगं गुग्गुलं
धूपं सुगन्धं सुमनोहरम् ॥ उमासुत नमस्तुभ्यं
धूपं मे प्रतिगृह्यताम् ॥ दीपम् ॥ गृहाणचो
ज्ज्वलं दिव्यं घृतवर्त्तिसमन्वितम् ॥ दीपं ज्ञानप्र
दं देव रुद्रप्रिय नमोस्तु ते ॥ नैवेद्यम् ॥ सगुडान्स
घृतांश्चैव मोदकान्घृतपाचितान् ॥ नैवेद्यं सफ
लं दत्तं गृह्यतां विघ्ननाशन ॥ तांबूलं ॥ पूगीफ
ल समायुक्तं नागवल्लीदलैर्युतम् ॥ कर्पूरादिस
मायुक्तं तांबूलं प्रतिगृह्यताम् ॥ द्रव्यम् ॥ प्रार्थ
ना ॥ वक्रतुण्डेति ॥ ॥ अथ गंगापूजा ॥ कल
शोपरि सुवर्णप्रतिमायां गंगामावाहयेत् तत्र
मंत्रः ॥ नमो भगवत्यै दशपापहरायै गङ्गायै ना
रायण्यै रेवत्यै शिवायै दक्षायै अमृतायै विश्व
रूपिण्यै नंदिन्यै ते नमो नमः ॥ अयं स्थापि(?)सा(?)धा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

रगाः ॥ द्विजमात्रविषयोविंशात्यक्षरोयथा ॥ ॐ
नमः शिवायैनारायण्यैदशहरायैगंगायैस्वा
हेति ॥ स्वंगंगामावाह्य ॥ नारायणीं रुद्रंब्रह्मा
णं सूर्यंभगीरथंहिमाचलंचनाममंत्रेणतत्रै
वावाह्य ॥ उक्तमूलमंत्रमुच्चार्य ॥ श्रीगंगायैना
रायणरुद्रब्रह्मसूर्यभगीरथहिमवत्सहितायै
आसनंसमर्पयामि ॥ पाद्यम् ॥ नमोभगवत्यैद
शपापहरायैगंगायैनारायण्यैरेवत्यैशिवायै
दक्षायैअमृतायैविश्वरूपिण्यैनंदिन्यैतेनमो
नमः श्रीगंगायैनारायणरुद्रब्रह्मसूर्यभगी
रथहिमवत्सहितायैपाद्यंसमर्पयामि ॥ अर्घ्य
म् ॥ नमोभगवत्यै॰ सहितायैअर्घ्यंसमर्पयामि
॥ आचमनं ॥ नमोभगवत्यै॰ सहितायैआच
मनंसमर्पयामि ॥ पंचामृतस्नानं ॥ नमोभगवत्यै
सहितायैपंचामृतस्नानंसमर्पयामि ॥ शुद्धो
दकस्नानं ॥ नमोभगवत्यै॰ सहितायैशुद्धोदकस्ना
नंसमर्पयामि ॥ वस्त्रम् ॥ नमोभगवत्यै॰ सहिता
यैवस्त्रंसमर्पयामि ॥ आभरणानि ॥ नमोभगव
त्यै॰ सहितायैआभरणंसमर्पयामि ॥ गन्धम् ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: M...

नमोभगवत्यै॰ संहितायै गंधं समर्पयामि ॥ अ
क्षतान् ॥ नमोभगवत्यै॰ संहितायै अक्षतान् सम
र्पयामि ॥ दशविधपुष्पाणि ॥ नमोभगवत्यै दश
पापहरायै गंगायै नारायण्यै रेवत्यै शिवायै द
क्षायै अमृतायै विश्वरूपिण्यै नन्दिन्यै ते नमो
नमः श्रीगंगायै नारायण रुद्र ब्रह्म सूर्य भगी
रथ हिमवत्संहितायै दशविधपुष्पाणि सम
र्पयामि ॥ सिन्दूरम् ॥ नमोभगवत्यै॰ संहितायै
सिन्दूरं समर्पयामि ॥ सौभाग्यद्रव्यं ॥ नमोभग
वत्यै॰ श्रीगंगायै सौभाग्यद्रव्यं समर्पयामि ॥ द
शांगधूपम् ॥ नमोभगवत्यै॰ संहितायै दशांग
धूपं समर्पयामि ॥ दशदीपान् ॥ नमोभगवत्यै॰
संहितायै दशदीपान् समर्पयामि ॥ दशविधनै
वेद्यम् ॥ नमोभगवत्यै॰ संहितायै दशविधनैवे
द्यं समर्पयामि ॥ दशफलानि ॥ नमोभगवत्यै॰
संहितायै दशविधफलानि समर्पयामि ॥ करोद्वर्त्त
नं ॥ नमोभगवत्यै॰ संहितायै करोद्वर्त्तनं समर्पया
मि ॥ तांबूलं ॥ नमोभगवत्यै॰ संहितायै तांबूलं
समर्पयामि ॥ उपायनद्रव्यम् ॥ नमोभगवत्यै॰

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

महितायै उपायनद्रव्यं समर्पयामि ॥ नारिके
लफलं ॥ नमो भगवत्यै॰ महितायै नारिकेलफलं
समर्पयामि ॥ पुष्पांजलिः ॥ नमो भगवत्यै॰ महि
तायै पुष्पांजलिं समर्पयामि ॥ नीराजनं ॥ नमो
भगवत्यै॰ महितायै नीराजनं समर्पयामि ॥ प्रद
क्षिणा ॥ नमो भगवत्यै॰ महितायै नमः ॥ ॥ त
तो दश विप्रेभ्यः प्रत्येकं षोडश षोडश मुष्टितिला
न् सदक्षिणान् दद्यात् ॥ एवं यवानपि दद्यात् ॥
ततो दश गा एकां वा गां दद्यात् ॥ नमो गोभ्य इति
पूजनम् ॥ कुशतिलयवजलान्यादाय ॥ ॐ अ
द्येह मम एतज्जन्मजन्मान्तर समुद्भूत त्रिविध का
यिक चतुर्विध वाचिक त्रिविध मानसेति एकादो
क्त दशविध पापनिरासनपूर्वक त्रिंशच्छत पितृनु
द्धृत्य ब्रह्मलोकावाप्त्यादिफलप्राप्त्यर्थं ज्येष्ठमास
सितपक्ष दशमी बुधवार हस्ततारका गरकरणा
व्यतीपातानन्दयोग कन्यास्थचंद्र वृषस्थ सूर्ये
ति दशयोग पर्वणि॰ यथासंभव पर्वणि वा॰ इमां सु
वर्णशृंगीं॰ रौप्य खुरां॰ ताम्रपृष्ठीं॰ कांस्योपदो
हां॰ मुक्तालांगूल भूषितां॰ वस्त्राच्छादितां॰ स्रग्दे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by

दमुरवीं यजुर्वेद पादां सामवेद मनस्कां स्वाहाका
रस्वधाकार हन्तकार वषट्कार चतुः स्तनीं रुद्रा
णांमातरं वसूनां दुहितरं आदित्यानां स्वसारं
अमृतस्य नाभिं श्रा-भांगां रुद्रदेवताकां · अमु
कगोत्रायेत्यादि ॥ प्रार्थना ॥ यज्ञसाधनभूता
याविश्वस्याघप्रणाशिनी ॥ विश्वरूपधरो देवः
प्रीयतामनयागवा ॥१॥ कृतैतत्सालंकार गवी
दानकर्मणः सांगफलप्राप्तये · इदं रौप्यं च
न्द्रदैवतं · अमुकगोत्रायेत्यादि ॥ ॥ मत्स्यक
च्छपमंडूकान्सौवर्णान्राजतान् पिष्टमयान्
वासंपूज्य तीर्थे क्षिपेत् ॥ एवं दीपान्प्रवाह
येत् ॥ जपहोमाचिकीर्षायां पूर्वोक्त मूलमंत्र
स्य पंचसहस्रसंख्याजपो दशांशो होमः ॥ य
थाशक्तिवा जपहोमौ ॥ तत्रदशहराव्रतनांत्वेन ग
होमं करिष्ये · इति संकल्प्य · स्थण्डिले ग्निंप्रति
ष्ठाप्यान्वाधाने · चक्षुषी आज्येनेत्यन्ते श्रीगंगा
ममुकसंख्ययाज्येन नारायणादि षट्देवताः
कैकयाज्याहुत्या शेषेण स्विष्टकृतमित्यादि
प्रोक्षणापादि षट् पात्राणापासाद्याज्यं संस्कृत्य ·

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDL

यथान्वाधानंजुहुयात्॥ततःपूर्णपात्रदानम्
॥ततःपूर्वोक्तस्तोत्रेणस्तुत्वाहोमान्तेप्रतिमोत्त
रपूजांकृत्वाविसृज्याचार्यायमूलमंत्रेणादद्या
त्॥भूयसीसंकल्पः॥दशब्राह्मणान्सुवासिनी
श्चभोजयेत्॥प्रतिपद्दिनमारभ्यस्नानादिपूजा
न्तोविधिःकार्यइतिकेचित्॥कायेनवाचा॥
यस्यस्मृत्या॥आशीर्वचनम्॥ ॥इतिदशह
रायांगंगापूजाविधिः॥ ॥शुभम्॥ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDr

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitiz

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MoE

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

C-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

द० नं० १६८८५

क्र० ८।

विष्णुसहस्रनामावलिः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDL

विष्णुसहस्रनाम

श्रीगणेशाय नमः॥ अथ विष्णुसहस्रनामाव
लिः॥ ॥ ॐ विश्वाय नमः॥ ॐ विष्णवे नमः ॥

ॐ वषट्कारायनमः
ॐ भूतभव्यभवत्प्रभवे नमः
ॐ भूतकृते नमः
ॐ भूतभृते नमः
ॐ भावाय नमः
ॐ भूतात्मने नमः
ॐ भूतभावनाय नमः
ॐ पूतात्मने नमः
ॐ परमात्मने नमः
ॐ मुक्तानां परमायेगतये नमः
ॐ अव्ययाय नमः
ॐ पुरुषाय नमः
ॐ साक्षिणे नमः
ॐ क्षेत्रज्ञाय नमः
ॐ अक्षराय नमः
ॐ योगाय नमः
ॐ योगविदां नेत्रेनमः

ॐ प्रधानपुरुषेश्वरायनमः
ॐ नारसिंहवपुषे नमः
ॐ श्रीमते नमः
ॐ केशवाय नमः
ॐ पुरुषोत्तमाय नमः
ॐ सर्वाय नमः
ॐ शर्वाय नमः
ॐ शिवाय नमः
ॐ स्थाणवे नमः
ॐ भूतादये नमः
ॐ निधयेऽव्ययाय नमः
ॐ संभवाय नमः
ॐ भावनाय नमः
ॐ भर्त्रे नमः
ॐ प्रभवाय नमः
ॐ प्रभवे नमः
ॐ ईश्वराय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ स्वयंभुवे नमः
ॐ शंभवे नमः
ॐ आदित्याय नमः
ॐ पुष्कराक्षाय नमः
ॐ महास्वनाय नमः
ॐ अनादिनिधनाय नमः
ॐ धात्रे नमः
ॐ विधात्रे नमः
ॐ धातुरुत्तमाय नमः
ॐ अप्रमेयाय नमः
ॐ हृषीकेशाय नमः
ॐ पद्मनाभाय नमः
ॐ अमरप्रभवे नमः
ॐ विश्वकर्मणे नमः ५०
ॐ मनवे नमः
ॐ त्वष्ट्रे नमः
ॐ स्थविष्ठाय नमः
ॐ स्थविराय ध्रुवाय नमः
ॐ अग्राह्याय नमः
ॐ शाश्वताय नमः
ॐ कृष्णाय नमः
ॐ लोहिताक्षाय नमः
ॐ प्रतर्दनाय नमः
ॐ प्रभूताय नमः
ॐ त्रिककुब्धाम्ने नमः
ॐ पवित्राय नमः
ॐ मङ्गलाय परस्मै नमः
ॐ ईशानाय नमः
ॐ प्राणदाय नमः
ॐ प्राणाय नमः
ॐ ज्येष्ठाय नमः
ॐ श्रेष्ठाय नमः
ॐ प्रजापतये नमः
ॐ हिरण्यगर्भाय नमः
ॐ भूगर्भाय नमः
ॐ माधवाय नमः
ॐ मधुसूदनाय नमः
ॐ ईश्वराय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

ॐ विक्रमिणेनमः ७४
ॐ धन्विनेनमः
ॐ मेधाविनेनमः
ॐ विक्रमायनमः
ॐ क्रमायनमः
ॐ अनुत्तमायनमः
ॐ दुराधर्षायनमः
ॐ कृतज्ञायनमः
ॐ कृतयेनमः
ॐ आत्मवतेनमः
ॐ सुरेशायनमः
ॐ शरणायनमः
ॐ शर्मणेनमः
ॐ विश्वरेतसेनमः
ॐ प्रजाभवायनमः
ॐ अह्नेनमः
ॐ सम्वत्सरायनमः
ॐ व्यालायनमः
ॐ प्रत्ययायनमः
ॐ सर्वदर्शनायनमः
ॐ अजायनमः
ॐ सर्वेश्वरायनमः
ॐ सिद्धायनमः
ॐ सिद्धयेनमः
ॐ सर्वादयेनमः
ॐ अच्युतायनमः १००
ॐ वृषाकपयेनमः
ॐ अमेयात्मनेनमः
ॐ सर्वयोगविनिःसृतायनमः
ॐ वसवेनमः
ॐ वसुमनसेनमः
ॐ सत्यायनमः
ॐ समात्मनेनमः
ॐ संमितायनमः
ॐ समायनमः
ॐ अमोघायनमः
ॐ पुण्डरीकाक्षायनमः
ॐ वृषकर्मणेनमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ वृषाकृतयेनमः
ॐ रूद्राय नमः
ॐ बहुशिरसे नमः
ॐ बभ्रवेनमः
ॐ विश्वयोनये नमः
ॐ शुचिश्रवसे नमः
ॐ अमृताय नमः
ॐ शाश्वतस्थाणवे नमः
ॐ वरारोहाय नमः
ॐ महातपसे नमः
ॐ सर्वगाय नमः
ॐ सर्वविद्भानवे नमः
ॐ विष्वक्सेनाय नमः १२५
ॐ जनार्दनाय नमः
ॐ वेदाय नमः
ॐ वेदविदे नमः
ॐ अव्यङ्गाय नमः
ॐ वेदाङ्गाय नमः
ॐ वेदविदे नमः

ॐ कवये नमः
ॐ लोकाध्यक्षाय नमः
ॐ सुराध्यक्षाय नमः
ॐ धर्माध्यक्षाय नमः
ॐ कृताकृताय नमः
ॐ चतुरात्मने नमः
ॐ चतुर्व्यूहाय नमः
ॐ चतुर्दंष्ट्राय नमः
ॐ चतुर्भुजाय नमः
ॐ भ्राजिष्णवे नमः
ॐ भोजनाय नमः
ॐ भोक्त्रे नमः
ॐ सहिष्णवे नमः
ॐ जगदादिजाय नमः
ॐ अनघाय नमः
ॐ विजयाय नमः
ॐ जेत्रे नमः
ॐ विश्वयोनये नमः
ॐ पुनर्वसवे नमः १५०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDS

ॐ उपेन्द्राय नमः
ॐ वामनाय नमः
ॐ प्रांशवे नमः
ॐ अमोघाय नमः
ॐ शुचये नमः
ॐ ऊर्जिताय नमः
ॐ अतीन्द्राय नमः
ॐ संग्रहाय नमः
ॐ सर्गाय नमः
ॐ धृतात्मने नमः
ॐ नियमाय नमः
ॐ यमाय नमः
ॐ वेद्याय नमः
ॐ वैद्याय नमः
ॐ सदायोगिने नमः
ॐ वीरघ्ने नमः
ॐ माधवाय नमः
ॐ मधवे नमः
ॐ अतीन्द्रियाय नमः
ॐ महामायाय नमः
ॐ महोत्साहाय नमः
ॐ महाबलाय नमः
ॐ महाबुद्धये नमः
ॐ महावीर्याय नमः
ॐ महाशक्तये नमः १०५
ॐ महाद्युतये नमः
ॐ अनिर्देश्यवपुषे नमः
ॐ श्रीमते नमः
ॐ अमेयात्मने नमः
ॐ महाद्रिधृषे नमः
ॐ महेष्वासाय नमः
ॐ महीभर्त्रे नमः
ॐ श्रीनिवासाय नमः
ॐ सतांगतये नमः
ॐ अनिरुद्धाय नमः
ॐ सुरानन्दाय नमः
ॐ गोविन्दाय नमः
ॐ गोविदांपतये नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ मरीचये नमः
ॐ दमनाय नमः
ॐ हंसाय नमः
ॐ सुपर्णाय नमः
ॐ भुजगोत्तमाय नमः
ॐ हिरण्यनाभाय नमः
ॐ सुतपसे नमः
ॐ पद्मनाभाय नमः
ॐ प्रजापतये नमः
ॐ अमृत्यवे नमः
ॐ सर्वदृशे नमः
ॐ सिंहाय नमः २००
ॐ सन्धात्रे नमः
ॐ सन्धिमते नमः
ॐ स्थिराय नमः
ॐ अजाय नमः
ॐ दुर्मर्षणाय नमः
ॐ शास्त्रे नमः
ॐ विश्रुतात्मने नमः
ॐ सुरारिघ्ने
ॐ गुरवे नमः
ॐ गुरुतमाय नमः
ॐ धाम्ने नमः
ॐ सत्याय नमः
ॐ सत्यपराक्रमाय नमः
ॐ निमिषाय नमः
ॐ अनिमिषाय नमः
ॐ स्रग्विणे नमः
ॐ वाचस्पतय उदारधिये नमः
ॐ अग्रण्ये नमः
ॐ ग्रामण्ये नमः
ॐ श्रीमते नमः
ॐ न्यायाय नमः
ॐ नेत्रे नमः
ॐ समीरणाय नमः
ॐ सहस्रमूर्ध्ने नमः
ॐ विश्वात्मने नमः २२५
ॐ सहस्राक्षाय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

ॐ सहस्रपदे नमः
ॐ आवर्तनाय नमः
ॐ निवृत्तात्मने नमः
ॐ संवृताय नमः
ॐ संप्रमर्दनाय नमः
ॐ अहः संवर्तकाय नमः
ॐ वह्नये नमः
ॐ अनिलाय नमः
ॐ धरणीधराय नमः
ॐ सुप्रसादाय नमः
ॐ प्रसन्नात्मने नमः
ॐ विश्वधृषे नमः
ॐ विश्वभुजे नमः
ॐ विभवे नमः
ॐ सत्कर्त्रे नमः
ॐ सत्कृताय नमः
ॐ साधवे नमः
ॐ जह्नवे नमः
ॐ नारायणाय नमः
ॐ नरायनमः
ॐ असंख्येयाय नमः
ॐ अप्रमेयात्मने नमः
ॐ विशिष्टाय नमः
ॐ शिष्टकृते नमः ॥१॥
ॐ शुचये नमः
ॐ सिद्धार्थाय नमः
ॐ सिद्धसंकल्पाय नमः
ॐ सिद्धिदाय नमः
ॐ सिद्धिसाधनाय नमः
ॐ वृषाहिणे नमः
ॐ वृषभाय नमः
ॐ विष्णवे नमः
ॐ वृषपर्वणे नमः
ॐ वृषोदराय नमः
ॐ वर्धनाय नमः
ॐ वर्धमानाय नमः
ॐ विविक्ताय नमः
ॐ श्रुतिसागराय नमः

ॐ सुभुजाय नमः
ॐ दुर्धराय नमः
ॐ वाग्मिने नमः
ॐ महेन्द्राय नमः
ॐ वसुदाय नमः
ॐ वसवे नमः
ॐ नैकरूपाय नमः
ॐ बृहद्रूपाय नमः
ॐ शिपिविष्टाय नमः
ॐ प्रकाशनाय नमः
ॐ ओजस्तेजोद्युतिधराय नमः २०५
ॐ प्रकाशात्मने नमः
ॐ प्रतापनाय नमः
ॐ ऋद्धाय नमः
ॐ स्पष्टाक्षराय नमः
ॐ मन्त्राय नमः
ॐ चन्द्रांशवे नमः
ॐ भास्करद्युतये नमः
ॐ अमृतांशूद्भवाय नमः

ॐ भानवे नमः
ॐ शशिबिन्दवे नमः
ॐ सुरेश्वराय नमः
ॐ औषधाय नमः
ॐ जगतः सेतवे नमः
ॐ सत्यधर्मपराक्रमाय नमः
ॐ भूतभव्यभवन्नाथाय नमः
ॐ पवनाय नमः
ॐ पावनाय नमः
ॐ अनलाय नमः
ॐ कामघ्ने नमः
ॐ कामकृते नमः
ॐ कान्ताय नमः
ॐ कामाय नमः
ॐ कामप्रदाय नमः
ॐ प्रभवे नमः
ॐ युगादिकृते नमः २३०
ॐ युगावर्ताय नमः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ नैकमायाय नमः
ॐ महाशनाय नमः
ॐ अदृश्याय नमः
ॐ अव्यक्तरूपाय नमः
ॐ सहस्रजिते नमः
ॐ अनन्तजिते नमः
ॐ इष्टाय नमः
ॐ विशिष्टाय नमः
ॐ शिष्टेष्टाय नमः
ॐ शिखण्डिने नमः
ॐ नहुषाय नमः
ॐ वृषाय नमः
ॐ क्रोधघ्ने नमः
ॐ क्रोधकृत्कर्त्रे नमः
ॐ विश्वबाहवे नमः
ॐ महीधराय नमः
ॐ अच्युताय नमः
ॐ प्रथिताय नमः
ॐ प्राणाय नमः

ॐ प्राणदाय नमः
ॐ वासवानुजाय नमः
ॐ अपांनिधये नमः
ॐ अधिष्ठानाय नमः
ॐ अप्रमत्ताय नमः ४०५
ॐ प्रतिष्ठिताय नमः
ॐ स्कन्दाय नमः
ॐ स्कन्दधराय नमः
ॐ धुर्याय नमः
ॐ वरदाय नमः
ॐ वायुवाहनाय नमः
ॐ वासुदेवाय नमः
ॐ बृहद्भानवे नमः
ॐ आदिदेवाय नमः
ॐ पुरन्दराय नमः
ॐ अशोकाय नमः
ॐ तारणाय नमः
ॐ ताराय नमः
ॐ शूराय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ शौरये नमः
ॐ जनेश्वराय नमः
ॐ अनुकूलाय नमः
ॐ शतावर्ताय नमः
ॐ पद्मिने नमः
ॐ पद्मनिभेक्षणाय नमः
ॐ पद्मनाभाय नमः
ॐ अरविन्दाक्षाय नमः
ॐ पद्मगर्भाय नमः
ॐ शरीरभृते नमः
ॐ महर्द्धये नमः ३५०
ॐ ऋद्धाय नमः
ॐ वृद्धात्मने नमः
ॐ महाक्षाय नमः
ॐ गरुडध्वजाय नमः
ॐ अतुलाय नमः
ॐ शरभाय नमः
ॐ भीमाय नमः
ॐ समयज्ञाय नमः
ॐ हविर्हरये नमः
ॐ सर्वलक्षणलक्षणायाय नमः
ॐ लक्ष्मीवते नमः
ॐ समितिंजयाय नमः
ॐ विक्षराय नमः
ॐ रोहिताय नमः
ॐ मार्गाय नमः
ॐ हेतवे नमः
ॐ दामोदराय नमः
ॐ सहाय नमः
ॐ महीधराय नमः
ॐ महाभागाय नमः
ॐ वेगवते नमः
ॐ अमिताशनाय नमः
ॐ उद्भवाय नमः
ॐ क्षोभणाय नमः
ॐ देवाय नमः ३७५
ॐ श्रीगर्भाय नमः
ॐ परमेश्वराय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ करणाय नमः
ॐ कारणाय नमः
ॐ कर्त्रे नमः
ॐ विकर्त्रे
ॐ गहनाय नमः
ॐ गुह्याय नमः
ॐ व्यवसायाय नमः
ॐ व्यवस्थानाय नमः
ॐ संस्थानाय नमः
ॐ स्थानदाय नमः
ॐ ध्रुवाय नमः
ॐ परर्द्धये नमः
ॐ परमस्पष्टाय नमः
ॐ तुष्टाय नमः
ॐ पुष्टाय नमः
ॐ शुभेक्षणाय नमः
ॐ रामाय नमः
ॐ विरामाय नमः
ॐ विरजसे नमः

ॐ मार्गाय नमः
ॐ नेयाय नमः
ॐ नयाय नमः
ॐ अनयाय नमः ४००
ॐ वीराय नमः
ॐ शक्तिमतां श्रेष्ठाय नमः
ॐ धर्माय नमः
ॐ धर्मविदुत्तमाय नमः
ॐ वैकुण्ठाय नमः
ॐ पुरुषाय नमः
ॐ प्राणाय नमः
ॐ प्राणदाय नमः
ॐ प्रणवाय नमः
ॐ पृथवे नमः
ॐ हिरण्यगर्भाय नमः
ॐ शत्रुघ्नाय नमः
ॐ व्याप्ताय नमः
ॐ वायवे नमः
ॐ अधोक्षजाय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ ऋतवे नमः
ॐ सुदर्शनाय नमः
ॐ कालाय नमः
ॐ परमेष्ठिने नमः
ॐ परिग्रहाय नमः
ॐ उग्राय नमः
ॐ सम्वत्सराय नमः
ॐ दक्षाय नमः
ॐ विश्रामाय नमः
ॐ विश्वदक्षिणाय नमः ४२५
ॐ विस्ताराय नमः
ॐ स्थावरस्थाणवे नमः
ॐ प्रमाणाय नमः
ॐ बीजायाव्ययाय नमः
ॐ अर्थाय नमः
ॐ अनर्थाय नमः
ॐ महाकोशाय नमः
ॐ महाभोगाय नमः
ॐ महाधनाय नमः

ॐ अनिर्विण्णाय नमः
ॐ स्थविष्ठाय नमः
ॐ अभुवे नमः
ॐ धर्मयूपाय नमः
ॐ महामखाय नमः
ॐ नक्षत्रनेमये नमः
ॐ नक्षत्रिणे नमः
ॐ क्षमाय नमः
ॐ क्षामाय नमः
ॐ समीहनाय नमः
ॐ यज्ञाय नमः
ॐ ईज्याय नमः
ॐ महेज्याय नमः
ॐ क्रतवे नमः
ॐ सत्राय नमः
ॐ सतांगतये नमः ४५०
ॐ सर्वदर्शिने नमः
ॐ विमुक्तात्मने नमः
ॐ सर्वज्ञाय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ ज्ञानायोत्तमायनमः
ॐ सुव्रतायनमः
ॐ सुमुखायनमः
ॐ सूक्ष्मायनमः
ॐ सुघोषायनमः
ॐ सुखदायनमः
ॐ सुहृदेनमः
ॐ मनोहरायनमः
ॐ जितक्रोधायनमः
ॐ वीरबाहवेनमः
ॐ विदारणायनमः
ॐ स्वापनायनमः
ॐ स्ववशायनमः
ॐ व्यापिनेनमः
ॐ नैकात्मनेनमः
ॐ नैककर्मकृतेनमः
ॐ वत्सरायनमः
ॐ वत्सलायनमः
ॐ वत्सिनेनमः

ॐ रत्नगर्भायनमः
ॐ धनेश्वरायनमः
ॐ धर्मगुप्ते नमः ८०५
ॐ धर्मकृतेनमः
ॐ धर्मिणे नमः
ॐ सतेनमः
ॐ असतेनमः
ॐ क्षराय नमः
ॐ अक्षरायनमः
ॐ अविज्ञात्रेनमः
ॐ सहस्रांशवेनमः
ॐ विधात्रेनमः
ॐ कृतलक्षणाय नमः
ॐ गभस्तिनेमयेनमः
ॐ सत्वस्थायनमः
ॐ सिंहायनमः
ॐ भूतमहेश्वरायनमः
ॐ आदिदेवायनमः
ॐ महादेवाय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ देवेशाय नमः
ॐ देवभृद्गुरवे नमः
ॐ उत्तराय नमः
ॐ गोपतये नमः
ॐ गोप्त्रे नमः
ॐ ज्ञानगम्याय नमः
ॐ पुरातनाय नमः
ॐ शरीरभूतभृते नमः
ॐ भोक्त्रे नमः पू८०
ॐ कपीन्द्राय नमः
ॐ भूरिदक्षिणाय नमः
ॐ सोमपाय नमः
ॐ अमृतपाय नमः
ॐ सोमाय नमः
ॐ पुरुजिते नमः
ॐ पुरुसत्तमाय नमः
ॐ विनयाय नमः
ॐ जयाय नमः
ॐ सत्यसन्धाय नमः
ॐ दाशार्हाय नमः
ॐ सात्वतांपतये नमः
ॐ जीवाय नमः
ॐ विनयितासाक्षिणे नमः
ॐ मुकुन्दाय नमः
ॐ अमितविक्रमाय नमः
ॐ अम्भोनिधये नमः
ॐ अनन्तात्मने नमः
ॐ महोदधिशयाय नमः
ॐ अन्तकाय नमः
ॐ अजाय नमः
ॐ महार्हाय नमः
ॐ स्वाभाव्याय नमः
ॐ जितामित्राय नमः
ॐ प्रमोदनाय नमः पू२५
ॐ आनन्दाय नमः
ॐ नन्दनाय नमः
ॐ नन्दाय नमः
ॐ सत्यधर्मणे नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDR

ॐ त्रिविक्रमायनमः

ॐ महर्षये नमः

ॐ कपिलाचार्यायनमः

ॐ कृतज्ञाय नमः

ॐ मेदिनीपतये नमः

ॐ त्रिपदायनमः

ॐ त्रिदशाध्यक्षायनमः

ॐ महाशृङ्गाय नमः

ॐ कृतान्तकृते नमः

ॐ महावराहाय नमः

ॐ गोविन्दाय नमः

ॐ सुषेणाय नमः

ॐ कनकाङ्गदिने नमः

ॐ गुह्याय नमः

ॐ गभीरायनमः

ॐ गहनाय नमः

ॐ गुप्तायनमः

ॐ चक्रगदाधरायनमः

ॐ वेधसेनमः

ॐ स्वाङ्गाय नमः

ॐ अजितायनमः

ॐ कृष्णायनमः

ॐ दृढायनमः

ॐ सङ्कर्षणायाच्युतायनमः

ॐ वरुणायनमः

ॐ वारुणाय नमः

ॐ वृक्षाय नमः

ॐ पुष्कराक्षायनमः

ॐ महामनसे नमः

ॐ भगवते नमः

ॐ भगघ्ने नमः

ॐ आनन्दिने नमः

ॐ वनमालिने नमः

ॐ हलायुधायनमः

ॐ आदित्याय नमः

ॐ ज्योतिरादित्याय नमः

ॐ सहिष्णवेनमः

ॐ गतिसत्तमाय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ सुधन्वने नमः
ॐ खण्डपरशवे नमः
ॐ दारुणाय नमः
ॐ द्रविणप्रदाय नमः
ॐ दिवस्पृशे नमः
ॐ सर्वदृग्व्यासाय नमः
ॐ वाचस्पतये ऽयोनिजाय नमः
ॐ त्रिसाम्ने नमः
ॐ सामगाय नमः ५७५
ॐ सामाय नमः
ॐ निर्वाणाय नमः
ॐ भेषजाय नमः
ॐ भिषजे नमः
ॐ संन्यासकृते नमः
ॐ शमाय नमः
ॐ शान्ताय नमः
ॐ निष्ठायै नमः
ॐ शान्तये नमः
ॐ परायणाय नमः

ॐ शुभाङ्गाय नमः
ॐ शान्तिदाय नमः
ॐ स्रष्ट्रे नमः
ॐ कुमुदाय नमः
ॐ कुवलेशयाय नमः
ॐ गोहिताय नमः
ॐ गोपतये नमः
ॐ गोप्त्रे नमः
ॐ वृषभाक्षाय नमः
ॐ वृषप्रियाय नमः
ॐ अनिवर्तिने नमः
ॐ निवृत्तात्मने नमः
ॐ संक्षेप्त्रे नमः
ॐ क्षेमकृते नमः
ॐ शिवाय नमः ६००
ॐ श्रीवत्सवक्षसे नमः
ॐ श्रीवासाय नमः
ॐ श्रीपतये नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

...ublic Domain. Digitized by eGangotri. Funding: MIDF

ॐ श्रीमताम्वराय नमः
ॐ श्रीदाय नमः
ॐ श्रीशाय नमः
ॐ श्रीनिवासाय नमः
ॐ श्रीनिधये नमः
ॐ श्रीविभावनाय नमः
ॐ श्रीधराय नमः
ॐ श्रीकराय नमः
ॐ श्रेयसे नमः
ॐ श्रीमते नमः
ॐ लोकत्रयाश्रयाय नमः
ॐ स्वक्षाय नमः
ॐ स्वङ्गाय नमः
ॐ शतानन्दाय नमः
ॐ नन्दिने नमः
ॐ ज्योतिर्गणेश्वराय नमः
ॐ विजितात्मने नमः
ॐ विधेयात्मने नमः
ॐ सत्कीर्तये नमः

ॐ छिन्नसंशयाय नमः
ॐ उदीर्णाय नमः
ॐ सर्वतश्चक्षुषे नमः
ॐ अनीशाय नमः
ॐ शाश्वतस्थिराय नमः
ॐ भूशयाय नमः
ॐ भूषणाय नमः
ॐ भूतये नमः
ॐ विशोकाय नमः
ॐ शोकनाशनाय नमः
ॐ अर्चिष्मते नमः
ॐ अर्चिताय नमः
ॐ कुंभाय नमः
ॐ विशुद्धात्मने नमः
ॐ विशोधनाय नमः
ॐ अनिरुद्धाय नमः
ॐ अप्रतिरथाय नमः
ॐ प्रद्युम्नाय नमः
ॐ अमितविक्रमाय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ कालनेमिनिघ्ने नमः
ॐ वीराय नमः
ॐ शौरये नमः
ॐ शूरजनेश्वराय नमः
ॐ त्रिलोकात्मने नमः
ॐ त्रिलोकेशाय नमः
ॐ केशवाय नमः
ॐ केशिघ्ने नमः
ॐ हरये नमः ६५०
ॐ कामदेवाय नमः
ॐ कामपालाय नमः
ॐ कामिने नमः
ॐ कान्ताय नमः
ॐ कृतागमाय नमः
ॐ अनिर्देश्यवपुषे नमः
ॐ विष्णवे नमः
ॐ वीराय नमः
ॐ अनन्ताय नमः
ॐ धनञ्जयाय नमः

ॐ ब्रह्मण्याय नमः
ॐ ब्रह्मकृते नमः
ॐ ब्रह्मणे नमः
ॐ ब्रह्मणे नमः
ॐ ब्रह्मविवर्धनाय नमः
ॐ ब्रह्मविदे नमः
ॐ ब्राह्मणाय नमः
ॐ ब्रह्मिणे नमः
ॐ ब्रह्मज्ञाय नमः
ॐ ब्राह्मणप्रियाय नमः
ॐ महाक्रमाय नमः
ॐ महाकर्मणे नमः
ॐ महातेजसे नमः
ॐ महोरगाय नमः
ॐ महाक्रतवे नमः ६[illegible]
ॐ महायज्वने नमः
ॐ महायज्ञाय नमः
ॐ महाहविषे नमः
ॐ स्तव्याय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitized by eGangotri. Funding: MIDF

ॐ स्तवप्रियाय नमः
ॐ स्तोत्राय नमः
ॐ स्तुतये नमः
ॐ स्तोत्रे नमः
ॐ रणप्रियाय नमः
ॐ पूर्णाय नमः
ॐ पूरयित्रे नमः
ॐ पुण्याय नमः
ॐ पुण्यकीर्त्तये नमः
ॐ अनामयाय नमः
ॐ मनोजवाय नमः
ॐ तीर्थकराय नमः
ॐ वसुरेतसे नमः
ॐ वसुप्रदाय नमः
ॐ वसुप्रदाय नमः
ॐ वासुदेवाय नमः
ॐ वसवे नमः
ॐ वसुमनसे नमः
ॐ हविषे नमः

ॐ सद्गतये नमः
ॐ सत्कृतये नमः
ॐ सत्तायै नमः
ॐ सद्भूतये नमः
ॐ सत्परायणाय नमः
ॐ शूरसेनाय नमः
ॐ यदुश्रेष्ठाय नमः
ॐ सन्निवासाय नमः
ॐ सुयामुनाय नमः
ॐ भूतावासाय नमः
ॐ वासुदेवाय नमः
ॐ सर्वासुनिलयाय नमः
ॐ अनलाय नमः
ॐ दर्पघ्ने नमः
ॐ दर्पदाय नमः
ॐ दृप्ताय नमः
ॐ दुर्धराय नमः
ॐ अपराजिताय नमः
ॐ विश्वमूर्तये नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ महामूर्तये नमः
ॐ दीप्तमूर्तये नमः
ॐ अमूर्तिमते नमः
ॐ अनेकमूर्तये नमः
ॐ अव्यक्ताय नमः
ॐ शतमूर्तये नमः
ॐ शताननाय नमः
ॐ एकाय नमः ७२५
ॐ नैकाय नमः
ॐ सवाय नमः
ॐ काय नमः
ॐ किमे नमः
ॐ यदे नमः
ॐ तदे नमः
ॐ अनुत्तमाय पदाय नमः
ॐ लोकबन्धवे नमः
ॐ लोकनाथाय नमः
ॐ माधवाय नमः
ॐ भक्तवत्सलाय नमः

ॐ सुवर्णवर्णाय नमः
ॐ हेमाङ्गाय नमः
ॐ वराङ्गाय नमः
ॐ चन्दनाङ्गदिने नमः
ॐ वीरघ्ने नमः
ॐ विषमाय नमः
ॐ शून्याय नमः
ॐ घृताशिषे नमः
ॐ अचलाय नमः
ॐ चलाय नमः
ॐ अमानिने नमः
ॐ मानदाय नमः
ॐ मान्याय नमः
ॐ लोकस्वामिने नमः ७५०
ॐ त्रिलोकधृषे नमः
ॐ सुमेधसे नमः
ॐ मेधजाय नमः
ॐ धन्याय नमः
ॐ सत्यमेधसे नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

ॐ धराधराय नमः
ॐ तेजोवृषाय नमः
ॐ द्युतिधराय नमः
ॐ सर्वशस्त्रभृतांवराय नमः
ॐ प्रग्रहाय नमः
ॐ निग्रहाय नमः
ॐ व्यग्राय नमः
ॐ नैकशृङ्गाय नमः
ॐ गदाग्रजाय नमः
ॐ चतुर्मूर्त्तये नमः
ॐ चतुर्बाहवे नमः
ॐ चतुर्व्यूहाय नमः
ॐ चतुर्गतये नमः
ॐ चतुरात्मने नमः
ॐ चतुर्भावाय नमः
ॐ चतुर्वेदविदे नमः
ॐ एकपदे नमः
ॐ समावर्त्ताय नमः
ॐ निवृत्तात्मने नमः

ॐ दुर्जयाय नमः
ॐ दुरतिक्रमाय नमः
ॐ दुर्लभाय नमः
ॐ दुर्गमाय नमः
ॐ दुर्गाय नमः
ॐ दुरावासाय नमः
ॐ दुरारिघ्ने नमः
ॐ शुभाङ्गाय नमः
ॐ लोकसारङ्गाय नमः
ॐ सुतन्तवे नमः
ॐ तन्तुवर्द्धनाय नमः
ॐ इन्द्रकर्मणे नमः
ॐ महाकर्मणे नमः
ॐ कृतकर्मणे नमः
ॐ कृतागमाय नमः
ॐ उद्भवाय नमः
ॐ सुन्दराय नमः
ॐ सुन्दाय नमः
ॐ रत्ननाभाय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ सुलोचनाय नमः
ॐ अर्काय नमः
ॐ वाजसनाय नमः
ॐ शृङ्गिणे नमः
ॐ जयन्ताय नमः
ॐ सर्वविज्जयिने नमः
ॐ सुवर्णबिन्दवे नमः
ॐ अक्षोभ्याय नमः
ॐ सर्ववागीश्वरेश्वराय नमः
ॐ महाह्रदाय नमः
ॐ महागर्ताय नमः
ॐ महाभूताय नमः
ॐ महानिधये नमः
ॐ कुमुदाय नमः
ॐ कुन्दराय नमः
ॐ कुन्दाय नमः
ॐ पर्जन्याय नमः
ॐ पावनाय नमः
ॐ अनिलाय नमः

ॐ अमृताशाय नमः
ॐ अमृतवपुषे नमः
ॐ सर्वज्ञाय नमः
ॐ सर्वतोमुखाय नमः
ॐ सुलभाय नमः
ॐ सुव्रताय नमः
ॐ सिद्धाय नमः
ॐ शत्रुजिते नमः
ॐ शत्रुतापनाय नमः
ॐ न्यग्रोधाय नमः
ॐ उदुम्बराय नमः
ॐ अश्वत्थाय नमः
ॐ चाणूरान्ध्रनिसूदनाय नमः
ॐ सहस्रार्चिषे नमः
ॐ सप्तजिह्वाय नमः
ॐ सप्तैधसे नमः
ॐ सप्तवाहनाय नमः
ॐ अमूर्तये नमः
ॐ अनघाय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ अचिन्त्याय नमः
ॐ भयकृते नमः
ॐ भयनाशनाय नमः
ॐ अणवे नमः
ॐ बृहते नमः
ॐ कृशाय नमः
ॐ स्थूलाय नमः
ॐ गुणभृते नमः
ॐ निर्गुणाय नमः
ॐ महते नमः
ॐ अधृताय नमः
ॐ स्वधृताय नमः
ॐ स्वास्याय नमः
ॐ प्राग्वंशाय नमः
ॐ वंशवर्धनाय नमः
ॐ भारभृते नमः
ॐ कथिताय नमः
ॐ योगिने नमः
ॐ योगीशाय नमः

ॐ सर्वकामदाय नमः
ॐ आश्रमाय नमः
ॐ श्रमणाय नमः
ॐ क्षामाय नमः
ॐ सुपर्णाय नमः
ॐ वायुवाहनाय नमः
ॐ धनुर्धराय नमः
ॐ धनुर्वेदाय नमः
ॐ दण्डाय नमः
ॐ दमयित्रे नमः
ॐ दमाय नमः
ॐ अपराजिताय नमः
ॐ सर्वसहाय नमः
ॐ नियन्त्रे नमः
ॐ नियमाय नमः
ॐ यमाय नमः
ॐ सत्त्ववते नमः
ॐ सात्त्विकाय नमः
ॐ सत्याय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ सत्यधर्मपरायणाय नमः
ॐ अभिप्रायाय नमः
ॐ प्रियार्हाय नमः
ॐ अर्हाय नमः
ॐ प्रियकृते नमः
ॐ प्रीतिवर्द्धनाय नमः ७७५
ॐ विहायसगतये नमः
ॐ ज्योतिषे नमः
ॐ सुरुचये नमः
ॐ हुतभुजे नमः
ॐ विभवे नमः
ॐ रवये नमः
ॐ विरोचनाय नमः
ॐ सूर्याय नमः
ॐ सवित्रे नमः
ॐ रविलोचनाय नमः
ॐ अनन्ताय नमः
ॐ हुतभुजे नमः
ॐ भोक्त्रे नमः

ॐ सुखदाय नमः
ॐ नैकजाय नमः
ॐ अग्रजाय नमः
ॐ अनिर्विण्णाय नमः
ॐ सदामर्षिणे नमः
ॐ लोकाधिष्ठानाय नमः
ॐ अद्भुताय नमः
ॐ सनान्नमः
ॐ सनातनतमाय नमः
ॐ कपिलाय नमः
ॐ कपये नमः
ॐ अव्ययाय नमः ८००
ॐ स्वस्तिदाय नमः
ॐ स्वस्तिकृते नमः
ॐ स्वस्तिने नमः
ॐ स्वस्तिभुजे नमः
ॐ स्वस्तिदक्षिणाय नमः
ॐ अरौद्राय नमः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDI

ॐ कुण्डलिने नमः
ॐ चक्रिणे नमः
ॐ विक्रमिणे नमः
ॐ ऊर्जितशासनाय नमः
ॐ शब्दातिगाय नमः
ॐ शब्दसहाय नमः
ॐ शिशिराय नमः
ॐ शर्वरीकराय नमः
ॐ अक्रूराय नमः
ॐ पेशलाय नमः
ॐ दक्षाय नमः
ॐ दक्षिणाय नमः
ॐ क्षमिणांवराय नमः
ॐ विद्वत्तमाय नमः
ॐ वीतभयाय नमः
ॐ पुण्यश्रवणकीर्तनाय नमः
ॐ उत्तारणाय नमः
ॐ दुष्कृतिघ्ने नमः
ॐ पुण्याय नमः ८५०

ॐ दुःस्वप्ननाशनाय नमः
ॐ वीरघ्ने नमः
ॐ रक्षणाय नमः
ॐ सन्ताय नमः
ॐ जीवनाय नमः
ॐ पर्यवस्थिताय नमः
ॐ अनन्तरूपाय नमः
ॐ अनन्तश्रिये नमः
ॐ जितमन्यवे नमः
ॐ भयापहाय नमः
ॐ चतुरस्राय नमः
ॐ गभीरात्मने नमः
ॐ विदिशाय नमः
ॐ व्यादिशाय नमः
ॐ दिशाय नमः
ॐ अनादये नमः
ॐ भुवे नमः
ॐ भुवोलक्ष्म्यै नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ सुवीराय नमः
ॐ रुचिराङ्गदाय नमः
ॐ जननाय नमः
ॐ जनजन्मादये नमः
ॐ भीमाय नमः
ॐ भीमपराक्रमाय नमः
ॐ आधारनिलयाय नमः ९५०
ॐ धात्रे नमः
ॐ पुष्पहासाय नमः
ॐ प्रजागराय नमः
ॐ ऊर्ध्वगाय नमः
ॐ सत्पथाचाराय नमः
ॐ प्राणदाय नमः
ॐ प्रणवाय नमः
ॐ पणाय नमः
ॐ प्रमाणाय नमः
ॐ प्राणनिलयाय नमः
ॐ प्राणभृते नमः
ॐ प्राणजीवनाय नमः
ॐ तत्वाय नमः
ॐ तत्वविदे नमः
ॐ एकात्मने नमः
ॐ जन्ममृत्युजरातिगाय नमः
ॐ भूर्भुवःस्वस्तरवे नमः
ॐ ताराय नमः
ॐ सपित्रे नमः
ॐ प्रपितामहाय नमः
ॐ यज्ञाय नमः
ॐ यज्ञपतये नमः
ॐ यज्वने नमः
ॐ यज्ञाङ्गाय नमः
ॐ यज्ञवाहनाय नमः ९७५
ॐ यज्ञभृते नमः
ॐ यज्ञकृते नमः
ॐ यज्ञिने नमः
ॐ यज्ञभुजे नमः
ॐ यज्ञसाधनाय नमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ यज्ञान्नकृते नमः
ॐ यज्ञगुह्याय नमः
ॐ अन्नाय नमः
ॐ अन्नादाय नमः
ॐ आत्मयोनये नमः
ॐ स्वयंजाताय नमः
ॐ वैखानाय नमः
ॐ सामगायनाय नमः
ॐ देवकीनन्दनाय नमः
ॐ स्रष्ट्रे नमः
ॐ क्षितीशाय नमः
ॐ पापनाशनाय नमः
ॐ शङ्खभृते नमः
ॐ नन्दकिने नमः
ॐ चक्रिणे नमः
ॐ शार्ङ्गधन्वने नमः
ॐ गदाधराय नमः
ॐ रथाङ्गपाणये नमः
ॐ अक्षोभ्याय नमः
ॐ सर्वप्रहरणायुधाय नमः १०००

इति श्रीविष्णुसहस्रनामावलिः संपूर्णा ॥ ॥

शिवम् ।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पु. नं. १५८३०

कोदण्डशास्त्र

मूल्य. १।४।-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

॥श्री॥
॥१॥
191

ॐ नमः शिवाय॥ नमस्ते देवदेवेश शशाङ्काङ्कितशेखर॥ धनुःशास्त्रं प्रवक्ष्यामि बाणावा
रणवेधने॥ पुरा विद्या शिवेनोक्ता तत्प्रसादेन लभ्यते॥ नारायणेन देवदेवं सेन्द्रादिगणाः किं
नरैः॥ आदौ बाणगतिं ज्ञेयं द्वितीयं चापलक्षणं॥ संधानश्च तृतीयन्तु वेधनन्तु चतुर्थकं॥
धनुषाच्छेदनं पश्च धनुषं पश्च लक्षणं॥ पराङ्गस्फोटनं चैव स्वाङ्गबाणनिवारणं॥ मन्त्रवि
द्याद्दृष्टिमुष्टिपांशुविक्षेपणान्तथा॥ भस्मरेखा ततोर्द्धन्तु रणदीक्षा मतत्परं॥ ....॥
अजिनं स्वात्मनेत्रौ तु द्रव्यमन्त्रसमायुतं॥ एवं धश्च धनुषंध्वजं वधम्प्रकल्पयेत्॥ च

॥रामः॥
॥१॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कश्चिचिन्तितंहद्भिःसमरेषुजयप्रदं॥मथनंपरचक्राणांस्वचक्रंजयवर्द्धनं॥वीरपट्टविधा॰
नेनशावमुरस्तविधिक्षिपेत्॥अतउर्द्ध्वंप्रवक्ष्यामियथावक्ष्याम्यनुक्रमात्॥चापस्यचतुरो
वर्णान्विप्रक्षत्रविशान्त्यजान्॥धाराश्वतदिधानाहतर्किनंलक्षयेन्नृपः॥ ...... ॥
स्वात्मागतुल्यचापायदीर्घमुष्टिद्वयेषुयः॥सचापोविप्रमित्याहसमरेषुभयप्रदं॥
पाद्यन्मूभ्रप्रमानेनवृद्धिमुष्ठ्येकयोधनु॥सचापोविप्रमित्याहसंग्रामेशत्रुनाशकात्॥
स्वात्मांगतुल्यचापोयंहीयतेमुष्टि .... र्धकः॥सचापोवैश्यमित्याहशदाकाले

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

॥श्री॥
॥२॥
192

यप्रदः ॥ आत्मपादान्तथा मूर्ध्निप्रमाणं यन्मितं धनु ॥ स चापोऽन्त्यजमित्युक्तो योधक
र्मी गुणाधिकं ॥ पुरा देवासुराणां तु संग्रामे रामहर्षणे ॥ उक्तो दिव्यादि देवेन धनुस्त्वश्वमि
नाकिना ॥ यस्मिन्देशे मनुष्येषु देवेषु यत्प्रमाणतः ॥ यत्प्रमाणं धनुः प्राह विप्रादि वर्णल
क्षयेत् ॥ वानस्योक्तं गुणादुर्द्धं हस्तानुवि प्रमाणात ॥ दशांगकाष्ठस्तथा सप्तरेषा विप्रादिल
क्षयेत ॥ वास्तवानरणोऽनिषद्धं क्षत्रिवानरणापहं ॥ वैश्यवानात्महन्तारं शुद्रो किञ्चिज्जः
यावह ॥ अंत्यजे चौरव्यापारे विनालक्षेन वेधयत् ॥ वानलक्षणमित्याह ज्यागुनश्च

॥रामः॥
॥२॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मतपरं॥ आग्नेयीचक्रतातीच अह्विवक्त्रा विकृताननना॥ वातप्रमेयी सित्युक्ताज्यापंच॰
परिकीर्त्तिता॥ कोशिकारोद्भवाज्याया आग्नेयीपरिकीर्त्तिता॥ मृगस्नायोद्भवाज्यायाक्र॰
तांतीसमुदाहृता:॥ कृपासतन्त्ररचिता सिक्थसिन्दूर संयुता॥ अह्विवक्त्रा च ता प्रोक्ता
वहुकल्यानयापरा॥ वेसचर्मोद्भवास्या याविक्षेया कृतमानना॥ रशोविद्रावनकरी वज्रपा
तान्तु ताषिधु॥ महाविटपशंभूतायत्किञ्चिदृढचर्म्मराणा॥ वातप्रमेयी ता प्रोक्ता धुरेलक्षे॰
कोरेपरा॥२३॥ ॥ इति श्रीमनुसुदिं लीपविरचितायां धन्वादिलक्षणासूचनाप्रकरणंप्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

||श्री.||
||३||
193

थमः || ||अथातरं प्रवक्ष्यामि शस्त्रवारणमुत्तमं || येनविज्ञानमात्रेण सोर्यत्वं
ङ्गुनलभ्यते || साधनं मन्त्रमाद्यैतु स्त्रस्नायीरुपवाशिनः || शान्तचित्तोशुभ्रवस्त्रा सर्वान
न्दमयोभवेत् || ॐकुमारीअवत्तरनुवितरहरवाशाग्रवासिनि त्रिपुरुषसत्येनभंजय
भंजयस्वाहा || एषाकालिकविद्यामहाप्रत्ययकारका || पंचाधिकत्रिंसतश्च अक्षरे
परिकीर्तिता || शुभनक्षत्रवारेणताराचन्द्रवलेनच || ग्रंथिंवध्वाततोमंत्रीस्कंधेपृष्ठपृ
थक् शतमष्टोत्तरं चैवधारयेद्वामकभुजे || अनेनधार्यमानेनअवध्यस्त्रिदशैरपि|| ||रामः||
||३||

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्तम्भयेत्सर्व्वशस्त्राणि नैवगात्रे विसन्तितो ॥ जायन्तेतानिपुष्पाणि अङ्ग लग्नानितस्यवै
भिद्यन्तेनैवगात्राणिनैवछिद्यन्तिचर्म्मणा ॥ तत्प्रभावेनशस्त्राणिप्रभवन्तिनतान्तनौ
॥स्तम्भयेत्सर्व्वशस्त्राणि दिव्यादिव्यानियानिच ॥ मोहयेतद्बलवज्रिणेन्द्रासंग्रामेयेव्यवः
स्थिता ॥ काकथामानुषैस्तस्यराजमरणाभीरुभिः ॥ एकापिभज्यतेसैन्यंचतुरंगव
लान्वितं ॥ रणेवैशत्रुसैन्यस्यतस्कराणानुमव्यत ॥ पूजयेतविविधैपुष्पैर्गंधधूपस्वः
गादिभिः ॥ प्रवरैर्मध्यमांसैश्चवलिनैवैद्यकैस्तथा ॥ नैवेद्यंसोपवासेनजपेदष्टोत्तरं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

॥श्री॥ शतं ॥ ततःसिध्यन्तिसांविद्यासिध्ययाप्रत्ययंभृशु ॥ सुतीक्ष्णोशस्त्रसंघातेदृष्ट्वातेस्त
॥४॥ म्भयेत्भृशं ॥ प्रभवन्तिनगात्रेषुयस्ययस्यनिरिक्षयेत् ॥ कुमारींभोजयेत्नित्यमहा
भावसमन्वितं ॥ भक्ष्यभोज्यैरनेकश्चवस्त्रालङ्कारभूषणैः ॥ अथान्यंसंप्रवक्ष्यामि
194 विद्यायांकौलिकीशुभा ॥ त्रिसत्येकाक्षरंप्रोक्तादुल्लभाभुविमण्डले ॥ अरिविच्य
रिक्षेचरिशावरिमौभस्वरिमाविवरि अद्धिनटिमारहिह्रींनमःस्वाहा ॥ कंन्याकर्त्ति
तस्त्रनेणांअरण्यपलहीभवं ॥ तत्प्रशस्तंसमास्यातंकुशुन्नपरिरंजितं ॥ त्रिगुणा ॥रामः॥ ॥४॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्रिगुणीकृत्वावलंयेन्निःप्रयत्नतः ॥ उपमानोदृदे ग्रंथीमष्ट सर्व्वोपलंक्षितं ॥ क
ल्पयेत्मंतरंतत्र समाधिस्थिनिरोधयेत् ॥ संनिधानानतःकृत्वामन्त्रयेदष्ट भिःस
तै ॥ अष्टाधिकोपृथक्‌वर्त्तिधारयेत्वामके भुजे ॥ स्तम्भयेत्सर्व्वशस्त्राणिकुन्तख
ड्गासिधारयेत ॥ एषाविद्यामहाविद्या गोपितव्याप्रयत्नतः ॥ पापात्मकेशठदु
रैनदेयाकलहप्रिये ॥ समुत्पन्नेमहायाशेमातेसन्केप्रकीर्त्तिता ॥ तेमन्त्राचान
विख्यातावाचकामातरेषुये ॥ तृतीयंसूत्रकंमन्त्रः ॥ पुनरंश्यप्रवक्ष्यामिवलावल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ श्री ॥
॥५॥
195

चाररणं ॥ तेनसारंसमाक्षात अन्यथातुजपेत्कचित ॥ युद्धंसंक्षावंहंनामगृहेकः
न्यात्प्रयत्नतः ॥ पश्चाश्चयोजपेत्मन्त्रिं अन्यथानकदाचन ॥ पञ्चविंशाक्षराविद्याशं
खयुद्धेप्रशास्यते ॥ मयापिचिन्तितादेववधोकोस्यश्चकाररणं ॥ उँक्रींरंककरंकमुख
धुरुरुछशंखंभ्रामयभ्रामयखेदापयखेदापयस्वाहा ॥ लक्षमेकंजपेन्मंत्रंशिवस्य
भवनेशुभे ॥ ततःसिध्यन्तिसाविद्यासिद्धिकर्म्माणियोजयेत ॥ अहोरात्रोषितोभूत्वा
स्नानश्चैवतुकारयेत ॥ गोमयंमराडलंकृत्वाहस्तमात्रंप्रमाराातः ॥ सितपुष्पार्चितं

॥ राम: ॥
॥५॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कृत्वाश्वेतचन्दनचर्चितं॥ अधिवासंपुराकृत्वाशंखयुग्मन्निवेसयेत्॥ पूजयेत्गंध
पुष्पैस्तुश्वेतचन्दनचर्चितै॥ एकैकंमन्त्रयेच्छंखंसप्तमष्टोत्तरेणतु॥ताडयेत्तराडु
लैःसिद्धैःशतवारभिमन्त्रितैः॥ शुभंयूपंदढेताभ्यांराज्यनोचप्रकल्पयेत॥ युद्धंतता
शुभोस्तुयोशंखस्याचपरस्परैः॥ यादृग्भविष्यतेताभ्यान्तादृसंकथयेज्जने॥ ययो
निरुपितायेनशंखाभ्यांमन्त्रवादिना॥ तत्तस्यभवतेदेविभैरवस्यरवोयथा॥जया
जयविचारेशंखयुद्धं॥ अथान्यंसंप्रवक्ष्यामिविधाशानंतथाधुना॥ येनविज्ञाय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥श्री॥ तेयुद्धेदुर्बलोबलवानपि॥ ॐनमोभगवतेरुद्रायनमः॥ सर्वशस्त्रभंजयभंजयपि

॥६॥ शाचिकीपक्षिशिरास्वाहा॥ एषाविद्यावरिष्ठोचसर्वशास्त्रेषुदुर्लभा॥ त्रिंसत्येकाधिका

वर्णा गोपितव्यापुराज्यहं॥ दैत्यनिर्णासनार्थाय मयाभुव्यवतारिता॥ पूर्वोक्तेनविधा

196 नेनमन्त्रमाराधनंसदा॥ ततः ------ सिध्यतिसाविद्यासर्वकर्मारहोभवेत्॥

अनिमाद्यष्टकंसिद्धंसमस्तफलभाग्नर॥ अनेनमन्त्रमुच्चार्यवामपादभवेनतु ॥रामः॥

रजङ्गृहीत्य मेधावीशत्रोरग्रेविनिक्षिपेत्॥ नाग्रेतिष्ठतितद्धत्तरिद्रेशासप्तशोयदि ॥६॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अनेन विधिना पांसुवामपादभवानितु ॥ गृहीत्वानिषिपेद्वीरः सराधानोपरिसदा ॥
तदूर्द्धंवाननिखेपात्लखितं नैववाध्यते ॥ अनेनमन्त्रमुच्चार्य राजिकामन्त्रयेत्सकृत
तत्भस्मक्रियतेरेखालंघयन्तिनवैरिणः ॥ अनेनेदं शर्षपान्मंनन्त्र्य सप्तावर्त्तोरिभूतले ॥
मुखमध्येविनिक्षिप्येत्तं खवादनमारभेत् ॥ यावत्खंदं संप्रवाद्यन्ति नश्यन्तिवैरिणाश्च
मूः ॥ स्वस्थाभवन्तिस्वाःसेनापरशेना विमोहते ॥ अनेनमन्त्रमुच्चार्य शर्षपामन्त्रयेः
च्छकृत ॥ शवमुण्डङ्गृहीत्वातु मुखमध्येविनिक्षिपेत् ॥ तन्मुखं खादितोस्वस्त्रैर्डंढ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

॥श्री॥
॥७॥
197

मङ्गंनिदाहेयत ॥ तदग्निधूममालोक्य वानम्बिसेपवैरिशं ॥ सेनासर्व्वाविनश्यन्तिः
स्वशस्त्रैरीशाहतास्मृसं ॥ साधकस्यतुसेनायांस्कानेकाप्रदृश्यते ॥ अनेनमन्त्रमुच्चार्य
मन्त्रयेद्यखचीरकं ॥ मूर्ध्निवध्वातुवीराशांस्कानेकप्रदृश्यते ॥ लिखित्वानेनमन्त्रेः
शाकाहल्याप्रान्तवेष्टते ॥ जयकाहलसांप्रोक्ताशब्दाश्नोलंघयेद्द्रियु ॥ इतिमयाकथि
तंजयसागरं किमपिशत्रुमनुष्यगताशुभं ॥ अमरराजयुयुत्सुसमुद्यतोकरगृही ॥रामः॥
तनिवारयहेतुकं ॥ ५० ॥ इतिश्रीभूमुद्दिलीपविरचितेधनुःशास्त्रेमन्त्रावतारोना ॥७॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

म द्वितीयपटलः॥ ॥अतऊर्द्धम्प्रवक्ष्यामि विक्षेपस्थानलक्षणं ॥दृष्टिमुष्टिस
मायोगविनाप्राप्यप्रहारकं॥ पूर्व्वापरौवक्रातनु पादयोवितःतीषुय॥अतऊर्द्धस्तथा
दृष्टिजुगुप्तापश्चधन्विनां॥ सव्यापसव्यकरयोर्व्वाणाकर्षणप्रेरणं॥ आकर्णाप्र
रणांचेवदृष्टिवानाग्रणास्विपेत्॥ कालव्यालसमोचिन्त्यप्रहारंचारिकारयेत्॥म
नसमानविरवेपात मारयेत्तद्गुतत्क्षणात्॥वानंसधार्यतत्पश्चात्पुरवाग्रदवलोकः
येत॥लक्षस्थानम्बधित्यावद्नितिसंज्ञारक्षेपनं॥ वानपुष्पपतिंज्यायासंयोगेवसेत्त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ श्री ॥
॥ ८ ॥
198

श्रिया ॥ मुष्टिस्थानेस्थितोविष्णुर्वाणाग्रेअग्निरूपधृग्यो ॥ एतान्देवान्विचिन्त्यादौप्रहारं
तत्रचिन्तयेत् ॥ बाणनिक्षेपनाद्येवंनभूमौयततेक्वचित् ॥ वामपादाग्रतःकिञ्चित्प्रमा
णात्स्वात्महस्तकं ॥ एकसंख्यासव्यपश्चाद्धुङ्कबाणविसर्जयेत् ॥ वामबाहुदृढीकार्य
चिन्तयेद्दक्षरागमे ॥ नेत्रदृष्टिस्त्रिभागेनयुक्तंबाणनवार्यति ॥ नचश्चलतन्तुकार्यादृ
ष्टिमुष्टिदृढीकृतं ॥ सकलल्लक्षावलोकंहिबाणनिक्षेपनाहवे ॥ नलक्षस्त्वायतेधन्वा
मनुष्यादेवतोपिवा ॥ प्रहारश्चिन्तितंस्थानंनवृथाभवतेक्वचित् ॥ बाणस्त्वानासनो

॥ रामः ॥
॥ ८ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रोप्यंपुंषाद्वृद्धासमुष्टिकं ॥ पश्चाद्वृद्धासलक्षंहिपश्चाद्वृद्धापसंहरेत ॥ बानविक्षेप
नार्द्धंतुनवानस्यायंतेभुरः ॥ स्वविक्षेवान्यवानानांनिक्षेपःकथितोमया ॥ ऊर्द्धम्प्रव॰
क्षाम्यथवानलक्षांशंसुधाभिलाषीजयस्ताकुनश्च ॥ जयाविनानैवनलभ्यतेश्रिया
यशःसमेतानिसदैवशार्ङ्गवित ॥ समरेसन्मुखीभूत्वावनहस्तान्च्युतोमही ॥ पतित्वा
मरणंशीघ्रंधनुशास्त्रविद्याविदुः ॥ समरारम्भकालेतुविनायक्षशरगृहैः ॥ प्रहारं॰
शीघ्रमाप्नोतिनान्यथापृथिवीपते ॥ संग्रामाभिमुखोभूत्वानिःफलस्वानगृत्कचे ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

॥श्री॰॥ मरणान्तञ्जानीयात्सेनानायकनान्यथा॥ समरोद्योगसमयेवकवानाद्धतोयदि॥त
॥९॥ तदावामाङ्गभागेषुप्रहारस्संभवतितंध्रुवं॥ वानानिघ्नगुणाख्यातंधनुषश्चनतत्परं॥
येनविज्ञानमात्रेणपराजयमवाप्नुयात्॥ धनुषोग्रहनंकृत्वाहस्तात्भूमिपतिष्यति॥
199 राष्ट्रभंगन्तदाज्ञेयंसयुद्धेविकलीभवेत्॥ कार्मुकग्रहनंयत्रअपसव्यादिसिर्भवेत्॥
तदाव्यावर्त्तकंराष्ट्रंशत्रुभीत्यानसंशयः॥ संग्रामेसमयेयत्रपतिंज्याकर्षतुघाति॥ ॥रामः॥
कोषनाशंन्तदाज्ञेयंकुवेरसदृशोरपि॥ धनुर्द्धरधनुर्ग्राह्यसधनुपतितोवनी॥ सर्वे॰ ॥९॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नाशो भवेत्तस्य राष्ट्राग्रे वह्निं विचिन्तयेत् ॥ अत ऊर्ध्वम्प्रवक्ष्यामि मृगयाधनुषे गुराः ॥
येक्ष्याते प्राप्यते जनौः कौतुकं भुवि मण्डले ॥ आमुक्ता कौलिकी विद्या श्वेतपुष्पेन म
र्चयेत् ॥ पश्चान्मृगान्वेक्ष्यति ताडयेत्मन्त्रितसरैः ॥ शरविक्षेपमात्रेण श्रृंगैर्व्वधमवा
प्नुयात् ॥ यस्मिन्दिग्गुदितै भानौ तत दिशि दक्षपार्श्वतः ॥ स्थिता दिक्पृष्ठतः कृत्वा नमृ
गेमुच्यते भुवि ॥ श्वेतसर्षपमात्रेण सप्ताभिमन्त्र्य कौलिकी ॥ ....
.... अरण्यं मृगयोर्नाम्ना मुञ्चायेन्निक्षिपेद्भुवि ॥ पदमेकं न गच्छन्ति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यदि शिंहस्तमोपद्यु ॥ स्थितस्तत्रमृतः शीघ्रं शक्रुद्दानप्रहारके ॥ अपरंसंप्रवक्ष्यामिआ
खेदाधिपपूजने ॥ जयाविनानसिध्यन्ति अर्च्चकंपरधीन्नृपे ॥ मृगमृत्युभवेद्यत्रलिंगाद्रि
शान्यसेत्तदा ॥ तत्रपूज्यप्रकर्तव्या चण्डिकारुद्रभैरवौ ॥ वानानत्रीशितथारूपान्नर्च
येतनामसुच्चरेत् ॥ चण्डिकायनमोरुद्रायमहाकालाधिपतयेनमः ॥ स्वंपूज्यप्र
कर्तव्यादखिनादिग्ववलिंहरेत् ॥ मृगयादोषमुद्धारपापराशिविनासकं ॥ भैरवा
यत्रिशेत्रायव्याघ्रचर्म्मावगुण्ठिने ॥ त्रिशूलमुण्डहस्ताय मालाग्रीवावलम्बिने ॥ स

200

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तत्श्लोकसमुच्चार्य्यरक्तंवन्ध्यात्मम्मूर्द्धरिग ॥ पुनःपारधिकर्म्माणितत्क्षणादेवसिं
ध्यति ॥ यस्मिंभूमीप्रदेशेषुमृगश्वानसमागमौ ॥ वामाग्रेषुरम्भूलेषुमृत्तिकागृ
ह्ययत्नतः ॥ तन्मृत्तिकाप्रलेपश्चश्वानमस्तकपृष्ठयो ॥ वामहस्तसमायोगेनमृगे
स्युच्यतेभुवि ॥ एवंमयामुक्तमृगैर्व्विनोदेविचार्यकर्म्मभ्रूगिरूपनीयं ॥ यथामृगैः
सर्व्वद्विषपद्धलेनविचिन्त्यमाद्यौखलुसङ्करेव ॥ ॥ इतिश्रीभूभुद्दिलीपविरचि
तेधनुःशास्त्रेवाने विक्षेपगुरणापारधीविचारोनामतृतीयपटलः ॥ ३७ ॥ ॥अ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ श्री ॥
॥११॥

धेदमारभ्यतवानमंजनेआत्येवशत्रोःसहसंगमेच॥ वानेनहत्वापरवाननतस्यरणात्
महीभृसंपात्यररणागतेन॥ पराडीचक्रीचवज्रीचत्रिशूलीमुद्गरीस्तथा॥ देहस्थासम
रेत्युसांसर्वेशास्त्रनिवारणं॥ हस्तेरुद्रजटाग्राह्यवानवानेक्षरणांकुरु॥ स्ववानप्रे

201

क्षनंकुर्यात्परबानंविखराडयेत्॥ कुमारीमूलसंगृह्यधनुषाग्रेणिवंधयेत्॥ बाने
वाननिवेधंहित्वतस्तरणादेवजायते॥ वानाग्रेमूलकौमार्यावंधयेद्रूशिखिपेत्॥पाद ॥ रामः ॥
पांशुसमायोगात्शब्दवेधिषुजायते॥ गृहगोधेःशिरंगाह्यवामस्तकधारयेत्॥स्व ॥११॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नंश्रुत्वान्यसेद्धानस्वनवेधिभवेन्नरः॥ यस्मिंनाडिस्थितोवायुस्तद्दिशिःपादमग्रतः॥
तत्करेणधनुर्ग्राह्यंभृसंकृन्तिरविर्ब्बलं॥ घूरयुद्धेनामवायुस्तमासन्नेषुस्तव्यगः॥
शाततनञ्जयकुर्व्वंन्तुविलोमंमृत्युमाप्नुयात्॥ प्रनाहंसव्यवहतिवामहस्तग्रहेधनुः॥
चेत्संग्रामसमारद्धःमरणान्तञ्चनिश्चयं॥ उभौप्रवहतेवायुस्तुल्यायुद्धविगर्हितं॥
शस्त्रपूजातयाकार्योऊर्द्ध्वयुद्धंसमारभेत्॥ संग्रामाभिमुखेकालेभृशयवायुदिशाकु
रु॥ विद्धच्छेनांस्वसेनांश्चःसन्निवद्दिसधारयेत्॥ स्वंविधाप्रकुर्व्वन्तिस्कानेकज

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥श्री॥
॥१२॥

योभवेत्॥ पूर्वोक्तेनविधानेनविलोमंयुद्धमारभेत्॥ तदासेनाविनाशश्चनायकोवा
विनश्यति॥ अथान्यत्प्रवक्ष्यामि ऊर्द्धवेधस्तुमार्गणो॥ स्नविद्यातमधुनावेधये
त्कोशमर्द्धकं॥ अधोदृष्ट्याऊर्द्धतुदृष्टिश्चछायांतुविनिरिक्षयेत्॥ शततताभ्यासनिर
तःऊर्द्धवेधिभवेत्नरः॥ नदृष्टिर्योगवेधेषुजायत्यवनिमण्डलः॥ वानेशीचपि
शाचीचविद्यारव्यातमतःपरं॥ येजप्त्वासिध्यतेजन्तोलक्षलक्षेषुजायते॥ ॐनमो ॥रामः॥
पिशाचिकेज्याषिनीशरनपरधनुज्याछेदयछेदय आत्मवानंलक्षवेधयवेधय ॥१२॥

202

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्वाहा॥ ॥अथश्रींशांभविकावर्णापुराप्रोक्तापिनाकिनां॥ येनापित्वासंहक्तधनाधः
नलक्ष्यंमुच्येतेकचित्॥ धनुःकारोडकरेधृत्वाविद्यासुश्राव्ययक्षिणी॥ सप्तावर्त्ता
न्ततःकृत्वापरस्वानविनिक्षिपेत्॥ लक्षाचैवविमुच्यन्तेशङ्केरासहृशोयदि॥
विनापिशाचिनीविद्याधनुषंनेवसिध्यति॥ तस्मात्सर्व्वप्रयत्नेनपिशाचीततोऽ
भ्यसेत्॥ येनअभ्यासितविद्यावानास्तिद्धिषुजायते॥ इतिरितामयाविद्यागोपित
व्यापुराहरेः॥तस्मादिदंनेप्रयत्नेनगोपितव्यापुनपुनः॥ अभक्तायययनदातव्यंदातव्यं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥श्री॥ भक्तिवत्सले ॥ दीर्घकालाश्रयीद्यान्नद्यात्स्वल्पसेवके ॥ अन्तवैरिणिवद्धात्माप
॥१३॥ परिछिद्राणुतत्परं ॥ गुरुस्तद्वेषीनदद्याश्च धनुर्विद्यासदाबुधैः ॥ गुर्व्वाश्रयीसदानन्दो
सततोत्साहसंयुता ॥ सर्व्वप्राण्युपकारात्माविद्यामेतत्प्रदेयद्दृढं ॥ धनुर्बलंघनंनैव
203 नवानंभुविनिक्षिपेत् ॥ धनुर्ज्यानस्पृशेच्चयोदेयदिद्धिविपुलेयशः ॥ नाशुचिःस्पर्शे
येद्यानान्नधनुःस्पर्शयेत्क्वचित् ॥ नवानंविषसंयुक्तंस्वेच्छालक्ष्यंनवेधयेत् ॥ न ॥रामः॥
स्त्रीलक्ष्यसमीपंस्यान्नाविप्रान्स्त्रिखिगोपभून् ॥ नदेवाद्विसुखाश्वसमीपंनैवल्ल ॥१३॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्षयेत् ॥ ननदीविषयेन्प्रान्तः विस्मितकमहीरुहान् ॥ नवदानवीरखन्नाश्व अस्व
स्थानचश्रीफलान् ॥ नारींगालगृहत्वाकपिभिनचल-येत् ॥ नशवंलक्षयेत्प्रा॰
तःपशुमृत्तर्व्वेवर्ज्जयेत् ॥ वल्मीकान्शृंगाढरुहान् चश्रुरगमृगानहि ॥ एतेवा
न्यरित्यज्यसेषस्वेधंप्रकुर्व्वते ॥ नलक्षेदस्मनाद्रूर्द्धंनाशुचिस्थानसंयुता ॥ वाम
दिगविप्रसंस्थाश्वनलक्षंलक्षयेत्सुधी ॥ नस्नायीपारधीगर्द्धन्नमुसेडजटिलाग्र॰
गे ॥ भस्मास्थिचर्म्मणांदृष्ट्वानसंग्रामेविशेन्नृप ॥ नभग्नभाजनंदृष्ट्वानकेशास्त्रि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥श्री॥
॥१४॥
204

स्नातोव्रजेत॥ युद्धोत्सुकोमनोदिग्नास्त्रीवामदिशिव्रजेत् ॥ इतिरितान्सकुनाप्रोक्ता
नेत्रोपरिशुभा॥ प्राप्तानियैर्निमित्तैश्चयुद्धकालेजयीभवेत्॥ छत्रध्वजस्वस्तिकश्च
भृंगारवर्द्धमानकं॥ सुस्वरोहर्षिषयुतान्पुंसान्शुभदाःसङ्गरेसदा॥ आममांसमत्स्य
सुरभीशाकंसर्पान्निषस्त्या॥ मदिरापूरितंभाण्डन्दध्यक्षतशुभारशे॥ भद्रपीठस्त॰
थावेश्यापङ्कजंवेदविद्द्विज॥ सपुत्राकामिनीदृष्टास्तथसंग्रामगोजयेत्॥ वनभूश्वा॰
षोथदुर्वाचगोमयंश्वेतचन्दनं॥ वार्याभिलाषिकेभाण्डशुभदग्रेरशोर्यये॥ सपुद॰

॥रामः॥
॥१४॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वहिंगोमायुगृहगोधिरलाकपिः। वामदिक्शुभदानित्यंन्यग्रशुचादक्षादिग्गशो ॥ व
त्माग्रमंगशाकुनंस्फुरत्सङ्गामसंमुखे ॥ लाभालाभंसुखंदुःखंयेन्नातेदीपवत्स
दा नृध्नीस्फुरत्याशुपृथिव्यावाप्तिस्थानप्रवृद्धिश्चललाटदेशे ॥ भ्रुघ्राणमध्येषुस
हायलाभःनाशाक्षिमध्येरिवरेशासंधिः ॥ पूंसासदादक्षिणभागमेततत्वामः
सदास्त्रिस्फुरणांविचिन्त्यः ॥ विलोमगंस्पन्दनमाहनेदं विचार्यकायाणिसम
स्तमेतत ॥ आननंस्फुरतिशत्रुसंगमेदक्षभागविजयोपरस्यदिक् ॥ अर्द्धरात्री

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यदितालुसंस्फुरेद्दैरिवर्गनियमैविनासत्कृत ॥ दृगन्तमध्येस्फुरणोर्थसंपन्नोक्ष्णोः
॥श्री॥ ॥१५॥ तास्यात्स्फुरणोदृगादौ ॥ जयोदृशोर्ध्वस्फुरणोस्यात्प्रियश्रुतिप्रस्फुरितेचकर्णो ॥ योषि
त्समृद्धिस्फुरितेचगण्डघ्राणोसौख्यमुदौभवेतां ॥ भोजेष्टसंगावधरोष्ठयश्चःस्फः
205 न्देगलेभोगविवृद्धिलाभो ॥ स्पन्दोभुजस्येष्टसमागमायस्फुरत्करःस्याद्द्रविणाप्ति
हेतुः ॥ स्पन्दश्चपृष्ठश्चपराजयायस्पन्दोजयायोरसिमानवानां ॥ पार्श्वप्रकंपेभव ॥रामः॥
तिप्रमोदस्तनप्रकम्पेविषयस्यलाभः ॥ नाभिःप्रकम्पोनिजदेशनाशःकटिप्रकम्पे ॥१५॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तुवलप्रमोद॥ धनर्द्धिरत्नप्रभवेप्रकम्पेदुःखत्वनत्वंहृदयस्यकम्पे॥ स्फिक्चायकम्पेपि॰
बाहुनाप्निवराङ्गकम्पेवरयोषितिताप्ति॥ मुस्कप्रकम्पेतनयस्यजन्मवस्तिप्रकम्पेयुवतीप्र
सिद्धिः॥दोषश्चकम्पेपुनरूरुपृष्ठे डढौंफुरत्याशुसहायलाभः॥ जंघाप्रकम्पेपिचला
मनाशः स्याच्चतुकम्पेरिवरेणसंधिः॥ स्थानाप्तिरुद्देश्चरणस्यकम्पेयात्रासलाभा॰
स्फिंतलप्रकम्पे॥पुंसासदादक्षिणदेहभागेस्त्रीणान्तुवामावयवेषुजातः॥स्पन्दस्फ
लान्याप्यददात्यवश्यंनिहन्तिबोत्कांगविपर्ययेन॥ यदिमसकंतिलकंपिटकंस्यापि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥श्री॥ बद्धिवत्चिन्हंकिल्मपिकदापि॥ स्फुरतियदान्यपितिष्ठतियावत्पूर्वोक्षस्याफलमताव
॥१६॥ त॥विन्दवउज्वलवर्णायस्यसूर्योवर्णाशरवेषुनरस्य॥ दुस्वनावतन्नभवतितस्यप्रति
दिनमेतिसुषातिसयस्य॥ लोकसाकुनमिथ्मतिस्तस्तंसुकोन्यशितुयदिनसमस्त
206 तज्जानातिनरेङ्गितमाचन्तेषुकार्येषुपात्रं॥ अथकर्णावासगुणाद्विधीयतेयेनिर्जि
तगुणंभूचनमवेत॥ साध्वसाधुगुनेसद्ययोविन्दुर्वैरिवर्गविजयीयथाभवेत॥ ॥राम:॥
आदौतिथिपञ्चविधाविनधीयतनन्दाभुभद्रापरतोजयासु॥ विरिक्तनापूर्णाविधाः ॥१६॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जगादः तिथीषु पश्चात्प्रकरोति परिष्टौ ॥ नन्दातिथिङ्कर्णी स्वनं समुस्थितजयाय भू
पानसतगनान्यरिक्षयात ॥ अनेकलाभायशतादिसम्भवे सवाहनाप्तिवरयोरिवताप्ति
तिथीषु भद्राय यदिकर्णी शब्दलाभाननेकान्यसमुपेति वाससा ॥ पुनस्वनन्नोनृप
तिः प्रसादश्च सुखाप्तिसोहृत्य समागमाय ॥ कर्णी स्वनं चेव जयेषु जयासु संग्रामसंयो
गर्भ्यरिर्विनाशं ॥ यात्रासु खंवस्तोन्यगुणाप्तिनित्यं वानिज्यलाभान चिराङ्गतस्य ॥ रि
क्ताविनासं यदिकर्णी शब्दः करोति भाभुव्यसनं नराणां ॥ भवन्त्यनर्थान्विविधारि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥श्री॥
॥७॥

भेयात्व्याघुष्टनं शत्रुनिपीडनेच ॥ पूर्णासुशब्दः श्रवनं करोति संपूर्णमागत्य रिपुन्नि-
हन्यात ॥ लक्ष्मीमवाप्नोति प्रमानवर्जित पुरन्दरस्य सदृशोपदारि ॥ नन्दाक्षुपूर्णाजय
दाथभद्राशुभाशुचात्वारिधनुष्यकर्म्मारा ॥ रिक्षाविनाशं स्वयमेव स्मृतं कोदराडकर्मा
रायशुभानि सर्व्वे ॥ इति सयातिथयस्य गुनेरिताधनुषयोगशुभाशुभश्चचक्राः ॥ स
कलमेवनरोयदिवेत्तियः अरिभयंनहिपीडितैकचित्त ॥ ६३ ॥ ॥ इति श्रीमन्नृमु- ॥रामः॥
द्विलीपविरचिते कोदराडशास्त्रे सर्व्वशाकुनसमुच्चयो नाम चतुर्थपटलः ॥ ॥ ॥१७॥

207

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अथापरं स्वानगुणानु चक्रे विन्दायते यद्वि निहन्ति शत्रुन् ॥ समस्तरोगाग्गुणादोषमुस्थि
तान् विलीलंयान्ति क्रमानु लक्षया ॥ धाराशरीरस्थहरिप्रकृत्या विकारयंन्यान्तु विहि
यतं गुणा ॥ यथा हरिसर्व्वभुराशुराधिपः तथा शरीराधिप धारयाच्युतः भुक्तस्वरू
पी शिवसर्व्वदेहिनां सलस्वरूपी चतुराननश्च ॥ धारास्वरूपी हरिजीवनमध्यगः
त्रिधा विधेवं हरिब्रह्मशंभुना ॥ अधोक्षजस्माभिभुनाभुभोगुणान् धाराविचारेण
सर्व्वमानुषैः ॥ श्वेताथपीता हरिताश्च रक्ता सधूम्रभासाश्च भवन्ति पञ्चधा ॥ स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥श्री॥ कप्रवाद्धिविधात्रिधारानन्नेकान्तकनाश्चपश्चेषु॥ विधिप्रदिष्ठाफलतोभिधास्येवरो

॥१८॥ ध्यिकंस्यात्कर्म्मतोवितर्क्यः॥ दृषतश्चुन्नाप्रवाहीकावेपथुविगताश्चया॥ समुत्स्थधारार

यायस्यकल्पह्लातश्रीपदश्चता॥ पीतावेपथुसंयुक्तावहधारासमुस्थिता॥ न्याशुरोग

208 करास्तेतादिनान्येकादशावधि॥ हरितान्नीरिधारांवाद्धिधाकनमुस्थिता॥ ज्वरदा

उकरास्तास्युःकामलासेसिश्चचका॥ रक्तारसविकाराश्च उदरामयदायकापित्ताः ॥रामः॥

समुस्थितास्तास्युःयान्नाशिघ्रस्फलास्मृताः॥ धूम्नाभाधारयायस्यप्रातकालेसमु ॥१८॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्थिताः॥ विनिहंत्यचिरेरोणवनान्यथाधारयाविद्वै॥ एकप्रवाहाभिदाश्चनित्यंनिरो
गश्चतशत्रुविनाशकृत्स्त्र॥ शास्त्रास्त्रमारंभनतन्तुवेलाच्चरिरिंगितायोशुभाशुभा
श्चताश्युः॥ द्विधारयास्त्रीकलहप्रदौचविनासत्ताशुयुवतीधवासुः॥ मियाशत्ता
निष्टकरोचनित्यंभस्त्रप्रयोगेरशुभाश्चसर्व्वे॥ आशुमृत्युप्रदाधारा चीरेणचत्वा
रिसर्व्वदा जलरेरणेस्थिताधाराच्चशुप्राणवियोगदा॥ श्वेतधाराश्वेतपुष्पास्तं
मेताकास्मीरेषुस्तुल्यताचव्ययुक्ता॥ एवंयुक्तेपीतमात्रेरणेहन्तिसर्व्वान्रोगान्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वज्रकायोभवेत्ता ॥ पूर्वोक्तसंयोगकुमारिकन्दंमृतम्बलुःस्यात्सदित्तांगलेपात् ॥ शस्त्रा
॥श्री॥ स्त्रवार्यम्प्रियसर्वलोकान्हरीरियम्पंजरमाद्भुतक्षेः ॥ आयुक्तभेस्वजान्द्युक्तान्क्त
॥१९॥ त्वापुष्ययुतान्गुरून् ॥ यस्यदेहस्थितंशल्यंलपाद्धास्वम्बिनिर्गतः ॥ यद्धात्प्रभृति
209 शल्यस्वीनाभिमध्येप्रलेपयेत् ॥ शलप्रशरणवसौख्येननान्यथाशास्त्रकोविदैः ॥
पीतारञ्जनिसंयुक्तापीतदारुसमन्विता ॥ व्रत्नचूर्णसमायुक्ताव्याधीरनेककातर ॥रामः॥
काः ॥ हस्तार्कसंयोगयुतानिसर्व्वदानिहन्तिसर्वाम्शुभभक्षमानं ॥ लोकप्रियंभूप ॥१२॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तिवर्द्धनं रोगभश्चकुर्यात्कलाटे तिलकप्रयोगं ॥ पूर्वोक्तद्रव्येप्रतिमाम्प्रकुर्यादुस्तेश्वः
शत्रुःपरिधानत्यक्तः ॥भुयेथवाकर्पटमर्त्तकेवानिक्षिप्यत्रोशादश्वकाद्वरेषु - - - -
- - - - - - - - - - स्वंविधिंसप्तदिनानिकुर्यान्निशासुमध्येपरिपूजनीयाः ॥
कृष्णागुरुधूपितकृष्णपुष्पेप्रपूजयेस्युः सहकृष्णतराकुले ॥यस्याभिधानंलि
खितानिहृद्भिःतद्धारणावैरिर्निहतोभवन्ति ॥ येनागलेयदङ्कथितानिचरिडपते
विरणाशार्थदिनेसुतारिन ॥ नृपेत्वचाभ्रुकसहरंजनेनकास्मिरयुक्तान्यभिधाले

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

॥श्री॥ रव्य ॥ अष्टारपत्रेबहिरक्षरक्षः लिखेत्समताद्धु विगर्त्तनिक्षिपेत् ॥ मृत्तोत्सर्गतत्र
॥२०॥ ऊर्द्धप्रकुर्यात् यावत्जीवम्वस्यतायातिशत्रो ॥ भाण्डआरनालमध्येनियुक्तःस
सप्ताहाद्विद्वेषवजातजन्तो ॥ अथाभिचारेशत्रुश्चलिखित्वानामतूर्यतः ॥ वि
210 षरक्तेकाकपक्षेलिखेदष्टारपत्रके ॥ मध्येसन्ध्याभक्ष्यभक्ष्येनिवाकेस्थाप्यावं
त्वेतस्यमूर्द्धेरमषार्यः ॥ ऊर्द्धंभस्मनापन्निक्षिप्यवारान्सप्तशंख्यामृत्युशत्रोःप्रं ॥रामः॥
याति ॥ पूर्वोक्तविधिनाचक्रेलिखित्वातूर्यसंज्ञया ॥ मध्येवाल्मस्तंभतम्भप्रत्या ॥२०॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रलिखिताश्च सु ॥ स्तम्भनं कुर्यात् वायु चेद् इति भेरवादि बलिदानमादेदेत् ॥ नाम मु
स्वरतियोगिनीयुतान्वायुधिकसमुपहारसर्व्वदा ॥ आदेच चैकेगद्यगंदेति लेख्यः सं
शागर्भेतालकौमारिकाहेन ॥ स्थाप्यावृक्षादुर्ध्वेसाखावलव्य शीघ्रं यायात् पूर्व्वतोपि॰
स्थिरेषु ॥ इति मया गदितं भुवि कौतुकं समरसन्मुखशत्रुनिवारणं ॥ भुभगुरोः प्र
सादपत्यसमाप्यते अखिललोकप्रभुत्वमवाप्यतो दिने यः स उपासनायते स्वधा
रयाक्षितिस्तिलकं प्रवन्दते ॥ चक्षुस्थिरत्वं प्रियता च लोके विहाय रोगाकृतमोयः॰

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

॥श्री॥ थाम्नृशं॥ चैत्रे मासेन्यासतमारभ्य शुक्ले स्कादश्यां यावद्धत्वाभ्युपैति॥ स्काहारेण

॥२१॥ क्षेत्रैलोदते षु रूपं प्राप्य कामदेवोपमेषु॥ वलन्नैवेन्नागसहस्रतुल्यं बुद्धि गुरुरर

प्यनेच॥ कायोघनस्यात्कुलिसोपमेषु गतिः समीरस्य समानमेव॥ वैशाखमा

211 सेरपि ज्ञातृतीयाशुक्लेथपक्षे कुरु रोगिनेशेच॥ धारासमायुक्तसतिक्तकेषु न्या

सम्प्रकुर्यात्सहृत्क्षध्मनतत्दिने॥ मारोग्नमायुः परिवर्द्धनाश्च युद्धे समायोगरि ॥रामः॥

पुर्निकृतनं॥ दीर्घस्वशीजाय भुक्त वृद्धिं सर्व्वानगदान्दहताचिरेराजन्तो॥ ज्यष्ठ ॥२१॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मासेसप्तमीभुक्तापक्षेमाक्षीयुक्तंन्यासकुर्व्वंति धारा॥ कोन्यायुष्मानभोवने
त्रेप्रवृद्धिवातः प्रायं अव्वशक्तिं सजनो॥ आषाढ मासस्यतयानवम्याभुक्ता
समारभ्यप्रयोगकुर्वीत॥ धारासदृक्षोद्भवमागधी चन्यासंप्रयोधिनिहन्ति
कामलं॥ कुष्ठरोगमथगण्डमालिकाचक्षुभूलमथमस्तकोरुजः॥ यानि
नाशनिवनारिसंभवः पादयोवरुरास्वसर्व्वदा॥ भावरोधशमीभुक्तासंयु
ताशीततोपशशिधारयान्विता॥ यःपिवन्दशतपक्षमेकतः सर्व्वरोगविनि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥श्री॥ ॥२२॥ २२२

हृत्यसंग्रायं ॥ भाद्रेभाद्रपदायोगेभौमेवारासमन्विते ॥ कृष्णजाजीश्वेतजाजीपि
वेद्धातायहाभृशं ॥ पूर्वोक्तभेषज्यसदालिपृष्ठः गोधूमचूर्णसहगर्भभेषजं ॥ पि
वेत् त्रिसप्तान्हि दिनान्युषायावंध्या स्त्रियं चान्नसद्योहृदं लभेत ॥ मासेस्वयुक्त
शुक्लतिथीःसकानास्वधारयाग्निसह मागधीच ॥ हरीतकीधातृफलःसमेना
पिबेच्चिहृत्यं विविधान्विकाराणा ॥ ऊर्जेषुभुक्ताादशानी पलासवीजानिसंयोगः ॥राम॥
सधारयाग्नि ॥ विभीतकीभुरिठपुनर्नवां च पिबेत्ककषासहदामयापदं ॥ पू ॥२२॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

व्वैद्रव्यसहनागराग्निषुवासकीमरिचमागधीसमु॥मीनपित्तमधुमूलसंयु
तंपीतमात्रगतगर्भबाधेते॥मोगंमधुमूलसमाक्षिकव्यकन्दंरजन्यासहवि
स्वभेषजात॥स्वधारयाभुक्तनिधीर्नवम्यायोगोपहामन्दकृशानुसर्व्वतः॥आ
धुक्तभैषज्यप्रभातमार्जनंभाश्यन्त्रिसप्राघ्यादनेबयाभे॥चन्द्रप्रभ ----
---------- ननम्वलिविद्राशंपलितंप्रिवेनगतः॥शरिरनुद्ध
र्नेकृतानितेषुभेषज्यगोमूत्रयुतानिहन्ति॥श्वित्रीथवारुरायसतसिध्यकेषुप्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

||श्री.|| ||२३|| लेयमात्रंविनिहन्त्यवश्यं॥ योबेभुक्ताद्वादशीवानपुंषामुलंयुक्तायक्काआरुस॰

मेता॥धाराखुयुक्ताद्धागदृग्धासमेतापीत्वामूध्निवेदनास्सर्वहन्ति॥ अभ्जनेअ

क्षिरोगानिहन्तिपुष्पकानिच॥ राज्यंधंपटलश्चैवविनिहन्तिनसंशयः॥ नावेम

213

वुयुक्ततिथीःसकृष्णास्कादशीस्यात्सहसिन्दुवारे॥धाराऽदलायसहरुंरीमि॰

रीचपिवेन्निहन्तिक्रमयोदरस्थं॥फाल्गुन्यमासेतिथिआद्यभुक्तेसकाकमा॰

चीमधुनास्तमेता॥त्वचःकषायखदिरंककिरातंयुक्तानिपीत्वाविनिहन्तिरोगान् ||रामः|| ||२३||

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥५०॥ अथस्वनत्तनुसमुस्थवारयांअच्युताङ्कंपिवतियदिविचार्यंमेषजंमा
सयुक्तं॥ अनुनयनसमर्थेच्याहनश्चोत्सुकेषु॥ धनुगुरापरिमार्येनाशयेत्तोश
त्रून॥ ॥इतिश्रीभूभुद्दिलीपविरचितेधनुशास्त्रेधाराविचारोनामपञ्चमप
रिःच्छेदः॥ अतःपरंपिच्छविधिंप्रवक्ष्येविक्षेपरोगारिपुवृन्दहन्या॥ भुजेदश
न्याशितपक्षयोजाच्छ्ररातवृक्षस्यचदराडमाह॥ पिस्थानिसंयोगशलाच्छनि
घ्नामहीभृताद्दुश्चधारपूज्यः॥ नाघानिषेश्चारुरापुष्पतराङुलेप्रपूजनीया

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

॥श्री॥ ॥२४॥

कुबिवेदविर्ध्दिजैः॥दिशाविदीशामघवाप्रमुख्यतः बालंप्रदध्यान्निशिरवेः
सेख्या॥पूर्व्वादितःसव्यक्रमे - - - - - - - - - - - - - - - - - -माह॥ पुरुहूतानलध
र्मराजयोनिशिभुक्चांवुपवातयक्षराट्॥ पशुपःसह आयुधान्नितैर्विनिपूज्या-

214

- - - - - - - - हनंसदा॥ रविभागवहुसुतान्तमःरविजोचन्द्रवुधश्चजीवतः॥ सह
पूज्यास्वदिशासमन्विताःसहमन्त्रैणसुरस्तदिक्क्रमात्॥इन्द्रवीजमथवनः ॥रामः॥
प्रपूज्यतेआसमेतवडिभिःसयाच्यतेस्वैःसमन्वितचभार्गवोपनःअग्निवीजः ॥२४॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सहिताग्निदिग्पजेत् ॥ मन्त्रीजमन्त्रेशामहीसुतेनप्रपूजनीयाश्मजंसमन्वितः
वंवारुरौशंसहशं सनीश्वरेप्रपूजनीयापरदिक्प्रयाने ॥ वन्हीजवायुंपरिपूज्य
यायाच्चन्द्रैःचवीजान्वितमर्च्चयेत्तबुधः ॥ यजेप्रयक्षंवुधंसमन्वितंदर्द्दशापू
ज्यागुगुरुस्त्रमेर्युतं ॥ यस्मिन्दिशायानसमुद्यतोनृपः दिशाधिनाथोप्रति -----
-----रग्रयायात् ॥ कोदण्डखड्गादिमनस्त्रभीव्हानप्रपूज्यचाल्याग्रसुभृत्यह
स्तके ॥ सौम्यापहारैर्विठेवस्त्राभिनाप्रपूज्य -------- व्योमृगुम्नितद्विधोमआ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

||श्री.|| ||२५|| 215

म्बिषौभक्तनिवेदनीयोकीनाशभौमौप्रतिपूजनीयौ॥निर्ऋतिर्विधुशत्रुपूजितौ
सिंधुयोगेनसभक्तकेःपलः॥वलिदद्यान्निशीथमध्यनैऋतेयदियायात्सुखमी
प्सतेनरः॥पङ्कजेरजतनिर्म्मितन्ददेद्विप्रकृष्णसुरभीसलक्षणी॥पूजयेद्वरु
णाम्बुभत·····लेमौक्तिकाभरणाकृष्णसोरिणी॥वातजजेष्ठीब्रगतिंप्रलेख्यवा
यव्यदिक्पूजितरक्तपुष्प॥शशीप्रकुर्यान्कमलासनस्य········निभृ
तपूजनीयौ॥धनदःप्रतिपूज्यचन्दनेरजनिभृत्तसिन्दुरैर्बुधः॥दधिभक्तधनं

||रामः|| ||२५||

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दन्देदत्तवलिनिंषमाज्येनसमन्वितहविः॥ ------------

लिर्नैश्वेतचन्दहोत्तानुलेपना ॥ पीतवासप -------- नक्षाइगुरोःपीतश्च

श्विनभिपूजयेत्सदा ॥ ------------ दद्यात्गुरुस्थूलिनोसदा ॥ दशाः

नधिकसंस्थितमध्यराज्यान्वाचम्रियम्येतवलिंदेदेनयो ॥ ग्रामप्रदेशे -----

------ सन्तियेचदेव ------------ मादेदत्त ॥ वृक्षाधस्ताद्गिरयोर्ध्वे

वासिनातेत्यर्थेवान्याप्रतिपूज्ययायात ॥ परविषयप्रायातनृपतेयदि -----

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MIDF

लाभंकरोति ----------- गादूव्यंदेवेविप्रा --- कुलजास्त्रीगुरुप

श्री. २६ शिडैतैर्न्नेचेत् हृदयनिहितदिक्पतिप्रयाणेविपतासङ्गज ---------

--------- यबुद्धिर्जयमाप्नात्यचिरेणशत्रुयोगात् यथोक्तमाद्यन्निखिलम्

216 प्रयोज्यप्रयोगसर्वोनप्रकम्पेतियुद्धे अनेकशास्त्राणावला ---- लेख ----

------- या संग्रामभाभुभभूचक्रःशुभाअनिरुद्धाप्यर्थदराशुभाश्च श्रा

स्त्रावलोकंकुरुतेनृपःसदाप्रयानकालेपरिचिन्न -------------- इति समः २६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्री: ३७

श्रीभूभुद्दिल्लीपविरचितेकोदण्डशास्त्रेदिक्पालविद्धपूजामन्त्रोद्देशाध्या:
यषष्ठः समाप्तः ॥ शुभम्

राम: ३७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लाभकरोति ---------- राद्रव्यदेवे विप्रा --- कुलजास्त्रीगुरुप
श्री. २६ रिडतैर्न्नेचेत् हृदयनिहितदिक्पतिप्रयाशो विपतासङ्गज ....
.... यबुद्धिजेयमाप्नात्यचिरेणशत्रुयोगात् यथोक्तमाद्यन्निखिलम्
218 प्रयोज्यप्रयोगस्तर्वो न प्रकम्पेति युद्धे अनेकशास्त्रावला ---- लेख ----
---------या संग्रामभुभम्भूचक्रः भुभाअनिष्टदाप्यर्थदराभुभाश्व शा समः
स्त्रावलोकं कुरुतेन्नृपः सदा प्रयानकालेपरिचिन्न ---------- इति २६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्रीभूभुद्दिलीपविरचितेकोदण्डशास्त्रेदिक्पालविधपूजामन्त्रोद्देशाध्या

श्री ३७ यषष्ठःसमाप्तः ॥ शुभम्

राम ३७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

MIDF

लाभकरोति ---- ---- राद्रव्यद्वेविप्रा --- कुलजास्त्रीगुरुप

श्री २६ सिडतैन्त्रेचेत् हृदयनिहितदिक्पतिप्रयाशो विपतासङ्ग्ज ------

-------- यवुद्धिर्जयमाप्नात्यचिरेणशत्रुयोगात् यथोक्तमाद्यन्निखिलम्

218 प्रयोज्यप्रयोगस्सर्वो ... कम्पेति युद्धे अनेकशास्त्राणावला ---- लेख ----

... ---- या सं ... सूचकः शुभा अनिष्टदाप्यर्थदराश्शुभाश्च या समः

... कंकुरु ... यानकालेपरिचिन्त ---------- इति २६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ख्वि ७ द. नं.

१६८८१

मु० ३२।-

(बत्तीस)

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जनकराज १८६५।

॥प्र॰कां॥ ॥१॥ श्रीगणेशायनमः ॥ ॥श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ ॥श्रीगुरुभ्योनमः ॥ नारायणात्मजश्रीमद्रामकृष्णस्यसू
नुना ॥ कमलाकरसंज्ञेनपद्यैसम्प्रगिह्यते ॥ ॥अथमात्स्योक्तजलाशयोत्सर्गः ॥ ॥सचोदगय
नेमाघादिषुकार्त्तिकेचश्रावणंवर्ज्जसर्वमासेषुवाशुक्लपक्षेद्वितीयातृतीयापंचमीसप्तमीदशम्
मीत्रयोदशीपौर्णमासिषुतिथिषुबुधगुरुशुक्रवारेषुरविसोमयोर्वाभरणीकृत्तिकार्द्रापुनर्वस्वा
श्लेषामघापूर्वाविशाखावर्ज्जनक्षत्रेषुविष्कंभातिगंडशूलगंडव्याघातहर्षणवज्रव्यतिपातपरिघ
217 साध्यवैधृतिवर्ज्जयोगेषुविष्टिवर्ज्जकरणेषुमेषसिंहवृश्चिकधनुर्वर्ज्जलग्नेषुवालग्नस्थगुरुशु
क्रसिंहमकरगवक्रातिचारगुरुमलमासक्षयमासलुप्तमासवर्षावसदिनवर्ज्जकालेचन्द्रताराद्यनु ॥राम॥
कूलेकार्य्यः ॥ कर्त्ताजलाशयात्पश्चिमोत्तरपूर्वेशानान्यतमदेशेमंडपंकृत्वातन्मध्येदेशकालौसंकी ॥१॥
र्मेसर्वपापक्षयपूर्वकरुद्रालयगमनानेककल्पव्यापिस्वर्गलोकवासपरार्द्धद्वयकालव्यापिमहल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पःप्रभृतिलोकांगनाभोगपूर्व्वकंविष्णुपदप्राप्तिकामःश्वोद्यवामुकजलाशयोत्सर्गायत्वेनाहंयक्ष्येज
लाशयोत्सर्गंकरिष्यइतिवासंकल्प्यगणेशपूजनपुण्याहवाचनमातृकापूजाःकृत्वावसोर्द्धाराःसप्त
पंचवावसोःपवित्रमसीतिकृत्वासंपूज्यशांतिमंत्रान्जप्त्वानांदीश्राद्धंकृत्वाचार्य्यसदस्यषोडशाष्टौ
वाऋत्विजः॥ अष्टौचतुरोवातापकान्तावनोद्यदपालांश्चवरयात्॰प्रधानाचार्यस्यैकः॥ तदाशा
स्वान्तरमेवहोमोनास्ति॥ तत्राचार्य्यस्ययथास्वर्गेशक्रादीनांबृहस्पतिः॥ तथात्वंममयज्ञेऽस्मिन्ना
चार्य्योभवसुव्रतेत्याचार्य्यंवरयात्॥ ऋग्वेदःपद्मपत्राक्षोगायत्रःसोमदेवतः॥ अत्रिगोत्रस्तुविप्रे
न्द्रऋत्विक्कर्ममखेभवेत्ऋग्वेदिनोवावेकंवा॥ कान्तरास्योयजुर्वेदस्त्वष्टुभोविष्णुदेवतः॥ काश्यपेयस्तु
विप्रेंद्र॰इतियजुर्वेदिनो॥ सामवेदस्तुपिंगाक्षोजागतःशक्रदेवतः॥ भारद्वाजस्तुविप्रेंद्र॰इतिसाम
वेदिनो॥ बृहन्नेत्रोऽथर्ववेदोऽनुष्टुभोरुद्रदेवतः॥ वैशंपायनविप्रेंद्र॰इत्यथर्ववेदिनो॥ ततोमधु(

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ श्र·कां ॥
॥ २ ॥
218

पर्कवस्त्रालंकारैः सर्वान्पूजयेत् ॥ त्रिगुरामाचार्याय ॥ स्रुग्रवान्हरादीक्षां केचिदाहुः ॥ यथा देवपत्योर्वे-
स्त्रेफलाक्षतान्वद्याभिषेकं कृत्वा यदावश्रन्तिनिरक्तस्वंकरेवघास्वस्तिनइतितिलकं कृत्वा· दधिक्षा
व्याहृतिदधिवंदनं कृत्वा कारयान्त्रदिशिहूर्वाभिमार्ज्ज यित्वाक्षतधंदनं कृत्वा ॥ करोतुस्वस्तिनेइलास्व
स्तिं चापिद्विजातयः ॥ सरीसृपाश्चयेश्चेत्तास्तेभ्यस्तेस्वस्तिसर्वदा ॥ यथानिर्नेहुपश्चेवधुंधुमारोभगी
रथः ॥ तुभ्यंराजर्षयः सर्वेस्वस्तिकुर्वंतुनित्यशः ॥ स्वस्तिनेस्तुद्विपादेभ्यश्चतुष्पादेभ्यएवच ॥ स्वस्त्य
स्त्वपादकेभ्यश्चनित्यंत्वं च मंगमस्वेश्त्यक्षनादत्वांत्वंदीक्षितासीत्युक्त्वाव्रतेनदीक्षामित्यादिपठे-
त् ॥ ततोरुद्रपद्धतिमार्गेणामंडपपूजां च जोद्ध्यरागंतां कृत्वा पूर्वेस्वेहित्तुदंष्ट्रतोरणाश्रनयन्तंरक्षस
र्वविघ्नान्निवारयत्वग्निमीलइत्यावास्यक्रम्वेदाधिष्ठितायसुदंष्ट्रतोरणायनमइतिपूजयेत् ॥ द-
क्षिणेयजुर्वेदाधिष्ठितायविकटतोरणायनमः ॥ पश्चिमे सामवेदाधिष्ठितायसुकर्मतोरणायनमः ॥ उ

॥ राम ॥
॥ २ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्तरेऽथर्ववेदाधिष्ठितायस्तुहेत्रतोरणाय० ॥ सर्वकलशेषुदीपादेयाः ॥ पूर्वद्वारेधात्रे० विधात्रे० द्वारश्रि
यै० गणाधिपतये० वास्तुपुरुषायेतिपूजयेत्तादक्षिणेचलाय० सवलाय० द्वारश्रियै० इत्यादि ॥ पश्चिमे
जयाय० विजयाय० द्वारश्रियै० ॥ उत्तरेचण्डाय० प्रचंडाय० द्वारश्रियै० ॥ ततोमंडपवास्येशानसं
मन्तोरणमारभ्यस्तंभेषुपूजयेत् ॥ ब्रह्मयज्ञानम् ॥ इदंविष्णुः ॥ नमः शंभवायच ॥ त्रातारमिंद्रं ॥ वि
श्वेदेवानां ॥ गणानांत्वा ॥ यमायसोमं ॥ आयङ्गौः ॥ अश्विनावर्त्तिः ॥ मरुतोयस्य ॥ उद्यन्नद्यवाय
वायाहीति ॥ मध्यस्तंभेषुशान्तादिन्द्रयाम्ब्रवेतिवसन् ॥ नमुत्वापार्थ्याइतिशङ्कंसहस्रनेइतिशु
रं ॥ विश्वकर्म्मन्हविषेतिविश्वकर्म्मणां ॥ ततोवंशेषुकिन्नरेभ्य ॥ एषेपन्नगेभ्योनमइतिसंपूज्य
पूर्वभागेकिंचिद्भूमिंतुपलिप्य० त्रैलोक्येयानिभूतानिस्थावराणिचराणिच ॥ ब्रह्मविष्णुशिवैःसा
र्द्धंरक्षांकुर्वंतुतानिमे ॥ देवदानवगंधर्वायक्षराक्षसपन्नगाः ॥ ऋषयोमनवोगावोदेवमातरए

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र·का॥
॥२॥

वच॥ सर्वे मनाधरे रक्षां प्रकुर्वंतु मुदान्विताः॥ ब्रह्माविष्णुश्च रुद्रश्च क्षेत्रपालो गणैः सह॥ रक्षंतु
मंडपं सर्वे घ्नंतु रक्षांसि सर्वतः॥ त्रैलोक्यस्थेभ्यः स्थावरेभ्यो नमः इत्यादि संपूज्य बलिं समप्यचिमेत
ततो यजमानो दक्षिणाउपविश्य यथाविहितं कर्म कुरुध्वमिति ब्रूयात्॥ ततस्त्वाचार्यो वेद्यां पंचवर्ण
वितानं वध्वा तदधस्तला वधारुणं मंडलं विलिख्य पूर्वादिदिक्षु चतुरस्रार्द्धचंद्रत्र्यस्रपद्मकुंडरूपच
तुः कुंड्यां स्थंडिलेषु वा क्रमेणाग्न्येदादीन् ब्रह्मजापकान् उपवेश्य इमान्यां पंचमे चतुरस्रे स्वकुंडे
ग्निस्थापनादि प्रणीताप्रणयनांतं कृत्वाग्निस्थापनं कुरुध्वमिति ब्रूयात्॥ ततस्ते स्वस्वकुंडे स्वगृ
ह्योक्तविधिनाग्निस्थापयेयुः॥ एकस्मिन्नेव वाचार्यः॥ ततश्चाचार्यो वरुणमंडलेन वग्रहानधि ॥राम॥
देवताः प्रत्यधिदेवता॥ विनायकादीन् पंचस्थापयित्वा मंडपकुंभेषु एषो हि सर्वामरसिद्धसाधै ॥२॥
रित्यादिमंत्रै ईशलोकपालांश्च संस्थाप्य पूजयित्वा मंडलमध्ये सुवर्णरजतमुक्ताराजवर्त्तपवा

219

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

लपंचरत्नयुक्तो सौवर्णकूर्म्ममकरराजतमत्स्यडुंडुभताम्रमयकुलीरमंडुकलौहशिशुमारयुक्तां सुव
र्णपात्रीमिमम्मे वरुणाप्युनः शेफो वरुणागापत्री इति संस्थाप्यमंडलमध्ये ॥ ब्रह्मयज्ञानमिति ब्रह्मणा
म् ॥ अवमत्यधनुः परमेष्ठीरुजोनुष्टुप् इति ॥ रुद्रं रुद्रं विष्णुरिति विष्णुं ॥ गणानान्त्वेति गणेशं गंधवा
रा सान्नंदजं दमती लक्ष्मीं नेदिराष्टुताश्रीरनुष्टुप् इति श्रियं जातवेदसं इत्यग्निं ॥ तन्त्वायज ‾ द्रविणां
भौवने ॥ विश्वकर्म्मा भूतानि त्रिष्टुप् इति इयं च भूतानि ॥ एवं पंचाशद्देवानावाह्य संपूज्य बलीन्द
द्यात् ॥ गुडौदनं ग्रहेभ्यः ॥ अन्येभ्यो घृतपायसं ॥ लोकपालेभ्यो माषभक्तबलिः ॥ मंत्रस्तु ॥ इन्द्र
स्तु महस्तादीप्तः सर्वदेवाधिपो महान् ॥ वज्रहस्तो महासत्त्वस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ आग्नेयः पुरु
षो रक्तः सर्वदेवमयोव्ययः ॥ धूमकेतुरनाधृष्यस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ यमश्चोत्पलवर्णाभः कि
रीटी दंडधृक् सदा ॥ धर्म्मसाक्षी विशुद्धात्मा तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ निर्ऋतिस्तु पुमान्कृष्णः सर्व

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रक्षोधिपो महान्॥ खड्गहस्तो महासत्वस्तस्मै नित्यं नमो नमः॥ वरुणः सबलो विष्णुः पुरुषो निम्न
गाधिपः॥ पाशहस्तो महासत्वस्तस्मै नित्यं नमो नमः॥ वायुस्तु सर्ववर्णो यं सर्वगंधवहः शुचि॥ पु
रुषो ध्वजहस्तश्च तस्मै नित्यं नमो नमः॥ गौरीयस्तु प्रमान्सोमः सर्वौषधिसमन्वितः॥ नक्षत्राधिप
तिः सोमस्तस्मै नित्यं नमो नमः॥ ईशानः पुरुषः शुक्लः सर्वविद्याधिपो महान्॥ शूलहस्तो विरूपाक्ष
स्तस्मै नित्यं नमो नमः॥ यो सावनं तरूपेण ब्रह्मांडं सचराचरं॥ पुष्पकत्वार येन्मूर्ध्निं तस्मै नित्यं नमो
नमः॥ पद्मयोनिश्चतुर्मूर्त्तिर्वेदवासः पितामहः॥ यज्ञाध्यक्षः चतुर्वक्त्रस्तस्मै नित्यं नमो नमः।
ततो वरुणा ब्रह्म शिव विष्णु गणपति कमलाम्बिका पंच मूर्त्तीनां पूजां कृत्वा घृतपायसवलिं दत्वा
त्रैलोक्य यानि भूतानी सुरादेवानां पूजां कृत्वा वलिं दद्यात्॥ ततो होतारः स्वस्वकुंड मध्ये पंचवर्णै
श्चतुर्विंशति दलैः पद्मं कृत्वा तत्र कलशं संस्थाप्य तत्र तन्निहिते क्षत्रमिति पंचभिर्वरुणं संस्थाप्य

220

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

संपूज्य ॥ गंगाद्याः सरितः सर्वाः सरांसि जलदा ह्रदाः ॥ सर्वे समुद्राः सरितस्तीर्थानि जलदा नदाः ॥ आयां
तु यजमानस्य दुरितक्षयकारकाः ॥ अश्वत्थो भास्करो गंगा नैमिषाररापास्वव ॥ स्नानानि सर्वतीर्था
नि घटेस्मिन्निवसंतु मे ॥ सरस्वती गंडकी च गंडकी सरयू तथा ॥ स्नानाश्च सरितः पुराणाः कलशे सं
तु मे सदा ॥ गंगे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति ॥ नर्मदे सिंधु कावेरी जलेस्मिन्सन्निधिं कुरु ॥
इमन्मे ॥ देवदानवसंवादे इत्याद्यैश्च तीर्थानि नित्यसेयुः ॥ ततो यदावधूनिति ० ॥ येनवद्धो वली रा
जेति चरकस्त्रं सर्वैहस्ते वध्नीयुः ॥ ततः पूर्वकुंडपूर्वतः पदत्रयं हित्वा रत्निमात्रं गर्त्तं खात्वा तत्रा
क्षतान्भोश्च प्रक्षिप्य यत्निपक्षीरवृक्षं यजपात्रां चतुरस्त्रं मर्द्धं वर्तुलं वपालयुतं यूपं प्रोक्ष्यावटे
निखाय हरिद्रा तैलाभ्यक्त मभिषिंच्य शर्षप गोरोचना गुग्गुलु दुर्वा निंवपत्राणां पोटलिकां वध्वा
पुवाससुवासा शनिवासो युगे नाछाद्य गंधाद्यैः संपूज्य लोकपालान्ब्रह्म विष्णुशिवांश्च यूपे संपूज्य धु

॥प्र·कां॥
॥५॥

वस्तूक्तं पठेत्॥ अन्येतु लोकपालान्ब्रह्मविष्णुशिवान्यूपे संपूज्य॥ एह्येहि धर्म्मध्वज यज्ञनाथ यत्र येष्म
योवेदशरीररूप॥ विधाय देवेश्वर यज्ञरक्षां बलिं गृहाणो मम हं नमामीति बलिं दत्वा। मेघादिपर्व्व
नान्वहरांच संपूज्य मठेत्॥ देहि मे तु ग्रहं यूपपश्च सादं कुरुष्व भो॥ मूलच्छेदेन यत्पापं भूमिघाते
नपातकं॥ अग्रच्छेद यूपघातोत्थं यूपपापं व्यपोहतु॥ यद्घाल्ये यच्च कौमारे यत्पापं वार्द्धके कृतं॥ त
त्सर्व्वं मम देवेश यूपपापं व्यपोहतु॥ यन्निशायां तथा प्रातर्यन्मध्याह्नपराह्णयोः॥ संध्ययोश्च कृ
तं पापं कर्म्मणा मनसा गिरा॥ सर्व्वं तन्मम देवेश यूपपापं व्यपोहतु॥ ततो याज्ञोपधारित्रिपुष्प
मालां बध्वा गाढमालिंग्य पश्चात्कपेतेनानमेत्॥ केचित्त्वालिंग्य स्थानमाहुः॥ तन्निर्मूलं॥ ततः
आचार्यः पादे प्रक्षाल्याचम्य द्वारपालान्पठद्धमिति प्रेष्येत्॥ पजध्वमिति होतॄन्॥ उत्कृष्टमंत्र
जाप्येन तिष्ठध्वमिति जापकान्॥ ततश्चाचार्यश्चत्विजश्च स्वे स्वे कुंडे स्वशाखोक्तविधिना इध्मा

॥राम॥
॥५॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धानाद्याज्यभागान्तं कुर्य्यः ॥ तत्र वक्तव्यस्यात्त्वाधानं चक्षुषी आज्येनेत्यंतमुक्त्वात्र प्रधानं नवग्रहान्प्रत्ये
कमष्टाविंशतिसंख्याभिरधिदेवताः प्रत्यधिदेवताविनायकादिपंचदेवताश्च चतुः संख्याभिः समि
दाज्यतिलाहुतिभिरिंद्रशिवमरुद्गणलोकपालदशकविश्वकर्म्मणः प्रत्येकमष्टाविंशतिसंख्या
भिः समिदाज्याहुतिभिः वरुणं मष्टोत्तरसंख्याभिरुदुंबरसमिदाज्यतिलाहुतिभिः शेषेणास्वि
ष्टकृतमित्यादि ॥ आज्यभागान्ते यजमान इदमुपकल्पितं समिदाज्यतिलद्रव्यं नवग्रहेभ्यः ॥ अ
धिदेवताभ्यः प्रत्यधिदेवताभ्यो विनायकादिपंचदेवताभ्यो दिक्पालेभ्यः ॥ इंद्रशिवमरुद्गणेभ्यो
विश्वकर्म्मणे वरुणाय न ममेति त्यजेत् ॥ ततो द्वारपालादिजपे सति होमः कार्यः ॥ तत्र द्वारपा
लजाप्यानि ॥ हिरण्यवर्णाश्शपस्वादिष्टयात्र्यध्यायाः ४ सोममाहवर्ग ॥ कनिक्रदज्जनुषं ४ श
न्नः इन्द्राग्नी १४ पोयानस्त्वसूक्तं ॥ क्षरणुष्वपाजः १५ इति वक्तव्यानां ॥ नमस्तेरुद्रमन्यवे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus ...

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

222

ध्यायः॥ सहस्रशीर्षा॥ देवसवितः प्रसुवयज्ञं त्रध्यायः॥ अचंवावंप्रपघेम्रादित्तोवास्वंयन्मड
लं॥ मंडलंब्रास्सरांवाश्नियाजुषारांा॥ कयानश्चित्रआचिगाने॥ त्वामिद्धिहवामहे॥ मूर्धानंदिवः
अभित्वाशूर॥ सहस्रशीर्षा॥ आवीराजानवरोद्यं॥ देवव्रतानि॥ अबोध्यग्नेः॥ इमंस्तोममि(
त्यादिप्रगानानि॥ इतिसामगानं॥ छंदोगायहह्माय॥ अंगिरसोजन्मानि॥ आतुइपत्नेष्ठ॥ दे
वीपरिवर्त्मनी॥ मधुवाता॥ अभयंद्यावापृथिवी॥ शन्नइन्द्राग्नी॥ इन्द्रपथ्वर्गानां॥ अथजगपकज
प्यानी॥ रात्रीव्यख्यत॥ कद्रुद्राप॥ स्वादिष्टप॥ कनिक्रदत्॥ सहस्रशीर्षा॥ शन्निवरुत्वः॥ आशुः
शिशानः॥ इमारुद्रायस्थिरधन्वने॥ सोमोधेनुः ६ यद्देवादेवहेडनं ४ यस्त्वाहृदेत्यनुवाकः॥ स्वर्ण
देवीः षडहइतियाजुषः॥ पिबासोममभिंद्रंमंदतुत्वा॥ सहस्रशीर्षा॥ उद्भेदभिश्रुतामघं॥ आवीरा
जानं॥ उर्ध्वाजेजानमंधसा॥ पंचनिधनं॥ रहस्याधीतं॥ कयानश्चित्रः॥ नत्वावित्रः॥ मूर्धानंदिवः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्वामिद्धिहवामहे ॥ सन्नेपयांसि ॥ पुनानः सोमः ॥ अभित्वाशूरानोनुमं ॥ अग्निमीळे ॥
विभ्राट् ॥ अग्नेरक्षाणः ॥ अग्नेपृक्षाहि ॥ तुहरिंजाय ॥ इति सामगाः ॥ ॥ शन्नइंजग्नीत्यादिपूर्वो
क्तमाथर्वणाः ॥ सर्वेषांनैवारुणाजपंकुर्युः ॥ तत्रकुंडेवहृचानां ॥ ग्रहाधिदेवताप्रत्यधिदेवताविना
यकादिपंचलोकपालानांस्थापनमंत्रैरेवसमिदाज्यहोमः ॥ वरुणस्यतुतत्वायामितिदिनक्तं
शुनःशेफोघवत् ॥ अवतेहेलइतिचतुर्भिश्चतुर्दशाहुत्याषट्पंचाशत् ५६ उदुत्तमंवरुणां ॥ त्व
न्नोअग्ने॰सत्वन्नः ॥ इमम्मेवरुणेतिचतुर्णांत्रयोदशाहुत्याद्विपंचाशत् ॥ ५२ ॥ एवमष्टोत्त
रशताहुतीउडुंवरसमिद्भिराज्येनचहुत्वा ॥ त्रातारंइंद्रस्य ॥ तमीशानंशिवस्य ॥ मरुतोयस्येति
मरुतां ॥ विश्वकर्म्मन्हविषेति विश्वकर्म्मणः ॥ ब्रह्मादीनांचतन्मंत्रैः ॥ १०८ ॥ २८ ॥ वासमिदा
ज्यंहुत्वास्विष्टकृदादिशेषप्राक् ॥ प्रणीताविमोकान्कुर्यात् ॥ अथदक्षिरोम्पजपां ॥ इदंसं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰का ॥
॥ ८ ॥

स्वावपूर्वीकैव ॥ आज्यभागांते ॥ इमम्मे॰ तत्वायामि॰ त्वन्नोअग्ने॰ सत्वन्नः ॥ अयाश्चाग्ने॰ येतेशतं॰ अ
दित्यास्त्वक ॥ वनेषुवि ॥ उदुत्तमं ॥ वरुणास्योत्तंभनं। निषसादधृतव्रतः ॥ इति षाद्यानांनवाहुत्या १०८
संख्ययावरुणाय ॥ ततःश्राकृष्णेन॰ इमंदेव्या॰ अग्निर्मूर्द्धा ॥ उद्बुध्यस्व ॥ इदस्मनेत्रानि ॥ अन्नात्परिश्रु
तः ॥ शन्नोदेवी ॥ कयानः ॥ केतुंकृणवन् ॥ इन्द्रियम्हार्णां ॥ त्र्यंवकं ॥ भोध्वंते। यदक्रंदः ॥ विष्णोररांट ॥ आ
ब्रह्मन् ॥ सजोषाइन्द्रः ॥ असियमः ॥ कार्षिरसि ॥ विश्वावसो ॥ अग्निंदूतं ॥ अपर्वतः ॥ स्योनापृथिवी
इदंविष्णुः ॥ त्रातारमिंद्रं ॥ अदित्यैरास्नासि ॥ प्रजापतेन ॥ नमोस्तुसर्प्पेभ्यः ॥ ब्रह्मयज्ञानं ॥ गणानां
त्वा ॥ अंवेअंविके। वातोवा ॥ उर्ध्वाअस्य ॥ अश्विनोर्भैषज्येन ॥ त्रातारमिंद्रं ॥ अवतस्यधनुः ॥ मरुत्तोय
स्य ॥ त्रातारमिंद्रं ॥ अग्निंदूतं ॥ असियमः ॥ स्पष्टेनिकाते ॥ इमम्मे ॥ वातोवा ॥ वयःसोमः ॥ नमी
शानं ॥ नमोस्तुसर्प्पेभ्यः ॥ ब्रह्मयज्ञानं ॥ विश्वकर्म्मन्हविषा ॥ इति क्रमेणामंत्राः ॥ ततो व्याहृतीहोमादि

223

॥ राम ॥
॥ ८ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शेषसमाप्तिः॥ ॥अथपश्चिमेसामगानां॥ ॥आहृतिहोमांतंपूर्वांगंकृत्वात्रेमः॥द्रव्यसंख्याचोक्ते॥
उदुत्त्वांसंतेपया ॐसि॥अग्निर्मूर्धा॥अग्नेविवस्वत्॥बृहस्पतेपरि॥शुक्रंते॥शन्नोदेवीः॥कयान:
केतुंकृण्वन्॥आवोराजानं॥आपोहिष्ठा।स्योनापृथिवी॥इदंविष्णुः॥त्वमिन्द्रसप्रथा॥इंद्रमिद्देवताता
ये॥आयङ्गौः॥ब्रह्मयज्ञानं॥चित्रइच्छिशो॥अग्निंदूतं॥उदुत्तमं॥पृथिव्यंतरिक्ष॥सहस्रशीर्षा॥
इन्द्रायेंदु॥एकाष्टका॥प्रजापतेन॥नवेदिंद्रावमे॥रूपवृक्ष॥आतुनः॥इमंस्तोमं॥जाराशिशु॥आदि
त्प्रत्नस्य॥स्पोडषा॥त्वामिद्धि॥आत्वासोमस्य॥पवमान॥असृक्षत॥त्वामिद्धि॥अग्निर्हृत्राणि॥ना
केसुपर्णा॥वेत्थाहि॥इममग्ने॥वातआवातु॥स्वादिष्टया॥नदीगायसुने॥समानोअध्वा॥ब्रह्मयज्ञानं
विश्वकर्म्मन्हविषा॥नतइमम्ने॥इदन्नमं॥घृतवतीनित्रयाणांषड्विंशदाहुत्या १०८ संख्या॥वरुणाहो
मोत्तरंवाग्रहादिहोमः॥ततः स्विष्टकृदादिबर्हिर्होमान्तं॥ ॥अथोत्तरकुंडे ऽथर्ववेदिनां॥ ॥अम्पा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ग्र·का॥ ॥८॥ 224

तानहोमान्तं पूर्वांगं कृत्वा होमः ॥ विषासहिं ॥ सकेधूमे ॥ त्वयामन्यो ॥ यद्धाजातो विभजन्त ॥ बृहस्पतिर्नो ॥
भुक्ता सि सहस्त्रवाहुः ॥ दिव्यंचित्रं ॥ यस्तेपृष्ठः ॥ मनोविदन् ॥ आपोहिष्ठ ॥ अग्निरिव मन्यो ॥ यत्तद्वि
ष्णुः ॥ ब्रह्मयज्ञानं ॥ यः प्रथमः ॥ रोहितः कालः ॥ यदाज्ञातं ॥ समास्त्वाग्ने ॥ शन्नोदेवीः ॥ धूमेमानः ॥
इदं विष्णुः ॥ इंद्रजुषस्व ॥ येनपावे ॥ नक्तंजानसि ॥ सर्पान्सर्वायेदिशां निर्लक्ष्मं ॥ पतनाजितं ॥ अं
तरिक्षे वायवे ॥ आस्यन्तः संचेन्नपार्थाइदमिंद्रवर्द्धय ॥ मानोविदन् ॥ मरुत्तो मन्वा ॥ इममिंद्र ॥ अग्ने
मन्वे यमो मृत्युः ॥ अभितेनिक्रमति ॥ येपथ्याज्जुहुति ॥ वायोसवितः ॥ यउत्तरतः ॥ धातादधातु ॥ अनं
तं वितते ॥ ब्रह्मापरंयुज्यतं ॥ येत्वग्न ॥ ततन्व्रता ॥ ततन्वपृक्ते ॥ धाम्नोधाम्नोराजन् ॥ उदुत्तमं ॥ शाश्व
त्याशान् ॥ इति चतुर्मासप्तविंशत्याहुत्या १०८ वरुणाय होमः ॥ यहादित्यः पूर्वंवा ॥ ततो भ्यानतादि
संस्रावहोमान्तं ॥ आचार्यो पि स्वशाखोक्तविधिनाऽनन्तो भ्यो देवताभ्यः ॥ स्वकुंडे हुत्वा पूर्णाहुतिं ततः

॥राम॥ ॥८॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

प्राचीनंकर्म्मकुर्यात् ॥ सर्वरात्रौजागरणंकुर्युः ॥ एतद्दिनेसर्वेषामुपवासोहविष्यासनंवा ॥ इत्यधिवासन
म् ॥ ॥ अथप्रयोगः ॥ प्रातराचार्यः कुंडसमीपस्थकलशेषुसप्तम्रदः रोचनाशर्षपकुंकुमकर्पूरचंदना
गुरुकस्तूरीजातीफलमुस्तांगुग्गुलुपंचपल्लववेतसांक्षिप्त्वातज्जलैः सकुटुंबंयजमानंगुर्वर्त्विजो
भिषिंचेयुः ॥ ततोयजमानोगुर्वर्त्विग्भ्यः कृतैतदधिवासनस्यसंपूर्णतासिध्यर्थंगवांशतं १०० ॥
६० ॥ ५० ॥ ३६ ॥ २५ ॥ वानिष्क्रयंवादक्षिणांवादत्वामुलग्नेहेमशृंगादियुतांगांसंपूज्यशांतिपाठवा
द्यघोषेजापनेष्वाचार्यप्रमुखान्वारब्धोयजमानः गोपुच्छंधृत्वापश्चिमतइत्वाभिमुखींगामवता
रयेत् ॥ ॐ इरावतीवसिष्ठोविष्णुर्गौर्वात्रिष्टुप्गोरवतारणेवि० ॥ ततंतीमनुमंत्रयीत ॐ इदंस
लिलंपवित्रंकुरुष्वशुद्धाः पूताअमृताः संतुनित्यं ॥ मांतारयंतीकुरुतीर्थाभिषेकंलोकाद्लोकंतर
तेतीर्थंतेचेति ॥ वापीकूपोत्सर्गेतुगांत्रिरुपरिभ्रामयेत् ॥ ततः समुद्रादूर्मिर्वामदेवोगौस्त्रिष्टुप् ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

येवामीरोचनेदिवोवसिष्ठः सर्पाश्चनुष्टुप्छंदनिमंत्रोपठेत् ॥ ततईशान्यांपरपारेगत्वाजानुदघ्नेजलेगोः
पुच्छेनस्वशाखोक्तं ॥ देवर्षिपितृणांसर्वेस्वपितृणांचतर्पणंकृत्वा ॥ पौराणोः कुर्यात् ॥ यथा॰ पितापि
तामहश्चैवतथैवप्रपितामहः ॥ स्वस्वपत्नीसमेतास्तेषांयंतांजलतर्पणात् ॥ अजातदंतायेकेचिद्येच
गर्भेव्यवस्थिताः ॥ तेषामुद्धरणार्थायतडागोदकमस्तुमे ॥ पितृव्यकाश्चयेस्माकंभ्रातरश्चसहो
दराः ॥ गुरवोमातुलाःपुत्राश्चाचार्याः सखिबांधवाः ॥ तेषांपुत्राश्चपत्न्यश्चश्वशुरायेसपुत्रकाः
स्तेषांप्रीणनार्थायतडागोदकतडागोदकतर्पणं ॥ बंधुवर्गाश्चयेकेचिज्ज्ञात्रनामविवर्जिताः
स्वगोत्राःपरगोत्रावातेभ्यश्चेदंतिलोदकं ॥ तथा ॥ ब्रह्माद्यादेवताः सर्वाऋषयोमुनयस्तथा ॥ असु
रायातुधानाश्चमातरश्चंडिकास्तथा ॥ दिक्पालालोकपालाश्चग्रहदेवाधिदेवताः ॥ तेसर्वेतृप्ति
मायांतुतडागोदकतर्पणोः ॥ विश्वेदेवास्तथादित्याः साध्याश्चैवमरुद्गणाः ॥ क्षेत्रपीठमपीतानित

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

घनद्यश्चसागराः॥ पाताले नागपत्न्यश्च नागाश्चैव सपर्वताः॥ पिशाचागुह्यकाःऽेनागंधर्व्वगराराक्ष
साः॥ पृथिव्यापश्च तेजवायुराकाशमेव च॥ दिवि भुव्यंतरिक्षे च ये च पातालवासिनः॥ शिवः शिवा
तथा विष्णुः सिद्धिर्लक्ष्मीसरस्वती॥ तपोधनाश्च भगवांनव्यक्तपरमेश्वरः॥ क्षत्रौषधिलतावृक्षाव
तस्पत्यधिदेवताः॥ कपिलः शेषनागश्च तक्षकोनंतस्वव॥ अन्येजलचराजीवाश्चसंख्यातास्त्व
नेकशः॥ चतुर्द्दशायमाश्चैव येचास्येयमकिंकराः॥ सर्वेच पक्षराजानः पक्षिराः पशवस्तथा॥
स्वेदजोद्भिज्जजाजीवाश्चांडजाश्चजरायुजाः॥ अन्येपिच न जीवाये दिवानिशंविहारिणः॥ अजागो
महिषीरूपायेचान्येपशवस्तथा॥ शांतिदाश्चभदास्तेस्तुस्तडागोदकतर्पिताः॥ आब्रह्मस्तंभपर्यंतं
येचान्येगोत्रिणास्तथा॥ तेसर्वेतृप्तिमायांतुतडागोदकतर्पिताः॥ सर्पव्याघ्रहतायेच शृंगिदंष्ट्र
तन्नाग्निभिः॥ अपुत्राश्चक्रियायेचअपराधमेवर्जिताः॥ आमगर्भास्तृतायेचशस्त्रघातम्(

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ताश्चये ॥ संस्काररहितायेचवैरौरवादिषुगामिनः ॥ आब्रह्मस्तंभपर्य्यंतंदेवर्षिपितृमानवाः ॥ तृप्यंतुपि
तरः सर्वेमातृमातामहादयः ॥ अतीतकुलकोटीनांसप्तद्वीपनिवासिनां ॥ आब्रह्मभुवनांल्लोकादि
दमस्तुतिलोदकं ॥ पितृवंशेमृतायेचमातृवंशेतथैवच ॥ गुरुश्वशुरबंधूनांयेचान्येबांधवामृताः ॥
येमेकुलेलुप्तपिंडाः पुत्रदारविवर्जिताः ॥ क्रियालोपगतायेचजात्यंधाः पंगवस्तथा ॥ विरूपाआ
मगर्भाश्चज्ञाताज्ञाताकुलेमम ॥ तेभ्योदत्तंतडागस्यजलमेतत्तुतृप्तये ॥ येबांधवाबांधवावायेन्यज
न्मनिबांधवाः ॥ वृक्षत्वंचगताः केचित्तृणगुल्मगताः स्थिताः ॥ पातनासुचघोरासुजातीषुविविधा
सुच ॥ नरकेषुचघोरेषुपतितायेस्वकर्म्मणा ॥ तेषामुद्धरणार्थायजलमेतद्ददाम्यहं ॥ आब्रह्मणो
पिपितृवंशजातामातुस्तथावंशभवामदीयाः ॥ वंशद्वयेयेममदासभृताभृत्यास्तथैवाश्रितसेव
काश्च ॥ मित्राणिसख्यः पशवश्चवृक्षादृष्टाश्चदृष्टाश्चकृतोपकाराः ॥ जन्मांतरेयेममसंगताश्चते

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भ्यस्तडागोदकमेतदस्त्विति॥ ततश्चापोऽस्मान्० देवश्रवा० आयस्त्रिष्टुप्० स्नपवसा० दीर्घतमा०
गौस्त्रिष्टुप्० गोर्जलताडनात्तारगोविपदिसा हिंकरोतिसा हिंकृरावनीतिजपेत्॥ ततोधौतवस्त्रेक्षत्वाद
धिदूर्वागंधाद्यैस्तांगांसंपूज्यप्रार्थयेत्॥ वसूनांदुहितासित्वंसंसारार्णवतारिणी॥ तीर्थपुरोपादके
स्नातापावयस्वजलाशयं॥ अर्चितासिसुगंधेनचंदनेनासरार्चिते॥ सत्कीर्तिसफ़लांकर्तुंपावयस्वज
लाशयं॥ सर्वदेवमयीयस्मात्पूजनीयासिरोहिणी॥ सर्वकामदुघेधेनोसर्वपातकनाशिनि॥
सर्वांगैः सर्वभावेनपावयस्वजलाशयं॥ त्वयाक्रांतंपवित्रंतुत्रैलोक्यंसचराचरं॥ अतोस्माकमिमं
धेनोपावयस्वजलाशयंइति॥ ततः सामगायत्रेणोद्यात्॥ ततोवाद्यादिघोषेसतिहरिद्राकुं
कुमरक्तेनत्रिवृतासूत्रेणजलाशयंवेष्टयेत्॥ केचिद्वाससापिवेष्टयंति॥ ततोयजमानोनवंश्वे
तमुष्णीषंशिरसिवध्नीयात्॥ अथाचार्यः॥ वेद्यांस्थापितांनदीजलपूर्णांयात्रीचतुर्भिर्होतृभिर्ब्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

227

तामाराध्यजलस्थः सौवर्णौ कूर्ममकरावगाधेजले पूर्वोक्तेपयोः अन्यमुखौ क्षिपेत्॥ राजतौ मत्स्यडुं
डुभौ दक्षिणावर्तौ च्योरुदङ्मुखे॥ ताम्रौ कुलीरमंडुकौ प्राङ्मुखौ वायव्ये॥ लौहं शिशुमारं दक्षिणामुख
मुदीच्यां॥ ततः सार्त्विगाचार्यैउदङ्मुखः शन्नोदेवीरित्यस्याश्विगीतेनारणगानसाम्नापुनर्मामैत्वि
द्रियंपुनरायुः पुनरायुःपुनर्भगः॥ पुनर्द्रविणमैतुमांपुनर्ब्राह्मणोमैतुमामिति॥ आपोहिष्ठेति
अचेनवागाधेजलेपात्रीमुद्रीकृत्वा नदस्य निजलेक्षिप्त्वा नामादायगच्छेत्॥ ततः कर्त्ता क्षीषमाचा
र्यायदत्वा कुशात्तिलहस्तोदेशकालौस्मृत्वासर्वपापक्षयपूर्वकेत्यादिपूर्वोक्तफलमुक्त्वामुनडागादिज
लाशयंवरुणादैवतंस्नानपानावगाहनार्थंसर्वभूतेभ्योहमुत्सृज्येनममैनिजलक्षिप्त्वापठेत्॥ ॐ
सर्वभूतेभ्यउत्सृष्टंमयैतज्जलमूर्जितं॥ रमंतुसर्वभूतानिस्नानपानावगाहनैः॥ सामान्यंसर्वभूते
भ्योमयादत्तमिदंजलं॥ रमन्तु॥ सोपानान्यतितः खातान्जलेचैवनिजनात्॥ मरणोवास्थिमंगेच

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कर्त्ता दोषैर्न लिप्यते ॥ पुष्करिणां पास्तत: कश्चिदस्थिभंगश्च वा भवेत् ॥ आत्मघाती च यस्तत्र कर्त्ता दोषे
र्न लिप्यते ॥ ततो विडेभ्यो दक्षिणां दत्वा पूर्वोक्तमंत्रैर्दिक्पालेभ्यो माषभक्तवलीन्दद्यात् ॥ ॥ अथना
गयष्टिः ॥ ॥ आचार्यो भूमौ यवे पूनिधाया भ्यर्च्य भूर्ज्जपत्रा ष्टके ऽनंतवासुकी तक्षक कर्कोटक पद्म
शंख महापद्म कुलिकेति नामानि विलिख्य ॥ तानि कुंभे निधायैकमाकृष्य तत्रामानं नागं वादश
पंचदश विंशत्यन्यतमान लिमितायां याज्ञियकाष्ठस्थूणायामावाह्य संपूज्यायां नागोस्य जलस्य रक्ष
कोस्त्विन्युक्त्वा नागयष्ट्यै नम इति संपूज्य तच्छीर्षे लोहं चक्रं निखाय संपूज्य प्रार्थयेत् ॥ ॐ चक्रंसुदर्श
नाख्यं त्वं नागदंड शिरोगत ॥ अत्र विघ्नस्य कर्त्तारं जहि दुष्टं हरिप्रियेति ॥ ततः सामात्यो यजमानो
यष्टिं स्कंधे गृहीत्वा वाद्यघोषे राजलाशयं प्रदक्षिणीकृत्य० जलमध्ये कृतेनीलतरागोमयदधि
मध्वक्षतकुशनदीजलानि जले क्षिप्त्वा पठेत् ॥ ॐ कुरुक्षेत्रं गयागंगाप्रभासापुष्करं तथा ॥ एता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

॥ प्र० का ॥
॥ १२ ॥
228

निपंचतीर्थानि नितडागे निवसंतु मे ॥ दशार्णा गुरुडा सिंधुस्थावर्ण्णा इषद्वती ॥ एतानि मंचतीर्थानि नितड
गे निवसंतु मे ॥ वितस्ता कौशिकी सिंधुः शतद्रुश्च सरस्वती ॥ एतानि पंचतीर्थानि नितडागे निवसंतु मे
यमुना नर्मदा रेवा चंद्रभागा च देविका ॥ एतानि पंचतीर्थानि नितडागे निवसंतु मे ॥ गोमती रावती
शोणा गंडकी सागरस्तथा ॥ एतानि पंचतीर्थानि नितडागे निवसंतु मे ॥ ततो जलं स्पृष्ट्वा पठेत् ॥ ध्रुव
घे वरुणं देवमंभसां पतिरुर्ज्जितं ॥ याचितं देहि मे पुण्यं सर्वपापापनुत्तये ॥ सान्निध्यमत्र तोये
नु भवेशत्वदनुग्रहात् ॥ रुद्रान्प्रपद्ये वरुणान्सर्वान्मुपदस्त्वहं ॥ शमयंत्वाशु मे पापं रक्षंतु स्ते
क्षुर्भासद ॥ आपः पवित्राः पुण्याश्च प्राणिनां प्राणदास्तथा ॥ शमयंत्वाशु मे पापं तस्माद्रक्षं
तु सर्वदेति ॥ तत ॐ ह्रियै० श्रियै० शच्यै० मेधायै० विद्यायै० लक्ष्म्यै० इति जलमातृर्जलेऽक्ष
त पुंजेषु वा संपूज्यापोहिष्ठेति सूक्तेनाविच्छिन्नगोदुग्धधारया जलाशयं त्रिःप्रदक्षिणीकृत्य शेषं

॥ राम ॥
॥ १२ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दुस्थं किंचिद्दिव्यं यथेष्टं पापयेत् ॥ ततउत्सर्गोत्तरं त्रिदिनेस्थापितदेवानां पंचोपचारैः पूजांपूर्वोक्तं होम
च गन्धपहं गुर्वर्त्विज ॥ स्वस्वकुंडेकुर्युः ॥ चतुर्थदिनेहोमोत्तरं ब्रह्मणोहविरुच्छिष्टं पूर्णपात्रं हिरण्यं च द
क्षिणां दत्वा गुर्वर्त्विजः स्वस्वकुंडेत्वारब्धे यजमाने पूर्णाहुतीर्हुत्वा कर्मशेषं समापयेयुः ॥ ॥ अथच
तुर्थीकर्म ॥ ॥ चतुर्थदिनेऽमुकजलाशयोत्सर्गांगभूतं चतुर्थिकर्म करिष्यइत्युक्त्वाचार्यंवृणु
यात् ॥ सस्वाचार्यः ॥ ततस्त्वाचार्योयद्देवादेवहेडनमितिभूमिंप्रोक्ष्य० मानस्तोकेइतिगोमयेना
नुलिप्य० त्वांद्यग्नेथिंइदस्तुह्विरख्य० सदसस्पतिमितिमन्दकुक्षन्य० त्वामिद्धिहवामहेइत्यभ्युक्ष्य०
अग्निर्मूर्धेत्यग्निंप्रतिष्ठाप्य० ब्रह्माणंवृत्वा० हिरण्यगर्भइतिब्रह्मासनंदत्वा० ब्रह्मयज्ञानमि
तिब्रह्माणमुपवेश्य० आपोहिष्ठेतिमन्त्रमयंप्रणीतापात्रंनिधाय० आजिघ्रकलशमितीशान्यां
कुंभंसंस्थाप्य० तत्रवरुणंसंपूज्य० कपानइत्यग्निपरिस्तीर्य० गायत्रेत्वाछंदसादयामीतिपात्रा

॥प्र॰का॥
॥१३॥

229

रण्यास्तच्छाद्य॰ विष्णोरराटमसीति पवित्रे कृत्वा॰ प्रोक्षणीरासादयेति प्रोक्षणीपात्रे प्रणीतोदकमानी
यत्युपवामहस्ते कृत्वा ध्यंगनं कृत्वा॰ पात्राणि प्रोक्ष्य॰ स्थाल्यामाज्यमासिंच्य॰ इषे त्वेत्यधिश्रित्य॰ उ
र्ज्जेत्वेत्यवेक्ष्य॰ अग्निं दूतं पुरोदधे इति पर्यग्निं कृत्वा॰ अनारभिंडमिति स्रुवं प्रतप्य॰ अग्निशितो
सीति दुर्ग्रो: संमज्य॰ प्रत्युष्टं॰ रक्ष इति पुन: प्रतप्य॰ निधायेति स्रुव स्रुगासयेते इत्याज्यमुद्वास्य॰
सवितुस्त्वेत्युत्पूय॰ उर्ज्जेत्यवेक्ष्य॰ प्रोक्षणी रुत्पूय॰ यस्यास्ते घोरयत्रासमिति कुशानादाय॰ समिधा
ग्निं मित्रिसमिधो भ्याधाय॰ विश्वतश्चक्षुरित्यग्निं संदीप्य॰ त देवाग्निसत्वायुरितिसंप्र॰ देवसवितः
प्रसुवेति प्रोक्षणीजलेनाग्निं पर्युक्ष्य प्रणीता सु पवित्रे निधाय दक्षिणं जान्वाच्य ॥ ॐ प्रजापतये स्वा
हेति पूर्वाघारं हुत्वा ॥ ॐ इंद्राय स्वाहेत्युत्तराघारं दक्षिणतो हुत्वा॰ अग्नये स्वाहा ॥ ॐ सोमाय स्वाहेति
चक्षुषी हुत्वा॰ त्वन्नो अग्ने स त्वं न: ॥ अयाश्चाग्ने॰ ये ते शतं॰ उदुत्तमं॰ प्रजापतये स्वाहेति व्याहृत

॥राम॥
॥१३॥

भिर्हुत्वा॰ प्रणवादिनाहुंफडित्यनेन॰ इमम्मे वरुणेति जलेनाग्निमभ्युक्ष्य॰ गायत्र्या १५ इमम्मे वरुणेति
शतमाज्येन हुत्वा॰ व्याहृतिभिश्च हुत्वा॰ अग्नये स्विष्टकृते स्वाहेति जुहुयात्॥ ॥अथ वरुणस्नानं॥
दध्यक्षतकुशाग्नक्षीरदूर्वामधुयवसर्षपफलपुष्पताम्रपात्रे वरुणायार्घ्यं दत्वोद्धृतासीति॥ गजदंतो
द्धृताश्वस्थानवल्मीकवराहोत्खातअग्न्यागारतीर्थह्रदसंगमगोष्ठमृदेन वक्षं मे पक्षिप्त्वा॰ आपो
हिष्ठेति नदर्भैर्जलेनापूर्य॰ ताभिरेव तडागाधिवासनं वरुणांस्तर्पयेत्॥ ॥ततो गायत्र्या गोमूत्रं पलर
गंधद्वारेति गोमयं पंगनर्द्धः आप्यायस्वेति पलद्वक्षीरं॰ दधिक्राव्णा इति दधि रतेजोसीति घृतं १ देवस्य
त्वेति कुशोदकं १ चैकीकृत्यनेन॰ आपो हिष्ठेत्यभिषिंचेत्॥ ततः पृथक् पल १ पंचामृतैः स्वस्वमंत्रैः
सस्वैभेषज्येनेति उष्णोदकेन॰ हिरण्याक्षः सवितेति रत्नोदकेन॰ देवस्य त्वेति कुशोदकेन॰ अग्न आ
याहीति फलोदक॰ सावित्र्या गंधोदकेन॥ ततो घटानां सहस्रेण॥ ॥५००॥२५०॥२०८॥६४॥३२॥१६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

४॥वास्त्रपर्येत॥ ततः सुवर्णरूप्यताम्रकांस्यपित्तलमयरामयैः कुंभैः॥ ततः सहदेवीव्याघ्रीबलातिबलाशं
खपुष्पीसिंहीसुवर्चलेत्यष्टौषधीकुंभोदकेन॥ ततो यवगोधूम्॰ मनीवारतिलश्यामाकशालिप्रियंगुव्रीहि
कुंभोदकेन॥ ततो गोमयेनमृदावाकृतैः स्वस्तिकपद्मशंखोत्पलकलशश्रीवत्सदर्पणादिपावनैः पंच
वर्णादकैः पंचवर्णरजोभिर्दूर्वाकुलमभक्तवलिभिर्वरुणं नीराज्य० गांगजलमाचमनीयं दत्वा विदस्त्रस
मायुक्ते यज्ञपात्रसमन्विते॥ सर्ववर्णप्रभेदे च वाससीतवनिर्मिते इति वस्त्रे दत्वा॥ शरीरं ते न जाना
मि चेष्टां नैव च नैव च ॥मया निवेदितं भक्त्या प्रतिगृह्य विलिप्यतामिति गंधं॥ नूलीपुष्पं॰ तं सूर्यचंद्र
ज्योतींषि विद्युदग्निस्तथैव च॥ त्वमेव सर्वज्योतींषि दीपोयं प्रतिगृह्यतामिति चत्वारिंशद्दीपान्धूपदीपनै
वेद्यानि च दद्यात्॥ ॥इति वरुणस्नानम्॥ ॥ततः संस्त्रवप्राशनादि कृत्वा० इमम्मे वरुणेति पूर्णा
हुतिं हुत्वाग्निं संपूज्य विसृज्याचार्याय दत्वा० यज्ञोपकरणं तु वर्त्विग्भ्यो गोसुवर्णादि दक्षिणां दत्वाक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लशोदकैर्यजमानमभिषिक्तोवेद्यांयज्ञादीन्संपूज्य विसृज्याचार्याय दत्वायज्ञोपकरणांगुर्वेन्निर्विघ्न्योवि
भज्यदत्वा हेमपात्रीशय्यांचाचार्यायदत्वा१००० ॥१०८ ॥५०॥२०॥ वाविज्ञान्तंभोज्यमूर्यसीदक्षिणां
दत्वा ॥यस्यस्मृत्या० प्रमादात्कुर्वतामित्युक्त्वा० कर्म्मेश्वरार्पणंकृत्वा० सुहृद्युतो भुंजीतेति॥ ॥इति
श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनुरामकृष्णभट्टात्मजकमलाकरभट्टकृतो जलाशयोत्सर्गप्रयोगः समा
प्तः॥ ॥वह्वृचगृह्यपरिशिष्टे॥ अथातोवापीकूपतडागयज्ञंव्याख्यास्यामः पुरोपतिषिकरणोद
कसमीपेऽग्निमुपसमाधायवारुणंचरुंश्रपयित्वाज्यभागांतंकृत्वाज्याहुतीर्जुहुयात्समुद्रज्येष्ठेति
प्रत्यृचंतत्तोहविषाष्टाभिर्ज्जुहुयात्० तत्त्वायामीतिपंच० त्वन्नोअग्नइतिद्वे० इमम्मेवरुणेतिचस्वि
ष्टकृतंनवमंमार्ज्जनांतेधेनुंतारयेदवतीर्यमाणामनुमंत्रयेदिदंसलिलंपवित्रंकुरुष्वशुद्धाः पूताअ
मृताः संतुनित्यं॥ मांतारयंतीकुरुतीर्थाभिषेकंलोकांहोकेतरतेतीर्यतेचेतिपुच्छायेऽन्वारब्धउ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्तीर्यापोअस्मानित्यथा पराजितायां दिश्युत्थापयेन्मूपवसाङ्गवतीहि भूयाइति ॥ हिंकृतं चेति हिंकृस
वती ॥ सचैत्वकेठंकांचनश्रुंगीरौप्यखुरां कांस्योपदोहं विपायदद्यादितरां वाशक्त्या दक्षिणां ॥ ततउत्स
र्जेद्देवपितृमनुष्यः प्रीयतामिति ब्राह्मणान्भोजयित्वा स्वस्त्ययनं वाचयीत ॥ शौनकः ॥ नवे तडागे खाते
वापीकूपसरित्सु च ॥ कुर्यात्तु विधिवद्धोमं शुद्धये तत्फलाप्तये ॥ तडागपश्चिमे तीरे होमशालामलं
कृतं ॥ उपलेपादियत्नेन प्रणीतास्थापनोत्तरं ॥ सलिलेन च संपूर्णं वाससा वेष्टितं घटं ॥ मंडुकादीनि
रौप्याणि सौवर्णानि क्षिपेज्जले ॥ ततस्तत्प्रोक्षयित्वा वारुणं पापसंप्लुतः ॥ पयोदधिभ्यां मालोद्गस
र्पिलाजाक्षतसर्षपाः ॥ आपोहिष्ठामयइति नवभिर्जुहुयाद्घृतं ॥ आपोअस्मानिदं च मिथ्यसमुद्रादूर्मि
तंस्तथा ॥ अथसक्तुभक्षजुहुयाद्देवदत्तस्य संपदा ॥ शुभसवस्त्रापइत्यापोसूक्तेन नवकेन च ॥ अव
यायंनिसूक्तेन लाजाहोमो विधीयते ॥ इतिदिक्प्रत्यंचं हुत्वा प्रागारभ्य प्रदक्षिणं ॥ नहि नेक्षत्रमि

232

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्याउर्द्धं क्षिप्रत्वष्टतारातीः ॥ उसंन्वाजेहृदिति सूक्तेन जुहुयाच्चरुं ॥ अथ स्विष्टकृतं हुत्वा यजमानस्य वां
धवाः ॥ अर्चिताश्चाज्यधाराभिरपांचपरितोहरेत् ॥ तडागमध्ये पांकुभं निधाय स्वस्तिवाचयेत् ॥ सौव
र्णादीनि रौप्याणि विप्राणां प्रतिपादयेत् इति ॥ ॥ अत्रायं भविष्योत्तरशौनकपरिशिष्टाद्यनुसा
रावापीकूपोत्सर्गप्रयोगः ॥ ॥ कर्त्तादरायणादौ शौनकमन्ते पूर्वेद्युरुपवासं कृत्वा परेद्युर्देशकालौ स्मृ
त्वा मम रुद्रालयगमनानेककल्पव्यापिस्वर्गवासपरार्द्धद्वयकालव्यापिमहत्फलपः वस्तिलोकाग
नाभोगपूर्वकविष्णुपदप्राप्त्यर्थं शौनकमतेन धनयज्ञ. शांतिपुष्ट्यायुष्यधर्म्मवृद्धिमहापातक
नाशार्थं कूपोत्सर्गं करिष्ये इति संकल्प्य गणेशपूजास्वस्तिवाचनेमातृपूजानांदीश्राद्धानि कृत्वा चा
र्यं कृत्वा. तुलादानवन्मंडपप्रतिष्ठां कृत्वा वा. यद्वत्संस्थापनमिति शार्षपात्विकी ग्यांपोहिष्ठेति
त्र्यचेन पुत्रीव इति मंत्रं वक्ष्यमाणं प्रतिदिक्षुदिक्पालान्संपूज्याग्निं प्रतिष्ठाप्येशान्यां वेद्यां नवग्रहान

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥ ॥१६॥

धिदेवताः प्रत्यधिदेवता विनायकादिपंचदेवताः॥ संस्थाप्य॰ चतुर्दिक्षु अष्टदलेषु पद्मेषु महीद्यौरित्यौषधि
श्च तुः कुंभां संस्थाप्य तत्र गौरीवचनात् पंचरत्नाष्टमृत्सर्वौषध्यादि निक्षिप्य॰ तेषु तीर्थान्यावाहयेत्॰ इ
दं विष्णुरिति ॥ नमस्ते विश्वगुप्ताय नमो विष्णो ॥ अपांपते ॥ सान्निध्यं कुरु देवेश समुद्रादिह सत्यवे
ति॰ विष्णुमावाह्य॰ वायुस्सर्गेन्यस्मिन् कुंभचतुष्टये चतुरः समुद्रानपि संपूज्य वेद्यां लोकपाला
न्वरुडं ब्रह्माणं विष्णुं चावाह्य॰ गणानांत्वेति गणेशं॰ गंधद्वारामिति कमलां॰ जातवेदसे इत्यं दिकां॰
त्यायजं ते तिमृतानि॰ विश्वकर्म्मन् हविषेति विश्वकर्माणं चावाह्य॰ सौवर्णं कूर्मं राजतमत्स्य
त्रयुमयमंडूकं ताम्रमयकुलीरं लौहशिशुमारं तीर्थवारि पंचरत्नयुतां ताम्रपात्रीमिमम्मे वरुणेति
मंडलमध्ये संस्थाप्य॰ शौनकमते तु कुंभे सौवर्णमत्स्यादीन् संपूज्य वलिं दत्वा ॥ त्रैलोक्ये यानि भू
तानि इत्याद्युक्तदेवतानां पूजां कृत्वा वलिं दत्वा तत्पूर्वे पदत्रयं हित्वाऽवटं खात्वा तत्राक्षतां दर्भं ध्वनि

॥राम॥ ॥१६॥

232

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्षिप्यप्रत्तियक्षीरवृक्षजंयजमानमात्रंचतुरश्रंस्थण्डिवर्त्तुलंयूपंप्रोक्ष्यऽवटेनिखायहरिद्रातैला
भ्यक्तमभिषिंच्यसर्षपगोरोचनागुग्गुलुदूर्वानिंवपत्रारांगापोटलिकांवध्वायुवासुवासाशन्निवास
साऽऽछाद्यगंधाद्यैस्तंपूज्यतत्रलोकपालान्सब्रह्मविष्णुशिवान्संपूज्यप्रकृवस्तकंपठेत्॥ ततोयव
मयंचरुंतन्दुलीनिर्वापादिनाकृत्वाज्यभागांतेग्रहादिहोमंकृत्वाव्यस्तसमस्तव्याहृतिभिश्चनस्त्वंनःस
त्वइज्येष्टेतिचतस्रच्चचाज्याहुतीर्हुत्वापुनस्त्वामिस्तन्वायामीतियंचभिस्तन्त्वोऽग्नइतिद्वाभ्यामिम
म्मेवरुणेतिचद्वादशमंत्राणांनवाहन्याउदुंवरसमिदाज्यचरूणांप्रत्येकमष्टोत्तरशतंशौनकमते
तुपयोदध्याज्यैरापोहिष्ठेतिनवभिरापोअस्मानितिपंचभिःसमुद्राद्दूर्मिरितित्र्यचेनाज्यंहुत्वा०
प्रसुवक्षापइतितिनवर्चेनधान्यचंचरुंपायसंचहुत्वावपापंत्यपधभिरितिसूक्तेनलाजान्हुत्वान
हिनक्षत्रमितितिसाग्निंशाम्निर्घृतंहुत्वाप्रसंम्राजेइतिचरुंप्रत्यृचंजुहुयात्॥ एवंचतुर्द्दिक्षुहोमः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

॥ प्र॰ कां ॥
॥ १८ ॥

233

तडागेप्येवं ॥ एवं वरुणाय हुत्वा होमकाले तदिक्ष्वभिन्द्रादिवायुराज पंचकारयित्वा स्विष्टकृदादिप्रायश्चि
त्त होमं तत्तद्दिक्पालादिभ्यो बलिदानं कृत्वा॰ मूर्द्धानं दिवइति पूर्णाहुतिं हुत्वा पूर्णपात्रविमोकांते स्वर्णशृंगा
द्यलंकृतां गां संपूज्य यजमानः सकुटुंबः उदङ्मुखः ॥ ॐ इरावती वसिष्ठो गौस्त्रिष्टुप् पुच्छस्पर्शनेन त्रिः कू
पस्योपरि भ्रामयेत् ॥ इदं सलिलं पवित्रं कुरुध्वं शुद्धाः पूता अमृताः संतु नित्यं ॥ मां तारयंतीक्षत्तीर्था
भिषेकं लोकाल्लोकं तरंतेतीर्यते चैतान्मंत्रं॰ समुद्रज्येष्ठाः ॥ येवामीरोचने इति मंत्रौ पठित्वा॰ इशानां
गोपुच्छेन वापीकूपोदकेन देवर्षिपितृगणांस्त्वपितॄणां च तर्पणं कृत्वा पूर्वोक्तमौराणोध्वं कृत्वा॰ आपो
अस्मान्सूपवा सा भगवती तीर्थान्यानुत्थाप्य॰ यदि हिंकुर्यात्त्रिंक्रावतीत्यनुमंत्र्य दधिदूर्वागंधैः संपूज्य
वस्त्रं तोऽहितासिन्नमिति पूर्वोक्तैः पंचभिः संप्रार्थ्य॰ गामाचार्याय दत्वा त्रिवृत्ता सूत्रेणावासरसा चकू ॥ राम ॥
पं वेष्टयित्वा विचित्रपताकास्तंकयुतं कृत्वा तामपात्रीमादाय शौनकमतेन जलकुंभमादाय ॥ मित्रंश ॥ १८ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्वभिभूतानां धनदोषनकांक्षिणां ॥ वैद्यो रोगाभिभूतानां शरणापः शरणार्थिनामिति जितुनर्मोमेन्द्रियमि
तिष्ठायोहिष्ठेतिस्त्वचेनवागाधे जलेत्पुञ्जीकृत्वातद्वस्त्वनिजले क्षिप्त्वा पात्रीमादध्यात् ॥ ततः कर्त्तादेशका
लौस्मृत्वा॰ सर्वपापक्षयपूर्वकेत्यादिपूर्वोक्तंफलमुक्त्वामुंकूपादिजलाशयंवरुणादेवतंस्नानपानावगा
हनाद्यर्थंसर्वभूतेभ्योहमुत्सृज्येनममेत्युक्त्वातज्जलंक्षिप्त्वापठेत् ॥ ॐ सर्वभूतेभ्यउत्सृष्टंमयैतज्ज
लमूर्ज्जितं ॥ रमंतुसर्वभूतानिस्नानपानावगाहनैः ॥ सामान्यंसर्वभूतेभ्योमयादत्तमिदंजलं ॥ रमं
तुसर्वभूतानिस्नानपानावगाहनैः ॥ ॥ सोपानात्यजितः स्वातज्जलेचैवनिमज्जनात् ॥ सरणोवा
स्थिभंगेवाकर्त्तादोषैर्नलिप्यते ॥ ततः कुरुक्षेत्रंगयागंगाइत्याद्यैस्तीर्थान्यावाह्यजलमानः । संपूज्या
पोहिष्ठेतिसूक्तेनदुग्धेनजलाशयंत्रिःप्रदक्षिणीकृत्यशेषंदुग्धंविप्रंपापयेत् ॥ इदंकृताकृतं ॥ ततः
आचार्यादीन्संपूज्यदक्षिणांशर्य्याचदत्वाग्रहादीनामुत्तरपूजांकृत्वाविसृज्यब्राह्मणान्तदर्द्धविंशतिंवावि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शान्त्यं भोज्यकर्म्मेश्वरार्प्पणं कृत्वा सुहृद्युतो भुंजीतेति ॥ ॥ इति श्रीमन्नारायणभट्टसूनुरामकृष्णभ
ट्टात्मजकमलाकरभट्टकृतो वापीकूपाद्युत्सर्गविधिः ॥ ॥ अथ वृक्षारामोत्सर्गः ॥ ॥ पूर्वोक्तकाले कर्त्ता
देशकालौ स्मृत्वामुककामावाप्त्यनंतपदभोगप्राप्त्यर्थमारामोत्सर्गं करिष्ये ॥ एकवृक्षप्रतिष्ठायां तु॰
इन्द्रायुतत्रयकालव्यापिस्वर्गवासमंतभवत्स्वरोमसमसंख्यस्ववंश्यमनुष्यतारणनरकानिरहित
परमपदप्राप्त्यर्थमस्य वृक्षस्य प्रतिष्ठां करिष्य इति संकल्प्य॰ गणेशपूजापुण्याहवाचनमातृपूजा
नांदीश्राद्धाचार्यर्त्विग्वरणानि प्राग्वत्कृत्वाचार्यमेवैकं वा कृत्वा मंडपपूजादि स्वस्ववेदोक्ताग्निस्था
पनांतं वेद्यां ग्रहानधिदेवताप्रत्यधिदेवताविनायकादिपंचलोकपालांश्चावाह्य वनस्पते विड्वंगो गर्गो
वनस्पतिस्त्रिष्टुप् वृक्षेनेन मंडलमध्ये प्रतिवृक्षमष्टौ सप्त वासो वर्णानि राजतानि फलानि वाधिवास
येत् ॥ तत्र कर्मादिपात्रं ॥ ततो ब्रह्मादिमंत्रेण यामं नानावाद्यसंपूज्य प्रतिवृक्षमालवालेषु तरां नासी

234

॥ राम ॥
॥१८॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्यादिसर्वौषधीजलं सिंचेत् ॥ वृक्षान्पिष्टातकैर्माल्यैश्च भूषयित्वा वाससैकैकेनावेष्ट्य हेमसूत्र्यास्कं
धदेशे कर्णाभकल्पवेधं कुर्यात् ॥ तदुपरि चक्षुषी प्रकल्प्य हेमशलाकयांजनं दत्त्वा गुग्गुलुना धूपयि
त्वा प्रतिवृक्षमष्टाष्टौ वृक्षाष्टके वाम्लसमीपे मही द्यौरिति भूमिं स्पृष्ट्वा० ओषधयः सममिति यवगो
धूमव्रीहितिलकंगुश्यामाकचीनकानि सप्तधान्यानि यवगोधूमव्रीहिकंगुकुलत्थमाषमुद्गमसूरनि
ष्पावश्यामाकसर्षपगवेधुकनीवाराढकीकलापचणकचीनकान्यष्टादशधान्यानि वा मिश्रितानि
निधाय तदुपरि कुंभान्निधाय० तत्र वनस्पतीन्संपूज्य वलिदानपुण्याहुयराविश्वतज्ञष्टयहोमादि
शाग्वत्कुर्यात् ॥ होमे वनस्पते वीडुंग इत्यनेन वनस्पतये आज्यपलाशसमिधोपवान्कृष्णतिलांश्चा
ष्टोत्तरशतं हुत्वा ग्रहादिभ्यो ऽष्टाविंशत्याहुतीरैन्द्रैश्चैः शाग्वज्जुहुयुः ॥ ततः स्विष्टकृतादि पूर्णाहु
त्यंतं ॥ एवमधिवासनं कृत्वा प्रातरलंकृतां गां वृक्षमध्यादुदङ्मुखीमुत्सृजेत् ॥ ऐशान्यां निर्गमयेत्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इदंवनंपवित्रंकुरुष्वेन्प्रभुः॥ एकवृक्षेत्वधत्ताद्युत्सृजेत्॥ इमंवृक्षमितिचोक्तः॥ मंत्राः॥ गोपुच्छतर्पणादि
सर्वंप्राग्वत्॥ ततोधिवासितेहोमैःफलैःकुंभैश्चवृक्षान्स्नपयेत्॥ ततोयजमानस्याभिषेकः॥ तत्र:१००
६८॥५०॥३६॥२५॥ वागादक्षिणांदद्यात्॥ नात्रनागपृष्टिः॥ दिनचतुष्टयंवृक्षमूलेक्षीरसेचनं॥
चतुर्थेह्निचतुर्थीकर्म्म:सद्योवा॥ अन्यत्सर्वंप्राग्वत्॥ ॥इतिकमलाकरभट्टकृतआरामोत्सर्गः॥
235 अथमदनरत्नाद्यनुसारेणशौनकोक्ताश्वत्थोपनयनं॥ ॥तच्चवर्णौःक्रमेणावृक्षस्थापनादष्टमेए
कादशेद्वादशेवावर्षेगुरुशुक्रयोरस्ताद्यभावेउपनयनोक्तमुहूर्त्तेपूर्वाह्णेकार्यः॥ भूदस्थापितेश्व
त्थेनुपूर्वोक्तपौराशिकारामवत्प्रतिष्ठामात्रंनतूपनयनं॥ तस्योपनयनानर्हत्वादित्युक्तंमदनरत्ने॥ त
था॥ मन्त्रेणच्छेदिताश्वत्थेविद्युद्दावाग्निनाहते॥ उपनीतिंप्रकुर्वीतस्कंधपर्णाकरात्विते॥ ॥अथ
प्रयोगः॥ ॥कर्त्तास्वायुर्बलमितिदंतधावनंकृत्वासचैलंस्नात्वादेशकालौसंकीर्त्यसर्वपापक्षयक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लकोटि समुद्धरणपूर्वकविष्णुसायुज्यप्राप्तिकामो ब्रह्मस्थोपनयनमहं करिष्ये इति संकल्प० गणेशपू
जापुण्याहवाचनमातृपूजानांदीश्राद्धानि कृत्वाचार्यं वृत्वा पूजयेत् ॥ अथाचार्यः पंचामृतैः शुद्धोदकेन
सर्वौषधिजलैश्च ब्रह्मस्थमभिषिंच्यपिष्टातकेन विभूष्य नापूर्वं स्थंडिलं कृत्वा वरुणपरागाद्याज्यभागांते
कृत्वा पुंगवस्त्राणी ब्रह्मस्थं वस्त्रयुगेनावेष्ट्य यज्ञोपवीतं दत्वा प्रवेयामेति मेखलां त्रिरावेष्ट्याजिनं दंड
चक्रंलीं दत्वा ब्रह्मस्थे वो निषदनमित्यवांगंधपुष्पैः संपूज्य देवस्यत्वेति मंत्रान्नेहस्तं गृहीत्वा ब्रह्मस्थेति स
स्त्वा सव्याहृतिकां गायत्रीं त्रिर्जपित्वा ब्रह्मस्थे वो निखदनमिति सूक्तेन व्याहृतिभिश्च ब्रह्मस्थं स्थापयि
मीति स्वर्णशलाकया स्पृष्ट्वाज्येन पलाशसमिभिश्च ब्रह्मरुणा च प्रत्येकं वक्ष्यमाणे द्वादशमंत्रैर्द्वादशाहु
तीर्जुहुयात् ॥ मंत्रास्तु ॥ भूः स्वाहा ॥ अग्नय इदं ॥ भुवः स्वाहा ॥ वायवे ॥ स्वः स्वाहा ॥ सूर्याय ॥ अग्न
आयुषि ॥ अग्निर्ऋषिः ॥ अग्ने पवस्वेति तिसृभिः ॥ अग्नये पवमानायेदं ॥ ओषधयस्संवदन्ते ॥ ओष

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धीभ्य इदं ॥ अश्वत्थे वो निषदनं ॥ ओषधीभ्य इदं ॥ वनस्पते शतवल्शः ॥ वासुपर्ण्णं पिप्पलायेदं ।
समस्तव्याहृतिभिः ॥ प्रजापतय इदं ॥ ततः स्विष्टकृदादि होमशेषं समाप्याश्वत्थे वह्निगंधपुष्पधूप
दीपनैवेद्यफलतांबूलाद्यैः संपूज्याश्वत्थं स्पृष्ट्वाचार्यं संपूज्य तस्मै गां सवत्सां दक्षिणां दत्वान्येभ्योपि
दक्षिणां दत्वाश्वत्थवस्त्राद्याचार्याय दत्वाष्टौ ब्राह्मणान् भोजयित्वा सुहृद्युतो भुंजीतेति ॥ ॥इति मह
कमलाकरकृतेश्वत्थोपनयनप्रयोगः ॥ ॥अथ तरुपुत्रकविधिः ॥ अपुत्रा स्त्री पुमान्वा पुरस्ये
ह्निदेशकालौ स्मृत्वा महापातकक्षयकुलत्रयसमुद्धरणप्रजापतिपुरगमननिरयस्थापितृत्वारम
धुधारावृष्टितृप्तिसिध्यर्थं ज्ञानपुत्रसिध्यर्थं पुत्रार्थममुकवृक्षं परिगृह्णिष्ये ० इति संकल्प ॥ सोपवासा
रात्रावस्थै विप्रानाहूय वृक्षं संपूज्य रात्रौ जागरणं कृत्वा भूमिशयनं वा कृत्वा प्रातर्वृक्षं संपूज्य तत्स
पायां विप्रान् संभोज्य पुराणपाठं वाचयित्वा तेभ्यः पुत्रीकृतवृक्षं निवेद्य प्रार्थयेत् ॥ गृहीष्यामि म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मातुत्वांकर्त्तुमर्हथसत्तमाइति ॥ ततस्ताम्रपात्र्यांदशपंचवासौवर्णाफलानिसवीजपंचरत्नयुतान्यधि
वास्यलोकपालेभ्योवलिंदत्वापरेद्युस्तिलाज्यचरुभिरष्टशतंवनस्पतिमंत्रेणाहुत्वाजातकर्म्मादिषोड
शसंस्कारांकृत्वाभिषिक्तोयजमानः पुष्पांजलिमादायप्रार्थयेत् ॥ येशाखिनः शिखरिणांशिरसांवि
भूषयिनंदनादिषुवनेषुकृतप्रतिष्ठाः ॥ येकामदाः सुरनरोरगकिन्नराणांतेमेतरुस्यदरितान्निहरं
भवंतु ॥ स्नेहिजाविधिवदत्रहुताहुताशः पक्षस्यसौचहिमदीधितिरंतरस्थः ॥ त्वंवृक्षपुत्रपरि
कल्प्यमयाव्रतोसिकार्य्यंसदैवभवतामनपुत्रकार्य्यमिति ॥ अंगादंगादितिस्पृशेत् ॥ ततस्तेभ्यो
दक्षिणांदत्वाविसर्ज्जयेत् ॥ ॥इतितरुपुत्रकविधिः॥ ॥अथफलविशेषार्थंवृक्षदानं॥ ॥
हेमाद्रौभारते ॥ देवेभ्योथद्विजातिभ्योयोदद्यात्फलितंद्रुमं ॥ सपीयूषभुजांलोकेसेव्यमानोवरो
रुभिः ॥ क्रीडतेदेववत्कालमनंतंपूर्वजान्वितः ॥ सहकारद्रुमंदत्वाकिन्नरैः सहमोदते ॥ या२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥
॥२१॥
232

नित्दत्वाद्विजेजंबूमंविकापाः सलोकतां ॥ वाहरांनारिकेलेनरवर्ज्जूरैसाचधानंदं ॥ उगडुमप्रदानेन
लोकेसारस्वतंव्रजेत् ॥ यातिचंद्रमसोलोकंदत्वापनसमूरुहं ॥ चिंचाप्रदाननोयातिरूविरंलोक
माश्विनं ॥ कपित्थदाडिमाम्रातकदल्यामलकीतरून् ॥ दत्वानक्षत्रलोकेषुसुखमाप्नोतिमानवः ॥
मदनरत्नेपाद्मे ॥ सौभाग्यदश्चंयकरसालः सुखदायकः ॥ वहुभार्यानालिकेरिवक्षः सर्वांगसुंदरः
पुत्रप्रदस्मृता ॥ केलीमोचकीशत्रुनाशिनी ॥ मोचकीशाल्मलीः ॥ इत्यादयस्तथावान्येयेनोक्तास्तेपि
दायकाः ॥ प्रतिष्ठांतेगमिष्यंतियेनराभक्षदायकाः ॥ हेमाद्रौभारते ॥ अन्येषामपिवृक्षाणांसुमनः
फलशालिनां ॥ प्रदाननेनरोयातिपरमैश्वर्यसंपदं ॥ पुष्पोपगंवाथफलोपगंवापः पादपंस्पर्श
यतेद्विजाय ॥ सस्त्रीसमस्तंवहुरत्नपूर्णाप्राप्नोतियत्नोपननंगृहंवै ॥ ॥अथप्रासादप्रतिष्ठा ॥
सावजीर्णोलिंगेमत्स्यौवाजीर्णायांप्रासादमात्रेत्तननेक्लनेजलाशयोत्सर्गविधिनाकार्या ॥ मात्स्ये ॥

॥राम॥
॥२१॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जलाशयगतं विष्णुमुवाच रविनंदनः ॥ तडागारामकूपानां वापीषु नलिनीषु च ॥ विधिं पृच्छामि देवेश
देवतायतनेषु चेत्युपक्रमात् ॥ अत्र राजन्महावाहो तडागादिषु यो विधिरित्यादिपदेन मध्ये प्रासाद
परामर्शादंतेच ॥ सर्वमेषु प्रारोषु तडागविधिरुच्यते ॥ कूपवापीषु सर्वासु तथा पुष्करिणीषु च
एष एव विधिर्दृष्टः प्रतिष्ठासु तथैव च ॥ मंत्रतस्तु विशेषः स्यात्प्रासादोद्यानभूमिषु ॥ अयं त्वशक्ता
वर्धनविधिर्दृष्टः स्वयंभुवा ॥ स्वल्पेप्येकाग्निवत्कार्यं वित्तशाठ्याद्दृते नृभिरित्युपसंहाराच्च जलाशय
विधेः प्रासादप्रतिष्ठावागतेः ॥ ॥~~अथ प्रासादेनात्योक्त प्रासादविधिः~~ ॥ ॥~~तडागप्रतिष्ठाविधिश्च~~
तत्र प्रासादे देवतां ध्यायंतो जापकाजपेयुः ॥ उपक्रमोपसंहारैकवाक्यतया मंत्राणां गौणार्थे विनि
योगात् ॥ वा~~रुण्या होमस्थाने प्रासादवास्तु~~ ॥ शिरव्यादिदेवतापो वास्तोष्पते प्रतिजानीह्यस्मानित्याद्यैर्मं
त्रैश्च होमः ॥ यानि तु प्रकार्याणि गोरुत्तारणावर्णापात्रीजलप्रक्षेपनागयष्ट्यारोपणादीनि तानि निष्क

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, K...

॥प्र·का॥ स्थलचराचरवथानवक्षीरवाधान्नभवंति॥ वास्तुपूजाचादौकार्य्या॥ अंतेदेवस्यमहाभिषेकंःपूजा
॥२२॥ चेति॥ देवोपिनूतनश्चेत्प्रासादप्रतिष्ठासहितादेवप्रतिष्ठाकार्य्या॥ केवलप्रासादप्रतिष्ठायामात्स्योक्त
एवमंडपप्रतिष्ठाविधिर्ज्ञेयः॥ जलाशयोत्सर्गोतस्यातस्याएवविधानाद्यन्तनिकान्तिदेशेनतस्याए
वप्राप्तेः॥ यत्रतुप्रासादेदेवप्रतिष्ठातत्रदेवप्रतिष्ठायाःप्राधान्यात्तत्रचाग्निपुराणोक्तमंडपपूजाविशे
238 षोक्तेःप्रासादस्यचांगत्वादंगगुणाविरोधेवतादर्थ्यादितिन्यायेनाग्निपुराणोक्तेवमंडपपूजाज्ञेया
अथप्रासादारंभकालः॥ ॥मात्स्येगृहकालएवप्रासादेप्युक्तः॥ चैत्रेव्याधिमवाप्नोतियोगृहंकार
येन्नपः॥ वैशाखेधेनुरत्नानिज्येष्ठेमृत्युस्तथैवच॥ आषाढेभृत्यरत्नानिपशुवर्गमवाप्नुयात्॥
श्रावणेभृत्यलाभंचहानिंभाद्रपदेतथा॥ पत्निनाशोश्विनेचैवकार्त्तिकेधनधान्यकं॥ मार्गशीर्षे ॥राम॥
तथाभक्तंपौषेतस्करतोभयं॥ लाभंचबहुशोविंद्यादग्निंमाघेविनिर्दिशेत्॥ फाल्गुनेकांचन ॥२२॥

नक्षत्रानितिमासफलंस्मृतं॥ अश्विनीरोहिणीमूलमुत्तरात्रयमैन्दवं॥ स्वातीहस्तोनुराधाचगृहा
रंभेप्रशस्यते॥ आदित्यभौमवर्ज्यंतुसर्वेवाराःशुभावहाः॥ वज्रव्याघातशूलेषुव्यतिपातातिगंड
योः॥ विष्कंभगंडपरिघवर्ज्जंयोगेषुकारयेत्॥ चंद्रादित्यवलंज्ञात्वालग्नंशुभनिरिक्षितं॥ स्तंभो
छ्रयादिकर्त्तव्यामन्यत्रुपरिवर्ज्जयेत्॥ प्रासादेष्वेवमेवस्यात्कूपवापीषुचैवहि॥ कल्पतरौदेवी
पुराणे॥ सिंहसंस्थंगुरुंशुक्रंसर्वारंभेषुवर्जयेत्॥ प्रारब्धंनचसिध्येतमहाभयकरंभवेत्॥ पुत्र
मित्रकलत्राणिहन्याद्दीर्घ्रनसंशयः॥ देवारामतडागेषुप्रपोद्यानगृहेषुच॥ सिंहस्थंमकरस्थंतुगु
रुंयत्नेनवर्ज्जयेत्॥ मात्स्ये॥ पूर्वंभूमिंपरिक्षेतपश्चाद्वास्तुप्रकल्पयेत्॥ अरत्निमात्रेगर्त्तेतुप
रीक्षेखातपूर्णयोः॥ ॥अधिकेश्रियमाप्नोतिन्यूनेहानिःसमेसमं॥ फालकृष्टेथवादेशेसर्वबीजा
निवापयेत्॥ त्रिपंचसप्तरात्रेणयत्ररोहंतितान्यपि॥ ज्येष्ठोत्तमकनिष्ठाभूर्वर्ज्यास्याद्वर्ज्याचसाम

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥ ता॥ एकाशीतिपदं कृत्वा रेखाभिः कनकेन तु॥ दशपूर्वापरा रेखा दश चैवोत्तरायताः॥ पदस्थान्पूजये
॥२३॥ द्देवांस्त्रिंशत्पंचदशैव तु॥ द्वात्रिंशद्बाह्यतः पूज्याः पूज्याश्चान्तस्त्रयोदशेत्याद्युक्त्वा॥ चतुःषष्टिपदे वास्तु
प्रासादे ब्रह्मलरास्मृतः॥ ब्रह्मा चतुःपदस्तत्र कोणेष्वेकपदस्तथा॥ वहिःकोणेतु राज्यांतु सार्द्धपश्च्यो
239
भयसंस्थिता॥ विंशतिर्द्विपदाश्चैषां चतुःषष्टिपदः स्मृताः॥ एतत्सयोगे व्यक्तो भविष्यति॥ अथ
सूत्रस्तंभन्यासः॥ मात्स्ये॥ अथ सांवत्सरोक्ते तु मुहूर्ते शुभलक्षणे॥ पायसं भोजयेद्विप्रान्मधु
मक्षसर्पिषा॥ वास्तोष्पते प्रतिजानीहि मंत्रेणानेन सर्वदा॥ सूत्रपातेन थाकार्यमेवं स्तंभोदये पु
नः॥ ईशाने सूत्रपातः स्यादाग्नेये स्तंभरोपणं॥ अथ शिलान्यासः॥ कर्त्तोप्युभेहि हस्तकार्यावित
स्तिविस्तृताष्टांगुलस्थूला नव पंच च तस्त्रि वा शिलाघटयेत्॥ नव चेल्लोकपालाग्रधांकिताः॥ ॥राम॥
अन्यपक्षयोः पद्मस्वस्तिकांकिताः कार्याः॥ पक्षत्रयेपि शिलासंख्या नानाधारान् शिलामयान्कुर्या ॥२३॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्र॥ नवघणश्च॥ इष्टकामेषादेशदीर्घाः षडंगुलापत्ताः॥ इष्टकास्त्व॥ ततः खातोत्तरे ष्टहस्तेमराउ
पंनदत्तः पंचकुंडानिमध्येवेदीचक्रत्वामंडपपूजांदिक्पालवलिंचदत्वाचार्यकुंडेसंस्कृतेग्निंप्रति
ष्ठाप्यतमन्यकुंडेषुविभज्यप्रणीयकुंडेषुचरुंश्रपयित्वाचार्य्यकुंडैशान्यांवेद्यांग्रहान्संपूज्यनंदेशाने
कलशवरुणंतीर्थानिचावास्य॥ कुंडेषुसमिच्चर्वाज्यैरष्टसंख्ययाप्रत्येकंहुत्वापूर्णांदत्वामध्यवेद्यां
वत्तुःषष्टिपदंवास्तुमंडलेचवक्ष्यमाणावास्तुपूजांकृत्वावास्तोष्पतयेशिखयादिभ्यश्चतिलपवै
राज्येनचहुत्वाशांतिकैःपौष्टिकैःश्चसमिदाज्यतिलैर्हुत्वापूर्णांदत्वाशिलाःपीठंस्नपयेत्॥ अ
ग्निर्मूर्द्धेतिमंत्रतकुंभेनः॥ यज्ञायज्ञेतिपंचकषायैः॥ गायत्र्यागोमूत्रेण॥ मानस्तोकेगोमयेन
गंधद्वारांगंधेनः॥ पयःपृथिव्यांपंचगव्येन॥ आप्यायस्वक्षीरेण॥ दधिक्राव्णाःदध्ना॥ घृतवती
तिघृतेन॥ मधुवातामधुना॥ आपश्नैः शर्करया॥ गंधद्वारांगंधेन॥ याःफलिनीःफलोदकेन

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ प्र॰का ॥
॥ २४ ॥

हविष्मतीः पंगोदके ॥ याश्चौषधीः सर्वौषधीजलेन ॥ श्रीमधयशनिधान्योदकेन ॥ इमम्मेगंगेतीर्थो
दकेन ॥ गंधद्वारांपुनर्गंधोदकेन ॥ प्रत्याल्पकुंकुमचंदनान्याविलप्यवाससाछाद्यनामभिः पूजये
त् ॥ नामानितु ॥ तत्रमध्ये॰ नंदा॰ भद्रा॰ जया॰ पूर्णा॰ जेता॰ अपराजिता॰ विजया॰ मंगला॰ धर
णीचेति ९ ॥ तासांनिधिकुंभास्त ॥ भद्रशुभजविभद्रसनंदपुष्पदंतजयविजयकुंभकर्णोत्तरसं
ज्ञाः ॥ ९ ॥ पंचपक्षे ॥ नंदाभद्राजयारिक्तापूर्णाच ॥ निधिकुंभास्तु ॥ पद्ममहापद्मशंखमरकतः स
मुद्रश्चेति ॥ चतुःपक्षे ॥ गायत्री॰ उष्णीक्॰ अनुष्टुप्॰ बृहतीच ॥ तासांपद्माद्याश्चत्वारोनिधिकुं
भाः ॥ ततः शिलामंडपेवेद्यांकुशेषुनिवेश्यकुंडेषुसर्वाः शिलानामभिर्मंत्रैराज्येनशान्तधारेराच
शतंकृत्वापूर्णांतेकुंभेषुसंभवाभ्युक्ष्यानैः शिलामूलमध्याग्रेषुनामभिःसिंचेत् ॥ अथाचार्यः
खानमभौदिग्वलिंदत्वाशिलास्थानेषुशिलाधारान्न्यसेत् ॥ यथा ॥ प्रासादमध्येखातेधरणी

॥ राम ॥
॥ २४ ॥

240

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

शिलायां शिलामक्षतो परिसंस्थाप्योत्तरसंज्ञं कुंभं मध्वाज्यपारदसवर्णरत्नगर्भं गंधादिभूषितं
स्थापयेत् ॥ एवं पूर्वाद्यष्टदिक्षु भिन्नखातेषु नंदाद्या धारशिलाः ॥ भद्रादिनिधिकुंभाश्च स्थाप्याः ॥
ततः प्रासादमध्ये उत्तरकुंभोपरि धरशिलां न्यस्य पूर्वादिषु नंदाद्या न्यसेत् ॥ पंचपक्षे ॥ पूर्णां म
ध्येऽग्न्यादिकोणेषु पद्मादिनिधिकुंभोपरि न्यसेत् ॥ तासां मंत्राः ॥ ॐ पूर्णे त्वं महाविद्ये सर्वसंदोह
लक्षणे ॥ सर्वसंपूर्णमेवास्य कुरु प्रांगिरसः सुते ॥ ॐ नंदे त्वं नंदिनि पुंसां त्वामत्र स्थापयाम्यहं ॥ प्रा
सादे भीष्म संहृष्टा यावच्चंद्रार्कतारकं ॥ आयुः कामश्रियं देहि देवि वासिष्ठनंदिनि ॥ अस्मिन् रक्षा
सदा कार्या प्रासादे यत्नतस्त्वयेति याम्यां नंदां ॥ ॐ भद्रे त्वं सर्वदा भद्रं लोकानां कुरु काश्यपि ॥ आयु
र्दा कामदा देवि सुखदा च सदा भवेति नैर्ऋते भद्रां ॥ ॐ जये त्वं सर्वदा देवि तिष्ठ संस्थापिता मया ॥ नि
त्यं जयाय भूत्यै च स्वामिनो भव भार्गवि ॥ इति वायव्ये जयां ॥ ॐ रिक्ते त्वं रिक्तदोषघ्ने सिद्धिमुक्तिप्रदे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शुभे॥ सर्वदासर्वदेवेषुप्रीतिस्तास्मिन्नीशरूपिणि॥ इतीशान्यांरिक्तांदेवेजीर्णेप्रासादेनूतनेनंदाद्या
श्रपो॥ चतुःपक्षेनंदाद्याश्चनस्त्रः॥ ततोदिग्बलिंदत्वाऽघोरेणशतमष्टोत्तरमाज्येनहुत्वाकर्मशेषं
समापय्यशांतिपाठंकृत्वाभिषिक्तोयजमानऋत्विग्भ्योदक्षिणांदत्वाविप्रान्भोजयेत्॥ ॥अथ
स्तंभोच्छ्रायः॥ ॥वास्तुहोमंकृत्वास्तंभंस्नपयित्वागंधादिनाभ्यर्च्योर्ध्वदेशेनशुक्लवस्त्रेणावेष्ट्या
ग्नेयकोणेशुभेमुहूर्तेस्तंभमाचार्यः॥ उच्छ्रयस्ववनस्पते॥ ऊर्ध्वस्तिष्ठामयइतिद्वाभ्यामनुमंत्र्या
भ्यर्च्यतस्योपरिनवकुंभंन्युब्जंकृत्वा॰ सिद्धार्थसर्वौषधीधान्ययुतांपोटलिकामध्येवोचदिनिस्तंभे
वध्वाकोणेस्तंभमान्यस्य॰ वास्तोष्पतइतिमधुघृतेनाष्टोत्तरशतंहुत्वाशिख्यादिभ्यःप्रत्येकमाज्या
हुतित्रयंहुत्वादिग्बलिंदत्वाशांतिकलशोदकेनस्तंभंयजमानंचाभिषिंचेत्॥ ततस्त्वाचार्यादिभ्यो
दक्षिणांदत्वाविप्रान्भोजयेत्॥ एवंद्वारशाखोच्छ्रयोपि॥ ॥इतिपूर्तकमलाकरेप्रासादकरणम्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अथप्रासादप्रतिष्ठा॥ ॥मात्स्येसूतउवाच॥ ॥अथातःसंप्रवक्ष्यामिप्रासादविधिनिर्णयं॥ वास्तोः
परिक्षितेसम्यग्वास्तुदेहेविचक्षणाः॥ वास्तूपशमनंकुर्यात्समिद्भिर्वलिकर्म्मणा॥ जीर्णोद्धारेतथो
द्यानेतथान्यगृहवेशने॥ नवप्रासादभवनेप्रासादपरिवर्त्तने द्वाराभिवर्त्तनेतद्वत्प्रासादेभग्नगेहेषुच
वास्तूपशमनंकुर्यात्पूर्वमेवविचक्षणाः॥ एकाशीतिपदंलिख्यवास्तुमध्येचपिष्टकैः॥ होमस्त्रि
मेखलेकार्यः कुंडेहस्तप्रमाणके॥ यवैः कृष्णतिलैस्तद्वत्समिद्भिःक्षीरवृक्षकैः॥ पालाशैः खादिरै
र्वापामार्गौडंवरसंभवैः॥ ॥कुशदूर्वामयैर्वापिमधुसर्पिःसमन्विते॥ ॥कार्यस्तुपंचभिर्विल्वैर्विल्वबी
जैरथापिवा॥ होमांतेभक्ष्यभोज्यैस्तुवास्तुदेशेवलिंहरेत्॥ तद्वद्विशेषनैवेद्यमिदंदद्यात्क्रमेणतु
ईशकोणेघृताक्तंतुशिखिनेविनिवेदयेत्॥ ओदनंसोत्पलंदद्यात्पर्जन्यायघृतान्वितं॥ जयंताय
ध्वजान्पीतान्नैवेद्यंकुर्म्मंचसंन्यसेत्॥ इंद्रायपंचरत्नानिपैष्टंचकुलिशंतथा॥ वितानकंचसूर्याय

Nepal Sanskrit University, Valmeeki Campus

॥प्र·का॥ धूम्रंशक्तुंतथैवच ॥ सत्यायघृतगोधूमंमत्स्यंदद्याद्भृशायच ॥ शष्कुल्यश्चांतरिक्षायदद्यात्सक्तुंचवा
॥२६॥ पवे ॥ लाजाःपूष्णेचदातव्याविततथेचणकोदनं ॥ गृहक्षतायमध्वन्नंयमायपिशितोदनं ॥ गंधोदनंच
गंधर्वेभृंगेमेषस्यजिह्विका ॥ मृगाययावकंदद्यात्पितृभ्यःकृशरंतथा ॥ दौवारिकेदंतकाष्ठंपैष्टंकु
ल्वबलिंतथा ॥ सुग्रीवेपूरिकांदद्यात्पुष्पदंतायपायसं ॥ कुशस्तंबेनसहितंपुष्पपद्मंचवारुणे पैष्टीं
242 सुरामयंदद्यादसुरायसुरामता ॥ घृतोदनंचशोषाययवान्नंराजयक्ष्मणे ॥ घृतलड्डुकांस्तुरोगायना
गेपुष्पंफलान्वितं ॥ भक्ष्यंमुख्यायदातव्यंमुद्गौदनंततःपरं ॥ भल्लाटस्थानकेदद्यात्सोमायमधुपा
यसं ॥ भगायशालुकंपैष्टमदित्येपोलिकास्तथा ॥ दित्येतुपूरिकांदद्याद्दैवंवास्यनोवलिं ॥ क्षीर
मद्यःप्रदातव्यमापवत्सायवैदधिः ॥ सावित्रेलड्डुकान्दद्यात्समत्स्यंचकुशोदनं ॥ सवितृर्गुडपूपा ॥राम॥
सुजयायघृतचंदनं ॥ विवस्वतेपुनर्दद्याद्रक्तचंदनपायसं ॥ हरितालोदनंदद्यादिंद्रायघृतसंयु ॥२६॥

नं ॥ घृतोदनं तु मित्राय रुद्राय घृतपायसं ॥ आमं पक्वं तथा मांसं देयं स्याद्राजयक्ष्मरो ॥ पृथ्वीधराय
मांसानि कूष्माण्डानि च दापयेत् ॥ शर्करापायसं दद्यादर्यम्णो पुनरेव तु ॥ भक्ष्यं भोज्यं च विविधं ब्रह्म
णो विनिवेदयेत् ॥ सर्वैकां चनं दद्याद् ब्रह्मरोगां पयस्विनीं ॥ माषोदनं घृतं पद्मकेशरं हविषान्वितं ॥ ई
शानभागमाश्रित्य चरक्यै विनिवेदयेत् ॥ मांसोदनं सरुधिरं हरिद्रोदनमेव च ॥ आग्नेयां दिशमा
श्रित्य विदार्यै विनिवेदयेत् ॥ दध्योदनं सरुधिरमस्थिखण्डैश्च संयुतं ॥ पीतरक्तं बलिं दद्यात्तन्ना
येन तु राक्षसे नैऋते ॥ वायव्ये पापराक्षस्यै मत्स्यमांसं सुरासवं ॥ पायसं चापि दातव्यं स्वनाम्ना स
र्वतः क्रमात् ॥ नमस्कारान्तयुक्तेन शरावाद्येन संयुतं ॥ ततः सर्वौषधिस्नातं यजमानस्य कारये
त् ॥ एवं वास्तूपशमनं कृत्वा कर्म समारभेत् ॥ प्रासादभवनोद्यानप्रारंभे परिवर्त्तने ॥ पुरवेश्म
प्रवेशेषु सर्वदोषापनुत्तये ॥ उरंदुर्गा ॥ इति वास्तूपशमनं कृत्वा सूत्रेणावेष्टयेत् ॥ रक्षोघ्नपावमा

॥प्र.का॥
॥२८॥
243

नेनसूक्तेनभवनादिकं॥ अनेनविधिनायस्तुइतिसंवत्सरंबुधः॥ गृहेदेवालयेकुर्यान्नसदुःस्वप्नमवाप्नु
यात्॥ नवव्याधिभयंनस्यनचवंधुधनक्षयः॥ जीवेद्वर्षशतंस्वर्गेकल्पमेकंचतिष्ठति॥ ॥इतिप्रासाद
प्रतिष्ठा॥ ॥अथकलशारोपणं॥ ॥मंडपपूजाग्रहपूजाहोमवास्तुदेवस्थापनहोमादिवलिदानांते
वेदिकोणेषुचतुरःकुंभान्यंचरत्नपल्लवाद्युपेतान्संस्थाप्यश्रीसूक्तेनाभिमंत्र्याचार्यःसर्विकूपंच
कलशैःस्थाप्यकलशंस्नाप्यदिग्वलिंदत्वातैलेनाभ्यज्यगंधाद्यैःसंपूज्यत्रिसूत्रावेष्ट्यप्रथमाप्यायस
त्वेतिघोषमङ्गलस्नानमंडपमानीयमंडपपीठेउपवेश्यपुण्याहंवाचयित्वाघृतवतीतिघृतेनाभ्यस्यद्रु
पदादिवेतियवाम्नस्नहरिद्रापिष्टेनोद्वर्त्योष्णोदकेनप्रक्षाल्यमूर्द्धानंदिवइतिवाल्मीकमृदःया
दिव्याइतिगन्धोदकेन॰ हिरण्यगर्भइतिपञ्चगव्योदकेन॥ याओषधीरितिसर्वौषधैः॥ ह॰८॰स॰पु
विषदित्यक्षतोदकेनस्नपयेत्॥ अथवेदिकोणस्थैः॥ मानस्तोके॥ विल्वोररा८म्॥ सोम८॰रार

॥राम॥
॥२८॥

जानं॥ विश्वतश्चक्षुरिति क्रमेण संस्थाप्य॰ समुद्रज्येष्ठा इति प्रक्षाल्य॰ देवमंत्रेमंत्रेणावाह्य संपूज्य॰
वस्त्रैराछाद्याभित्वाशूरनोनुम इति सूक्तेनामंडपमानीय॰ वेद्युपरिशय्यायां गंधाद्यैः संपूज्य॰ वि
श्वतश्चक्षुरित्यभिमंत्र्य कुंडे घृतदधिक्षीरमधुभिः प्रत्येकं मिलितैश्च देवमंत्रेण हुत्वा॰ पलाशादुं
बराश्वत्थशम्यपामार्गसमिच्चरुतिलैः प्रत्येकमष्टसहस्रमष्टशतं वा हुत्वा पूर्णां दत्वा कुंभे संस्रवा
न्क्षिप्त्वा· तेन पादनाभिहृद्वक्षःशिरांसि स्पृशेत्॥ ततः पुरुषसूक्तेन कलशमभिमंत्र्य सपूज्य प्रासादं
गंधोदकेन प्रक्षाल्य॰ वक्ष्यमाणरत्नन्यासं कृत्वा सत्त्वर्यघोषप्रासादे कलशमारोप्य देवमंत्रेण क
लशे स्थितिं वसंस्थाप्यास्त्रेणाभिमंत्र्य फडिति शूलं चक्रं वा देवायुधं न्यसेत्॥ ततः शीलीस्थिरीकृत्य
फलोदकेनाभिषिंच्य गंधाद्यैः संपूज्य पुष्पवस्त्रास्यन्योन्यवद्यानि कलशाग्रे वध्ये शान्त्यां भूमौलं वध्ये
त्॥ ततः कर्मशेषं समाप्य पूर्णां दत्वा दिग्बलिं दत्वा· यजमानोभिषिक्तश्चाचार्यादिभ्यो दक्षिणां द

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥ त्वाविप्रान्भोजयेत् ॥ ॥इतिकलशारोपणं॥ ॥अथवार्वाशुद्धिः॥ कल्पतरौमार्कंडेयपुराणे॥ ॥वास
॥२८॥ येत्सप्तरात्रंतुत्रिरात्रंवानदीजले॥ ह्रदेतुविमलेगव्येपात्रेवापिसुरक्षितः॥ अधिवास्यजलेदेवमेव
पार्थिवपुंगवाः॥ ततस्तुस्थाप्यविप्रस्तुस्नात्वालंकृत्यपूर्ववदिति॥ ॥अथदेवप्रतिष्ठा॥ ॥तत्रमूल
244 प्रमाणमुच्यते॥ मात्स्ये॥ सूतउवाच॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिप्रतिष्ठाविधिमुत्तमं॥ कुंडमंडपवे
दीनांप्रमाणंचयथाक्रमं॥ चैत्रेवाफाल्गुनेवापिज्येष्ठेवामाधवेतथा॥ माघेवासर्वदेवानांप्रतिष्ठा
शुभदाभवेत्॥ प्राप्यपक्षंशुभंशुक्लमतीतेचोत्तरायणे॥ पंचमीचद्वितीयाचतृतीयासप्तमीतथा
दशमीपौर्णमासीचतथाश्रेष्ठात्रयोदशी॥ आषाढेद्वेतथामूलमुत्तरात्रयमेवच॥ ज्येष्ठाश्रवण
रोहिण्यःपूर्वभाद्रपदातथा॥ हस्ताश्विनीरेवतीचपुष्योमृगशिरस्तथा॥ अनुराधातथास्वाती ॥राम॥
प्रतिष्ठासुप्रशस्यते॥ बुधोबृहस्पतिःशुक्रस्त्रयोप्येतेशुभावहाः॥ ग्रहतारावलंलब्ध्वाग्रहपूजांवि ॥२९॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

धायच॥ शुभेलग्नेशुभेऋक्षेप्रतिष्ठादिकमुत्तमं॥ अयनेविषुवेचैवषडशीतिमुखेतथा॥ एतेषु
स्थापनंकार्यंविधिदृष्टेनकर्म्मणा॥ प्रजापत्येषुशयनंश्वेतेनस्थापनंतथा॥ मुहूर्त्तंस्थापनंकुर्या
त्पुनर्व्वांसेविचक्षणः॥ प्रासादस्योत्तरेवापिपूर्व्वेवामंडपोभवेत्॥ हस्तान्षोडशकुर्वीतदशवाद्वादश
वापुनः॥ मध्येवेदिकयायुक्तःपरिक्षिप्तःसमन्ततः॥ परिक्षिप्तोवेष्टितः॥ पंचसप्तचतुर्वापिक
रान्कुर्वीतवेदिकां॥ कल्पतरौभविष्ये॥ भरणापायेवनक्षत्रेभानोःस्थापनमुत्तमं॥ ॥अग्निपुरा
णे॥ विनाचैत्रेणमाघादौप्रतिष्ठामासपंचके॥ शुक्लपक्षेविशेषेणकृष्णेवाप्यापमंदिनं॥ च
तुर्थीनवमींषष्ठींवर्ज्जयित्वाचतुर्दशीः॥ शोभनास्तिथयःप्रोक्तायदोषाक्रूरवर्ज्जिताः॥ ज्ञान
मिघाधनेष्ठार्द्राश्रुतिरोत्तरात्रयं॥ रोहिणीश्रवणाश्वेतिस्थिरावस्थमहोदया॥ केशरीवृषभःकुं
भःस्थिराःस्युःसिद्धिसाधकाः॥ तथादशमंडपास्तत्रैवोक्ताः॥ हस्तैकेदशहस्तोवामंडपोर्कक

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र·का॥
॥२९॥

245

रोथवा ॥ द्विहस्तोत्तरयावद्वाशेषं स्यान्मंडपाष्टकं ॥ इत्युक्तं ॥ चतुर्विंशाद्यष्टविंशतिपर्यंतान्यष्टौ मं
डपा इत्यर्थः ॥ वेद्युच्छ्रितात्रचतुर्थांशो छ्रितिस्तस्याश्विसप्तपंचतोपिवा ॥ नवैकादशभागैस्ता मिष्ट
काभिष्टकल्पयेदितिमात्स्योक्ताः ॥ तस्याः षोडशारं सर्वतोभद्रं वा कुर्यात् ॥ नारदपंचरात्रेतु पा
दुदर्शिशिप्रासापश्त्रिंशद्धस्तं द्विजाथवै ॥ एषधिकं मंडपं कुर्याद्दयत्रिदशैः करैः ॥ स्यात्तूर्यभागे
तन्मध्ये वेदी तो तत्र पंचकापरितः पंचहस्तं च विद्वहस्तोत्तरीयकं ॥ वेद्यामुत्तरदिक्स्थाप्यां कु
र्यात्कुंडं सलक्षणं ॥ ततोऽपरस्यां च तथा नेतत्र मुन्मीलयेत्सुते ॥ मंडपं मध्यमायां तु वेद्यां तन्ध्यक
पंकजं ॥ वेदिकायां चतुर्थ्यां सशयनं परिकल्पयेत् ॥ स्नानकर्म तथा कुर्यात्स्वम्यां दक्षिणे तु ॥ ॥राम॥
इत्युक्तं मात्स्ये ॥ तोरणाद्युक्तौ क्तं ॥ स्वपल्लिप्तं तथा युक्तं भूतलस्यान्तु शोभनं ॥ वस्त्रैर्नानाविधैस्तद्व ॥२९॥
त्पुष्पदवशोभितं ॥ कृत्वैवं मंडपं पूर्वे चतुर्द्वारे प्रविन्यसेत् ॥ अश्वत्थान्कलशान्तद्वैजलकांचनग

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भितान्॥ चूतपल्लवसंछन्नान्सितवस्त्रयुगान्वितान्॥ सर्वौषधिफलोपेतांचंदनोदकपूरितान्
ध्वजांश्चलोकपालानांसर्वदिक्षुनिवेशयेत्॥ पताकाजलकारांमध्येस्यान्मंडपस्यतु॥ गंधपुष्पा
दिकंकुर्यात्स्वैःस्वैर्मंत्रैरनुक्रमात्॥ बलिंचलोकपालेभ्यःस्वमंत्रेणनिवेदयेत्॥ ऊर्ध्वंतुब्रह्मणोदे
यस्त्वधस्ताच्चवासुके॥ संहितायांतुयेमंत्रास्तद्दैवत्याःश्रुतौस्मृताः॥ तैःपूजालोकपालानांक
र्त्तव्यावसनंततः॥ त्रिरात्रमेकरात्रंवापंचरात्रमथापिवा॥ अथवासप्तरात्रंतुकार्यंस्यादधिवा
सनं॥ स्वंसतोरणांकृत्वाश्चधिवासनमंडपं॥ तस्याप्युत्तरतःकुर्यात्स्नानमंडपमुत्तमं॥ तद
र्द्धेनविभागेनचतुर्भागेनवापुनः॥ ॥आनीयलिंगमर्च्चांवाशिल्पिनःपूजयेद्बुधः॥ क्षमस्वमितिऽ
तान्ब्रूयाद्यजेमानोस्यतःपरांदेवंप्रस्त्रवर्णांकृत्वानेत्रयोनिःप्रकल्पयेत्॥ लक्षणोद्धरणांवक्ष्येलिं
गस्यापिसमंततः॥ सर्वतःस्रुवलिंदत्वासिद्धार्थघृतपायसैः॥ पुक्लपुष्पैरलंकृत्यघृतगुग्गुल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

246

धूपितैः॥ विप्रवाचनकं कुर्यात् दत्वाशक्त्या च दक्षिणां॥ गामेकां कनकं चैव स्थापकाय निवेदयेत्॥ आ
चार्यायेत्मर्थः॥ लक्षणं कारयेत्पश्चान्मंत्रेणानेन वै द्विजाः॥ ॐ नमो भगवते तुभ्यं शिवाय हरये नमः
हिरण्यरेतसे विष्णो विश्वरूपाय ते नमः॥ मंत्रोयं सर्वदेवानां नेत्रज्योतिष्वपि स्मृतः॥ एवमामंत्र्य देवे
शं कांचनेन विलेखयेत्॥ लक्षणोद्धरणं कुर्याल्लिंगस्य तु समाहितः॥ त्रिधा विभज्य पूजायां लक्षणं
स्याद्विभागकं॥ रेखात्रयं तु कर्त्तव्यं यवाष्टन्यात्र संयुतं॥ आचार्यस्तु भवेन्नित्यं सर्वदोषविवर्जितः॥ मू
र्त्तिपाश्च द्विधाश्चैव कुलीनाश्च जवस्तथा॥ मूर्त्तिपाश्च द्विजः॥ द्वात्रिंशत्षोडशावापि अष्टौ वा श्रुतिपा
रगाः॥ अष्टमध्यकनिष्ठेषु मूर्त्तिपाला प्रकीर्त्तिताः॥ स्नानेलिंगमथार्चां वा नीत्वा स्नपनमंडपं॥ गीत
मंगलशब्देन स्नपनं तत्र कारयेत्॥ पंचगव्यकषायेन मृद्भिर्भस्मोदकेन च॥ शौचं तत्र प्रकुर्वीत नवेदं
त्रवतुष्टयात्॥ समुद्रज्येष्ठमंत्रेणाप्यापोहिष्ठेति चापरः॥ यासां राजेति मंत्रेश्च आपो हिष्ठेति चापरः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्वं स्नाप्य ततो देवपूज्य गंधानुलेपनैः ॥ वस्त्राद्यवस्त्रयुग्मेन त्वभिवस्त्रेणुदाहरं ॥ उत्थापयेत्ततो देवमु
त्तिष्ठब्रह्मणास्पते ॥ आमूरजमिति तथा रथेतिष्ठेति वा परः ॥ रथे ब्रह्मरथे वापि वहनं शिल्पिगणेन तु ॥
आरोप्य चानयेद्विद्वान्नाक्रमेण प्रवेशयेत् ॥ ततः प्रस्तीर्य संस्थानि स्थापयेद्धुनकैर्बुधः ॥ कुशानास्तीर्य
उष्णीशि स्नापयेत्त्वाम्मुखं ततः ॥ ततस्तु निद्राकलशं वस्त्रकांचनसंयुतं ॥ शिरोभागे देवस्य जपन्नेवं
निधापयेत् ॥ आपो देवीति मंत्रेण आपो अस्मान्मातरीति च ॥ ततो दुकूलपट्टवस्त्रैश्चाच्छाद्य शीर्षोप
धानकं ॥ दध्याच्छिरसि देवकौशेयं वा विचक्षणः ॥ मधुना सर्पिषाभ्यज्य तथा सिद्धार्थकैस्ततः ॥ आ
प्यायस्वेति मंत्रेण जपन्नेवं निधापयेत् ॥ आपो देवीति मंत्रेण या ते रुद्र शिवेति च ॥ उपविश्य पालये दे
वं छत्रचामरदर्पणं ॥ शिरोपरि त्रिसरं दद्याद्वाहस्पत्येति मंत्रतः ॥ उकूलपट्टैः कार्पासैर्नानाचित्रैर
थापि वा ॥ आच्छाद्य देवं सर्वत्र छत्रं चामरदर्पणं ॥ पार्श्वे तु स्थापयेत्तत्र वितानं पुष्पसंयुतं ॥ रत्ना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र·का॥ ॥३१॥ न्यौषध्ययस्तद्वद्दयन्तान्यासनानि च ॥ अभिन्नास्त्रमंत्रेणायथाविभवतोन्यसेत् ॥ क्षीरं क्षौद्रं घृतं त
द्वद्भक्ष्यभोज्यान्नपायसैः ॥ षड्विधैश्च रसैस्तद्वत्समंतान्परिपूजयेत् ॥ बलिं दद्यात्प्रयत्नेन मंत्रेणाने
न भूरिशः ॥ त्र्यंबकं यजामहे सर्वतः शनकैर्भवि ॥ मूर्तिमान्स्थापयेत्पश्चात्सर्वदिक्षु विचक्षणः
ऋत्विजः प्रतिदिशं होमार्थं स्थापयेदित्यर्थः ॥ चतुरो द्वारपालांश्च द्वारेषु विनिवेशयेत् ॥ श्रीसूक्तं
247 पावमानं च सोमसूक्तं सुमंगलं ॥ तथा च शांतिकाध्यायमिंद्रसूक्तं तथैव च ॥ रक्षोघ्नं च तथा सूक्तं
पूर्वतो बह्वृचः पठेत् ॥ रौद्रं पुरुषसूक्तं च श्लोकाध्यायं सशुक्रियं ॥ तथैव मंडलाध्यायमध्वर्युर्द
क्षिणतो जपेत् ॥ श्लोकाध्यायो देवसवितः प्रसुव यज्ञं ॥ शुक्रियं ऋचं वाचमिति ॥ मंडलाध्याय
आदित्यो वा एष इति ॥ वामदेव्यं बृहत्साम रथंतरं ॥ तथा पुरुषसूक्तं च रुद्रसूक्तं सशांतिकं ॥ भारुं ॥राम॥ ॥३१॥
डानि च सामानि छंदोगः पश्चिमे जपेत् ॥ भारुंड इमं स्तोममर्हत इति ॥ अथर्वांगिरसं तद्वन्नीलरु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ऽनथैवच ॥ तथापराजितांदेवांमधुसूक्तंसरौद्रकं ॥ तथैवशांतिकाध्यायमथर्वाचोत्तरेजपेत्० अथर्वादे
शोत्यायवरुणाय० आंगिरसं० त्वांगिरसोजन्मानि० नीलरुद्रस्याऽऽद्यइति ॥ अपराजितापरिमानी
नि ॥ मधुवाता ॥ रुद्रसूक्तेभवाशर्वयोमृडतं ॥ शन्नइंद्राग्नीतिच ॥ शिरःस्थानेतुदेवस्यस्थापकोहोम
माचरेत् ॥ शांतिकेःपौष्टिकेस्तत्तन्मंत्रैर्व्याहृतिपूर्वकैः ॥ पलाशोडुंवराश्वत्थास्त्वपामार्गःशमीतथा ॥
हुत्वासहस्रमेकैकंदेवंपादेउपस्पृशेत् ॥ ततोहामंसहस्रेणाहुत्वाहुत्वाततस्ततः ॥ नाभिंमध्यंतथावक्षः
शिरस्त्वाप्यालभेत्पुनः ॥ हस्तमात्रेषुकुंडेषुमूर्तिर्याःसर्वतोदिशं ॥ समेषलेषुनेकर्ण्येयोनिवक्त्रेषुचा
दरात् ॥ वितस्तिमात्रायोनिःस्याद्गजोष्ठसदृशीतथा ॥ आयताच्छिद्रसंयुक्तापार्श्वतःकालयोद्वि
ता ॥ कुंडाकृत्यनुसारेणासर्वतश्चतुरंगुला ॥ विस्तारेणोछ्रयात्तद्वच्चतुरस्रासमाभवेत् ॥ वेदिभिर्त्तिं
परित्यज्यत्रयोदशभिरंगुलैः ॥ सर्वतवस्तुकुंडेषुलक्षणाचैवहृश्यते ॥ आग्नेयशक्रयाम्येषुहोतव्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र॰ का॥ मुद्गाननैः॥ ॥अग्निपुराणे॥ वेदीपदं ततं स्यत्कुंडानीनवपंचवा॥ एकं वा शिवकाष्ठायां प्राच्या
॥३२॥ वाननुरोः परं॥ तथा॥ भगमश्चैतत्रयंखंडेन्दुपक्षेत्र्यस्त्रंचनैऋते॥ हत्तेषडस्त्रंपद्मंचसौम्येचाष्टास्त्रंवंशि
वे॰ इत्युक्तं॥ नवत्वेशाच्यामीशानपूर्वान्तरालेवद्धेचतुरस्त्रे॥ पंचपक्षे॥ प्रागादिदिक्षुईशान्यांवेति
नवपक्षेपंचपक्षेचसर्वाणिचतुरस्त्राणिवर्तुलानिवाकार्याणीतित्रिविक्रमः॥ प्रागादिचतुर
248 स्त्रमगादीनिवाहस्तामात्राणि॥ कल्पतरौभविष्ये तु॰ चतुरस्त्रंप्रियायुक्तंपूर्वकुंडंतुकारयेत्॥ दक्षि
णेनार्द्धचंद्रस्याद्वारुणंपादिशिवर्तुलं॥ पद्माकारंतुवैकुर्यादुत्तरेणविचक्षणाइतिचत्वार्युक्तानि॥
तत्रैवमार्कंडेयपुराणेपि॥ ॥चतुर्भिस्तुचतुर्दिक्षुहोमः कार्योविचक्षणैरित्युक्तं॥ तत्रैवभविष्ये ॥राम॥
पार्श्वतश्चाग्निकुंडानिदिक्क्रमेण॥ एकल्पयेद्यथोक्तानिचत्वार्येकामथापिवा॥ मात्स्ये॥ मूर्त्तिपालो ॥३२॥
कपालेभ्योमूर्त्तिभ्यःक्रमशस्तथा॥ तथामूर्त्त्यधिदेवानांक्रमात्कुंडं॰ समंततः॥ वसुधावसुरेताश्च

यजमानोदिवाकरः॥ जलंवायुस्तथासोमस्त्वाकाशंवाएवंमतं॥ देवस्यमूर्त्तयस्त्वष्टावेताः कुंडेषुसंस्म
रेत्॥ स्तासामधिपान्वक्षोयेविशामूर्त्तियामताः॥ पृथिवीयात्तुशर्वस्तुपशुपश्चाग्निमेवच॥ य
जमानंतथैवोग्रोरुद्रश्चादित्यमेवच॥ भवोजलंतथापानिवायुमीशानमेवच॥ महादेवस्तथाचं
द्रंभीमश्चाकाशमेवच॥ सर्वदेवप्रतिष्ठासुमूर्त्तियास्थेवमेवहि॥ एतेभ्योवैदिकैर्मंत्रैर्यथास्वंहोममा
चरेत्॥ तथाशांतिघटंकुर्यात्प्रतिकुंडेषुसर्वतः॥ शतंतेवासहस्रंतेसपूर्णाहुतिरिष्यते॥ सम
पादस्तथाहोतान्प्रशांतात्माविनिक्षिपेत्॥ आहुतीनांचसंपातंपूर्वकुंडेषुसंन्यसेत्॥ मूलमध्यो
त्तमांगेषुदेवेनैनावसेचयेत्॥ स्थितंचस्नापयेत्तेनसंपाताहुतिवारिणा॥ प्रतियामेषुधूपंचनैवेद्यं
चंदनोदकं॥ पुनःपुनःप्रकुर्वीतहोमःकार्यःपुनःपुनः॥ पुनःपुनश्चदातव्यायजमानेनदक्षि
णा॥ समवेतैर्द्विजैस्तैसर्वैःपूजनीयाःसमंततः॥ विचित्रवासकटकैर्हेमसूत्रांगुलीयकैः॥ वासो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भिः शयनीयैश्च पानीयामेपुशक्तितः ॥ भोजनं चापि दातव्यं यावत्तस्याधिवासनं ॥ वलिस्त्रिसंध्यं
देयस्तु भूतेभ्यः सर्वतो दिशं ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्पूर्वं शेषान्वर्णांस्तु कामतः ॥ रात्रौ महोत्सवः कार्यो
नृत्यगीतकमंगलैः ॥ सदा पूज्यः प्रयत्नेन चतुर्थीकर्म यावता ॥ त्रिरात्रमेकरात्रं स्यात्पंचरात्रमथा
पि वा ॥ सप्तरात्रमथो कुर्यात्क्वचित्सद्योधिवासनं ॥ कृत्वाधिवासं देवानां शुभं कुर्यात्समाहितः ॥
पुष्पोदकेन प्रासादं प्रोक्ष्य मंत्रयुतेन तु ॥ ऐशानीं दिशमाश्रित्य मध्ये देवं प्रपूजयेत् ॥ स्वधः कूर्मं
शिलायां प्रोक्ता सदा ब्रह्मशिलाधिका ॥ उपर्यवस्थिता तस्य ब्रह्मभागादिका शिला ॥ ततः प्रक्षालि
तां कृत्वा पंचगव्येन पिंडिकां ॥ कषायतोयेन पुनर्गंधयुक्तेन सर्वतः ॥ देवभार्याश्रयं सत्र पिंडिका
स्तु नियोजयेत् ॥ देवभार्या गौरी ॥ ततउत्थाप्य देवेशं मुक्तिपुष्पसरोति च ॥ आनीय गर्भभवनं पी
ठं तेस्थापयेद्बुधः ॥ अर्घ्यपाद्यादिकं तत्र मधुपर्कं प्रयोजयेत् ॥ ततो मुहूर्ते विप्र स्मरत्तन्यासं स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

माचरेत् ॥ वज्रमौक्तिकवैडूर्यशंखस्फटिकमेवच ॥ पुष्परागेंद्रनीलञ्चनन्तं पूर्वादितः क्रमात् ॥ ताल
कंचसिलंवज्रमंजनश्यामनमेवच ॥ कौक्षिकंसुवर्णमाक्षिकं ॥ गैरिकंसवीदै ॥ गोधूमंचयवंयंचैव
तिलंमुद्गंतथैवच ॥ नीवारमथश्यामाकंशर्षपंव्रीहिमेवच ॥ न्यसेत्क्रमात्पूर्वादिचंदनंरक्तचंदनं स्त्र
गुरुचांजनचैवउशीरंचनतः परं ॥ वैष्णवीसहदेवीचलक्ष्मणांचततः परं ॥ स्वलोकपालनाम्ना
नुन्यस्येदोंकारपूर्वकं ॥ सर्ववीजानिधातूंश्चरत्नान्योषधयस्तथा ॥ कांचनंपद्मरागंचपारदंपद्ममेवच
कूर्मंधरांवृषंतत्रन्यसेत्पूर्वादितः क्रमात् ॥ वृत्तस्थानेप्रदातव्याः संहताः स्युः परस्परं ॥ पुलकंविद्रु
मंताम्रंकांस्यंचैवारकूटकं रजतंविमलंपुष्पलोहंचानुक्रमेणतु ॥ पुलकंरोमकंञ्चयस्कान्तइ
तिकल्पनहः ॥ विमलंसूर्यकांतः ॥ पुष्पंपद्मंविदुर्लोहं ॥ कांचनंहरितालंचसर्वाभावेविनिः
क्षिपेत् ॥ इत्यादीजौषधीस्थानेसहदेवीयवानपि ॥ न्यासमंत्रास्ततोवक्ष्येलोकपालात्मकानि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ह इंद्रस्तु महसा दीप्तः सर्वदेवाधिपो महान् ॥ वज्रहस्तो महासत्वस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ आग्नेयः
पुरुषो रक्तः सर्वदेवमयोव्ययः ॥ धूमकेतुरनाधृष्यस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ यमश्चोत्पलवर्णाभः
किरीटी दंडधृक्सदा ॥ धर्मसाक्षी विशुद्धात्मा तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ निर्ऋतिस्तु पुमान्कृष्णः स
र्वरक्षोधिपो महान् ॥ खड्गहस्तो महासत्वस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ वरुणः धवलो विष्णुः पुरुषो
निम्नगाधिपः ॥ पाशहस्तो महासत्वस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ वायुश्च सर्ववर्णोयं सर्वगंधवहः शु
चि ॥ पुरुषो ध्वजहस्तश्च तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ गौरो यस्तु पुमान्सौम्यः सर्वौषधिसमन्वितः ॥ न
क्षत्राधिपतिः सोमस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ ईशानः पुरुषः शुक्लः सर्वविद्याधिपो महान् ॥ शूलहस्तो
विरूपाक्षस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ पद्मयोनिश्चतुर्मूर्त्तिर्वेदवासः पितामहः ॥ यज्ञाध्यक्षश्चतुर्व
क्त्रस्तस्मै नित्यं नमो नमः ॥ योसावनंतरूपेण ब्रह्मांडं सचराचरं ॥ पुष्पवद्धारयेन्मूर्ध्नि तस्मै नित्यं

250

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नमो नमः ॥ ॐकारपूर्वकाद्येनेन्यासे वलिनिवेदयेत् ॥ मंत्राः स्फः सर्वकार्य्याणामृद्धिपुत्रफलप्रदाः
स्थासे क्षिप्त्वा तु रत्नानि पायसेनानुलेपयेत् ॥ पठनाछादयेत्सूत्रं पुष्कैनापिब्रयत्नतः ॥ ततस्त्वस्थाप्यदे
वेशमिष्टंपीठे तु सुशोभने ॥ अंशो लग्नं ध्रुवा द्यौरिति मंत्रेणाभ्युक्ष्य परिनिवेशयेत् ॥ ततः स्थिरीकृ
त्य यास्य हस्तं दत्त्वा तु मस्तके ॥ देवद्रुतं तथा सौम्य रौद्रं स्त्रक्कं तथैव च ॥ आत्मानमीश्वरं ध्यात्वाना
नाभरणभूषितं ॥ यस्य देवस्य यद्रूपं तद्ध्यानेन संस्मरेत्तदा ॥ स्थापनेन तु देवविशेषेणामंत्रणाह ॥ अत
नसीपुष्पसंकाशं शंखचक्रगदाधरं ॥ तं स्थापयामि देवेशं देवीभक्त्या जनार्दनं ॥ इति हरेः ॥ एवंत्
लिंगादग्नेपिज्ञेय ॥ अष्टादशभुजं देवं चंद्रार्द्धकृतशेखरं ॥ गणेशं वृषभस्थं च स्थापयामि त्रिलोच
नं ॥ शंभोः ॥ ऋषिभिः संस्तुतं देवं चतुर्वक्त्रं जटाधरं ॥ पितामहं महाबाहुं स्थापयाम्यंबुजोद्भव ॥ ब्रह्म
णः ॥ सहस्रकिरणाभानुं मप्सरोगणासेवितं ॥ पद्महस्तं महाबाहुं स्थापयामि दिवाकरं ॥ सूर्यस्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र०का॥ वेदमंत्रांस्तथा रौद्रान् रुद्रस्य स्थापने जपेत् ॥ विष्णोस्तु स्थापने तद्वद्ब्राह्मस्यं ब्राह्मशिवैर्बुधः ॥ सौर्यं सूर्यस्य
॥३५॥ जपेत्तथान्येषु तदाश्रयाः ॥ वेदमंत्रेषु निष्ठास्तु यस्मात्तत्तुःप्रदायिनी ॥ स्थापयेद्यस्तु देवेशं तं प्रकल्पये
त् ॥ तस्य पार्श्वस्थितानन्यान्स्मरेत्तान्परिचारकान् ॥ गणान्नंदी महाकालं वृषभं भृंगिरिटिं गुहं ॥ देवीं
विनायकं चैव विष्णुं ब्रह्माणमेव च ॥ रुद्रं शक्रं जयंतं च लोकपालान्समंततः ॥ तथैवाप्सरसः सर्वा गं
251 धर्वं गणगुह्यकान् ॥ यो यत्र स्थाप्यते देवस्तस्यैतान्परितः स्मरेत् ॥ आवाहयेत्तथा रुद्रं मंत्रेणानेन
यत्नतः ॥ यस्य सिंहा रथे युक्ता व्याघ्राश्च तात्तथोरगाः ॥ ऋषयो लोकपालाश्च देवाः स्कंदस्तथा वृषः
प्रियागणा मातरश्च सोमो विष्णुः पितामहः ॥ नागयक्षाः सगंधर्वा ये च दिव्या नभश्चराः ॥ तम
हं त्र्यक्षमीशानं शिवं रुद्रमुमापतिं ॥ आवाहयामि सगणं सपत्नीकं वृषध्वजं ॥ आगच्छ भगवन् ॥राम॥
रुद्र अनुग्रहशिवो भव ॥ शाश्वतो भव पूजां मे प्रतिगृह्णान नमो नमः ॥ ॐ नमः स्वागतमनुस्वा ॥३५॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

गणंभगवतेनमः॥ सोमायसगणायसपरिवारायपञ्चतिगृह्णातुभवन्मंत्रपूतमिदमर्घ्यंपाद्यमा
चमनीयमन्नंब्राह्मणाभिहितंनमोनमः स्वाहा॥ ततःपुरापाहपोवेगाद्रसपोषैश्चपुष्कलैः॥ स्ना
पयेत्तुततोदेवंदधिक्षीरघृतेनच॥ मधुशर्करयानद्यस्तुष्पगंधोदकेनच॥ यज्जाग्रतोदूरमुदैति०
येनेति० ततोविराडजायत० अभित्वाशूरनोनमः॥ सहस्रशीर्षापुरुषः॥ पुरुषएवेदंसर्वं०त्रि
पादूर्ध्व०येनेदंभूतं० तत्वावांस्त्वन्यइति॥ सर्वास्वेतास्वनिष्ठासुजप्यामेवानुतः पुनः॥ चतुःक
त्वास्त्वङ्गेदङ्घ्रिमूलेमध्येशिरस्यपि॥ स्थापितेपिततोदेवेयजमानस्तुमूर्तिमान्॥ आचार्यंपूजये
द्भक्त्यावस्त्रालंकारभूषणैः॥ दीनांधकृपणांस्तद्वच्चान्येसमुपस्थिते॥ ततस्तुमधुनादेवंप्रथमे
हनिलेपयेत्॥ हरिद्रयाथसिद्धार्थैर्द्वितीयेहनितत्वतः॥ चंदनेनयवैस्तद्वत्तृतीयेहनिलेपयेत्
मनःशिलाप्रियंगुभ्यांचतुर्थेहनिलेपयेत्॥ कृष्णांजनंतिलांस्तद्वत्पंचमेहनिवेदयेत्॥ षष्ठेतुस

252

ध्वजं दद्याच्चंदनं पद्मकेशरं ॥ रोचनानागपुष्पं च समं मेहनि दापयेत् ॥ यत्र सद्योधिवासः स्यात्तत्रतः
सर्वं निवेदयेत् ॥ स्थितं च चालयेद्देवमन्यथा दोषभाग्भवेत् ॥ पूरयेत्सिकताभिस्तु निष्क्रिंदं सर्वं
तो भवेत् ॥ उत्तिष्ठोत्तरं लिंगस्य दिक्षु चलने पूर्वदिक्क्रमे राशांस्त्वर्थदानान्युक्तानि तत्रैव ॥ इंद्राय
वारणं दद्यादित्यादि ॥ त्रिपंचसप्तदशवादिनानि स्यान्महोत्सवः ॥ कल्पनरोमविष्णुतु ॥ वक्रे तु स्फु
टिते लिंगे यजमानो विनश्यति ॥ उदरे स्फुटिते लिंगे दुर्भिक्षं तु प्रजायते ॥ पृष्ठतः स्फुटिते लिं
गे राष्ट्रभंगो भवेन्नृप ॥ सकलं मुच्यते यत्र दाताचार्यो विनश्यति ॥ स्नानं निमित्तमनले शिवे
नां गैश्च मंत्रवित् ॥ घृतेन सप्त जुहुयादाहुतीश्च शांतये ॥ तिर्यग्गाते च चलिते स्खलिते नमिते
पि वा ॥ नष्टसूत्रजुखधस्तात्पतिते भूमिमागते ॥ स्फुटिते वेदकर्मभ्यां सद्यावेसां नरे स्थिते ॥ यत्र भं
गे दिशांदाहे तिर्यग्गते उल्का निपातने ॥ अघोरेणाहुतिशतं जुहुयात्तत्र शांतये ॥ स्थापयेद्वृषभं चैव शि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वस्त्राभिरुखेनतः ॥ स्थापयेद्वारपालौच विधिवन्नंदनंनरं ॥ जयंचचेश्वरंचैव यथावच्चगजाननं ॥
उमांभगवतीदुर्गांतथाभृंगिरिटिंनृप ॥ आद्यौद्वारयो ॥ चतुर्थेहिमहास्नानंर्थियास्नानंचतुर्थी
कर्मकारयेत् ॥ दक्षिणाचपुनस्तद्देयानत्रापिशक्तितः ॥ चतुर्थीकर्मोक्तंकल्पनरैभविष्ये ॥
अतःपरंचतुर्थेह्निद्वितीयेवासमाहितः ॥ तस्मिन्नाहन्यतुद्विग्नश्चतुर्थीहोममाचरेत् ॥ कृत्वा
ग्निस्थापनंमौनीपर्युक्ष्यजुहुयात्ततः ॥ त्रिभिर्व्याहृतिभिः पूर्वंहुत्वाग्निंमनसासकृत् ॥ हुंफट्का
राभिजप्तेनतोयेनाभ्युक्ष्यपावकं ॥ आहुतिःपंचगायत्र्याजुहुयात्तंचपंचच ॥ एकैकांपंचभिर्दद्या
त्सकृद्व्याहृतिभिःपुनः ॥ पूर्णाहुतिंशिवेनैकांदत्वोपरियथाविधि ॥ कृतकृत्योग्निमभ्यर्च्यक्षति
पन्यविसर्जयेत् ॥ मात्स्ये ॥ देवप्रतिष्ठाविधिरेषतुल्यंनिवेदितःपापविनाशहेतोः ॥ महाभिषे
कश्चोक्तस्तत्रैव ॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिदेवस्नपनमुत्तमं ॥ दध्यक्षतकुशाग्र्याशिक्षीरंदूर्वांन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पामृधु ॥ यवाः सिद्धार्थकास्तद्वद्दूर्वोत्यांगः फलैः सह ॥ गजाश्वरथ्यावल्मीकवराहोत्खातमंडलात् ॥
स्वर्गद्वारात्तथातीर्थाद्ह्रदात्गोमंडलादपि ॥ कुंभेषुमृत्तिकां दद्यादुद्धृतासीति मंत्रवित् ॥ शन्नोदेवी
त्यपां मंत्रमापोहिष्ठेतिवा ततः ॥ सावित्र्याचैव गोमूत्रं गंधद्वारेति गोमयं ॥ आप्यायस्वेति चक्षी
रं दधिक्राव्णोति वै दधि ॥ तेजोसीति घृतं तद्वद्देवस्य त्वेति चोदकं ॥ कुशमिश्रं क्षिपेद्विद्वान्पंचगव्यं
भवेत्ततः ॥ स्नाप्याथ पंचगव्येन दध्नाशुद्धेन वै ततः ॥ दधिक्राव्णेति मंत्रेण कर्तव्यमभिमंत्रणं ॥
आप्यायस्वेति पयसा तेजोसीति घृतेन च ॥ मधुवातेति मधुना ततः पुष्पोदकेन तु ॥ सरस्वत्यै भैष
ज्येन कार्यं तस्याभिमंत्रणं ॥ हिररापाक्षेति मंत्रेण स्नापयेद्रत्नवारिणा ॥ कुशोदकेस्ततः स्नानं देव
स्य त्वेति कारयेत् ॥ फलोदकेन च स्नानमग्नआयाहि कारयेत् ॥ ततस्तु गंधतोयेन सावित्र्या चाभि
मंत्रयेत् ॥ ततो घटसहस्रेण सहस्रार्द्धेन वा पुनः ॥ तस्याप्यर्द्धेन वा कुर्याद्दथवाष्टशतेन च ॥ चतुः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पञ्चाननस्यैनन दर्पणैनवापुनः॥ चतुर्भिरथवाकुर्याद्धुतानामल्पवित्तवान्॥ सौवर्णै राजतैर्वापि
ताम्रैर्वारीतिकोद्भवैः॥ कांस्यैर्वा पार्थिवैर्वापि स्नपनं शक्तितो नयेत्॥ सहदेवी वचा व्याघ्री वला चा
तिवला तथा॥ शंखपुष्पी तथा सिंही अष्टमा च सुवर्चला॥ महौषध्यष्टकं चैतन्नयनस्नाने प्रयोज
येत्॥ यवगोधूमनीवारतिलश्यामाकशालयः॥ प्रियंगवो व्रीहयश्च स्नाने प्रपरिकल्पिताः॥
स्वस्तिकं पद्मशंखस्तु उत्पलं कमलं तथा॥ श्रीवत्सदर्प्पणं तद्वन्नंद्यावर्त्तमथाष्टमं॥ एतानि गो
मयैः कुर्यान्मलावाप्नु भयानततः॥ पंचवर्णाद्दलं तद्वत्त्यं चवर्णा रजस्तथा॥ दूर्वाक्षतबलिं तद्वन्नीरा
जनविधिर्मतः॥ स्पर्वनीराजनं कृत्वा स्नानं गंगांभसा ततः॥ ततो वस्त्रयुगं दद्यान्मंत्रेणानेन यत्न
तः॥ देववस्त्रं समायुक्ते यज्ञदानसमन्विते॥ सर्वकर्मशुभे देववाससी नव निर्मिते॥ मंत्रेणा चं
दनं दद्यात्समं कर्पूरकुंकुमं॥ शरीरस्ते न जानामि रूपं नैव च नैव च॥ मया निवेदितानां धान्त्रति

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गृहविलिप्यतां ॥ चत्वारिंशन्नतो दीपान्दद्याच्चैनं प्रदक्षिणा ॥ त्वं सूर्यचंद्रज्योतींषि विद्युदग्निस्तथै
व च ॥ त्वमेव सर्वज्योतींषि दीपोयं प्रतिगृह्यतां ॥ ततस्त्वनेन मंत्रेण धूपं दद्याद्विचक्षणः ॥ वनस्प
तिरसो दिव्यो गंधाढ्यः सुमनोहरः ॥ मया निवेदितो भक्त्या धूपोयं प्रतिगृह्यतां ॥ ततः स्वाभरणं
दद्यान्महाभूषणपतेनमः ॥ अनेन विधिना कृत्वा सप्तरात्रं महोत्सवं ॥ देवकुंभैस्ततः कुर्याद्यजमा
नाभिषेचनं ॥ चतुर्भिरष्टभिर्वापि द्वाभ्यामेकेन वा पुनः ॥ सपंचरत्नकनकसितवस्त्राभिवेष्टितैः
देवस्य त्वेति मंत्रेण सामान्यार्थ्ववरोन च ॥ अभिषेके च ये मंत्रास्तव यह मखे स्थिताः ॥ सितांबर
धरः स्नात्वा देवान्संपूज्य यत्नतः ॥ स्थापकं पूजयेद्भक्त्या वस्त्रालंकारभूषणैः ॥ यज्ञांगानि च स
र्वाणि मंडपोपस्कारादिकं ॥ यच्चास्य दयितं गेहे देवाचार्याय तत्पयेत् ॥ इदं प्रतिष्ठांगमेव ॥ यत्तु
कल्पतरौ वाराहे उक्तं ॥ मृण्मयकाष्ठशिलाताम्रकांस्यरूप्यहेमप्रतिमाभेदेन विशेषः स्थापने वि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ध्यं नरश्रुक्तं तन्मंत्रे पूर्वावचपाठविधिभेदात्सांगतानत्रतुर्लभेतिनोक्तं ॥ ॥ प्रतिमात्स्परे वप्रति
ष्टा ॥ ॥ वाराहउवाच ॥ प्रतिमायरपकर्त्तव्यातनदानीववसुंधरे ॥ प्रतिमांकारयेद्दैवलक्षणोक्तांवसु
धरे ॥ अर्च्चाशुद्धिंततः कृत्वाप्रतिष्ठाप्यविधानतः ॥ तत्वकाष्ठेशुभंशुकमानीयववसुंधरे ॥ कृत्वातत्प्र
तिमांचैवप्रतिष्ठाविधिनार्च्चयेत् ॥ प्राणायामंततः कृत्वाइमंमंत्रमुदीरयेत् ॥ योसौभगवांस्तिष्ठते
सर्वयोगप्रधानः सत्तभ्रमंलोकेकाष्ठेशुभनीतस्तिष्ठाहस्तत्वभुवा ॥ एवंसंस्थापनंकृत्वाकाष्ठेवप्र
तिमासुच ॥ नमोनारायणायेतिइमंमंत्रमुदीरयेत् ॥ कुर्यात्संस्करणंतेषांविधिदृष्टेनकर्मणा ॥
मंत्रः ॥ योसौभवान्सर्वजनप्रवीरगतिः प्रभुस्त्वंवसतिह्यमोघस्त्वदेवदेव ॥ अनेनमंत्रेणावलोक
नाथसंस्थापितस्तिष्ठसुरप्रवीर ॥ तत्रैव ॥ काष्ठानामप्येलाभेतुमृण्मयंशैलजामपि ॥ ताम्रेणकां
स्यशैप्येणासौवर्णात्रपुरीतकैः ॥ कुर्वन्तिशुभकर्माणावेद्यामेवार्च्चनेपरैः ॥ ॥शिलामृत्तौविधिवर्णि

255

ह॥ सुरूपां च शिलां स्पृष्ट्वा विशल्यां सुपरिक्षितां॥ मूर्त्तिमामूर्त्तिमंत्राह्विरवतां तत्र श्वेतवर्त्तिकया न
तः॥ प्रदक्षिणां ततः कृत्वा पूजयेद्दक्षनादिभिः॥ दीपकं च ततो दद्या बलिं दध्योदने दिशेत्॥ नमो नारा
यणायेति उक्तो मंत्रमुदीरयेत्॥ यो सौ भवान्सर्वजनप्रवीरः स योग्नि तेजा महनि प्रधानः॥ एतेन मं
त्रेणानु वासुदेवसुरारिध्वंसक वासुदेव॥ वराह जय जयस्व वर्धस्व सुप्रतिष्ठितकीर्त्ते वर्धस्व॥ एवं
मंत्रेणारूपं तु कर्त्तव्यं यस्य यादृशं॥ ततो वेस्थापयेत्तेन पूर्वाभिमुखरूपं तु॥ अहोरात्रं मुषित्वेवं प्रु
क्षवस्त्रेणान्त्रपितः॥ सर्वगंधोदकं पश्चात् रमं मंत्रमुदीरयेत्॥ यो सौ भवांस्तिष्ठति सर्वरूप मायाव
लं सर्वजगत्स्वरूपं॥ एतेन मंत्रेणा जगत्स्वरूपं संपूजितस्तिष्ठति लोकनाथ॥ करणाधारणाप्रवध्य
सुदाहरणात्स्वपराजितन्त्र जरामरसंपूज्य स्तापयाम्यान मनेन मंत्रेणा॥ ॐ नमो वासुदेवाय॥ ए
वं तु स्थापनं कृत्वा शिलायां मम सुंदरि॥ ततोधिवासनं कार्यं पूर्वे प्रोक्त पद सुत्र॥ यामां संस्थाप

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

येद्भूमौ मम कर्मपरायणो ॥ स याति वैष्णवं लोकं नात्र कार्या विचारणा ॥ यावकं पायसं भुक्त्वा क्षीरो
रात्रं समापयेत् ॥ ततः पश्चिमसंध्यायां दद्याच्च त्वारिदीपकान् ॥ पंचगव्यं च गंधं च वारिणा सह मि
श्रयेत् ॥ चतुरः कलशांश्चैव स्थापयेत् स्यादमलनः ॥ ब्राह्मणाः सामगैस्तत्र वेदघोषं तु कारयेत् ॥
पुनरावाहनं कुर्यात् मंत्रेणानेन सुव्रत ॥ आगच्छ हे देव समंत्रयुक्तः पंचेंद्रियैः षष्ठ तथा च यथा प्रधानः
स्नेषु भूतेषु संविधाता ह्यावासितानि ष्वसि लोकनाथ ॥ जनधारणकारण अनादिमध्यमनंतनरू
पं संपूजयस्व देव वरप्रिय ॥ भक्त्या मया भावितभक्तिभाव ॥ अनेनैव तु मंत्रेण समिन्निलघृतेन च ॥
मधुना चैव होतव्या स्वष्टोत्तरशताहुतीः ॥ वर्तीनां यत्तु शर्वंयं च भाने विमलेन तु ॥ पंचगव्यं ततः
प्राश्य मंत्रेण विधिपूर्वकं ॥ सर्वगंधैश्च लाजैश्च पंचगव्यं तथाः ॥ ततः प्रसादे स्थाप्याहं गीतवादि
त्रमंगलैः ॥ सर्वगंधांस्ततो गृह्य इमं मंत्रमुदाहरेत् ॥ यो सौ भवां द्वज्ञक्षणालक्षितश्च लक्ष्म्या च युक्तः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अत्रप्रसादे सुरासिद्धतेजः प्रवेशमायाहि नमो नमस्ते ॥ ततश्चैतेन मंत्रेण प्रसादं प्रविष्टेशयेत् प्र
तिमास्थापितव्या मे मध्ये चतत्तु पार्श्वतः ॥ एवं संस्थापनं कृत्वा दद्यादुद्वर्त्तनं विभोः ॥ चंदनं कुं
मं चैव मिश्रं कालेपकेन च ॥ एवं चोद्वर्त्तनं कृत्वा इमं मंत्रमुदाहरेत् ॥ योसौ भवान्सर्वजगत्प्रधानः
संपूजितो ब्रह्महरस्वतिभ्यां ॥ प्रवंदितः कारणमेत्रमुक्ताः ॥ सुस्वागतं तिष्ठ सुलोकनाथ ॥ एवं संस्था
पनं कृत्वा गंधमाल्यैश्च पूजयेत् ॥ शुक्लवस्त्राणि मे दद्यादिमं मंत्रमुदाहरेत् ॥ मंत्रः ॥ वस्त्राणि दे
वेश गृहाणमानि मयाशुभं नापरचिंतितानि यानि ॥ क्षमानि संधारय विश्वमूर्त्ते प्रसीद मह्यं च नमो न
मस्ते ॥ एवं वस्त्राणि मे दद्याद्विधिदृष्टेन कर्मणा ॥ धूपं तेन ततो दद्यात्कुंडमागुरुमिश्रितं ॥ एवं धू
पं दद्यादिमं मंत्रमुदाहरेत् ॥ मंत्रः ॥ अनावनादिः पुरुषः पुराणो नारायणः सर्वजगत्प्रधानः ॥
गंधं च माल्यानि च धूपदीपो गृहाण देवेश नमो नमस्ते ॥ एवं पूजां ततः कृत्वा पायसं च निवेदये

256

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

द्रायरांतेचावमनंदद्यादेहविप्रुस्वये॥ शांतिजाप्यंततः कार्यंसर्वकार्यार्थसिद्धिदं॥ मंत्रः॥ ॐशांति
भवान्कुर्वंतुलोकनाथराज्ञः॥ सराष्ट्रस्यचब्राह्मणानां॥ बालेषुहर्षेषुभगवांगरोषुकन्यासुशांतिश्चपति
व्रतासु॥ रोगाविनश्यंतुचसर्वतश्चक्षपीवलानांचक्षपिः सततःस्यात्॥ सुभिक्षयुक्ताश्चयत्हिले
काः कालेषुवृष्टिर्भविनाचशांतिः॥ संपूज्यतत्रदेवेशंब्राह्मणान्भोजयेद्व्रती॥ म्रराणयांपुनस्तराम
यीप्रतिमांकृत्वानुमकर्मसुनिष्ठितः॥ अवरोचैवतत्रेवकुर्यात्तदधिवासनं॥ मंत्रस्तु॥ योसौभ
वान्सर्वजगत्प्रकर्त्तायस्यप्रसादेनभवंतिलोकाः॥ सत्वंकुरुष्वाद्युनमत्प्रसादंसंतिष्ठअर्च्चासुचमन्
रामयासु॥ कारणाकारणात्मुयतेजसंद्युतिमंतेसमहापुरुषंनमोनमः॥ इतिमंत्रेणास्थापयेत्॥
ततः कलशचतुष्टयस्थादिकृत्वा॰ ॐवरेणासनुशीलब्धासंपूजितोप्यात्मनतिप्रसन्नः॥ एतेनमं
त्रेणममाभिषेकंप्राप्नवरिष्टंहिसद्रुर्ध्ववाहुः॥ ॥अग्निश्चभूमिश्चरवाश्चसर्वेभवंनियस्मात्सत

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

257

तंनमस्ते॥ इतिसंस्थाप्यपूर्ववत्संपूज्याष्टाक्षरेणाधूपंदत्वापुनरष्टाक्षरमुक्त्वा· वह्निराधीतेनसदाप्र
सन्नोयस्मिन्प्रसन्नेतुजगत्प्रसन्नं॥ ॐहुत्वावह्निमुखेवः प्रसन्नोदेवः सदापातुतवस्थ्यवंधादिनिपी
तवस्त्रंनिवेद्यपूर्ववत्प्रायश्चित्तंनिवेद्यसंपूज्यशांतिर्भवतुदेवानांब्राह्मणराक्षत्रियाणांतथा॥ शांतिर्भवतु
वृद्धानांबालानांशांतिरस्तुमेतिसंप्रार्थ्यब्राह्मणान्भोजयेदिति॥ तामुद्रतिमायांतुवाराहंतामुद्र
तिमायांतुचित्रायामधिवासनंकृत्वासर्वगंधपंचगव्येनमिश्रजलेन॥ योसौभवांस्तिष्ठंतिसा
द्धिभूतः सनातनकेतिष्ठसितेनेत्रभूतः॥ आगच्छमंत्रैसहपंचवक्त्रैर्मायाचपालैः सहविश्वधामि
त्रिसंस्थाप्यपूर्ववदधिवासनंकृत्वातेनसुगंधिजलेनस्नपयेन्मंत्रेण॥ ॐयोसौभवान्सर्वव
वरः प्रभुश्चमायावलोयोगवलप्रधानः॥ आगच्छशीघ्रंचममप्रियायसंतिष्ठतात्रैवपिलोक
नाथेतिसंस्थाप्य॥ ज्वलनपवनंप्लावनभावनप्रतः श्वासनस्थ्वयंतिष्ठभगवन्मुरूपोत्तमेतिग

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हं प्रवेश्य षोडशोपचारैः पूज्य स्थापयेत् ॥ ॐ आकाशप्रकाशजगत्प्रकाशविज्ञानमंथानंदमय
त्रैलोक्यनाथात्रागच्छेह संतिष्ठतु भवान्पुरुषोत्तम नमश्शान्तिस्तुतं ॥ अनेन संस्थाप्य शुक्लवस्त्रैर्निवे
दयेत् ॥ ॐ शुद्धस्त्वमात्मा पुरुषः पुराणो जगत्सु नस्त्वं सुरलोकनाथ ॥ वस्त्राणि गृह्णीष्व मम
प्रियाय नमोस्तु तस्मै पुरुषोत्तमायेति ॥ ततो विधिवदभ्यर्च्य महानैवेद्यं दत्वा प्रार्थयेत् ॥ शांति
र्भवतु देवानां विप्राणां शान्तिरुत्तमा ॥ शान्तिर्भवतु राज्ञां च सराष्ट्राणां तथा विशां ॥ बालानां वृद्धि हि
परायाणां गर्भिणीनां च देहिनां ॥ शान्तिर्भवतु देवेश त्वत्प्रसादात्समाखिला ॥ ततस्त्वाचार्यं संपूज्य
विप्रान्भोजयेदिति ॥ कांस्यप्रतिमापां विधिस्तथैव ॥ ज्येष्ठा यामानीय ॥ योसौ भवान्सर्वयज्ञेषु
पूज्यो ध्येयो गोप्ता विश्वकार्यो महात्मा ॥ प्रसन्नात्मा भगवान्मे प्रसन्नः सुपूजितस्तिष्ठ च लोक
नाथेत्यर्घं दत्वा संस्थाप्याधिवासनं कृत्वा पंचगव्य सर्वगंध लाजमधुपूर्णैश्चतुर्भिः कलशै रात्रौ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

258

अन्निभिः सहाष्टाक्षरमन्त्रा ॥ आदिर्भवान्त्रयुगांतकल्पः सर्वेषुकालेष्वपिकल्पभूतः ॥ एकोभवा
न्नास्तिकश्चिद्द्वितीयस्तु पागतस्त्रिषु हि लोकनाथ ॥ विकारश्चाविकारः ॥ अकारसकारशकारषकाररव
कारस्वरूपः ॥ क्षरमक्षरंश्चतिरूपः ॥ अरूपमितिनमः पुरुषोत्तमायेतिसूत्रं ॥ प्रातःश्वेतमृद
र्तेमूलोत्तराम्रसर्वगंधफलपुनर्शांम्रुदकं गृहीत्वा ॥ ॐ इंद्रोभवांस्त्वंचयमः कुवेरोजलेश्वरःसोमो
वृहस्पतीच ॥ शुक्रः शनैश्चरस्तुधौमहर्षैं हि केपकेतूरविश्चैवधरात्मजस्त्वं ॥ तथैवसर्वौषधजलानि
वायुश्चपृथ्वीचसवाडसारथिः ॥ नागाश्चयक्षाश्चदिशाश्चसर्वास्तस्मैनमस्तेपुरुषोत्तमायेतिसू
त्रं ॥ इतिकलशैः संस्थाप्य ॥ सरांसिये तेचसमस्तसागरानद्यश्चतीर्थानिचपुष्कराणि ॥ आयांतु
त्रान्येवनवप्रसादीकुर्वतैवचनेस्तुः पुरुषोत्तमायेनिसूत्रं ॥ इतिजलेनसंस्नाप्यसंपूज्य ॥ ॐवस्त्राः
णिदेवेंद्रमयाहृतानिसूक्ष्माणिसौम्यानिसुखावहानि ॥ गात्रस्यसंतुष्टिकराणितुभ्यं गृहाणपद्मे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वेशस्तु लोकनाथा वेदोपवेदश्च ऋग्वेदयजुर्वेदसामवेदश्चाथर्ववेदसंज्ञस्तु नश्चिन्तितः नमः परमपरायेति सू-
क्तं॥ इतिवासोदत्वा नैवेद्याद्युपचारैः संपूज्य प्रार्थयेत्॥ वेदाः सर्वे ब्रह्मचक्राम्नराश्च ग्रहाः सर्वे सरि-
तः सागराश्च॥ इन्द्राद्यष्टौ लोकपालाश्च सर्वे पूर्वोक्ता ये सर्वशांतिं चकुर्युः॥ आयान्नयमकालः॥ दप-
नाय॥ ॐ नमः पुरुषोत्तमायेति सूक्तं॥ गुरुन्संपूज्य विप्रान्भोजयेत्॥ अथ रजतस्य वर्णप्रति-
माविधिः॥ गृहमानीयार्घ्यं गृहीत्वा । यः सर्वलोकेष्वपि सर्वमध्यः पूज्यश्च मान्यश्च दिवौकसामपि
उपागतो गृहस्थ इति सीमां तिष्ठति स लोकनाथ॥ योराजते यज्ञपतिश्च यज्ञैः सूर्योदयो ममक-
र्मा ग्निहोत्रं॥ मंदश्चेत्यादिमध्यस्वरूपायेति सूक्तं॥ इत्यर्घं दत्वा राज्ञावाश्लेषायां तु ऋत्विजः कल-
शचतुष्टयेनाभिषेकं कुर्युः॥ अष्टादशसंख्या॥ यो सो भवान्सर्वलोकैककर्त्ता सर्वाध्यक्षः सर्वरू-
पैकरूपः॥ आयातुमन्त्रैः सहितो यथावदक्षवादि लोकपालैस्तु पूज्यः॥ नमो अनन्तभावेति सूक्तं॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र·का॥ ग्रान्तः संपूज्य कलशानादाय त्र्यष्टाक्षरमुक्त्वा ॥ ॐ गंगादिभ्यो नदीभ्यश्च सागरेभ्यो मयाहृतं ॥ स्नाना
॥४२॥ यते सुरश्रेष्ठ कर्पूरवासितं जलमिति संस्नाप्य ॥ ॐ देवैर्वेद्यो वेदविद्भिश्च पूज्यो यज्ञात्मको यज्ञफ
लप्रदाता ॥ यज्ञार्थं त्वा मा कृपये देवदेव मन्त्रौ वस्त्रौ नित्यसुलोकनाथ ॥ धनंजननरूप्पसुवर्णास्त्रतं
नायनम इति स्त्रं ॥ इति स्थापनं कृत्वा संपूज्य जानुभ्यां अवनीं गत्वा नीलवस्त्राणि निवेदयेत् ॥ यथा
259 अष्टाक्षरमुक्त्वा ॥ योसौ भवान्वंद्ररश्मिप्रकाशः शंखेन कुंदेन समानवर्णः ॥ क्षीरोज्वलः कौमुद
वर्णदेववस्त्राणि गृहाण प्वममप्रियाणि वेधः सुवेधः स्वनेनः स्वमरः रणः कारणः सुलभो इदंछभः
श्रेष्ठः सुवर्चा इति स्त्रं ॥ अनेन वस्त्राणि दत्वा ॥ ॐ प्रायणं गृह्य तं देवत्वं नेनप्रहृषोत्तमे निश
केणपाय संप्राय राणि निवेद्या ॥ ॐ शान्तिं करोतु व्रह्मा च रुद्रो विष्णुर्हि भास्करः ॥ रात्रिश्चैव तु संध्ये ॥राम॥
द्वे नक्षत्राणि ग्रहादिशः ॥ अवलं चंचलं सवलं रवे चलप्रवलं स्मर विं दष्य भउद्भवध्येनितमः सं ॥४३॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पितानां वासुदेवश्च निस्तरं ॥ ततोभिषेकं कृत्वा गुरुं संपूज्य ब्राह्मणान् भोजयेत् ॥ एतत्ते कथितं देवि वै
ष्णवार्चास्थापनं मम ॥ यथैव राजती ऊर्पा तथैव च सुवर्णिका ॥ तेनैव विधिना सर्वं कुर्यादावाहना
दिकं ॥ यत्फलं दारुशैलादि ताम्रकांस्यादि राजती ॥ तत्फलं कोटिगुणितं सौवर्णाच्च प्रपूजने
कुलानि तारयेत्तु पुंसस्तु तान्येकविंशतिं ॥ यानि मत्स्वपतां भूमे पुनरागृह्णन्ति वर्ज्जिता ॥ ॥इतिवा
राहिक्कस्थापनविधिः ॥ आग्नेये ॥ प्रतिमालिंगवेदीनां पावनं परमा नव ॥ तावद्युगसहस्राणि
कर्त्तुः स्वर्गभुजः फलं ॥ प्रतिष्ठा हेमाजो ॥ तृतीः काष्ठेष्वपाषाणौर्यः करोति सुरालयं ॥ यत्संख्यास्
शावसन्ततत्संख्या वर्षकोट्यः ॥ स्वर्गलोके वसेद्धस्तनात्र कार्या विचारणा ॥ पक्केष्टकासमायुक्तं
यः कुर्यात्सुरमंदिरं ॥ तस्येह फलसंपत्तिर्मया वक्तुं न शक्यते ॥ ब्राह्मे ॥ कूपारामतडागेषु देवता
यतनेषु च ॥ पुनः संस्कारकर्त्ता च लभते मौक्तिकं फलं ॥ दामोदरीयपद्धतौ पाद्मे ॥ ॥ब्रह्मोवा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ प्र.का ॥
॥ ४५ ॥

च ॥ आरंभेक्लधिष्यस्यसप्तजन्मनियत्कृतं ॥ नश्यापेविलंयंयातिमग्नानुद्धरतेपितॄन् ॥ निष्पन्नेतु
हरेर्गेहेकुलानांतुशतानाधिकं ॥ प्रतिमायाःप्रतिष्ठायांनरकाच्चकुलायुतं ॥ नयतेविष्णुलोकायसत्यंस
त्यंहिनारद ॥ प्रासादेचाद्भुतेविष्णोःष्वेनदीपेवसेन्मुने ॥ अन्यैःकृतेतुप्रासादेप्रतिमांस्थापयेत्तुयः
कल्पमेकंवरीमत्रविष्णुलोकेवलिप्रिय ॥ स्वयंकृतेहरेर्गेहेप्रतिमांस्थापयेत्तुयः ॥ कुलायुतंशतैर्यु
क्तोवसतेविष्णुसद्मनि ॥ हरस्यविष्णोर्भानोर्वाप्रासादेचापिनारद ॥ स्थापयित्वाहरेरर्चामखमराम
नवाप्नुयात् ॥ यावद्दिनानिलोकेस्मिन्स्थापिताप्रतिमाहरेः ॥ तावद्युगसहस्राणिरमतेब्रह्मणास
ह ॥ यस्यनाम्नाहरेरर्चाप्रयमेस्मिन्कलौयुगे ॥ तावद्युगसहस्राणिवसतेकृलंसमनि ॥ प्रयागेय
त्फलंप्रोक्तंमाघमासेचनारद ॥ गयायांपिंडदानेनतेनयत्क्षेविशेषतः ॥ कार्तिकेपुष्करेप्रोक्तंकुरु
क्षेत्रेरविग्रहे ॥ द्वारकायांतुवैशाखेप्रभासेचरविग्रहे ॥ विश्वेश्वरेशिवरात्रौक्षेत्रेचैवतुहारके ॥ पुः

260

॥ राम ॥
॥ ४५ ॥

ल्लतीर्थेतुरेवायांगंगासागरसंगमे॥ अश्वमेधादिभिर्यज्ञैर्वृतैर्वादक्षिणसंभवैः॥ कपिलाकोटिभिर्द
त्तैर्हेमभारशतैरपि॥ चांद्रायणशतैश्चैवकृच्छ्रैर्यत्फलमाप्नुयात्॥ प्रतिष्ठाप्यहरेरर्चांतत्फलसम
वाप्नुयात्॥ तस्मात्कलियुगेघोरेविशेषेणनरोत्तमैः॥ संस्थाप्यचहरेरर्चांपितृणांमुक्तिमिच्छता
कल्पान्तरोभविष्ये॥ विधानेनयथोक्तेनयोनेलिंगंप्ररोपयेत्॥ कल्पकोटिसहस्राणिरुद्रलोकेम
हीयते॥ भुक्त्वातुविमलान्भोगान्सर्वयज्ञतपोदानतीर्थदेवेषुयत्फलं॥ तत्फलंकोटिगुणितंस्था
प्यलिंगंसमाप्नुयात्॥ मातृजंपितृजंचैवयत्रचोद्वहतिस्त्रियं॥ कुलैकविंशमुत्तार्यरुद्रलोकेम
हीयते॥ भुक्त्वातुविमलान्भोगान्प्रलयेसमुपस्थिते॥ ज्ञानयोगंसमासाद्यतत्रैवचविमुच्यते॥ ॥
अग्निपुराणेईश्वरः॥ ॥वज्रेलिंगप्रतिष्ठाचप्रासादेभुक्तिमुक्तिदं॥ तांचरेत्सर्वदाभक्त्यादेवदेवे
ग्रहेसति॥ विनाचैत्रेणमाघादौप्रतिष्ठामासपंचके॥ गुरुशुक्रोदयेकार्याप्रथमेकरणत्रये॥ शु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्लपक्षेविशेषेणाक्लल्लेप्यापंचमंविरं ॥ चतुर्थीनवमीषष्ठीवर्ज्जयित्वाचतुर्द्दशी ॥ शोभनास्तिथयः
प्रोक्ताःयशोदः क्रूरवर्ज्जिताः ॥ शतभिषाधनेष्ठार्द्राश्रवुरोधोत्तरात्रयं ॥ रोहिणीश्रवणाश्वेनिस्थिरा
वस्थमहोदयाः ॥ लग्नंचसिंहकुंभानितुलास्त्रीवृषधन्विनां ॥ शस्तोजीवोनवर्गेषुसप्तस्थानेभस
र्वदा ॥ बुधःषट्सप्तसूर्येषुदिक्सप्तषड्विनास्थितः ॥ सप्तर्त्तुत्रिदशादिस्थःशशांकोबदलःसदा ॥ र
विर्दशत्रिषट्संस्थोराहुस्त्रिदशषट्सुच ॥ षट्त्रिस्थानगताःशस्तामंदागारककेतवः ॥ शुभाःसौ
म्याश्चपापाश्चसर्वेस्वकादशेस्थिताः ॥ केशरीवृषभःसिंहःस्थिराःस्युःसिद्धिसाधकाः ॥ हस्ताद्व
दशसोपानकुर्य्यान्मराडपमग्रतः ॥ चतुरस्त्रंचतुर्द्वारंस्नानार्थंतुनदर्शनः ॥ एकास्यांचतुरास्यावा
रोद्यांशातुत्तरेनथा ॥ हस्तेःसदशाहस्तीवामंडपोकर्करेथवा ॥ द्विहस्तोन्नस्याहव्याशेषःस्याकुंड
पाष्टकं ॥ वेदीचतुःकरामध्येकोणस्तंभैर्युसंयुता ॥ वेदीपादंतरंत्यक्त्वाकुंडानिनवपंचवा ॥ स

2.61

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वंवाशिवकाष्ठायांप्राच्यांवातत्पुरः परं ॥ रत्निमात्रंशतार्द्धंस्याद्धस्तेचारत्निमात्रकं॥ हस्तः सहस्र
होमः स्यात्त्रिगुणेतुद्विहस्तकं॥ लक्षेचतुःकरंकुंडंकोटिहोमेष्टहस्तकं॥ भगमग्नौतुखक्षेत्रंदक्षि
णस्त्वंचनैर्ऋते॥ षडस्रंवर्त्तुलंपद्मंसौम्येचाष्टास्रकंशिवे॥ तिर्य्यक्कूपाशसमंखातमूर्द्ध्निमेखलया
सह॥ नबहिर्मेखलास्निग्धावेदवह्नियमांगुले ॥ नासाग्रुपरियोनिः स्यान्मध्येश्वत्थदलाकृतिः
उच्छ्रायेनांगुलंतस्याविस्तारेगांगुलाष्टकं॥ पूर्वाग्निर्पाम्यकुंडानांयोनिः स्यादुत्तराननां॥ पूर्वान
नास्तुशेषाणामैशान्यान्यतरान्तयोः॥ प्लक्षोदुंबरकाश्वत्थवटजास्तोरणाः क्रमात्॥ शांतभूतपला
रोग्यपूर्वाद्यानामतः क्रमात्॥ इंद्रायुधोपमारक्ताकृष्णाधूम्राशशिप्रभा॥ शुक्लाभाहेमवर्णावपना
कास्फटिकोपमा॥ पूर्वादिवोध्वजारक्तांनीलाभान्त्वथनैर्ऋते॥ पंचहस्तास्तदर्द्धाश्चध्वजादीर्घा
श्चविस्तृता॥ हस्तैश्चदशकादंडाध्वजानांपंचहस्तकाः॥ वाल्मिकादंतिदंतायान्तथावृषभश्रृंगनः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पद्मखंडादग्न्यगाराज्ञोष्ठादपि चतुष्पथात् ॥ न्यग्रोधोदुंबराश्वत्थप्लक्षजंबूत्वगुद्भवं ॥ कषायपंच
कं ग्राह्यमाम्रं बिल्वं च फलाष्टकं ॥ तीर्थांभांसि सुगंधाश्च तथा सर्वौषधीजलं ॥ शस्तं पुष्पं फलं पंचर
त्नं गोश्रृंगवारि च ॥ स्नानायोपहरेन्यं चगव्यपंचामृतेन तथा ॥ पिष्टनिर्मितवस्त्रादिद्रव्यं निर्मार्ज्जे
नाय च ॥ सहस्रसुषिरं कुंभं मंगलाष्टकरोचनं ॥ शतमोषधिमूलानां विजयालक्ष्मणां विना ॥
262 अवलागुडूच्यतिवलासहदेवीशतावरि ॥ द्विषमुर्वचलाद्भिः स्नानेशोक्ताः पृथक्पृथक् ॥
रक्ष्यये त्रिलेह भोज्यं सप्तस्नानं च केवलं ॥ यवगोधूमबिल्वानां चूर्णानि च विरूक्षणे ॥ लेपनं
चसकर्पूरं स्नानार्थं कुंभखंडकान् ॥ खड्गागन्दूलिकायुग्मं सोपधानं सवस्त्रकं ॥ क्षतक्षौद्रयु
तं पात्रं कुर्यात्स्वर्णशलाकिकां ॥ वर्धं शंखं शिवकुंभं च लोकपालघटानपि ॥ वास्तुलक्ष्मीगणेशा
नां कलशानपरानपि ॥ धान्यपुंजकृताधारान्सर्वाश्च स्रग्विभूषितान् ॥ सहिरण्यपान्समाल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

स्नानार्थं पानीयपूरितान् ॥ पूर्णपात्रफलाधानपट्टवस्त्राण्यलक्षणात् ॥ वस्त्रैराछादयेत्कुंभानी
हारे जैरशर्षपान् ॥ विकिरार्थं तथा लाजान्ज्ञानखङ्गं च पूर्ववत् ॥ अपिधानं चरुस्थालीदर्वी रि
ति विनिर्मिता ॥ विष्टरांस्त्रिंशता दर्भैर्दलैर्वा हुतमाणकान् ॥ चतुरश्चतुरस्रपत्या लाशात्परिधी
नपि ॥ तैलपात्रं हविःपात्रं मर्घपात्रं पवित्रकं ॥ पंचविंशतिमानानि घंटाधूपप्रसूनकं ॥ पुष्पंप
त्रं गुग्गुलुं च घृतनदीपार्श्वधूपकं ॥ अक्षतानित्रिसूत्रीं च गव्यमाज्यं यवास्तिलाः ॥ कुशाः शांतो
त्रिमधुरं समिधो दशपर्विका ॥ बाहुमात्रं स्रुवे हस्तमर्कादिग्रहशांतये ॥ समिधोऽर्कपलाशाश्व
त्थाः खादिरापामार्गपिप्पलाः ॥ उदुंबरशमीदूर्वाकुशास्तथा शतमष्ट च ॥ तद्भावे यवतिला
गृहोपकरणं तथा ॥ कुंकुमं कज्जलं वासांसि हारकुंडलकंकणान् ॥ आचार्यान्यादहीनावक्र
त्विग्भ्योऽर्द्धं तु जापिनां ॥ वज्रार्ककान्तनीलाभनीलमुक्ताफलानि च ॥ पुष्पपद्मादिरागं च वै

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥त्र·का॥
॥४७॥

दूर्यैचाष्टरत्नकं। उशीरंमाधवीक्रांतारक्तचंदनकागुरुं॥ श्रीखंडंसाविकंकुष्टंशंखिनीत्यौष
धीगणाः॥ हेमेताम्रंवरयोवंगंत्रपुराजतकांस्यके॥ सीसकेत्यष्टलोहानिहरितालमनःशिला
गैरिकंहेमवाक्षीकंपारदोवंहिंगेरिकं॥ कंषारांभ्रमित्यष्टौधातवोब्रीहयस्तथा॥ गोधूमांस्ति
लान्माषान्मुग्नान्प्याहरेद्यवान्॥ नीवारान्श्यामकानेवंब्रीहयोप्यष्टकीर्त्तिताः॥ इत्याग्नेये
ध्यायः॥ ईश्वरउवाच॥ आचार्योमूर्त्तिपैर्विप्रैःसहगच्छेन्मखालयं॥ शांत्यादितोरणांस्त
त्रपूर्ववत्पूजयेत्क्रमात्॥ षट्त्रिशाक्रमादेषांशीरवायांद्वारपालकान्॥ शाचीनंदीमहाका
लौयाम्येस्कंगीविनायकौवारुणौचवृषस्कंदौदेवींचंडौतथोत्तरे॥ तच्छारवामूलमध्यस्थौप्रशां
तशिशिरौघपौ॥ पर्ज्जन्याशोकनामानौभूतसंजीवनाम्तौ॥ धनदश्रीप्रदौहौहोपूजयेदनु
पूर्वशः॥ स्वनामभिश्चतुर्थ्यंतैःप्रणावादिनमोन्तगैः॥ लोकग्रहवसुद्वास्थस्त्रचतीनाद्वयंच

263

॥राम॥
॥४७॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ये॥ भानुत्रयंत्रुगंवेदोविघ्नोलक्ष्मीपतिस्तथा॥ लोकाम्ब्लोकाख्यः॥ ग्रहाःसूर्यादयः॥ वसवोष्टकवा
दयोष्टौ॥ द्वारस्थाःपूर्वेनंदिमहाकालाविन्यादयः॥ नद्योगंगाद्याः॥ सूर्यत्रयं॥ त्रुगंकृतादि॥ वेद
ऋग्वेदादयः॥ विघ्नोगणेशः॥ लक्ष्मीःश्रीः॥ पतिर्विष्णुरित्यर्थः॥ इतिदेवमस्थीशास्त्रिंशुतिश्च
त्रिनेत्रोरगो॥ षड्भुजःशक्तिस्तथादंडंवज्रंपाशंध्वजंगदं॥ त्रिशूलंचक्रमंभोजंपताकास्त्वर्चयेत्क्रमात्
ॐहुंफट्वज्रायहुंफट्शक्तयेनमः॥ इत्यादिसै॥ कुमुदःकमलाक्षश्चपुंडरीकोथवामनः॥ इ
त्यादिमंत्रैः॥ हेतुकंत्रिपुरघ्नंचवक्यारव्यंमलजित्ककं॥ कालंकरालिनंषष्ठगेकांघ्रिंभीममष्ट
कं॥ तथैवपूजयेद्दिक्षुक्षेत्रपालानतुक्रमात्॥ पंचक्षित्यादितत्त्वानिसंयोज्यानतादिभिः यजे
त्॥ सदाशिवपदव्यापिमंडपंधाममंत्राकरं॥ पिंगलंशांतिसंयुक्तंतत्त्वदृष्ट्यावलोकयत्॥ दिव्यं
तरिक्षभूमीष्ठविघ्नांतुत्सार्यपूर्ववत्॥ उत्तिष्ठोत्पश्चिमद्वारेरक्षेपंचाराणिरक्षयेत्॥ उदक्षि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र. का॥ गाक्रमाकृष्यनिविष्टोनोदिदक्षिणो ॥ उत्तराभिमुखःकुर्याद्भूतशुद्धिंयथाऽपरा ॥ अंतर्यागंवि
॥४८॥ शेषार्घ्यमंत्रद्रव्याणिशोधनं ॥ कुर्वीतस्वात्मनःपूजायंजगन्धादिपूर्ववत् ॥ साधारंकलशंस्व
स्मिन्विशेषस्त्वदनंतरं ॥ विशेषार्घ्यशोचायनतत्त्वत्रयमनुक्रमात् ॥ ललाटस्तंषपात्रान्तंशिव
विद्यात्मकंपरं ॥ रुद्रंनारायणंब्रह्मदेवतंनिजसंचरैः ॥ ॐ ईश्म्रां ॥ मूर्त्तिस्तदीश्वरांस्तत्रपूर्व
वद्विनिवेशयेत् ॥ आत्मानंमन्त्रियेःसाङ्गैस्त्वग्वस्त्वमुंजणदिभिः ॥ भूषयित्वाशिवोस्मीऽ
264 तिध्यात्वावैयागमाचरेत् ॥ मंडपस्यतथैशान्यांवास्त्वादीन्पूर्ववद्यजेत् ॥ स्वदिक्षुकलशा
रुद्रान्लोकपालाननुक्रमात् ॥ वाहायुधादिसंयुक्तान्पूजयेद्विधिनायथा ॥ स्तंभमूले
षुकुंभेषुवेद्यांकुर्मादिकायजेत् ॥ दिक्षुकुंभेष्वनंतादीन्पूजयंस्तपिकेचन ॥ शिकुंताभ्याव ॥राम॥
येत्कुंभमथामयेदनुपूज्यच ॥ पूर्ववत्स्थापयेद्दक्षैकुंभंतदनुवर्द्धनं ॥ शिवंस्थिरासनंकुंभेशं ॥४८॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भाजैवश्चवासनं ॥ पूजयित्वायथापूर्वंस्थण्डिलेडुड्डवमुद्रया ॥ मंडलेभ्यर्च्यदेवेशंब्रजेदैवकुंडसंनिधौ ॥ कुं
डलाभिपुरस्कृत्यनिविष्टामूर्त्तिधारिणः ॥ गुरोरादेशतः कुर्युर्निजकुंडेभसंस्कृतिं ॥ जपेयुज्जा
पितोसंरव्यमस्त्वमन्येनसंहितां ॥ पठेयुर्ब्राह्मणाःशांतिस्वशाखावेदपारगाः ॥ श्रीसूक्तंपावमा
नंतुभैरवंवृषाकपिं ॥ ऋग्वेदीपूर्वदिग्भागेसर्वमेतत्समुच्चरेत् ॥ देवव्रतंचभारुंडंज्येष्ठमास(
रथंतरं ॥ पुरुषसूक्तमेतानिसामवेदीतुदक्षिणे ॥ रुद्रंपुरुषसूक्तंचश्लोकाध्यायंविशेषतः ॥
ब्राह्मणांचयजुर्वेदीपश्चिमायांसमुच्चरेत् ॥ नीलरुद्रंतथाथर्वीसूक्ष्मासूक्ष्मंतथैवच ॥ उत्तरेथ
र्वशीर्षंचमंत्रंरत्नुसमुच्चरेत् ॥ आचार्यश्चाग्निमुत्पाद्यप्रतिकुंडेप्रदापयेत् ॥ वह्नेःपूर्वादिदि
ग्भागात्पूर्वकुंडादितःक्रमात् ॥ धूपदीपचरूणांचददीनाग्निंसमुच्चरेत् ॥ पूर्ववद्विधिवमभ्यु
र्च्यशिवाग्नौमंत्रतर्पणं ॥ होमंकृत्वानुमंत्रतः पूर्वादित्वाष्टभावहां ॥ पूर्ववच्चरुकंकृत्वाप्रति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

265

कुंडं निवेदयेत्॥ यजमानालंकृतास्तु ब्रजेयुः स्नानमंडपं॥ तत्रपीठे निधायेशं नाडयित्वावगुंठयेत्॥ स्नाप
येत्पूजयित्वा तुन्दकाषायवारिणा॥ गोमूत्रैर्गोमयेनापि वारिणा चांतरांतरा॥ भस्मना गंधतोयेन फडं
न्तास्त्रेणवारिणा॥ धर्मजन्तेन संछाद्य पीतवर्णेन वाससा॥ संपूज्य सितपुष्पैस्तु नयेदुत्तरवेदिकां॥ तत्रद
त्तासनायां च शय्यायां सन्निवेश्य च॥ शलाकया सुवर्णस्य मध्वक्षणी शस्त्रवर्मणा॥ अंजयेद्रक्षयेत्स्व
ध्वाच्छास्त्रदृष्टेन कर्मणा॥ कृतकर्म्मा च शस्त्रेणालक्ष्यं शिल्पी समुत्किरेत्॥ रेखात्रयेण संवृद्धकारयेत्स्व
ष्टदेशगं॥ रत्नजे लक्षणोद्धारो न लोहे न सरिद्भवे॥ स्वरूपलक्षणं नेषां प्रभा रत्नेषु निर्म्मला॥ नदानोन्मी
लनं व्यक्ते सन्नीधानामलक्ष्यते॥ लक्षणोद्धाररेखा च लिख्यते मधुनाथवा॥ तत्तुंस्तु जयेन संपू
ज्य शिल्पितोषनिवृत्तये॥ अर्चयेत्ततो लिंगं स्नापयित्वा मृदादिभिः॥ शिल्पिनं तोषयित्वा तु दद्या
द्गां गुरवे ततः॥ लिंगं धूपादिभिः प्रार्च्य गाययेयुर्भर्तृगाः स्त्रियः॥ गुडलवणधान्याकदानेन विसृजेत्स्व

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ता: ॥ गुरुर्मूर्त्तिधरैः सार्द्धं हस्तवाद्यरावेन वा ॥ मृत्स्नागोमयगोमूत्रभस्मभिः सलिलांतरैः ॥ स्नापयेत्तं
चगव्येन पंचामृतपुरःसरः ॥ विरूक्षशाकषायैश्च सर्वौषधजलेन च ॥ शुभ्रपुष्पफलैः स्वर्णरत्नशृं
गसच्चोदकैः ॥ तथाधारासहस्रेण दिव्यौषधिजलेन च ॥ तीर्थोदकेन गांगेन चंदनेन च वारिणा ॥
क्षीरार्णान्नादिभिः कुंभैः शिवकुंभजलेन तु ॥ विकर्षणं विलेपं च सुगंधैश्चंदनादिभिः ॥ संपूज्य
बहुभिः पुष्पैर्वर्मणा रक्तवीरणौ ॥ बहुरूपेण नीराज्य रत्ननीलकपूर्वकं ॥ गीताद्यैर्जलडुग्धैश्च कु
शाद्यैरर्घसूचितैः ॥ द्रव्यैः कल्प्यादिभिस्तुष्टमर्चयेत्पुरुषाणातं ॥ समाचम्य हृदा देवं ब्रूयादुत्थीयतां
प्रभो ॥ देवं ब्रह्मरथेनैव क्षिपन्द्रव्याणि तेन येत् ॥ मंडपे पश्चिमद्वारे शय्यायां विनिवेशयेत् ॥ शक्त्या
दिमूर्त्तिपर्यंतं विन्यसेदासने शुभे ॥ पश्चिमे पिंडिकांतस्य न्यसेद् ब्रह्मशिलां तथा ॥ शस्त्रमस्त्रशतालं
बं निशाकं मंत्रवासनौ ॥ प्रकल्प्य शिवकोशे वदन्त्वा घ्रेहं हृदयेन तु ॥ उत्थाप्योक्तासने लिंगं शिरसा मंत्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र.का॥
॥५०॥
266

पूर्वकं ॥ समारोप्य न्यसेदस्मिन्तस्याधूपादि चंदने ॥ दद्याद्दीपं च संपूज्य नवावासो सिवर्मराग ॥ गन्धोपक्क
न्ननैवेद्यं हृदाद्यान्त्वशक्तितः ॥ घृतं क्षौद्रयुतं पात्रमर्घ्यं गायपदांनिके ॥ देशिकश्चस्थितस्तत्र षड्लिंग
नहसंचय ॥ शक्त्यादिभूमिपर्यंतसत्वाधिपतिसंयुतं ॥ विन्यस्य पुष्पमालाभिस्त्रिखंडं परिकल्पयेत्तत्
मायासादाख्यशक्यंतं तुर्यांशाख्याख्यावर्त्तनं ॥ तत्रान्त्याद्य चाध्यध्यक्षं शिवं स्पष्टिक्रमेण तु ॥ एकशः
प्रतिभागे च ब्रह्मविष्णुहराधिपान् ॥ विन्यस्य मूर्त्तिमूर्त्तीशान्पूर्वादिक्रमतो न्यसेत् ॥ क्ष्मानं क्रियजमा
नार्कजलवायु निशाकरात् ॥ आकाशं मूर्त्तिरूपांस्तान्न्यसेत्तदधिनायकान् ॥ शर्वं पशुपतिं चोग्रं रु
द्रं भवं महेश्वरं ॥ महादेवं च भीमं च मंत्रात्मदाचकाइमे ॥ नचपसः परासश्च हकारश्च त्रिमात्रकः ॥
प्रणावो हृदयान्तर्वा मूलमंत्रो धवा क्वचित् ॥ पंचदंडात्मके भागे मूर्त्तिः पंचाथवान्यसेत् ॥ पृथिवीज
लतेजांसि वायुमाकाशमेव च ॥ क्रमात्तदधिपान्देवं ब्रह्माणं धरणीधरं ॥ रुद्रमीशं ससाध्यं च सृष्टि

॥राम॥
॥५०॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

न्यासेन पूर्ववत् ॥ मुमुक्षोर्वा निवृत्याद्यास्त्वजानाद्यास्सदीश्वराः त्रितत्त्वं वाथ सर्वत्र न्यसेद्व्याप्यात्मका
रणां ॥ शुद्धे चात्मनि विद्यांशास्त्वनुलोकयनायकाः ॥ दृष्ट्वा मूर्त्तिपाश्चैव भोमिनो मंत्रनायकाः ॥ पं
चविंशत्तथैवाष्टौ पंचत्रीणि यथाक्रमं ॥ एषां तद्दिग्गीशानामिंद्रादीनां ततो यथा ॥ ॐ हां शक्तितत्त्वा
यनमः ॥ ॐ शक्तितत्त्वाधिपाय नमः इत्यादि ॥ ॐ हां सूक्ष्ममूर्त्त्यधिपाय शिवाय नमः ॥ ॐ हां पृथिवीमू
र्त्तिं० ॥ ॐ हां पृथिवीमूर्त्त्यधिपाय ब्रह्मणे नमः ॥ ॐ हां शिवतत्त्वाय रुद्राय नमः इत्यादि ॥ नाभिस्कंध
मुच्चार्य घंटानादविसर्पिणां ॥ ब्रह्मादिकारणात्यागोद्वादशांतसमाश्रितः ॥ मंत्रं वमनसामित्रं ध्या
यानंदरसोद्भूरं ॥ द्वादशांतात्समासीयति ॥ फलं व्यापकं शिवं ॥ अष्टत्रिंशत्कलोपेतं सहस्रकिरणो
ज्वलं ॥ सर्वशक्तिमयं सांगं ध्यात्वा लिंगे निवेशयेत् ॥ जीवन्यासे भवेद्देवं लिंगं सर्वार्थसाधकं ॥ पिंडि
कादिभु न्यासः प्रोच्यते सांप्रतं यथा ॥ पिंडिकाचक्रतत्स्नानां विलिप्तं चंदनादिभिः ॥ सद्वस्त्रैश्च स

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

माद्याधारंध्रेचंभ्रमलक्षरौ ॥ यवरान्तादिसंयुक्तो लिंगस्योत्तरतः स्थितः ॥ लिंगं वह्नौ च विन्यासं विधि
वत्संप्रपूजयेत् ॥ कृतस्नानादिसंस्कारेशान्त्यां तत्वषभं तथा ॥ प्रणवपूर्वं हंसं मध्ये च न्यासमेव च ॥
क्रियाशक्तियुतं पिंडीं शिलामाधाररूपिणीं ॥ भस्मदर्भतिलैः कुर्यान्न्यासादन्त्रितयं ततः ॥ रक्षायै
लोकपालांश्च सायुधान्याजयेद्बहिः ॥ ॐ ह्रूं ह्रूं क्रियाशक्तये नमः ॥ ॐ ह्रूं ह्रां सः महागौरीरुद्रजायै
स्वाहेति च पिंडिकायां तथा ॥ ॐ ह्रां आधारशक्तये नमः ॥ ॐ ब्रह्मायधारिकादीन्निमन्त्रयाज्यो(
क्त्वा चैव वलोत्कटा ॥ तथा धात्रीद्वयं चैव न्यसेद्यापंचनायिकाः ॥ क्षमाज्येष्ठाक्रियाज्ञानी पंचध्यात्वा
पवान्यसेत् ॥ क्रियाज्ञानी तथेज्ञातपूर्वज्ञानेषु मूर्त्तिषु ॥ उमामोहक्षमानित्यास्तुर्माया भया
ज्वरा ॥ पंचाघवानरामोहा घोरारा जिरज्वाज्वरा ॥ निस्त्रोथवा क्रियाज्ञानी तथा क्रियां विनाय
कों ॥ स्वात्मादित्रिषु तत्वेषु तीव्रमूर्त्तिषु विन्यसेत् ॥ अत्रापि पिंडिकाब्रह्मशिलादिषु यथादिति ॥

267

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गौर्य्यादिसंचरैरेवंपूर्ववच्चसमारभेत् ॥ एवंविधायविन्यासंगत्वाकुंडंनिकंततः ॥ कुंडमध्येमहेशानं
मेखलायांमहेश्वरीं ॥ क्रियाशक्तिंन्यसेन्नादमोष्ठेनविन्यसेत्ततः ॥ घृतस्थंडिलवह्नीशौर्नाडीसंधान
कंततः ॥ संपूज्यधारिकांशक्तिंकुंडेसंतर्प्यचक्रमात् ॥ तत्वतत्वेश्वरामूर्त्तिर्मूर्त्तीशांश्चघृतादिभिः ॥
शतेसहस्रंगर्भवापूर्णांपासहहोमयेत् ॥ तत्वतत्वेश्वरामूर्त्तिमूर्त्तीशांश्चकरेणुकात् ॥ तथासंतर्प्यसा
न्निध्येजुहुयुर्मूर्त्तिपाश्चपि ॥ ततोव्रतभिरन्यैश्चदेशकालानुरोधतः ॥ संतर्प्यशांतिकुंभस्थंप्रोक्षितं
कुशमूलतः ॥ लिंगमूलंचसंस्पृश्यजपेद्धोमसंख्यया ॥ सन्निधानेहृदाकुर्युर्वर्मणावावगुंठनं ॥ एवं
संशोध्यब्रह्मादिविघ्नंनादिविश्रुतये ॥ विधायपूर्ववत्संख्येहोमसंख्येजपादिकं ॥ कुशमध्याग्रयोगे
नलिंगमध्याग्रकंस्पृशेत् ॥ यथायथाचसंधानेनदितानीमिहोच्यते ॥ ॐ हां ॐ वां ॐ भूं हां वां क्ष्मां मू
र्त्तयेनमः ॥ ॐ हं हां वां चं ॐ वां रूं रूं वह्निमूर्त्तयेनमः ॥ एवंयजमानादिमूर्त्तिष्वपिसंध्येयं ॥ पंचमूर्त्तौ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्मके घ्येवं संधाने हृदयादिभिः ॥ मूलेन वीजवीजे वा तत्त्वत्रयात्मके ॥ शैलपिंडीहृषेषेवंप्रसाद
न्तेषु संचरेः ॥ भागभागविशुद्ध्यर्थं होमं कुर्याद्दशाधिकं ॥ पूजनादिदोषभिन्नो यः शिवेनाष्टाधिकं श
तं ॥ हुत्वाध्ययन्कृतं कर्म शिवश्रोत्रे निवेदयेत् ॥ स्नत्वसमर्पितं कर्म त्वदूक्तौ च मयाप्रभो ॥ ॐ न
मो भगवते तुभ्यं रुद्र रुद्र नमोस्तु ते ॥ विधिपूर्णमपूर्णं वास्वशक्त्यापूर्णमस्तु तं ॥ ॐ हंसां करिष्य
रयस्वाहा ॥ इति पिरिउकायां ॥ अथ लिंगे न्यसेज्ज्ञानं क्रियाख्यां पीठविग्रहे ॥ आधाररूपिणीं श
क्तिं न्यसेद्ब्रह्मशिलोपरि ॥ निरुद्ध सप्तरात्रं वा पंचरात्रं त्रिरात्रकं ॥ एकरात्रमथो वापि यथा सद्योधिवा
सनं ॥ विनाधिवासनं यागः कृतोपि न फलप्रदः ॥ स्वमंत्रैः प्रत्यहं देवमाहुतीनां शतं ॥ शिवकुंभा
दियज्ञांश्च दिग्वलिं च निवेदयेत् ॥ दीक्षान्तां च स्वसम्पर्च्य रात्रौ नियमपूर्वकं ॥ ॥ इत्यधिवासनं ॥
ईश्वरः ॥ प्रातर्नित्यविधिं कृत्वा द्वारपालं प्रपूजयेत् ॥ प्रविश्य प्राग्विधानेन देहशुद्ध्यादिमाचरेत् ॥

268

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दीक्षान्तंध्यससमभ्यर्च्यशिवकुंभविवर्द्धनी॥ अस्त्रमुष्टिकपालिंगंवह्निंसंतर्प्यचक्रमात्॥ शिवाज्ञा
तस्तंनीगच्छेत्वासादशास्त्रमुच्चरन्॥ तन्निष्ठाप्यक्षिपेद्दिग्वाकुंफडंतशराराहता॥ तमध्येस्थापयच्छि
वंवेधदोषविशंकया॥ तस्मात्तमध्यंपरित्यज्यपरार्द्धेनद्रवेनवा॥ किंचिदीशानमाश्रित्यशिलांमध्ये
न्यवेशयेत्॥ अथवामेनमंत्रेणशिवस्यासनरूपिणी॥ ॐ नमोव्यापिनिभगवतिस्थिरेचलेध्रु
वे॥ ॐ ह्रींलंह्रींस्वाहा॥ त्वमेवपरमाशक्तिस्त्वमेवासनधारिका॥ त्वयाशिवाज्ञयाशक्तेस्थातव्य
मिहसंततं॥ इत्युक्त्वाचसमभ्यर्च्यनिवध्याद्रोडमुद्रया॥ वज्रादीनिचतत्वानितथौशीरादिकौषधीः
लौहान्हेमादिकांस्यानिहरितालादिकांस्तथा॥ धान्यप्रभृतिसस्यानिपूर्वमुक्तान्यनुक्रमात्॥ प्रभा
मागत्ववीर्यशक्तिमनुक्रमात्॥ भावनात्मकचित्तस्थलोकपालेशसंचरैः॥ पूर्वादिषुचगर्भेषु
न्यसेदेकैकशः क्रमात्॥ हेमजंतारजंकूर्मंवृषंवाद्वारसन्मुखं॥ प्रक्षिपेन्मध्यगर्त्तेचपद्मामेरुं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वर्णाके॥ मधुकाज्यतसंयुक्तंमजाननसमन्वितं॥ पृथिवीराजतींताम्रींयवाहेमसमुद्भवां॥ सर्ववीजसु
वर्णाभ्यांसमायुक्तांविनिक्षिपेत्॥ स्वर्णजंराजतंवापिसर्वलोहसमुद्भवं॥ समुद्गकंशरायुक्तंपद्मना
भंनतोन्यसेत्॥ देवदेवस्यशक्त्यादिमूर्त्तिपर्यंतमासनं॥ प्रकल्प्यपायसेनाथलिप्ताज्यगुग्गुलुनाथवा
सूत्रैराछाद्यवस्त्रैरातनुत्रैरासरक्षितं॥ दिक्पालेभ्योवलिंदत्वासमाचांतोथदेशिकः॥ शिवे
नशिलास्तत्रसंगदोषनिवृत्तये॥ अस्त्रेणावाशनंसम्यग्जुहुयात्पूर्णयासह॥ एकैकाहुतिदानेनस
न्तर्प्यावास्तुदेवताः॥ समुत्थाप्यततोदेवमासनंमंगलादिभिः॥ गुरुर्देवागतोगच्छेन्मूर्त्तिपैःस्व
दिशिस्थितैः॥ अथचैवसमुत्थाप्यलिंगद्वारस्यसन्मुखं॥ तूर्यमंगलनिर्घोषैर्दूर्वाक्षतसमन्वि
तः॥ समुत्तिष्ठस्वदेवेत्युक्त्वामन्त्रपाठ्युपतंपठेत्॥ स्नपनीयपदेष्वात्रदेशिकोमूर्त्तिपैःसह॥ पंच(
स्थंधारयित्वानुविलिप्तंकुंकुमादिभिः॥ लयांतंमूलतुंवार्यशक्तिमुद्रेनिवेशयेत्॥ अर्द्धेनवा

269

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ष्टमांशेन सर्वस्याथ प्रवेशनं ॥ विधाय सीसकं चापि दीर्घाभिश्च समाहितं ॥ श्वभ्रं वालुकया पूर्य जप
स्थिरी भवेन्निच ॥ ततः हृद्गीशमंत्रेण पूरणं तं दक्षिणान्वितं ॥ सर्वस्थानेषु वक्रेषु वलिते स्फुटिते पि
वा ॥ जुहुयान्मूलमंत्रेण वहुरूपेण वासनं ॥ उक्तं न्यासविधिं लिंगे कुर्वन्नेवं न दोषभाक् ॥ गौरीमंत्रं ज
पं कृत्वा पृष्ठे वराडीं च विन्यसेत् ॥ संपूर्य पार्श्वसंधिं च वालुकवज्रलेपनः ॥ ततो मूर्तिधरैः सार्द्धं गुरुः
शानपरार्द्धतः ॥ संस्नाप्य कलशैरन्यैस्तद्वत्यं चामृतादिभिः ॥ विलिप्य चंदनाद्यैश्च संपूज्य जगदी
श्वरं ॥ उमामहेशमंत्राभ्यां नीस्वशोहिंगमुद्धय ॥ ततस्त्रिलिंगविन्यासं पत्नपादिपुरःसरं ॥ कृत्वा
मूर्तिनदीशानां गंगानां वा सरणाद्यथ ॥ ज्ञानलिंगे क्रियापीठे विन्यस्य स्नपयेत्ततः ॥ गंधैर्विलिप्य
संधूप्य व्यापिन्वेन शिवं न्यसेत् ॥ स्रग्धूपदीपनैवेद्यैर्हृदयेन फलानि च ॥ दत्वा घर्घं च जपं कृत्वा (
निवेद्य वरदे वके ॥ चंडार्कनारकं यावन्मंत्रेशे मूर्तिपैः सह ॥ स्वेच्छयैव न्त्वयानाथ स्थानमभिरे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥ मंदिरे॥ प्रासाद्येवंवहिर्गत्वाहृदावाहनावेनवा॥ संस्थाप्यवृषभंपश्चात्पूर्ववद्बलिमाचरेत्॥ स्नपना
॥५४॥ दिकेषनाशायनत्तोमृत्युजितार्चनं॥ शिवेनसशिवोमंत्राशांत्यर्थंपायसेनच॥ ज्ञानाज्ञानेकृतंय
च्चतन्मेरयमहाप्रभो॥ हिरण्यवस्त्रभूम्यादिगानवाद्यादिहेमवे॥ अविकेशायमङ्गलाशस्यासर्वं
निवेशयेत्॥ दानंमहोत्सवंकुर्यात्पश्चादिनचतुष्टयं॥ त्रिसंध्यंत्रिदिनंमंत्रीहोमयेन्मूर्त्तिपैःसह
220 चतुर्थेहनिपूर्णांचचरुकंबहुरूपिणा॥ निवेद्यसर्वकुंडेषुसंपातान्हनिशोभिते॥ निर्माल्यापन
यंकृत्वास्नापयित्वातुपूजयेत् पूजासामान्यलिंगेषुकार्यासाधारणाणुभिः॥ असाधारणलिं
गक्षमस्वेतिविसर्जनं॥ आवाहनमभिव्यक्तिविसर्गःशक्तिरूपता॥ प्रतिष्ठान्तेक्वचित्प्रोक्तं(
स्थिरात्वाहनिसन्नकः॥ स्थिरस्तथाप्रमेयश्चानादिबोधस्तथैवच॥ नित्योथसर्वगश्चैवविला ॥राम॥
सीत्वप्रस्वच॥ एतेगुणामहेशस्यसन्निधानापकीर्त्तिताः॥ ॐ नमःशिवायस्थिरोभवस्वा ॥५४॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इद्धति ॥ सनाथास्त्वनाथावानस्यानास्तीहनिष्कृतिरितिहृन्नारदीयस्तुदाहृते: ॥ उक्तंचैतन्त्रिस्थ
लीसेतोपितामहचरणौभ्रष्ठतुर्वर्गौरितिपूर्वोक्तवचनादिकेशवादिप्रतिष्ठायांभङ्गस्यविकल्पइ
तितुयुक्तंपश्यामः ॥ तत्वंतुस्त्रीशूद्रयोः शालग्रामेनतनेस्थापितदेवेचस्पर्शनिषेधः ॥ अन्यत्र
स्पर्शरहितापूजाकार्याः ॥ तदुक्तंवाराहे ॥ शालग्रामंनस्पृशेत्तुहीनवर्णोवसुंधरे ॥ स्त्रीशूद्रकरसंस्प
र्शोवज्रस्पर्शाधिकोमतः ॥ मोहाद्यः संस्पृशेच्छूद्रोयोषिद्वापिकदाचन ॥ सपतेन्नरकेघोरेयावदाभू
तसंप्लवं ॥ यदिभवेत्तस्यस्त्रीणांवापिवसुंधरे ॥ दूरादेवास्पृशन्पूजांकारयेत्तुसमाहितः ॥ प्रतिमा
दौतुननिषेधः ॥ सर्ववर्णैःसंपूज्याः प्रतिमाः सर्वदेवताः ॥ लिंगान्यपिचपूज्यानिमणिभिः कलि
तास्तथेतिवाराहोक्तेः ॥ अन्येतुस्पर्शमात्रेभङ्गस्यनिषेधः ॥ स्थापनंतुभवत्येवशूद्रादिस्थापितेचा
न्यस्यनत्याचैदोषः ॥ भङ्गस्यतुफलमस्त्येवेत्याहुः ॥ अन्येतु ॥ शालग्रामशिलांवापिचक्रांकितं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शिलां तथा ॥ ब्राह्मणाः पूजयेन्नित्यं क्षत्रियादिन पूजयेत् ॥ इति प्रयोगपारिजाते विष्णुधर्म्मो
क्तेः ॥ चत्वारो ब्राह्मणैः पूज्यास्त्रयो राजन्यजातिभिः ॥ वैश्यैर्द्वावेव संपूज्यो तथैकः शूद्रजातिभिः
इति स्कांदे पञ्चदक्षिणानां भवत्येव पूजेत्याहुः ॥ सर्वदा प्रासादप्रतिष्ठातडागोत्सर्गादौ शूद्रस्यो
रस्त्वेवाधिकारः ॥ अधिकारी भवेच्छूद्रः पूर्त्तधर्म्मे न वैदिके ॥ इति मोक्षधर्म्मे व्यासवचनादि
ति क् ॥ इति श्रीरामकृष्णभट्टात्मजकमलाकरभट्टकृते पूर्त्तकमलाकरे सप्रमाणाउ
पोद्घातः समाप्तः ॥ ॥ शुभमस्तु ॥

272

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

हेत्यातीनोक्रमः॥ एवमेतत्त्वसंपाद्यनिधायशिवकुंभवत्॥ कुंभद्वयंचतन्मध्यादेवकुंभंतुशांभ
वं॥ संस्थाप्यचद्वितीयंतुकर्त्तास्नानायधापयेत्॥ दत्त्वाबलिंसमाचम्यबहिर्गच्छेद्दिवाज्ञया॥ जग
तीवास्यतश्चंडमैशान्यांदिशिमंदिरे॥ वामगच्छस्तमारोनस्त्वपीठेवल्पितासने॥ पूर्ववन्न्यासहो(
मादिविधायध्यानपूर्वकं॥ संस्थाप्यविधिवत्यत्रब्रह्मांगैः पूजयेत्ततः॥ स्वंगानिपूर्ववन्मन्त्राभिर्ब्रल
रोत्त्वधुनायथा॥ सद्योजातायहुंफट्नमः॥ वामदेवायहुंफट्नमः॥ अघोरायहुंफट्नमः॥ एवं
तत्पुरुषायनमः वंटंडसमाकृतिः॥ भुक्तिमुक्तिप्रदंचैतत्स्वरालिंगमुदाहृतं॥ कर्कशेवारालिं
गेतुपुत्रदारक्षयोभवेत्॥ चिपिटेपूजितेतस्मिन्नटहभंगोभवेद्ध्रुवं॥ एकपार्श्वेक्षेधेतुपुत्रदारध
नक्षयः॥ शिरसिस्फुटितेवारोव्याधिर्नराणामेवच॥ छिद्रलिंगेर्चितेवारीविदेशगमनंभवेत्॥ लिं
गेचकर्णिकादृष्टापाधनोजायतेपुमान्॥ अर्च्चेस्यात्कापिलंलिंगंमुनीनांमोक्षकांक्षिणां॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लघुवाकपिलं स्थूलं गृहे नैवार्चयेत्क्वचित् ॥ तीक्ष्णाग्रं वक्रशीर्षं च त्र्यस्रं लिंगं विवर्जयेत् । अति
स्थूलं च निकृष्टं खण्डं स्फुटं घुनान्वितं ॥ गृहे विवर्जयेन्नाहक्कद्धिमोर्थिनो हितं ॥ पूजितव्यं गृहस्थे
न वर्णोन भ्रमरायमान् ॥ नत्न पीठमपीठं वा मन्त्रसंस्कारवर्जितं ॥ सिद्धिमुक्तिप्रदं वाणं सर्वप्र
सादपीठगं ॥ नत्वैव लिंगपुराणे ॥ षड्विधं लिंगमित्याहुर्द्रव्याणां च प्रभेदतः ॥ तेषु भेदाश्च तु पंच
चत्वारिंशदिति स्मृताः ॥ शिलाजं प्रथमं प्रोक्तं तद्वै साक्षाच्चतुर्विधं । द्वितीयं रत्नजं तत्र सप्तधा
मुनिसत्तमाः ॥ तृतीयं धातुजं लिंगमष्टधा परमेष्ठिनः ॥ धातुजं लोहजं लिंगं तच्च षोडशधोच्यते ॥
मृण्मयं पंचकं लिंगं द्विधा प्रोक्तं द्विजोत्तमाः ॥ × अवक्रुंठितं ॥ पायनमः ॥ ईशानाय ॥ जपं
निवेद्य संतर्प्य विज्ञाप्य नतिपूर्वकं ॥ देवं सन्निहितो यावत्तावत्त्वं सन्निधौ भव । न्यूनाधिकं च
यत्किंचित्कृतमज्ञानतोऽथवा ॥ तत्त्वप्रसादेन चंडेश न त्वं सर्वं तु विपूरय ॥ वाणलिंगे चले लो

272

॥ राम ॥
॥ ५५ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हेसिद्धलिंगेस्वयंभुवि ॥ प्रतिमासुचसर्वासुनवंह्योधिकृतोभवेत् ॥ अभ्यर्च्यलिंगंसम्पूज्यतंयजमानेहिभा
र्यया ॥ पूर्वस्थापितकुंभेनस्नापयेत्स्थापकः स्वयं ॥ स्थापकंयजमानोपिसंपूज्यचमहेशवत् ॥ विज्ञ
ज्ञाप्यंविनादद्यात्सोहिरण्यादिदक्षिणां ॥ मूर्त्तिपाशिल्पिनः प्राच्यादीनानाथांश्चभोजयेत् ॥ यद्द
त्वांभवान्नाथखेदितोभगवन्मया ॥ क्षमस्वनाथतत्सर्वंकारुण्यैकनिधेमम ॥ इतिविज्ञप्तियुक्ता
ययजमानायसद्गुरुः ॥ प्रतिष्ठायज्ञसंभारस्फुरत्ताकरसप्रभः ॥ कुशपुष्पाक्षतोपेतंप्रसाद्यपर
मेश्वरं ॥ ततोपिबलिभिर्भूतान्सन्निधायनिवेधयेत् ॥ स्थातव्यंभवतातावद्यावत्सन्निहितोहरः
गुरुवक्त्रादिसंयुक्तंगृहलीयाद्यज्ञमंडपं ॥ सर्वोपकरणांशिल्पीतथास्नपनमंडपं ॥ अन्येदेवादय
स्थाप्याः संत्यैरागमसंभवैः ॥ आदिवर्णस्यभेदात्तासुतत्रव्याप्तिभेदतः ॥ साध्यप्रभृत्यदेवाश्चस
रितोक्षपयस्तथा ॥ क्षेत्रजाकिन्नराद्याश्चपृथिवीतत्त्वमाश्रिताः ॥ स्थानंसरस्वतीलक्ष्मीनदी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लघुवाकपिलंस्थूलं गृहे नैवार्चयेत्क्वचित् ॥ तीक्ष्णाग्रं वक्रशीर्षं च त्र्यश्रं लिंगं विवर्ज्जयेत् । अति
स्थूलं चातिकृशं खलंभुग्नं व्रणनान्वितं ॥ गृही विवर्जयेन्नाहक्तृद्धिमोर्थिनोहितं ॥ पूजितं वंगृहस्थे
नवर्णानभ्रमरायमान् ॥ तत्सपीठमपीठं वा मन्त्रसंस्कारवर्ज्जितं ॥ सिद्धिमुक्तिप्रदं वाणां सर्वेषा
सादपीठगं ॥ तत्वैव लिंगपुराणे ॥ षड्विधं लिंगमित्याहुर्व्याणां चप्रभेदतः ॥ तेषु भेदाश्चतुर्युक्त
चत्वारिंशदितिस्मृताः ॥ शिलाजं प्रथमं प्रोक्तं तद्वै साक्षाच्चतुर्विधं ॥ द्वितीयं रत्नजं तत्र सप्तधा
मुनिसत्तमाः ॥ तृतीयं धातुजं लिंगमष्टधापरमेष्ठिनः ॥ धातुजं लोहजं लिंगं तच्च षोडशधोच्यते ॥
मृण्मयं पंचकं लिंगं द्विधा प्रोक्तं द्विजोत्तमाः ॥ ×अत्रत्रुटितं । पायनमः ॥ ईशानाय ॥ जपं
निवेद्य संतर्प्य विज्ञाप्य नतिपूर्वकं ॥ देवसन्निहितो यावत्तावत्त्वं सन्निधो भव । न्यूनाधिकं च
यत्किंचित्कृतमज्ञानतोथवा ॥ तत्प्रसादेन चंडेश तत्सर्वं त्वं विपूरय ॥ वाणालिंगे चलेलो

272

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हे सिद्धलिंगे स्वयंभुवि ॥ अनिमासु च सर्वासु नवं चेऽधिकृतो भवेत् ॥ अभ्यर्च्य लिंगं सम्पुनं यजमानेन हि भा
र्यया ॥ पूर्वस्थापितकुंभेन स्नापयेत्स्थापकः स्वयं ॥ स्थापकं यजमानोपि संपूज्य च महेशवत् ॥ वित्त
शाठ्यं विना दद्यात्सोहिरण्यादिदक्षिणां ॥ मूर्त्तिपाशिल्पिनः प्राच्यादीनानाथांश्च भोजयेत् ॥ यदद्य
त्वां भवान्नाथ रक्ष दिनो भगवन्मया ॥ क्षमस्व नाथ तत्सर्वं कारुण्यैकनिधे मम ॥ इति विज्ञप्तियुक्ता
य यजमानाय सद्गुरुः ॥ प्रतिष्ठायज्ञसंभारस्फुरत्ताकरसप्रभः ॥ कुशपुष्पाक्षतोपेतं प्रणाम्य पर
मेश्वरं ॥ ततोपि बलिभिर्मन्त्रान्सन्निधाय निवोधयेत् ॥ स्थातव्यं भवता तावद्यावत्सन्निहितो हरः
गुरुवक्त्रादिसंयुक्तं गत्वा यावद्यज्ञमंडपं ॥ सर्वोपकरणांशिल्पी तथा स्नपनमंडपं ॥ अन्ये देवादय
स्याप्याः संत्वेरागमसंभवैः ॥ स्यादिवर्णास्य भेवात्सासुतनं प्रव्याप्तिभेदतः ॥ साध्यप्रभृखदेवाश्च स
रितोत्क्षपयस्तथा ॥ क्षेत्रजा किन्नराद्याश्च पृथिवीतत्त्वमाश्रिताः ॥ स्थानं सरस्वती लक्ष्मीनदी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नामंभसिद्धचित्त । भुवनाधिपतीनां चरत्नानां यत्रव्यवस्थितिः ॥ नवेशगणमातॄणां यक्षेशग्रहरज
न्मनां ॥ अन्तर्धीभुद्धविद्यानं परंगणायनेस्तथा ॥ इष्टो मंत्रेण संस्कारो विधिवत्स्फाटिकादिषु ॥ किंतु
वलशिलारत्नप्रभृतेत्त्वधिवेशनं ॥ योजनपिंडिकायाश्च मनसा परिकल्पयेत् ॥ नदीसमुद्रलोकानां
स्थापनं पूर्ववन्मतं ॥ देहिकं म्रणमयं लिंगं पिष्टकादि च तत्क्षणात् ॥ कृत्वा संपूजयेत्कुंडं वा स्याशादि
विधानतः ॥ समागयतनो मंत्रीना मायं सन्निधायच ॥ तज्जले प्रक्षिपेल्लिंगं वत्सरात्कामदं भवेत्
विष्ण्वादिस्थापनं चैव रथसंगोसमाचरेत् ॥ ॥ इत्याग्नेये शिवप्रतिष्ठाविधिः ॥ ॥ अथलिंग
भेदः ॥ ॥ हेमाजौ लक्षणाकारौ डकालोत्तरे ॥ ॥ नर्मदा देविकायाश्च गंगायमुनयोस्तथा ॥ संनि
धापनदीनां च बाणलिंगानि षण्मुखः ॥ इंद्रादिपूजितान्यत्र तच्चिह्नैश्चिह्नितानि च ॥ तथा ॥ सदास
न्निहितस्तत्र शिवः सर्वार्थदायकः ॥ कृतप्रतिष्ठं तल्लिंगं बाणाख्येन शिवेन च ॥ पक्वजं वृष्कला

273

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कारंकुर्व्वन्मा:॥ षष्ठं तु क्षणिकं लिंगं सप्तधा मुनिसत्तमाः। क्षणिकं तात्कालिकं॥ तच्च गंधादिम
यं त्रिकालमेककालं वात्यर्च्यं जले क्षिप्यते॥ श्रीपदं सर्वजं लिंगं शिलाजं सर्वसिद्धिदं॥ धातुजं धन
जं साक्षाद्दारुजं भोगसिद्धिदं॥ मृण्मयं धान्यजं चैव क्षणिकं कर्मसिद्धिदं। शिलाजाद्युत्तमं प्रोक्तं म
ध्यमं च तथाधमं॥ बहुधा लिंगभेदास्तु नव धैवसमासतः॥ तथैव शिवशास्त्रे॥ रसलिंगेर्चिते वा
राह्नः लंकोटिगुणं स्मृतं॥ को गुणान् रसलिंगस्य वक्तुं शक्नोति मानवः॥ सिद्धयोरसलिंगे तु क्ष
णिना घाव्यसंस्थिताः। कालोत्तरे। लोहरत्नमयं लिंगं न्नहीणाच गृहे हितं॥ अंगुलात्तु विभस्त्यं
तं नोर्ध्वं नाधो विभूतये॥ स्तनत्स्वर्णरूप्यपरं॥ रत्नजे नियमो नास्ति यथालाभं प्रपूजयेत्॥ स्तनजुत्त
मरत्नपरं॥ शैलं वा दारुजं वापि स्वगृहे परिवर्ज्जयेत्॥ यमसंग्रहे॥ पृथक्पीठं सपीठं वा तत्स्यान्नो
र्ध्वं नवांगुलं तु महारत्नेन्वाहस्व स्तव। सिद्धये चदक्षन्नाथ ध्वरणाकाद्याप्रशस्यते॥ प्रभाति श्रयेन्यु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

274

नाधिकात्वपिनदोषस्यात् ॥ सुसंस्थानेप्रदीप्तेचेदाधिक्येपिनदोषभाक् ॥ सूक्ष्मेचैकोङ्गुलोयेनवली
यान्सर्वदोषजित् ॥ एकोङ्गुलोदीप्तिरूपः ॥ समस्तमणिजातीनांदीप्तिःसान्निध्यकारणं ॥ ज्योतिर्म
यत्वादीश्वरस्येत्यर्थः ॥ मानोन्मानप्रमाणादिनि ॥ नेष्यास्वनवाप्नुयै ॥ स्फाटिकेतत्रैवशैवागमे
उक्तं ॥ अङ्गुलादिभिन्नत्वंनपूजनीयंगृहेसता ॥ नवधीर्धपिसंस्थाप्यंनिर्मलंप्रभयोज्वले ॥ ल
क्षणासमुच्चये ॥ चललिङ्गंद्विधाकार्य्यंधातुरत्नमयंशुभं ॥ हेमादिचललिङ्गंस्यादङ्गुलादित्रिपं
चकं ॥ पञ्चदशाङ्गुलेश्वर्यर्थः ॥ क्षुद्ररत्नोत्पन्नमप्येवंस्वमानाद्वररत्नजं ॥ त्रिथ्यंनमयजातीनांन
पाराणांयावदिङ्कं ॥ वैडूर्यातामन्यथानःस्याद्धूजराणांवस्त्रगावधि ॥ त्रिथ्यंतंपंचदशाङ्गुलं ॥ इंद्रक्ष्म
तुर्दशः ॥ मन्त्वथवत्रयोदशः ॥ वस्रवोष्टौ ॥ अगासप्त ॥ नथा ॥ एकाङ्गुलादिपंचान्तमधमंचलमु
च्यते ॥ षडादिदशपर्यन्तंचललिङ्गंचमध्यमं ॥ एकादशाङ्गुलादिस्यात्क्रमात्पंचदशान्तिकं ॥ श्रे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ष्ठलिंगप्रमाणं तु श्रेष्ठाद्यंगुललक्षितं ॥ इच्छासिद्धिस्तु तेनो धर्मः सौभाग्यं च रिपुक्षयः ॥ आरोग्यं राज
सौख्यं च न पस्त्रीजनवल्लभः ॥ धैर्यं च स्त्रीजनाप्तिश्च लिंगादेकांगुलादितः ॥ चललिंगेऽङ्गवेत्ता यं
साधकानां कचिन्मते ॥ अंगुलामानभेदं तं विद्यात्यं च दशैव तु ॥ वचनग्रहणोत्सर्गलिंगप्रगमने
श्वराः ॥ वाक्यानि पादगुह्यांघ्रिमानाद्याहंकृतीश्वराः ॥ प्रकृतीशश्च पुंसी तो मध्ये च दशपंच च ॥ ई
श्वरोनंतरुद्रौ च श्रीकंठस्त्रिशिखस्त्विदृक् ॥ विद्येश्वरपतिः श्रस्त्रागरुत्मान्सकलोकलाः ॥ माया
योगेश्वरश्चाथ दशपंचत्रिमानि तु ॥ भूत्राद्यंगुलपर्यंतं शास्त्रवेत्तैः सुपरिक्षितं ॥ महारत्नं महाम
ल्यं गुराण्यं योजयेत्सदा ॥ तस्यार्चनाज्जपः शांतिरारोग्यं विपुलाश्रियः ॥ सत्यव्रतापो यशश्चायु
र्भवेयं भूपते श्विरं ॥ महारत्नान्महासिद्धिः शुभाश्च गुणाः प्रजायते ॥ नीलपीतसितं चापि शस्तं र
त्नमनिर्मितं ॥ कालोत्तरे ॥ गंधपुष्पमयं लिंगं तथान्नादिविनिर्मितं ॥ भस्मगोमयजं वाथ गुडा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥श्र·का॥ त्नादिविनिर्मितं ॥ सर्वकामप्रदं पुंसां लिंगं तत्कालितं मतं ॥ लक्षयासमुच्चये ॥ रैत्तिकं व्यंगुलं याव
॥५८॥ त्नाई गंधमवादिकं ॥ पंचांगुलं च पैष्टान्नं फलं जं स्वप्रमाणतः ॥ गांधसौभाग्यपदं लिंगं पौष्पं मु
क्तिप्रदायकं ॥ एकादशान्मैहिकान्यत्र प्रोच्यन्ते सिद्धिमिच्छतां ॥ प्रभामानप्रदं शार्ङ्ग सैन्धवं नागदं तज्ज
कुर्मकीकजसंजातं तन्त्रं नेपाता लसिद्धिदं ॥ अशिमादिप्रदानी स्युरत्नान्यन्यद्यर्थतः सदा ॥ पैष्टान्नप्र
प्रकाराशिसमुद्भीयपृकानितु ॥ शालिपिष्टोद्भवं पुष्ट्यै पाष्टिकं पुष्टिवर्द्धनं ॥ गोधूमं चाथ रोगघ्नं
225
यवजं बलसौख्यदं ॥ रिपुभेदकरं मौद्गं सौदं स्यान्माषसंभवं ॥ तैलं पुष्टिकरं चायं सिद्धार्थं भयना
शनं ॥ सुखकृन्नवनीतं तु गोमयं रोगनाशनं ॥ अन्नमायुःप्रदं ज्ञेयं गोडं श्रीति विवर्द्धनं ॥ नानाफ ॥राम॥
लोद्भवं लिंगं नानाकामप्रदायकं ॥ गुडादृष्टी कर्णं भूरि सौभाग्याय च लावणं ॥ उच्चाटने तु यामारव्यं ॥५८॥
मौलं शत्रुक्षयावहं ॥ वंशांकुरसमुद्भूतं वंशवृद्धिप्रदं भवेत् ॥ भस्म्नो भकरं पो रं रामरं चो गन्सकारकं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शत्रुमस्तुघदेसार्ज्जं सौकमाकर्षणंमतं ॥ मत्विकोद्भवमिष्टार्थं नलदास्सर्वसंपदः॥ गंधादिपिष्टजाना-
निनस्थिराणिचलानिवै ॥ तार्चनत्कालंचसंपूज्य विसर्ज्जेत्तानिकेक्षिपेत् ॥ हेमाद्रैजानरत्नावल्यां ॥ ता-
त्कालिकंदरिद्रश्च कृत्वाभक्त्यासमर्चयेत् ॥ पूज्यंगंधमयंलिंगंत्रिकालंस्वसुखावधि ॥ चंद्रेणाचंदनं-
नाथकुंकुमेनसुगंधिना ॥ चतुः समेनवाकार्यं लघुनाकेवलेनच ॥ चंद्रः कर्पूरः ॥ चतुःसमंमृगांको-
गारुडे ॥ कस्तूरिकायाद्वौभागौचत्वारश्चंदनस्यतु ॥ कुंकुमस्यत्रयश्चैवशशिनाश्चचतुः समंमि-
ति ॥ लघुरगुरुः ॥ सर्वंवैगंधलिंगंतुकृत्वासंपूज्यभक्तितः ॥ प्रयातिशिवसायुज्यंबंधुभिः सहितो-
नरः ॥ अथवागुग्गुलूत्थंतुकार्यंलिंगंसुशोभनं ॥ लाक्षाकुंदुरसंमिश्रंस्थिरंचातिप्रकल्पयेत् अं-
गुलद्वारहस्तैश्चप्रतिमांचाथकल्पयेत् ॥ अनंतैश्वर्यसंप्राप्यशिवेपश्चाल्लयंव्रजेत् ॥ अथपंचा-
न्नजंलिंगंकलानोद्वादशांगुलं ॥ प्राप्नोत्यैश्वर्यममलंमोक्षमक्षयमेवच ॥ कल्पफलमयंलिंगं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥शि·क॥ ॥५९॥ रूपगंधसमन्वितं ॥ नवखंडधरां भुक्त्वा गणेशाधिपतिर्भवेत् ॥ रजोभिर्निर्मितं लिंगं यः पूजयति भ
क्तितः ॥ विद्याधरपदं प्राप्य पश्चाच्छिवसमो भवेत् ॥ मुमुक्षुस्तु सितं लिंगं पूजयच्छिवतां व्रजेत्
श्रीकामो गोशकृल्लिंगमहन्यहनि पूजयेत् ॥ स्वस्थे न कापिले नैव गोमयेन प्रकल्पयेत् ॥ स्वस्थे
न भूमावपतितेन ॥ कार्यं पिष्टमयं लिंगं यवगोधूमशालिजं ॥ श्रीकामः पुष्टिकामश्च पुत्रकामस्त
दर्चयेत् ॥ सितखंडमयं लिंगं तालत्रिकटुकान्वितं ॥ तालं हरितालं ॥ गव्यघृतमयं लिंगं संपू
276
ज्य बुद्धिवर्द्धनं ॥ भूतये वस्त्रलिंगं तु दुग्धघ्नसार्पिषं शिवं ॥ अथ धातुजानि ॥ हेमाद्रौ मयसंग्रहे ॥
हेमं ताराकूटमभवं पैत्तलं कांस्यमेव वा ॥ कार्ष्णायसं वा शत्रुघ्नं यास्य लिंगोक्तलक्षणं ॥ त्रियापुष्पं ना ॥राम॥
गजं वा तं नवैवार्थं तथाविधं ॥ तारसौम्यं ॥ रूप्यं नागं ॥ त्रियापुष्परंगं ॥ नागजं सीसजं ॥ तत्रैवा ॥५९॥
र्थे शत्रुनाशनं ॥ तथाविधं यास्य लिंगोक्तलक्षणं ॥ आहिलोहजमन्यच्च मात्रगुल्यकसाधने

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हेमरजतताम्राणि ॥ व्याहि लोहानि ॥ अन्यस्त्वं च लोहनं ॥ तथा ॥ त्रपुसीसादनेलोहं भूतये कांचनेप
रं ॥ लक्षणसमुच्चये ॥ स्थिरलक्ष्मीप्रदं हैमं राजतं चैव राजभूत ॥ प्रजावृद्धिकरं ताम्रं चांगमायुः प्रवर्द्ध
नं ॥ विद्वेषकारकं कांस्यं रीतिजं शत्रुनाशनं ॥ रीतिजं पित्तलमयं ॥ रोगदं सैसकं शत्रोरायसं रिपुना
शनं ॥ अष्टलोहमयं लिंगं कुष्टरोगक्षयावहं ॥ त्रिलोहसंभवं लिंगं मंत्रध्यानप्रसिद्धिदं ॥ कालो
त्तरे ॥ महाभूतिप्रदं हैमं ताराजं भूतिवर्द्धनं ॥ आरकूटं तथा कांस्यं शुल्वं सामान्यमुक्तिदं ॥ आरकूटं
पित्तलं ॥ शुल्वं ताम्रं त्रपुसीसायसं लिंगं शत्रूणां नाशने हितं ॥ तथा ॥ कीर्तिदं कांस्यजं लिंगं ता
रजं पुत्रवर्द्धनं ॥ पैत्तलं भुक्तिमुक्त्यर्थं मिश्रजं सर्वसिद्धिदं ॥ कल्पतरौ भविष्ये ॥ सौवर्णं राजतं ता
म्रं वज्रं वैडूर्यमेव वा ॥ यथोक्तानि नात्र कालो विधीयते ॥ धातुनाथेन यल्लिंगं कार्यं भक्तिपराय
णाः ॥ तस्य तेनैव योज्या तु पीठिका शुभलक्षणा ॥ अथ रत्नलिंगानि ॥ हेमाद्रौ मत्स्यसंग्रहे ॥ सर्वरत्न

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

277

भवंश्रेष्ठं तत्र वज्रमरिष्ठदे ॥ पद्मरागं महाभक्त्यै सौभाग्याय च मौक्तिकं ॥ पुष्यमलमहानीलज्यो
तीरसमुद्भवं ॥ यशसे कुलसंतत्यै तेजसे सूर्यकांतजं ॥ चंद्रप्रियेमृत्युजिते स्फाटिकं सर्वकाम
दं ॥ अलाईमणिजाढ्यक्षयाय मौलिकं तथा ॥ यत्संनिधानाच्छूलरोगनाशः शूलपाणिः ॥ सा
संकं सस्य निष्पन्नो भोजंगं दिव्यसिद्धिदं ॥ श्रेष्ठं तारकतैलिंगं मारोग्याहिजवेत्तसां ॥ आरोग्यैश्व
हितं वेत्तोयैः स्वारोग्यकामा इत्यर्थः ॥ वैकृतं नम्रमहावत्रैरक्षाय स्कांतजं हितं ॥ क्षुद्रसिद्धिप्रत
त्संवं विज्ञेयं जानिसंस्कृतं ॥ तन्मंत्रे निक्षुद्रसिद्धिकरमंत्रजानि प्रतिष्ठितं ॥ गुणाढ्यं स्वफलवि
प्राः पराखमणिजानि च ॥ वैज्यीदिच ॥ एथकूपीठं सपीठं वा नत्स्यान्तो ग्रंनवांगुलात् ॥ स्निग्ध
येवहरान्नाथ भ्रूरणाच्चायशस्यते ॥ संसस्थानेषदाभं चेदाधिक्ये तिनदोषकृत् ॥ सूक्ष्मं चैको
गुणोपेतं वलियान्सर्वजित् ॥ ममस्तमणिजानी तांश्चीप्तिः सान्निध्यकारणां ॥ मातान्मानषमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रामादिनेभुयास्यं नवावुधैः ॥ लक्षणासमुच्चये ॥ आयुष्यं हीरजं ज्ञेयं रोगहन्मौक्तिकोद्भवं ॥ सुखकृ
त्पुष्परागोत्थं वैडूर्यं शत्रुदर्पहृत् ॥ पद्मरागं च लक्ष्मीदं मैन्द्रनीलं यशःप्रदं ॥ लिंगमारकतं पुष्ट्यै
स्फाटिकं सर्वकामदं ॥ वैडूर्यं वज्रपं कामार्थं कार्ये तन्त्रमभित्रहृत् ॥ पुलकोत्थं तु विद्याकृद्राजा
वर्त्तमरानिहृत ॥ विद्वेषकारकं नीलोत्थं सारव्यं सौख्यप्रदायकं ॥ विविधं रत्नजं लिंगं निर्मितं चा
प्यनिर्मितं ॥ कारुभिर्घटितं यच्च तल्लिंगं निर्मितं स्मृतं ॥ स्वभावोत्थं विशुद्धं यच्च तत्तच्चाप्यनि
र्मितं ॥ तत्पूज्यं राजभिर्यत्नाद्भक्तिमुक्त्यर्थिभिः सदा ॥ त्यजेच्छिंवान्वितं रौद्रं सव्यंगं चिपिटं कृतं
उर्ध्वाधोवदरे दीर्घमधः स्थूलं च निःफलं ॥ मिश्रवर्णं तिथा व्यंगं खंडं देवोपकुर्कुकं ॥ सच्छिद्रं स्फु
टितं भग्नं शङ्ख्यान्वितं पुरोज्झितं ॥ तिर्यग्वाधः कृतं यच्च हीनं मध्ये विवर्जयेत् ॥ तिथितस्य भविष्ये
स्वर्णस्त्रगोशकृत्पिष्टताम्रकांस्यमयं तथा ॥ कृत्वा लिंगं सकृत्पूज्य वसेत्कल्पायुतं दिवं ॥ चार्क्षवि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्त्वप्रदं लिंगं स्फाटिकं सर्वकामदं ॥ कृत्वा पूजय विप्रेंद्र लक्ष्यसे वांछितं फलं ॥ तत्रैव कालकौमुद्या
स्कांदे ॥ अक्षादल्पपरिमाणं न लिंगं कुर्वीत चिन्नरः ॥ कुर्वीतांगुलतो ह्रस्वं नकदाचिन्समाचरेत् ॥ अ
क्षोः शीनि गुंजाः ॥ गुंजाः पंचाल्पमाषकः ॥ तेषोडशाक्षः कर्षोस्त्रीत्यमरकोशात् ॥ प्रयोगपारि
जाते क्रियासारे ॥ नवाष्टसप्तांगुलिकं लिंगं श्रेष्ठमिहोच्यते ॥ षट्पंचकचतुर्मानं मध्यमं त्रिवि
धं स्मृतं ॥ त्रिद्व्येकांगुलमानं यत्त्रिविधं तत्कनीयसं ॥ एवं नवविधं प्रोक्तं चरलिंगं यथाक्रमं
अथ पंचसूत्रीनिर्णयः ॥ ॥गौतमीतंत्रे ॥ लिंगमस्तकविस्तारो लिंगोच्छ्रायसमो मतः ॥ परि
धिस्तत्त्रिगुणितस्तद्वत्पीठं व्यवस्थितं ॥ प्रणालिकां तथैवस्यात्पंचसूत्रविनिर्णयः ॥ स्वतंत्रे दं
तत्वं ॥ लिंगमस्तकविस्तारं लिंगोच्चतासमं कृत्वा तत्त्रिगुणस्तत्र वेष्टनार्ह लिंगस्योत्यं कृत्वा तत्
त्समं तत्त्रं चतुरस्रं वा पीठविस्तारमथ धोर्ध्वं च कुर्यात् ॥ पीठे च नाहलिंगोच्चता द्विगुणा ॥ पी

278

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ठमध्ये लिंगाद्विगुणास्थूलं पीठोच्चतात्तृतीयांशेन कंठं कृत्वा तस्योर्ध्वमधश्च समवृत्तद्वयं त्रयं वा कृत्वा
लिंगविस्तारषष्ठांशेन पीठे परिवास्यमेखलां कृत्वा तदंतः संलग्नतत्समं खातं कृत्वा पीठबहिर्लिं
गसमदीर्घा वा मूले दैर्घ्यसमविस्तारा मध्ये तदर्द्धविस्तारां तृतीयांशेन मध्ये खातां पीठवत्समेखला
प्रणालिकां कुर्यादिति ॥ अत्र मूले सिद्धान्तशेखरे ज्ञेयं ॥ ॥ अथ शालग्रामाः ॥ ॥ हेमाद्रौ लक्षणका
ण्डे पाद्मे ॥ द्वारद्धौवशिला: पुराणा: शालग्रामसमुद्भवा: ॥ योर्चयेद्वैष्णवो नित्यं तस्य पुण्यं निबोध मे
कोटिलिंगसहस्रैस्तु पूजितैर्जाह्नवीतटे ॥ काशीवासो युगान्यष्टौ दिनेनैकेन तद्भवेत् ॥ तथा ॥ शाल
ग्रामशिलाग्रे तु यः श्राद्धं कुरुते नरः ॥ शतब्रह्मान्तिकं कालं तृप्ताः स्युः पितरो दिवि ॥ व्यासः ॥ सू
र्यचंद्रग्रहे प्राप्ते यत्किंचित्क्रियते नरैः ॥ तीर्थकोटिगुणं प्रोक्तं शालग्रामशिलाग्रतः ॥ तथा ॥ यो
दद्याति शिलां विष्णोः शालग्रामसमुद्भवां ॥ वैष्णवो विष्णुभक्ताय तेनेष्टं क्रतुभिः शतैः ॥ शाल

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ग्रामं शिलादानं कृतं येन नराधिप ॥ स्वर्गे मर्त्ये च पाताले पूज्यते वै स पार्थिव ॥ निवेद्य राजते पीठे
पूज्यकस्तु मैः शुभैः ॥ सुवर्णदक्षिणायुक्तं दत्वा संतुं जयेन्नरः ॥ मंत्रस्तु ॥ महाकोशनिवासेन वक्रा
चैरुपशोभितं ॥ अस्यदेवप्रदानात्तु मम संतु मनोरथा ॥ तथा ॥ शालग्रामोद्भवं दृष्ट्वा न्यस्तं स्यात् द्विज
नाधिप ॥ नवीक्षितं तु शक्रं वंति सर्वे नं यमकिंकराः ॥ शालग्रामशिला यत्र यत्र द्वारवती शिला
उभयोः संगमो यत्र मुक्तिस्तत्र न संशयः ॥ नवमुखलक्षणां हेमाद्रौ पुराणसंग्रहे ॥ तत्र स्कान्दे सोमा
गतु मंवक्रलक्षणं ॥ तत्र श्रीः उत्पन्नं तिष्ठेत्तस्य दासं पत्न्या विशेत् ॥ लांछनेन विनायाध्या स्यात् ईश स्तानुसा
स्मृता ॥ चक्रं वा केवलं यत्र पद्मं वाप्यथवा गदां ॥ लांछनं च वनमाला वा हरिलक्ष्मास हस्थितः ॥ अयो
गपारिजाते यामे ॥ तत्राप्यामलकी तुल्या पूज्या सूक्ष्मैव या भवेत् ॥ यथा यथा शिला सूक्ष्मा तथा
स्यात्तु महत्फला ॥ तथा ॥ यवमात्रं तु गर्तं स्यात् यवार्धं लिंगमुच्यते ॥ शिवनाभिरिति ख्यातस्त्रिषु

279

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लोकेषु दुर्लभः ॥ तत्रैव ॥ शालग्राममयी भूत्वा संस्थिता यत्र कुत्रचित् ॥ वाराणस्यां यवाधिक्यं समन्ता
द्योजनत्रयं ॥ योऽन्तस्तस्मीपे तु मृतो वा नीयते न्तिकं ॥ सर्वो मोक्षमवाप्नोति सत्यं सत्यं च नान्यथा
तत्रैव ॥ चक्रांके निष्ठुतं पूज्यं नैकं चक्रांकमर्चयेत् ॥ चक्रांकमिष्टु नासार्द्धं शालग्राममपूजयेत् ॥ वा
राहे ॥ म्लेछदेशेष्वपि वा पि चक्रांको यत्र तिष्ठति ॥ योजनानां तथा त्रीणि मम क्षेत्रं वसुंधरे ॥ तत्रै
व शालग्रामप्रक्रम्य ॥ क्रयक्रीता परिसेया मध्यमा याचिता धमा ॥ तत्रैव ॥ स्वर्वलक्षणसंपन्ना या
रंपर्यसमागता ॥ उत्तमा सा तु विज्ञेया गुरुदत्तापितत्समा ॥ तत्रैव वाराहपाद्मयोः ॥ गृहे लिंगद्वयं
नार्च्यं शालग्रामद्वयं तथा ॥ द्वे चक्रे द्वारकायास्तु नार्चे त्सूर्यद्वयं तथा ॥ शक्तित्रयं तथा नार्च्यं गणेश
त्रयमेव च ॥ द्वौ शंखौ नार्चयेच्चैव भग्नां च प्रतिमां तथा ॥ नार्चयेच्च तथा मत्स्यकूर्मादि द्वादशकं तथा
गृहे पि दग्धा भग्नाश्च नार्च्याः पूज्या वसुंधरे ॥ एता सां पूजनान्नित्यमुद्वेगं प्राप्नुयाद्गृही ॥ शालग्रामा:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र·का॥
॥६३॥

280

समाःपूज्याःसमेषुद्विनयेनहि ॥ विषमानैवपूज्यास्तुविषमेष्वेकस्यवहि ॥ शालग्रामशिलाभग्नापूजनी
यासचक्रिया ॥ नरसिंहपुराणे ॥ स्नपयेद्धृदयेस्यस्थंडिलेप्रतिमासुच ॥ षट्क्षेत्रेषुहरेःसम्यक्पू
जनंमुनिभिःस्मृतं ॥ स्थंडिलपरिस्कृतानाम् ॥ प्रतिमासुप्रगुप्तासुस्वप्नविधासु ॥ पष्ठीसुपलक्ष
णां ॥ वाराहेकुंडलेस्थेचमेकक्षित्पदेकक्षिद्धमानचः ॥ पूजयेद्यदिवाचक्रेमननेजोसमंभवेत् ॥ च
क्रेशालग्रामचक्रे ॥ तथा ॥ पद्मेसंपूजनंशालंशालंचैवाथस्थंडिले ॥ सर्वत्रसंप्रतिष्ठासिपूज्यमान
स्त्वहंततः ॥ पाद्मे ॥ कृत्वाताम्रमयेपात्रेयोर्चयेन्मधुसूदनं ॥ फलमाप्नोतिपूजायाःप्रत्यहंशतवा
र्षिकं ॥ हविषाग्नौजलेपुष्पैर्ध्यानेनरविमंडले ॥ ध्यानेनहृदयेचैवद्रव्यैर्गंधाद्यैःस्थंडिलादिषु ॥ भाग
वते ॥ सूर्येतुविद्ययाचयाहविषाग्नौयजेनमां ॥ अन्नेनैवविप्राग्नौगोष्ठेगवयसादिना ॥ वैष्णवे
वंधुसत्कृत्वाहृदयेध्याननिष्ठया ॥ वायौमुख्यधियापूज्यस्तोयेतोयपुरस्कृतैः ॥ स्थंडिलेमंत्रहृद्

॥राम॥
॥६३॥

येभोगैरात्मानमात्मनि ॥ क्षेत्रज्ञं सर्वभूतेषु समत्वेन यजेत मां ॥ गारुडे ॥ मनोह्यनिर्धारणास्यात्समा
धिर्ब्रह्मशिलास्थितिः ॥ अमूर्त्तेच स्थिरानस्यात्ततो मूर्त्तिं विचिंतयेत् ॥ चतुर्विंशतिमूर्त्तिः स शालग्रा
मशिलास्थितिः ॥ द्वारकादिशिलासंस्थो ध्येयः पूज्योथवा हरिः ॥ मनसामीप्सितं प्राप्य देवो वैमा
निको भवेत् ॥ पाद्मे ॥ अप्स्वग्नौ हृदये सूर्ये स्थंडिले प्रतिमासु च । शालग्रामे च चक्रांके षट्सु सुजासु
देवता ॥ पूजयेद्द्विजिशेषः ॥ ॥ लिंगपुराणे ॥ ॥ कामाशक्तोपि यो नित्यं भक्तिभावविवर्जितः
शालग्रामशिलापुत्रपूजयेत्सोन्यतो भवेत् ॥ कामाशक्तोपिकुर्वोपि शालग्रामशिलार्चनं ॥ भ
क्त्यावा यदि वाभक्त्या प्राकृत्वा मुक्तिमवाप्नुयात् ॥ लिंगकोटिसहस्रेसु पूजितैर्यत्फलं लभेत् ॥ तत्फ
लं कोटिगुणितं शालग्रामशिलार्चने ॥ द्वादशैव शिलायावै शालग्रामशिलोद्भवाः ॥ अर्चयेद्वै
ष्णवो नित्यं तस्य पुण्यं निबोध मे ॥ कोटिलिंगसहस्रेसु पूजितं जाह्नवीतटे ॥ काशीवसेद्युगान्य

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥ ष्टोदिनेनैकेन तद्भवेत्॥ ततोपि बहीरर्च्चयन्ति शालग्रामशिलास्तु यः॥ नहिब्रह्मादयोदेवाः संख्याज्ञा
॥६४॥ तंनितत्फले॥ शालग्रामशिलाग्रेतु ये कुर्वन्ति ममार्चनं॥ तत्रदानंचहोमंचसर्वंकोटिगुणंभवेत्॥
शालग्रामसमीपेतुक्रोशमात्रंसमंततः॥ कीटकोपिमृतोयातिवैकुंठभवनंनरः॥ तत्रैव॥ शाल
ग्रामशिलाचक्रंयोदद्याद्दानमुत्तमं॥ भूचक्रंतेनदत्तंस्यात्सशैलवनकाननं॥ शालग्रामशिला
281 ग्रेतुयःश्राद्धंक्रियतेनृभिः॥ भवंतिपितरस्तत्रकालंसंख्यातनैवहि॥ शिरसाविष्णुनिर्माल्यंन
र्व्यरांच्चरणोदकैः॥ देवानांचपितृणांचमहापातककृताशनं॥ पाद्मे॥ विष्णुपादोदकेनैवपितृणां
तर्प्पणात्क्रिया॥ पाद्मे॥ पितृनुद्दिश्यपैयैःपूजाकेशवस्यकृतानरैः॥ त्यक्त्वातेनारकींपीडांदिवंया ॥राम॥
न्तिपितामहाः॥ यमुद्दिश्यशिलापूजाक्रियतेमुनिसत्तमा॥ उद्धृतोनारकाद्दुःखात्सयातिपर ॥६४॥
मांगतिं॥ पित्रर्थमपिविष्णुपूजासव्येनैवकार्या॥ एकादशाहश्राद्धादिषुनवत्॥ स्कांदेशिववा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कंच ॥ मद्भक्तिर्वलदर्पिष्टामसवंतुननमंमनिये ॥ वासुदेवं न नेमभक्ताः किन्तु ते त्वत्रिपापिनः ॥ अनर्हं मम नैवे
द्यं पत्रं पुष्पं फलं जलं ॥ शालग्रामशिलासंगात्सर्वं यान्ति पवित्रतां ॥ हरदिग्विजपुरारी ॥ यत्संपर्कान्मम
जलं पत्रं पुष्पं च चंदनं ॥ सर्वपवित्रतामेति तत्र चैषां हि नारद ॥ ह्लायुधे स्कंदः ॥ केशवार्चा गृहे यस्य
न तिष्ठति महीपते ॥ तस्यान्नं नैव भोक्तव्यं मभक्ष्यगासमं स्मृतं ॥ शालग्रामशिलापूजां विना योश्ना
ति किंचन ॥ सचंडालो हि विष्टायां माकल्पं जायते कृमिः ॥ पाद्मे विष्णुकुंडलसंवादे ॥ स्वपिपापसमा
चाराः कर्मारापनधिकारिणः ॥ शालग्रामार्चका वैश्या नैव यान्ति यमालयं ॥ शालग्रामोद्भवं दृष्ट्वा
स्त्रेद्धदिजन्माधिप ॥ नैवेक्षितुं शक्नुवन्ति सर्वे ते यमकिंकराः ॥ वाराहे ॥ दद्याद्भक्त्या य यो देवि शाल
ग्रामशिलां नरः ॥ सुवर्णदक्षिणायुक्तां पृथ्वीदानफलं लभेत् ॥ यः पुनः पूजयेद्भक्त्या शालग्रामशि
लाशतं ॥ तत्फलं नैव शक्नोहं वक्तुं वर्षशतैरपि ॥ पाद्मे कार्त्तिकमाहात्म्ये ॥ शालग्रामशिलायां तु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ग्र॰का॥ सदा श्रीविष्णुपूजनं ॥ नित्यं संनिहितस्तत्र शालग्रामे जगद्गुरुः ॥ नवैव ॥ चक्राकारेण पंक्तिः सा यत्र
॥६५॥ रेखामयी भवेत् ॥ सम्मुदर्शन इत्येवं ख्यातः पूजाफलप्रद ॥ उपर्यधश्च चक्रे द्वे नातिदीर्घमुखे वलं
पश्चे च रेखालंवैका स च दामोदरः स्मृतः ॥ यस्य दीर्घमुखं पूर्वकथितैर्लक्षणैर्युतं ॥ रेखाश्चके सर
कारा नारसिंहो मतो हि सः ॥ वराहाकृतिरामुग्नश्च क्रेरेखास्खलत्कृतः ॥ वराह इति संज्ञो ज्ञेयो वामनो
282 वदरोपमः ॥ गरुडः स तु विज्ञेयश्चतुश्चक्रे जनार्दनः ॥ हयग्रीवो यथा लंवरेखा वक्रा शिला भवे
त् ॥ तथा धौम्या हयग्रीवः पूजितो ज्ञानदो भवेत् ॥ चतुश्चक्रेः सूक्ष्मरंध्रो वनमालांकितोधरः ॥ लक्ष्मी
नारायणः ज्ञेयो भुक्तिमुक्तिफलप्रदः ॥ कूर्माकारा च चक्रांका शिला कूर्मः प्रकीर्त्तितः ॥ स्वेन तस्याद्
यो ज्ञेयाः शालग्रामम नीषिभिः ॥ अनंतचक्रैर्वहुभिश्चिह्नैरप्युपलक्षितः ॥ अनंतः स तु विज्ञेयः ॥राम॥
सर्वपूजाफलप्रद ॥ गंडकीसरितां पुरा पावक्रतीर्थं हितत्र च ॥ शालग्रामाभिधं क्षेत्रं तत्रं तेषां सम्भवः ॥६५॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अथशालग्रामपरीक्षा ॥ ॥ चक्रंच केवलं यत्र पद्मेन सहसंयुतः ॥ केवला वनमाला वा हरिर्लक्ष्म्यास
ह स्थितः ॥ विदिक्षु दिक्षु सर्वासु यस्यार्द्धं दृश्यते मुखं ॥ पुरुषोत्तमः सुज्ञेयो भुक्तिमुक्तिफलप्रद ॥ दृ
श्यते शिखरे लिंगं शालग्रामशिलोद्भवं ॥ सवै योगेश्वरो नाम ब्रह्महत्यां व्यपोहति ॥ आरक्तं पद्मना
भाख्यं पद्मछत्र समन्वितं ॥ तुलस्या पूजयेन्नित्यं दरिद्रस्त्वीश्वरो भवेत् ॥ वामपार्श्वे तथा चक्रे रेखा
चैव नदक्षिणे ॥ दक्षिणावर्त्तचक्राच वनमाला विभूषिता ॥ सा शिला कृष्णसंज्ञा साधनधान्यसु
खप्रदा ॥ नारदः ॥ द्वारदेशे समाचक्रे दृश्यते नान्तरीयके ॥ वासुदेवः सविज्ञेयः शुक्लाभश्चातिशो
भनः ॥ नानावर्णाश्चनंतः स्यान्नागभोगेन चिह्नितः ॥ अनेकमूर्त्तिसंयुक्तः ॥ सर्वकामफलप्रदः
प्रद्युम्नः सूक्ष्मचक्रस्तु पीतदीप्तिस्तथैव च ॥ सुषिरं छिद्रबहुलं दीर्घाकारं च यद्भवेत् ॥ अनिरुद्ध
स्तु नीलाभो वर्त्तुलश्चातिशोभनः ॥ रेखात्रयं तु नद्वारे पृष्ठं पद्मेन लांछितं ॥ नाम्नधस्तु भवेद्रेख

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ब्र. का॥
॥६६॥

283

श्वक्रं च नन्दने नरं॥ केशवः स तु विज्ञेयः सर्वकामफलप्रदः॥ माधवो मधुवर्णाभो गदाकं तु विलक्षितः
गोविंदो गोष्पिरोरुपी गदाचक्रेणालांछितः॥ नाभिपार्श्वे शंखपद्मं यस्य नुज्ञा दृश्यते॥ मधुसूदनसमाख्या
तः शत्रुघ्नपरिकीर्त्तितः॥ श्यामो नारायणो देवो नाभिचक्रं तथोन्नतं॥ दीर्घरेखासमोपेतं दक्षिणोसु
रिवरं पृथु॥ कृष्णवर्णस्तथा विष्णुः स्थूलचक्रः सुशोभनः॥ गदाकृतिस्तथा रेखा दृश्यते स्पष्टमध्य
तः॥ दूर्वाभो हरिसंकीर्णः पीतरेखा तथैव च॥ कदंबकुसुमाकारो रेखापंचकसंयुतः॥ इति वापा
ठः॥ वर्त्तुलश्चातिहृस्वश्च वामनः परिकीर्त्तितः॥ अतसीकुसुमप्रख्यो विंदुनोपरिभूषितः॥ ना
नावर्णाश्चानंतश्च नागभोगेन चिह्नितः॥ कदंबकुसुमाकारस्त्वत्र्यश्च समीपगाः॥ श्रीधरस्तु
स वै देवश्चिह्नितो वनमालया॥ कपिलो नरसिंहस्तु त्रिविंदुः पंचविंदुकः॥ परमेष्ठी तु रक्ताभश्च
क्रपद्मसमन्वितं॥ गदाकृतिस्तथा रेखा दृश्यते वामपार्श्वतः॥ त्रिविक्रमस्तथा देवः श्यामवर्णो

॥राम॥
॥६६॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

महाद्युतिः॥ वामपार्श्वे नतेचक्रे रेखाचैवकुदक्षिणे॥ हयग्रीवांकुशाकारश्चक्रमेकंतथांबुजं॥ पी
तरेखासमोपेतो दक्षिणावर्त्तभूषितः॥ वैकुंठोमणिरत्नाभश्चक्रमेकंतथांबुजं॥ दामोदरस्तथा
स्थूलो मध्येचक्रंप्रतिष्ठितं॥ दूर्वाभोद्वारिसंकीर्णा पीतरेखान्तथैवच॥ लक्ष्मीनारायणोदेवस्त्रि
भिश्चक्रैश्चव्यवस्थितः॥ पूजनीयः प्रयत्नेनभुक्तिमुक्तिफलप्रदः॥ स्वाहिकप्रदीपिकायां॥ स्नि
ग्धाश्लक्ष्णापाण्डुराचपीतानीलातथैवच॥ रक्तारूक्षाचवक्राचमहास्थूलात्वलांछिता॥ कपिला
कर्बुराभग्नाबहुचक्रैकचक्रिका॥ बृहन्मुखीबृहच्चक्रालग्नचक्राव्यवाडन॥ स्वधोमुखीलग्नच
क्रापूजितादुःखदायिनी॥ स्कांदे॥ स्निग्धासिद्धिकरीमंत्रेकृष्णाकीर्त्तिंददातिचः॥ पाण्डुरापापदह
नीपीतापुत्रप्रदायिनी॥ नीलासंदिशतेलक्ष्मीं रक्तारोगप्रदायिनी॥ रूक्षाचोद्वेगकरानित्यंवक्रा
दारिद्र्यदायिका॥ स्थूलानिहंतिचैवायुर्निष्फलास्याद्लांछिता॥ कपिलाकर्बुराभग्नाबहुचक्रैक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ब्र॰का ॥
॥ ६८ ॥
284

चक्रिका ॥ दुःखदास्तु विज्ञेया नारसिंही तथैव च ॥ वक्रचक्रैकचक्रिकेति मुखं विनेत्यर्थः ॥ अम्प
प्यात्रिविक्रमानंतादिपूजाविरुद्धेना ॥ तथा ॥ यथा यथा शिलासूक्ष्मा तथा स्यात्तु महत्फलं ॥ तत्रा
प्यामलकीतुल्या सूक्ष्मा वा ती चया भवेत् ॥ तस्यामेव शिलायां तु श्रिया सह वसेद्धरिः ॥ कपिलो
नारसिंहश्च पृथुचक्रः कृशोभनः ॥ ब्रह्मचर्येण पूज्यस्तु अन्यथा विघ्नदो भवेत् ॥ इदं सकामपरं
वाराहे ॥ ये केचिच्चैव पापानां विष्णुचक्रे राम्भडिताः ॥ तेषां स्पर्शनमात्रेण मुच्यते सर्वकिल्बिषैः ॥
खंडितं त्रुटितं भग्नं पार्श्वे भग्नं सुभेदितं ॥ शालग्रामसमुद्भूतं शैलं दोषावहं नहि ॥ पाद्मोक्ते ॥ लग्ने
भग्नं न पूजयेदिति ॥ तत्र लग्नं लग्नचक्रं ॥ शिलारूपी रमाश्रीका शिलारूपी जनार्दनः ॥ इति वि
ष्णुपुराणोक्तरूपेण हरिसान्निध्योक्तेः ॥ पूज्यां तिज तिजै रेवमंत्रैः स्वस्वेष्टमूर्त्तयः ॥ शालग्रा
मात्मके रूपे नियमो नैव विद्यते ॥ पाद्मे ॥ शालग्रामाः समाः पूज्या विषमा न कदाचन ॥ समेष्वपि

॥ राम ॥
॥ ६८ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

द्वयं पूज्यं विषमेष्वेकमेव हि ॥ तथा ॥ विषमेष्वेकरूपवस्यात्समे देवषड्विवर्ज्जयेत् ॥ अत्रापवादो हेमाद्रौ
लक्षणाकाराडवैषानसंहितायां ॥ चत्वारो ब्राह्मणैः पूज्यास्त्रयो राजन्यजातिभिः ॥ वैश्यैर्द्वावेव संपूज्यौ
तथैकः शूद्रजातिभिः ॥ ब्राह्मणैर्वासुदेवस्तु रूपे संकर्षणस्तथा ॥ प्रद्युम्नः पूज्यते वैश्यैरनिरुद्धस्तु
शूद्रजैः ॥ इदमपि सकामपरं हेमाद्रौ पुराणसंग्रहे ॥ वामपार्श्वे कृष्णवर्णो रेखायस्य सविंकः ॥
लक्ष्मीनृसिंहो विख्यातो भुक्तिमुक्तिफलप्रदः ॥ पीतवर्णो धनुः पर्श्वलांगलं चातिशोभनं ॥ रामो
रामश्च रामश्च सर्वे मन्युहराः स्मृताः ॥ ध्वजश्चांकुशं पीतं वामे चक्रं च वज्रलं ॥ लक्ष्मीनारायणं
देवमभीष्टफलदं विदुः ॥ गोविंदः पुण्डरीकाक्षः कृष्णवर्णो महाद्युतिः ॥ दक्षिणे तु महाचक्रे
वामे पर्वतलांछनं ॥ परमेष्ठी तु शुक्लाभश्चक्रं पद्मसमन्वितं ॥ विदिक्षु दिक्षु सर्वासु यस्य वैद
श्यते मुखं ॥ स देवदेवो विज्ञेयः पुराणः पुरुषोत्तमः ॥ पाद्मे उत्तरखण्डे ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तद्दत्वा वसथं हरेः ॥ स्थापनं हि स्वयं वक्तुं द्विविधं तत्र कीर्त्तितं ॥ शिलामृद्दारुलोहाद्यैः प्रकृत्वाप्र
कृतिं हरेः ॥ स्थापनं हि स्वयंव्यक्तं द्विविधं तत्र कीर्त्तितं ॥ शिलामृद्दारुलोहाद्यैः प्रतिकृत्वाकृतिं ह
रेः ॥ श्रौतस्मार्त्तागमोक्तेन विधिना स्थापनं हि यत् ॥ तत्स्थापनमिति प्रोक्तं स्वयंव्यक्तं हि मे शृ
णु ॥ तस्मिं सन्निहितो विष्णुः स्वयमेव नराणां भुवि ॥ पाषाणादौ सन्मेशः स्वयंव्यक्तं हि तत्स्मृ
तं ॥ दुर्लभश्चैव स्वयंव्यक्तमूर्त्तिः श्रीवैष्णवोत्तमः ॥ यथाविधि प्रतिष्ठाप्य कृत्रिमां मूर्त्तिमर्चयेत्
स्वयंव्यक्ताः कृत्रिमाश्च मूर्त्तये द्विविधा मताः ॥ स्वयंव्यक्ताः स्वयं लब्धाः कृत्रिमाश्च प्रतिष्ठि
या ॥ हेमशैललक्षणाकाराद्युपाये ॥ शुक्लो रक्तस्तथा रक्तो द्विवर्णो विष्णुवर्णावान् ॥ एकचक्रादीपं
वश्यः संज्ञाः पंचपश्चाक्रमं ॥ पुंडरीकः प्रलंबघ्नो रामो वैकुंठ एव च ॥ विष्वक्सेन ह्यनिरुद्धश्च
लं चास्यार्चनेष्टराः ॥ तथा ॥ त्रयो मत्स्यादयः रूपामादि चक्राः स्वोकसंयुताः ॥ तेषां संदर्शे

285

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नादेवसर्वकामानवाप्नुयात्॥ वराहः सतु विज्ञेयश्चक्रेयस्य सदंवुजं॥ तस्य संपूजनादेही प्राप्नोति मनन
सेप्सितं॥ हयग्रीवस्तु विज्ञेयो योंकुशरूपकः स्मृतः॥ चक्रध्वजसमायुक्तः पूजितः सौख्यदः सतां॥
प्रद्युम्नः सूक्ष्मचक्रः स्यान्नीलीं भुजयुतो थवा॥ तथा॥ सौभाग्यं केशवो दद्याच्चतुः कोणो भवेत्तु सः
त्रिविक्रमस्त्विकोणः स्यात्फलं धान्यं प्रयच्छति॥ अर्द्धचंद्राकृतिर्देवो हृषीकेशस्तु दाहृतः॥ तमभ्यर्च्य
लभेत्स्वर्गं विषयांश्च समाहितान्॥ तथा॥ मीनकूर्मादिसंयुक्ता सर्वकामार्थसंयुता॥ अश्वाकृति
स्तथा मुद्रा साक्षमालासपुस्तका॥ पद्मांकिता भवेन्मुद्रा हयग्रीवेति विश्रुतः॥ अथ शालग्रामपूजा
धिकारिणः॥ स्कांदे गंडकीमाहात्म्ये॥ ब्राह्मणाः क्षत्रियविशां स्त्रीशूद्राणां तथापि वा॥ शालग्रामा
धिकारोस्ति नान्येषां तु कदाचनः॥ अन्येषां वर्णसंकराणां॥ स्त्रीशूद्राधिकारोत्र पूजायां न स्पर्शे॥ तदु
क्तं तत्रैव॥ द्विजानेरेव पूज्यो हं शुचेरप्यशुचेरपि॥ स्त्रीशूद्राणां करस्पर्शो वज्रादपि सुदुःसहः॥ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र॰ का॥ ब्रह्मन्नारदीये ॥ प्रायश्चित्तविहीनानि कर्माणि शूद्राणां भूपते ॥ समस्तपापतुल्यानि महानरकदानि वै ॥
॥६९॥ यः शूद्रः संस्कृतं लिंगं विष्णुं वापि नमेन्नरः ॥ इहैवानंतदुखानि पश्यत्यामुष्मिके किमु ॥ संस्कृतं पूजितं
स्थापितं वा ॥ यथोक्तं तत्रैव ॥ यः शूद्रेणार्चितं लिंगं विष्णुं वा प्रणमेन्नरः ॥ न तस्य निष्कृतिर्दृष्टा प्रायश्चि
त्तशतैरपि ॥ अर्चितं कलान्यासेन ॥ तत्रैव ॥ ब्राह्मण्यपि हरं विष्णुं न स्पृशेद्धु यमिदूती ॥ सनाथा न
तनाथा वा तस्या नास्तीय निष्कृतिः ॥ इदं तन्त्रे शालग्रामपरं ॥ यथोक्तं तत्रैव ॥ यदा प्रतिष्ठितं लिंगं मं
त्रविद्भिर्यथाविधि ॥ तदाप्रभृति शूद्रश्च योषिद्वापि न संस्पृशेत् ॥ स्त्रीणामनुपनीतानां शूद्राणां च
जनेश्वर ॥ स्पर्शने नाधिकारोस्ति विष्णोर्वा शंकरस्य वा ॥ शूद्रो वानुपनीतो वा स्त्रियो वा पतितोपि वा ॥राम॥
केशवं वा शिवं वापि स्पृष्ट्वा नरकमश्नुते ॥ स्त्रीशूद्रानुपनीतैरस्पृशवती पूजाकार्या ॥ पूजामात्रनिषे ॥६९॥
धेनागुक्तत्वाद्विरोधापत्तेः ॥ सांप्रदायिकास्तु ॥ स्त्रीशूद्रपदमदीक्षितस्त्रीशूद्रपरं ॥ दीक्षितानां सत्त्वी

286

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यांच स्पर्शवती पूजामिच्छंति ॥ मद्यपश्च द्रोणातु पूजापि न कार्या ॥ मद्यपस्तु समासाद्य मम कर्मपराय
णाः ॥ तस्य पापं प्रवक्ष्यामि भ्रूणहत्त्वं हरिस्तत्त्वतः ॥ एकजन्मभवेच्छ्वपाकश्चण्डालः सप्तजन्मसु ॥ इति वारा
हेके ॥ मद्यपः शूद्रः ॥ तथा ॥ दीक्षितः पिवते मद्यं प्रायश्चित्तं न विद्यते ॥ इति ॥ अदीक्षितः शूद्रः ॥
द्विजाते मद्यनिषेधात् ॥ अप्रतिष्ठितजीर्णमूर्त्तिलिंगपूजा स्त्रीसच्छूद्रानुपनीतैः स्पर्शवत्यपिका
र्या ॥ स्पर्शनिषेधस्तु शालग्रामप्रतिष्ठितमूर्त्तिलिंगपरः ॥ इति शालग्रामाः ॥ अथ द्वारवतीच
क्रे ॥ प्रह्लादसंहितायां ॥ शालग्रामोद्भवं चक्रं द्वारकायां समुद्भवं ॥ कलिकालेपि राजेन्द्र न जहाति
जनार्द्दनः ॥ फलाध्याय ॥ शालग्रामशिला यत्र तत्र द्वारवती शिला ॥ उभयोः संगमो यत्र मुक्तिस्तत्र
न संशयः ॥ शिलेन्तु चक्रैर्नास्ति चक्रेती ॥ स्कांदे प्रह्लादसंहितायां ॥ एकः सुदर्शनो द्वाभ्यां लक्ष्मीनाराय
णः परः ॥ त्रिभिस्त्रिविक्रमो नाम चतुर्भिस्तु जनार्दनः ॥ पंचभिर्वासुदेवश्च षड्भिः प्रद्युम्न उच्यते ॥ स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ब्र·का॥
॥७०॥

त्रभिर्विलदेवश्चस्वष्टभिः पुरुषोत्तमः॥ नवभिश्च नवव्यूहो दशभिर्दशमूर्त्तिकः॥ एकादशानिरुद्धो
ह्निताद्दशाद्वादशात्मकं॥ सुदर्शनाद्यास्तु शिलाः पूजिताः सर्वकामदाः॥ एकः एकचक्रयुक्तः॥ एवमु
त्तरत्र॥ नारदः॥ एवं द्वैचक्रतीर्थे तु यच्छिलाश्चक्रचिह्निताः॥ मुक्तिदाः पापितोलोके त्वत्र देशेपिपू
जिताः॥ विष्णुधर्मे गालवः॥ मुखदासमचक्रांकाद्वादशीवोत्तमासता॥ वर्त्तुला च तु रस्वा च नराणां
च सुखप्रदा॥ त्रिकोणा विषमी चैव छिद्रभग्ना तथैव च॥ अर्द्धचंद्राकृतिर्या तु पूजार्हा न भवेत्तु सा॥ ब्रह्मा
ण्डसंहितायां॥ कृष्णा सुखप्रदा नित्यं कपिला च भयावहा॥ रोगार्त्तिर्वर्तुलाद्ध्याम्रीना विघ्नविनाशिनी
धूम्राभा विघ्ननाशाय भग्ना भार्याविनाशिका॥ सछिद्रा च त्रिकोणा च तथा विषमचक्रिका॥ अर्द्धचंद्र
कृतिर्या तु पूज्यास्ता नं भवंति हि॥ स्वच्छतिना॥ पदार्थादर्श राघवभट्टवचनानि॥ ज्ञानमाला ॥राम॥ ॥७०॥
यां॥ तस्मात्पूजाविधानव्या पाषाणाद्गतिमात्तु च॥ हयशीर्षपंचरात्रे॥ मत्तामयी दारुघटिता लोह

287

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जा रत्नजा तथा ॥ शैलजा गंधजा चैव कौसुमी सप्तधा स्मृता ॥ कौसुमी गंधजा चैव मृन्मयी प्रतिमा हि या
तत्कालपूजिताश्चैताः सर्वकामफलप्रदाः ॥ तत्र कापिलपंचरात्रे ॥ शैलजा लौहजा वापि रत्नजा चाथ
दारुजा ॥ मृन्मयी चैव पंचैताः प्रतिमाः परिकीर्त्तिताः ॥ सर्वेषामेव देवानां महानीला यशःप्रदाः ॥
दारुजा काम्यदा प्रोक्ता सौवर्णी भुक्तिमुक्तिदा ॥ राजती स्वर्गदा ताम्री स्वायुर्वित्तविवर्द्धनी ॥ कांस्या बहू
पद्रं हंति रैत्निकी शत्रुनाशिनी ॥ सर्वभोगप्रदा शैली स्फाटिकी दीप्तिकारिका ॥ महाभोगप्रदा ख्या
ता मृन्मयी खलु शोभना ॥ नामांगुलप्रमाणेन दशपंचांगुलात्मिका ॥ गृहे तु प्रतिमा कार्या नाधि
का शस्यते बुधैः ॥ यत्तु ॥ सौम्या च तु हस्तमात्रा सुदा हस्तद्वयोच्छ्रिता प्रतिमा ॥ क्षेमसुभिक्षाय भवे
त्रिचतुर्हस्तप्रमाणा चेति ॥ नस्थिरविषये तत्रैव ॥ मृन्मयीं प्रतिमां वक्ष्ये यथावत्तां निबोध मे ॥ पक्वा
पक्वाविधा प्रोक्ता मृन्मयी प्रतिमा क्रमात् ॥ सर्वे लोका न संसंति प्रतिमां दग्ध मृन्मयीं ॥ अपक्वा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र·का॥ प्रतिमाशक्तासैव कार्या विचक्षणैः॥ सुधयानैव कर्त्तव्या नाश्मचूर्णैः कदाचन॥ विशीर्णापीता भवेन्मस्यैः क्व

॥८१॥ स्नाप्लदस्यकीर्त्तिता॥ तथा॥ शालग्रामे मणौ यंत्रे मंडले प्रतिमासु च॥ नित्यं पूजा हरेः कार्या न तु केव

लभूतले॥ रामतापनीये सो भयस्यास्य देवस्य विग्रहो यंत्रकल्पना॥ विना यंत्रेण चेत्पूजा देवता न

प्रसीदति॥ पंच लिंगे पंचसूत्री साधनमुक्तं तत्र लेपा पाषाण दावा वश्यकं न रत्नजे स्थिरे वा॥ तदुक्तं

288 हयशीर्षपंचरात्रे॥ न कुर्याल्लक्षणोद्धारं रत्नजानां चलात्मनां॥ सुभ्रमालक्षणां तेषां स्वर्णजानामपि

द्विज॥ तस्मात्तल्लक्षणोद्धारं कुर्यात्पाषाणलिंगवत्॥ अचलानां तेजसानां क्वचिद्दृष्टेन लक्षणं

कल्पनीयं तु स्थाप्य लिंगे यथाविधि॥ चललिंगे कुर्याद्रलक्षणं कल्पयेद्गुरुः॥ मनसा चिंतयेद्वापि

लक्षणं लिंगसंस्थितं॥ सोमशंभुः॥ रत्नजे लक्षणोद्धारो न लोहे न सरिद्भवे॥ लिंगे तु चललोहेषु ॥राम॥

न दृष्टं क्वचिदागमे॥ स्वरूपलक्षणं तेषां प्रभारत्नेषु निर्मला॥ तत्र शालग्रामादौ प्रतिष्ठा न कार्या ॥८१॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शानृयानेस्थावरेवावाहनंनविसर्ज्जनं॥ शालग्रामशिलादौपन्नित्यंसन्निधौहरी· रितिहयस्यरास
रोक्तेः॥ पत्रार्थान्दर्शनेति॥ उद्वासावाहनेनस्त्वः स्थिरायामुद्ववार्चने॥ अस्थिरायांविकल्पः स्यात्स्थ
ण्डिलेतुभवेद्वयं॥ शालग्रामार्चनेनैवह्यावाहनविसर्ज्जने॥ आवाहनंप्रतिष्ठेयलक्षणं॥ स्फाटिका
दौतुसर्वंभवतिनिवक्ष्यमाणा॥ कल्पतरौनास्थे॥ सौवर्णीराजतीचापिताम्रीरत्नमयितथा॥ शु
भदारुमयिवापिदेवतार्चाप्रशस्यते॥ अंगुष्ठपर्वमारभ्यवितस्तिंयावदेवतु॥ गृहेषुप्रतिमाकार्य
नाधिकाशस्यतेवुधैः॥ आषोडशान्तुप्रासादेकर्त्तव्यानाधिकाततः॥ मध्योत्तमकनिष्ठातुकार्या
वित्तानुसारतः॥ तत्रशिवविष्णुनृसिंहवराहसूर्यगणेशदुर्गामातृकाभैरवार्द्धनारीश्वरीश्वरोमा
महेश्वरलक्ष्मीनारायणहरिहरादिमूर्त्तिलक्षणंमात्स्येऽवगन्तव्यं॥ मूर्त्तिनामवयकल्पनात्त्रैव
ज्ञेया॥ शिवार्चनचंडिकायांलक्षणंशागरे॥ आदौवेदोदितैर्मंत्रैराग्रहत्त्वाररणमाचरेत्॥ धनुनिर्मि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥प्र॰का॥ ॥७२॥ नचक्राणांमूर्त्तीनांचविशेषतः॥ मात्स्येः॥ नहितानाधिकांगाश्चकर्त्तव्यानाधिकाःक्वचित्॥ स्वामि
नंघातयेन्न्यूनेकरालवदनातथा॥ अधिकाशिल्पिनंहन्तिकृशाचैवार्थनाशिनी॥ कृशोदरीतुनि
र्भक्षानिर्मांसाधननाशिनी॥ वक्रनासायदुःखायसंक्षिप्तांगीभयंतिका॥ चिपिटादुःखशोका
289 यस्थूलनेत्रानेत्रनाशिनी॥ डःखदाहीनवक्त्रातुपाणिपादकृशातथा॥ हीनांगाहीनजंघाचभ्रमो
न्मादकरीनृणां॥ शुष्कवक्त्रातुराजानंकटिहीनारुजाकरी॥ पाणिपादविहीनायांजायतेमकरो
महान्॥ जंघाहीनाचजान्वोर्वाशत्रुकल्याणकारिणी॥ पुत्रमित्रविनाशायदीर्घाकक्षस्थलेतुपा
त्र॥ संपूर्णायांतुस्थाप्यलक्ष्मीप्रदासदा॥ भीर्गवार्चनदीपिकायांभविष्ये॥ सौवर्णीराजतीताम्री
मरामयीचतथाभवेत्॥ पाषाणधातुयुक्तावारीतिकांस्यमयीतथा॥ रीतिः पित्तलं॥ शुद्धदारुमय ॥राम॥ ॥७२॥
यीवापिदेवतार्चाप्रशस्यते॥ अंगुष्ठपर्वमारभ्यवितस्तिंयावदेवतु॥ गृहेषुप्रतिमाकार्यानाधिकाश

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्यत्तेवुधैः। पंचरात्रेतु। महादारुलाक्षागोमेदमधूच्छिष्टमयीनत्वितिनिषेधउक्तः॥ भागवते॥ शै
लीदारुमयीलौहीलेप्यालेख्यासैकती॥ मनोमयीमणिमयीप्रतिमाष्टविधाः स्मृता॥ देवीपुरा
णे। सप्तांगुलंसमारभ्ययावद्द्वादशांगुलं॥ गृहेष्वर्चासमाख्याताप्रासादेवाधिकाशुभा॥ विष्णुध
र्मे॥ तयोरसंभवेचार्चावैसाचेहनवधास्मृता॥ रत्नजाहेमजाचैवराजतीताम्रजातथा॥ रैतिक्यचैत
थालौहिशैलजादृमजातथा॥ अधमाधमाचविज्ञेयामृन्मयीप्रतिमाचसा॥ पाद्ममधूकस्यैव॥ त
त्रकाष्ठेष्ठमधूकमानीयचवसुंधरे॥ कृत्वानुप्रतिमांचैवप्रतिष्ठाविधिनाचरेदितिवाराहोक्तेः॥ पं
चायतनसन्निवेशमाहपदार्थादर्शेवोपदेवः॥ शंभौमध्यगतेहरीनहरभूदेव्योहरौशंकरेभास्येनाग
सुतारवौहरगरीशांबिकास्थापिता॥ देव्यांविष्णुहरेभवकूरवयोलंवोदरेजेश्वरींवेनांशंकभाग
नोनिसुरवदाव्यस्तानुकानिप्रदा॥ शंकरभागनईशकोराणमारभ्यप्रदक्षिणमित्यर्थः॥ अत्रदिक्त्वम्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥प्र.का॥
॥७३॥

290

पमुक्तंद्वयोगपारिजाते मंत्रशास्त्रे ॥ देवस्थमुखमारभ्य दिशं प्राचीं प्रकल्पयेत् ॥ नदादिपरिवाराणामंगा
द्यावरणास्थिति ॥ अत्रक्रमः पाद्मे ॥ रविर्विनायकश्चण्डी ईशो विष्णुस्तु पंचमः ॥ अनुक्रमेण पूज्यं
ते मुख्यक्रमेण मध्यये ॥ पूज्यपूजकयोर्मध्ये प्राचीं प्रोक्ता विचक्षणैः ॥ ॥अथ केशवादिमूर्त्तयः ॥ त
त्रैवोपदेवः ॥ केविगोदवापुष्पेषु जात्युत्क्रमतामात्रिमा ॥ वाधीनृहसतिश्रीपशाश्वगेविगपेचपे
अस्यार्थः ॥ केचिदित्यादेः केशवविष्ण्वादिचतुर्विंशतिमूर्त्तय उच्यन्ते ॥ शार्ङ्गशंखाब्जचक्रगदे इ
त्यर्थः ॥ शिष्टेषु जेयमिमित्यर्थसिद्धं ॥ तेनात्र केशवविष्णुगोविंदवामनाख्याश्चतस्रो मूर्त्तयः ॥
अत्र दक्षिणोर्ध्वक्रमेणाज्ञेयं ॥ तेन दक्षिणाधःकरक्रमादिति हेमाद्रिस्थवचनेनाविरोधः ॥ विशवे
न विपरीतगवेद्रत्यर्थः ॥ अत्रापि च नयः ॥ अत्रापि शार्ङ्गादिक्रमानुवर्त्तते ॥ गपेइत्यत्रापि शादित्यनुव
र्त्तते ॥ शंखादन्यपद्म इत्यर्थः ॥ तेनात्र च नस्वगविपरीतेपद्मगदे अत्रापि शंख इहयो तेन च नस्वाचापि

॥राम॥
॥७३॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अत्रमूलंसिद्धार्थसंहितायांमाहेश्वरं ॥ ॥ अत्रवर्तिनांमायामधिकारिणः ॥ कृत्यकल्पतरौदेवीपु
राणे ॥ वर्णाश्रमविभेदेनदेवाःस्थाप्यास्तुनान्यथा ॥ ब्राह्मणैःस्थापोगायत्रीसहितःप्रभुर्वशे
स्तिथाविष्णुःप्रतिष्ठार्थःसुखार्थिभिः ॥ भैरवोपिचतुर्वर्णैरन्यज्ञानांतथामत ॥ मातरःसर्वलो
केस्तुस्थाप्याःपूज्याःसुरोत्तमाः ॥ लिंगंगृहपतिर्वापिसंस्थाप्यतुयजेत्सदा ॥ शिवसर्वस्वेभ
विष्ये ॥ यस्तुपूजयतेलिंगेदेवादीनांजगत्पतिं ॥ ब्राह्मणाःक्षत्रियोवैश्यःशूद्रोवामन्यरायणाः ॥
नस्पर्शितःप्रदास्यामिशुभांल्लोकाननुत्तमान् ॥ निथितत्वंस्कांदे ॥ शूद्रकर्मणियोनित्यंस्त्रीया
निकुरुतेप्रितस्याहमर्चांगृह्णामिचंडरवराड्विभूषिते ॥ ब्रह्मचारिगृहस्थोवावानप्रस्थश्चसुव्रते
स्वंदिनेदिनेदेवंपूजयेदंविकापतिं ॥ संन्यासीदेवदेवेशंप्रणवेनैवपूजयेत् ॥ नमोंतेनशिवेनैवस्त्री
णांपूजाविधीयते ॥ एतच्चप्रमाणाप्रसिद्धजीर्णालिंगपूजाविधायं ॥ यानितुत्रिस्थलीसेतोनार

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

291

दीये ॥ यः शूद्रेणार्चितं लिंगं विष्णुं वा प्रणमेन्नरः ॥ न तस्य निष्कृतिर्दृष्टा प्रायश्चित्तायुतैरपि ॥ नमे(
द्यः शूद्रसंस्पृष्टं लिंगं वा हरिमेव वा ॥ स सर्वयातनाभोगी यावदाचंद्रतारकं ॥ पाषंडपूजितं लिंगं
नत्वा पाषंडतां व्रजेत् ॥ आभीरपूजितं लिंगं नत्वा नरकमश्नुते ॥ योषिद्भिः पूजितं लिंगं विष्णुं वापि
नमेत्तु यः ॥ स कोटिकुलसंयुक्तश्चाकल्पं रौरवं वसेत् ॥ इत्यादीनि तानि तत्तत्स्थापितलिंगादि
विषयाणि ॥ यदा प्रतिष्ठितं लिंगं मंत्रविद्भिर्यथाविधि ॥ तदा प्रभृति शूद्रश्च योषिद्वापि न संस्पृ
शेत् ॥ इति तंत्रे चोक्तेः ॥ प्रतिष्ठायां तु शूद्रादीनां नाधिकारः ॥ स्त्रीणामनुपनीतानां शूद्राणां च नरेश्व
र ॥ स्थापने नाधिकारोस्ति विष्णोर्वा शंकरस्य वा ॥ स्पर्शने नाधिकारोस्तीत्यन्यत्र पाठः ॥ यः शूद्रसंस्कृ
तं लिंगं विष्णुं वापि नमेन्नरः ॥ इहैवात्यंतदुःखानि प्राप्यामुष्मिके किमु ॥ शूद्रो वानुपनीतो वा स्त्रि
यो वा पतितोपि वा ॥ केशवं वा शिवं वापि स्पृष्ट्वा नरकमश्नुते ॥ ब्राह्मणापतिहरं विष्णुं न स्पृशेच्छ्रेय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

C-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

॥ सङ्कल्पश्राद्ध ॥

संकल्पश्राद्ध

क्र॰ सं॰ १६८९२

मूल्य ८।-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

C-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

श्रीगणेशाय नमः   अथसङ्कल्पश्राद्धविधिःसव्ये
न ताम्बूलादिकं विप्रकरे दत्वाऽधोमुखेन स्व
दक्षिणकरेण निमन्त्रयेत् ॐ तत्सत् इत्यादि·
अमुकगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपिता
महानाममुकामुकामुकशर्मणां श्राद्धसंब
न्धिनां विश्वेषां देवानां पुरूरवोमार्द्रवसना
म्नामद्यकर्त्तव्यसंकल्पश्राद्धेऽनेनताम्बूलपू
गीफलतुलसीदलगन्धपुष्पाक्षतेन त्वं मया
निमन्त्रितः ॐ निमन्त्रितोस्मि पुनः पूर्ववद्वि
धाय ॐ अद्याऽमुकगोत्राणामस्मन्माताम
हप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानाममुकामुका
मुकशर्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरू
पाणां श्राद्धसंबन्धिनां विश्वेषां देवानां पुरूर
वोमार्द्रवसनाम्नामत्र श्राद्धेऽनेनताम्बूलपूगी
फलतुलसीदलगन्धपुष्पाक्षतेन त्वं मयानि
मन्त्रितः ॐ निमन्त्रितोस्मि पुनः पूर्ववत्ता
म्बूलादिकं विप्रहस्ते दत्वा · उत्तानमुखेन स्व
दक्षिणकरेण निमन्त्रयेत् अद्याऽमुकगोत्रा
णामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानाममुका

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

C-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

मुकामुकशर्मणांसपत्नीकानांवसुरुद्रादित्य
स्वरूपाणामत्रश्राद्धेऽनेनताम्बूलपूगीफलतुल
सीदलगन्धपुष्पाक्षतेनत्वंमयानिमन्त्रितः ॐ
निमन्त्रितोस्मि · पुनःपूर्ववद्विधाय · ॐ अद्याऽ
मुकगोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्र
मातामहानाममुकामुकामुकशर्मणांसपत्नी
कानांवसुरुद्रादित्यस्वरूपाणांअत्रश्राद्धेऽने
नताम्बूलपूगीफलतुलसीदलगन्धपुष्पा॰
क्षतेनत्वंमयानिमन्त्रितः · ॐ निमन्त्रितोऽस्मि
ॐ अक्रोधनैःशौचपरैःसततंब्रह्मचारिभिः
भवितव्यंभवद्भिश्चमयाचश्राद्धकारिणा · स॰
र्वायासविनिर्मुक्तैःकामक्रोधविवर्जितैः · भवि
तव्यंभवद्भिर्नोद्यतनेश्राद्धकर्मणि · ॐ भवि॰
तव्यमितिप्रतिवचनं · सव्येन · पादार्घः ए॰
कंपुटकंअग्रेकृत्वा · ॐ शन्नोदेवीरभिष्टय
ऽआपोभवन्तुपीतये · शंयोरभिस्रवन्तुनः
इतिजलंप्रक्षिप्य · नमोस्त्वनन्तायसहस्र॰
मूर्त्तयेसहस्रपादाक्षिशिरोरुबाहवे · सहस्र॰
नाम्नेपुरुषायशाश्वतेसहस्रकोटियुगधारि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गोनमः । नमो ब्रह्मण्यदेवाय गो ब्राह्मणहिताय च । जगद्धिताय कृष्णाय गोविन्दाय नमो नमः ॥ इत्यनेन विप्रचरणौ प्रक्षाल्य । पुटकं वामहस्ते कृ । कुशमादाय । ॐ अद्यामुकगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानाममुकामुकामुकशर्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां श्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवाः पुरूरवो माद्रवसना मानोऽत्र श्राद्धे एष पादो वः स्वाहा । पुनः कुशमादाय । ॐ अद्यामुकगोत्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानाममुकामुकामुकशर्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां श्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवाः पुरूरवो माद्रवसना मानोऽत्र श्राद्धे एष पादो वः स्वाहा । अपसव्येन । एकं पुटकं अग्रे कृत्वा । शन्नो देवीरितिजलं प्रक्षिप्य । ॐ नमोऽस्त्वनन्ताय ॐ यत्फलं कपिलादाने कार्त्तिक्यां ज्येष्ठपुष्करे । तत्फलं पाण्डवश्रेष्ठ विप्राणां पादशौचने । इति मन्त्राभ्यां विप्रचरणौ प्रक्षाल्य । पुटकं ह-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

सेकृत्वा · मोटकमादाय · ॐ अद्याऽमुकगो
त्रौऽस्मत्पितृपितामहप्रपितामहा अमुकामुका
मुकशर्माणः सपत्निकावसुरुद्रादित्यस्वरू
पा अत्र श्राद्धे एष हस्तार्घस्ते धा विभज्य युष्म
भ्यं स्वधा · पुनर्मोटकमादाय · ॐ अद्यामु
कगोत्रौऽस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमाता
महा अमुकामुकामुकशर्माणः सपत्नीकाव
सुरुद्रादित्यस्वरूपा अत्र श्राद्धे एष पादार्घ
स्ते धा विभज्य युष्मभ्यं स्वधा · सव्येनाचम्य·
गृहं प्रवेशयेत् · कुशद्वयमादाय · ॐ आग
तायूयम् · ॐ सुस्वागतावयम् · ॐ इदमास
नमास्यतां आस्य · ॐ भूर्भुवः स्वरिति पितृब्रा
ह्मणानुदङ्मुखानुपवेशयेत् · सव्येनः कर्म
पात्रमहं करिष्ये · ॐ कुरुष्व · ॐ यद्देवा देव
हेडनं देवासश्चकृमा वयम् · अग्निर्मा तस्मा
देनसो विश्वान्मुञ्चत्व ऽहसः · ॐ यदि दिवाय
दि नक्तमेना ऽसि चकृमा वयम् वायुर्मा तस्मा
देनसो विश्वा मुञ्चत्व ऽहसः २ यदि जाग्रद्य
दि स्वप्न एना ऽसि चकृमा वयम् · सूर्योमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDL

तस्मादेनसोविश्वान्मुञ्चन्त्वँ हंसः पवित्रेस्थ
इतिपवित्रम् श्रीश्नेनिपुष्पम् ॐ यवोसि
तियवान् अपसव्येन ॐ कर्मपात्र महङ्कु
रिष्ये ॐ कुरुष्व नैरेवमन्त्रैः कर्मपात्रंकृत्वा
तिलोसीतितिलान्प्रक्षिपेत् सव्येन कुशः
त्रयसहितकर्मपात्रोदकमादाय ॐ अपवि
त्रः पवित्रोवासर्वावस्थाङ्गतोपिवा यस्मरेत्पु
ण्डरीकाक्षंसवाह्याभ्यन्तरः शुचिः इत्यनेन
श्राद्धदेशद्रव्याणपात्मानंचसिञ्चेत् तत्कु
शादिकमादाय ॐ अद्येत्यादिअमुकगोत्रा
णामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानाममुका
मुकामुकशर्मणांसपत्नीकानांवसुरुद्रादित्य
स्वरूपाणां तथाअमुकगोत्राणामस्मन्माता
महप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानाममुकामु
कामुकशर्मणांसपत्नीकानांवसुरुद्रादित्य
स्वरूपाणांवैश्वदेवपूर्वकाणांसङ्कल्पश्राद्धमे
भिर्द्रव्यैरहंकरिष्ये ॐ देवताभ्यः पितृभ्यश्च
महायोगीभ्यएवच नमःस्वहायैस्वधायैनि
त्यमेवनमोनमः इतित्रिःपठेत् सप्तव्याधा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

C-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

दशार्णेषु मृगाः कालञ्जरे गिरौ चक्रवाकाः सर
द्वीपे हंसाः सरसि मानसे तेपि जाताः कुरुक्षेत्रे ब्रा
ह्मणा वेदपारगाः प्रस्थिता दूरमध्वानं यूयं कि
मवसीदथ आद्धारम्भे गयां ध्यात्वा ध्यात्वा दे
वं गदाधरम् नाम्पाञ्चैव नमस्कारं ततः श्राद्धं स
मारभेत् गयायै नमः गदाधराय नमः अ
पसव्येन सतिलमोदकमादाय तिलान्पूर्वा
दिक्रमेणानक्षमाणामंत्रैर्विकिरेत् ॐ अग्नि
ष्वात्ताः पितृगणाः प्राचीं रक्षन्तु मे दिशम् अ
पहताः असुरा रक्षांसि वेदिषदः तथा बर्हि
षदः पान्तु याम्यां ये पितरः स्थिताः अपहताः
असुरा रक्षांसि वेदिषदः उदीचीमपि सोमपाः
अपहताः असुरा रक्षांसि वेदिषदः ऊर्ध्वं
त्वर्यमा रक्षेत् कव्यवाडनलोऽप्यधः अपह
ऽअसुरा रक्षांसि वेदिषदः सपुष्पं तन्मोदक
मादाय रक्षोभूतपिशाचेभ्यस्तथैवासुरदोष
तः सर्वतश्चाधिपस्तेषां यमो रक्षां करोतु मे
इत्यनेन मन्त्रेणा निवीबन्धनम् ततः कुशांस्ति
लांश्चादाय प्रयान्तु दूरतः सर्वे दैत्या यातुधानवा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDR

तथा · सर्व्वविघ्नोपशान्त्यर्थं क्षिपामिचकुशां
तिलान् · इत्यनेनमंत्रेणकुशांतिलान् · दक्षि
णस्यांदिशिक्षिपेत् · सव्येन · ॐ विष्णुस्मर
णम् · कुशद्वयमादाय · ॐ अद्यामुकगोत्रा
णामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानाममु
कामुकामुकशर्म्मणांसपत्निकानां · तथा ·
अमुकगोत्राणांमस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहानाममुकामुकामुकश
र्मणांसपत्नीकानांवसुरुद्रादित्यस्वरूपा
णांश्राद्धसंबन्धिनांविश्वेषांदेवानांपुरू
रवोमार्द्रवसनाम्नामत्रश्राद्धेकुशरूपमास
नंवःस्वाहा · अपसव्येन · मोटकद्वयमादा
य · ॐ अद्याऽमुकगोत्राणामस्मत्पितृपि
तामहप्रपितामहानाममुकामुकामुकश
र्मणांसपत्नीकानांवसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां
तथा · अमुकगोत्राणामस्मन्मातामहप्र
मातामहवृद्धप्रमातामहानाममुकामुका
मुकशर्मणांसपत्नीकानांवसुरुद्रादित्यस्व
रूपाणां · अत्रश्राद्धेमोटकरूपमासनंवः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

C-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

धाविभज्य युक्ताभ्यां स्वधा सव्येन ॐ अर्च
यिष्ये ॐ अर्चय ॐ विश्वेदेवास्त्र शृणुतेमं
हवम्मे ये अन्तरिक्षेय उपद्यविष्ठ ये अग्नि
जिह्वा उतवायजत्रा आसद्यास्मिन्वर्हिषिमादय
ध्वम इत्यादि मंत्रेणासमभ्यर्च्य धूपदीपौच
कारयेत कुशद्वयमादाय ॐ अद्यामुक
गोत्राणां मस्मत्पितृपितामहप्रपितामहा
नाममुकामुकामुकशर्म्मणां सपत्नीकानां
वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां तथा अमुकगो
त्राणामस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमा
तामहानाममुकामुकामुकशर्म्मणां सप
त्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां श्राद्ध
संवन्धिनो विश्वेदेवाः पुरूरवार्द्रवसना मान
एतान्यर्चनानि अन्नगन्धपुष्पाक्षतधूपदी
पनैवेद्यताम्बूलपूगीफलयज्ञोपवीतद्र
व्याणि सासिवः स्वाहा अपसव्येन ॐ अर्च
यिष्ये ॐ अर्चय ॐ पितृभ्यः स्वधायिभ्यः
स्वधानमः पितामहेभ्यः स्वधायिभ्यः स्वधान
मः इतिपितृब्राह्मणो गन्धपुष्पाक्षतवस्त्रा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDE

दिभिः समभ्यर्च्य धूपदीपौ च कारयेत् · मो
दकद्वयमादाय · ॐ अद्याऽमुकगोत्रा अस्म
त्पितृपितामहप्रपितामहा अमुकामुकामु
कशर्माणः सपत्नीका वसुरुद्रादित्यस्वरूपा-
स्तथा अमुकगोत्रा अस्मन्मातामहप्रमाताम
हवृद्धप्रमातामहा अमुकामुकामुकशर्मा
णः सपत्नीका वसुरुद्रादित्यस्वरूपा एता
न्यर्चनानि अत्र गन्धपुष्पाक्षतधूपदीपनै
वेद्यताम्बूलपूगीफलयज्ञोपवीतद्रव्यवासां
सि षड्धा विभज्य युष्मभ्यं स्वधा · सव्येन·
देवब्राह्मणयोः · ॐ अर्चनविधेः सर्वं परिपू
र्णमस्तु · अस्त्विति जलं दत्वा · मण्डलं कुर्या
त् · अपसव्येन · पितृब्राह्मणयोः · ॐ अर्च
नविधेः सर्वं परिपूर्णमस्त्विति जलं दत्वा·
मण्डलं कुर्यात् · ततस्तिलघृतमधुजलयुत
मन्नं मोदकमादाय · दक्षिणाभिमुखो भूत्वा
ॐ इदमन्नं सजलमेतद्भूस्वामिपितृभ्यो नमः
इत्युत्सृजेत् · अथान्नसंकल्पः · सव्येन · सो
पस्करं तिलजलयुतमन्नमुपनीयमधुनाभि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

C-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

मायेयवानविकिर्य अधोमुखाभ्यां व्यस्ताभ्या
मन्नपात्रमालभ्य ॐ पृथिविते पात्रेनिपठि
त्वा ॐ इदं विष्णुरितिनत्नमंगुष्ठभ्रामयित्वा ॐ
विष्णो हव्यं रक्षस्वेत्युक्त्वा ॐ इदमामान्नम् ॐ
इदमापः ॐ इदमाज्यम् ॐ इदं हविः ॐ
एतान्युपकरणानि इतिक्रमेण अन्नादी
निसन्दृश्य ॐ यवोसीति यवान्विकीर्य
वामहस्ताङ्गुलिना अन्नं अङ्गुष्ठेनापश्च स्पृ
ष्ट्वा कुशाद्वयमादाय ॐ अद्य ऽमुकगो
त्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहाना
ममुकामुकामुकशर्मणां सपत्नीकानां वसुरु
द्रादित्यस्वरूपाणां तथा अमुकगोत्राणाम
स्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहाना
ममुकामुकामुकशर्मणां सपत्नीकानां वसुरु
द्रादित्यस्वरूपाणां श्राद्धसम्बन्धिभ्यो विश्वेभ्यो
देवेभ्यः पुरूरवोमाद्रवसनामभ्यः इदमामा
न्नमजलं सोपस्करणमक्षयतृप्तिहेतोर्वः स्वा
हा अपसव्येन सोपस्करं जलयुतमन्नमुप
नीय मधुनाऽभिघार्य उत्तानमुखाभ्यां व्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्ताभ्यां हस्ताभ्याम् अन्नपात्रमालभ्य · ॐ पृथि
वीते पात्रमिति पठित्वा · ॐ इदं विष्णुरिति ·
तज्जलं भ्रामयित्वा · ॐ विष्णोकव्यंऽरक्षेसु·
(ममान्नम्)
स्का · ॐ इदं मा आपः · ॐ इदमाज्यं · ॐ इदंह
विः · ॐ एतान्युपकरणानि · इतिक्रमेणान्ना
दीन्सन्दर्श्य · ॐ अपहता असुरा रक्षेति ति·
लान्विकीर्य · वामहस्ताङ्गुष्ठेनान्नं कनिष्ठि
काङ्गुलिना अपश्चस्पृष्ट्वा · मोरकट्रूपमा[illegible]
य · ॐ अद्यामुकगोत्रेभ्योऽस्मत्पितृपिता
महप्रपितामहेभ्योऽमुकामुकामुकशर्मभ्यः ·
सपत्नीकेभ्यो वसुरुद्रादित्येभ्यो · तथा · अमु
कगोत्रेभ्यो · ऽस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्र
मातामहेभ्योऽमुकामुकामुकशर्मभ्यः सपत्नी
केभ्यो वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्यः इदंमान्नं स
जलं सोपस्करणमक्षयतृप्तिहेतोः षड्धा·
विभज्य युष्मभ्यं स्वधा · सव्यापसव्याभ्यां · ॐ
अन्नसंकल्पसिद्धिरस्तु इति उभयत्रापि जलं
दद्यात् · सव्येन · ॐ मधुवातेति त्र्यचां पाठः ·
गायत्रीं जपित्वा · पितृसूक्तानि च पठेत् · ततो·

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: M

पसव्येन नीविंविस्रंस्य सव्यापसव्याभ्यां ॐ
जलगंधाक्षतसमिदन्ते इत्यपोशानंदत्वा सव्ये
न देवब्राह्मणयोः ॐशिवाआपः सन्तु सौ
मनस्यमस्तु अक्षतञ्चारिष्टमस्तु इतिक्रमेण
जलपुष्पतण्डुलान्दद्यात् अपसव्येन पितृ
ब्राह्मणयोःशिवाआपःसन्तुइतिजलं सौम
नस्यमस्तुइतिपुष्पम् अक्षतञ्चारिष्टमस्तुइति
तण्डुलान् सव्येन पूर्वाभिमुखोभूत्वा ॐअ
पांमध्येस्थितादेवाः सर्वमप्सुप्रतिष्ठितं ब्रा
ह्मणस्यकरेन्यस्ताःशिवाआपोभवन्तुमे ल
क्ष्मीर्वसतिपुष्पेषुलक्ष्मीर्वसतिपुष्करे लक्ष्मी
र्वसतिसदागोष्ठेसौमनस्यन्ददातुमे अक्षत
ञ्चास्तुमेपुण्यंशान्तिःपुष्टिर्धृतिस्तथा यद्यच्छ्रे
यस्करंलोकेतत्तदस्तुसदामम ततःकर्मपात्रो
दकंकुशैर्गृहीत्वा प्रतिमंत्रंस्वशिरस्याभिषिं
चेत् अस्मत्कुलेदीर्घमायुरस्तु ॐशान्तिर
स्तु ॐपुष्टिरस्तु ॐवृद्धिरस्तु ॐयच्छ्रेयस्त
दस्तु ॐयत्पापंतत्प्रतिहतमस्तु इतिभूमौ
ॐद्विपदेचतुष्पदेभ्यःशान्तिर्भवतु ततोॐ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लिखित्वा · आशिषः प्रार्थयेत् · ॐ गोत्रं नो वर्द्ध
ताम् · ॐ वर्द्धताम् · ॐ दातारो नोभिवर्द्धन्ताम्
ॐ वर्द्धन्ताम् · ॐ वेदाः सन्ततिरेव च · ॐ सन्तु
ॐ श्रद्धा च नो मा व्यगमत् · ॐ मागात् · ॐ बहु
देयञ्च नोस्तु ॐ अस्तु ॐ अन्नं च नो बहु भवेत्
ॐ भवतु · ॐ अतिथींश्च लभेमहि · ॐ लभ
ध्वम् · ॐ याचितारश्च नः सन्तु · ॐ सन्तु · ॐ
मा याचिष्म कञ्चन · ॐ मा याचेथाः · ॐ ए
ताः सत्या आशिषः सन्तु · ॐ सन्तु · ततः श्राद्धक
र्त्ता ब्राह्मणहस्तेन तिलकं कुर्यात् · ॐ यं काम
मिति · ततो दक्षिणा द्रव्यं संपूज्य · कुशादिक
मादाय · ॐ तत्सदित्यादि · अमुकगोत्राणां
मस्मत्पितृ पितामह प्रपितामहानाममुकामु
वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां
कामुकशर्म्मणां सपत्निकानां, तथा · अमुक
गोत्राणां · मस्मन्मातामह प्रमातामह वृद्धप्रमा
तामहानाममुकामुकामुकशर्म्मणां सपत्निका
नां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां · विश्वेषां देवानां
पुरूरवो द्रवसनाम्नां कृतस्य संकल्पश्राद्धप्रति
ष्ठासाङ्गतासिद्ध्यर्थं इदं दक्षिणा द्रव्यं यद्देयं तत्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MoE

त्तद्दैवतंनानानामगोत्रेभ्योनानानामशर्मभ्यो
ब्राह्मणेभ्योयथाभागंविभज्यदातुमहमुत्सृ
जे॰ पुनः॰ ॐ अद्यामुकगोत्राणामस्मत्पितृ
पितामहप्रपितामहानाममुकामुकामुकश
र्मणांसपत्नीकानांवसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां
संकल्पश्राद्धप्रतिष्ठासंगतासिद्ध्यर्थंदक्षि
णाद्रव्यंयद्देयंतत्तद्दैवतंनानानागोत्रेभ्यो
नानानामशर्मभ्योब्राह्मणेभ्योयथाभागंवि
भज्यदातुमहमुत्सृजे॰ पुनः॰ ॐ अद्यामुक
गोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानाम
मुकामुकामुकशर्मणांसपत्नीकानांवसुरु
द्रादित्यस्वरूपाणां॰ तथा॰ अमुकगोत्राणां
मस्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहा
नाममुकामुकामुकशर्मणांसपत्नीकानांव
सुरुद्रादित्यस्वरूपाणां॰ वैश्वदेवपूर्वकाणां
संकल्पश्राद्धन्यूनातिरिक्तपरिपूर्णार्थंयद्दे
यमत्रद्रव्यंवातत्तद्दैवतंनानानामगोत्रेभ्यो
नानानामशर्मभ्योब्राह्मणेभ्योयथाभागं
विभज्यदातुमहमुत्सृजे॰ ॐ वाजेवाजेति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDR

प्रथमतः पितॄन् विसृज्य पुरूरवार्द्रवसनामा
नो विश्वेदेवाः प्रीयन्तामिति देवौ विसर्जयेत्
उभयत्रापि ॐ आमावाजस्येति त्रिवारिधार
या वेष्टयेत् ॐ देवताभ्य इति त्रिः पठेत् अ
पसव्येन दीपाच्छादनं विधाय सव्येन ह
स्तौ पादौ प्रक्षाल्याचम्य इति पठेत् ॐ अस्य
संकल्पश्राद्धविधेर्यत्कृतं तत्सुकृतमस्तु य
न्न कृतं तद्द्विजोः प्रसादाद्ब्राह्मणवचनात्सर्वं
परिपूर्णमस्तु ॐ अस्तु परिपूर्णं ॐ प्रमा
दात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेताध्वरेषु च स्मरणा
देव तद्विष्णोः संपूर्णं स्यादिति स्मृतिः आयुः
प्रजां धनं विद्यां स्वर्गं मोक्षं सुखानि च प्रयच्छ
न्तु तथा राज्यं पितरः श्राद्धतर्पिता यस्य स्मृ
त्या च नामोक्त्या तपो यज्ञक्रियादिषु न्यूनं सं
पूर्णतां याति सद्यो वन्दे तमच्युतं ॐ अच्युता
य नमः ॐ कायेन वाचेति इति संक
ल्पश्राद्धविधिः सम्पूर्णः शुभम्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

C-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MoE

श्रीगणेशाय नमः॥ ॥अथ सुवर्णश्राद्धम्॥
पूर्वाभिमुख आचम्य ॥प्रायश्चित्तगोदानम्॥
अद्येह काश्यप गोत्रः काश्यपावत्सारनैध्रुवेति त्रि
प्रवरः अहं मम

श्राद्धदिवसात्पूर्वदिने कर्त्तव्य नियमानाचरणा
जन्य प्रत्यवाय परिहार पूर्वक सद्योदेह शुद्धिद्वा
रा सुवर्णश्राद्धाधिकारसिद्धये प्राजापत्य प्र
त्याम्नायीभूत गो निष्क्रयीभूतं रजतं चन्द्रदै
दैवताकं यथानाम गोत्राय यथानामशर्मणे ब्रा
ह्मणाय संप्रददे॥ ॥प्रार्थना॥ कपिले सर्वदेवा
नां पूजनीयासि रोहिणी॥ तीर्थदेवमयी यस्मात्तः
शान्तिं प्रयच्छ मे॥ अद्य कृतैतत् गोप्रत्याम्नायीभूत
रजतदान कर्मणः प्रतिष्ठा सांगता सिद्धये- इदं
रजतं चन्द्रदैवताकं यथानाम गोत्राय यथाना
मशर्मणे ब्राह्मणाय संप्रददे..................
कर्मपात्र निर्माणम्-
कुशान्- ॐ पवित्रे स्थो वैष्णव्यो सवितुर्वः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDR

प्रसवऽउत्पुनाम्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्य्यस्य रश्मिभिः ॥जलम्– ॐ शन्नोदेवी रभिष्टयऽ आपो भवन्तु पीतये ॥शंयो रभिस्रवन्तुनः ॥य वान्– ॐ यवोसि यवयास्मद्द्वेषो यवयारा तीः ॥ तिलान्– ॐतिलोसि सोमदेवत्यो गो सवो देवनिर्मितः ॥प्र त्नमद्भिःपृक्तःस्वधया पितॄँल्लोकान्प्रीणाहिनः स्वाहा ॥ गन्धम्– ॐ गन्धद्वारान्दुराधर्षान्नित्यपुष्टाङ्करीषिणीम् । ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोपह्वयेश्रियम् ॥पु ष्पाणि– ॐश्रीश्चतेलक्ष्मीश्च पत्न्यावहो रा त्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनौव्यात्तम् ॥ इ ष्णन्निषाणामुम्मऽइषाण सर्वलोकं मऽइषाण ।पवित्रीकरणम्– ॐअपवित्रः पवित्रोवा स र्वावस्थां गतोपिवा ॥यःस्मरेत्पुण्डरीकाक्षं स बाह्याभ्यन्तरः शुचिः ॥ ॐपुण्डरीकाक्षः पुना तु ॥ ॥अपसव्येन ॥मोदकमादाय ॥भूस्वा मी ॥तिलजलयुक्तंअन्नंअग्रेकृत्वा· मधुनासिं चेत्· मोदकमादाय · इदंआमान्नं· सजलंस्त द्भूस्वामि पितृभ्योनमः ॥ ॥अन्नसंकल्पः ॥सो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MDT

पस्करं तिलजलयुतं अन्नं उपनीय मधुनाभि
घार्य। अधोमुखाभ्यां व्यस्ताभ्यां पाणिभ्यां अ
वी न्नपात्रं स्पृष्ट्वा॥ ॐ पृथिवि ते पात्रं द्यौरपि धानं ब्रा
ह्मणस्य मुखे अमृते ऽमृतं जुहोमि स्वाहा॥ इदं
विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम्॥ समूढमस्य
पांसुरे स्वाहा॥ इदमन्नम्। इमा आपः। इ
दमाज्यं। इदं हविः एतान्युपकरणानि॥ तिलान्
अउए विकिरेत्॥ ॐ अपहता रक्षांसि वेदिषदः॥
इति मंत्रेण। मोटकमादाय। वामहस्ताङ्गुष्ठे
न अन्नं अंगुल्या अपष्ठ... स्पृष्ट्वा। अद्य काश्यप
गोत्रेभ्यो स्मत्पितृपितामहप्रपितामहेभ्यः
वि
क्रमवर्मभ्यो वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्यः तथा काश्यप
गोत्रेभ्यो स्मन्मातामहप्रमातामहवृद्धप्रमातामहेभ्यो सिंहवर्म
भ्यो वसुरुद्रादित्यस्वरूपेभ्यः तथा यथानाम
गोत्रेभ्यस्तर्पणार्हपितृभ्यश्च अस्मिन्नुवर्णश्राद्धे
इदमामान्नं सजलं अक्षय्यतृप्तिहेतो यथा
भागं विभज्य युष्मभ्यं स्वधा॥ इति मोटकं ज

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

लेउन्सृजेत्॥ सव्येन॥ अंजलिंवध्वा॥ ॐ म
धुवाताऋतायते मधुक्षरन्तिसिन्धवः॥ माध्वी
र्नःसंत्वोषधीः॥१॥ मधुनक्तमुतोषसो मधुम
त् पार्थिवꣳरजः॥ मधुद्यौरस्तुनःपिता॥२॥
मधुमान्नोवनस्पतिर्मधुमाँअस्तुसूर्यः॥ मा
ध्वीर्गावोभवन्तुनः॥३॥ ॐ मधु ३॥ अन्नही
नंक्रीयाहीनंविधिहीनंचयद्भवेत्॥ तत्सर्वम
छिद्रमस्तु॥ नमस्तुभ्यंविरूपाक्षनमस्तेनेकच
क्षुषे॥ नमःपिनाकहस्तायवज्रहस्तायवेनमः
इतिपठेत्॥ अपसव्येन॥ ब्राह्मणायतिलकं
दत्वा॥ सुवर्णसंपूज्य· मोदकमादाय॥ अद्ये
हकाश्यपगोत्रा· अस्मन्पितृपितामहप्रपिताम
महा........

वसुरुद्रादित्यस्वरूपाः तथा अ
स्मन्माता मह प्रमाता मह वृद्धप्रमातामहा....

सिंह

वर्माणः सपत्नीका वसुरुद्रादित्यस्वरूपा अ
स्मिन्सुवर्णश्राद्धे पिण्डप्रत्याम्नायीभूतं सुवर्णं
वन्हिदैवताकं· अक्षय्यतृप्तिरस्तोर्दःस्वधा॥ इति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: M

ब्राह्मणायदद्यात्॥सव्येन॥कर्मपात्रोदकंकु
शैर्गृहीत्वाप्रणितमंत्रंस्वशिरसिअभिषिंचेत्॥
अस्मत्कुलेदीर्घमायुरस्तु।अस्तु॥शान्तिर
स्तु।अस्तु॥पुष्टिरस्तु।अस्तु॥वृद्धिरस्तु।अस्तु।
यच्छ्रेयस्तदस्तु।अस्तु॥यत्पापंतत्प्रतिहतम
स्तु।अस्तु॥इतिभूमौ॥द्विपदेभ्यश्चतुष्पदे
भ्यःशान्तिर्भवतु॥भवतु॥ततःप्राङ्मुखोभूत्वा
।अंजलिंबध्वा।आशिषःप्रार्थयेत्॥गोत्रंनो
वर्द्धताम्॥वर्द्धताम्॥दातारोनोभिवर्द्धन्ताम्
वर्द्धन्ताम्॥वेदाःसंततिरेवच॥सन्तु॥श्रद्धा
चनोमाव्यगमत्॥मागात्॥बहुदेयंचनोस्तु।
अस्तु॥अन्नंचनोबहुभवेत्॥भवतु।अतिथीं
श्चलभेमहि॥लभध्वम्॥याचितारश्चनःसन्तु।
सन्तु॥मायाचिष्मकंचन॥मायाचेथाः॥ए
ताःसत्याआशिषःसन्तु॥सन्तु॥ततःश्राद्धक
र्त्ताब्राह्मणहस्तेनतिलकंकुर्यात्॥यंकामंका
मयतेसोस्मैकामःसमृध्यताम्॥इति॥सव्ये
नैव॥कुश-तिल-जल-सहितंद्रव्यमादाय॥
ॐअद्यकाश्यपगोत्राणामस्मत्पितृपिताम

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

हप्रपितामहानां ....

.... वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां

तथा .... अस्मन्मातामह प्रमातामह

वृद्धप्रमातामहानां ....

सिंहवर्मणां सपत्नीकानां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां कृतैनदमुर्वणा श्राद्धप्रतिष्ठा सांगता सिद्ध्यर्थे दक्षिणां रजतं चन्द्र दैवताकं तथान्यूनातिरिक्त परिपूर्णार्थं यद्देयमन्नपानादिकं द्रव्यं तत्तद्दैवताकं नानानामगोत्रेभ्यो नानानामशर्मभ्यो ब्राह्मणेभ्यो दातुं समुत्सृजे ॥ अंजलिं बध्वा ॥ यत्कृतं तत्सुकृतमस्तु यन्नकृतं तत्ह्विष्णोः प्रसादात् ब्राह्मणा वचनात्सर्वं परिपूर्णमस्तु ॥ अस्तु परिपूर्णम् ॥ प्रमादात्कुर्वतां कर्म प्रच्यवेताध्वरेषु च ॥ स्मरणादेव तद्विष्णोः संपूर्णं स्यादिति श्रुतिः ॥ आयुः प्रजां धनं विद्यां स्वर्गं मोक्षं सुखानि च ॥ प्रयच्छन्तु तथा राज्यं पितरः श्राद्धतर्पिताः ॥ ततः कर्मपात्रस्थं पुष्प मोदकादिकं हस्ते गृहीत्वा कायेन वाचेति पठित्वा विसर्जयेत् ॥ इति सर्वणां श्राद्धविधिः समाप्त अभा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

C-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

राज्याभिषेक

मन्त्रा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

श्रीगणेशाय नमः ॥
ॐ सुरास्त्वामभिषिंचन्तु ब्रह्मा विष्णु महेश्व
राः ॥ वासुदेवो जगन्नाथस्तथा संकर्षणो वि
भुः ॥ १ ॥ प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्च भवन्तु विज
याय ते ॥ आखंडलोग्निर्भगवान् यमो वै
निरृतिस्तथा ॥ २ ॥ वरुणः पवनश्चैव ध
नाध्यक्षस्तथा शिवः ॥ ब्रह्मणा सहिताः शे
षो दिक्पालाः पान्तु ते सदा ॥ ३ ॥ रुद्रो धर्मो
मनुर्दक्षो रुचिः श्रद्धा तु पार्थिवः ॥ भृगुर
त्रिर्वशिष्ठश्च सनकश्च सनन्दनः ॥ ४ ॥ सन
त्कुमारश्च तथा भगवानपि चांगिराः ॥ पु
लहश्च पुलस्त्यश्च मरीचिः कश्यपः प्रभुः
॥ ५ ॥ एते त्वामभिषिंचन्तु प्रजाध्यक्षाः समा
गताः ॥ प्रभाकरा बर्हिषदो अग्निष्वात्तास्त
थैव च ॥ ६ ॥ क्रव्यादाश्चोपहूताश्च आज्य
पाश्च सुकालिनः ॥ एते त्वामभिषिंचन्तु पि
तरश्चाग्निभिः सह ॥ ७ ॥ लक्ष्मीर्वेदी शची

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding

ख्यातिरनसूया तथा स्मृतिः॥ संभूतिः सन्न
तिश्चैव क्षमा प्रीतिस्तथैव च॥८॥ स्वाहा स्व
धा च ते राजन्नभिषिंचन्तु मानद॥ कीर्त्ति
र्लक्ष्मीर्धृतिर्मेधा पुष्टिर्लक्ष्मीस्तथा क्रि
या॥९॥ बुद्धिर्लज्जा वपुः शान्तिस्तुष्टिः सि
द्धिश्च पार्थिव॥ एतास्त्वामभिषिंचन्तु ध
र्मपत्न्यः समागताः॥ अरुंधती वसुर्यामी
लंबा भानुर्मरुत्वती॥ संकल्पा च मुहूर्ता
च साध्या विश्वा तथैव च॥११॥ धर्मपत्न्यो
दशैतास्त्वामभिषिंचन्तु पार्थिवः॥ अदि
दिति तिर्दनुः कालाः सुरस्या नाडयायुनिः॥१
२॥ कद्रूः क्रोधवशा प्राची विनता सुरभि
स्तथा॥ एतास्त्वामभिषिंचन्तु कश्यपस्य
प्रियाः स्त्रियः॥१३॥ पत्नी नेतुः पुत्रस्य सु
पुत्रा या च भामिनी॥ समायाता भिषेकाय
विजयाय च पार्थिव॥१४॥ कृशाश्वप
त्नी च तथा सुप्रभा जयया तथा॥ सुदर्शना

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

नयोः पुत्रो विजयेविद्ध्यानुने ॥१५॥ म
नोरमा भानुमती विशालायाश्च बाहुस्त
॥ अरिष्टनेमिपत्न्यस्त्वामभिषिंचन्तु पा
र्थिव ॥१६॥ कृत्तिकारोहिणीदेवीविशा
खाचतथानृप ॥ अनुराधातथाज्येष्ठा
मूलंचवसुधाधिप ॥१७॥ आषाढाच
तथापूर्वातथाम्याचोत्तराह्वया ॥ अभि
जिच्चतथाश्रुत्याधनिष्ठाचतथैवच ॥
१८॥ तथाशतभिषक्चैवपूर्वाभाद्रपदा
तथा ॥ उत्तरारेवतीराजन्नश्विनीभर
णीतथा ॥१९॥ पत्न्यस्त्वामभिषिंचन्तु
सोमपत्न्यः समागताः ॥ मृगीचैर्मीचश्वे मृगच
तभद्राचरोहिणी ॥२०॥ भूताचकपिलादं
ष्ट्रासुरभासुलभातथा ॥ पत्न्याःपुलस्त्य
पत्न्यस्त्वामभिषिंचन्तु पार्थिव ॥२१॥
श्येनीभासीतथाक्रौंचीधृतराष्ट्रीत
थाशुकी ॥ पत्न्यस्त्वामभिषिंचन्तु अरुणा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding

स्याकेसारथेः॥२२॥आयनिर्नियनिश्चैव
रात्रिनिद्राचपार्थिव॥एतास्त्वामभिषिं
चंतुलोकसंस्थानहेनवः॥२३॥उमासे
ना शची चैव धूमोर्णानिरृतिस्तथागौ
रीशिवा च ऋद्धिश्च वलया चैव नंदना॥२४
॥आनृक्याच तथाज्योत्स्नायाचदेवीव
नस्पतिः॥एतास्त्वामभिषिंचंतुकाल
स्यावयवाश्चभाः॥२५॥आदित्यश्चंद्रमा
भौमोबुधजीवसितार्कजाः॥ग्रहास्त्वा
मभिषिंचंतु राहुः केतुश्च नर्पिनाः॥स्वा
यंभुवो मनोःपुत्रो मनुःस्वारोचिषस्तथा
॥औत्तम स्तामसश्चैव रैवतश्चाक्षुषस्त
था॥२७॥वैवस्वतोथसावर्णो दक्षब्रह्म
सुतावुभौ॥धर्मपुत्रो रुद्रपुत्रो रौच्यो भौत्य
श्च यो मनुः॥२८॥एतेत्वामभिषिंचंतु मन
वश्चवसुंधरा॥विश्वभुग्विपश्चिच्च सु
शांतिः सुमुखी विभुः॥२९॥मनोजवस्त
थौजस्वी वलिरद्भूतमानिको॥र घश्च

कृत्तिधामाच दिविस्पृक् शुचिरेव च ॥
३०॥ एते त्वामभिषिंचंतु देवपालाश्च
ते द्विजा ॥ रेवतश्च कुमारश्च तथा वर्णः कु
मारकः ॥३१॥ वीरभद्रश्च नंदीच विश्व
कर्मा पुरोजवः ॥ एते त्वामभिषिंचंतु
सुरमुख्या समागताः ॥३२॥ आत्मा त्वा
सुमनो दक्षः पटुः प्राणस्तथैव च ॥ हवि
ष्यश्च गरिष्ठश्च स्तन सत्यश्च पार्थिवः
॥३३॥ अभिषिंचंतु राजंस्त्वां देवा ह्यंगि
रसो दश ॥ कृतुर्दक्षो वसुः सत्यः कालका
मो गुनिस्तथा ॥३४॥ धुनिमान् सुतजश्चै
व ऐच्चमानस्तथैव च ॥ एते त्वामभिषिं
चंतु विश्वेदेवास्तथा दश ॥३५॥ अजैकपा
दहिर्बुध्न्यः पृथ्यकेतुस्तथात्रयः ॥ भरत
श्चतथा मृत्युः कापालिरथकिंकिणिः
॥३६॥ एकादशैते रुद्रास्त्वामभिषिंचं
तु पार्थिवः ॥ भुवनो भानवश्चैव सुज
न्यः सुजनस्तथा ॥३७॥ क्रतुः सुवर्णवर्ण

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding ...

श्च व्यजश्च व्ययस्तुतस्तथा ॥ प्रभवश्चाव्यय
श्चैव दक्षश्च मनुजाधिप ॥३८॥ एते त्वाम
भिषिंचन्तु भृगवो नाम देवताः ॥ मनोप्ररुश्च
प्राणश्च नरो पानश्च वीर्यवान् ॥३९॥ चि
त्तिर्हयो नयश्चैव हंसो नारायणस्तथा ॥
विभुश्चापि दिविश्रेष्ठस्तथा प्रश्च जगद्गु
रुः ॥४०॥ एते त्वामभिषिंचन्तु साध्या
द्वादश पार्थिव ॥ धाता मित्रोर्यमा पूषा
शक्रोंशो वरुणो भगः ॥४१॥ त्वष्टा वि
वस्वान् सविता विष्णुर्द्वादशमः स्मृतः
एते त्वामभिषिंचन्तु कश्यपादितिसं
भवाः ॥४२॥ एकद्वित्रिचतुर्ज्योतिः पंच
ज्योतिस्तथैव च ॥ एकशक्रो द्विशक्रश्च
त्रिशक्रश्च महाबलः ॥४३॥ इन्द्रश्च गम्या
दृश्यतेनतः प्रतिसकृत्तथा ॥ मितश्च सं
मितश्चैव अमितश्च महाबलः ॥४४॥ ऋ
तजित्सत्यजिच्चैव सुषेणः श्येनजित्तथा ॥
अतिमित्रस्तथा मित्र उरुजिच्चापराजिता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

॥४५॥ ऋतश्च ऋतवान् धाता वरुणो वि
धृतो ध्रुवः ॥ विधारणो महातेजा वासवस्य
परः सखा ॥४६॥ इष्टगन्धा ह्यगाश्चैव वरुणा
ह्यग्निनाशनः ॥ कीर्तिश्च तथा शान्तिः सभ
रश्च महायशाः ॥४७॥ धातुश्चात्र मुनिर्भी
मो अतिमुक्तः क्षिपः महः ॥ द्युतिर्वरुणा
द्ध्यो वासः कामो जयो विराट् ॥४८॥ ए
ते त्वामभिषिंचन्तु मरुतश्च समागताः ॥
देवास्त्वेकोनपंचाशन्महाबलपराक्रमाः ॥ ४९
चित्रांगदः श्चित्रसेनश्च वीर्यवान् ॥ उरगा
युरनघश्चैव उग्रसेनश्च वीर्यवान् ॥५०
॥ धृतराष्ट्रश्च सोमश्च सूर्यवर्चास्तथैव
च ॥ युगन्धरस्त्वपः कीर्तिनन्दिश्चित्र
स्तथैव च ॥५१॥ कलिश्चाप्यङ्गिरारा
जन्यपर्जन्यो नारदस्तथा ॥ वृषपर्वा बर्ह
सश्च तथा चैव हाहा हूहूः ॥५२॥ विश्वा
वसुस्ताम्रकश्च तथा वसुरु विश्वयः ॥ ए
ते त्वामभिषिंचन्तु गंधर्वाः पृथिवीपतेः ॥५३

चित्ररथ ९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDS

आहूमः श्रोभयंस्पश्च वेगवन्स्तथैव च ॥
आपुवत्सस्तथोर्जश्च नथा वे कुरूपचकुमाः
॥५४॥ वमवश्चाम्बनद्वो भुवश्चैव नद्व
स्तथा ॥ भीरवः श्रोचयंस्पश्च दिव्यात्वयस
रसां गरणाः ॥५५॥ स्नात्वामभिषिंच
नु कामिन्यस्तनद्रणप्रियाः ॥ अग्रजमासु
रूपा च सुकेशी च मनोवती ॥५६॥ मेन
का सहजन्या च पर्णाशाडंजिकास्थला
॥ कृतस्थला घृताची च विश्वाची पूर्व
चित्यपि ॥५७॥ प्रम्लोचा थाप्यनुम्लो
चारंभा चैवोर्वशी तथा ॥ पंचचूडासा
मवर्मी चित्रलेखा तु पार्थिव ॥५८॥ मि
श्रकेशी सुगंधिश्च विद्युत्पर्णा तिलो
त्तमा ॥ अद्रलक्ष्याह्रणाक्षेमा असिता
रुचिका तथा ॥५९॥ सुब्रता च सुबाहु
श्च सुबोधा सुवपुस्तथा ॥ पुण्डरीकासु
६०॥
दा एच सुराधा सुरसा तथा ॥ हेमा सर
स्वती चैव कामला सुभ्रूतालया ॥ [illegible] ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

सुमुखो हंसपादश्च वासोलीरनिलालसा
॥ स्नात्वा त्वामभिषिंचन्तु राजन्न् शरसंभु
भाः ॥[illegible]॥ प्रल्हादश्च महातेजास्तथा राज
न् विरोचनाः ॥ धन्वी वारगस्तथान्ये च दिति
पुत्राः समागताः ॥ अभिषिंचन्तु दैत्याश्च दि
व्योन्याग्ध्ये भसास्वयम् ॥ विप्रचित्तिमुखाः
सर्वे दानवास्त्वां समागताः ॥[illegible]॥ अभिषिं
चन्तु राजानं राज्यं कर्तुं समन्वराः ॥ रुन्मश्चे
व ह्रहेन्मश्च सलिलेन्द्रस्तथैव च ॥[illegible]॥ सु
केशी पोरुषेयश्च पतोताप्ररुयादकः ॥ ६१
विद्युन्सूर्यस्तथा व्यासो वथश्च रसनस्त
था ॥[illegible]॥ एते त्वामभिषिंचन्तु समागम्या
घ राक्षसाः ॥ सु सिद्धो मागिमद्रश्च सुमनो
नंदनस्तथा ॥[illegible]॥ कद्रूनिः पंचगश्चैव म
णिमान वसुमानन्तथा ॥ सर्वो नु भूनिः शं
खश्च पिंगाक्षश्चगुरस्तथा ॥[illegible]॥ धूमो
मंदरसोभिमिः पद्मचन्द्रः प्रभाकरः ॥ मे
घवर्णश्च भव्यश्च प्रघातश्च महायशाः ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: MID

॥ १८ ॥ भूमिमान्केतुमांश्चैव मौलिमांश्चचन्द्र
देशाः ॥ श्वेतश्च विपुलश्चैव वज्रघुम्नश्च जम्बाव
हः ॥ १९ ॥ पुक्षयक्षो वलाकश्च कुमुदश्च व
लाहकः ॥ पद्मनागः सुगंधश्च सुवीरो वि
जयाकृतिः ॥ २० ॥ पौर्णमासो हिरण्याक्षः
शानजिद्धश्च वीर्यवान् ॥ एते त्वामभिषिं
चन्तु राजपुत्रश्च सत्तमाः ॥ २१ ॥ शंखप
द्मश्च गजेन्द्रमकरः कच्छपस्तथा ॥ मह
पद्मश्च नीलश्च खर्वः कुंदो मुकुंदकः ॥ २२
॥ एते त्वामभिषिंचन्तु निधयस्तु समाग
ताः ॥ २३ ॥ मंगलाश्चैकवक्राश्च ये च सूचीमु
खा नृपाः ॥ २४ ॥ ऊः पूरणा विधाराश्च ज्व
लनांगारकास्तथा ॥ कुंभमासाः प्रगण्डा
श्च उपवीरा उलूखलाः ॥ २५ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MoE

अकर्णो श्वक्रूरवराश्च तथाये पात्रपारगाय: ॥ २५

पांसवश्च विनुराज्ञश्च दिपुराणः स्कंदनास्तथा ।

एतेत्वामभिषिंचंतु पिशाचानांतु जातयः ।

॥ ७८ ॥ ३४ ॥ ब्रह्मचर्ये स्थितादांताः सर्वज्ञाः

सर्वदर्शिनः ॥ नानाप्रकारवदना नानावा

हुशिरोधराः ॥ चतुष्पथपराद्द्वाल्न शून्या

लयनिकेतनाः ॥ त्रिपुरारिंभवंदेवं येग

ता मनुजेश्वर ॥ तेत्वामद्याभिषिंचंतु ग

णाभूतपतेः स्वयम् । महाकालं पुरस्कृत्य

नरसिंहंच मातरः ॥ सर्वास्त्वामभिषिंचंतु

राजराज्ये नराधिप ॥ ८० ॥ ३२ ॥ ग्रहः स्कंदो

पिशाचश्च नैगमेयस्तथैवच । अभिषिंचं

तु राजंस्त्वा सर्वे स्कंदग्रहाः शुभाः ॥ ८१ ॥

३३ ॥ डाकिन्यो याश्च योगिन्यः खेचरा भू

चरास्तथा ॥ सर्वास्त्वामभिषिंचंतु समेत्य

मनुजेश्वर ॥ ८२ ॥ ३४ ॥ गरुडश्चारुणश्चैव

आरुणिश्च महाखगः । संपाती विनतश्चैव

विद्युर्गन्धकुमारकः ॥ एतेत्वामभिषिंचंतु

सुपर्णाः पृथिवीपते ॥ ८२ ॥ ३५ ॥ अनन्तश्च

महानागो वासुकिः शेषतक्षको ॥ सुपर्णारि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

श्चकुंभश्च वामनो ध्यांजनो नम:॥ ८५॥ ऐरावतो
महापद्म: कंवलाश्वतरावुभौ॥ एलापत्र
श्च खंडश्च कर्कोटक धनंजयो॥ ८६॥ महाक
र्णो महानील्लो धृतराष्ट्रवलाहकौ॥ कु
मार: पुष्पदंतश्च गंधर्वश्च मनस्विक:॥ ८७॥
नहुष: स्वररोमाच शंखपालस्तथैवच
पद्मश्च कुलिकश्चैव पालिरित्येवमादय:॥ ८८॥
नागास्त्वामभिषिंचंतु राजराज्ये नराधि
प॥ कुमुदैरावतौ पद्म: पुष्पदन्तोथवाम
न:॥ ८९॥ सुप्रतीकोञ्जनो नील्ल: पान्तु त्वां सर्व
तो द्विपा:॥ पैतामहास्तथा हंसा वृषभ: शांक
रस्तथा॥ ९०॥ उच्चै:श्रवाश्चाश्वपतिस्तथा धन्वन्त
रिर्नृप॥ कौस्तुभ: शंखराजश्च पान्तु त्वां सर्व
त:सदा॥ ९१॥ चक्रं त्रिशूलं वज्रश्च नंदको स्त्रा
णि चाप्यथ॥ सर्वेभिषेकं दत्वा च दिशन्तु
विजयं ध्रुवम्॥ ९२॥ धर्मश्च वृद्धशास्त्राश्च सत्यं
दानं तपस्तथा॥ यशोयज्ञास्तथैवायुर्ब्र
ह्मचर्यंदम:शम:॥ ९३॥ एते त्वामभिषिंचन्तु चि
त्रगुप्तश्च पार्थिव॥ दंड: पिंगलकश्चैव मृत्यु:
कालांतकावुभौ॥ ९४॥ वालखिल्यास्तथा सर्वे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding: ...

भवन्तु विजयाय ते ॥ दिग्भेनवश्चत
सस्त्वां सुरभिश्च तथा नृप ॥ अभिषिं
चन्तु सर्वाभि गोभिः सार्द्धं नरेश्वर ॥ वे
द व्यासश्च वाल्मीकिश्च शमनो थ पराशर ॥ ८५॥
देवलः पर्वतश्चैव दुर्वासाः भार्गवः शु
चिः ॥ याज्ञवल्क्यः सुजाबालिर्जमद
ग्निः शुचिःश्रवाः ॥ विश्वामित्रस्थूलक
श्च वर्द्धनो त्रिर्विदूरथः ॥ एकतश्च द्वि
तश्चैव त्रितो गौतम गालवौ ॥ शाण्डि
ल्यश्च भरद्वाजो मौद्गल्यो वेदवाहनः ॥
बृहदश्वः कुदिमडो जपजानुर्घटोदरः ॥ ८८॥
यवक्रीनोथ रैभ्यश्च आत्माधामश्च जैमि
निः ॥ ऋषिः सारंगवश्चैव तथागस्त्यो
महातपः ॥ दुंदुर्दुंदु भिशाश्चैव इन्द्रवायु
र्महोदयः ॥ कात्यायनश्च कण्वश्च वला
गश्चैभनंदनः ॥ १००॥ एते त्वामभिषिं
चंतु मुनयः पार्थिवोत्तमः ॥ १ ॥ पृथुर्दि
लीपो भरतो दुष्यन्तः शत्रुजिद्बली ॥ म
नुः ककुत्स्थश्चानेना युवनाश्वो जयद्र
थः ॥ मांधाता मुचुकुन्दश्च तथा राजा पु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

...blic Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

१०२॥
पुरूरवाः ॥ इक्ष्वाकुश्च यदुश्चैव पुरुर्भू
रिश्रवास्तथा ॥ अम्बरीषश्च नाभागो वृ
१०३॥
हदश्वो महाहनुः ॥ प्रद्युम्नश्चाथ सुद्युम्नो
भूरिद्युम्नश्च सञ्जयः ॥ एते चान्ये च राजा
नस्त्वरा जन्दिवंगताः ॥ सैमायान्त्वभि
षेकाय विजयाय तथा श्रिये ॥ पर्जन्या १०४॥
घास्तथा भूप मेघाः सर्वे समागताः ॥ द्रु
माश्चौषधयो रत्नं वीजानि विविधानि
च ॥ सर्वे त्वामभिषिंचन्तु राजराज्ये सुस
त्वराः ॥१०५॥ पुरुषश्चाप्रमेयात्मा म
हाभूतानि यानि च ॥ पृथिवी वायुराका
१०६॥
शमापो ज्योतिस्तथैव च ॥ मनो बुद्धिस्त
थैवात्मा अव्यक्तश्च महीपते ॥ एते त्वा
१०७
मभिषिंचन्तु समेता वसुधाधिप ॥ [illegible]
रुक्मभौमः शिलाभौमः पातालो नील
मृत्तिकः ॥ पीत रक्ता सिताश्चैव श्वेतभौ
१०८॥
मास्तथैव च ॥ एते त्वामभिषिंचन्तु वि
जयाय महीपते ॥ [illegible] ॥ जंबूशाकः
कुशः क्रौञ्चः शाल्मली द्वयस्तथा ॥ ११०॥
प्लक्षश्च पुष्करश्चैव स्वस्वाम्यं प्रदिशन्तु
ते ॥ उत्तराः कुरवः पुण्या रम्या हैरराव
१११॥
तास्तथा ॥ भद्राश्वः केतुमालश्च वर्षे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitiza... eGangotri Funding: MID

श्चैव इलावृतः ॥ हरिवर्षः किंपुरुषो
वर्षो भारतसंज्ञकः ॥ एते त्वामभिषिं
चन्तु समेत्य वसुधाधिपः ॥ ३० ॥ १२२
इक्षुद्वीपः कसेरुश्च ताम्रवर्णो गभस्ति
मान् ॥ नागद्वीपस्तथा सौम्यो गंध
र्वो वरुणस्तथा ॥ अयं च नवमस्तेषां
स्वस्त्यं प्रदिशन्तु ते ॥ हिमवान् हेम
कूटश्च निषधो नीलएव च ॥ श्वेतश्शृंग
वान् मेरुर्माल्यवद्गंधमादनौ ॥ महेन्द्रो
मलयः सह्यः शुक्तिमानृक्षवांस्तथा ॥
विन्ध्यश्च पारियात्रश्च सर्वएव महीधराः ॥ ११५
समागम्याभिषिंचन्तु त्वामद्य वसुधाधि
पः ॥ ३१ ॥ ऋग्वेदोथ यजुर्वेदः सामवे
दस्तथैव च ॥ अथर्ववेदो वेदास्त्वामभि
षिंचन्तु पार्थिव ॥ ३० ॥ ११८ ॥ इतिहा
सो धनुर्वेदो गांधर्वश्चायुसंज्ञितः ॥ स
र्वोपवेदाश्च तथा विजयाय भवन्तु ते
शिक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तं ज्योति
षां गतिः ॥ छंदो विचितिः षष्ठानि वि
जयाय भवन्तु ते ॥ अंगानि वेदाश्चत्वारो
मीमांसा न्यायविस्तरः ॥ धर्मशास्त्रं पु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

राणां च विद्या ह्येताश्चतुर्दश ॥ सांख्य
योगः पांचरात्रो वेदः पाशुपतं तथा ॥ १२ ॥
॥ कृतांत पंचकं चैव शास्त्राणि विविधा
नि च ॥ गायत्री पापशमनी गंगा देवी
महाशिवा ॥ गांधारी च तथा नारी विज
यं प्रदिशं तु ते ॥ देवदानव गंधर्वा यक्ष
राक्षसपन्नगाः ॥ ऋषयो मनवो गावो
देवमातर एव च ॥ देवपत्न्यो द्रुमा नागा
दैत्याश्चाप्सरसां गणाः ॥ अस्त्राणि सर्व
शास्त्राणि राजानो वाहनानि च ॥ औ
षधानि च रत्नानि कालस्यावयवाश्च
ये ॥ स्थानानि च समस्तानि पुण्यान्या
यतनानि च ॥ जीमूतानि च सर्वाणि त
द्विकाराश्च सर्वशः ॥ उक्तानि चाप्यनुक्ता
नि विजयाय भवंतु ते ॥ लवण क्षीर तो
याश्च घृतमंडोदकास्तथा ॥ दधि मंडो
दकाश्चैव सुरोदश्च नराधिप ॥ तथैवेक्षु
रसोदश्च तथा स्वादूदकश्च यः ॥ गर्भो
दकश्च तोये स्त्वा ममिषिंचंतु पार्थिव ×
॥ ८१ ॥ समागत्याभिषेके तु विजयं प्र
दिशं तु ते ॥ पुष्करश्च प्रयागश्च प्रभा
सो नैमिषस्तथा ॥ तथा ब्रह्मसरः पु

× नारगः सागरा ज्वैवजलेन तेपेन पार्थिव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digiti... Funding: MID

रांसं गयाशीर्षं च पार्थिव ॥ कालोदको
नंदिकुंड स्तथैवोत्तर मानसः ॥ स्वर्गमा
र्गप्रदश्चैव तथा पंचनदश्च यः ॥ भृगु
तीर्थं प्रभासश्च तथैवामरकण्टकाः ॥
...कालिका याश्च तृणविन्दो
स्तथाश्रमः ॥ गोतीर्थं चाग्नितीर्थं च वि
मलं स्वर्ग एव च ॥ जंबूमार्गश्च विमलः
पुराय स्तण्डुलिकाश्रमः ॥ कपिल...
वा तीर्थो तीर्थो वातिकरवरिडको ॥ म
हासरस्तथागस्त्य कुमारि तीर्थमेव च । ९८
अंगद्वार कुशावर्तौ विल्वको नीलप
र्वतः ॥ वाराह पर्वतश्चैव तीर्थं कनख
लं तथा ॥ सुगन्धा च धराकुंभा स्तथा
स्तथा शाकंभरीति या ॥ भृगुतुङ्गः स
कुब्जाम्रः कपिलस्य तथाश्रमः ॥ चमसो
द्भेदनः पुरायः स्तथा विनशनं शुभः ॥
अजतुङ्गश्च मोजश्च अश्वगन्धश्च पार्थिव । ९९
कालंजरः सकेदारो रुद्रकोटि स्तथैव च ।
महालयश्च राजेन्द्र वदर्याश्रम एव च । १००
नंदा च सोमतीर्थं सूर्यतीर्थं शतक्रतोः ।
अश्विनो र्वरुणास्याथ वायो र्वैश्रवणस्य

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Digitization by eGangotri.Funding: MID

१६७॥

च॰॥ वृत्रस्य श्चैव शर्वस्य यमस्य च्यवनस्य
च॰॥ विरूपाक्षस्य धर्मस्य तथा चाप्सरसां
नृप:॥ ऋषीणां च वसूनां च साध्यानां
मरुतां तथा॰॥ आदित्यानां च रुद्राणां
तथा चाङ्गिरसां नृप॰॥ विश्वेदेव भृगूणां
च तथान्येषां च मानद॥ प्लक्षप्रस्रवण
श्चैव सुपुत्रा च नराधिप॥ शौनग्राम
सश्चैव वाराहो मानसस्तथा॰॥ का
माश्रमस्त्रिकूटश्च चित्रकूटस्तथैव च। १४३
सपूर्वः क्रतुसारश्च तथा विष्णुपदं सरः।
कपिलं च तथा तीर्थं वासुकेस्तीर्थमेव तु। १४४
सिन्धूत्तमस्तपो द्वारो व्यथ सूर्यारकुंभकः।
पुण्डरीकश्च राजेन्द्र गंगासागरसङ्गमः। १४५
सिन्धुसागरयोश्चैव सङ्गमः सुमनोहरः।
तथा कुंभा वसुन्दश्च मानसश्च तथा सरः १४६
तथा विन्दुसरः पुण्यं सरस्वत्योदकं तथा।
धर्मारण्यं फल्गुतीर्थमविमुक्तं तथैव च। १४७
लोहित्यश्च तथा पुण्यो वदरी पावनः शि
वः॥ तीर्थं सप्तऋषीणां च वह्नितीर्थं
तु पार्थिव॰॥ पुण्य वरनापथो मेघद्वार
लेशस्तु पार्थिव॥ पञ्च न्यास तथा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri. Funding: IKS-MoE

चैव तीर्थो हंसपदस्तथा ॥ अश्वतीर्थश्च क
र्णाश्वो मणिमन्थस्तथैव च ॥ देविका इन्द्र
मार्गश्च स्वर्णबिन्दुस्तथैव च ॥ आहन्य
कस्तथा तीर्थ स्तीर्थश्चैरावतस्तथा ॥
ऐरावतीसमुद्रे दे तीर्थं भोग यशः परम् ॥ ९५१
करवीराह्वयं चैव नागमोचनिकस्तथा ॥
पापमोचनिकश्चैव ऋणमोचनिकस्तथा ९५२
उद्धेजनस्तथा पुण्यः सम्पूज्यः सरसो वरः ॥
देश ब्रह्मसरः पुण्यं सर्पि दंधितु पार्थिव ९५३
एते चान्ये च बहवः पुण्यं सङ्कीर्तना शु
भाः ॥ तोयेस्त्वामभिषिंचन्तु सर्वपातक
नाशनैः ॥ ९५४ ॥ गंगा महानदी पुण्या
ह्रादिनी ह्लादिनी तथा ॥ पावनी च तथा
सीता चक्षुः सिन्धुश्च नर्मदा ॥ ९५५ सुप्रभा
कांचनाक्षी च विशाला मानसी ह्रदा ॥
सरस्वत्योघनादी च सुवेणा विमलोद
का ॥ ९५६ शिप्रा शोणाश्च नर्मश्च सरयू ग
ण्डकी तथा ॥ अच्छोदा च विभागा च
चन्द्रभागा इरावती ॥ वितस्ता देविका र
म्भा केशा देव ह्रदा शिवा ॥ तथा चेक्षु
मती पुण्या कौशिकी यमुना तथा ॥ ९५७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

च॥ बृहत्याश्चैव शर्वस्य यमस्य च्यवनस्य
च॥ विरूपाक्षस्य धर्मस्य तथा चाप्सरसां
नृप॥ ऋषीणां च वसूनां च साध्यानां
मरुतां तथा॥ आदित्यानां च रुद्राणां
तथा चाङ्गिरसां नृप॥ विश्वेदेव भृगूणां
च तथान्येषां च मानद॥ प्लक्षप्रस्रवण
श्चैव सुपुत्रा च नराधिप॥ शैलन्या म
सश्चैव वाराहो मानसस्तथा॥ का
माश्रम त्रिकूटश्च चित्रकूटस्तथैव च १५७
सपूर्वः क्रतुसारश्च तथा विष्णुपदं सरः।
कपिलं च तथा तीर्थं वासुकेस्तीर्थमेव तु १५८
सिन्धूत्तमस्तपोद्वारो व्यथ सूर्यारकुंभकः।
पुण्डरीकश्च राजेन्द्र गंगासागरसङ्गमः। १५९
सिन्धुसागरयोश्चैव सङ्गमः सुमनोहरः।
तथा कुंभावसुन्दश्च मानसश्च तथा सरः १६०
तथा विन्दुसरः पुण्यं सरस्वच्छोदकं तथा।
धर्मारण्यं फल्गुतीर्थमविमुक्तं तथैव च। १६१
लोहित्यश्च तथा पुण्यो वदरीपावनः शि
वः॥ तीर्थं सप्तऋषीणां च वन्हितीर्थं
तु पार्थिव॥ पुण्य वस्त्रापथो मेषछाग
लेशस्तु पार्थिव॥ [illegible] न्यासस्तथा

C-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

चैव तीर्थो हंसपदस्तथा ।। अश्वतीर्थश्च क
र्णाश्वो मणिमन्थस्तथैव च ।। देविका इन्द्र
मार्गश्च स्वर्णविन्दुस्तथैव च ।। आहन्य
कस्तथा तीर्थं तीर्थश्चैरावतस्तथा ।।
ऐरावती समुद्रे तीर्थं भोगयशः परम् ।। १४१
करवीराह्वयं चैव नागमावणिकस्तथा ।
पापमोचनिकश्चैव ऋणमोचनिकस्तथा । १४२
उद्वेजनस्तथा पुण्यः सम्पूज्यः सरसो वरः ।
देशब्रह्मसरः पुण्यं सर्पिर्दधि तु पार्थिव । १४३
एते चान्ये च बहवः पुण्यं सङ्कीर्तना श्रु
ताः ।। तोयैस्त्वामभिषिञ्चन्तु सर्वपातक
नाशनैः ।। १४४ ।। गंगा महानदी पुण्या
ह्रदिनी ह्लादिनी तथा ।। पावनी च तथा
सीता वक्षुः सिन्धुश्च नर्मदा ।। १४५॥ सुप्रभा
कांचनाक्षी च विशाला मानसी ह्रदा ।।
सरस्वत्यो घनाक्षी च सुवेणा विमलोद
का ।। शिप्रा शोणश्च नर्मश्च सरयू ग
ण्डकी तथा ।। अच्छोदा च विभागा च
चन्द्रभागा इरावती ।। वितस्ता देविका र
म्भा केशादेव ह्रदा शिवा ।। तथा चेक्षु
मती पुण्या कौशिकी यमुना तथा ।। १५८५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

गोमती धूतपापा च वाहुदा च सरस्वती।
निर्विन्ध्या च तृतीया च लोहितश्च महा
नदः ॥ देवस्मृति र्वेदमाता वेदगुर्भुरदा
तथा ॥ पर्णाशा वन्दना चैव सदानीरा कुमु
द्वती ॥ पीता चर्मणवती धूमा विदर्भा वै
शुमत्यपि ॥ अवन्ती च तथा कुन्ती मु
रसा च पलाशिनी ॥ मन्दाकिनी दशा
र्णा च सिंधुरेखा कुमुद्वती ॥ तपती पि
प्पली श्येनी करतोया पिशाचिनी ॥ १६२
चित्रोपला चित्रवर्णा मंजुला वाकुला
मती ॥ शुक्तिमती सिनी वाली मराड
शी तृपिका कपूः ॥ तापी पयोष्णी नि
र्विन्ध्या सिता च निषधावती ॥ वेरणा
वैतरणी भीमा मन्द एव तथा कुहूः ॥ १६४
तोया चैव महागौरी दुर्गा ति भिंजिला त
था ॥ गोदावरी भीमरथी कृष्णवर्णा
भयंकरी ॥ तुङ्गभद्रा सुप्रकारा वात्या
कावेरि रेव च ॥ कृतमाला ताम्रवर्णा
पुष्पभद्रोत्पलावती ॥ त्रृसमा ऋषिकु
ल्या च इक्षुका त्रिदिवा लया ॥ ला

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MID

कुलिनी वंशधरी जंबूश्च सुकल्लावती ॥ २९
ऋषिकाम्बरकेगा च मन्दका मन्दवाहिनी ।
[illegible] । क्षमा देवी दया व्योमा पयोष्णीका
लवाहिनी ॥ कंपना च विशाला च कर
तोया सुवाहिनी ॥ ताम्रारुणा वेत्रवती
सुभद्रा चाश्ववत्यपि ॥ अद्रिका च इ
मा चैव सुप्रकारा हिरण्मयी ॥ आप
गा लोपला भासी संधात्तु वडवानदी ।
२१ महेन्द्र वारुणी शाला च मालिका वल्लयाव
ती ॥ नीलोत्पुनकरा चैव बाहुदा वनवासि
नी ॥ नन्दा चापर नन्दा च सुनन्दा वसु
वासिनी ॥ एता चान्याश्च राजेन्द्र नद्य
स्त्वां विविधोदकाः ॥ सर्वपापप्रशमनाः
सर्वलोकस्य मातरः ॥ संतोय पूर्णाः कल
शै रभिषिंचन्तु पार्थिव ॥ एवं पैथो केनृ
पराजराज्ये दत्ताभिषेकः पृथिवीं सम
ग्राम ॥ समागरां भुंक्ष्व चिरं च जीव ध
र्मे च ते बुद्धि रतीव चास्तु ॥ ४३ ॥ १८०
इति अभिषेकं कुर्यात् ॥ ॥ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

Digitization by eGangotri.Funding: MID

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, K

Digitization by eGangotri.Funding: MID

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri Funding

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kath

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

श्रीगणेशायनमः

Digitization by eGangotri.Funding: MID

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धनुर्वेद वीरचिन्तामणि

दे० ना०

मूल्य १५।-

१६८९५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ध.वे.॥
॥१॥

316

श्रीगुरवेनमः॥ ॥नमोदेवाधिदेवायशंकरायकपर्दिने॥रामायजामदग्न्यायनमोस्त्वमिततेजसे॥१
॥प्रणम्यपरयाभक्त्यादेवदेवंपिनाकिनं॥धनुर्विधानंवक्ष्यामिवीरेश्वरमनोहृतम्॥२॥मूर्धाभिषिक्तकु
लेजेःपृथिवीपालनोद्यतेः॥धनुर्वेदोविदितव्यंत्रिवर्गफलमीप्सुभिः॥३॥यस्याभ्यासप्रमादेननि
घ्नंत्येधनुर्धराः॥जेतारःपरसैन्यानांधनुर्वेदंनदभ्यसेत्॥४॥पौष्ट्यैरपिनयोक्तव्यंधनुर्वेदंविनानृपैः
॥धनुर्वेदान्वितैर्भूपैर्योद्धव्यंशस्त्रकोटिभिः॥५॥धनुर्वेदविहीनस्यमहतोपिमहीपतेः॥राज्यंपरम
पलासस्थतोयबिंदुरिवास्थिरं॥६॥वारमुख्यामिवादत्तेहन्तशास्त्रमहीपतिः॥प्रसह्यपाराष्ट्राणि
वीरभोग्यावसुंधरा॥७॥एकोपियत्रनगरेप्रसिद्धःस्याद्धनुर्धरः॥ततोयांत्यरयोदूरंमृगाःसिंहगृहा

॥राम॥
॥१॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धनुर्वेद

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ धनुर्वेदः ॥ ईश्वरोक्ताद्धनुर्वेदाद्व्यासस्यापि सुभाषितात् ॥ यथान्याक्षु
प्परविनोग्रंथः संपनो मया ॥ १ ॥ विना शार्ङ्गधरान्नान्यो धनुर्वेदार्थतत्त्ववित् ॥ यतः स्वप्ने निशिं प्रा
प्राशिवात्तत्त्वविचारणा ॥ २ ॥ अतः संदेहशोलायां रोपणीयं न मानसम् ॥ ग्रंथेस्मिंश्चापवत्तुरैर्वी
रविंन्नामणौक्कवित् ॥ ३ ॥ यस्याभ्यासप्रसादेन निष्पद्यंते धनुर्धराः ॥ जेतारः सर्वसैन्यानां तस्याभ्(
भ्यासो विधीयताम् ॥ ४ ॥ एकोपि यत्र नगरे प्रसिद्धः स्याद्धनुर्धरः ॥ ततो यांत्यरयो दूरं मृगाः सिंह
गृहादिव ॥ ५ ॥ इति धनुर्वेदप्रशंसा ॥ आचार्येण धनुर्देयं ब्राह्मणाय परीक्षिते ॥ लुब्धे धूर्ते कृतघ्ने
च मंदबुद्धौ न दीयते ॥ ६ ॥ ब्राह्मणाय धनुर्देयं खड्गं वै क्षत्रियाय च ॥ वैश्याय दापयेत्कुंतं गदां शूद्रा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

यद्दापयेत् ॥ ७ ॥ धनुश्चक्रं च कुंतं च खड्गं च क्षुरिकागदा ॥ सप्तमं बाहुयुद्धं स्यादेवं युद्धानि सप्तधा ॥
८ ॥ आचार्यः सप्तयुद्धः स्याच्चतुर्भिर्भार्गवस्मृतः ॥ द्वाभ्यां चैव भवेद्योधः एकेन गणको भवेत् ॥
९ ॥ हस्तपुनर्वसुः पुष्यो रोहिणी चोत्तरात्रयम् ॥ अनुराधाश्विनी चैव रेवती दशमी तथा ॥ १० ॥
जन्मस्थे च तृतीये च षष्ठे वै सप्तमे तथा ॥ दशमैकादशे चैव शस्त्रकर्माणि कारयेत् ॥ ११ ॥ तृतीया
दशमी चैव पंचमी सप्तमी तथा ॥ त्रयोदशी द्वादशी च तिथयस्तु शुभा मता ॥ १२ ॥ सूर्यवारः शुक्रवा
रो गुरुवारस्तथैव च ॥ एतद्वारत्रयं धन्यं प्रारंभे शस्त्रकर्मणाम् ॥ १३ ॥ एभिर्दिने सुशिष्याय गुरुः श
स्त्राणि दापयेत् ॥ संतर्प्य दानहोमाभ्यां सुरान्वेदविधानतः ॥ १४ ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्तत्र कुमारीश्चा

ध.वे
२

प्यनेकशः ॥ नापसानर्वयेन्न क्वायेचान्येशिवयोगिनः ॥ १५ ॥ अन्नपानादिभिश्चैव वस्त्रालंकारभूषणै 318
र्गंधमाल्यैर्विचित्रैश्चगुरुं तत्र प्रपूजयेत् ॥ १६ ॥ कृतोपवासः शिष्यस्तु धनांजनपरिग्रहः ॥ वद्धांजलि
पुरस्तत्रगुरुं यावेवै ध्वजः ॥ १७ ॥ अंगन्यासं ततः कार्यशिवोक्तं सिद्धिमिच्छता ॥ आचार्येणाचशिष्यस्य
पापघ्नं विघ्ननाशनम् ॥ १८ ॥ शिखास्थाने न्यसेदीसं वाहुयुग्मे च केशवम् ॥ उरसाणां नाभिमध्ये तु जंघयो
स्तु गणाधिपम् ॥ १९ ॥ हृदयं कारयेन्न्यासं येन ग्रयो भविष्यति ॥ अन्येपितुष्टसत्वाश्च नहिसंतिक राम
दाचन ॥ २० ॥ शिष्याय मातृ षंचा पंधजमेचाभिमंत्रितम् ॥ कौंडान्कौंडादिति मंत्रोदयाद्देदविधान २
तः ॥ २१ ॥ प्रथमं पुष्पवेधं च फलहीनेन पत्रिया ॥ ततः फलयुतेनैव मन्त्रवेधं च कारयेत् ॥ २२

ॐ ह्रौं शिखायां रुद्राय नमः ॐ ह्रौं वाह्वोः केशवाय नमः ॐ ह्रौं नाभौ ब्रह्मणे नमः ॐ ह्रौं जंघयो
गणपतये नमः

मांसवेधंततःकुर्याद्देवंवेधोभवेत्त्रिधा॥सनेवैर्धैःकृतेऽसांशारास्तुःसर्वसाधकाः॥२३॥वेधनेवै
वमांसस्यसरपान्तोयदाभवेत्॥पूर्वदिग्भागमाश्रित्यतदास्याद्विजयीसुखी॥२४॥दक्षिणोकलहो
घोरोविदेशगमनेपुनः॥पश्चिमेधनधान्यंवसर्वंवैवोत्तरेशुभम्॥२५॥ईशान्यांपतनंदुष्टंवि
शोन्याश्वशोभना॥हर्षपुष्टिकराश्चैवक्षिप्रिदाःशास्त्रकर्मणि॥२६॥एवंवेधत्रयंकुर्यात्शंखकुंडु
भिःस्वनैः॥ततःप्राणस्यतुरवेधतुर्वाराणिवेदयेत्॥२७॥इतिधनुर्दानविधिः॥प्रथमंयोगि
केवापंगुद्वापद्वितीयकम्॥निजवाऊवतोन्मानात्किंविहूनेशुभंधनुः॥२८॥वरंप्राणाधिकोध
न्वीनतुप्राणाधिकंधनुः॥धनुषापीयमानस्तुधन्वीलक्ष्यंनपश्यति॥२९॥अतोनिजवलोन्मानेचापं

शे

ध.वे
३

स्यात्कुंभकारकम् ॥ देवानां उत्तमं चापं ततो न्यूनं च मानवम् ॥३० ॥ सार्धपंचमहस्तं तु श्रेष्ठं चापं प्रकी-
र्तितम् ॥ तद्विज्ञेयं धनुर्द्दिव्यं शंकरेण धृतं पुरा ॥३१ ॥ तस्मात्परशुरामेण ततो द्रोणेन धारितम् ॥ द्रोणा-
द्गृहीतं पार्थेन तत तस्मात्किनाधृतम् ॥३२ ॥ कृते युगे महादेवस्त्रेतायां चापि राघवः ॥ द्वापरे द्रोण-
विप्रश्च देवं चापमधारयत् ॥३३ ॥ धनुर्विंशांगुलो हस्तश्चतुर्हस्तं धनुःस्मृतम् ॥ तच्च वेत्यानवं चापं
सर्वलक्षणसंयुतम् ॥३४ ॥ द्वित्रिपर्वं पंचपर्वं सप्तपर्वं प्रकीर्तितम् ॥ नवपर्वं च कोदंडं चतुर्थं शु-
भकारकम् ॥३५ ॥ चतुःपर्वं च षट्पर्वमष्टपर्वं विवर्जयेत् ॥ केषांचिच्च भवेच्चापं वितस्तिनवसंमित-
म् ॥३६ ॥ अपक्वमतिजीर्णं च जातिघृष्टं तथैव च ॥ दग्धं छिद्रं न कर्त्तव्यं बाह्याभ्यंतरहस्तकं ॥ ३७ ॥

329

राम
३

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गलग्रन्थितलग्रन्थिनकर्त्तव्यंसदाबुधैः अपक्वंभङ्गमायातिहन्तिजीर्णंतुकर्कशम्।

गुणाहीनेगुणाक्रान्तंकाण्डदोषसमन्वितम्। ज्ञानिघृष्टंतुसोद्वेगंकलहोबान्धवैःसह ॥३९॥ धृष्टेन
दह्यतेदेहःसच्छिद्रंगुह्यनाशनम्॥ बाह्यलक्ष्यंनलक्ष्येनतथैवाभ्यन्तरेपिच॥४०॥ हीनेतुसंधिनेवा
गोसंग्रामेभंगकारकम्॥ आक्रान्तेतुपुनःक्वापिनलक्ष्यंप्राप्यतेध्रुवम्॥४१॥ गलग्रंथिनलग्रंथि
धनहानिकरंधनुः॥ एतैर्दोषैर्विनिर्मुक्तंसर्वकार्यकरंस्मृतम्॥४२॥ शार्ङ्गंपुनर्धनुर्दिव्यंविष्णोःप
रमायुधम्॥ वितस्तिसप्तसम्मानंनिर्मितंविश्वकर्मणा॥४३॥ नस्वर्गेनवपातालेनभूमौकस्यचि
त्करे॥ तद्धनुस्त्रिदशामायान्तिमर्त्यैकंपुरुषोत्तमम्॥४४॥ पौरुषेयन्तुयच्छार्ङ्गंवंशयत्नेनयोजित
म्॥ वितस्तिभिःसार्द्धषड्भिर्मितंसर्वार्थसाधकम्॥४५॥ प्रायोयोग्यंधनुःशार्ङ्गंगजारोहाश्व

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सादिनाम्॥ रथिनाञ्च पदातीनां वाश्वं चापं प्रकीर्त्तितम्॥ ४६ ॥ इति धनुःप्रमाणम्॥ गुणानां
लक्षणं वक्ष्ये यादृशं कारयेद्गुणम्॥ पट्टसूत्रैर्गुणाः कार्याः कनिष्ठामानसम्मितः॥ ४७ ॥ धनुःप्र
माणो निःसन्धिः गुणैः स्त्रिगुणा तंतुभिः॥ वर्तितः स्यात्सहश्लक्ष्णाः सर्वकार्यसहो युधि॥ ४८ ॥ अभा
वे पट्टसूत्रस्य हारिणी स्नायुरिष्यते॥ गुणार्थमथवा ग्राह्या स्नायवो महिषीगवाम्॥ ४९ ॥ तत्का
लहतगोकर्णविर्मणा छागलेन वा॥ निर्लोम्ना तंतुरूपेण कुर्याद्वा गुणमुत्तमम्॥ ५० ॥ पक्कं
वंशत्वचः कार्यो गुणास्तु स्थिरो दृढः॥ पट्टसूत्रैर्गुणास्तन्न सर्वकर्मसहो युधि॥ ५१ ॥ प्राप्रेमाऽ
पदे मासि त्वगर्कस्य प्रशस्यते॥ तस्मात्सूत्रगुणाः कार्याः पवित्ररविरोदृढः॥ ५२ ॥ वृत्तांतसूत्रं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तुनां हस्तास्तु द्वादशाः स्मृताः ॥ तद्धन्त्रेत्रिगुणां कार्य्यं प्रमाणो येगुणास्य तु ॥५३॥ इति गुणालक्षणा
म् ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि शराणां लक्षणं शुभम् ॥ स्थूलं न वापि सूक्ष्मं वा नापक्कं न कुभूमिजं ॥५४
हीनग्रंथि विदीर्णां च वर्जयेदीदृशं शरम् ॥ पूर्णग्रंथि विपक्कं च पांडुरं समरोहितम् ॥५५॥ कथि
तं च वर्त्तुलं कांडं शल्लीयास्तु प्रदेशजम् ॥ द्वौ हस्तोऽष्टिहीनो वदैर्घ्यस्यो ल्पे कनिष्ठिका ॥५६॥
विधेयः शरमाणेषु यत्नेष्वाकर्षयेत्ततः ॥ कंकहंसशशादीनां मत्स्यादक्रौंचकेकिनाम् ॥५७॥
गृध्राणां कुररणां च पक्षा एते सुशोभनाः ॥ एकैकस्य शरस्यैव चतुःपक्षाणि योजयेत् ॥५८॥
षडंगुलप्रमाणेन पक्षे द्वे च कारयेत् ॥ दशांगुलमिताः पक्षाः शार्ङ्गचापस्य मार्गणे ॥ ५९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नपुंसकोलक्षणे धीघ्रहलं लक्षणं विदुः

योन्यां हृत्वाश्च तु संख्याः सन्नध्राः स्नायुनं तुभिः ॥ शराश्च त्रिविधा ज्ञेयाः हीणमांश्च नपुंसकः ॥ ६० ॥ अग्रे
स्थूलो भवेन्नारी पश्चात्स्थूलो भवेत्पुमान् ॥ सम नपुंसकं ज्ञेयं नक्षत्रार्थं प्रशस्यते ॥ ६१ ॥ हरयानं तु व
त्सावत्सरूपो भेदयेद् दृढम् ॥ इति शरलक्षणम् ॥ फलं तु शुद्धलोहस्य तु धारं तीक्ष्णा मसायसम् ॥ योजये
द्धन्तुलेपेन शरे यत्नात् तमानरः ॥ ६२ ॥ आराग्रवत्क्षुरग्रवंगोपुच्छं वार्द्धचन्द्रकं ॥ सूचीमुखं वभल्लं व
वत्सदन्तं तु भल्लकम् ॥ ६३ ॥ कर्णिकं काकतुंडं च तथान्यप्यनेकशः ॥ फलानि देशादेशेषु भवंति
बहुरूपतः ॥ ६४ ॥ आराग्रेनैव वर्मश्च रम्प्रेशाव काष्ठकम् ॥ भल्लेन हृदयं भेद्यं द्विभल्लेन तु गा
: शर ॥ ६५ ॥ लोहं च काकतुंडेन लक्ष्यं गोपुच्छकेन च ॥ अन्यद्गोपुच्छकं ज्ञेयं शुद्धकाष्ठविनि(

सूचीमुखेन कवचं मर्द्धचन्द्रेण मस्तकम्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

र्मितम् ॥ ६६ ॥ मुखे च लोहकीलेन विद्धं त्र्यंगुलिसम्मितम् ॥ ६७ ॥ इति फललक्षणा ॥ फलस्य पाय
नं च क्ष्मादिद्योषधिविलेपनैः ॥ येन तु र्भेषच वर्माणि भेदयेत्तु रुपर्वतम् ॥ ६८ ॥ पिप्पलि सैंधवं कुष्ठं
गोमूत्रेणानुपेषयेत ॥ अनेन लेपयेच्छस्त्रं लिप्तं वाग्नौ प्रतापयेत ॥ ६९ ॥ अविशीतमनाविद्धं पी
तनष्टं तथौषधम् ॥ ततो निर्वापितेनैलेलोहं तत्र विशिष्यते ॥ ७० ॥ पंचभिर्लवणैः पिष्टं मधुसि
क्तैः सर्षपैः समभिप्रलेपयेच्छस्त्रं लिप्तं वाग्नौ प्रतापयेत ॥ ७१ ॥ शिखिग्रीवानुवर्णाभं पीनतनुं
तथौषधम् ॥ ततस्तु विमलं देयं पाययेच्छस्त्रमुत्तमम् ॥ ७२ ॥ इति फलपायनविधिः ॥ ॥ सर्वलो
हास्तु ये वाराणा नाराचास्ते प्रकीर्त्तिताः ॥ पंचभिः स्तुलैः पक्षैः पक्षैर्युक्ताः सिध्यंति कस्यचित ॥ ७३

अलीढं तु प्रकर्त्तव्यं हस्तद्वयसविस्तरम् प्रत्यालीढं तु कर्त्तव्यं सव्यं चैवानुकुञ्चितम्

ध.वे. नालीकालयवो वाणा नलयं त्रेण नोदिताः ॥ असम्बद्धदूरपाते च दुर्गयुद्धे च सम्मताः ॥७४॥ इति नारा 322

६ चनालीकौ ॥ स्थानान्यष्टौ विधेयानि योजने भिन्नकर्मणाम् ॥ मुख्यः पंचसमाख्याता वायापं च प्र

कीर्त्तिताः ॥७५॥ अग्रतो वामपादं च दक्षिणं जानुकुञ्चितम् ॥ दक्षिणं च तु नम्रस्त्वदूरपाते विशिष्य

ते ॥७६॥ पादौ सविस्तरौ कार्यौ समौ हस्तप्रमाणतः ॥ विशाखस्थानकं ज्ञेयं कूटलक्ष्यस्य वेधने

७७ ॥ समपादस्समौ पादौ निष्कंपौ च सुसंगतौ ॥ असमश्च परो वामो हस्तमात्रेण नम्रतः ॥७८॥

आकुंचितौ द्वौ यत्र स्यातां जानुभ्यां धरणीं गतौ ॥ दर्दुरक्रममित्याहुः स्थानकं दृढभेदनम् ॥७९॥ सव्यं राम

जानुगतं भूमौ दक्षिणं च तु कुंचितम् ॥ धन्विनां तत्तु विज्ञेयं स्थानकं तु भलस्यताम् ॥८१॥ इति स्था ६

अग्रतो यत्र दातव्यं तद्धियाद्गुरुडक्रमम् पश्चात्सनं [illegible] यथाक्रमम्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कुंचितानतर्जनी यंत्रां गुष्टमूलेनिमीलिता सिंहकर्णीतु साज्ञेयासमलक्ष्यप्रभेदने

नानि॥ पताकावज्रमुष्टिं च सिंहकर्णीं तथैव च॥ मत्सरीकाकतुण्डी च योजनीया यथाक्रमम्॥८१
दीर्घा तु तर्जनी यत्र आश्रितांगुष्टमूलकम्॥ पताकासा च विज्ञेया नालीकदूरमोक्षणे॥८३॥ तर्ज
नीमध्यमामध्यमेंगुष्टो विशते यदि॥ वज्रमुष्टिस्तु साज्ञेया स्थूलनाराचमोक्षणे॥८४॥ अंगुष्टाग्रेण
तर्जन्याः पृष्ठं यत्र निवेशितम्॥ काकतुंडी समाख्याता सूक्ष्मलक्ष्ये तु योजिता॥८५॥ अंगुष्ठनखमू
ले तु तर्जन्यग्रं सुसंस्थितम्॥ मत्सरी सा च विज्ञेया चित्रलक्ष्यस्य भेदने॥८६॥ इति गुणमुष्टि॥ सं
धानं त्रिविधं प्रोक्तं मधश्चोर्ध्वं समं सदा॥ योजयेत् त्रिप्रकारं हि कार्यं दृष्ट्वा यथाक्रमम्॥८७॥ अ
धस्तु दूरपाति स्यात् समे लक्ष्यं तु निश्चलम्॥ दृढस्फोटं प्रकुर्वीत ऊर्ध्वसंधानयोगतः॥८८॥ इति सं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

उर्द्धस्थिसंधानम् ॥ ॥कैशिकः केशमूलेच्छुरः शृंगेवसात्विक ॥ श्रवणो वत्सकर्णाख्यग्रीवायांभरतो
भवेत् ॥ ८९ ॥ अंशकेस्कंधनामाव व्यायाः पंचप्रकीर्त्तिताः ॥ कैशिकश्चित्रयुग्मेण अधोयुग्मेण सात्वि
क ॥ ९० ॥ वत्सकर्णाश्चविज्ञेयो भरतो हठभेदने ॥ हठभेदेवहूरेव स्कंधनामानमुद्दिशेत् ॥ ९१ ॥
इतिव्यायाः ॥ लक्ष्यंचतुर्विधंज्ञेयं स्थिरंचैवचलं तथा ॥ चलाचलद्वयंचलंमितिभेदायथाक्रमम् ॥
९२ ॥ आत्मानंसुस्थिरंकृत्वालक्ष्यंचैवस्थिरंतुधः ॥ वेधयेद्विप्रकारेतुस्थिरभेदीसउच्यते ॥ ९३ ॥
चलंतुवेधयद्यस्तुआत्मनास्थिरसंस्थितः ॥ चलभेदीतुसप्रोक्तआचार्येणासुधीमता ॥ ९४ ॥ धन्वीतु
चलतेयत्रस्थिरलक्ष्येसमाहितः ॥ चलाचलंभवेत्तत्रअप्रमेयमनिंदितम् ॥ ९५ ॥ उभावेवचलौय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्रलक्ष्यं चापि धनुर्द्धरः ॥ न द्विज्ञेयं द्वयबलं श्रमेणो वह्निसाध्यतः ॥ ९६ ॥ श्रमेणास्त्रबलिनं लक्ष्ये दृ
ढंच वज्रभेदनम् ॥ श्रमेणा कठिनाउष्टिः शीघ्रसंधानमाप्यते ॥ ९७ ॥ श्रमेणा चित्रयोधित्वं श्रमे
णाप्राप्यते जयः ॥ तस्माद्गुरुसमक्षं हि श्रमः कार्यो विजानता ॥ ९८ ॥ प्रथमे वामहस्ते नयः श्रमं
कुरुते नरः ॥ तस्य चापक्रियासिद्धिरचिराद्देव जायते ॥ ९९ ॥ वामहस्ते तु संसिद्धे पश्चाद्दक्षिणमा
रभेत ॥ उभाभ्यां च श्रमं कुर्यान्नाराचैश्च शरैस्तथा ॥ १०० ॥ वामेनैव श्रमं कुर्यात्सुसिद्धे दक्षिणे क
रे ॥ विशाखेन समे नैव तथा व्यायेव केशिके ॥ १ ॥ उदिते भास्करे लक्ष्यं पश्चिमायां निवेशयेत् ॥
अपराह्णे च कर्त्तव्यं लक्ष्यं पूर्वदिगाश्रितम् ॥ २ ॥ उत्तरेण सदार्यप्रशस्तमविरोधकम् ॥ संध्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ध॰वे॰
८

मेरा विना कार्य्यं न लक्ष्यं दक्षिणाग्रस्तवम् ॥ ३ ॥ षष्टि धन्वं नरे लक्ष्यं ज्येष्ठ लक्ष्यं प्रकीर्त्तितम् ॥ चत्वारिंश
न्मध्यमं चविंशतिश्च कनिष्ठकम् ॥ ४ ॥ शाराणां कथितं ह्येतन्नाराचानामथोच्यते ॥ चत्वारिंशाच्चविं 324
शच्च षोडशैव भवेन्नतः ॥ ५ ॥ चतुः शतैश्च कांडानां यो हि लक्ष्यं समभ्यसेत् ॥ सूर्योदये वास्तमने स
ज्येष्ठो धन्विनां भवेत् ॥ ६ ॥ त्रिशतैर्मध्यमश्चैव द्विशताभ्यां कनिष्ठकः ॥ लक्ष्यं चतुरुषोन्मानं ऊर्ध्वा
वेङ्कसंयुतम् ॥ ७ ॥ ऊर्ध्वभेदी भवेज्ज्येष्ठो नाभिभेदी च मध्यमः ॥ यः पादभेदी लक्ष्यस्य स कनिष्ठो
भवेत्सदा ॥ ८ ॥ इति लक्ष्यम् ॥ अष्टमी च अमावास्या वर्जनीया चतुर्दशी ॥ पूर्णिमार्कदिन या च नि एम
षिद्धा सर्वकर्मसु ॥ ९ ॥ अकालवर्षिते देवे दुर्दिनं वायवा भवेत् ॥ पूर्वकाण्ड हतं लक्ष्यस नेध्यायं ८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रवक्ष्यते ॥ ११० ॥ श्रमं वकुर्वतस्तत्र भुजंगो यदि दृश्यते ॥ अथवा भज्यते चापं यथैव श्रमकर्मणि ॥
११ ॥ त्रुट्यते वा गुणो यत्र प्रथमे वाणमोक्षणे ॥ श्रमं तत्र न कुर्वीत शास्त्रज्ञो मतिमान्नरः ॥ १२ ॥
इति अनध्यायाः ॥ क्रियाकलापान्वक्ष्यामि श्रमसाध्यान्धनुष्मताम् ॥ येषां विज्ञानमात्रेण सिद्धिर्भ
वति नान्यथा ॥ १३ ॥ प्रथमं चापमारोप्य तूलिकां वधयेत् ॥ ततः स्थानकेतु ततः कृत्वा वाणोपरि
केन्यसेत् ॥ १४ ॥ तोलनं धनुषश्चैव कर्त्तव्यं वामपाणिना ॥ आदानं च ततः कृत्वा संधानं च ततः प
रम् ॥ १५ ॥ सकृदाकृष्य चापेन भूमिवेधं च कारयेत् ॥ नमस्कुर्याच्छिवं विघ्नराजगुरुधनुःशरान्
१६ ॥ यावित्त्वाङ्गुरोराज्ञा वाणास्याकर्षणं प्रति ॥ प्राणवायुप्रयत्नेन वाणो न सह पूरयेत् ॥ १७ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ध॰ वे ॐ भके न स्थिरं कृत्वा हुंकारेण विसर्जयेत् ॥ इत्यभ्यासक्रिया कार्या धन्विना सिद्धिमिच्छता ॥ १८ ॥ षराभ्या
९ सान्निध्यते मुष्टिः शराः संवत्सरेण तु ॥ नाराचीस्तस्य सिध्यंति यस्य तुष्टो महेश्वरः ॥ १९ ॥ उष्य क्वार
येद्वाणां सर्पवत्पीडयेद्धनुः धनर्वाञ्छिं नयेत्तस्य यदीच्छेत्सिद्धिमात्मनः ॥ २० ॥ क्रियामिच्छंति आचार्या 325
दूरमिच्छंति भार्गवाः ॥ राजानो दृष्टिमिच्छंति लक्ष्यमिच्छंति चेतरे ॥ २१ ॥ जनानां रंजने लक्ष्य घातश्च
जायते ॥ हीनेनापीषुणा तस्मात्प्रशस्तं लक्ष्यभेदनम् ॥ २२ ॥ इति श्रमक्रिया ॥ विना स्वस्थानके
स्थित्वा समसंधानमाचरेत् ॥ गोऽङ्कुष्ठखवाणो न सिहकर्णं च मुष्टिना ॥ २३ ॥ आकर्षेत्कौशिकं त्या राम
ये न शिखां चालयेत्ततः ॥ पूर्वापरौ समौ कार्यौ समांसौ निश्चलौ करौ ॥ २४ ॥ चक्षुषी स्पंदयन्नैवं द ९

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मुष्टिनाछादितं लक्ष्यं चापज्यां नैवयोजयेत्

ष्टिं लक्ष्ये नियोजयेत्॥ मनोदृष्टिगतं ज्ञात्वा ततः कांडं विसर्जयेत्॥२५॥ स्खलत्येवं कदाचिन्न ल
क्ष्ययोगे जितश्रमः॥ ॥इति लक्ष्यस्खलनविधिः॥ आदानं चैव तूणीरात्संधानं कर्षणं तथा॥२६
क्षेपणं जत्वराउक्तो वारास्यकुरुनेतय॥ नित्याभ्यासवशात्तस्य शीघ्रसंधानतो भवेत्॥२७॥ इति
शीघ्रसंधानं॥ प्रत्यालीढे कृते स्थाने अधःसंधानमाचरेत्॥ उच्चापताकया बाणां स्त्रीसंज्ञे दूरपातन
नम्॥२८॥ इति दूरपातनम्॥ दर्दुरक्रममास्थाय चोर्ध्वसंधानमाचरेत्॥ स्कंधव्यायेन वज्राख्यमु
ष्टांगे मार्गणो नव॥२९॥ अभ्यंतसौष्टवाद्बाहो जायते दृढभेदिता॥ इति दृढभेदिता॥ सूचीमुखी
मीनपुच्छा भ्रमरी वततीयका॥३०॥ शराणां गतयस्त्वेता प्रशस्ताः कथिता बुधैः सूचीमुखगतिस्त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ध॰ वै १० स्पसायकस्यप्रजायते ॥ २१ ॥ पक्षे विलोपितं यत्र अथवा हीनपत्रकम् ॥ कर्कशे नेत्रवापेनयः कु
ष्टो हीनपुष्टिना ॥ २२ ॥ मन्दप्रच्छागतिर्यस्य सायकस्य प्रकीर्तिता ॥ भ्रमरी कथिता ह्येषा सङ्कु 326
ग्रमकर्मणि ॥ २३ ॥ ऋजुत्वे न विनायाति लक्ष्यमार्गेण सायकः ॥ इति हीनगनयः ॥ वामदक्षिणयोश्चैव
उर्द्धगाधोगमानथा ॥ २४ ॥ वनस्थोगनयश्चोक्ता बाणास्य चलनेन हेन वै ॥ कंपने तु बाणस्य क्षिप्तस्तु मार्गेण
स्याहि दृष्टनः ॥ २५ ॥ समुखोस्याद्वजुर्गक्षिप्तं दावामेगतिर्भवेत् ॥ ग्रहणं शिथिलं यस्य ऋजुत्वे न विव
र्जितम् ॥ २६ ॥ पार्श्वं तु दक्षिणं यांति सायकस्य न संशयः ॥ मोक्षणेचैव बाणस्य चापमुष्टिरधोभवेत् राम
२७ ॥ उत्तमामुष्टिभवेत् ऊर्द्धं नता धोगामिनी गतिः ॥ इति लक्ष्यचलनगनयः ॥ लक्ष्यबाणाग्रदृष्टीनां सं १०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गतिस्तु पदा भवेत् ॥ तदानीं मुक्तितो बाणो लक्ष्यान्न स्खलति ध्रुवम् ॥ ३८ ॥ निर्दोषः शब्दहीनश्च सम
मुष्टिद्वयोज्झितः ॥ भिनत्ति दृढभेद्यानि सायको नास्ति संशयः ॥ ३९ ॥ स्वाकृष्टस्तेजितो यश्च मुक्तो
गाढमुक्तितः ॥ नानागाश्च कायेषु न सन्तिष्ठति मार्गणः ॥ ४० ॥ यस्य तूणासमा बाणा यस्य धनसमं ध
नु ॥ यस्य प्राणसमा मौर्वी स धन्वी धन्विनां वरः ॥ ४१ ॥ इति[illegible]नयः ॥ अथ श्चर्मघटश्चैव मृत्पिंडव
ज्रस्त्रयम् ॥ यो भिनत्ति हि तस्येह वज्रेणापि न धार्यते ॥ ४२ ॥ सार्द्धांगुलप्रमाणो न लोहपत्रेण का
रयेत् ॥ तानि भित्त्वैकबाणेन दृढघाती भवेन्नरः ॥ ४३ ॥ धनुर्विंशतिचमाणि यो भिनत्तीषगान्नरः ॥
तस्य बाणो गजेंद्रस्य कायं निर्भिद्य गच्छति ॥ ४४ ॥ भ्राम्यन्नले घटो वेध्यश्चक्रे मृत्पिंडकं तथा ॥ भ्रमतं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ध·वै वेधयेद्योहिदृढंवेधीसउच्यते॥ ४५ ॥अयस्तुकाकतुंडेनचर्मवाराशखेनहि॥ मृत्पिंडंचघटंवै
११ वविधेन्नखीअखेनहि॥ ४६ ॥इतिघटवेधकम्·अथचित्रम्॥ वाराभंगकरावर्ज्जंकाष्टभेद 327
नमेववा॥ विंदुकंगोलखगलंयोवेत्तिसनयीभवेत्॥ ४७ ॥लक्ष्यस्थानेधृतंकांडंमसखंवेछेद
येन्ननः॥ किंचिन्मुष्टिंविधायस्वांतिर्यग्विफलिकेषुणा॥ ४८ ॥सम्मुखंवासमायांतंतिर्यग्वायां
तमवरे॥ शरंशरेणयष्टिंयावाराच्छेदीसउच्यते॥ ४९ ॥इतिवाराभंगः॥ काष्ठेनकेशसंयम्य
नत्रवध्वावराटिकाम्॥ हस्तेनभ्राम्यमाणांचयेहंतिसस्तुजर्द्धरः॥ ५० ॥ इतिवराटिकावर्ज्ज॥ ल राम
क्ष्यस्थानेन्यसेत्काष्टंसार्द्धगोपुच्छसंनिभम्॥ पश्चिघातन्नुरप्रेणाकाष्टभेदीसजायते॥ ५१ ११

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इतिकाष्ठभेदनम्॥ लक्ष्येविंदुमसेकुभ्रंशभ्रूंवंधकुपुष्पवन्॥ हंतितंविंदुकंयस्तुविज्ञयोधासउ
च्यते॥५२॥ इतिविंदुकम्॥ काष्ठगोलस्यगंक्षिप्रंदूरमूर्ध्वपरःस्थितम्॥ असंप्राप्तंधराष्टष्ठेतत्कोप
छुस्रवेनहि॥५३॥ योहंतिशरयुग्मेनशीघ्रसंधानयोगत॥ सस्याद्धनुर्भृतांश्रेष्ठः पूजितःसर्वपा
र्थिवैः॥५४॥ इतिगोलकयुगम्॥ चित्रविविधसमाप्तं॥ रथस्थेनगजस्थेनहयस्थेनवपत्तिषु॥ धा
वनावैश्रमकार्योलक्ष्यहंतुसुनिश्चितम्॥५५॥ लक्ष्यस्थानेन्यसेत्कांस्यपात्रहस्तद्वयंनरे॥ ताडयेत्क
रैराभिस्तंशब्दःसंजायतेतया॥५६॥ यत्रैवोत्पद्यतेशब्दःसुसम्यकतत्रविंतयेत्॥ कर्णाद्रियम
नोयोगाल्लक्ष्यंनिश्चयतांनयेत॥५७॥ पुनःशार्करयानच्चताडयेत्कदहेनवे॥ पुनर्निश्चयतां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ध॰वे
१२

शब्दं शब्दस्यानानुसारतः ॥५८॥ ततः किं विल्कृतं दूरे नित्यं नित्यं विधानतः ॥ लक्ष्यमभ्यसेद्रां 328
तं शब्दवेध्यं महेतवे ॥५९॥ ततो वाराणतरतन्याद्वधानेनतीक्ष्णाधीः ॥ एतच्चतुष्करं कर्मभाग्येक
स्यापि सिध्यति ॥६०॥ इति शब्दवेधित्वम् ॥ एवं क्रमविधिं कुर्याद्यावत्सिद्धिः प्रजायते ॥ क्रमे
सिद्धे च वर्षासु नैव शास्त्रं धनुः करे ॥६१॥ पूर्वाभ्यासस्य शस्त्राणामविस्मरणहेतवे ॥ मासद्व
यं क्रमं कुर्यात्प्राप्ते वर्षे शरद्दतौ ॥६२॥ जातेवाश्वयुजे मासि नवम्या देवतादिने ॥ पूजयेदीश्व
रं चंडीं गुरुं शस्त्राणि वाजिनः ॥६३॥ विप्रेभ्यो दक्षिणां दद्यात्कुमारीभोजयेत्ततः ॥ देव्यैपशुव राम
लिं दद्यात्कीनवादित्रमंगलैः ॥६४॥ ततस्तु साधयेन्मंत्रं वेदोक्तानागमोदितान् ॥ अस्त्रास्त्रान्क १२

र्मसिद्ध्यर्थं जपहोमविधानतः ॥ ६५ ॥ ब्राह्मं नारायणं शैवमैन्द्रं वायव्यवारुणम् ॥ आग्नेयं वा परास्त्रा
णि रुद्रास्त्राणि साधयेत् ॥ ६६ ॥ मनोवाक्कर्मभिर्भाव्यं लब्ध्वा चास्त्रं शुचिस्मिता ॥ अथ विघ्नमसमर्थं व
दहन्त्यस्त्राणि दूरुषम् ॥ ६७ ॥ प्रयोगं चोपसंहारं यो वेत्ति स धनुर्धरः ॥ सामान्येकर्मणि प्राज्ञो नैवा
स्त्राणि प्रयोजयेत् ॥ ६८ ॥ इत्यस्त्रविधिः ॥ हस्तार्के लोगलीकंदो गृहीतस्त्रस्य लेपनतः ॥ शूरस्यापि रणो
द्भूसो दर्पं हरति कानरः ॥ ६९ ॥ गृहीतं योगनक्षत्रैरपामार्गस्य मूलकम् ॥ लेपमात्रेण वीराणां स
वेशस्त्रनिवारणम् ॥ ७० ॥ अधःपुष्पी शरपुंखा लज्जालुर्गिरिकर्णिका ॥ नीलिनी सहदेवी च
पुत्रमार्जरीका तथा ॥ ७१ ॥ विष्णुक्रान्ता च सर्वासां जयायाह्यार्कवेर्दिने ॥ वस्त्रांजने विलेपाङ्कायै

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ध·वै शस्त्रौघवारणम्॥ ७२॥ सर्पव्याघ्रादिसत्वानां भूतादीनां न जायते॥ भीतिस्तस्य स्थिता यस्य मा नरो
१३ ऽष्टौ शरीरके॥ ७३॥ गृहीतं हस्तनक्षत्रे चूर्णं कुकुंदरीभवम्॥ तत्प्रभावाद्भुजः पुंसः सम्मुखे नैमि ३२९
निश्चितम्॥ ७४॥ कुकुंदरीश्रीफलपुष्पचूर्णं रालिप्रगात्रस्य नरस्य दूरात्॥ आघ्राय गंधं द्विरदो निम
त्तो मदं त्यजेत्केसरिणो यथोग्रम्॥ ७५॥ श्वेताङ्किकर्णिकामूलं पाणिस्थं वारयेद्भुजम्॥ श्वेतकंट
रिकामूलं व्याघ्रादीनां भयं हरेत्॥ ७६॥ पुष्यार्के त्वार्तिनेमूले पाठायास्तु रवे संस्थिते॥ देहे स्फुटति
नो तीक्ष्णा मंडलाग्रे रणे नृणाम्॥ ७७॥ गंभार्या उत्तरे मूलं मुखस्थं संमुखागतम्॥ शस्त्रौघं वारय राम
त्येवं पुष्यार्के विधिनोदितम्॥ ७८॥ अश्वायाः आरपुखायाजयानीलीजयाथवा॥ अजेशिरसि वक्के १३

भूयाद्दिचोरभीतिघ्नीगृहीत्वापुष्पमाल्यकं

वास्थिताशस्त्रनिवारिका ७९ इतिशस्त्रवारणम् प्रथमंक्रियतेस्नानंशुक्लवस्त्रावृतोभवेत्
मांगल्यगीतसंयुक्तोदेवविप्रांश्चपूजयेत् ८० क्षेत्रपालस्यनाम्नावबलिंदद्याद्द्विजोत्तम शस्त्राणि
चापिसंपूज्यरक्षामंत्रंस्मरेत्ततः ८१ मंत्रः शूलेनपाहिनोदेविपाहिखड्गेनचांबिके घंटास्वनेन
नःपाहिचापज्यानिःस्वनेनच ८२ प्राच्यांरक्षप्रतीच्यांचचंडिकेरक्षदक्षिणे भ्रामणेनात्मशूलस्य
उत्तरस्यांतथेश्वरि ८३ सौम्यानियानिरूपाणित्रैलोक्यविचरंतिते यानिचात्यंतघोराणितैर
क्षास्मांस्तथाभुवम् ८४ खड्गशूलगदादीनियानिचास्त्राणितेंबिके करपल्लवसंगीनिते
रस्मान्रक्षसर्वतः ८५ इतिरक्षामंत्र दिव्यौषधानांलेपंचरक्षाबंधंचकारयेत् किंचिद्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ध·वै
१४

न्त्वापीत्वाचततः सन्नाहमाचरेत् ॥८६॥ सेनापतिं गजारोहानश्वारोहान्भटांस्तथा ॥ सुखानन्या
नपि धनैर्वस्त्रैश्च परितोषयेत् ॥८७॥ पूर्वं सारथिमारोप्य रथे सज्जेन वैष्णवम् ॥ योजयेद्वाजिनः
शुभ्रान्सुसंतुष्टान्जितश्रमः ॥८८॥ रथे च धारयेच्छत्रं कार्मुकाणां चतुष्टयम् ॥ चतुःशतैश्च बाणा
नां तूणीरांश्च प्रयोजयेत् ॥८९॥ शंखचक्रगदां शक्तिं परिघं मुद्गरं तथा ॥ नाराचपाशांकुशं च पट्टि
शादींश्च धारयेत् ॥९०॥ नरयानं गजा यस्य सोऽश्वमेव समारुहेत् ॥ कटिबद्धैकतूणीरः खड्गशक्ति
धनुर्धरः ॥९१॥ ततोऽर्जुनस्य नामानि विष्णुस्मरणपूर्वकं ॥ जपेन्नतः प्रतिष्ठेत चतुरंगबलैर्युतः ।
९२ ॥ लाभस्तेषां जयस्तेषां कुतस्तेषां पराजयः ॥ येषां हृदिस्थो भगवान्मंगलायतनो हरिः ॥९३

330

राम
१४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

धेः॥ ६॥ अथव्यूहविधि॥ अग्रेरथागजाः पृष्टे तन्पृष्टे च पदातयः॥ पार्श्वयोश्च रथाः कार्य्या व्यूह
स्यायंविधिः स्मृतः॥ ७ ॥ अर्द्धचन्द्रं च वक्रं च शकटं मकरं तथा॥ कमलं श्रेणिकागुल्मं व्यूहानेवं
प्रकल्पयेत्॥ ८ ॥ अथपुत्रविधि॥ येराजपुत्राः सामन्ता आप्ताः सेवकजातयः॥ तान्सर्वान्नोन्मन
पार्श्वैरक्षायैस्थापयेन्नृप॥ ९ ॥ यस्मिन्कुलेयः पुरुषः प्रधानं स सर्वयत्नेन च रक्षणीयः॥ य
स्मिन्विनष्टे किल सारभूते सर्वेपि योधा अदृढा भवंति॥ १० ॥ यस्तु भग्नेषु सैन्येषु विद्रुतेषु नि
वर्त्तते॥ पदे पदेश्वमेधस्य लभते फलमक्षयम्॥ ११ ॥ द्वाविमौ पुरुषौ लोके सूर्य्यमंडलभेदि
नौ॥ परिव्राड्योगयुक्तश्च रणे चाभिमुखो हतः॥ १२ ॥ यत्र यत्र महाशूरः शत्रुभिः परिवेष्टितः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ध·वे अक्षयं लभते लोकं यदि क्लीवं न भाषते ॥ १३ ॥ मूर्छितं नैव विकले नाशस्त्रं नाप्ययोधिनम् ॥ पलाय
१६ मानं शरणागतं चैव न हिंसयेत् ॥ १४ ॥ भीरुः पलायमानोपि नान्वेष्टव्यो वलीयसा ॥ कदाचित् कु
रुतां यांति मरणे कृतनिश्चय ॥ १५ ॥ संभृत्य महती सेना चतुरंगां महीपतिः ॥ व्यूहयित्वाग्रतः शूरा
न्स्थापयेज्जयलिप्सया ॥ १६ ॥ अल्पा यो वा महत्यां वा सेना याकृतनिश्चयः ॥ अपूर्णो नैव मर्त्तव्यं संपू
र्णे नैव जीवति ॥ १७ ॥ तस्मादैर्य्यविधातव्यं हंतव्या परवाहिनी ॥ जिते लक्ष्मीमृते स्वर्गः कीर्त्तिश्च धर
णीतले ॥ १८ ॥ इति श्रीधनुर्वेदे वीरचिंतामणिनाम ग्रंथः संपूर्णः ॥ ॥ श्रीवीरचिंतामणिदर्पणोम राम
याश्रीवीरचिंतामणिराख्यपेक्षिता ॥ हष्टिरुजृम्भः कविकल्पवृक्षविश्राम यत्सर्वमधीनमस्तित न् १६

231

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

उपर्यष्टौ शतान्याहुः षट् शतानि गिरत्नोपर्यष्टौ हयानां च पदातीनां एतदेव सुनिश्चितम्

अर्जुनः फाल्गुनो जिष्णुः किरीटी श्वेतवाहनः बीभत्सुर्विजयः कृष्णः सव्यसाची धनंजयः॥ २४
इति विष्णुस्मरणमर्जुननामानि॥ ॥अथ अक्षौहिणीसंख्या॥ खद्वयं स्वरवह्निंदुनेत्रैः २१८७००
रक्षौहिणी मता॥ अक्षौहिण्याः प्रसंख्यानं रथिनां वर्मधारिणाम्॥ २५॥ संख्यागणिततत्त्वज्ञैः सहस्रा
ण्येकविंशति॥ उपर्यष्टौ शतान्याहुस्तथा भूयश्च सप्तति २१८७०॥ २६॥ गजानां च परिमाणमेत
देवाविनिर्दिशेत् २१८७०। ज्ञेयं लक्षं पदातीनां सहस्राणि तथा नव॥ शतानि त्रीणि पंचाशत्
१०९३५० शूराणां शस्त्रधारिणाम्॥ पंचषष्टिसहस्राणि तथाश्वानां शतानि च॥ २८ ॥दशोत्तराणि
षड्वाहुः संख्यातत्त्वविदो जनाः॥ अथ महाक्षौहिणी॥ खद्वयं निधिवेदाक्षिचंद्राश्वाग्निहिमांशुभि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ध.वै
१५

९९ ॥ महाक्षौहिणिकाप्रोक्तासंख्यागणितकोविदैः १३२१२४९०० कोघस्त्रयोदशप्रोक्तालक्षाणा
मेकविंशतिः ॥ २०० ॥ चतुर्विंशन्सहस्राणि तथा नवशतानि च ॥ महाक्षौहिणिकांप्राऊरिमान ३३२
न्वपिदोजना ॥ १ ॥ महाक्षौहिणिकायांतुरथाः कोटिमिताः स्मृताः ॥ सप्तत्रिंशच्चलक्षाणिगीय
ते तत्ववेदिभिः ॥ २ ॥ द्वादशैवसहस्राणि चत्वार्येवशतानि च ॥ प्रोक्तानिनवतिस्तद्वदेवमेवमतं
गजाः ॥ ३ ॥ अष्टाश्चकोटिप्रमितालक्षारोपकादशैवच ॥ सप्तत्रिंशत्सहस्राणि तथाशतचतुष्ट
यम् ॥ ४ ॥ सप्तानश्चैवसंख्याताः प्रोक्तंतेथपदातयः ॥ षट्कोट्योशीतिलक्षाणिपंचाधिकशा राम
तान्यपि ॥ ५ ॥ द्विषष्टिश्चसहस्राणि तथाशतचतुष्टयम् ॥ पंचाशदितिसंख्यातामहाक्षौहिणिकाउ १५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दिव॥ ८ ॥ एकतोमहतीसेनाधनुष्मानेवसंकुतः॥ नसाम्यमुभयोरस्तिसिंहहस्तिकयोरिव॥ ९॥ धनुर्वेदस्य
सकलंतत्वंवेत्तिपिनाकधृक्॥ तथैव[illegible]ः धन्वापिनान्योजानातिकश्चन॥ १०॥ इन्द्राद्यःसुरगणाभूयांसो
दैत्यदानवाः॥ राक्षसादशकंठाद्याःपृथुप्रभृतयोनृपाः॥ ११॥ अश्रुतांशंविदित्वापिलोकेविख्यातिमाग
ताः॥ अधुनानतुरीयांशंयोवेत्तिसधनुर्द्धरः॥ १२॥ ॥ इतिधनुर्वेदमाहात्म्यम्॥ शिवोभार्गवरामायधनु
र्विद्यामदात्पुरा॥ पारंपर्य्येणशिष्याणांतेनलोकेप्रचारिता॥ १३॥ गंधपालस्यशापेनयदातुभग्नापरंपरा
॥ वीरेशःशंभुमाराध्यवितेनेस्वमतंततः॥ १४॥ ॥ इतिवीरेश्वरमतोत्पत्तिः॥ ॥ अथधनुःप्रमाणम्॥
अत्रादौधनुषामानंसभेदमभिधीयते॥ धनुस्तुद्विविधंप्रोक्तंदिव्यंमानुषमेवच॥ १५॥ देवैर्धृतंतुदिव्यं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ध॰वै ९९ ॥ महाक्षौहिणिका प्रोक्ता संख्या गणितकोविदैः १३२१२४९०० कोट्यस्त्रयोदश प्रोक्ता लक्षाणा
९५ मेकविंशतिः ॥ २०० ॥ चतुर्विंशत्सहस्राणि तथा नव शतानि च ॥ महाक्षौहिणिकां प्राऊरिमानं २३२
त्वपि दोजना ॥ १ ॥ महाक्षौहिणिकायां तु रथाः कोटिमिताः स्मृताः ॥ सप्तत्रिंशच्च लक्षाणि गीय
ते तत्त्ववेदिभिः ॥ २ ॥ द्वादशैव सहस्राणि चत्वार्येव शतानि च ॥ प्रोक्तानि नवतिस्तद्वदेवमेव मतं
गजाः ॥ ३ ॥ अश्वाश्च कोटिप्रमिता लक्षा रोपेकादशैव च ॥ सप्तत्रिंशत्सहस्राणि तथा शतचतुष्ट
यम् ॥ ४ ॥ सप्ततिश्चैव संख्याताः प्रोक्तं नेथयपदातयः ॥ षट्कोट्यो शीतिलक्षाणि पंचाधिकश राम
तान्यपि ॥ ५ ॥ द्विषष्टिश्च सहस्राणि तथा शतचतुष्टयम् ॥ पंचाशदिति संख्याता महाक्षौहिणिकाउ ९५

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दिव ॥ ८ ॥ एकतोमहतीसेनाधनुष्मानेवएकतः ॥ न साम्यमुभयोरस्तिसिंहहस्तिकयोरिव ॥ ९ ॥ धनुर्वेदस्य
सकलंतत्त्वंवेत्तिपिनाकधृक् ॥ तथैव रामः धन्वापिनान्योजानातिकश्चन ॥ १० ॥ इन्द्राद्यःसुरगणाभूयांसो
दैत्यदानवाः ॥ राक्षसादशकंठाद्याःपृथुप्रभृतयोनृपाः ॥ ११ ॥ अयुतांशंविदित्वापिलोकेविख्यातिमाग
ताः ॥ अधुनातनतुरीयांशंयोवेत्तिसधनुर्धरः ॥ १२ ॥ ॥ इतिधनुर्वेदमाहात्म्यम् ॥ शिवोभार्गवरामायधनु
र्विद्यामदात्पुरा ॥ पारंपर्येणशिष्याणांतेनलोकेप्रचारिता ॥ १३ ॥ गंधपालस्यभूपेनयदालुब्धापरंपरा
॥ वीरेशःशंभुमाराध्यावितेनेस्वमतंनतः १४ ॥ ॥ इतिवीरेश्वरमतोत्पत्तिः ॥ ॥ अथधनुःप्रमाणम् ॥
अत्रादौधनुषांमानंसभेदमभिधीयते ॥ धनुस्त्रिविधंप्रोक्तंदिव्यंमानुषमेवच ॥ १५ ॥ देवैर्धृतंतुदिव्यं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्यात्तु मानुषं मानवे वर्द्धनम् ॥ दिव्यं च मानुषं चापि प्रत्येकं द्विविधं स्मृतम् ॥ १६ ॥ प्रथमं यौगिकं चापं शुद्ध
चापं द्वितीयकं ॥ आद्यस्य स्वेच्छया मानं द्वितीयस्य निगद्यते ॥ १७ ॥ सार्द्धपंचकरोऽस्त्येवं स्वहस्तेन च यद्भ
वेत् ॥ नहि तेन प्रियं धनुर्दिव्यं शंकरेणाद्भुतं पुरा ॥ १८ ॥ अविक्करो निविश्वात्मा यन्मानं लीलया वपुः ॥ धत्ते
तद्वत्तु सोरामः सार्द्धपंचकरं धनुः ॥ १९ ॥ तस्मात्परशुरामेण द्रोणेन विधृतं ततः ॥ द्रोणात्कृपाप्तं पार्थेन
ततः सात्यकिनाधृतम् ॥ २० ॥ कृते युगे महादेवस्त्रेतायां चापि राघवः ॥ द्वापरे द्रोणविप्रश्च देवं चापम
धारयत् ॥ २१ ॥ सार्द्ध धनुः पुनर्दिव्यं विज्ञेयः परमायुधं ॥ वितस्ति शास्त्रसम्मानं निर्मितं विश्वकर्मणा
२२ ॥ न स्वर्गे न च पाताले न भूमौ कस्यचित्करे ॥ तद्धनुर्ब्रह्मायाति प्रत्येकं पुरुषोत्तमं ॥ २३ ॥ देवानामस्त्र

333

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मं चापं ततोन्यूनं तु मानवं ॥ निजबाहुबलोन्मानात्किंचिदूनं शुभं धनुः ॥२४ वरं प्राणाधिको धन्वी न
तु प्राणाधिकं धनुः ॥ धनुषा विध्यमानस्तु धन्वी लक्षं न पश्यति ॥२५॥ अतो निजबलोन्मानं चापं स्या
च्छुभकारकम् ॥ निजप्राणाधिकं चापं धन्विनः क्लेशकारकम् ॥२६ चतुर्विंशांगुलो हस्तश्चतुर्हस्तं
धनुः स्मृतम् ॥ तदेव मानुषं चापमुत्तमं परिकीर्त्तितम् ॥२७॥ वितस्त्यूनं मध्यमं स्यात्तन्न्यूनमधमं धनुः
॥ केषांचिदुत्तमं चापं वितस्तिनवसम्मितम् ॥ २८ ॥ मध्यमं स्याच्चतुर्हस्तं तदूनमवरं स्मृतम् ॥ पौरु-
षेयं तु यच्छार्ङ्गं बाहुवत्सरसंभृतं ॥ २९ ॥ वितस्तिभिः सार्द्धषड्भिर्निर्मितं सर्वसाधकं ॥ प्रायो योज्यं ध
नुः सार्ङ्गं गजारोहाश्वसादिनां ॥ ३० ॥ रथीनां च पदातीनां वांशं चापं प्रशस्यते ॥ निजप्राणानुसारेण

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

रचयेच्चापमुत्तमं ॥ ३१ ॥ मध्यमं वा वरं वापि सर्वलक्षणसंयुतम् ॥ त्रिपर्वं पंचपर्वं वा सप्तपर्वं तथैव च ॥ ३२ ॥
॥ नवपर्वं च कोदण्डं चतुर्द्धा शुभकारकं ॥ चतुःपर्वं च षट्पर्वं अष्टपर्वं विवर्जयेत् ॥ ३३ ॥ अतिजीर्णमपक्वं । च
तु तिघृष्टं तथैव च ॥ अग्निदग्धं तथा छिन्नं बाह्याभ्यंतरहस्तकं ॥ ३४ ॥ गुणहीनं गुणाक्रांतं काण्डकोष-
समन्वितम् ॥ गलग्रंथिसमायुक्तं गलमध्यं च वर्जयेत् ॥ ३५ ॥ अपक्वमतिजीर्णं च भंगमायाति कर्कशं ॥
तु तिघृष्टे मलेक्षाः कलहो बान्धवैः सह ॥ ३६ ॥ दग्धेन दह्यते वेश्म छिन्नं युद्धविनाशनं ॥ बाह्यलक्ष्यं न
लभ्यते तथैवाभ्यंतरेपि च ॥ ३७ ॥ हीने तु संहिते बाणे संग्रामे भंगमाप्नुयात् ॥ आक्रांते तु पुनः क्वापि न लक्ष्यं ॥ राम ॥
प्राप्यते दृढं ॥ ३८ ॥ तस्माद्धनुर्विधातव्यं सर्वदोषविवर्जितम् ॥ ॥ इति धनुःप्रमाणम् ॥ ॥ अथ ॥ ३ ॥

334

गुणलक्षणम् ॥ सर्वलक्षणसंयुक्ते निष्पन्नेपि शरासने ॥ ३९ ॥ यदि नुष्टा भवेन्मौर्वी तदा लक्षं न विन्दति
॥ तस्मात्तल्लक्षणं वक्ष्ये यज्ज्ञात्वा कारयेद्गुणम् ॥ ४० ॥ पट्टसूत्रैर्गुणः कार्य्यः कनिष्ठामानसम्मितः ॥ धनु
ष्प्रमाणतो निःसंधिः श्लक्ष्णस्त्रिगुणतन्तुभिः ॥ ४१ ॥ वर्त्तितः स्याद्गुणः श्लक्ष्णः सर्वकर्मसहो युधि ॥ अभावे
पट्टसूत्रस्य हारिणी स्नायुरिष्यते ॥ ४२ ॥ गुणार्थमथवा ग्राह्या स्नायवो महिषीभवाः ॥ तत्कालहत
गोकर्णा चर्मणा छागलेन वा ॥ ४३ ॥ निर्लोम्ना तन्तुरूपेण कुर्य्याद्गुणमनुत्तमं ॥ पक्ववंशत्वचा कार्य्यो
गुणस्तु स्याद्वरो दृढः ॥ ४४ ॥ पट्टसूत्रेण संनद्धः कार्य्यः कर्मसहो युधि ॥ प्राप्ते भाद्रपदे मासि त्वर्क
स्य पुष्पस्य तैः ॥ ४५ ॥ तस्यास्तत्र गुणाः कार्य्याः पवित्रं स्याद्वरो दृढः ॥ हस्तार्कसूत्रतन्तूनां हस्तास्त्वस्था

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥धः वे॰॥ दशास्मृताः॥४६॥ तत्कृत्रिगुणांकार्य्यंप्रमाणेयंगुणस्मृतः॥ ॥अथशरलक्षणम्॥ अतःप
॥४॥ रंप्रवक्ष्यामिशराणांलक्षणंशुभं॥४७॥ नातिस्थूलंनातिसूक्ष्मंनापक्वंनकुभूमिजं॥हीनग्रंथिवि
दीर्णंचवर्जयेदीदृशंशरं॥४८॥ पूर्णग्रंथिसुपक्वंचपाण्डुरंसमयाहृतं॥कठिनंवर्त्तुलंकार्यंशरंस्थल्यां
प्रदेशजं॥४९॥ सोहस्तान्मुष्टिहीनोवादेदीर्घस्थौल्येकनिष्ठिका॥विधेयाशरमानेतुपंचैवा
कथितंततः॥५०॥ कंकहंसशशादानांमत्स्यादःक्रौंचकेकिनाम्॥गृध्राणांकुररानांचपक्षाए
तेसुशोभनाः॥५१॥ एकैकस्यशरस्यैवचतुःपक्षाणियोजयेत्॥षडंगुलप्रमाणेनपक्षछेदंचकार ॥राम॥
येत्॥५२॥ दशांगुलमितांपक्षाःशार्ङ्गचापस्यमार्गणे॥योज्याद्रोणाश्चतुःसंख्याःसत्रवास्ययुतंत ॥४॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

भिः ॥ ५३ ॥ शराश्च त्रिविधा ज्ञेयाः स्त्रीपुमांश्च नपुंसकः ॥ अग्रे स्थूला भवेन्नारी पश्चात्स्थूलो भवेत्पु
मान् ॥ ५४ ॥ समं नपुंसकं ज्ञेयं तल्लक्ष्यार्थं प्रशस्यते ॥ दूरपातं युवत्याश्च पुंसो भेदयेद्दृढं ॥ ५५ ॥
पुमांसं योजयेद्दोषे न स्त्रियं न नपुंसकं ॥ ॥ अथ नाराचनालीकौ ॥ सर्वलोहास्तु ये बाणाः न
लयंत्रेण नोदिताः ॥ ५६ ॥ नाराचास्ते निगदिता नालिकाश्च प्रकीर्त्तिताः ॥ अन्यच्च दूरपातेषु
दुर्गयुद्धादिकेषु च ॥ ५७ ॥ योजनीयाः प्रयत्नेन बाणास्तेषु धनुर्विदैः ॥ ॥ अथ फललक्षणं
फलं तु शुद्धलोहस्य सुधारं तीक्ष्णमक्षतं ॥ ५८ ॥ योजयेद्वज्रलेपेन शरे पक्षानुमानतः ॥ धारा
मुखं क्षुरप्रं च गोपुच्छं चार्द्धचंद्रकं ॥ ५९ ॥ सूचीमुखं च भल्लं च वत्सदंतं द्विभल्लकं ॥ कर्णिकं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

काकतुण्डं च तथान्यान्यप्यनेकशः ॥ ६० ॥ फलानि देशभेदेषु भवन्ति बहुरूपतः ॥ अन्यश्रोपुच्छकं तेयं
शुद्धकाष्ठविनिर्मितम् ॥ ६१ ॥ उखे चलोष्कं ठनविद्धं सगुलमभिमितं ॥ आरामुखेन वै चर्म क्षुरप्रेण च
कार्मुकं ॥ ६२ ॥ सूचीमुखेन कवचमर्द्धचन्द्रेण मस्तकं ॥ भल्लेन हृदयं भिन्द्याद्विभल्लेन तु णांशारं ॥ ६३ ॥
लोहं च काकतुण्डेन लक्ष्यं गोपुच्छकेन च ॥ भेदयेद्वत्सदन्तेन नैर्पिल्लक्षं विचक्षणः ॥ ६४ ॥ मर्मभेदी पुरा
कर्षः कर्णिकः परिकीर्तितः ॥ ॥ अथ फलपायनानि ॥ फलानां पायनं वक्ष्ये दिव्यौषधिविलेपनैः
॥ ६५ ॥ येन दुर्भेद्यवर्माणि पत्रवानि विभेदयेत् ॥ पिप्पलीसैन्धवं कुष्ठं गोमूत्रेणानुपेषयेत् ॥ ६६ ॥ अ
नेन लेपयेच्छस्त्रं दीप्तं चाग्नौ प्रतापयेत् ॥ अविशीर्णि मनाविद्धं तत्पीतमलौषधं ॥ ६७ ॥ ततो निर्वापि

836

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

तं तैलेलोहं तत्त्वविशिष्यते ॥ पंचभिर्लक्षणैः पिष्टं मधुयुक्तैः ससर्षपैः ॥ ६८ ॥ एभिः प्रलेपयेच्छस्त्रं
लिप्तं चाग्नौ प्रतापयेत् ॥ शिखिग्रीवानुवर्णाभं तप्तं पीतं महौषधं ॥ ६९ ॥ ततस्तु विमलं तोयं पाययेच्छ
स्त्रमुत्तमं ॥ अथ स्थानमुष्ट्याकर्षणलक्षणानि ॥ स्थानान्यष्टौ विधेयानि योजने भिन्नकर्मणां ७०
मुष्ट्यः पंच समाख्याता व्यायाः पंच प्रकीर्तिताः ॥ अग्रतो वामपादं च दक्षिणं जानुकुंचितं ॥ ७१ ॥
आलीढं तु प्रकर्तव्यं हस्तद्वयसुविस्तरम् ॥ प्रत्यालीढं तु कर्तव्यं सव्यं वै जानुकुंचितं ॥ ७२ ॥ दक्षिणं
तु पुरस्तद्वद्द्वारपाते प्रशस्यते ॥ पादौ सविस्तरौ कार्यौ समौ हस्तप्रमाणतः ७३ ॥ विशाखस्थानकं ते
यं कूटलक्ष्यस्य वेधने ॥ समपादसमौ पादौ निःकंपौ च समुसंगतौ ॥ ७४ ॥ असमे च पुरो वामं हस्तमात्रे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नाशयेत् ॥ अङ्गुष्ठं चितोर्द्ध्वं यत्र जानुभ्यां धारणीं गतौ ॥ ७५ ॥ दर्दुरक्रममित्याहुः स्थानकं छेभेद
ने ॥ सव्यजानुगतं भूमौ दक्षिणं चरणं चितम् ॥ ७६ ॥ अग्रतो यत्र दानव्यं नं विन्यास स्फुट क्रमम् ॥ प
द्मासनं प्रसिद्धं तु सुपविश्य यथाक्रमं ॥ ७७ ॥ धन्विना लक्ष्य विज्ञेयं स्थानकं शुभलक्षणाम् ॥ ॥
अथ पञ्चमुद्रयः ॥ पताका वज्रमुष्टिश्च सिंहकर्णी तथैव च ॥ मत्सरी काकतुण्डी च योजनीया य
थाक्रमं ॥ ७९ ॥ दीर्घा तु तर्जनी यत्र चाश्रिता गुष्ठमूलकं ॥ पताका सा च विज्ञेया नान्तिका दीर्घमो
क्षणे ॥ ८० ॥ तर्जनी मध्यमा मध्यमं गुष्ठे विन्यसेयदि ॥ वज्रमुष्टिश्च सा ज्ञेया चित्रलक्ष्यस्य भेदने
८१ ॥ पतितं मंत्र ॥ अंगुष्ठाग्रे तु तर्जन्याम् खयत्र निवेशितम् ॥ काकतुण्डी तु सा ज्ञेया सूक्ष्मल

तर्जनी मध्यमा पृष्ठे न्यस्याङ्गुष्ठं प्रयत्नतः तदेव संलोक्य सिंहकर्णी तु सा स्मृता
मत्सरी तु ष्ठिवद्धाद्दूरपाते प्रकीर्तिता छेदभेदे सिंहकर्णी वीरो नोदिता मता

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्षेत्रु योजिता ॥ ८२ ॥ अथ धनुर्मुष्टिसंधानम् ॥ संधानं त्रिविधं प्रोक्तमधऊर्ध्वं समं तथा ॥ योज
येत्त्रिप्रकारेण चापेष्वपि यथाक्रमं ॥ ८३ ॥ अधश्च दूरपाति त्वे समं लक्ष्ये तु निश्चले ॥ दृ
ढस्फोटं प्रकुर्वीत ऊर्ध्वसंधानयोगतः ॥ ८४ ॥ ॥ अथ व्यायाः ॥ कौशिकः केशमूले स्यात्त्रि
रः शृंगे च सात्विकः ॥ श्रवणे वत्सकर्णश्च ग्रीवायां भरतो भवेत् ॥ ८५ ॥ अंशके स्कंधनामा च व्या
याः पंच प्रकीर्तिताः ॥ कौशिकश्चोर्ध्वभेदे तु अधो लक्ष्येषु सात्विकः ॥ ८६ ॥ वत्सकर्णः समे ते
यो भरतो दृढभेदने ॥ दृढभेदे च दूरे च स्कंधनामानमुद्दिशेत् ॥ ८७ ॥ ॥ इति व्यायाः ॥ अथ लक्ष्य
लक्ष्यं चतुर्विधं ज्ञेयं स्थिरं चैव चरं तथा ॥ चलाचलं तृतीयं स्याच्चतुर्थं द्विचलं स्मृतम् ॥ ८८ आ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ धा॰ वे॰ ॥
॥ ७ ॥

स्थानं सुस्थिरं कृत्वा लक्ष्यं चापि स्थिरं तथा ॥ वेधयेत्स त्रिणा यस्तु स्थिरलक्ष्यं तदुच्यते ॥ ८९ ॥
कृत्वा सुस्थिरमात्मानं चलं यद्वेधयेच्छरैः ॥ चललक्ष्यं च तत्प्रोक्तमाचार्येणानुधीमता ॥ ९० ॥ धन्वी
प्रचलितो यत्र वेध्ये स्थिरलक्ष्यकं ॥ चलाचलं भवेत्तत्तु सुप्रमेयं मनीन्दितम् ॥ ९१ ॥ उभावेव च
लौ यत्र लक्ष्यं चापि धनुर्धरः ॥ द्विचलं तद्धि विज्ञेयं श्रमेणैव हि साध्यते ॥ ९२ ॥ श्रमेण सचलि
तं लक्ष्यं दूरे च बहुभेदनं ॥ श्रमेण स्खलिता मुष्टिः शीघ्रसंधानमाप्यते ॥ ९३ ॥ श्रमेण चित्रयो
धित्वं श्रमेण प्राप्यते जयः ॥ तस्मात्गुरुसमक्षं हि श्रमः कार्यो विजानता ॥ ९४ ॥ प्रथमं वामहस्तेन ॥ रामः ॥
यः श्रमं कुरुते नरः ॥ तस्य चापक्रिया सिद्धिरचिरादेव जायते ॥ ९५ ॥ वामहस्ते तु संसिद्धे पश्चाद्दक्षि ॥ ७ ॥

308

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

णमाचरेत् उभाभ्यांच श्रमंकुर्य्यान्नराश्चैवशरैस्तथा॥ ९६ वामेनवाश्रमंकुर्यात्सुसिद्धे दक्षिणे
करे॥ विशाखेचासनेचैवतथाव्यायेचकौशिके॥ ९७ उदितेभास्करेल्लक्ष्यंपश्चिमायांनिवेशये
त्॥ अपराह्णेतुचकर्त्तव्यंलक्ष्यंपूर्वदिशाश्रयम्॥ ९८ उत्तरेचतथाकार्य्यमवश्यमधिरोहकं॥
संग्रामेणविनाकार्य्यंनलक्ष्यंदक्षिणामुखं॥ ९९ षष्टिधन्वंतरेलक्ष्यंज्येष्ठंलक्ष्यंप्रकीर्त्तितं च
त्वारिंशन्मध्यमंचविंशतिश्चकनिष्ठकं॥ १०० शराणांकथितंह्येतन्नाराचानामथोच्यते॥ च
त्वारिंशच्चत्रिंशच्चषोडशंचभवेत्ततः॥ १॥ चतुःशतेश्चकाण्डानांयोहिलक्ष्यंविसर्जयेत्॥ सूर्य्यो
दयेवास्तमयेसज्येष्ठोधन्विनांभवेत्॥ २॥ त्रिंशत्तेमध्यमश्चैवद्विशताभ्यांकनिष्ठकः॥ लक्ष्यंचगुरु-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

योन्मानं कुर्य्याच्चांडकसंयुतं ॥ १०३ ॥ ऊर्द्ध्वमेढ्रो भवेज्ज्येष्ठो नाभिमेढ्रश्च मध्यमः ॥ यः पादमेढ्रो लक्ष्यस्य
स कनिष्ठो निगद्यते ॥ १०४ ॥ इति लक्ष्यं ॥ ॥ इति वीरेश्वरीये धनुर्वेदप्रकरणे प्रथमः पादः ॥
अथ दानविधिः ॥ तत्रादौ कालनिर्णयः ॥ ॥ शरत्कालो वसन्तश्च धनुर्दाने प्रशस्यते ॥ प्रावृट्का
लो निदाघश्च निषिद्धौ परिकीर्त्तितौ ॥ १ ॥ मार्गशीर्षस्तथा माघो द्वौ मासौ मध्यमौ स्मृतौ ॥ पौषं फा
ल्गुणमासं च मलमासं च वर्ज्जयेत् ॥ २ ॥ ॥ इति मासाः ॥ तृतीया पंचमी चैव … सप्तमी तथा 339
॥ त्रयोदशी द्वादशी च तिथयोत्र शुभा मताः ॥ ३ ॥ इति तिथयः ॥ आदित्यवासरः शुक्रवासरो गुरु
वासरः ॥ एतद्वारत्रयं शस्तं प्रारंभे शस्त्रकर्म्मणां ॥ ४ ॥ इति वाराः ॥ हस्तः पुनर्वसुः पुष्यो रोहिणी चो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्रणत्रयं॥ अनुराधाश्विनीचैवरेवतीदशमीतथा॥५॥ शस्त्रदानेप्रशस्तानिनक्षत्राणिदशैवतु॥
मघाश्लेषाश्रियंहन्याद्भरणीशोककारिणी॥ इतिनक्षत्राणि॥ जन्मस्थेचतृतीयेचषष्ठेचैवाथ
सप्तमे॥ दशमेकादशेचन्द्रेसर्वकर्माणिसाधयेत् ७॥ ॥इतिचन्द्र॥ योगाः प्रीतिरायुष्मा
न्सौभाग्यःशोभनःशुभः॥ सुकर्माचधृतिर्वृद्धिर्ध्रुवःसिद्धिश्चहर्षणः॥ ८॥ वरीयांश्चशिवःसि
द्धोब्रह्मेन्द्रश्चषोडश॥ सर्वेप्युशुभदाःप्रोक्ताएतद्भिन्नान्विवर्जयेत्॥ ९॥ ॥इतियोगाः॥ अ
श्विनेवामधौवापिपश्चिमेपक्षेचतुर्यदि॥ नवम्यांदीयतेचनान्यदन्येषिनेभवेत्॥१०॥ इत्यपवादः
॥एवंकालंविनिर्णीयशिष्यायवरुणमालः॥ परीक्षितायभक्तायशुद्धान्तःकरणायच॥११॥ लोभदं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ध॰वे॰॥
॥९॥

दि

मादिक्षिनायधार्मिकायविशेषतः॥ अकृतघ्नायशाख्यादिहरिनाम्ऋजवे॥१२॥ अहृष्टानायधीराय
विनीतायदयावते॥ आचार्य्यःसर्वशास्त्राणिप्रदद्यात्‌दिक्षिवत्स्वयं॥१३॥ ॥इतिशिष्यपरीक्षा
॥अथाचार्य्यलक्षणम्॥ अलुब्धोधार्मिकःसत्यवचनःसत्यसंगरः॥ सत्यव्रतिजःसदयोलोक
रक्षापरायणः॥१४॥ धनुर्वेदार्थतत्वज्ञःसन्नद्धविशारदः॥ निर्भयोधैर्यवान्शूरःपरसैन्यस्य
जित्वरः॥१५॥ स्वसैन्यरक्षणेदक्षःसर्वव्यूहरहस्यवित्॥ एकैकदाप्यविमुखोयःसआचार्यउ
च्यते॥१६॥ धनुश्चक्रंचकुंतंचखड्गंचछुरिकागदा॥ सप्तमंबाहुयुद्धंस्यादेवंयुद्धानिसप्तधा॥
७॥ आचार्य्यःसप्तयुद्धैस्यान्चतुर्भिर्भार्गवःस्मृतः॥ द्वाभ्यांचैवभवेद्योद्धाएकेनगणकोभवेत्॥१८

॥राम:॥
॥९॥

340

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ इत्याचार्यादिलक्षणानि ॥ विप्रायादेयंतद्देयंस्वर्णंचदक्षिणायायवै ॥ १९ ॥ दद्याद्वैस्तत्रयकंन
श्वरुद्रायादेवगदांददेत् ॥ गणेशानंसमभ्यर्च्यदुर्गादेवींप्रपूजयेत् ॥ २० ॥ तर्प्पयेद्दानहोमाभ्यां
सुरान्वेदविधानतः ॥ ब्राह्मणान्भोजयेत्तत्रकुमारीश्चाप्यनेकशः ॥ २१ ॥ तापसानर्चयेद्भक्त्या
येचान्येशिवयोगिनः ॥ अन्नपानादिभिश्चैववस्त्रालंकारभूषितैः ॥ २२ ॥ गंधमाल्यैश्चवस्त्रैश्च
गुरुंतत्रप्रपूजयेत् ॥ कृतोपवासंशिष्यंतुकृताजिनपरिग्रहः ॥ २३ ॥ बद्धांजलिपुटोभूत्वाआ
चार्यंप्रार्थयेद्गुरुं ॥ अथाचार्योधनुस्तत्रतन्मंत्रेणप्रपूजयेत् ॥ २४ ॥ चतुर्थ्यंतंतुनामाख्यंडे
न्तंब्रूयाद्गुरुःपदं ॥ अंतेनमःपदंब्रूयात्धनुर्मंत्रःषडक्षरः ॥ २५ ॥ अनेनैवादशान्येषांशस्त्राणा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ध॰वे॰॥
॥१०॥

मपिपूजने॥ खड्गकं नगदादीनां मंत्रांमे श्रीसमुद्धरेत्॥२६॥ सं पूज्य विधिवच्चापं सायकं च प्रय
त्नतः॥ पुष्पांजलिं च यं दद्यादिमं मंत्रमुदीरयेत्॥२७॥ सर्वायुधमहामात्र सर्वदेवारिसूदन॥ चा
पमां सर्वतो रक्ष साकं सायकसत्तमैः॥२८॥ श्रीदुर्गाशंभुविष्णूनामन्येषां च दिवौकसां॥ करपद्म
गतोसि त्वं शरासन नमोस्तु ते॥२९॥ सायकेपि ततो दद्यादाचार्यः कुसुमांजलिं॥ सर्वायुधानां
श्रेष्ठस्त्वं शत्रुसैन्यविनाशन॥ भयेभ्यः सर्वदा रक्ष तीक्ष्णबाण नमोस्तु ते॥ इति पुष्पांजलिं द-
त्वा प्रणम्य सस्त्रं धृत्वा॥३०॥ शिष्यानपि समाहूय दापयेत्कुसुमांजलिं॥ अंगन्यासं ततः कु-
र्य्याच्छिष्योक्तं सिद्धिहेतवे॥३१॥ आचार्यः शिष्यवपुषि पापघ्नं विघ्ननाशनम्॥ शिखास्थाने-

॥राम॰॥
॥१०॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ॐ ह्रौं ह्रौं जंघयोर्गणाधिपाय नमः

न्यसेदीशं बाहुयुग्मेन केशवं ॥ ३२ ॥ ब्रह्माणं नाभिदेशे तु जंघयोश्च गणाधिपं ॥ ॐ ह्रौं ह्रौं शि
खायां शंकराय नमः ॥ ॐ ह्रौं ह्रौं बाह्वोः केशवाय नमः ॥ ॐ ह्रौं ह्रौं नाभिमध्ये ब्रह्मणे नमः ॥ इ
दं शंकारयेन्न्यासं येन श्रेयो भविष्यति ॥ अन्येपि दुष्टमंत्रेण न हिंसंति कदाचन ॥ ३३ ॥ शिष्या
य मातृषं चापं धनुर्मंत्राभिमंत्रितम् ॥ काराडन्काराडेति मंत्रेण दद्याद्देवविधानतः ॥ ३४ ॥ शि
ष्योपि ग्रहणाद्दत्तमादाय सशरं धनुः ॥ महाप्रसादइत्युक्त्वा दराडवत्प्रणमेत्तु वि ॥ ३५ ॥ तत
श्च धनुषो मंत्रं श्रावयित्वा प्रणोदितं ॥ आचार्यशिष्यरक्षार्थं रक्षामंत्रान्प्रदारयेत् ॥ ३६ ॥ विघ्ने
शः सर्वविघ्नेभ्यो रक्षतु त्वां समंततः ॥ शंकरस्त्वां सदा पायात्सर्वापद्भ्यः पिनाकधृक् ॥ ३७ ॥ नाराय

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यास्तेन सततं सर्वाण्यंगानि रक्षतु ॥ इंद्रस्त्वां पातु पूर्वस्यां दिशि वज्रायुधः सदा ॥ ३८ ॥ आग्नेय्यां शक्ति
हस्तश्च रक्षतु त्वां हुताशनः ॥ दक्षिणस्यां दण्डधरो यमस्त्वां पातु सर्वदा ॥ ३९ ॥ खड्गपाणिर्नैरृत-
स्त्वां नैरृत्यां सदावतु ॥ पश्चिमायां दिशि सदा पाशहस्तक वरुणोवतु ॥ ४० ॥ पायाद्वायव्यदिग्भा
गे वायुस्त्वामंकुशायुधः ॥ कुबेरस्त्वां सदा पायादुत्तरस्यां गदायुधः ॥ ४१ ॥ ईशानः शूलपाणिस्त्वा
मैशान्यां सर्वदावतु उपरिष्टात्सदा ब्रह्मा पातु त्वामम्बुजायुधः ॥ ४२ ॥ अनंतस्त्वामधः पायाद्
धानश्चक्रमायुधं ॥ पातु त्वां त्रिविधोत्पातान्हन्ता सूर्यादयः सदा ॥ ४३ ॥ ब्राह्मी माहेश्वरी चैव कौ
मारी वैष्णवी तथा ॥ वाराही च तथेन्द्राणी चामुण्डा सप्तमी तथा ॥ ४४ ॥ अष्टमी च महालक्ष्मी नारसिं

342

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शांतैर्थवच॥ एताभिर्मातृभिर्युक्तानानाशस्त्रास्त्रधारिणी॥४५॥ रक्षतुत्वांरणेघोरेदुर्गामहिष
मर्दिनी॥ इतिरक्षांविधायाथकारयेद्वेधमात्मवान्॥४६॥ प्रथमंपुष्पवेधंचफलहीनेनपत्रिणा
॥ततःफलयुतेनैवमध्यवेधंचकारयेत्॥४७॥ मांसवेधंततःकुर्यादेवंवेधोभवेत्त्रिधा॥ एतै
र्वेधैःकृतैःपुंसांशराःस्युःसर्वसाधकाः॥४८॥ वेधनेनैवमांसस्यशरपातोयदाभवेत्॥ पूर्वदि
ग्भागमाश्रित्यतदास्याद्विजयीसुखी॥४९॥ दक्षिणेकलहेघोरेविदेशगमनंपुनः॥ पश्चिमे
धनधान्यंचसर्वंचैवोत्तरेशुभम्॥५०॥ ऐशान्यांपातनंदुष्टंविदिशान्याश्चशोभनाः॥ र्षपु
ष्टिकाश्चैवसिद्धिदाशस्त्रकर्मणा॥५१॥ एवंवेधत्रयंकुर्यात्संस्तवदुन्दुभिनिःस्वनैः॥ ततःप्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ध॰वे॰॥ ॥१२॥

गाम्यगुरवे धनुर्वीरांनिवेदयेत् ॥५२॥ अथ विप्रान् सुसंतोष्य भोजनाच्छादनादिभिः ॥ भोजयित्वा
गुरुं शिष्यः स्वयं भुंजीत वाग्यतः ॥५३॥ ॥इति श्रीवीरेश्वरीये धनुर्दीक्षाविधिः द्वितीयः पादः
॥ ॥अथाभ्यासविधिः ॥ अथ तूर्ये दिने प्राप्ते शिष्यो लब्धशरासनः ॥ शोभनस्थलमाश्रित्य श्र-
मं कुर्य्याद्गुरूक्तितः ॥१॥ क्रियाकलापान्वक्ष्यामि श्रमः साध्याः धनुष्मताम् ॥ येषां च ज्ञानमात्रेण
सिद्धिर्भवति नान्यथा ॥२॥ प्रथमं चापमालोक्य तूलिकां वंधयेत् ततः ॥ स्थानकं तु ततः कृत्वा वा-
णोपरि करं न्यसेत् ॥३॥ तोलनं धनुषश्चैव कर्त्तव्यं वामपाणिना ॥ आदानं च ततः कृत्वा संधानं च
ततः परम् ॥४॥ सहस्तं तु स्वचापेन भूमिवेधं च कारयेत् ॥ नमस्कुर्य्यात्ततो विघ्नराजं गुरुं धनुः शरान्

343

॥राम॥ ॥१२॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥५॥ यावित्तव्यायतो रात्रावाणस्याकर्षणं प्रति ॥ वाणमार्गं प्रयत्नेन वाणेन सह पूरयेत् ॥ ६ ॥
कुंभके न स्थिरं कृत्वा हकारेण विसर्जयेत् ॥ इत्यभ्यासक्रिया कार्या धन्विना सिद्धिमिच्छता ॥ ७
षण्मासान्सिध्यते मुष्टिः शराः सम्यक् सरेण तु ॥ नाराचास्तस्य सिध्यन्ति यस्य तुष्टो महेश्वर ॥ ८ ॥ पु
ण्यवत्सरे यत्नाणां सर्पवत्योऽपि वतु ॥ धनवन्त्विनये लक्ष्यं यदीच्छेत्सिद्धिमात्मनः ॥ ९ ॥ क्रिया
सिद्धिं निजाचार्यो हृदि मिच्छन्ति भार्गवाः ॥ राजानो हठसिद्धिं तु लक्ष्यसिद्धिं तु चेतरे ॥ १० ॥ जनानां र
जनं चैव लक्ष्यघातान् प्रजायते ॥ हीनेनापि गुणास्तस्मात्पुष्टलक्ष्यवेधनम् ॥ ११ ॥ ॥ इति सा
मान्यश्रमक्रिया ॥ अथ लक्ष्यालवलनं ॥ विज्ञार्वस्थानके स्थित्वा समं संधानमाचरेत् ॥ गोपुच्छस

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ध॰वे॰॥ खवाणेनविंहकरार्पाचमुष्टिना॥१२॥ आकर्षेत्केशिकव्याघेनशिखांचालयेत्ततः॥ पूर्वाकेरो-
॥१३॥ सेमोकार्यौसमानौनिश्चलौकरौ १३॥ चक्षुषीस्पंदयेन्नैवदृष्टिंलक्ष्येनियोजयेत्॥ मुष्टिनाछादि-
तंलक्ष्यंशरस्याग्रेनियोजयेत्॥१४॥ मनोदृष्टिगतंकृत्वाततःकांडंविसर्जयेत्॥ स्खलन्त्येवंकदा 344
चिन्नलक्ष्यवेधोजितश्रम॥१५॥ ॥इतिलक्ष्यास्खलनविधिः॥ अथशीघ्रसंधानम्॥ आसनं
चैवमुष्टिश्चसंधानंकर्षणंतथा॥ क्षेपणंचत्वराएतेकोवाणस्यकृतेनुयः॥१६॥ नित्याभ्यास-
वशात्तस्यशीघ्रसंधानताभवेत्॥ ॥इतिशीघ्रसंधानम्॥ अथदूरपातित्वं॥ प्रत्यालीढेन ॥रामः॥
तिस्थानेऊर्ध्वःसंधानमाचरेत् ७ अस्थापनाकयावाणांस्त्रीचिन्हंदूरपातनेतनं॥ ॥श्रीरा ॥१३॥

रयान्तनं ॥ दर्दुरस्थानमायन्तुर्द्दसंधानमाचरेत् ॥ १८ ॥ स्कंधव्यायेनवक्त्रस्यकुस्थापुंमार्गेणानच गो
पुच्छकेनभल्लेनकाकतुंडेनधन्वितः ॥ १९ ॥ अन्यंतसोस्ववाह्यांक्षाजीयनेदछभेदिता ॥ ॥
इतिदछप्रहारिता ॥ सूचीमुखंमीनपुच्छाभ्रमरीचनृतीयका ॥ २० ॥ शरणांगतयस्मिस्त्योःप्र
शस्तांकथितावुधैः ॥ सूचीमुखगतिस्तस्यसायकस्यप्रजायते ॥ २१ ॥ पत्रविलोपितंयस्य
अथवाहीनपत्रकं ॥ कर्कशेनतुचापेनयःक्षिप्तोहीनमुष्टिना ॥ २२ ॥ मत्स्यपुच्छगतिस्तस्य
सायकस्यप्रकीर्त्तिता ॥ भ्रमरीकथिताह्येषाघङ्गिस्तुभ्रमकर्म्मणि ॥ २३ ॥ ऋजुत्वेनविनायाति
क्षेप्यमानस्तुसायकः ॥ उत्तिष्ठिनगतयः ॥ वामगादक्षिणाचैवऊर्द्ध्वगाधोगतास्तथा ॥ २४ ॥ चत-

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्रोगतयः प्रोक्ता बाणस्य तु हेतवः ॥ ग्रहणं शिथिलं यस्य अंगुल्येन विवर्जितम् ॥ २५ ॥ पार्श्वं तु दक्षिणं
याति सायकः सतंशयः ॥ कंपते गुणमुष्टिस्तु मार्गेणास्य हि पृष्ठतः ॥ २६ ॥ संमुखी स्याद्युतु मुष्टिस्तु
दा वामे गतिर्भवेत् ॥ धनुर्मुष्टिर्भवेद्दृढं गुणमुष्टिश्च सा तथा ॥ २७ ॥ बाणस्य मोक्षणे चेत्स्यात्तदा स्याद्दृढ
गः शरः ॥ मोक्षणे चैव बाणस्य चापमुष्टिश्चलो भवेत् ॥ २८ ॥ गुणमुष्टिर्भवेद्दृढं तदा वेगामिनी गतिः
॥ इति लक्ष्यस्खलनगतिः ॥ लक्ष्यं बाणाग्रदृष्टीनां संगतिस्तु यदा भवेत् ॥ २९ ॥ तदा तीक्ष्णितो बा-
णो लक्ष्यान्न स्खलति ध्रुवं ॥ निर्दोषः शब्दहीनश्च सन्मुष्टिद्वयोक्तितः ॥ ३० ॥ भिनत्ति दृढभेदानि
सायको नात्र संशयः ॥ श्राद्धस्य स्तेजिनोयस्तु शृङ्गाग्र सम्यक्कितः ॥ ३१ ॥ नरनागाश्वकायेषु नस

345

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तिष्ठतिमार्गेण॥ यस्यतूणसमाबाणायस्यैन्धनसमंधनुः॥३२॥यस्यप्राणसमोमौर्वीसधन्वीध-
न्विनांवरः॥ ॥इतिशुभगतयः॥ अयश्चर्मघटश्चैवमृत्पिंडंचचतुष्टयम्॥ ३३॥योभिनत्तिहि
तस्यैषवेध्रेणापिनधार्यते॥ सार्धांगुलप्रमाणेनलोहपात्राणिकारयेत्॥ ३४॥तानिभित्वैकबाणे-
नदृढघातीभवेन्नरः॥ चतुर्विंशतिचर्माणियोभिनत्तिशुणान्नरः॥३५॥तस्यबाणोगजेन्द्रस्यकायं
निर्भिद्यगच्छति॥ भ्राम्यज्जलचरेवेधश्चक्रेमृत्पिंडकंतथा॥३६॥भ्रमन्तंवेधयेद्यस्तुदृढभेदीसउच्य-
ते॥ अयस्तुकाकतुंडेनचर्मधारामुखेनच॥३७॥मृत्पिंडंचघटंचैवविविधान्स्त्रीमुखेनहि॥ ॥३-
तिदृढचतुष्कम्॥बाणभंगकरावर्ज्जकाष्ठभेदनमेवच॥३९॥विनुकंगोलकयुगंयोवेत्तिसजयी-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्री

॥ध.वे.॥ ॥१५॥ भवेत्॥ लक्ष्यस्थानेहृतंकांडंसं मुखेवेद्धुदयेननतः॥३९॥ किंचिन्मुष्टिंविधायाथतीर्यग्विफलितेषुणा
संमुखंवारणमायान्नंतीर्यग्वाणांतमंबरे॥४०॥ शरंशरेणयष्टिंद्याघातणोद्धीसजायते॥ ॥इतिवारण
भंगः॥ केशकेशांसंयम्यतत्रैवधावराटिकां॥ हन्तिनभ्राम्यमाणांचयोहन्तिसधनुर्द्धरः॥४१॥ इतिवराटि
कावर्तः॥ लक्ष्यस्थानेन्यसेत्काष्ठंसार्द्धगोपुच्छसन्निभं॥ यष्टिंद्याघातनक्षुरप्रेणकाष्ठभेदीसजायते
॥४२॥ ॥इतिकाष्ठभेदनम्॥ लक्ष्येविंदुंन्यसेच्छुभ्रंशुद्धवंधूकपुष्पवत्॥ हन्तितन्निविंदुकंयस्तुवि
नुयोधीसजायते॥४३॥ ॥इतिविंदुकं॥ काष्ठेगोलयुगंक्षिप्त्वंहरन्तृर्द्धपुरास्थिते॥ ख्रसंधानशरंस्ते ॥राम॥ ॥१५॥
नतगोपुच्छक्रमरवेनहि॥४४॥ योहन्तिशरयुग्मेनशीघ्रंसंधानयोगतः॥ तस्याञ्चतनुर्भृतांश्रेष्ठः इति

346

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तः सर्वपार्थिवैः ॥ ४५ ॥ ॥ इतिगोलकयुगप्रभृतिविचित्रविधिः ॥ रथस्थेनगजस्थेनहयस्थेनचप
त्तिना ॥ ४६ ॥ धावताबैश्रमः कार्योलक्ष्यंहंतुंसुनिश्चितम् ॥ ४७ ॥ ॥ इतिधावल्लक्ष्यं ॥ लक्ष्यस्थानेन्यसे
त्कांस्यपात्रंहस्तद्वयान्तरे ॥ ४८ ॥ ताडयेच्छर्कराभिस्तुशब्दः संजायतेतथा ॥ यत्रैवोत्पद्यतेशब्दस्तंसम्य
क् तत्रचिंतयेत् ॥ ४९ ॥ कर्णेन्द्रियमनोयोगाल्लक्ष्यंनिश्चयतांनयेत् ॥ पुनःशर्करयातच्चताडयेच्छब्दहेत
वे ॥ ५० ॥ पुनर्निश्चयतांनेयंशब्दस्थानानुसारतः ॥ ततः किंचित्कृतंह्येतन्निर्जनेचविधानतः ॥ ५१ ॥ लक्ष्यंस
म्यसेद्ध्वान्तेशब्दवेधनहेतवे ॥ ततोबाणेनतंहन्याद्दत्तधीनेनतीक्ष्णधीः ॥ ५२ ॥ एतच्चदुष्करंकर्मभाग्यैः
कस्यापिसिध्यति ॥ ॥ इतिशब्दवेधित्वम् ॥ एवंश्रमविधिंकुर्याद्यावत्सिद्धिःप्रजायते ॥ ५३ ॥ श्रमे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सिद्धे च वर्षासु नैव ग्राह्यं धनुः करे ॥ पूर्वाभ्यासस्य शास्त्राणामधिस्मरणहेतवे ॥ ५४ ॥ मासद्वयं श्रमं
कुर्यात्सुनिवर्षे शरद्दितौ ॥ शरत्काले सदाभ्यासात्सिद्धिः स्याच्चापकर्मणि ॥ ५५ ॥ ॥ अथानध्या
यः ॥ अष्टमी च अमावास्या वर्जनीया चतुर्दशी ॥ पूर्णिमार्द्धदिनं यावन्निषिद्धा शस्त्रकर्मसु ॥ ५६ ॥ अ
काले गर्जिते देवे दुर्दिने वाथवा भवेत् ॥ पूर्वकाण्डहतं लक्ष्यमनध्यायं प्रचक्ष्यते ॥ ५७ ॥ श्रमं च कुर्वतस्तत्र
भुजङ्गो यच्च दृश्यते ॥ शरासनं भज्यते वा श्रमकर्मणि धन्विनः ॥ ५८ ॥ अघाते वा गुणो यत्र प्रथमे बाण
मोक्षणे ॥ श्रमं तत्र न कुर्वीत शस्त्रैर्मनिमतान्वरः ॥ ५९ ॥ यदि कुर्याच्छ्रमं मोहादनध्यायेपि मूढधीः ॥ शा
स्त्रसिद्धिस्तस्य न स्यात्समरे स्यात्पराजयः ॥ ६० ॥ ॥ इत्यनध्यायः ॥ आश्विनस्य सिते पक्षे संप्राप्ते न

347

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वमीदिने ॥ पूजयेदीश्वरीं चंडीं नवदुर्गाविधानतः ॥ ६१ ॥ गणेशानं शिवं विष्णुं क्षेत्रनाथं च भैरवं ॥ न
वग्रहान्दिक्पतीं च गुरुं शस्त्राणि वाजिनः ॥ ६२ ॥ विप्रेभ्यो दक्षिणां दद्यात्कुमारीश्चापि भोजयेत्
॥ देव्यै पशुबलिं दद्यात्कुष्टो वादित्रमंगलैः ॥ ६३ ॥ ततो गुरुः प्रसन्नात्मा धनुर्विद्यारहस्यवित् ॥ को
दंडकर्मकुशलंलंकृत्वा शिष्यं कृतश्रमं ॥ ६४ ॥ तस्मै दद्याच्चास्त्रमंत्रान्वैदिकांस्तांत्रिकानपि ॥ ब्राह्मं
नारायणं शैवमैन्द्रमाग्नेयवारुणे ॥ ६५ ॥ वायव्यं पार्वतं सार्प्यं गारुडं मोहनं तथा ॥ सौरं सौम्यं पाशुप
तं कौबेरं याम्यमेव च ॥ ६६ एवमादीनि चान्यानि दद्यादस्त्राणि देशिकः ॥ यद्यप्येवं मंत्रवरान्तरो मे
महेश्वरस्फुटाः ॥ ६७ ॥ तथापि शास्त्रमालोक्य न दद्यान्न च साधयेत् ॥ लोभान्मोहाच्च यो दद्यात्स भवेद्दा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

धवे. १८

धर्मेण प्राप्यते स्वर्गो धर्मेण प्राप्यते जयः ॥ ८३ ॥ तस्माद् अस्त्राणि शस्त्राणि ध्यात्वा कर्मपरो भवेत् ॥ शास्त्र-
साध्यं च यत्कर्म तत्रास्त्रं न प्रयोजयेत् ॥ ८४ ॥ आग्नेयाद्यस्त्रसाध्ये च ब्रह्मास्त्रं न प्रयोजयेत् ॥ ब्रह्मास्त्रसा-
ध्यं यत्कर्म तत्रैनेशान्नैवेह्लवं ॥ ८५ ॥ अस्त्रं प्रयोजयेद्धीमान्नियमो ऽयमुदाहृतः ॥ ॥ इति वीरेश्वरो- 349
ये धनुर्वेदप्रकरणे तृतीयपादः ॥ कृत्तिका च विशाखा च भौमवारेण संयुता ॥ तद्दिने घटितं शस्त्रं
संग्रामे जयदायकम् ॥ १ ॥ इति शस्त्रघटनम् ॥ अपामार्गरसेनैव यानि शस्त्राणि लेपयेत् ॥ जा-
यन्ते तानि संग्रामे वज्रसाराणि निश्चितम् ॥ २ ॥ ॥ इति शस्त्ररक्षा ॥ ब्रह्मचंडी च कौमारी ईश्वरी वै- राम: १८
ष्णवी तथा ॥ वाराही वज्रिणी चंडी महालक्ष्मीस्तथैव च ॥ ३ ॥ एतास्त्वोषधयो दिव्यास्तथैता मातरः स्मृताः

॥ हृदिगुल्फंकरेबध्वाःसर्वशस्त्रनिवारकाः॥४॥ चंडीचक्रीतथावज्रीत्रिशूलीभुजरीतथा॥ देह-
स्थाःसमरेपुंसांसर्वायुधनिवारिणी॥५॥ खाञ्जूरीमुखमध्यस्थाकटिबध्वाचकेतकी॥ भुजदंडस्थि-
तःस्नानंसर्वशस्त्रनिवारणः॥६॥ त्रिलोहवेष्टितंकृत्वारसंवज्राभ्रसंयुतं॥ वक्त्रनिष्ठःकरस्त्रंतु-
सर्वायुधनिवारकः ७॥ दक्षबाहुस्थितश्वार्कोवामेनुहृदयेधरा॥ रुद्रपुष्पगतोयुद्धेवज्रदेहोभवेन्नरः
॥८॥ विद्युत्पातमृतास्थीनिपेषयेत्करकाम्बुना॥ गरुडम्बिलिखितेनेनसन्नाहेफलकेपिवा॥९
तत्रलग्नानिशस्त्राणित्रुट्यन्तिचनमन्त्रिच॥ नभिदंतिशरीराणिपुष्पतुल्यमदूत्स्यपि॥१०॥ पृथिव्या
मुद्धेदेवंभास्करंवाक्यतःस्मरेत्॥ हस्तार्केनागरीकंदोरहीनलस्यलेपनः॥११॥ स्तरस्यापिरणेपुंसो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दर्पहरनिकानरः॥ गृहीतंपुष्यनक्षत्रेऽपामार्गस्यमूलकं॥ १२॥ लेपमात्रेणवीराणांसर्वशस्त्रनिवा
रणम्॥ अथःपुष्पीशंखपुष्पीलज्जालुर्गिरिकर्णिका॥ १३॥ नलिनीसहदेवीचपुत्रमार्जारिकात
था॥ विष्णुक्रांताचसर्वासांजयग्राह्याऽर्द्दने॥ १४॥ वन्ध्याभुजेविलेपाद्वाकायेशस्त्रौघकारिका॥
सर्वव्याघ्रादिसत्वानांभूतानांचनजायते॥ १५॥ भीतिस्तस्यस्थितायस्यमानरोऽस्थेशरीरके॥ गृहीतंह
स्तनक्षत्रेचूर्णंछुछुन्दरीभवेत्॥ १६॥ तत्प्रभावांगजःपुंसःसंमुखंनैतिनिश्चितम्॥ छुछुन्दरीश्रीफ
लपुष्पचूर्णेनालिप्तगात्रस्यचतस्यद्राग्॥ १७॥ आघ्रायगंधंद्विरदोतिमत्तोमदंत्यजेत्केशरिणोयथांग
गंधेनाडुकर्णिकामूलंपाणिस्थंवारयेद्गजं॥ १८॥ श्वेतकण्टकिकामूलंव्याघ्रादीनांभयंहरेत्॥ पु

350

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ष्यार्कोत्पादिते मूले पातयामुखसंस्थिते ॥ १९ ॥ देहे स्फुरति नो तीक्ष्णां मंडलाग्रं रणोत्कटां ॥ गांधार्योऽ
न्तं मूलेमुखसंस्थं मुखागतम् ॥ २० ॥ शाखोद्धं वारयत्येव पुष्यार्के विधिनाहृतम् ॥ शुभ्रायाः मूलं खपु
ष्यायाजटा नीलीजटा तथा वा ॥ २१ ॥ मूर्ध्नि स्थिरासिव क्रे वा स्थिता शस्त्रनिवारिका ॥ भूपाहिचोरभीति
घ्नी गृहीता पुष्यभास्करे ॥ २२ ॥ तन्त्रस्यास्य प्रसिद्ध्यात्वं मोनिना प्रणताविना ॥ मंत्रं पाठ्य पतनाद्यस्य
साधयित्वा विधानतः ॥ २३ ॥ आदाय बिल्वपत्राणि शिवाग्नौ जुहुयात्सुधीः ॥ ततस्त्वादायतत्रस्मत
न्मंत्रेणाभिमंत्रयेत् ॥ २४ ॥ स्पृष्टोत्तरसहस्रं तु ततस्तन्मंत्रमुच्चरेत् ॥ ततो वेदादिमुच्चार्य प्रासादं वी
जमुच्चरेत् ॥ २५ ॥ द्विरापितसमारूढं ततो हृद्भगवत्पदं ॥ ङेन्तं हृदपदं ताहक्पराशस्त्राणिवारय ॥ २६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥वारयानन्तरं भस्मद्वयानेकीर्त्तयेन्मम॥ शरीरं रक्ष रक्षेति प्रोक्त्वा वर्म समुच्चरन्॥२७॥ भस्मना
तेन सर्वाणि निजांगानि विलेपयेत्॥ तस्य देहं समासाद्य वज्रादीन्यायुधान्यपि॥२८॥ भवन्ति पु
ष्पतुल्यानि रोगशंभोः प्रभावतः॥ सिंहव्याघ्रभुजंगेभ्यो भीतिस्तस्य न विद्यते॥२९॥ भूतप्रेतपि
शाचाद्या नसप्यन्ति तदन्तिकम्॥ भस्मसाधनकेमेदं सिद्धकार्यं मनोनरे॥३०॥ इति शस्त्रवारण
म्॥ अथ तिलकं॥ अथः पृथ्वी शिवाच्चैव श्वेता च गिरिकर्णिका॥३१॥ गोरोचना समायोगे ति
लकं शत्रुमोहनं॥३१॥ गिरिकर्णिशमीरंगुजांश्चेतवर्णां समाहरेत्॥ चन्दनेनान्वितैनैतत्तिलके
नरणोजयः॥३२॥ ॥इति तिलकं॥ अथ दिव्यौषध्यादिप्रभावं हरणम्॥ वन्ध्यासनम्यदम्बिहेमाः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शिवसोमार्द्धविन्दुयुक् ॥ वीजमेतत्त्रिरुच्चार्य्यदोषास्त्रित्रिहरायतन् ॥ ३३ ॥ विसृजेत्साधकं-
तीक्ष्णांनिर्भयोवैरिविग्रहे ॥ दिव्यौषधिविलेपादेः प्रभावोनश्यतिक्षणात् ॥ ३४ ॥ ॥ इतिदि-
व्यौषध्यादिप्रभावहरणम् ॥ अथप्रभावप्रयाणविधिः ॥ रणयात्राविधिंवक्ष्येवीरेश्वरसुभा-
षितम् ॥ हितायविजिगीषूणांपार्थिवानांरणाक्रमे ॥ ३५ ॥ श्रौसेस्नानादिकंकृत्वाशुक्लवस्त्रा-
वृतोभवेत् ॥ मंगल्यैरेवसंयुक्तोदेवान्विप्रांश्चपूजयेत् ॥ ३६ ॥ विप्रेभ्योदक्षिणान्दत्वागृही-
यात्तुनदाशिषः ॥ ततश्चक्षेत्रपालायदध्यादिकन्तुवलिंहरेत् ॥ ३७ ॥ शस्त्रास्त्राण्यपिसंपूज्य
दुर्गास्तवमिमंपठेत् ॥ जयदेविमहामायेचण्डिकेचण्डविक्रमे ॥ ३८ ॥ जयसर्वाणिकल्याणि-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कात्यायनीसुरेश्वरि ॥ जयसर्वगतेनित्ययोगनिद्रेनिरंजने ॥ ३९ जयविश्वेश्वरिशिवेसर्वैश्वर्यप्र
दायिनी ॥ जयानन्दप्रदेनन्तेमहाकालिमहेश्वरि ॥ ४० ॥ जयाम्बिकेमहालक्ष्मीमहिषासुरमर्द्दि
नी ॥ जयशुंभनिशुंभादिदैत्यदर्पविनाशिनी ॥ ४१ ॥ जयेश्वरीजगद्धात्रीसृष्टिस्थित्यन्तकारिणी
॥ जयब्रह्मादिभिर्देवैःपूजितेसर्वमंगले ॥ ४२ ॥ जयसर्वगुणाधारेभक्तकल्याणकारिणी ॥ जयता
नसुधधरेमहायुद्धजयप्रदे ॥ ४३ ॥ जयगौरिमहादेवीनारायणिशिवप्रिये ॥ जयभक्तिप्रियेभद्रे
भवभीतिविनाशिनी ॥ ४४ ॥ जयत्रिलोकजननीभद्रकालिभयानके ॥ जयदिव्याम्बरधरेदिव्या
लंकारभूषिते ॥ ४५ ॥ जयभक्तार्तिशमनिसर्वापद्विनिवारिणी ॥ जयोग्रचण्डवरदेप्रचण्डमुण्ड

352

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मालिनी॥४६॥ नमस्तुभ्यंमहेशानिदुर्गेदुर्गतिनाशिनी॥ रक्षमान्देवदेवेशिकालरात्रिसरस्वति
॥४७॥ त्वत्प्रसादान्महादेविविजेष्यामिरणेरिपून्॥ शिवदूतिनमस्तुभ्यंविश्वेशिविजयप्रदे॥४८॥
नमस्तुभ्यंनमस्तुभ्यन्नमस्तुभ्यंनमोनमः॥ एवंस्तुत्वाभगवतींप्रणम्यचपुनःपुनः॥४९॥ मार्कण्डे
यपुराणोक्तान्रक्षामंत्रानुदीरयेत्॥ ॥मंत्राः॥ ॐ शूलेनपाहिनोदेविपाहिखड्गेनचाम्बिके
॥घंटास्वनेनःपाहिचापज्यानिःस्वनेनच॥५०॥ प्राच्यांरक्षप्रतीच्यांच्चचण्डिकेरक्षदक्षिणे॥
भ्रामणेनात्मशूलस्यउत्तरस्यांतथेश्वरि॥५१॥ सौम्यानियानिरूपाणित्रैलोक्येविचरन्तिते॥ या
निचात्यर्थघोराणितैरक्षास्मांस्तथाभुवम्॥५२॥ खड्गशूलगदादीनियानिचास्त्राणितेम्बिके॥ कर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पल्लवसंगीनीतेरस्मान् रक्षसर्वतः॥५३॥ इतिरक्षामंत्रः॥ ॥दिव्यौषधीनां लेपं च रक्षाबन्धं च
कारयेत्॥ किंचिद्भुक्त्वा च पीत्वा च ततः सन्नाहमाचरेत्॥५४॥ सेनापतिर्गजारोहानाप्नोश्वशुभटं
स्तथा॥ मुख्यानन्यानपि धनैर्वस्त्रैश्च परितोषयेत्॥५५॥ पूर्वं सारथिमारोप्य रथे सज्जे ततः स्वयं॥
योजयेद्वाजिनः शुद्धान्संतुष्टाञ्जितश्रमान्॥५६॥ रथे च धारयेद्दण्डकाण्डकानां चतुष्टयं॥ चतुःश
तानि बाणानां तूणीरे च प्रयुंजयेत्॥५७॥ खड्गं चर्म गदां शक्तिं परिघं मुद्गरं तथा॥ नाराचान्यष्टिकुं
न्तं पट्टिशादींश्च धारयेत्॥५८॥ एवमन्यानपि रथान्व्यूहयित्वा सहस्रशः॥ सज्जयेत्कीर्णाः शुद्धान्
कलिंगादिसमुद्भवान्॥५९॥ दीर्घदन्तान्समुत्तुंगान्घण्टाकण्ठयुतोज्ज्वलान्॥ कर्णाक्षसच्चामरांश्च

॥राम:॥
॥२२॥

353

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

किंकिणीजालमण्डितान् ॥ ६० ॥ नानाश्वपारसीकादिनानाविषयसंभवान् ॥ सज्जयेद्धयमुख्या
भिस्तुरंगान्वातरंहसः ॥ ६१ ॥ एवंपत्तिगणाश्चापिश्चूरा:संग्रामकोविदाः ॥ खड्गचर्मगदाशक्ति
चापवाणपरश्वधान् ॥ ६२ ॥ चक्रतुऽरखड्गांगात्रिशूलांकुशतोमरान् ॥ शतघ्नीकुंतमुशलपरि
घच्छुरिकास्तथा ॥ ६३ ॥ भुशुंडीकर्त्तरीपाशकुद्दालक्रकचांस्तथा ॥ यष्टिपट्टिशनालीकभिन्दिपा
लस्फालाशनीन् ॥ ६४ ॥ दधानाः सज्जिताः कार्याः सुभयवीतभीतयः ॥ दिव्यौषधिविलिप्तांगाः सौहृत्र
साजितकाशिनः ॥ ६५ ॥ चतुरंगवलंचेत्थंसज्जीकृत्यनराधिपः ॥ प्रतिष्ठेदुव्यमाहृत्यविघ्नाःस्मर
णापूर्वकम् ॥ ६६ ॥ लाभस्तेषांजयस्तेषांकुतस्तेषांपराजयः ॥ येषांहृदिस्थोभगवान्मंगलायतनो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥धा.वे.॥
॥२३॥

हरिः॥६७॥ गोविंदस्यप्रियसखो यो वीरो धन्विनां वरः॥ तस्यार्जुनस्य नामानि कीर्तये ज्ञयलिप्सया
॥६८॥ अर्जुनः फाल्गुनः पार्थः किरीटिश्वेतवाहनः॥ विभत्सुर्विजयी कृष्णः सव्यसाची धनंजयः
॥६९॥ एवं संकीर्त्यपौराणां जयजीवेति निःस्वनैः॥ अश्वानां हेषितैश्चैव गजानां बृंहितैस्तथा॥७०
॥स्यंदनानां च निर्घोषैर्वीरकोलाहलैस्तथा॥ नानावादित्रनिनदैर्मुखरीकृतदिङ्मुखः॥७१॥ सो
त्साहो वन्दिवृन्दैश्च स्तूयमानो महीपतिः॥ आदायाक्षौहिणीं सेनां निर्गच्छत्समरोत्सुकः॥७२॥
अथाक्षौहिणीसंख्या॥ या सेनाक्षौहिणी नाम तस्याः संख्या निगद्यते॥ खद्वयम्बरवस्विन्दुनेत्रैरक्षौ
हिणीमिता ७३॥ २१८७००॥ अक्षौहिण्यां प्रदिष्टानां रथानां चर्मधारिणां॥ संख्या गणिततत्व

354

॥राम:॥
॥२३॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्तेःसहस्राण्येकविंशतिः॥ ७५॥ उपर्यष्टौसमाख्यातास्तथाष्ट्यष्टसप्ततिः॥ गजानान्तुपरीमाण
मेतद्देवविनिर्दिशेत्॥ पंचषष्टिसहस्राणितथाष्टौषट्शतानिच॥ दशोत्तराणिचप्रोक्ताःसंख्या
तत्वविदोजनाः॥ ७६॥ लक्षंनवसहस्राणिततःस्त्रीणिशतानिच॥ पंचाशच्चेतिगदिताःसं-
ख्याविद्भिःपदातयः॥ ७७॥ अथमहाक्षौहिणी॥ खद्वयंनिधिवेदाक्षिचंद्राश्वाग्निहिमांशुभिः-
॥ महाक्षौहिणिकाप्रोक्तासंख्यागणितकोविदैः॥ ७८॥ १३७१२४९०० कोटित्रयोदशप्रोक्ता
लक्षाणामेकसप्ततिः॥ चतुर्विंशत्सहस्राणितथानवशतानिच॥ ७९॥ महाक्षौहिणिकां
प्रोक्तामिमांतत्वविदोजनाः॥ महाक्षौहिणिकायांचरथाःकोटिमिताःस्मृताः॥ ८०॥ सप्तत्रिंशच्च-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ध.वे.॥ ॥२५॥ लक्षाणि गीयन्ते तत्त्ववेदिभिः ॥ द्वादशैव सहस्राणि चत्वार्य्येव शतानि च ॥ ८१ ॥ प्रोक्तानि नव-
निस्तब्धदेवमेवं गजा मताः ॥ अश्वाश्चतुःकोटिमिता लक्षाण्येकादशैव तु ॥ ८२ ॥ सप्तत्रिंशत्सहस्रा-
णि तथा शतचतुष्टयम् । सप्ततिश्चैव संख्याताः प्रोच्यन्ते पत्तयस्तथा ॥ ८३ ॥ षट्कोट्यो ऽशीतिल-
क्षाणि पंचाधिकमितानि च । द्विषष्टिश्च सहस्राणि तथा शतचतुष्टयम् ॥ ८४ ॥ पंचशादिति संख्या- 355
तामहाक्षौहिणिकाबुधैः ॥ सेनेयं सार्वभौमस्य नृपस्य परिकीर्त्तिता ॥ ८५ ॥ ॥ अथ शकुन-
निर्णयः ॥ गोविप्रकन्या दधि देवतार्चा हस्त्यश्वहंसाः फलपद्ममत्स्याः ॥ घण्टाध्वजा नागजलपूर्णकुं- ॥राम:॥
भाश्चाकस्त्रमिका मंगलदाः प्रयाणे ॥ ८६ ॥ दक्षः पृष्ठगतो वायुर्जयदो भवति ध्रुवम् ॥ वामेश्च भंगदः ॥२५॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रोक्तः सर्वेषु देवेषु सर्वदा ॥ ८७ ॥ हर्षो योधगणस्यैकं जयलक्षणमुच्यते । उत्साहो विजिगीषोश्च
द्वितीयं जयलक्षणं ॥ ८८ ॥ अन्वेतं वायवो वान्ति पृष्ठे भानुर्वयांसि च । अनुलवन्ते मेघाश्च य
स्यतस्य रणे जयः ॥ ८९ ॥ ॥ अथ स्वरबलम् ॥ सन्धौ स्थाने च दाने च चन्द्रवाहः प्रशस्यते । वि
जिगीषोर्युद्धकाले तु सूर्यवाहः प्रशस्यते ॥ ९० ॥ रणे युद्धे जयी चन्द्रः समासन्ने दिवाकरः ॥ वहे
न्नाडीपदे चैव यात्रा भवति सिद्धिदा ॥ ९१ ॥ योधद्वयहते तेन प्रश्ने पूर्णे तु प्रथमो जयी । रिक्तसंस्थे
द्वितीयस्तु जयी भवति नान्यथा ॥ ९२ ॥ युद्धकाले यदा चंद्रः स्थायी जयति निश्चितं । यदा सूर्यप्र
वाहस्तु यायी विजयते तदा ॥ ९३ ॥ युद्धं स्यात्पार्थिवे तत्वे सन्धिर्भवति वारुणे । विजयो वह्नित

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्वेन वायो भंगो मृतिस्तु खे ॥ ९४ ॥ पृथ्व्यादिपंचतत्त्वानामेकैकघटिकोदयः ॥ अहोरात्रस्य मध्ये
तु त्रैयाद्वादश संक्रमाः ॥ ९५ ॥ मध्ये पृथ्वी त्वधस्त्वापऊर्द्ध्वं वहति चानलः ॥ तिर्यग्वायोः प्रवाहस्तु
नभो वहति संक्रमे ॥ ९६ ॥ पूर्वोत्तरदिशोश्चन्द्रभान्वोः पश्चिमयाम्ययोः ॥ स्थितस्तत्र जयी युद्धे स्था
यीयायी क्रमेण च ॥ ९७ ॥ वामनाड्युदये चन्द्रः कर्तव्यो मा सन्मुखः ॥ सूर्यवाहे तथा सूर्यः पृष्ठद
क्षिणगो जये ॥ ९८ ॥ इत्थं स्वरबलं ज्ञात्वा शत्रुसार्थं हृदये च मूं ॥ ॥ अथ कूहविधिः ॥ संमृ
त्य महतीं सेनां चतुरंगां महीपतिः ॥ ९९ ॥ कूहयित्वा गतः शत्रून् स्थापयेज्जयलिप्सया ॥ अल्पा
याम्वा महत्यां वा सेनायामिति निश्चयः ॥ १०० ॥ तुरंगा गजाः पृष्ठतः पृष्ठे च पदातयः ॥ पार्श्वे

356

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

योध्वहृपाः कार्याम्मूहान्येवं प्रकल्पयेत् ॥१०१॥ ॥अथयुद्धविधिः॥ नत्वागुरुं गणेशानं दुर्गां
विष्णुं शिवन्तथा ॥ शंखध्वनिं प्रकुर्वीत परसैन्यं विलोक्य च ॥२॥ विस्फारन्धनुषः कुर्यात्सिंहनादमु
रस्सरम् ॥ ततो यायादभिमुखं शत्रुसैन्यस्य निर्भयः ॥३॥ रथिनः प्रत्यनीकस्य रथारोहान्महौजसः
॥ निषादिनो गजारोहान्नश्वारोहांश्च सादिनः ॥४॥ पादातं पत्तयश्चापि समाहूय जयैषिणः ॥ नाना
विधैः प्रहरणैः कुर्युर्युद्धमहोत्सवं ॥५॥ ये राजपुत्राः सामन्ता ग्रामसेवकजानयः ॥ तान्सर्वान्नात्म
नः पार्श्वे रक्षायै स्थापयेन्नृपः ॥६॥ यस्मिन्कुले यः पुरुषः प्रधानः स सर्वयत्नेन हि रक्षणीयः ॥ त
स्मिन्विनष्टे किल सारभूते रणाभिभंगेन रकाभवंति ७॥ क्षेत्रसारहृतं दुर्गं सशास्त्रमनुरागि चेत् ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ धं.वे. ॥ ॥ २६ ॥

अपिस्वल्पंश्रियैसैन्यंहृष्टंयंमराडमराडली ॥ ८ ॥ अपिपंचाशतंश्शूरा मर्दयन्तिमहाचमूम् ॥ अथवा
पंचषट्सप्तविजयन्तेनिवर्त्तिनः ॥ ९ ॥ धनुःसंगतिसंशुद्धंवाजिनोमुरवधुर्वल्ला ॥ अर्कराणांपतिता
योधाःसंग्रामेजयवादिनः ॥ १० ॥ कातरास्तुपलायन्तेत्रस्तामृगगणाइव ॥ दुर्निवारतंयानेनभ
ग्नास्याम्महतीचमूः ॥ ११ ॥ एकःकापुरुषोधीरोदारयेन्महतींचमूम् ॥ तन्दृष्ट्वामन्दीर्यन्तेयो
धाःशूरतराअपि ॥ १२ ॥ तस्मात्कापुरुषामर्त्याःसेनायाम्वाजयार्थिभिः ॥ वर्जनीयाःप्रयत्नेनसभा
यांवालिशाइव ॥ १३ ॥ यस्तुभग्नेषुसैन्येषुविद्रुतेषुनिवर्त्तते ॥ पदेपदेश्वमेधस्यलभतेसोक्षयंफ
लम् ॥ १४ ॥ रोशास्त्रक्षतःशूरःशत्रुभिःपरिपालितः ॥ अक्षयंलभतेलोकंयदिदैन्यंनभाषते ॥

॥ राम ॥ ॥ २६ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

१५॥ मूर्छितं विकलं त्रस्तमशस्त्रं चान्ययोधिनं॥ पलायमानं शरणागतं चैव न घातयेत्॥ १६॥
भीतः पलायमानोपि नान्वेष्टव्यो वलीयसा॥ कदाचिच्छूरतां याति मरणे कृतनिश्चयः १७॥ श
स्त्रक्षतश्च यो वीरः समरे कश्मलं गतः॥ सत्याज्यो गुरुधर्मज्ञैर्न हन्तव्यः कदाचन॥ १८॥ संहितः प्रा
प्तविश्रंभो न हन्तव्यः कदाचन॥ विश्वस्तघाती मन्दात्मा नरकं याति निश्चितं॥ तिष्ठ तिष्ठ प्रती
क्षेति प्रहर प्रहरेति च॥ त्वामहं घातयामीति भाषमाणं समन्तरं॥ १९॥ शस्त्रास्त्राणि विमुंच
न्तं वीरं स्वाभिमुखागतं॥ शात्रवं समरे हत्वा वाजिमेध फलं लभेत्॥ २०॥ संग्रामांगणमासाद्य य
शोधर्मं च वांछिता॥ अपूर्णमपि मन्तव्यं संपूर्णमिव जीवितम्॥ २१॥ रणेस्थैर्य्यं विधानत्वं हन्त

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

व्यापरवाहिनी॥ जितेलक्ष्मीर्मृतेस्वर्गःकीर्तिश्चधरणीतले॥२२॥द्वाविमौपुरुषौलोकेसूर्यम
ण्डलभेदिनौ॥ परिव्राड्योगयुक्तश्चरणेचाभिमुखेहतः॥२३॥सपत्नसैन्यहंत्यानिरणायहेतुभुजक
ना॥ जीवताप्राप्यतेकीर्तिर्मृतेनापिसुरांगनाः॥२४॥तस्माल्लक्ष्मींयशःस्वर्गंवांछद्भिर्वीरजन्मभिः
धनुर्विद्यावेदितव्याजेतव्यावैरिवाहिनी॥१२५॥ ॥इतिश्रीमन्महाराजाधिराजवीरविक्र
मादित्यसंग्रहीतेश्रीवीरेश्वरीयधनुर्वेदप्रकरणेचतुर्थपादःसमाप्तःशुभमस्तु॥ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जनकराज १५७२

श्रीगणेशायनमः ॥ ॥ भृगवादिदेवदेवेशमहं पृच्छामिशंकरं ॥ स्कंदाद्यास्त्वमहामाया भृंगा
चैवविनायकै ॥ श्रीवक्रतुंडानमः ॥ कैलासशिखरासीनउमाईजगद्गुरु ॥ योगिन्यष्टकं
त्रैचगुह्याद्गुह्यतरंपरं ॥ सर्वज्ञानप्रकाशायसर्वज्ञासर्वकृद्गुरुः ॥ एकैःकार्यंकथदेवत्वयास 359
र्वममापरि ॥ ॥ श्रीईश्वरउवाच ॥ कंकालीकालरात्रीचकाकचंडावचांविका ॥ कंकालीकाल
रात्रीचकाकचंडेश्वरीमता ॥ एवमाद्यास्तथाकान्यायोगिनीगणनायकै ॥ नृत्यवाद्यवचोभे
दैःसानंदैर्हृष्टचेतसां ॥ ननृतंभैरवंदेवयोगिनीगणावेष्टितं ॥ केचित्स्तुवंतिसंहृष्टाकेचि
त्स्तुवंतिहृष्टका ॥ केचिन्नृत्यंतितस्याग्रेकेचिद्धास्यंचकुर्वत ॥ एतेस्तुज्ञानभक्तैस्तुअर्चिन
स्तत्रभैरवं ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ हृष्टानुभैरवंदेवंपंचवक्त्रंत्रिलोचनम् ॥ सानंदंत्रिदशेशाचव
द्धांजलिरभाषत काकचंडेश्वरीदेवीउमादेवीचभैरवी ॥ श्रीभैरवउवाच ॥ सारभूतंय
थादेविमहज्ज्ञानंचनिर्भयं ॥ ज्ञानवादानुयन्मूर्धमानवेश्चात्मसिद्धिदः ॥ नपश्यतिइदंज्ञा॰

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ना कृषिवाणिज्यसेवाच स्वामिविक्रियकारकं॥ वहनेकाष्ठभारंच तृणभारानने कधा:॥
कायक्लेशेन कामानद्यापायं करोति सः॥ कायक्लेशेनरः श्रीमकुरुकर्माण्य नेकधा:॥ भ्रा
म्यमाणानराये च कामार्थाः कामचिंतका:॥ जायते मर्त्यलोके तु दारिद्याहतचेतसः॥ जायते व
धिरास्त्वधाः पंगुकुंजाश्च खंजका:॥ महासंसारवंधेन त्रिगुणेन तु संयुता:॥ करोति कर्म
सय्यस्तु अज्ञानाज्ज्ञान वर्जितः॥ नासौ मुंचति संसारं कायस्थकायवर्जितः॥ भ्रमते घोर
संसारेऽअनंतश्च घटिकाइव॥ एवं तु कथितं भद्रे यत्त्वया परिपृच्छितां॥ किमन्यं पृच्छसे
भद्रे तथान्यं कथयाम्यहं॥ काकचण्डेश्वरीज्ञानं कथितं निश्चयाम्यहं॥ इति काकचं
डेश्वरीमते॥ ॥ काकचण्डेश्वर्युवाच॥ कथं यामि महादेव कामभोगप्रसाधनम्॥ अर्थ
संपद्यते येत्र अतो शान्यरमेश्वर॥ तदहं श्रोतुमिच्छामि कथयस्व प्रसादतः॥ पादुका पलये
पंचदिव्यस्त्री कामसाधनं॥ अंजनं ईदृशं चैव गुटिकाचैव खेचरी साधकानां हितं देव मे॥

360

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ना कृषिवाणिज्यसेवा च स्वामिविक्रियकारकं ॥ वहनेकाष्ठभारं च तृणभाराननेकधा ॥
कायक्लेशेन कामानइव्यापायं करोति सं ॥ कायक्लेशो नरः श्रीमत्कुटुम्बकर्माण्यनेकधा ॥ भ्रा
म्यमाणा नरा ये च कामार्थाः कामचिन्तकाः ॥ जायन्ते मर्त्यलोके तु दारिद्र्याहतचेतसः ॥ जायन्ते व
धिरास्तं च धापंगुकुंजाश्च खंजकाः ॥ महासंसारबंधेन त्रिगुणेन तु संयुताः ॥ करोति कर्म
सर्वस्तु अज्ञानाज्ज्ञानवर्जितः ॥ नासौ मुंचति संसारं कायस्थकायवर्जितः ॥ भ्रमते घोर
संसारे अनन्तश्च घटिका इव ॥ एवं तु कथितं भद्रे यत्त्वया परिपृच्छितं ॥ किमन्यं पृच्छसे
भद्रे तथान्यं कथयाम्यहं ॥ काकचण्डेश्वरी ज्ञानं कथितं निश्चयाम्यहं ॥ इति काकचं
डेश्वरीमते ॥ ॥ काकचण्डेश्वर्युवाच ॥ कथं यामि महादेव कामभोगप्रसाधनम् ॥ अर्थः
संपद्यते येऽत्र अतः केशान्परमेश्वर ॥ तदहं श्रोतुमिच्छामि कथयस्व प्रसादतः ॥ पादुकापलये
पंच दिव्यस्त्री कामसाधनं ॥ अंजनं ईद्दशं चैव गुटिका चैव खेचरी साधकानां हितं देव सू-

360

का॰च॰
३

मारयेत् हितं ॥ वज्रं द्रावयेत् श्वेतं कज्जलं लोहद्रावस्य च ॥ सुदंडो वल्लदरदस्य समासान्कीर्तितं प्रिये ॥ ग्राहयेत्तं समासेन साधको हृष्टचेतसः ॥ तद्रसं रससंयुक्तमेकीकृत्य विमर्दयेत् ॥ अंधमुषां कृते ध्मातं रसं च भ्रियते क्षणात् ॥ सहस्रवेधी करिष्यामि यदा सिद्धो महारसः ॥ मुषावालेपयत्नेन पुनर्गृह्य महौषधी ॥ अथ मुषां धमेच्च सुरसवं धयेयं विधि ॥ पश्चात्त्यत्व सहस्रेषु भस्त्र संग्राहयेद् बुधः ॥ अम्लवर्गाहृतं कृत्वा क्षारवर्गाहृतं कुरु ॥ मूषागर्भोदरे क्षिप्त्वा धामयेत् वदिरानले ॥ रसेन्द्रं क्षेपयेत्तत्र वनारं भवति शोभनं ॥ इति काकचण्डेश्वरीमते
प्रथमः पटल ॥ ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि मुषावन्धं यथाविधि ॥ मृत्तिकां ग्राहयेत्प्राज्ञः
सापाषाणवर्जितां ॥ तुषभागद्वयं ग्राह्यं मृत्तिकास्तृतीयकं ॥ एकीकृत्य तु संमर्द्य मुषां ता
कारयेत् प्रिये ॥ गोस्तनाकारसंयाघ अथवा वर्तुलं प्रिये ॥ मुषावंधमिति ख्यातं साधकानां
हितं प्रिये ॥ अथाभ्रगजमलं देवि गृहीत्वा साधकः प्रिये ॥ दाहयेत्तं वं शरीरे हे यावदह

राम॰
३

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चराकाशगामिनी॥ जलुकावंधमित्याह धातुवादरसायनं॥ जारणं मारणंचैव अभ्रकस्य
चद्रावणं॥ अर्थोपायंच देवेश ब्रूहि मे त्रिपुरांतक॥ रसकर्म्मयथादेव साधरभूतं वदस्व
मे॥ महादेव उवाच॥ शृंणुत्वं कालकचामुंडे साधकानां हितप्रिये॥ कथयामि समासेन प्र
त्यंयसिद्धिसाधनम्॥ नद्रव्येण विनासिद्धिर्न्नभोगं काममेव च॥ द्रव्यहीना नराम र्त्ये प्रे
तरूपेण संस्थिताः॥ अटन्ते मर्त्यलोके च परोपद्रवकारकाः॥ स्वानपक्षिपरोनेयां जीवि
तस्यमृतस्य च॥ कालसंभोगरूपेण पांडित्याज्ञानसंस्थिताः॥ द्रव्यहीना न शोभन्ते प्राण
हीना यथा तनुः॥ कुष्ठिनो प्राणहिनास्तु मूकांधा वधिरास्तथा॥ नपश्यंति मर्त्यलोके सि
द्ध्यार्थ मकरध्वज॥ तस्यात्साधयरे देवि शिरसेन्द्रं साधकेश्वरः॥ तं देवी कथयाम्यस्य सा
धकानां हितप्रिये॥ जारणं मारणं रीति द्रव्यसाधनमुत्तमम्॥ रसानां जायते सिद्धिः का
मार्थभोगसाधनं॥ वज्रदरणं सुदंडं च लोहदरणं तथैव च॥ एवं चश्रोषधीत्री शिरसस्य

Nepal Sanskrit University, Balmiki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का·चं·
८

धर्म्मकाममर्थसाधनम्॥ हे मंत्तु पङ्कुशांदयंएताओषधमारशं॥ किमन्यच्छुप्रसेमेदेस
मासात्कथितंमया॥ अथचतुर्थःपटलः॥ ॥अथान्यं संप्रवक्ष्यामि गुटिकाबंधयथा
विधि॥ अमरत्वं खेचरत्वमिहशीकरणं भूचरी॥ साधयेत्साधको भद्रे रसेन्द्रस्य प्रभाव
त॥ रसेन्द्रं जारयेत्प्राज्ञो दशांशं च यत्नुमहितं हेमनारसस्तथाभ्रं च वज्रकांतितथायसं॥ एकी
कृत्वा रसं वापि जायते पूर्ववद्विधिः॥ लोहरूव हि लोहांश्च जारयेन्नत्परस्परं॥ वज्ररूव हि
वज्रांश्च द्रावयंति परस्परम् रसेपिपलोहानि जारयेन्नत्समं यदि॥ जारितेमारितं स्थ
ज्जुति कारयेद्यथा॥ मूषागर्भोदरे क्षिप्य धारयेत्खदिरानले॥ गुटिका जायते तेन महा
भोगप्रदायिनी॥ सौभाग्यजननी सा तु कांतिपुष्टिविवर्द्धनी॥ अमरत्वकरी सा तु साधे
कानां न संशयः॥ सोभयेद्दर्शनान्नारी साधकांश्च न तथा प्रिये॥ यस्य चक्रगता सा तु परा
मासं साधकेश्वरे॥ क्रियते यस्तदेवेशि जीवेद्दिं युगं तथा॥ अदृमेकं स्थितावके गु

362

रामः
८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

यत्नं वज्रेन ॥ वासकस्यानुपत्राणि वाल्मीकमृत्तिकासह ॥ पेषयेज्जलद्रोणेन येन वापि वल-
कोक्षिराः ॥ अश्वगजमलं दत्वा पांशुमिश्रं तु मर्द्दयेत् ॥ कर्त्तव्यं च अयं कोष्ठं चक्रनारं च मू-
षकं ॥ न श्रवङ्गवतेसोपि मूषावंधः प्रकीर्त्तितः ॥ तेषां च प्रथमं कृत्वा पश्चात् कर्म्म समारभे-
त् ॥ इति मूषावंध ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि रसस्य मारणो विधिं ॥ पूर्वं च औषधं ग्रीणिया-
हये देवसाधक ॥ मूषां तं लेपयेत्तन धान्यकर्म्म समारभेत् ॥ रसस्येन्द्र म्रियते क्षिप्रं कुरु
कर्म्म यथेछया ॥ तारकर्त्ता भवत्येव हेमकर्त्ता शृणु प्रिये ॥ कृत्वा लोहमयं पात्रं तस्या ऊर्द्धको-
तजं शुभे ॥ अन्योन्यं पुटलं यंतु कारयेत्साधकोत्तम ॥ अधोयंत्रस्य संधाम्य आयसं तत्र जारये-
त् ॥ तत्र खल्वोदरे दत्वा जायते नात्र संशयः ॥ षड्गुणं चायसं तत्र हेमचायस्य गुणं भवेत् ॥ क्षी-
रक्षस्तथा जारीरवं जरीउदरविग्रहं ॥ ग्राहयेद्रसतेषां आयसं तत्र जारयेत् ॥ जारयेत्ता-
वं संदेहो हृदयं हृष्ट्वा यथा स्त्रिय ॥ ततो ग्रासरसं जारि सर्व्वसंवेधयेत्तन ॥ हेमं च जायते तत्र

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लोकसुन्दरीनाम्ना कामदेवसमो भवेत् ॥ इति काकचंडेश्वरीमते त्रैलोक्यसुन्दरी गुटिका ॥ अ
थातः संप्रवक्ष्यामि गुटिकां त्रैलोक्यमोहनीम् ॥ यया तु मोहिता लोका भवन्ते वशसंस्थिता ॥ य
स्य वक्त्रे तु अस्थैकं सजीवेत् पललक्षकम् ॥ अष्टद्वयप्रमाणां तु वज्रकायो महाबलः ॥ जायते
नात्र संदेहो महामदनसंभवः ॥ किङ्करा मोहिता नार्यो नरा राजानो नात्र संशयः ॥ मुषाद्
ढ्व भूमध्ये स्वेच्छाचारी च साधकः ॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि गुटिका जायते यथा ॥ मातं
गी काकचंडा तु गजमदहारी शाला तु ॥ काककोकिलकं भासा कन्य वग्राघ्रि कालिका ॥ ह
यनरमदनास्या तु काकतुंडा तथा प्रिये ॥ शुकचंचुक नारी रामा माकुलंकरपुट्टके ॥ मातं
गीमानगा ॥ पुष्पं काकभिन्तिका काकजंघिका ॥ चंडाभिन्ति चांडाली गजभिन्ति गजकुंभि
का ॥ काकेन्ति पिप्पलिका तु काकेन्ति कोकारवयो ॥ कामेन्ति अग्निजं देवि वशेन्ति सिद्धं
डिका ॥ कण्ठनि कामिनिरिका हयनरदनमरी स्या ॥ इति कांचडाली कामित्ता काकतुं

363

राम:
५

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यन्तां व्रजेन्॥ वासकस्य तु पन्थानि वाल्मीक मृत्तिकासह॥ ये षयेज्जलदृगेन येन्नापि वल-
कांक्षिणः॥ अश्वगजमलं दत्वा पांशुभिश्चांतु मर्दयेन॥ कर्त्तव्यं च अयंकोसं चक्रं नारंच मृ
षवं॥ नश्ववन्नवते सोपि मूषावंधः प्रकीर्तितं॥ तेषांच प्रथमं कृत्वा पश्चात् कर्म्मसमारभे
त्॥ इतिमूषावंधः॥ अथान्ये संप्रवक्ष्यामि रसस्य मारणे विधिं॥ पूर्वं च औषधं त्रीणि ग्रा
ह्ये देवसाधक॥ मूषांलेपयेन्नन धान्यकर्म्मसमारभेत्॥ रसस्यन्तु म्रियते क्षिप्रं कुरु
कर्म्म यथेछ्या॥ नारकर्त्तो भवत्येव हेमकर्त्तोश्चगुप्रिये॥ कृत्वा लोहमयं पात्रं नस्याऊर्द्धकं
नजंस्तुभ॥ अन्योन्यं पुद्गलं यंतु कारयेत् साधकोत्तम॥ अधोयंत्रेण संधाम्य ज्ञायसंतत्र जारये
त्॥ नत्र खल्वोदरे दत्वा जायते नात्र संशय॥ षड्गुणं चायसंतत्र हेमचास्य गुणं भवेत्॥ क्षी
रवृक्षस्तथा जारी रवं जरीउदरं विग्रहं॥ ग्राहयेत्वरसं तेषां ज्ञायसंतत्र जारयेत्॥ जारयेन्न
त्रं संदेहो हदयं हष्ट्वा यथास्थिय॥ ततो ग्राहय रसं जारि सर्वं संवेधयेन्नन॥ हेमं च जायते तत्र

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का॰च॰ ५

लोक्यसुन्दरीनाम्ना कामदेवसमो भवेत्॥ इति काकचंडेश्वरीमते त्रैलोक्यसुन्दरीगुटिका॥ अ
थातः संप्रवक्ष्यामि गुटिकां त्रैलोक्यमोहनीम्॥ यथा तु मोहिता लोका भवन्ते वज्रसंस्थिता॥ य
स्य वक्त्रे तु अस्त्येकं सजीवेन्नर्षलक्षकम्॥ अदृश्यप्रमाणां तु वज्रकायो महाबलः॥ जायते
नात्र संदेहो महामदनसंभवः॥ किं त्वामोहिता नार्यो न रूपानात्र संशयः॥ मुषादं
हच भूमध्ये स्वेच्छाचारि च साधकः॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि गुटिकां जायते यथा॥ मातं
गीकाकचंडा तु गजमदं हारीरा तु॥ काककोकिलकं भासा वज्रवज्राग्निकालिका॥ ह
यनरमदनास्या तु काकतुरा तथा प्रिये॥ शुकचंचुकनारीराम्राकुलंकरगुहकैः॥ मातं
गीमानगः॥ पुष्पंकाक भिनिकाकजंघिका॥ चंडाभिनि चांडाली गजभिनि गजकुंभि
का॥ काकेनि पिप्पलिका तु काकेनि कोकोरवयो॥ कामेनि अग्निजंद्रे विवज्रेनि सिंहुं
डिका॥ वष्यनिका भिनिरिका हयनरदनमरीस्या॥ इति काकचंचडाली का मिता काकगु

३६३

राम: ५

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

टिकात्यमरसुन्दरी॥ अस्तु नहृदयं संजीवेज्जरा व्याधिवर्जितं॥ भवद्धृदयंकामे सौव अयुत
चत्वारिंजीवितं॥ नभिंद्यते चेक्षस्त्राणि चक्र वज्रादि मुद्गरैः॥ पुष्पलग्नं यथा भातं जायते
साधकेश्वरि॥ वज्रदंडादिघाते श्चनाडितो वरुभिर्ययि॥ नभिद्यते नदासोपि महाकाये
महाबल॥ जायते नात्र संदेहो गुटिकायाः प्रसादतः॥ साधयेन्साधनाद्देविकाकचरेः
श्वरीमते॥ इत्यमरसुंदरी गुटिका॥ ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि गुटिकां त्रैलोक्यसुन्दरीः॥
यावद्ब्रह्म स्थितादेवि क्षोभिता मदविह्वला॥ त्रैलोक्यं भवने येन गणगंधर्वयोषितः॥
दर्शनात्क्षोभयेन्नारी साधकस्य वरानने॥ कथयामि समासेन गुटिकां त्रैलोक्यसुन्दरी
अस्यार्थे कांतिमादाय वज्रवैक्रांति वैह्नला॥ गगनं मदनारि संयुक्तं त्रिलोहं च महार
सं॥ त्रिदंरुसमर्दयित्वा तु सारवर्गा हनं कुरु॥ जायते तु द्वयं भूयो न प्रखल्वादृष्टेपि पेन॥ जा
रितं समभागेन गोलकं कारयेत्प्रिये॥ वज्रमुषा कृतं ध्यानं गुटिकां कारयेत्तथा॥ त्रै

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का.चं. ५

ज्रकायो भवेन्नर॥ वज्राभ्रकं विलोहं च कान्त आयसमेव च॥ चुंवकं भ्रामकं तीक्ष्णं रसपुटं जायेन्त
न॥ पुरा तु औषधश्रीणि तेन कल्केन मर्दयेत्॥ जारितेन मारितेन द्रव्याद्गुटिकां कारयेत्प्रिये॥ पुरा तु
औषधश्रीणि सुधानलेन लेपयेत्॥ गुटिकां तेन वज्राणु धाम्यकर्म्म समारभेत् द्रवीभूतं त
तो विंद्दिव्य कोटिसमप्रभं॥ पूजां कृत्वा सुखेवा यां वज्रकायो महावल:॥ अभेद्य: सर्व्वश
स्त्रेषु खड्गचक्रारिमुद्गरैः॥ त्रिशूलफलकं चैव भिद्यमानो न भिद्यते॥ वज्रदेहो महावीर्य्यश्चाक्षयो 364
ह्यमरस्तथा॥ सर्वरोगविनिर्मुक्तो भवेद्दै साधकेश्वर॥ दुर्लभ: सर्वनारीणां कामरूपधरो भवे
त्॥ असुराणां जयो भद्रे अभेद्यो देवदानवैः॥ इति शास्त्रप्रभावं हि सिद्धा नेसाधकेश्वरि॥ त्वया
हं पृच्छ्नाऽर्थहिकाकचंडेश्वरीमते॥ अथात: संप्रवक्ष्यामि गुटिकां कामभोगिनी॥ खेचरीना रा॰मै:
म विख्याता देवगंधर्व्वपूजिता॥ अटंति देवता: सर्व निरालंवे महापुरे॥ गुटिकाया: प्रभावेन ५
खेचरत्वमुपागता॥ खेचरी तेन सा प्रोक्ता समासेन प्रकीर्त्तिता॥ याहयेत्सूतकं प्राज्ञ स्थिलोहे

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

उतिकांडिशंकेत्रिभुवनचंतुका॥ उमेतिशाल्मलीकाकाम भिकाकमाचिका॥ चिमेतिचित्र
कचैवनाडीनमेतिनाडिका॥ मदनांनकरीदेविहरिद्रामितिप्रोच्यते॥ कामितिहस्तकर्णीका
अंगुलपटीकरुद्रोयालोहदंडलोहितांस्तुकंत्रसदर्शितिअधोपुष्पंविधियेतेन॥ देवीसह
देविकानक्षनिवक्षगवांछिका॥ रुष्वरीरुष्वर्यंमदनाइतिमदनफलं॥ रयरेतिरसैश्चैवस
मासान्नथिनोमया॥ महौषधीगणांदेविमानगीपुष्पसयुतं॥ मर्द्दयेन्मूनकंदेविसप्ताहः
साधकोत्तमः॥ नन्नामेनहेमस्यानवज्राअभ्रंरससंमंक्षत्वा मर्द्दयेन्माधकेश्वरी॥ युटि
काजायतेतत्रमोहिनीभुवनत्रये देवासुरमनुष्याणांनागगंधर्वकिन्नरैः॥ कामरूपीभः
वेत्सोपिविचरेद्भुवनत्रये॥ सर्वव्याधिविनिर्मुक्तोदिषष्टिवर्षाकृति॥ वत्सभः सर्वनारीणां
सौभाग्यमतुलंलभेत॥ अजेयसर्वदेवानांवज्रकायोमहाबलः॥ जायतेनात्रसंदेहोकाक
चंडेश्वरीमते॥ ॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिगुटिकाविजयसुन्दरी॥ यस्यावक्त्रस्थितामेदेव

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का.च.

कानुविज्ञेया विस्मृमारी च काकिनिका ॥ जलमारी अग्निका चैव काओषधीनां रसं हरेत् ॥ नक्षत्र
त्रोदलैर्मर्दसग्नाहं सूतकं सह ॥ मूषगर्भोदरे क्षिप्य ध्मापयेत्कर्मसमारभेत् ॥ म्रियते नात्र संदे
हो रसेन्द्रस्तत्क्षणाद्ध्रुवं ॥ मुखे क्षिप्ता तु शीघ्रं तु आकाशे क्रमते क्षणात् ॥ त्रैलोक्यमटते देवि जरा
मृत्युविवर्जितः ॥ सिद्ध्यते नात्र संदेहो काकचण्डेश्वरीमते ॥ आकाशगामिनि गुटिका ॥ अथान्यां
संप्रवक्ष्यामि ईदृशी नाम खेचरी ॥ गुटिका सिद्धिदा प्रोक्ता रसेन्द्रं पूर्ववद्भवेत् ॥ मर्दितं गुटिकां कृ
त्वा मातंगीपुष्पकैः सह ॥ कामरूपी च संमोहे कद्रूडोग्रपराक्रम ब्राह्मीकन्याद्भवं चैव वेष्टितं गो
लकं कुरु ॥ पुनस्त्रिलोहे चैव वेष्टितं पूजां कृत्वा विधानतः ॥ कृष्णचतुर्दशीरात्रौ महापूजां च कार
येत् ॥ महापलैश्च संयुक्तं महामांसबलिं हरेत् ॥ कुमारीयोगिनीवृन्दं त्वाचार्यं त्वबपेन्यदाः
भैरवं बटुकं नाथं मर्चयेत्साधकोत्तम ॥ गंधपुष्पाक्षतैर्धूपैर्वस्त्रालंकरणादिभिः ॥ नमस्कृत्य
चिंतां सर्वां स्तोषयित्वा प्रयत्नतः ॥ मुखे संक्षिप्य गुटिकां महद्रूपो भवेन्नरः ॥ क्रीडते गुह्यकैः

365

राम:

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वेष्टितं कुरु ॥ वरुणा वृक्षस्य काष्ठं तु प्रक्षिपेत्तु समाहित ॥ पुनश्चीनोदके साध्यरसं बंधमयं वि
धि ॥ मुखे क्षिप्तं अयंशी घ्रंउत्पन्नो नात्र संशय ॥ कामरूपी भवेद्देवि त्रैलोक्ये अटते नर ॥ वश्यभः
सर्वनारीणां सुरगंधर्वकिंनरैः ॥ सिध्यते नात्र संदेहः काकचंडेश्वरीमते ॥ ॥ अथान्यां संप्र
वक्ष्यामि खेचराकाशगामिनी ॥ उर्द्ध्वभः सर्वनारीणां किं पुनर्मानुषाय च ॥ अन्यशास्त्रे प्रपायेन
मुक्तिस्थानं प्रकल्पयेत ॥ सपिंडमुक्तमित्याहुः काकचंडेश्वरीमते ॥ साधकानां हितार्थाय पृच्छ
तेहं त्वया प्रिये ॥ आकाशगमनं भद्रे भवते साधकेश्वर ॥ हयमारी कालरात्री नरमारी गजमा
रिका ॥ मेषमारी विश्वमारी च वाराही अश्वमारिका ॥ माहिषे विश्वमारी च जलमारी च जा भवेत ॥
नामान्यतानि गुह्यानि ओषधीनां समासत ॥ हये ति हय चन्द्राली काकेति मृगचंडिका ॥ गजेति
गजचांडाली भमारी आदित्यभक्तिका ॥ नरमारी चंडिका स्यात् मेषे स्वर्णिका मपि ॥ प्रिये विश्वम
री सहजं ज्ञेया जलमारी दुग्धरूपु तुहे ॥ वाराहमारी स्नुहि वज्री महीषमारी ति चंडेतिका ॥ कर्कोटि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

का॰च॰
८

र्भे क्षिपेद्रसं ध्माप्यमानं मृतं भूत्वा संस्काररहितं भवेत् ॥ सहस्रविधं करोति सिद्धा तेनुम
न्नारसः ॥ नारकत्वं दरदेदेविहेमकर्त्ता भृगुप्रिये ॥ कृष्णाभ्रकं एकपात्रे अष्टौ क्षिप्यादिन त्रय
म् ॥ अभ्रकसहितपारदमारणाम् ॥ वृहत्पारससंयुक्तं मर्द्दयेत्तु यथाविधि ॥ सप्ताहं सा
धको हस्ते मर्द्दयेत् त्रूतनकं तथा ॥ नवनीसहशाकारं अभ्रकं यावदृश्यते ॥ ततः खल्वोदरे सि
द्धाते न मे ध्योरसं क्षिपेत् ॥ रसाभ्रकं मर्द्दितं क्षिप्त्वा अधो सं प्रदापयेत् ॥ आशापासहतं
सूतं जायते नात्र संशयः ॥ षड्गुणं चायसं दत्वा हेम चाष्टगुणं भवेत् ॥ मूषागर्भं च संले
प्य ध्मापयकर्म्म समारभेत् ॥ लांगली चित्रकं चैव वज्रीकं थारिका सह क्षीरकं वुकसंयुक्तं
मूषालेपं तु कारयेत् ॥ म्रियते तद्रसं क्षिप्तं सहस्रवेधी च जायते ॥ हेमतारविधं चैव अ
[illegible] कथितो रसः ॥ ॥ अथातं संप्रवक्ष्यामि अभ्रकस्य यथाविधि ॥ कृष्णाभ्रकं चर्पी
तं च ग्राहयेत् साधको नमः ॥ वृहत्पारससंयुक्तं मर्द्दयेत्तं प्रयत्नतः ॥ वंगमाक्षयश्च यत्ने

366

रामः
८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मार्ध्य भूतवेतालशाकिनी ॥ ब्रह्मराक्षसयुग्मास्तु कुष्मांडैः सह क्रीडते ॥ महाबलं जयं सर्वअवध्यो
योगिनीगणैः ॥ अटते सर्वद्वीपांश्च स्वच्छंदगामिनी ॥ भुंजते विविधं भोगं कामरूपी स्त्रि
या सह ॥ तथा सौ साधको भद्रे कामरूपी महाबल ॥ न दृश्यः सततो भूत्वा क्रीडते साधको नमः ॥
तथानुभैरवी देवि क्रीडते रुद्रकैः सह इति काकचंडेश्वरीमते ॥ ॥ श्रीकाकचंडेश्वर्युवाच
अहं पृच्छामि देवेश साधकानां हिताय वै ॥ भक्षाणां साधनार्थाय दिव्यसिद्धिकरं परं ॥ सं-
स्काररहितं कर्म यथासौ कुरुते नरः ॥ तत्सर्वं ब्रूहि मे देव यदा त्वाहं नुवद्दुत्तमा ॥ श्रीसर्व-
ज्ञ उवाच ॥ शृणु त्वं काकचामुंडे साधकानां हिताव है ॥ कथयामि समासेन प्रसन्नं मा
रणं प्रिये ॥ अशेषौषधीर्यथा पूर्वं धामयेन्तु रसैः सह ॥ कामुकां वंध्यदान्त्वपट्टकेदीप
राजिका ॥ कर्कोटी गृध्रपर्णी च काकाडीव्याघ्रपादिका ॥ एतैस्तु मर्दयेत्सूतं तत्र स्व-
ल्वोदरेणुमान् ॥ सप्ताहं मर्दवर्गैश्च मर्दयेन्तु हृद्दं प्रिये ॥ जारितं मारितं तत्र मूषाग

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

६३ देमईनकरनारसगधकनवसारर॥ जलजेचपकाव़नामुद्राकीजे मैनेमुद्रा मैनस्पर्शने
रअंलसिकासंरश्चरूलोहेकैचहवनापानिभरनाहिसाचोथीघालिएघनापुन॰मैनपा
व़नापछिअलंसीकातेलपाव़नाह अग्निदेणिपानिघडेप॰॰॰अव़नावनापानिननाव़ना
चरूविलीचिएहमेराावटकेउधमाहिछानीयेपाछेतानेपानिमाहिगोलावाहियेघह
र१२३ परान्निगालाआपूयासिराघ्वना॥ इतिमैनमुद्रा॥ नावाआधारूपाआधारएकच गा
लियेपत्राकिजइकरकारनो१लेपियेअगारमध्येभावनाहिमुअलंगुहोर॥ इतिमुद्राः॥
॥ ॥अथान्यंसंप्रवक्ष्यामियथासंजायतेइतिः॥ ग्राहयेदभ्रकंपात्रःश्वेतस्वाक्षरसमे
वच॥ पुरासंस्कारसंयुक्तंकर्तव्यसाधकेश्वरी॥ यवासंचिंचणीवधारीकंचुकीवज्रदंड
यो॥ वज्रकन्दार्कक्षीरेणभद्धाटकंसटंकणं॥ भारत्रयसमायुक्तंलवणपंचसमंवि
तम्॥ एकीकृत्वानुकल्कं तंअभ्रपत्राणिलेपयेत्॥ मुखगभौदरेसिप्यधामयेत्खदि

३६७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

नआरनालेनिषेचयेत्॥ अभ्रकंतेनयोम्र्म्धेमर्द्दयेत्साधकोत्तमः॥ याहयेत्नक्षराणिहे
वियासस्वंचमनमकम्॥ रंजनेनात्रसंदेहोकर्म्मकुर्य्यात्प्रयेत्द्या॥ लक्षवेधानुलि
त्तानुपकाशसाधकेश्वरि॥ अभ्रकस्यनुयाएत्योद्रावकंचाभ्रकस्यच॥ समासेननुधा
प्येतपतंनेविमलाद्रसः॥ क्षीरकंचुकियाचूर्णंशुद्धंरसेनभावयेत्॥ निर्द्दग्धावज्र
दंरोनेनतडसंभावितंकुरु॥ एकैकंसप्तवारंतुभावयेत्सप्तरात्रके॥ रसाभ्रकक्षिपे
त्पुनः॥ क्षीरकंदरिकत्कंहिलेपयेद्दृष्टमभ्रकं॥ कास्यपात्रेक्षिपेत्तंचविरुत्तेरसाधको
त्तमः॥ सूर्य्यघर्म्मेचतंधाप्यस्तन्नाहंसाधकोत्तमः॥ द्रावयेत्नात्रसंदेहोम्रियंहृष्टा
यथाम्रियः॥ रससोभागकेकेतुइतिभागद्वयंम्रिये॥ अनलेधाम्यतांकृत्वाम्रियते
नात्रसंशयः॥ लक्षवेधीभवत्सोपिजायतेरसभैरवः॥ रसटंक१०गधकटंक१८ने
वसादरटंक१८एकत्रकमिपीहनाएुट६५दिन२१कचीहरदनथासेगनरेकाएुट.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का.च. मेते ॥ अथातं संप्रवक्ष्यामि तारकर्त्तारमेव हि ॥ कार्य्यं च जायते पुंसां कर्म्म कार्य्याथ साधक
१० मूः ॥ अंकोटकस्य वीजानि ग्राह्य यत्नतः ॥ तैलं सग्राहयेत्तस्मात्यं च तालकसंयुतं ॥ हिंगुलस्य सम
तं क्षारं मृतवंग निषेवयेत् ॥ म्रियते नात्र संदेहः सत्त्वाहान्त क्षीरसंयुतः ॥ मृतं वंगं ततो गृह्य
तारं सत्तगुणं भवेत् ॥ प्रयंच कारयेत्तिन चतुर्थांशेन गोलकं ॥ स्तंभयेद्द्रुत्र कन्देन पृष्ठिको
त्तमा भवेत् ॥ शतवेधं प्रवर्त्तेत जायते तारमुत्तमं ॥ साधयेत्कर्म्म कामार्थं अल्पसर्वोऽथ 368
साधन ॥ द्रव्यहीनोपि सिद्धो न च गिरिकावदमुत्तमं ॥ तालकस्य च सत्वं च मृतवंगं तथा भ
वेत् ॥ मृतस्योपरि सत्वं च यथा षोडसंस्कृते ॥ तं वंगं रससंजार्य्यं शुल्ववेधशतांशके ॥ ता
रकर्त्ता भवन्त्येव हमकर्त्ता शृणु प्रिये ॥ अर्जुनस्य त्वचो ग्राह्या पंचांगं वासकस्य च ॥ दग्धं ते राम:
क्रियते भस्म गतो शुमूत्रकं क्षिपेत् ॥ नागं निधाय तत्र सत्त्वाहं साधकोत्तमः ॥ सप्तवारं पुटं १०
तं तु जायते वज्रसंनिभं ॥ नागरूप्यविधि ॥ अथातं संप्रवक्ष्यामि नागानां रंजनं तथा ॥

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रानले॥ इव नेनात्र संदेहः कामशक्तिर्यथा स्त्रियः॥ लक्षवेधकरः सोपि भवत्येव न
संशयः॥ ॥इति काकचंडेश्वरीमते निखिलमारं॥ ॥अथातः संप्रवक्ष्यामि कुल्वस्य
कालिकापहं॥ कुल्वमध्ये स्थितं हेमं न जानाति हि साधकः॥ अन्नवर्गाहतं कुल्वं क्षा
रवर्गाहतं कुरु॥ सैधवैरसकटुग्धैश्च मर्दयेत्कुल्वपत्रकं॥ आरण्यपत्नपले यासंपुटं
दद्यात्रिसाधकः॥ कालिकारहितं तेन सप्तवाराणि भरवि॥ नश्य त्वं नारकेदत्वा निर्दह
न्निय हेमयो॥ भवते तेन सर्वाणि सर्वदोषविवर्जितं॥ अथातः संप्रवक्ष्यामि कुल्व:
स्य कालिकापहम्॥ कुल्वमध्ये तु यद्धेमं आकर्षयति साधकः॥ गंधकेन कृतेन कृत्वा(
नागेन शोधनं ततः॥ सप्तवारं हतं कृत्वा सप्तवारं च शोधयेत्॥ अतसीपुष्पसंकाशं
जायते नात्र संशयः॥ समभागं समं सूतं कारयेत्साधकस्तथा॥ धाम्यमानं हि मिस्तु
कासयन्ते राजभैरव॥ चंद्रार्कजाव भागं तु हेमं च जायते ध्रुवं॥ इति काकचंडेश्वरी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

का-चं.
११

वेशि अमरत्वं यथा भवेत् ॥ लक्षकोटि तुरीयश्वर्यं राजभोगसुखानि न ॥ निर्धा पिंड पातेन
जायते न स्वरणा ध्रुवं ॥ कथयामि च ते देवि पिंडस्थलक्षणानि च ॥ रसेन्द्रं याहयेन्मासो दं(
उत्रयसुमर्हितं ॥ शाल्मली उदरे धार्यमब्दमेकं तु सुंदरि ॥ यदा सौ भजते क्ष…लं याहयेत्तं
महारसम् ॥ षण्मासं संभुंजितो येन वज्रकायो भवेन्नरः ॥ अब्दमेकं प्रयोगं तु अपुनेकं स
जीवति ॥ अब्दद्वय प्रयोगेन भक्षयेत्तं महारसं ॥ अयुतद्वय सजीवेन्निरूपइव देहन ॥
रसेन्द्र भक्षयेद्यावत् नीराशीः कामवर्जितः ॥ अक्षयो ऽजरश्चैव वलीपलित वर्जितः ॥ स
भवेन्नात्र संदेहः काकचंडेश्वरीमते ॥ पुनरन्यं प्रवक्ष्यामि अमरं साधकेश्वरि ॥ अभ्रकं
कांतिलोहश्च रसेंद्रो गंधकस्तथा ॥ त्रिदंडं मर्दयेत्पूर्वं मासमेकं हि सुन्दरि ॥ रसेन्द्रं गं
धकं क्षिप्य अब्दमेकं तु भक्षयेत् ॥ यदा वृक्षं भवेन्म…लं याहयेत्तं महारसं ॥ पूजां कृत्वा स
मासेन भक्षयेत्तं महारसं ॥ षण्मासस्य प्रयोगेन जीवेत्तु अयुतत्रयम् ॥ जरारोगविनि-

३६९

रा म:
११

हेमकं सहद्रंगं नागं भवत्येव न संशयः ॥ रसं च वंगं गुणीच्चैव वराकं कूपलिकं तथा ॥ द्वसवृक्षरसं

याद्वंनागेन न्न निषेचयेत् ॥ शतांशवेधसद्धेमसमानकाचसमं परं ॥ मारयेत्तं पुनर्नागं शकं

कोपलिकासह ॥ हेमं तु जायते तेन सर्वदोषहरं परं ॥ नागस्य रंजनं स्यात्तु वंगस्य मारणं तथा

यरात्वं एद्धसे भद्रेन तथान्यकथयास्यहं ॥ जायते सूक्ष्मसोऽशं तु कुरु तन्मारापनेकधा ॥ नन

स्वल्पोदरे सिद्धारसं तत्र निधापयेत् ॥ अधो यंत्रगतो वह्निं धमयेन्मधुरानले ॥ मतकांति

ततो जाय समूतं साधकोत्तमः ॥ नदईश्वारयेद्धेमघरामासान्तसमेरातु ॥ पुरा औषधसंयुक्त

स्तातः संमर्द्दयेत् प्रिये ॥ गर्भस्तं जायते नव घरामासादयसंप्रिये ॥ याहयेत्तं समासेन रसेन्द्रं

साधकेश्वरी ॥ मूषा या गर्भले पत्रपुरादं दत्तयेसातु ॥ अंधमूषाकृत ध्यानं म्रियते सोम(

हारसः ॥ लक्षवेधी भवेन्सोहि धर्मकामाऽर्थसाधनम् ॥ एश्वर्यं गुणसंपन्नं भवेत् साध

केश्वरी ॥ इति काकचंडेश्वरीमते जारणपटलः ॥ देहरक्षणविचार ॥ अथातं प्रवगुरे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

राशिस्थितंमध्येवर्षमेकंचधारयेत्॥अब्दंतेजायतेतस्यतोभस्मीभूतोनसंशयः॥मागं
तुरक्तिकायास्तुभक्षयेन्नमहारसं॥अब्दमेकंप्रयोगेनद्विषष्टवार्षिकाकृति॥भक्षय
श्चाजयश्चैवकामरूपीमहाबल॥स्वछन्दगमनःसोहिजायतेनात्रसंशय॥॥अन्यं
चसंतुवक्ष्यामिसाधकस्यहितावहं॥पिंडपातेनयेभीतायेचान्येभयचक्रमान्॥तेषंहे
तिमहावीर्य्यकाकचणेश्वरीमते॥कर्कोटितैलमादायनिवृरयिचपारदं॥पारदंमर्द्द
येत्तत्रसम्नाहंसाधकेश्वरि॥छियतेनडसंक्षिप्तंनस्यपानेनियोजयेत्॥अभ्यंगकारये
त्तेनपरमासाञ्चवराननेः॥भक्षयोअजरश्चैवजरारोगविवर्ज्जितः॥महाकायोमकावी
र्य्योद्विषष्ठिवार्षिकाकृति॥इतिकर्कोटिकल्पः॥अथान्यंसंप्रवक्ष्यामिभक्षयेद्यस्तुसा
धकः॥क्षौराज्यमधुसंयुक्तंकर्कोटीवीजपूरयोः॥भक्षयेत्सततुपरमासंक्षीसक्षीकस
वर्जितः॥वलीपलितनिर्मुक्तोअब्दमेकंद्विरष्टयोः॥कर्कोटीवीजमादायसूक्ष्मचूर्णं

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

र्भुंक्तो वज्रकायो महाबलः ॥ इति शाल्मलीकल्पः ॥ ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि अमरत्वं भवेन्नरः
महाकांतिसमोयाति अभ्रकं भजते सह ॥ मर्दितं कन्दकतैलेन विद्रावं पूर्ववद्विधि ॥ षण्मासे
भवते यस्तु सूर्यो स्वाभ्यांतरं स्थितः ॥ श्रीरामारी सदा ब्रह्मलक्ष्यवेधी स जीवति ॥ महाकायो म
हावीर्यो बलतुल्यपराक्रम ॥ जायते नात्र संदेहो विषधि वार्षिकात्मति ॥ इति पारदेश्वर [illegible]
पुनरस्योत्तरं कर्म जायते ब्रह्मविद् इति ॥ अमरत्वं साधकानां लक्षवर्षाणि सुन्दरी ॥ गोधे
कं बलवीजं तु कटुतुं बीसु पारदं ॥ मर्दयेत्तेन स्तुहीनिर्ये आयसं तु समाहितं ॥ अर्द्धे तेन मन्दद
गोहि भवते साधकेश्वरि ॥ पूर्वोक्तं त्वा तु संग्राह्यं वर्षमेकं तु भक्षयेत ॥ कामवर्जितं क्षीरा
शि वज्रकायोक्षयो भवेत ॥ इति ब्रह्मदण्डं संप्रदाय ॥ ॥ अथान्यं संप्रवक्ष्यामि यथासि
द्धंति साधकाः ॥ भोगश्च भजते देवि मर्त्यलोकेषु साधकः ॥ ॥ अथ सूताभ्रसारविधिः ॥
अभ्रकं कांतिलोहश्च सूतकं चापि मर्द्दयेत ॥ वज्रनायेह संमर्द्यं तत्र खल्वोदरे क्षिपेत् ॥ धान्य

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का॰च॰
१२

हिनावहं॥ कामिकांकाडोनुकामुंडीकाकमाचिका॥ गंडीमिति गडशीचकामितिकाचमा
नयो॥ कामितिककौराचसमितिकलुजाचकामितिकउनुं विनी॥ कांलोमितिलोहिमेंव
विमितिसंविनिर्म्मला॥ नामितारोचग्रोक्ताचमितिकामितिकानथा॥ इति संकेनवस्या
मिसाधकानाहितावरं॥ कथयामिसमासेनसाधकासिद्धिदायकं॥ एतैस्तु मईयन्सू
तंगंधकेनसमंविते॥ भक्षयदाज्ञसंयुक्तं षरामासात्साधकोनमः॥ जितेन्द्रियोपिसी
राशीअयुक्तेकंसजीवति॥ कगुरणीतैलेनपारदंभक्षणाविधिः ॥ गंधकंरससं
युक्तंकंगुरणीतैलसंयुक्तं॥ मासमेकप्रयोगेन अब्दमेकंनुभक्षयेत्॥ सौराशीबलचं
रीचलक्षायुत्वंभविष्यति॥ भवेत्साधकोभद्रेवज्रकायोनसंशयः॥ स्वछंदगतिमान्
दीरसेंद्रस्यप्रभावत॥ काकचंडेश्वरीशास्त्रेसाधकेसिद्धिदायके॥ इतिरसकंगंध(
कंकंगुरणीतैलं ॥ अथातःसंप्रवक्ष्यामिअमरत्वसाधकोभवेत्॥ रसगंधकसामेकं

२४१

रसः
१२

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तुकारयेत्॥ भक्षयेन्मधुसंयुक्तं शौराशी वर्जितेन्द्रियः॥ अब्देकस्य प्रयोगेन महाकाये
महाबलः॥ अष्टने सर्वद्वीपानी काकारुर्भवतेनरः॥ अथवा तस्य बीजानि भक्षयेत्
घृतसंयुतं॥ अब्दद्वय प्रयोगेन काकद्वयं सजीवति॥ तस्य बीजंर संगधम्भृंगराजे
न मर्दयेत॥ जीवकस्यो वरेस्याप्य अब्दमेकं समाहितः॥ अब्दे ते गृह्यप्रयत्नेन रुकां ते
विधिवत्स्थितं॥ शीततापविनिर्मुक्तो वर्षमेकं वसेद्यदि॥ मासिकेरा समायुक्तं शी
राशी विजितेन्द्रियः॥ सजीवेत्काकचत्वारिंचंडेवानाहतो पिवा॥ अष्टने सर्वद्वीपां स्व
कामरूपी महाबलः॥ अजेयः सर्वभूतानां वज्रकायो महाबलः॥ असने काकजंघाश्च
काकांडी च महौषधी॥ तस्यांते चक्षयो कालो जीवते काव पक्षिणां॥ काकांडी काकसंक
श काकसाकाशलोचना॥ भक्षयेयस्तु मानुष्या काकारुर्भवतेनुसः॥ इति काकजंघा
कल्पः॥ ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि गुह्यानां च महौषधी॥ यथाकुलभतेदेवि साधकानां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का.च. धयेद्द्रेधर्म्मकामार्थसिद्धिदम्॥ पुराओषधसंयोगान्नरवल्लेक्षिपेद्रसम्॥ कृत्वा भंज
१८ येत्तत्र आज्ञापाशहनेकुरु॥ जायते मासमेकंतु कुरु कार्म्म यथेच्छया॥ सहस्रवेधकं सोपि
जायते नात्र संशयः॥ इति योटलोपाकरसेन्द्रः॥ अथ जलुकाविधिः॥ अतःपरं साधकार्थाय
कामसिद्धिर्यथाभवेत्॥ जलुकाजायते भद्रे उत्तमा भुवनत्रये॥ अश्वचांडालिकाकंदरसे
नैनैव मर्द्दयेत्॥ स्वनारीकंदरे क्षिप्य धार्म्यकर्म्म तथाकुरु॥ पुनस्तु मर्द्दनं कृत्वा क्षेप्यांतकरसे
नतु॥ तन्नरवल्लेदरे क्षिप्य मासमेकं समाहितः॥ जलुकाजायते तत्र महाभद्रप्रदायिनी।
क्षोभयेत्सर्व्वनारीणां महासौभाग्यवर्द्धिनी॥ कामार्थी साधको यश्च क्षोभयेन्नीमहस्वकं॥
महामदनेश्वरीनाम्ना क्षोभयेद्भुवनत्रयम्॥ विदारीकंदमादाय वेरकंदरसंयुतम्॥ मर्द्द
येत्स्तनकं तेन मासमेकं विचक्षणः॥ श्वेतव्यालोदरे क्षिप्य जलुकाद्रावणं तथा॥ कामभो
गमहायुक्तो द्रावणं भुवनत्रयं॥ अथवा जलुकानां तु संक्षेपात्साधकः प्रभो॥ हयमारी

३७२

रामः
१८

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कगुग्गीनैलेमर्द्दयेत् ॥ बीजवृक्षोदरेस्थाप्य अब्दमेकं प्रयत्नतः ॥ एजांकृत्वा ततो भक्षे
त्माक्षीकरससंयुतम् ॥ अश्नीतेवर्षमेकंतु क्षीराज्ञीकामवर्जितः ॥ द्विरेस्त्ववार्षिकोजीवेत्
कामरूपीमहाबल ॥ अनंतरं प्रयोगानिगुह्याद्गुह्यतरं भवेत् ॥ हरीतकीब्रह्मकल्पं महा
कांतिसपारदं ॥ एकत्रमर्द्दनंकृत्वा कंगुग्गीसहमर्द्दयेत् ॥ वज्रतोयेन संमर्द्य नग्नखल्वोदरे
प्रिये ॥ धान्यराशंतुमध्ये तु वर्षमेकं हिधारयेत् ॥ अस्यांतेजायतेसूतो भस्मभूतो हिजायते:
भागैकं रक्तिकायाः खादेन्मक्षयेत्तुमहारसम् ॥ अब्दमेकप्रयोगेन द्विरस्त्ववार्षिकामृतिः
अक्षयोथजयश्चैवकामरूपीमहाबल ॥ खेचरत्वगमनःसोहिजायतेनात्रसंशयः ॥ इति
हरितकीब्रह्मकल्पः ॥ ॥ अथान्यानि प्रयोगानि रससस्यसंपूर्णतेथा ॥ साधकानांहितार्थाय
यंयथासर्वज्ञभाषितम् ॥ यात्येन नरसंज्ञो हिपात्रलोसूत्रवेष्टितं ॥ स्वनारीकच्छेरेसिपरीर्थ(?)
ओतेप्रयोजितम् ॥ स्थानंस्वकोरेयेयावत्तावकर्मसमायोगंम्मूस्तंतदुच्यते ॥ ज्ञानांशंवे.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का॰च॰ ७५ देवि विचरे देवकन्यका ॥ ददाति साधकं सिद्धिं यक्षीरावीरवंदिते ॥ आषाढकृष्णभद्रस्यां गु
रुवारो यदा भवेत् ॥ स्वातिनक्षत्रयोगेन देवकन्या विगच्छति ॥ सदं विचरयेद्यस्ति साधकं
सिद्धिदायका ॥ श्रावणेमासि देवेशि कृष्णायां च चतुर्द्दशी ॥ गुरुवारे पुष्ययोगे कन्या
निर्गच्छते सदा ॥ यथास्त्रि चमरैः सर्वैः क्रीडंति सर्वदायकैः ॥ भाद्रपदेशयोगानां कृष्णप 373
क्षे चतुर्द्दशी ॥ बृहस्पतिर्भवेद्वारे उयफल्गुणनक्षत्रयोः ॥ संयोगो भवते यत्तु कन्या विवर
निर्गता ॥ आश्विने मासि योगेन कृष्णा चापि चतुर्द्दशी ॥ पुष्यनक्षत्रसंयुक्ता गुरुवारो वि
धियते ॥ विचरेषु च या कन्या सर्वस्थानेषु पूजिता ॥ कार्त्तिकेषु अमावास्या गुरुवारे रा॰
संयुता ॥ स्वातौ नक्षे समायाति विचरेषु च सर्वसु ॥ निर्गता सिद्धियोगेन मार्गशीर॰ राम:
सि पूर्णायां बृहस्पतिर्युतमेव च ॥ मृगशिरस्ययोगेन द्वारे विवरमनायिका ॥ रहस्सं ७५
चरते वर्षा साधकं सिद्धिसाधया ॥ पौषमासे शुक्लपक्षे प्रतिपद्गुरुवासरे ॥ मूलन॰

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कादमादायमन्तकं मर्द्दयेत्ततः ॥ गोनसस्योदरे सिप्य जलुकाबंधजायते ॥ मलकामेश्वरी
नाम्ना सर्वकामप्रसाधिनी अथान्यानु जलुकानु साधयेत्साधकेश्वरी ॥ गजचांजलिका
दंडैस्तनं संमर्दयेत्सुन्दरि ॥ सन्नाहेन महादेवि साधयेत्कामहेतुना ॥ कामेश्वरी नाम वि
ख्याता साधकानां हितावहा ॥ काकाडीकन्दमादाय अश्वमारीकन्दसंयुता ॥ भृंगमारीकन्द
सहिता मूलं तकं मर्दनं कुरु ॥ चित्रव्यालोदरे सिप्य कामार्थं जायते रस ॥ कामेश्वरीति विख्ये
ख्यसो भरेत्साधको नरः ॥ अथान्याः प्रोच्यन्ते मद्द जलुका मद्दद्राविणी ॥ यथानुद्रावयेन्नारी
साधकं सौख्यदायिनी ॥ याहयेत्कारवीरं च नरकं दोहयमारिका ॥ स्वमारीरसं संमर्दयेत्स
त्रैकं तु न संशयः ॥ पीतव्यालोदरे सिप्य जलुका कामभोगिनी ॥ सुखहंता असाधका
नां संक्षेपात्कथितं मया ॥ इति काकचरोश्वरीमते जलुकाकल्प ॥ ॥ अथान्यां संप्रव
क्ष्यामि साधकानां हितावहं ॥ शृणु त्वं देवदेवेशि साधके सिद्धिदायकं ॥ भ्रमते भूतले

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

का·च·
१५

एवंकथ्यतेभद्रेक्षीरेचाष्टगुणोनतु॥ नतुक्षीरंविशेषेणतुपिवत्तेसाधकेश्वरि॥ एकविंशति
रात्रेणमासोनवहुसाधक॥ सुरद्विरष्टवर्षैकामरूपीनसंभव॥ शैलोदकंगृहीत्वाकुलत्थे·
नसहक्वाथयेत्॥ तेनक्वाथेपचेदन्नेदत्वाचाष्टगुणांतथा॥ गुडगंडमधुसहैर्यथाशर्करंचसे
व्या॥ सन्नायुकभविर्ष्यतिनात्रकार्याविचारणा॥ शैलोदकंगृहीत्वात्रिफलासहभक्षयेत्
षोडशभागविशेषंतुतैलेनचसहपाचयेत्॥ गुडेतैलंनाभ्यंगंकुर्यात्तंभक्षणान्नतः ततो व·
लीपलीननश्यंतिसर्वकुष्ठविवर्जित॥ दिव्यदेहोयथादेवोजायतेसाधकस्यच॥ इतिशैलो·
दकपारदभक्षणं॥ माषैकंमाषसूतंचहस्तेनशनुमर्द्दयेत्॥ निष्पिष्टैर्भवेज्जीवैः पुन
र्जीवाप्यनंद्रसं॥ नप्रसयोमासमेकंजरामृत्युविवर्जितः नाशनं॥ अथवातद्रसंमाषकर्षे
णमाषहेमकम्॥ गुटिकांकारयेत्तेनतुखेचरीभवेत्॥ षड्गंगंचहरेद्रव्यजीवेखंडशर्क
रकं॥ अथवारसकर्षैकंतन्मरोनतुमर्द्दयेत्॥ इंगुडीफलमध्येतुशैलोदकमध्यसंकुरु

374

रामः
१५

क्षत्रसंयोगे देवकन्या च हृश्यते ॥ माघशुक्ल चतुर्दश्यां गुरुवारेण संयुता ॥ मूलनक्षत्रसहितं
सर्वकन्याविनिर्गता ॥ फाल्गुने कृष्णपक्षे तु तिथिर्नूना चतुर्दशी ॥ बृहस्पतिस्तथा वारे पुष्यन-
क्षत्रसंयुता ॥ कन्या च क्रीडते तत्र विवरेषु च संस्थिता ॥ चैत्रमासि शुक्लपक्षे चतुर्दश्यां बृह
स्पतौ ॥ मूलनक्षत्रसंयोगात्सर्वविवरोद्घाटने ॥ एवं तु सिद्धियोगानि विवरेषु प्रतिष्ठिति
क्रीडते देवकन्याश्च साधकैः सिद्धिदायकैः ॥ इति काकचण्डेश्वरीमते विवरपटलं ॥ अ-
थान्यं संप्रवक्ष्यामि शैलोदकविधिर्यथा ॥ उदितं भं साधकानां च साक्षियोगं च उर्ध्वम-
उदकं च ------ सिद्धिकरं परम् ॥ भगवेधी अघोरा तं सत्साहं पश्वे धकं ॥ मा-
सं च षण्मासं च संवत्सरं वेधकं ॥ एतानि शैलोदकानि सर्वाणि तु समन्त्यता ॥ तस्यायं तु
रणावस्थेयेन येनातिसाधक ॥ वेधकं च परित्यक्त्वा वेधकान्तु प्रयोजयेत् ॥ हिंगुलं
हरितालं च गंधकं च मनःशिला ॥ एते घां गंधमादाय रोप्रकरोति च वेधिकं ॥ शैलो

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

च जिर्णेन वज्रकायो भवेन्नरः ॥ सर्वज्ञो दिव्यदेहश्च अमृतायुर्भविष्यति ॥ भक्षयेन्शालिबद्धे
श्चन्तृषाचरेयरः ॥ परिहारं प्रयामयो वर्षैकाकल्पायुश्च भवन्ते भवन्ते साधकेश्वरः ॥ इयुडी
नतुवीजानि शैलेस्मूतं जलेस्थितम् ॥ तेनैव व्रतिपायेन वंगस्तंभकरो निच ॥ पारदेन च संयु
क्तं पानीयविषनाशनम् ॥ रसोपरिरससहितं समजरेमेन वेष्टितं ॥ कुंडमध्ये प्रक्षिपेत्तया
तु कठिनं भवेत् ॥ सहस्रांशे च लोहनि वेधं तु कंनकं भवेत् ॥ गुडस्य तु फले याघं कर्षश्वे
वरसस्य च ॥ तेनोदकेन मर्दयेत्तु कांस्यपात्रे निधापयेत् ॥ तस्मिंस्तु कुंडनिसिन्नं कठिनं तु य
ा भवेत् ॥ तं तु खेन च धान्नं वा सर्वरोगापहारकं ॥ दशनागायुतप्राणो वज्रकायस्तु योजयेत्
उदरे तु चिरं कालं तु मेसार्द्धेन संशयः ॥ अथ सलोहकं याम्यं मेषशृंगे निधारयेत् ॥ अपरस्मि
परं ते तु चूर्णं भवति शोभनं ॥ तेन नागशनाशनं निर्वीजं कनकं भवेत् ॥ चिक्कुनाराधिता
पृथ्वी सकाता दरते पुरा ॥ भोरेणाकुंदतेयस्तु वेदं पश्यति वर्त्तनम् ॥ शैलोदकमिति ज्ञेयं वि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कालेन पिशुनांचैव काठिन्यं नस्य जायते ॥ षण्मासेन सुखं धार्य्यं वज्रकायो भवेन्नरः ॥ वसना
गयुते प्रारोदिव्यसहस्रमोदने ॥ ननाह्रके पिवेद्यामनक्षीरार्द्धेन पायसं ॥ मासैकं तु प्रयोगेन स
हस्रायुर्भवं न्नरः ॥ ततोदकं गृहीत्वा तु हरीनकीसहक्काथयेत ॥ पूतेन मधुना लेह्यं स्निग्धभांडेन
स्थापयेत ॥ सप्तैकं भूमिमध्यस्थं एकैकं भक्षयेत्तु नः ॥ वलीपलिननिर्म्मुक्तो जीवेद्वर्षशतद्वयं ॥
तेनोदकेन मर्द्दन अभ्रकं क्काथकारयेत सप्तरात्रपुनपाकं भरितं जायते रसं ॥ कुरुते मासमेकं (
हिवलीपलिनहतं भवेत ॥ अथ शैलोदकं मर्य्यग्नेन सहयेत ॥ मासैकेन प्रयोगेन जरामृत्यु (
विनश्यति ॥ शैलोदकं कुलत्थेन क्काथं कृत्वा पुनः सिपेत ॥ शृतं च मधुना सहितले ह्यत्त्व पिवते.
सदा ॥ मासैकं च प्रयोगेन वलीपलितवर्ज्जित ॥ माहाकायो महावीर्य्यः सहस्रायुः स जीवति ॥
अथवा किं बहुक्तेन विधानं न्याययोजिभि ॥ रिवादेहधरश्चैव आयुर्वर्द्धयते सदा ॥ कुष्मां
डानि च मयानि फलानियानि कानि च ॥ लोहानि क्षिप्ये शैलेश्च प्रमृतं भस्ममेव च ॥ क्षीरभोज्यं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ता॰च॰
९८

द्विरष्टवर्षकाकृतिः॥ शंखकुन्देंदुपुष्पेश्च नखांगच्छलिसन्निभा॥ नवनागवलो भूत्वा जीवे-
च्चंद्रार्कतारकं॥ पुनरन्यं प्रवक्ष्यामि तालकस्य शुभो विधिः॥ तालकं गृह्य ते देवि मर्द्दयेन्नेनमू-
त्रकम्॥ भक्षयेन्मृत्य हं देवि मासैकं च दिने दिने॥ यावन्कर्ष प्रमाणेन तु दिनानामेकविंशतिं॥ अ-
शीद्दशैककुष्टानि उन्यना निश्चनाशयेत॥ उदयादित्यसंकाशं जायते सिद्धिकेश्वरि॥ प्राप्यते मि-
द्धियोगेतुंलभेत सिद्धिमुत्तमां॥ वलीपलितनिर्मुक्तो द्विरष्टवर्षकाकृतिः॥ नवनागवलो
भूत्वा जीवेच्चंद्रार्कतानकं॥ जलकाष्टं च संगृह्य कृत्वा चापि समुद्रकं॥ तेन घृतेन संशोध्य
तालकं निघर्षणेनतु॥ आषाढमासयोः पंच यावत्कार्तिकपूर्णिमा॥ पुष्करांते स्थिते मध्ये उ-
द्धरेत्तं शुभे दिने॥ मर्द्दयेत्तेन मूत्रं च माषेकं भक्षयेन्नतु॥ प्रातरुत्थाय मेधावी सप्ताहं च राम॰
दिने दिने॥ द्वितीये सप्तके चैव केशाभ्रमरसंनिभाः॥ सौभाग्यारोग्यश्रीमांश्च नारी हृदय- ९८
नन्दनः॥ मासमेकप्रयोगेन अमरैः सह क्रीडति॥ ब्रह्मरक्षस्य काष्टेन रुचं कृत्वा प्रयत्न-

३४६

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सुखेदंतथाभवेत्॥ स्तंभकंशरीरस्तु नीत्व्यायामनन्यर॥ मर्दनंस्वप्रकर्तव्यंशैलोदकार
सायने॥ अजरोअमरश्चैव वज्रकायोमहाबल॥ इति काकचंडेश्वरीमतेशैलोदकपटल:॥
श्रीदेव्युवाच:॥ ॥कैलासशिखरेरम्यदेवदेवंजगद्गुरुं॥ पृच्छामिचमहादेवंकल्पंवैतालकस्य
च॥ साधकानांहितार्थायमृत्युदारिद्रनाशनम्॥ श्रीईश्वरउवाच॥ साधुसाधुमहाभागेय
त्वयापरिपृच्छते॥ साधकानांहितार्थायगुह्यंकथ्यतेमया॥ सालितंदुलतोयेनतालकंच
वरानने॥ ततःपश्चाद्दशाहेपेषयेत्तंडुलै:सह॥ षष्टिकापत्रसहितंगोलकंकारयेत्पुन:
प्रक्षिप्योदकमध्येनततः समशीतंजायते॥ शोधितंस्तस्यंतापेनपूजांकृत्वाविचूर्णितं
भक्षितंमधुसर्पिभ्यांसप्तरात्रंसमाहित: उदयादित्यवर्णाभ:स्वरूपप्रियदर्शन: खेच
रत्वमवाप्नोतिमहवलपराक्रम॥ द्वितीयेसप्तकेदेविपतन्तिशमूर्द्धजा:॥ त्वचादंतानि
सर्वनेनस्वाश्चैवनसंशय:॥ तृतीयसप्तकेदेविकेशाभ्रमरसंनिभम्॥ तप्तकाञ्चनवर्णाभ:

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का. त्वं.
॥१८॥

गोलकं निंवकल्यः ॥ पिचुसुंडोदरेस्थाप्य वर्षमेकं तु साधकः ॥ षण्मासं भक्षयेद्यस्तु जीवेच्चंद्रा
र्कतारकं ॥ त्रिदशाऽऽसमहिंतं सूतं शाल्मलीवृक्षे स्थापयेत् ॥ वर्षमेकप्रमाणेन तं भक्षयेत्तु नः पुनः
षण्मासं च प्रयोगेन जीवच्चंद्रार्कतारकं ॥ पुनरन्यप्रवक्ष्यामि भस्मसूतविधिं — — : देवदाली
रसं मर्द्य रसं गंधकमेव च ॥ पाचयेत्पुटपाकेन भस्म वनिसूतकं भक्षयेत्तांबूलपत्रेण मा
षैकं मासमेव च ॥ पलमेकप्रमाणेन कुशिकुम्भादिसाधकैः एवं प्रयोगेन भक्षयेत् भक्ष
येन्पलं दृश्या ॥ वलीपलितनिर्मुक्तो महाबलपराक्रमः सुवर्णो दृष्टिमेधावी जीवि द्वषशत द
यं ॥ त्रिगुणां भक्षयेन्प्राज्ञो भस्मसूतविधौ सह ॥ पंचवर्षशतान्येव जीवित्वा साधकेश्वरी ॥ शी
लघुसूतकं ॥ ॐ सः सः स्वावयर अमृतं स्वावय उँ महौह्ल्हसं स्वाहा कुरुकुरुसो मं च स र सः ॥
शाल्मलीछेदनमंत्र ॥ पुनरन्यं प्रवक्ष्यामि मत्लेस्य यथाविधि ॥ निशाचरहतं सूतं धात्री
फलहंनतीसणां ॥ त्रिफला मधुसर्पिर्भ्यां यो लिहेत्सो जरामरः ॥ गंधकं पारदं चैव तीक्ष्णं च कां

377

रामः
१९

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नः॥ तालकं रससंयुक्तं धात्रीसहितं योजयेत्॥ महिषीपुरीषं वेष्टितं तस्वेद्ध्यानत्रभिच्यते
दिनानामेकविंशं च शोषितं यावज्जायते॥ भक्षयेन्नरसंसिद्धं वृहस्पतिसमो भवेत्॥ नानाशा
स्त्रार्थसंवादी अवध्यो सर्वभूतले॥ तालकं पारदं चैव स्थं कोकन्त्वा तु मर्दयेत्॥ तालमूली रसं चै
व मर्दयेद् रससंयुतं॥ जम्बीरकाष्ठैः सम्मर्द्य लोहस्य भाजनं कुरु॥ तं तालकं गृहीत्वा तु क्षिपेज्जं
वीरपूरकैः॥ महिषीस्थाने च वेष्ट्यं पचितं निर्गंध नां व्रजेत्॥ पुनः पारदसंयुक्तो मातुलिंगे
न पाचयेत्॥ तांबूलपत्रसहितं माषैकं चैव भक्षयेत्॥ मासमेकप्रयोगेन इष्टसिद्धिर्भवि
ष्यति॥ रंजते सर्वलोहानि प्रुतपाकेन कांचनं॥ ॥इति काकचण्डेश्वरीमते तालककल्पं समा
प्तम्॥ ॥हरितालसत्वपातनः॥ ॥रसं च तालकं चैव लोहपात्रेण मर्दयेत्॥ बीजपूरकम
ध्ये तु महिषीगोमयेन छादयेत् तांबूलपत्रमध्ये तु माषमेकं तु भक्षयेत्॥ मासमेकप्रयोगे
न जीवेच्चंद्रार्कतारकं॥ कांतं वचाभ्रकं चैव रसं गंधकमेव च॥ मर्दयेत्त्रिफलारसेन यावद्भुविनि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

का॰ चं॰ २०

वांधसि॥ ॥इतिमहारसायनविधिसमाप्तम्ः॥ ॥ॐ नमोरसेन्द्राय॥ धर्म्मकीर्त्तिसमाभिन्यक
थ्यतेससंग्रहः॥ विनाद्रव्यंनसिद्ध्यंतितस्माद्रव्यनिरूपणं॥ जयतिरसवरेन्द्रःकुष्टपुष्पादिरो
गहन्ता॥ प्रहरतिसंमस्तान्येयद्दत्तैर्नराणंचवलीपलितंविनश्यति॥ दीर्घायुर्ददातिच
रसवध्यंदृविष्यातिखेचरत्वंददातिच॥ यदाअष्टादशांकर्म्मरसंयेनवशीकृतं॥ हन्यात
स्यजरामृत्युदारिद्र्यंमृत्युमेवच॥ स्वेदनाद्दर्शनान्मूर्छातथाप्यपानरोधनम्॥ नियमादी
पनश्चैवगगनग्रासप्रमाणानः॥ मथनाचारणविधानंजावणांचतथापरं॥ गर्भद्रुतिक
पालानजारणांरंजनस्यतु॥ मारणंक्रमणंचैवएवमष्टादशक्रमान्॥ नस्वेदनोनाग्निसि
द्धिरद्धिरसवंचैवभाविनं॥ तुन्तिभेदएवस्वेदोअष्टकर्मप्रवक्ष्यते॥ स्वेदाचारणविधानं
जारणांमारणंतथा॥ जारणांमारणंचैवविज्ञेयाअ[illegible]कर्मच॥ नस्वेदान्नीवृत्तंयानिनर
क्तोरंजयेत्परं॥ नजारितोभवेद्व्यापीनयोगंक्रमणेपिच॥ एभिःकर्म्मानुसारैश्चसमीका

388

राम: २०

तिमेवच॥ समधातौ समं ध्यात्वं पलाशबीजमात्रकं॥ त्रियोषधाद यं जानी शिलाजितत्रिफ
लासह॥ एतानि समभागानि अर्कधात्रीच मर्द्दयेत्॥ तंतु लिय रसंन स्त्रा त्रिफलां सह मर्द्दये
त्॥ खदिरक्वाथसंयुक्तां शिखिपित्तसमन्वितम्॥ मर्द्दयेत्तु विधानेन अर्कस्य तु रसैः सह॥
त्रिफलारसकान्तेचकांनि संयुक्तस्यापयेत॥ गोजिह्वा त्रिफला याश्च वा हाले पानि कारयेत॥
तं वा ह्यमुक्ति काले पंच मय भांडे स्थापयेत॥ पुटयोगेन भूमौ तु निखनेज्जानु मात्रके॥ अ
धोऽर्द्ध पानरात्र वं मुक्ति काले पंच मयं॥ नित्यानि गंध धूपानि संवत्सरैकमेव च॥ पूजां कृ
त्वा तु उर्द्धृत्य पूजयेद्देव ब्राह्मणान्॥ मधुसर्पिः समायुक्तं भक्षयेन्नं महारसं॥ शुभेदिने शु
नक्षत्रे शुभचन्द्रे वरावले॥ प्रथमे सप्तमे चैव कुष्ठक्षयविनाशनं॥ सर्वव्याधिविनिर्मु
क्तो कङ्कुमात्रमहारसं॥ सप्तके सप्तमे चैव खेचरी भवता यया॥ नात्र पुराणेन सिद्धं तिष्ठ
दं चैव रसायनं॥ नेकांतेन विनाशस्तं नस्तं कांति वर्ज्जितं॥ न संक्रमति देहेन गृह्यपिंडमि

का॰ चं॰
२१

त्रिगुणोबुयथासंकेनचारणं॥ जारणाञ्चप्रवक्ष्यामिरसग्रासस्यचरितं॥ सिंधुविडाविनमे
भिर्जारणंचेतिकारयेत्॥ स्वेदंदद्यात्तुसंयोगेक्षरणावभातिसूजकं॥ परिणामयति॥ अ
थातोव्याख्यास्यामः॥ रसाभ्रगोलकंयस्तुगोस्तनाकारमूषके॥ अधोर्द्धविहिदत्वेनरू
यासिक्तंनपूरयेत॥ अधोमृद्वग्निनाजारयेत्॥ रसोपरिस्तोकंचपुराणंसिंधुदाययेन
एवंतुत्रिदिनेजीर्णोग्रासस्तेनजारणादिकं॥ जीर्णोस्थलक्षरणाद्वीशिचतुर्थंमृत्तिंभूत
कं॥ ॥अथवज्रवैक्रान्तविधिः॥ टंकणंटंहनस्यानुद्वियोबधयोगेनसंस्पर्शोभवते
रवं॥ नक्ष्मणंवध्यतेरसःएवंअभ्रकरसंचैवपूर्वोक्तेपुचकर्मसु॥ इतिजारणं॥ अथद्रा
वणम्॥ हिंग्वाद्यटंकणंसंयुक्तंत्रिभिःसंयुक्तमेवच॥ विडश्चजारणाप्रेक्षूरणाअष्टोस
राद्रिये॥ ॥अथव्याख्यास्यामः॥ हिंगुटंकणासठव्याघ्रत्रियोपक्षगोमूत्रके॥ पंचल
वणसंयुक्तंइतिविडश्चेषकोभवेत॥ अनेनैवाभ्रयोर्हेमंतुरजतमुनीस्वं॥ जीर्णार॰

१

३४१

रामः
२१

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तु वशीकरणम् ॥ कृत्यानस्य जरामृत्युदारिद्र्यदुःखनाशनम् ॥ साधयेन्मंत्रयंत्राभ्यां सद्योप-
गाक्रमेण च ॥ संस्वेदनाख्ययोगेन नश्यन्ते भ्रान्तिमूलकं ॥ धूमेषु निष्ठिते चैव महत्कल्कन
स्वच्च ॥ कांपं निकुंभकं चैव रसस्य पंच धा गतिः ॥ स्वेदनं वक्ष्यते यत्र शृणु संकरसिद्धि-
दं ॥ पाठा पुनर्नवा चैव लांगलीयविचिंचिका ॥ देवदाल्यानकापंच ओषधीद्वन्यथोच्चिना
स्तिर्गुसिंधविकटुकं स्यात् व्यादोलाग्निना पचेत् ॥ पुनः पुनः टंकुतं त्वंजारणाभ्रकमुच्य-
ते ॥ महिषीदुग्धपालं चकारं गंधवीजपूरकं ॥ जंवीरासर्वेन रसस्य वृहत्ययवचिंचिका ॥ सि-
तु सैंधवं तुल्यस्य पत्रासिपत्रयानि च ॥ सौराष्ट्रकृष्णकासीस सिंधयो आरनालयोः ॥ दि-
नदादशभिन्नात्कुम्भे विरारसउच्यते ॥ अभ्रकचूर्णभावनावहुवारं पुनः पुनः ॥ सुनभ्रो
हरवत्वेनु सिंधुनासहितं पुनः ॥ स्ननकंचाभ्रकं मध्ये यावद्द्रवति गोलकं ॥ हेमक्रियासु
हेमानि नारंक्रियानादयः ॥ मंपांकालाचधामयेदभ्रकपादं समईयेत ॥ कांस्यद्विगुण

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

का.व.
२२

ग्रजारिणीमेभिः कुरुत्तं सानुपाचयेत्॥ समुद्रसैंधवानांच विडरोमानिसौवर्चलं॥
जवक्षारसौवक्षुकानांच टंकणेच सहसंयुते॥ मेक्षकपाख्यासक्षारैश्च तिलक्षारे अपा-
मार्गयोः॥ अस्वछंवज्रकाक्षास्व अर्कक्षार स्वरसंयो॥ उन्मत्तेन्थकुष्मांडश्च गोमूत्रेरा-
नुगालयेत्॥ इदंमेवविडंश्रेष्टं सर्वलोहानिद्रावयेत्॥ दौहरिद्रारोमंजिष्टापतंगेर-
क्तचंदनं॥ कुसुंभकुंकुमंचैवहंसपादंतथासमं॥ टंकणंचैवमाक्षीकंशंखंचश्वेत-
काचयोनालकंप्रतिवापेनदेयतिचूटजीवयोः॥ निर्मलंभवतेतारं यशोधनम-
नुत्तमम्॥ निवृटवंगाधमस्यसप्तमेकर्षषोडशं॥ गुणंचादिविकुषितमेवकृत्याधि-
कशतवेधकम्॥ निर्वहेत्तितारस्यचमतंवंगस्यमेवच॥ श्वेताभ्रकोसमंसत्वं गृह्णी-
यात्तंनिवाहयेत्॥ यावत्ताराववशेषंतुस्ववंतुसप्तवारके॥ षोडशांतुभिन्नसस्यान्यादो-
शेनचजारितं॥ शतवेधंपूर्ववत्स्यात्ज्ञात्वातुवीजमेलने॥ इति॥ रंजकंतुप्रवक्ष्या(

380

रामः
२२

सोरसंयुक्तानरस्तरशिविडाग्निकाश्ययेत्राशिपृथवीतस्यमूर्ढेचचालितंप्रतिगोस
दुगुम्नप्रकाशितं ॥ अनेकार्थ ॥ अम्लेनसदाडिमानांमाजंवीरेसमविनं ॥ एवंकृत्वारव
लुगर्भेजावराणंचविडंप्रोक्तं ॥ वीजपूररसेनापिरसंचवकुभावयेत् ॥ नरातुषसया
सानिगर्भेभवतिनन्क्षरणं ॥ ज्ञानपुटितंजलपूर्णरविरसपीनंभवति ॥ इदंमनंवि
दंदघान्तर्गसत्वेसलिलंभवेतः ॥ ॥ अथव्याख्यास्याम ॥ अर्कक्षीरेणशंखचूर्णंपु
टितसंमतं ॥ इदमेकंविडश्रेष्ठरसजारणामुत्तमं ॥ गुडनामेतिभस्मस्यगालितंगोज
लेनतु ॥ पीतगंधकभावानुयद्वारंसाधितंभवेत् ॥ ॥ अथव्याख्यास्याम ॥ मूलकन्द
पुतंदग्धंभस्मगोमूत्रगालितं ॥ गंधकंतेनभावेनइनेकंतुपुनःपुन ॥ इन्थसुकं
कंविडश्रेष्ठगंधकस्यतुवरसः ॥ अथवाचित्रोदकभस्मगालितंचगोमूत्रके ॥ भावना
नेकयुक्तानुइतिपरमविडउच्यते ॥ लवणक्षारेपरसैर्मूत्रागोमूत्रगालितम् ॥ उक्ता

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्नं ध्मापितं कुरु ॥ मृदुशीशकसत्वं च सततं पतति चाभ्रकं ॥ माक्षिकसत्वसौऽङ्गं गंधर्वतैलेन सघृ
नं तु मभिनवांगे ॥ आमा वा दग्धा तु मूषा वा नं भावितं वटी तथा ॥ कदलीरससंयुक्तं भावनाः
माक्षिकस्य च ॥ कुर्यान्मूषां व तन्त्रायां क्षिपेत्तु माक्षिकं तथा ॥ सनंजागेंद्रत्वं च पतन्ति मृदयं
तथा ॥ स च वै श्वानराभं तु माक्षिकं सत्वमेव हि ॥ द्रजो— इति निरुक्तं गंधर्वतैरण्डयोः
वा नवनीलस्य राज्ञेयावदेति कुमारीगंधकं च ॥ वाराहकांतानामूलपत्रकांस्याच्च लेपयेत्
अनेनैव प्रयोगेन त्रिसंध्यो वयोग ॥ पटू परिमातु सत्वं च पतंति सारमेकवत् ॥ अथाप
द्रयोग ॥ कंकुष्टटंकणाभ्यां च क्षीरदुग्धेन तु मर्दयेत् ॥ सिद्धं पतति मूषास्वप्रतन्त्रा परिवा
तकं ॥ सकटत्वस्य त्यातु महिषीकर्णमलस्य च ॥ करार्प्य वा शुमलं गुंजसत्प्रपीषयेत्
प्रलेपितं मूषायां तु सत्वस्य प्रक्षिप्यते ॥ कंकुष्टं कराणां त्वं वा मिश्रधाम्यद्रावणां ॥ क्षीर
पिवत्रोक्षीरेण भावितमेरंडतैलकं ॥ केशास हितं धूमेनं पतति ताप्यसत्वयोः ॥ ताप्य चूः

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मिश्रेन पीतविधिर्यथा ॥ सारणांकारणं वक्ष्ये गोमहिषाज्यामं पुरे ॥ गोधाश्च शकोत्व साजातियथा
ला भेरक पीतग रणानि च ॥ निर्याससमतैलेन परिपक्वं मर्दयेत्तु स ॥ सारणार्थ प्रयोगं च साध
येद्रसकर्म्मणि ॥ हरितालबीजसमं तैलाहं अग्निसाधितं ॥ एवं प्रतिसारस्तु भवति सारणाक
र्म्मणि ॥ हरं च पारदं दत्वा समं कस्य च वीजानि ॥ बीजेति द्विरित्वीजानि नारबीजानि मे वहि ॥ समे
तिसभागानि नारभागैकं नागभागैकं ॥ अधो अग्नि प्रदद्यात् तैलेन सार्द्धं च कुरु ॥ कस्य पु
ष्पाणि सद्रवाः दत्वा मूषास्थापयेत् ॥ हेमवीजस्तु भागैकं आवर्त्तो पि निक्षेपयेत् ॥ समरसां भू
त्वा प्याएवं विधं च मर्दयेत ॥ सत्वपातनं वक्ष्यते ॥ गुग्गलं शालिपिष्टं तु कृत्वा तु मृत्तिका
सह ॥ कंवलं समचूर्णं तु गृहीत्वा क्षीरकाथितं ॥ पाककाले च भेकं दत्वा चालितं मिश्रितं कु
र्य ॥ पिंडीवद्धा कृतानेन सत्वाहे निधि नाशयेत ॥ खदिरांगार अग्नौ च अभ्रसत्वं तु पातितं ॥
॥ अपरयोगं ॥ सत्वाहं वरसंहंवा अभ्रचूर्णं तु मेलयेत ॥ चचत्व च सपिंडमध्यान्तु दिना

का·च·
२८

शोकरसेन हन्यात् ॥ इति मारणे अरिवर्गः ॥ हरयं गरुडो समरसीकृतं सर्वपरीक्षितं पि
नगंधस्यैव षड्गुणं ॥ एवं त्रिमारितं जारितमेव भवति चंद्रार्कवेधी महारसः ॥ टीका हरे-
ति पारदं पन्नगेति नागं गरुडेति हेमबीजं समेति समभागानि गृह्य समरसी त्रि-
यते तैलशायी मृदाग्निना सारकांस्यपात्रेण च तैलेन हि धार्यतां ॥ चारयति यावन्मा-
वशिष्टं त्रिगुणं जारयेत् ॥ पूर्वोक्तमारणविधिः ॥ ॥ चंद्रार्कवेधी महारस ॥ त्रिनेत्रो
गरुडारूढो मृडकांतरवैस्ततः ॥ गंधकसमारास्वरांत्वयोन्यालक्ष्मं चगमस्यते ॥ टीका ॥
त्रिनेत्रेति रसं गरुडेति हेमबीजं मृडकांतं मृड ॥ सीसवंगकांतं ताकोनिपत्रे राएतां विनोक-
रिषपषाग्निस्वरोपरिस्त्रीपुष्पभाविन गंधकमाक्षिकयाश्चूर्णं प्रतिवापदेयं धारये-
त् ॥ यावत्पादावशिष्टं त्रिगुणं जारयेत् पूर्वोक्तमारणविधिः ॥ तं मारयेत्रिवारं तुल्यवि-
धिकरं धातुशोधनं वक्ष्ये गंधककरं च ॥ एवं जअरणी तैलेन द्रावयित्वा मृदापितं ॥

३८२

राम:
२८

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

तो रसस्य च मनश्चंचलस्वभावतः॥ रसवंधो मनो मनोवंधो किं न्वार्यति भूतले॥ पाठतं
रे॥ आरनालेन लोहं कटुत्थाकेन तु स्वेदनं॥ घृतमधुना सह मर्द्यं पाचितं स्या न्नीर विवर्जि
तं॥ सारयो भावितं कृत्वा घृतस्य मधुना सह॥ गृह धूमकं दनाच धमेत्तु तस्य सत्वं च॥ पति
तं भवति हेमकमं कृत्वा तु मेवहि॥ भल्लातेन धारित्वा तु सत्वस्य मेलकं कुरु॥ सूतमि
लितानां प्यराशीक सत्वपातनं विधिः॥ तालकसत्वविधिः॥ रसं तालसमं कृत्वा कूष्माण्डं चैव स
र्दयेत्॥ हंडिकां स्थापयेत्तत्र चनाम्र पात्रेह्याद्दयेत्॥ हाण्डिका पूर्य्या स्वेदाच्च प्रहरद्वयमेव हिः॥
पश्चात्तु शितलं कृत्वा नालसत्वं विधीयते॥ एवं तु विधियोगात्तु कं कुर्यु रसे सत्वयोः॥ गं
धकं लोहपात्रे सा सत्वपातनकं भवेत्॥ हरिनालसत्वविधिः॥ ॥ शंभो श्रीरससारोक्ते चं
डी महेश्वर संवादे रसपातनविधिः॥ लोहानां मारणं वक्ष्ये अरि वर्ग यथाक्रमात्॥ नाले
न वंगं दरदेन तीक्ष्णं नागेन निष्कं शिलया च नागं॥ गंधेन कांस्यं तैनैव शुल्वं नारं च मा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का-च.
२५

पाचयेत् ॥ शनिकांस्यशुद्धिः ॥ तंडुलतोयं पक्वरंडतैलेन पाचयेत् ॥ गैरिकशुद्धिः ॥ द
तिकाकचराङुश्च शमते सर्वं ॥ वर्णीकरपादीनांच वक्ष्ये पाच हिततगमः ॥ रक्तानां पुटप
कंच कनीयसस्त्वत्रिगुणकं कल्कमादाय तारं तारमादाय कांचनं ॥ टीका ॥ पामिति पार
दं हिंगुलं तामिताप्य ॥ माक्षीकं गमिति गंधकं मइति मनः ॥ शिलाकमचूर्णानुगृह नेव
वृद्धिरिति वीजपूरकरसेन स्थनवेत् ॥ नेवीरकरसेन वाकनीयसेन शुक्लर ॥ हुसेन
पत्रकृत्वा कल्केनलेपपुटनचूर्णंस्यात्ततः ॥ मृदुचूर्णसमरंगो घृतेन मोदकं त
रस्यात्रिगुणं निवहेत् तारमादायकांचनम् ॥ निर्वाहिणकालेन तारदशांशेन हे
मवीजं दानवं ज्ञात्वा मेलकं ॥ शुल्वमपि पक्वं तेन समं समं निविहेतु ॥ शुल्वचूर्णंगो
घृतेन मोदितं डुकर्षं चतुस्यारसमेतिनिरुद्धं भवति ॥ नदर्द्रेन कल्याणकं शुल्व
मितिपक्वमिति पूर्वोक्तकल्केन पुटितं भवति ॥ शुल्वचूर्णं कृघृतेन मोदितं तत सू

३८३

रामः
२५

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

धत्तूरकरसे निष्पन्नायां ततः ज्झगक्षीरेण दिनमेकं ॥ मृदुस्वेदं ततः कुर्यात् ॥ अभयां रम्भा
रानुमध्यान्तु मिश्रेण सप्तवारं भावयेत् ॥ इति गंधकशुद्धिः ॥ दरदं गोपित्तेन पक्वतैलं
माहिषीनवनीतेन दोला ॥ स्वेदो दिनत्रयं ततः ॥ पोटलिकायां वीजपूरके निक्षिप्य मंदाग्निना
पचेत् ॥ वारत्रयं च पश्चात् शिखिपित्तेन पलाशरसेन च ॥ इति दरदशुद्धिः ॥ शिलायां गो
पित्तेन वीजपूरकपक्वं च बहुशः ॥ विभीतकरसेणापि मिश्रेण तापयित्वा ॥ इति मनः
शिलाशुद्धिः ॥ हरितालं धात्रीरसेन परिलुप्तं अर्कपत्रं मृत्तलिप्तं सुरयाकात्रयं कुर्या
त् भूयो भूयोऽर्कभावनां कृत्वा वत्समूत्रेण ॥ पेषयित्वा चणां तूलपत्ररसभावनां
पुनः पुटपाकं च नहन्त् ॥ कूष्मांडरसेनापि दोलिकायां चतुर्याम तण्डुलभेदं कृत्वा पचेद्दरु
श ॥ इति तालः ॥ माक्षिकं आरनालेन गवां मूत्रेण तु पुनः ॥ क्रमशः क्वाथयेत् कुलत्थेन आ
रनाले हैं चवकसौं जोरसभावयित्वा ॥ राजकोशातकीरसेन कूष्मांडगरणयारिरसेन ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का॰चं॰ २७

पादांशेन नीलकाचं देयं ॥ टंकणादेयं शुद्धशुल्वभाग ३ शुद्धतारभाग १ तं चूर्णं धार्यम्
सिफरावेस्वांगशीतलेपश्यत ॥ एवं विधि त्रिवारं समनिर्वाहयेत ॥ प्रकाशमूषायां
यावत्तारावशिष्टनिर्वाहति निकाले तारदशांशेन आदि बीजं दातव्यं ॥ तारं तारकरण
विधिः ॥ रजोस्कर्णिकास्यात शुद्ध शुल्वसमन्वितम् ॥ सर्वधातुमारणम् ॥ कृटंपादां
शेन मिलितं दशवर्णिकास्यात ॥ हेमतारकूष्माण्डरसेन अर्कक्षीरेण पेषयेत्तः ॥ लेप
येदंगपत्राणि पुटेन म्रियते ॥ अत्र चमुंडी भेदरसं चैव शिलायां पेषयेन तु ॥ लेप
येत्ताम्रपत्राणि पुटं आयसं म्रियेयत ॥ ताप्यकं गंधकं चैव अजाक्षीरेण पेषयेत ॥ ले
पयेत्तारपत्राणि त्रिपुटं जायते वलं ॥ ताप्यं वलवसादरं कांचनी क्वाथमर्द्दयेत ॥ लेपये
द्रसपत्राणि त्रिपुटं म्रियते क्षणात ॥ चंद्रं च कलाये तं रविभागं रविर्यथा ॥ कनक
स्य द्वयं भागं चंद्रार्के हेमतारयोः ॥ दरदं गंधकं ताप्यं शिलायां रससंपुटं ॥ रसकस्य

३८५

रामः २७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

णं हेमेन दृश्यात् ॥ त्रिपलं त्रिफला पथ्यलं वा कटि प्रमाणं नाहयेत् ॥ वर्णोत्कर्षं चतुस्त्र
यं भवति ॥ अथवा त्रिगुणं निर्वाहयेत् तदेव मृतनागं तुल्य पूर्वोक्त चूर्णीकृतं दरदेर हेन समं
गोघृतेन मोदितं तदर्द्धेन कल्याणकं ॥ टीका ॥ रसभाग १ तालक भाग ५ स्वकञ्च मर्द्दितपे
ठैकैरसप्ताठि दिन ३ पश्चात् गोलकं कृत्वा हंडिका मध्ये स्थाप्य उपरि अवज्रे वज्रपं
इदत्वा पुनः ॥ सरावस्थिता वालुकाया भरितव्या उपरि अधो मुखं वलिमुद्रं द्वारेणानी
रुद्ध्वा पुनः ॥ सराव मुडिका अधो अग्निं प्रज्वालयेत् प्रहर ३ स्वांगशीतलं यात्यं उ
परानि कां स्वपाचं ततः ॥ कृत्वा ततः रसं दोषस्यानेरा तव्यो हन्तौ ॥ इति रससारो त्तरो द
लाधिकारः ॥ ॥ पारा भाग १ हिंगुल भाग २ स्वर्णमाक्षि भाग ३ गंधक भाग ८ मनःशिल
भाग ५ धतूरक रसे मर्द्दयेत् लाक्षारसेन कटुतोरई रसेन यावद्दिनत्रयं तुल्य शुद्ध
भाग १५ कंटकवेधी पत्रं कुर्यात् तेन लेपयेत् ॥ पुनः किंचित् गंधकं दत्वा मर्द्दयेत् ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का.च.
२

त्म संप्राप्य सर्वज्ञं तु गुरु ह्येवं ॥ आत्मानं मोक्षितं तेन चयेन सार्धं तु पारदं ॥ गुरुं देवं रसं चैव
दूषयंति दुरात्मना ॥ यान्ति ते नरके घोरे न ते षां पुनरागमः ॥ गगने राशिसंख्या तु सत्तप
त्तनया भवेत् ॥ अभ्रक परीक्षा ॥ श्वेतं पीतं तथा रक्तं कृष्णं चैव तथापरं ॥ एकैकस्य
तु रागस्य हि गुणांश्चैव कल्पयेत् ॥ जानाति साधकानां तु अभ्रकं तु चतुर्विधम् ॥ श्वेता
श्च ब्राह्मणा ज्ञया रक्तवर्णाश्च क्षत्रिया: ॥ पीता वैश्या: समाख्याता: कृष्णे शूद्र उदाहृतो ॥ ए
कैकस्य च वर्णस्य जातिश्चैव चतुर्विधा ॥ पिनाकी दर्दुरी वज्रो रसे तुं च चतुर्थकं ॥ परी
क्षायां प्रकुर्वीत ततः कर्म समारभेत् ॥ एकक्षेत्रीकृत्वा यासंजलमध्ये निधापयेत् ॥
अहोरात्रिं ततः स्थाप्य पुनरुद्धृत्य शोषयेत् ॥ क्षीरमध्ये तु संस्थाप्य पंचयेन्मृदु वह्नि
ना ॥ नावश्य पाचयेत् प्राज्ञो यावत् क्षीरं प्रमुच्यते ॥ अंधमूषा ततः स्थाप्य धामयेत् पु
नः ॥ मूषायां संड्लेयातु क्षीरमध्ये तु चाभसि ॥ परीक्षां कारयेत्तत्र अभ्रकस्य म

३८५
रामः
२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

द्वयोभागारक्त्वेकन्यातुमर्द्दयेत् ॥ त्रिदिनंकाचमध्यानुरविज्ञाशिलेपितंदलं ॥ मंदानले
नपक्वंतुशुद्धेनकल्कंभवेत् ॥ भोजनेवर्त्तिकानांतुपेवापिनतउन्विताः ॥ प्रथमेविन्नेये
भक्तियासमुक्तिरसाय्यतां ॥ भुक्तिमुक्तिंनजानातिपापिष्ठामोहितानतेनौ ॥ लोहानांशोधनं
वक्षेसर्वदोषविनाशनं ॥ येनशोधितमात्रेणनिर्म्मलत्वंप्रजापते ॥ गारीह्यचोपत्नंपी
प्रासीठचतुर्म्मेलकः ॥ अष्टुर्द्धसर्वलोहानिबाढ्निहीषैःप्रणाश्यति ॥ अभ्राचेष्टुर्द्धभूमि
क्षेत्रंधान्यचैवप्ररोहति ॥ तथाचष्टुद्धलोहंचद्रव्यंचैकप्रकाशयेत् ॥ प्रथमेलोहशुद्ध्य
क्षत्रंचैवद्वितीयकं ॥ तृतियंरसवैधंचद्रव्यशुद्धंचतुर्थकं ॥ आदिवीजोन्नरंकुर्य्यात्तम
धोचरसवेधकं ॥ अचरसवेधकं ॥ अंतेमेलापकंचैवयोजानातिसवीर्निकः ॥ हरगौरी
मेलापंचहस्तापापंप्रणाश्यति ॥ सुरणहीरणाक्षप्रकृतिनिउनिपारदमेलनं ॥ किंगजैस्तुर
गैःस्त्रीभिःपृथिव्याधनसंचयैः ॥ नरापिभोगमिहन्तिसनखारीरमवस्यति ॥ मातुपंज

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नुदेवेशि मानुषाः कालपीडिताः॥ कदलीपत्रसंस्थाप्य निष्कंतत्र निधापयेत्॥ रेतं पतति
देवेशकदलीपत्रचोपरि॥ ततेतं मधुनामिश्र्यं गव्यसर्पिसमन्वितम्॥ नस्यं दद्याद्वरारो
हे यत्न मृत्युवशंगता॥ फूत्कयित्वा वरारोहे घटिकाद्वय गोचरे॥ पुनर्जीवति देवेशि यो
गतो यममंदिरे॥ यत्र देशगता वायुः संपुटेन स्वरूपयेत्॥ मन्त्रसंजीवनी नाम
लभेद्धरि प्रसादतः॥ ब्रह्मविष्णुहरैश्चैव मृत्युसजीवनी कृता॥ रुपभेद विभेदेन वे
चयेत्कालमागतं॥ परामिस्रे च तौ भिश्र पापकर्मणि दूषिते॥ विन्नसान्यप्रसप्रेष्यां
भकथ्यं वीरवंदिते॥ करोति भक्तिसंयुक्तः अद्यातेसुद्धभाविनं॥ दद्यात्तुचोन्नमाविद्या
शिष्ये मायाविवर्जिते॥ सामान्यं सर्वलोकस्यया संह्लादनमेव च॥ अचरेगालभेस्सि
द्धिब्रह्मविद्यादिकं क्रमात्॥ आचार्यं पूजितेदेवि अथर्विंनानुसारणं॥ कथयामि
वरारोहे कल्पं अमरसुंदरी॥ येन अमरमायान्ति योगिनश्च वरानने॥ बीजस्यपश्च

३८०

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

त्मनः॥ स्पृष्टयेन्नटटाशब्दंन्वचासर्वत्रजायते॥ रसेंद्रीचबीजानीयाद्रसकर्म्मणि
चोत्तमं॥ संकोचवर्द्धनेचापिपिनाकीमितिविश्रुते॥ तप्तं दृष्ट्वा भेद्यं ते दर्दुरांतिनिग
द्यते॥ वज्रंवज्रसमाकारंवज्रीचङ्गीसमुच्यते दृष्ट्वानिर्दोषमायातिपिनाकीप्येककर्म्म
णि॥ दर्दुरस्तोस्थूलमायातिदर्दुरीसमभिद्यते॥ वज्रीवज्रप्रमादविवज्रदेहसुज्ञाय
ते॥ यथाश्रेंचनथास्यातं चतुर्विधव्यवस्थितं॥ ॥इश्वरउवाच॥ आचार्येणप्रसं
गेनयथाभक्तिदृष्टिस्तथा॥ वेचयेद्गुरुणांकालंगुरुपादप्रसादन॥ मुखेनउस्कं
क्षिप्यशीतोस्नंतत्वलक्षणं॥ उन्मनजीविनोदीक्षीतेनमरणमादिशेत॥ यथाशीत्र
गतेवारिचरामासाम्भतिजायते॥ प्रनाशःसर्वलोकेषुस्मरणकर्म्मवरानले॥ उद्यानंच
लितेयेनउन्नंवासुःप्रवर्त्तते॥ एकोमृत्युपदंद्वेगृह्णातिमरणीतथौ॥ एवंचिह्नेस
मुत्पन्नेकालंचभवतिध्रुवम्॥ नयंतंकत्वावराशेहेयेनमृत्युवशंगता॥ दृष्टंकता

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का.च. वैद्यान्यानुप्रकुर्वीत पावदाचाटकोत्तरं ॥ नीरसंयुतयद्द्रव्यं क्षिप्त्वार्य्यं याणिकं प्रिये ॥ स्वायकु-
२६ र्यायसास्थाकपूर्णान्तसमं आजासीरे गाप्रकाल्पपुनः स्वस्थेन धारितं ॥ छायाशुष्कं ततः कुर्या
त्कारयेत्कर्पूरभांडके ॥ कर्पूरं कुरुते देवि शिवे लोकानन्तु दुर्लभम् ॥ इति कर्पूरकरणम् ॥ पक्व
तु तैलं देवि कर्पूरतैलमुत्तमम् ॥ जातिपत्रिकाया सहमर्जरस्य न पेषयेत् ॥ तिलतैले तु देवे
शि कर्करां गन्तुकारयेत् ॥ लोहदंडेन देवेशि पाचयेत्तु विचक्षणः ॥ परिपक्वगते तैलं तु कर्पूरं 387
तत्र गिणः क्षिपेत् ॥ कर्पूरतैलभागेन कर्पूरं भांडे तिधापयेत् ॥ ततैलं देवता योग्यं गन्धर्वाणां
च मर्दयेत् ॥ अडिकावेष्टये भागामि मारिधरित्वा प्रहरणं ॥ एवं तु अंडोकोमा भवति त्वचा
उच्छेदयेत्तैलचाटकोरकतस्य मध्ये त्वचां प्रक्षिप्य पुनः ॥ हरिणिका अर्द्ध पाणि भनित्वा रोहित राम:
पूरयेत्तु यंत्रारेकर्पटं देयं ॥ अथवा दकीजुलिश्वा तस्योपरि वाउकी अलगं धारयेत् ॥ वाउ- २६
कीउपाडि धृत्वा तेन कर्पटेन आच्छाद्य पुनः उपरिटकणीरे याकणाउपरि भाषीतम-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भागानि घृतभागत्रयं भवेत्॥ मधुद्वित्रयाभागेन आलोड्याविल्लुनासह॥ नस्यं दद्याद्दश
रोहे वामेन तु सुन्दरी॥ योगस्त्वाति उपाकालेमासमेकं तु नेस्यकं॥ वामेसिद्धिर्भवेन्नाऽ
कल्पेन सुरसुन्दरी॥ मासेद्वयं वरारोहे नस्यं दद्यात्तु योगिन॥ उत्तारयति शास्त्राणि स्व
यमेव कविर्भवेत्॥ हंति रोगमशेषेण योगादि स्वसुरेश्वरि॥ सप्तमासस्य संज्ञापेन
स्यंचैव तु योगिनी॥ अहस्य योगिनश्चैव तेन महा प्रवर्त्तते॥ वारामायाश्च योगेन चा
मरत्वमवाप्नुयात्॥ कुङ्गोलकं संयुक्तं शक्तिमेव वरानने॥ नेत्रे संमर्दयेद्यत्नान्न
स्यं दद्याद्वरानने॥ सप्तरात्रप्रयोगेन अमरत्वं जायते ध्रुवं॥ ॐ नमो गणपतये॥
अथातः संप्रवक्ष्यामि कर्पूरकरणं त्वमं॥ रंभायाः पुष्पसंग्राह्य चाश्रमासं तु छेदये
त्॥ रंभापुष्परसंग्राह्यं दंडमात्रं तु धारयेत्॥ तस्याश्च योजयेद्देवि विछपारिक मुत्ति
मम्॥ स्त्रैरावेष्टितं कृत्वा हठं च पचनयंत्रं॥ एतन्न कर्म समासेन कर्पूरकरणोत्तमं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu.

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इलाइचीटंक ३ लोगटंक तीन जाइफल १ कं ३ येषयेत् ॥ सुक्ष्मचूर्णं कृत्वा कर्पूरमा-
से २ १ वस्तु पीसि क्षिपेत् हंडिकामध्ये सुगंधवस्तु १ कलपत्रगवासित्वशात व्यावि-
चक्षण ॥ इति उनअगिले पुष्पसेवतीटंक १ क अथवा सुगंधवस्तु यदि द्दलितं उ-
तारे धारयेत् प्रहर ८ मिति ति निपुन ॥ ते पुष्प उतारीये अपरं दातव्यं १ वं वार २ नि-
त्यकर्म न पुष्पधारि नव्य उतारि दिन ७ सिद्धं भवति द्दलं मिश्रीगंधकर्मम् ॥
यित्वा सुक्ष्मेन सर्वं कृत्वा तेन मध्ये प्रथम द्दलं धार्यं उत्रे उति धार्यान स्यात सुगं-
ध पुष्प दातव्याः मंदं देयाः प्रहर ८ पुनः अन्यां ॥ दृष्या देवं विधि दिन ३ पीछे कूपि-
कां धारयेत् नवादि सिद्ध्यति नान्यथा ॥ इति यवादिकरणं ॥ अथ कस्तुरीकरणं ॥ कृ-
त्वा सुस्जातो फलं कुंकुं मंकेसरं समभागं कृत्वा पेषयेत् ॥ शिशुमूत्ररसेन सूक्ष्मचू-
र्णं यित्वा केतकीपत्र मालपयेत् ॥ क्षणात् मकं कस्तुरिका भवति अंचकी सुठली चूर्णं

३४४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रतिक र्पूरं तैलं ॥ कर्पुरं शील ये शिलापा पानीये थे नु कपडे छारी यत्त स्य चूर्णं गृह्त्वा या
नु अले वां भस्ति वगे नालि भरित्वा घारे कदली पत्रं देयं ॥ केले पत्र वेस्ट्येत् ॥ पुनः कपडो
टीवे ष्ट्येत् लेपिगो साम ध्ये धमेत् ॥ तत्चूर्णं गृह्लीयात् स्य मध्ये कर्पूर पानीयं दापयेत
रोगकं भवति शोभनं ॥ पानालके नुकी न्व चासो पञ्चक परादेयं छादयेत् वार ७ अशो-
षि नतले हत माग्नि प्रहरार्द्ध मिति पुनः ॥ उंधाति तं हत्वाइनि प्रहनि ॥ सचडुनि षिलधा
रित्वा पुन ॥ अहिटं कवा बीरी पिपा ट ट क मा देया पृथक पृथ धारयेत् ॥ एवं पल मध्ये पेलच
यं ३ राल मदन फल २ अंडी चूले उ परिचरा प्य तैने चउ थाई अपक्षियेत् ॥ तषमूतलो ३-
रुडी मध्ये निक्षियेत् ॥ अवटावयेत् ॥ कुंबुतली अपरं काष्ठा मध्ये निक्षिप्य एवं मक्षप-
लं रातस्ट कत्र उवा तै यावत् ॥ उनारितं तस्य सां गडी तलं याव्हंन रव भूतली काटि पी
सै पुनः उसी मध्ये क्षिपेत् ॥ कूंकुउली २ पी क्षिक्षिपेत् ॥ अंडी न्व चा व ष्रिधा र्प्याट कं ३-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

का॰च॰ ३२

भागेवीजं दत्वा कुंकुम भवति॥ या अभिनव हरिद्रां तां गृहीत्वा चाड्चोडयेत्॥ सुगंधितैल
स्थाप्य॥ अथ उत्तरे गंधम्लियते॥ अल्पपक्वेन पुनः ग्रासम् सूक्ष्मं पीष्य रंगलास॥ सुगंधया
नीमध्ये निक्षिप्य पुनः॥ सज्जीटंकणानि मिषमात्रेला सार समध्ये प्रक्षिप्य सुगंधद्रव्यं पु
ष्यादिवासयेत् कुंकुमं भवति॥ नवासीर भाग १ उभयोरपि पीषयेत्॥ एवं टंक २० निसा १
महिषदधि मधु वरर अम्लं नपिसिम हिंगुं नेत्रत्वा अथवा अहोरात्रं एनवें टादियंद्यु या श्च
ष्कं तु कारयेत्॥ पुनः पीषयेत्॥ आमलीरसेन पीषयेत्॥ पुनः शुष्कां यत्नः चाकी पीषये
त्॥ तत्र मध्ये गुग्गुलु तैला॥ अथ कटुतैल द्रोणिका थं कटु तैलें समं क्षिप्य॥ धारयेत् पृ
थिवी मध्ये तेन तैल भावना॥ भव्यं भवति कुंकुमं॥ हिंगुल विंश भागेन दत्वा एवं मथो द॰
केन पीष्यं मेलयेत् पुनः शुष्का प्य पुनः तैलेन सह पिषयेत्॥ भव्यं मर्दयेत्॥ दलं आला॰
प्र कुपिकां नरं भरेत् धर्म्मे धारयेत्॥ तैलं उत्तरे धारयेत्॥ रक्त श्रीवं तम हा सिद्ध शोभनं॥

यमः ३२

389

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मनस्यादयेन तावडीसोहिमथरकं देया: पानीयं क्षिपेत ॥ ततउत्पारे क्षारकं धार्यो तेन ग्रोन्य
रे अरे भंडिका पसलाका चोभिधार्यां वारिठ करणीदेया अग्निसूक्ष्मं ज्वालयेत ॥ तत्रांडीस
तकयेरके परातिसर्वां सतंतस्यादलमध्ये मईयेत् ततः अंडोसूक्ष्मपीपयेत ॥ तत्रमध्येदा
तवं वं लान्नवो भरितां वीजं दद्यात ॥ सुगंधिउत्तमा भवति ॥ इति मेरुकस्तूरिका ॥ दधिवरो
रम्नि: पीसहृद्वा यास्युष्कं तुकारयेत ॥ पुन: कस्तुररसेन भंवित चांफत्वा तुषारस्तु पुन: अल
तारसेन भावनाद्व अस्यादशेन कुंकुमं दत्वा कटुतैल भावना ७ भवे भवति कुंकुम सुरमांस
पपत्रजपकटुतैल पसहपीषयेत ॥ छायाशुष्कं तुकारयेत ॥ केतकी तुतिपुटके मंडतिका
भावना दत्वा ॥ एकैकं वीजे दत्वा कुंकुमं भवति ॥ कस्तूमोवीतु गोरितु ७ धेन पिष्याला सा
भावनाथविभागे वीजं दत्वा कुंकुमं भवति ॥ त्रिवर्षे हरिद्रा स्थालये किंनोपायेन हरिपुष्प
सिरवनजडत्वचा आम्रकोतिकमध्ये जजेगंधमयते ॥ पुन: दुग्धेन पीष्य अलटा भावना चत्रि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पान्च.
३१

धर्म्मे धार्य्यात्ततो निर्भवति ॥ छायामध्ये तस्य भाना चारिकस्तुरिका भवति ॥ शोभनंद-
ले ॥ ॥ नखपल ५ तैलेन ततो लोये धूम्रवर्ण्णान्तं ना पश्चात् शिलां पिषयित्वा केलिमूले आन
येत ततो ऽन्नम प्रसाल्य सरावो ९ पानी भवतां ई ये अस्य विशेषनीजीय ततो ऽन्नम प्रसालयेन रवंस
उपानीयबुदबुदे सारयेत् ॥ इलाइचीटंक ५ तजटंक ५ नागकेशरटंक ५ जाइफलटंक ५ वा
उिंवधराटंक ५ तेन ततो दकेन सहस्रकारक पृथक पृथक कपटेन भावना ७ देयसि
द्धि शतलं भवति ॥ अंडी ५ आनि रोमरीयाग्नि नादापयेत् ॥ अथ रोमतो त्पाटयेत् ॥ वडि
सोडि सहथारक देया पानीय क्षिपेत् ॥ ततो ऽन्यरे घारकं धार्यते ततो ऽन्यरे अंडिका पस-
ला का चोभि धार्य्या वारिच परीदियः ॥ सूक्ष्म अग्निं ज्वालयेत् ततो अंडि सतं कटोरके पतनि ३१०
सर्वांसतं तस्य दलमध्ये मर्द्दयेत् ॥ पुनः अंडी सूक्ष्मकरक पृथक पृथक कपटेन छापि रामः ३१
तं भावनाच देया सिद्धि दलं भवति अंडीया ५ आनये रोमंदीयाग्नि नादापयेत् ॥ अथ रो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

पलंवारसेनभावनावहुशः॥पुनःपुटितंकृत्वापश्चात्इलाइची१छडु२तज३आवत्री
४कुंकुपजा६फल६समभागसूक्ष्मचूर्णितंपुनः२अंवरसेनमर्दनकपूरेकभावना
देयंकस्तुरिकाभवति॥इलाईचुंजंसर्वत्रगंधंगृहीत्वाद्रव्येनसमभागमेलनंकृत्वापुठली
दग्धंसएवमेलितं॥द्रव्यसमंततः॥पुनःएकत्रकृत्वायोयसतैलेनमर्दयेत् कस्तुरि
काभवति एवंस्निग्धसुगंधिभवतिः अन्यं॥श्रीफलपुरातनभस्मयाह्यं॥तस्यभावना
सुगंधशालिउदकभावना३वोकमूत्रेइदंसहस्र४भावना३घनसारमूत्रहकाउकं
देनिक्षिप्यतस्योदकेभावना३वालाउदकेनभावना२सर्वेकासुगंधउदकेनभा
वना॥अथउतिपात्रेभावनादेया॥कुंकुकचूरनजापत्रजउदकेनभावनापृथकपृ
थकसुरमास्थिउगंठिवंधयित्वा॥इलाइचीजाफलपिंडेदत्वाकर्पूरकुंकुमभावना
सुगंधतैलोयंसंपचेत॥पश्चात्पिंडेदत्वाकेतकीपुष्पसुंहजणाजलदेयंकृत्वा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अदिन ९ सूर्य्यपाककारयेत्तैलेनसर्वंदलंमर्द्दयेत् ॥ मरागप्रतिसेर १ बीजकुंकुमंभवति॥
शोभनं ॥ सभालुपुष्पविंडुयाहंपडेषीरालयेत् ॥ एवंभाग ३ अलतान्नुभाग ३ एवंञ्कौ
भाग ३ याहच्चूर्णंकृत्वामेलयेत् लाषपानीमर्द्दयेत् ॥ वासंदेयंकुगंधवस्तुकुंकुमंभवति
इतिसुगंधादिवस्तु ॥ ॥ पद्मलंविल्वमध्यस्यंमाषीचूर्णंपलाष्टकं ॥ चत्वारिपित्तुमंदस्या
द्वेरसस्यनुकारयेत् ॥ गुडगुग्गुलशुंठीनांपलमेकैकदापयेत् ॥ श्वेतगुंजातुचूर्णंतुगंध
र्वविजच्चूर्णितम् ॥ माषपिप्पलीपोधसत्वचूर्णंकृत्वातुयत्नतः ॥ पिचुमंदवीजचूर्णमेकं
कृत्वातुमर्द्दयेत् ॥ हिंगुजप्रधानं ॥ अजापयमध्येमासमेकंचधारयेत् ॥ प्रधानंभव
तिगुरहंनवाषीरभाग ३ अषोडगरीभाग २ दूधभाग १ उग्रहिंगुप्रधानभाग १ कडु
कराईपाणीभावनादेयातेनमर्द्दयेत् ॥ गुगलमलिनाअभ्रमध्येमर्द्दयेत् ॥ सरीरसंप
त्रवापिरसेनालसनेरंधयेत् ॥ हिंगुदलंदेयंनिर्गंधभवतिलक्षणं ॥ प्रथमंदिव

391

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इतिउत्तरदिशांत्रिभागेकेसरंप्रधानंवायवेनैर्भवति॥कुंकुमःकौसुंभंतवाक्षीरंकर्चूरंचूर्णं
कृत्वापंचसहितएकभागमालतीरसंदेयं॥अन्नेनभावनादद्यात्वटिकांकृत्वा॥छाया
शोषितंपुनःसूक्ष्मचूर्णितंकृत्वावरदंतेनपीष्यपंचचत्वारिंशतशोभागः॥अतिसूक्ष्मंत्रु
कासयेत॥वीर्यंद्वादशमोभागत्रिफलासहपीषयेत॥चत्वारिंशाधिनाशनपंचमरणांत
त्रप्रमाणतः॥कुपिकांभरयेत्तत्रविंशदिनंधर्मंधारयेत॥कुंकुमंभवतिशोभनंपंच
मेचलप्रमाणं॥पाराटंक१०सुहागाटंक१०हिंगुलटंका१५फूलमरणएकतेलंजुलमा
त्रंकर्चूरसहकाथयेत॥तैलंकटुकरावंकुंकुमकारणं॥गरुडैकेचावलवकुडिधोइप
खालितंसुष्कावयेत॥यावत्शुष्कंभवतितदाशिलापीषयेत॥केसरसभावआदेयं
पीषितंकृत्वापुनः॥अलतारसभावनादेयंमलइंमध्येअंडिकारोमवर्जितंकृत्वाशिला
पीषयेत॥कृत्वामलनमध्येनिचोड्यमर्दयेत॥वारटंकरणादेणकटुतैलमध्येनिषि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

का॰च॰ चूनाअष्टावार ८ पलास भंतरङ्गलिवार ७ अथिलिनिचूकांरसवीजमध्ये पञ्च उ कालियेत्पुनः
३८ उदकेन प्रक्षालयेत् पुनः गोक्षीरमध्ये उत्काल्यते प्रहर १ पुनः प्रक्षालयेत् ॥ नाम्रसंमर्ग
कृत्वा धारयेत् चूर्णं कृत्वा ॥ भाङ्करसमहाबलचूर्णं देयाः वर्न्नयेत्सेष्मा नाशयति ॥ तस्य
चूर्णं बल घकं दत्वा धारयेत् चूर्णं कृत्वा ॥ भाङ्करसमहाबलचूर्णं देयाः वर्न्नयेत्सेष्मा 392
नाशयति ॥ तस्य चूर्णं बल घन वाकरगद्याराग ञ्चडरो हं गद्यायां १ प्रभाते भक्षयेत् प्रमे
हं नाशयति साहेति पुनः ॥ सहबलनवानसकरगघाण १ वउरी हं गं धजतुगघारा १
प्रभाते भक्षयेत् ॥ दीर्घक्षयरोगं नाशयति ॥ पुनस्तस्य चूर्णं बलं वृध शिलाजितुगहरणा है
गुवलवनएवं भक्षयेत् ॥ शूलं नाशयति पुनस्तस्य चूर्णं बिल ४ शिलाजित १२ वङ्गनाग रामः
भंगइतो १ प्रति भक्षयेत् कुष्टं नाशयति ॥ इति ताम्रभैरवरसः ॥ नौतनहंडिकामध्ये रस॰ ३८
परमेकाक्षियेत् ॥ पुनः प्रत्यरोगंधकं क्षिपेत् ॥ पलमेकं तु चूर्णयेत् ॥ पलं सुद्ध वाउकीउ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सेमहिषीदुग्धं याह्यं पल ८ महागंधतैल पलं ४ मारा चूर्णपल १ एवमहिसा कस्तुरभीत
वाधिरपर ८ गुग्गुलपल ६ सूदपल ६ राजिका पल ८ कचूरपल २ वीजं सयेत् ॥ तैलउदं दयतं
नारयेउदकैरं धयेप्रथमगुग्गुलेन सह पंचमंशन वीज फूटडी भरितं गोप्यस्थाने म
धारितं घडिरयूं दपरसजमवति ॥ चावरन सेर एक वहुयादिदिवास धारयेत् वउ थालीनि-
पतु ॥ दुग्धेन पोषयेत् ॥ गुग्गुल वासं तैल तलीयेनि गंध्वलस्तुन परे विवोली पल २ सर्वं चू
र्णं कृत्वा गुग्गुलतन मर्दयेत् ॥ सोयं मर्दिकी कृत्वा सुख्वाया पुनः ॥ चूर्णं सह गंधकेण शनिं श्र
ता ॥ गंधकं क्विडलंमा चंतु पोटली वृक्षा स्वेदयेत् ॥ डोलायंत्रं दिनमेकं तु अहोरात्रे घृनता
मध्ये पानीये सह एवं गंधकस्तु च्यते ॥ अथवा घृतेन अथवा गंधेन हंडिका उन्परे कर्पटं
वेधयेत् ॥ उन्परे गंधकं धार्यं उन्परे गले गलिपडति ॥ दुग्धमध्ये शुद्धिर्भवति दुग्न मास
वंशुद्ध गंधकरसकायणा कारयेत् ॥ ता मृडेक पन्तु हजनोरस मध्ये नवीज शोपत्रं वार ७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कोआग्यापुरैजेनचलहिनोअर्अवस्यादिकूटिमराहिनंपुरटूस्वाहा ॥ आदित्यवारिदीवे
धररोगीकन्याकैहाचावलमुठ्ठाउपारीनैवैग्रधरगाकोराद्रीवावार७मंत्रपढगाषोन:
भक्षन्नअथवाध्येनसर्षपारोपमाहाप्रतिस्फगोकन्यादेषैजोपूछैसोकहै ॥ ॐश्रीं
क्लींह्रींवदवदवाग्वादिनिनमस्वाहा ॥ गिडेरुसेर१पिरहटीरसेनकाचकादोराक
पडेठाकरौरेदेवेउउपरिपुटवज्रमिटीकीरीजैमतझिलटंक३पीसनीनिकंकर(
टपैकाचकेविचिविरोयफुकरगीगडोरुहछोपहिनीकैकपडैच्छानिआणिच्यास्कि
कदिठोकैअहिचोरैषलोवटहिगिडेरुसेर१पिरहटीकसे१कलरुआधुविचिकप
टैधरायेयफुधूपंधरीयाहिप्रहर२अथचउरसनिकलेनोकामकीजे ॥ तेलसेरप
एनसेरअटाइएकनेसेरसानतेलमध्येमेथीकीटिकडीकरियावगीमकोरपका
उगौउपरांतिसेर१वोचेदेगोपुषावगाउपरांतिदहीसेरअटाइपकावगाघृतहो:

393

राम:
३५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

परिटंकयेन्उपरिकर्पटम्तिकालेप्यापलकंदत्वानेनमर्दयेन्॥ चुह्कान्परेचशप्य
शनैःशनैःशोषाग्निंज्वालयेन्॥ यावन्तुलंकंशीतलंभवतिनावद्दहिन्उतार्य्यते
स्वांगशीतलंकृत्वाननोवडुकीपरियाहयेन्॥ सूक्ष्मचूर्णंकृत्वाउपवासदद्येत्रयमनंनरे
ष्पानरोगेरगरतीध्ठदेयंवातपित्तश्लेष्मज्वरनाशयति॥ रसभाग१गंधकभाग२सुल्वभा
ग३मरिचभाग३मरिचभाग७विषभाग१श्रिमठीभाग१रोहुकान्नाभाग१अर्कदुग्धेन
मर्दयेत॥ चनकमात्रवटिकाकार्य्या॥ एकैकवटिकादेयासन्निपातज्वरंनाशयति॥ त्रिदो
षज्वरंनाशयति॥ ॥ॐअस्यपापक्रऋषिकस्यपक्रऋषिकापूतसूर्यदेवताश्री
सूर्य्यादेवताकापुत्रराजाश्रीसुग्रीवराजासुग्रीवकाआज्ञाकारिकेपुत्रजलचालेआकाश
चारी॥ भूतचलैपिशाचचालेढंलचालेचित्तचालेचकारुचालेशाकिनीचालेसतीसीताके
वाहनअगरहपसवानरचालेवस॥ नारिकोछिरीक्षचलेहोवेगवंतहोइचालुराजासुग्रीव

का.च.
३६

लावणमइणहोइ॥ हरिताल टं१ पारा टं१ थोहरिकै दूधमाहि मर्दनना दिन ७ उपरांति
गोली करणी॥ सेर आध पीपली का आटा टंक१० जीरा विउरा गोली करणी कउडै तेल
मर्दन करणा पुनः॥ हडी कोरी वी चिपी पलिका चूना देणा हेठि उपरि पासि वीचि रस दे
णा पुन॥ उपरि ठकणि देणी लेपु करणा जिउ न निकलइ घडी २ अग्नि जलावणी भा
त प्रमाण कलंकु होइ॥ ताबा सुहागा रस दे गलावणा॥ ताबा तोला १ समासा १ दे गालणा
पुनः भाग होइ॥ ताबा भाग १ करु पासु हागा दे गालणा तारं भवति॥ सिंगरफ दे २ ताबा
टंक ३ लोह टं ६ वइ दे कै मगज ना लिउरु प्रलेप सिंगरफ देणा सुकावणा पेवयेत॥ त
त्र मध्ये दानवं १ एवं क्रमं वारणी मारितं वीजं थातु॥ सगं धउत्तमा भवति॥ इति कस्तुरीद
रसं॥ मैणा प्रधान तैल मध्ये गालयेत् पाणी मध्ये जलयेत्॥ तं पापडी भवति पुनः
अपर मांडे च आपि तं त्राणि यां से न करणा तैलं देय चतुर्थांश न सुहजरणा जइ दे पं पुनः

३६

राम:
३६

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इ॥ इति घृतकरणम्॥ सवा कुकगुणी मण १ चावल दूध भाव रणी पीसणी घृतनसेर अटाइ पा-
उरलाइ मइनी षांड होइ॥ इति षांडकारणं॥ निवोली सेर १० लसुन सेर १० अरडोली सेर १०
दूधमाहि सधणी गूड दूध सेर पाहिंज सेर प एकत्र करि पीसणी हिंग होइ॥ इति हिंगु क-
रणं॥ मजा सेर पराल सेर॥ एकत्र करि गालिये ने सेर १ मेवणी उचाल णानि चोडि मझे-
वीचि पावणे॥ माछा सेर ले णा विचि पावणे भाडे भाइ थिजावणां मेणा होइ॥ मेणा विधि
सुपारी ७ सिंदूर करिनि कीका रिपी सरणी थो हरि दूधका पुट २ धतुरे केरस पुन १ अर्कदु-
ग्धपुट १ करोरे कै सेकै दरणो पुरा सेर २ दूध भिवावणा जितु पाणीन हो इ कोरी हाडी च-
डावणी जागले गोली किलाइ कहो इनो गोली वांध णी घिरोली घ्रमारा एक॥ दिनदेषनो
एकरात्रि षाणी षाइ सा वइ नी जी सुषि रीजइ॥ थंभन होइ॥ चरवी सेर मइ णा टंक ७ रा-
ल टंक ८ एकत्र करि गाल ने तुरि सेर ७ सेवणी समर से होइ पावणीनि चोइ चालार-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धनुर्वेदप्रशंसा
धनुर्दानविधि
धनुप्रमाणाम्
धनुलक्षणाम्
धनुर्भेदा
गुणालक्षणाम्
शरलक्षणाम्
पक्षा
फललक्षणाम्

फलपायनम्
नाराचनालीको
स्थानानि
मुष्टय
छाया
लक्ष्यम्
अनध्यायाम्
अभ्यास
लक्ष्यपातनम्

शीघ्रसंधानम्
दूरपातित्वम्
दृढभेदनम्
हीनगति
भुद्धगति
दृढचतुष्कं
वाराभंग
वरार्जिकावर्न
काष्ठभेदनम्

विडुकविधिः
गोलयुगलम्
शब्दवेध:
अस्त्रविधि
शस्त्रवारणम्
रक्षामंत्र
अक्षौहिणी
महाअक्षौहिणी
व्यूह

संग्राम

395

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ई. न

१६८८८

जातकतत्त्व

396

मूल्य ११/—

Nepal Sanskrit University, Balmiki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥श्रीभुवनेश्वरी विजयते ॥१॥ श्रीगुरुगणेशाम्बाचरणान्नत्वा प्राची
१ नार्वाचीनहोरातन्त्रसारमुद्धृत्य महादेवो जातकतन्त्रं कुरुते ॥२॥ मस्तकमुखोरोहृदुदरक
टिवस्तिलिङ्गोरुजानुजङ्घाङ्घ्रिमेषादितः कालाङ्गम् ॥३॥ मशुबुचरबुशुमगुशशगवो
मेषादीशाः ॥४॥ क्रूरसौम्यौ नारस्त्रियौ चरस्थिरद्विस्वभावाश्च मेषाद्याः ॥५॥ सिंहादिचतुष्क
युग्मकुम्भाः शीर्षोदया मीन उभयोदयः शेषाः पृष्ठोदयाः ॥६॥ द्विमिथुनशीर्षोदया दिने
शेषा रात्रौ बलिनः ॥७॥ देहधनसोत्थमात्रात्मजारिस्त्रीमृतिधर्मकर्मलाभव्यया लग्नाद्भा
वाः ॥८॥ गृहहोराद्रेष्काणनवांशद्वादशांशत्रिंशांशाः षड्वर्गाः ॥९॥ समे चन्द्रार्कयोर्विषमे १
व्यत्ययेन होरा ॥१०॥ स्वपञ्चनवमेशा द्रेष्काणाद्याः ॥११॥ चरे मेषस्वस्मात् स्थिरे नवमभाद्द्विस्व
भावे पञ्चमभान्नवांशाः ॥१२॥ स्वभाद्द्वादशांशाः ॥१३॥ समे शुक्रज्ञेज्यार्किकुजानां पञ्च

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वृष्टशेषवास्त्रिंशांशाविषमेन्यथा॥ १४॥ षड्वर्गास्ते ससप्तमांशसहिताःसप्तवर्गाः॥ १५॥
विषमेस्वस्मात्समेसप्तमात्सप्तमांशः॥ १६॥ सप्तवर्गादशांशषोडशांशषष्ट्यंशयुताःदशव-
र्गाः॥ १७॥ ओजेस्वस्मात्समेनवमाद्दशमांशः॥ १८॥ चरेजाद्याः स्थिरेसिंहाद्याद्विस्वभावेचा-
पाद्याःषोडशांशाः॥ १९॥ स्वभात्षष्ट्यंशः॥ २०॥ आदिस्वोच्चाधिमित्रवर्गाःपारिजातोत्त-
मगोपुरसिंहासनपारावतदेवलोकैरावतवैशेषिकसंज्ञाःक्रमात्॥ २१॥ षष्ट्यंशेशास्त्वयु-
ग्मधोर॥ १ राक्षस २ देव ३ कुबेर ४ रक्षोगण ५ किन्नर ६ भ्रष्ट ७ कुलघ्न ८ विषा ९ ग्नि १०॥
माया ११ प्रेतपुरीष १२ वरुण १३ इन्द्र १४ काला १५ अहि १६ चन्द्र १७ चन्द्र १८ मृदु १९
मृदु २० पद्म २१ विष्णु २२ वागीश २३ दिगम्बर २४ देव २५ र्द्र २६ नाश २७ क्षितीश
२८ कमलाकर २९ मन्दात्मज ३० मृत्यु ३१ काल ३२ दावाग्नि ३३ घोर ३४ भय ३५ क

397

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

राक्षक ३६ सुधा ३७ मृत ३८ पूर्णेन्दु ३९ विष ४० कलि ४१ नाश ४२ वंशक्षयो ४३ त्पात ४४ का
२ लरूप ४५ सौम्य ४६ मृदु ४७ शीतल ४८ दंष्ट्राकराले ४९ न्दुमुख ५० कालाग्नि ५१ दण्डायुध
५२ निर्मल ५३ शुभा ५४ शुभ ५५ शीतल ५६ सुधा ५७ पयोधि ५८ भ्रमणो ५९ न्दुरेखा ६० युग्मे
त्वव्यत्ययः ॥ २२ ॥ लग्नाद्व्ययस्तदशमानि केन्द्राणि ॥ २३ ॥ स्वायास्तमात्मजाः पणफराः ॥ २४ ॥
अरिधर्मान्त्या आपोक्लिमाः ॥ २५ ॥ आयखारयुपचयाः ॥ २६ ॥ धर्मात्मजौ त्रिकोणौ ॥ २७ ॥ तुर्या
ष्टमौ चतुरस्रौ ॥ २८ ॥ स्वास्तौ मारकौ ॥ २९ ॥ स्वान्त्यौ नेत्रसंज्ञौ ॥ ३० ॥ षष्ठाष्टमान्त्यास्त्रिका
दुष्टाख्याः ॥ ३१ ॥ कर्कालिझषान्त्यभागाः कष्टसन्धयः ॥ ३२ ॥ सिंहादिचतुष्कं दीर्घं कुम्भादिचतु २
ष्कं ह्रस्वं शेषाः समाः ॥ ३३ ॥ अर्को १ जीवः २ कुजः ३ चन्द्रज्ञौ ४ गुरुः ५ मन्दारौ ६ शुक्रः ७ श
निः ८ सूर्येज्यौ ९ शार्केज्यमन्दाः १० जीवः ११ शनि १२ रिति क्रमात्तन्वादिकारकाः ॥ ३४ ॥ क

केघटैणाः झषालितुलाः सजलाः शेषाः शुष्काः ॥ ३५ ॥ क्षीणेन्द्वर्कयमार राहुशिखिनः पापा
स्तन्मालयुतो बुधश्च ॥ ३६ ॥ मन्दज्ञौ क्लीबौ चन्द्राच्छौ स्त्रियौ शेषा नराः ॥ ३७ ॥ चन्द्रार्केज्याः
सात्विकाः शाच्छौ राजसौ शेषास्तामसाः ॥ ३८ ॥ मेषगोमृगकन्याकर्कान्त्यतुलाः सूर्यादुच्च
भानि तत्सप्तमानि नीचभानि दशमतृतीयाष्टाविंशपञ्चादशपञ्चमसप्तविंशविंशाः शा 398
शुक्रादीनां परमोच्चनीचभागाः ॥ ३९ ॥ सिंहगोजाङ्गनाचापतुलघटाः सूर्यादीनां मूलत्रि
कोणभानि ॥ ४० ॥ स्वनवांशकाराशयो वर्गोत्तमाः ॥ ४१ ॥ पिङ्गलनेत्रो रक्तश्यामवर्णः पि
त्तप्रकृतिः समगात्रः प्रतापी स्वल्परोमवानर्कः ॥ ४२ ॥ शुक्लः कृशो वर्तुलाङ्गो मेधावी मृदु
वाक् शुभदृग् विवेकी वातकफात्मा चन्द्रः ॥ ४३ ॥ दुष्टदृक् तरुणाः कृशमध्यो रक्तसिताङ्ग
ः पैत्तिकश्चलधीरुदारप्रताप्यारः ॥ ४४ ॥ गम्भीरवाग्घास्यशीलः सुधीर्दूर्वाश्यामाङ्गस्त्रिधा

तुःपुंश्चलोक्षः ॥ ४५ ॥ स्थूलोगौरस्तुङ्गःकफात्मापिङ्गाक्षश्चमूर्द्धन्यकचाभियुक्तोविद्वान्युक्तः ॥ ४६
२ ॥ सुखीबलीदर्शनीयवपुःसुलोचनःकृष्णाकुटिलकेशःकामीवातकफात्माश्यामःशुक्रः ॥ ४७
॥ क्रियास्वपटुःकातराक्षःकृष्णःकृशदीर्घाङ्गोह्रस्वदन्तोरूक्षतनूरुहोवातात्माकठिनवाग्वि
न्द्योमन्दः ॥ ४८ ॥ अस्थिरक्तमज्जात्वग्वसाशुक्रस्नायूनिसूर्यादीनांधातवः ॥ ४९ ॥ सूर्यस्यमन्द
शुक्रौरिपूबुधःसमःशेषाःसुहृदः ॥ ५० ॥ चन्द्रस्यबुधार्कौसुहृदौशेषाःसमाः ॥ ५१ ॥ भौमस्यशुक्रा
र्कौसमौशौरिःशेषासुहृदः ॥ ५२ ॥ बुधस्येन्दुःशत्रुःशुक्रार्कौमित्रेशेषाःसमाः ॥ ५३ ॥ जीवस्य
बुधशुक्रावरीसमोऽर्कजःशेषामित्राणि ॥ ५४ ॥ शुक्रस्यबुधार्कजौमित्रेकुजेज्यौसमौशेषा ३
वरी ॥ ५५ ॥ मन्दस्यबुधशुक्रौसुहृदौजीवःसमःशेषाःशत्रवः ॥ ५६ ॥ अन्योन्यस्यपार्श्वेव्ययगा
स्तत्कालेमित्राणिशेषाःशत्रवः ॥ ५७ ॥ उभयथामित्राण्यधिमित्राणिशत्रवस्त्वधिशत्रवोमि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

त्यंशान्नवः समामित्रसमामित्रागाशान्तुसमाः शात्रवः ॥ ५९ ॥ तृतीयदशमौ नवमपञ्चमौ
चतुर्थाष्टमौ सप्तमं पादवृद्धितो ग्रहः पश्यति ॥ ५८ ॥ तृतीयदशमौ शनिस्त्रिकोणं गुरुश्चतुर
स्रं भौमश्च विशेषतः पूर्णं पश्यति ॥ ६० ॥ दिनवारारम्भात्स्वकालो निरूपतो वारप्रवेशका
लान्नः स्ववारस्वराउनहतोष्टभक्तो लब्धं गुलिके ष्टकालः ॥ ६१ ॥ तत्काललग्नतुल्यो गुलि-
कः ॥ ६२ ॥ दिनेकांशगतौ शान्नगाङ्कापञ्चाग्निलिनेलेन्दुमिता गुलिकस्वरांशः ॥ ६३ ॥ अ- 399
न्योन्यदृष्टौ एकत्रदृष्टौ अन्योन्यस्थानस्थिता वेकत्रस्थितौ वा सम्बन्धो वेगन्तव्यः ॥ ६४ ॥
मन्दार्कारागाः शुष्काश्चन्द्रश्च सजलौ जलर्क्षगौ क्षेज्यौ च ॥ ६५ ॥ सर्वग्रहेभ्योधिकांशादिना
त्मकारकस्ततः क्रमेणान्यूनांशाश्च मात्यभ्रातृमातृपितृपुत्रज्ञातिदारकारकाः ॥ ६६ ॥ अं
शाशब्देनात्मकारकनवांशः ॥ ६७ ॥ ओजर्क्षे क्रमाद्बालकुमारयुववृद्धमृताख्यावस्थाः स

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मर्क्षेव्ययम् ॥ ६८ ॥ द्वादशांशांशकेशापट्केवास्थितः पूर्णफलदः ॥ ६९ ॥ बलं पञ्चगुणं क्रमम् ॥ ७० ॥
४ वक्रगउच्चगो वा महाबली ॥ ७१ ॥ स्वर्क्षे तुङ्गे मूलत्रिकोणगा नानानिष्टफलदाः ॥ ७२ ॥ तत्र पूर्ण
दृष्टो ग्रहेना निष्टफलदः ॥ ७३ ॥ ग्रहर्क्षसङ्ख्याग्रहसंख्याहताष्टनः ग्रहांशसंख्याहतानाडष्टजन्म-
नक्षत्रलग्नसङ्ख्याभिर्युतार्केनष्टाशेषावस्था ॥ ७४ ॥ शयनो १ पवेशन २ नेत्रपाणि ३ प्रका
श ४ गमना ५ गमन ६ सभा ७ गम ८ भोजन ९ नृत्यलिप्सा १० कौतुक ११ निद्रा १२ अव
स्था ॥ ७५ ॥ स्वोच्चगो दीप्तः स्वभगः स्वस्थो हितभगो हृष्टः पद्ध्रुकः शुभवर्गगः शान्तः स्फुरत्क
रिमिः शक्तो मृतो लुप्तो नीचगो दीनः पापशत्रुभगः पीडित ॥ ७६ ॥ इति महादेवकृत ४
जातककल्पे संज्ञानक्षत्रं प्रथमम् ॥ अथ प्रजातिकाध्यायः ॥ चन्द्रे लग्नादृष्टे पितुः परो-
क्षं जन्म ॥ १ ॥ स्थिरे केन्द्रमाङ्कायान्ये चन्द्रेण चाहृष्टे खे द्वादशस्थे पितुः परोक्षं जन्म ॥ २ ॥ च

रैर्केतुप्राग्वज्जातस्यापितरिघिदेशंगतेजन्म॥३॥मन्देङ्गेवास्तेभौमेपितुःपरोक्षंजन्म॥४॥श्वा
च्छान्तेचन्द्रेपि॥५॥भौमस्यांशेचन्द्रेपापलग्नेस्तुभाःस्वायगाःसर्पवेष्टितोजातः॥६॥चतुष्पदे
केशेषेषुसबलेषुखङ्गेगेषुयमलजन्म॥७॥द्वयाजसिंहेङ्गेमन्देवाभौमेभांशतुल्येवयवेनालवे
ष्टितः॥८॥सूर्याग्निकोणास्तगेभौमन्दारौपापभगोजन्मनिपितावक्रः॥९॥पूर्णोन्दौकर्केक्षलग्ने
जीवितुर्ज्येनौकाजन्म॥१०॥जलभेङ्गेऽस्तेपूर्णोन्दोजलासन्नेजन्म॥११॥जलभगावङ्गचन्द्रोज
ला०॥१२॥जलभगेचन्द्रवाम्बुस्थेज०॥१३॥चन्द्रेङ्गेमन्देन्त्येपापदृष्टेकारागारेजन्म॥१४॥क
कोल्पङ्गेर्केजेचन्द्रदृष्टेगर्तेजन्म॥१५॥जलभेमन्देङ्गेक्षदृष्टेक्रीडालयेर्केदृष्टेदेवालयेचन्द्रदृष्टे
सशर्करावन्यांजन्म॥१६॥नृलग्नेमन्देकुजदृष्टेस्मशानेसितेन्दुदृष्टेरमणीयगृहेगुरुदृष्टे
ग्निशालायांरविदृष्टेनरेन्द्रामरालयगोकुलान्यतमेश्वदृष्टेशिल्पालयेज०॥१७॥मन्दारास्यां

५००

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

५

पक्षमेस्तेऽङ्के चन्द्रे मात्रा त्यज्यते गुरुदृष्टेतु चन्द्रे दीर्घायुः॥ १८॥ पापदृष्टे चन्द्रेऽङ्गे गेस्ते भौमे मात्रा त्य
क्तो विनश्यति॥ १९॥ पापदृष्टेऽङ्गे मन्दारौ लाभे मातृत्यक्तोऽपि॥ २०॥ मातापितृग्रहयोर्योव
लीतत्सम्बन्धिगृहे जन्म॥ २१॥ सौम्याः सर्वे नीचागा दृश्यनदीप्राकारादिषु जन्म॥ २२॥ नीच
गेषु शुभेषु चन्द्रेऽङ्गे ग्रहमाला दृष्टेऽप्यां जन्म॥ २३॥ चन्द्रे तुर्ये वा मन्दयुतदृष्टे वा जलभांशे स्वका
येजन्म॥ २४॥ सबले कर्के भौमदृष्टे वहुदीपगृहे ज॰॥ २५॥ चन्द्रात्तैलज्ञानम्॥ २६॥ लग्नाद्दीप
वर्तिज्ञानम्॥ २७॥ चरेऽर्के चरः स्थिरेऽर्के स्थिरो द्विस्वभावे स्वराउ वहीपः॥ २८॥ शीर्षोदयांशे
ऽङ्के मूर्ध्नतः प्रसव उभयोदयांशे हस्तौ न्यथा पादतः॥ २९॥ लग्नचन्द्रान्यतरं तौ वन्ध्यस्तगे ५
क्रूरे मातुः कष्टम्॥ ३०॥ केन्द्रगस्य वा वलिनो ग्रहस्य दिशि गृहद्वारम्॥ ३१॥ काष्टात्मन
वं दग्धं चित्रं दृढं रम्यं जीर्णं क्रमादर्कादिषु यो वली तदनुसारि गृहम्॥ ३२॥ वृषाजयोर्मद

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

येगृहस्य पूर्वभागे युग्मस्याग्नेय्यां कर्कसिंहयोर्याम्ये कन्यायां नैरृत्ये तुलावृश्चिकयो
: पश्चिमे धनुषो वायौ मन्दभयोः कन्ते भषस्येशान्यां जन्म ॥ ३३ ॥ स्वंशाय्याज्ञानम् ॥ ३४
॥ लग्नादिशिशय्याशिरस्त्रिषड्ङ्कान्येषु पादाः ॥ ३५ ॥ यत्र पापस्तत्रो घातः ॥ ३६ ॥ ल-
ग्नचन्द्रान्तरगग्रहसंख्या उपसूतिका उदगर्द्धस्थ्यन्तरगा दक्षिणार्द्धे बाह्याः ॥ ३७ ॥ वक्रोच्च
संस्थैस्त्रिगुणाः स्ववर्गस्थ्यंशनवांशस्थैर्द्विगुणानि चास्तगैर्द्धमिता उपसूतिकाः ॥ ३८
॥ भिन्नाजाङ्गेषु गोधटाङ्कचतस्रः कर्कहयाङ्गे पञ्चशेषास्तिस्र उ० ॥ ३९ ॥ गोजाश्वियुग्म-
सिंहाङ्गे बहुकष्टो जातो न्यथान ॥ ४० ॥ अङ्गे चन्द्रग्रहमात्रादृष्टे निर्जने प्रसवः ॥ ४१ ॥ स्वा
म्बुगेषु शुभेषु सुखेन प्रसवस्त्रिकोणास्तगेषु पापेषु कष्टतः ॥ ४२ ॥ तुर्ये रवावामन्दाराकर्कयो
र्गे जन्मतः प्राक् पितृमरणम् ॥ ४३ ॥ लग्नषष्ठास्ताष्टमगाः पापा मात्रासहवालस्यमृति

४०२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ः॥४४॥ ग्रस्तेचन्द्रेसमन्देलग्नाष्टमेभौमेमा॰॥४५॥ ग्रस्तेर्केमन्दज्ञाभ्यांतमयुतेरन्ध्रा

६ ङ्कजेमा॰॥४६॥ भौमभेऽर्कात्मन्देदृष्टेऽष्टमेचेज्जपेबालकस्यमहाकष्टम्॥४७॥ व्यया

शिपापयुतौबालमृतिः॥४८॥ लग्नेशोसार्किर्नीचगोरन्ध्रेशोबालस्यसद्योमृतिः॥४९॥ राहौ

केन्द्रेपापमात्रयुतदृष्टेबाल॰॥५०॥ नेगोर्केऽङ्कमन्देऽष्टमेभौमेवा॰॥५१॥ मन्दांशभेखेर्केपा

पैर्दृष्टेवा॰॥५२॥ षष्ठाष्टमेचन्द्रेपापैर्दृष्टेवा॰॥५३॥ चरांशेचन्द्रेशुभैरदृष्टेकोणपापावा

॰॥५४॥ मन्दर्क्षकेन्द्रगाव्ययाङ्कज्ञाष्टमगाःसबलाःरवेदृष्टावा॰॥५५॥ कोणान्त्यास्ताङ्गे

षुपापयुतश्चंद्रोबलिशुभायुतदृष्टोवा॰॥५६॥ चन्द्राङ्गेस्तेपापावा॰॥५७॥ मन्दाङ्गेन्दुबल ६

लिनःपापावा॰॥५८॥ क्षीणेन्द्रावङ्गेकेन्द्राष्टमगाःपापावा॰॥५९॥ कर्कोल्पङ्गेखला

ःपूर्वार्द्धेसौम्याःपरार्द्धेबालग्नात्स्थाप्तान्त्येसपापेन्दौशुभादृष्टेशुभायुतेषष्ठकेन्द्रेषुवा॰॥६०॥

त्रिकेसौम्याःकेन्द्रकोणगाःपापालग्नेर्केवा॰॥ ६१॥ चन्द्रपापयुतेषुसर्वकेन्द्रेषुवा॰॥ ६२॥
लग्नास्तगौपापौचन्द्रोमिश्रदृष्टोवा॰। ६३॥ क्षीणेन्दावन्येपापेषुलग्नाष्टगेषुकेन्द्रान्तर
गेषुशुभेषुवा॰॥ ६४॥ पापान्तरेचन्द्रेरन्ध्रास्तसप्तमगेवा॰। ६५॥ सन्ध्यायांभान्त्यगाःपाप
इन्दुहोरायांवा॰॥ ६६॥ रन्ध्रास्तगौपापौपापमात्रदृष्टौवा॰॥ ६७॥ लग्नान्त्याष्टाङ्कक्रमाच्च
न्द्रारार्कमन्दावा॰॥ ६८॥ षष्ठ्यांजातस्यभौमार्कौवङ्गेमृतिः॥ ६९॥ षष्ठाष्टमगेचन्द्रेपा ५०२
पवर्गस्थेतुर्यैर्ग्रहैःशिशुमरणम्॥ ७०॥ चन्द्रादस्तेभौमार्कौदशाहेशि॰॥ ७१॥ मन्दभग
जीविष्टमेपापैर्दृष्टेएकादशाहेशि॰॥ ७२॥ मन्देङ्गेपापमात्रदृष्टेषोडशाहेशि॰॥ ७३॥ ल
ग्नांशेशेषष्ठेषष्ठभतुल्यदिनेशि॰॥ ७४॥ षष्ठाष्टमगाःसौम्यावक्रगपापदृष्टामासेशि
॰॥ ७५॥ सपापेङ्गेशेद्यूनेमासेशि॰॥ ७६॥ कुजेङ्गेजीवेन्येशुभेषष्ठेमा॰॥ ७७॥ सपाप

जन्मेशेशरन्ध्रेमा ॥ ७८ ॥ लग्नपेस्वल्पबलविजितेमा ॥ ७९ ॥ मन्दार्कौतारन्ध्रेवाष्टमेमा ॥ ८० ॥ ग्रहरो-
८ गेशःबलेसपापपक्षत्रयंमासत्रयंवाजीवति ॥ ८१ ॥ रन्ध्रेलग्नेशेपापयुतेदृष्टेतुपंचमासायुः ॥ ८२
सर्वेस्वापोक्लिमगाविबलाःषण्मासायुः ॥ ८३ ॥ पापर्क्षेयुतेइन्दुकोणाः ॥ ८४ ॥ धनान्त्यगावाव्य-
याऽरिगावारन्ध्रारिगावाष्टमाङ्कगाःपापाःषष्ठेदृष्टेवामासिम्रुतिः ॥ ८५ ॥ लग्नेऽष्कारांशेषष्ठे
भतुल्येमासिम्रि ॥ ८६ ॥ षष्ठाष्टमगयोःपापदृष्टयोःपापयोर्वर्षान्तेमृ ॥ ८७ ॥ चन्द्रज्ञौकेन्द्रेमृत्
मन्दादृष्टेव ॥ ८८ ॥ लग्नपाश्चन्द्रेशोष्टमेपापमान्येदृष्टेवर्षद्वयायुः ॥ ८९ ॥ केन्द्राष्टषष्ठेवक्रगेगुरे ७
कुजभेसबलारदृष्टेवर्षत्रयायुः ॥ ९० ॥ सौम्येपापांशगेपापदृष्टोऽब्दचतुष्टयंनाव ॥ ९१ ॥ भौमभेष्ट-
मेजीवेमन्देन्दुकेदृष्टेभृग्वदृष्टेव ॥ ९२ ॥ षष्ठाष्टमेकर्कगेसेचन्द्रदृष्टेतुर्यब्देमृतिः ॥ ९३ ॥ स-
न्दर्केज्यौवासेन्दुकोकर्यारावासमन्देन्दुच्छाराःपञ्चमाब्देमृ ॥ ९४ ॥ लग्नेराहौपापमान्य

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दृष्टयुतेप० ॥ ९५ ॥ सूर्येन्दुभे त्रिके शुक्रे पापदृष्टे षष्ठेब्दे मृतिः ॥ ९६ ॥ लग्नेर्कमन्दाराः क्षीणो-
न्दावस्ते षष्ठे सप्तमे वाब्दे मृ० ॥ ९७ ॥ क्षीणेन्दावस्ते लग्ने मन्दाराच्छुक्रगुर्वादृष्टाः सप्तमेब्दे मृ० ॥
९८ ॥ षष्ठाष्टमगाः सौम्याः क्रोराः पापाग्रष्टमेब्दे मृ० ॥ ९९ ॥ क्षीणेन्दावस्तो शुक्रभे लग्ने मन्दा-
रार्का गुर्वदृष्टाः सप्तमेब्दे मृ० ॥ १०० ॥ त्रिके चन्द्रार्कार्कियोगे नवमाब्दे मृ० ॥ १०१ ॥ स्वभगा इन्दु-
कौरा गुर्वदृष्टा न० ॥ १०२ ॥ घूने चन्द्रेष्टमे शेड्गे मन्ददृष्टे न० ॥ १०३ ॥ चन्द्राङ्गेशावस्ते वा त्रिके ५०३
भतुल्याब्दे मृतिः ॥ १०४ ॥ जन्मेशाङ्गेन्द्वगो शुक्रार्को वा लग्नेशो षष्ठे भतुल्याब्दे मृ० ॥ १०५ ॥ चन्द्रा-
ङ्गेशौ मन्दार्कयुतौ द्वादशाब्दे मृ० ॥ १०६ ॥ जीवे भौमभे भौमे जीवभे वा सूर्ये मन्दभे मन्दे सूर्यभे
वा० ॥ १०७ ॥ क्रमान्मेषादिगो विधुरष्टमनवमत्रयो विंशद्वाविंशपञ्चमप्रथमचतुर्थत्रयो विंशा-
ष्टादशविंशैकविंशद्दशमलवस्थो लवाङ्कमिते ऽब्दे मृतिः ॥ १०८ ॥ राशौ षष्ठाष्टमगश्चन्द्रः शुक्लेस

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

र्वारिष्टहा॥ १०९॥ सौम्यभांसगाः सौम्याः सर्वा०॥ ११०॥ मेष्ठोकेन्द्रेवासौम्येकेन्द्रेस०॥ १११॥ स्त्री
८ र्षोदयगाः सर्वेस०॥ ११२॥ षष्ठाष्टमगोक्षीणोचन्द्रेदिवापापदृष्टेस०॥ ११३॥ स्वोच्चसुहृद्भेचन्द्रे
सर्वा०॥ ११४॥ चन्द्रात्खेजीवोव्ययेश्वाच्छोलाभेखलाःस०॥ ११५॥ कर्काजेइन्दौकेन्द्रेसदृ
ष्टेस०॥ ११६॥ कर्काजवृषेङ्गगोहोस०॥ ११७॥ केन्द्रेनदग्रेचसर्वखेटाःस०॥ ११८॥ शुभभेपूर्णेन्दौ
स०॥ ११९॥ षष्ठाष्टमेचन्द्रेशुभवर्गगेस०॥ १२०॥ इन्द्वङ्गेसर्वग्रहदृष्टेस०॥ १२१॥ शुभांशेकेन्द्रे
कोणेशुक्रदृष्टेचन्द्रेस०॥ १२२॥ बलीशुभःकेन्द्रगोलाभेसूर्यःस०॥ १२३॥ सबलेङ्गपेशुभमात्रदृ
ष्टेस०॥ १२४॥ जीवेस्वभोच्चगेकेन्द्रेस०॥ १२५॥ पापाःशुभवर्गगाःशुभमात्रदृष्टाःस०॥ १२६॥ ८
जायारिगोराहुःशुभमात्रदृष्टयुतःस०॥ १२७॥ सर्वेबलिनोवान्यराशिगावामित्रभगावाशुभभ
गावाशुभवर्गगाःस०॥ १२८॥ षष्ठाष्टमेशौचन्द्रायुतौतृयेगोजासजः॥ १२९॥ षष्ठाङ्केशौपापयु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नौजा॰॥ १३०॥ षष्ठाङ्कशयोर्मन्दयोगे क्रूरजो ज्ञयोगे वैरूपजोऽर्कयोगे स्वक्षजो जीवशुक्रान्यतरयो
गे ब्राह्मणाज॰॥ १३१॥ व्ययेशे पापमान्ते सम्बन्धजारजः॥ १३२॥ केन्द्रे सोऽस्थेशयोगे जा॰॥ १३३॥ द्वि
विपश्वारिशालग्नागाजा॰॥ १३४॥ पापेऽङ्गे शुभेऽपूर्णे स्वमन्दे जा॰॥ १३५॥ चन्द्रेऽङ्गेऽस्तं तेषु ऋक्षे सो
स्थे भौमे जा॰॥ १३६॥ लग्नेऽर्के सुखेराहौ पितृव्यजः॥ १३७॥ लग्ने राहुवारो पुष्पवन्नो घूर्णे नीचजः
॥ १३८॥ शून्येषु केन्द्रेषु जा॰॥ १३९॥ सर्वैर्द्विषट्स्थाष्टान्त्येषु जा॰॥ १४०॥ जीववर्गहीनेऽङ्गे जा॰
॥ १४१॥ स्वेऽङ्गे तुर्ये सपापचन्द्रे चन्द्रलग्ने गौरवदृष्टौ जा॰॥ १४२॥ पुष्पवन्नावेकभे गौरवदृष्टौ जा
॰॥ १४३॥ लग्नाम्बुषष्ठधर्मपयोगे जा॰॥ १४४॥ धर्मे सुखे च पापेऽङ्गपे ऽवले जा॰॥ १४५॥ सुखेपा
पान्तरे लग्नपे ऽवले पापदृष्टे जा॰॥ १४६॥ दारेशो धने सपापभौमदृष्टे जा॰॥ १४७॥ चन्द्रमन्दयोगे
जा॰॥ १४८॥ लग्नपेऽङ्गवा लग्नदृष्टे रिजा राजयोगभङ्गः॥ १४९॥ लग्ने जीवयुतदृष्टे जा॰ भ॰॥ १५०

४०५

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥लग्नचन्द्रान्यतरोजीवभवर्गान्यतरगोजा०भ०॥ १५१॥ यद्वयवेकुजार्कौतन्यारन्ध्रचिह्नम्॥१५२॥ रा
९ हुर्केजौयत्नतन्नरूपामाचि०॥१५३॥ लग्नगाथ्वन्द्राराच्छाःशिरासिचि०॥ १५४॥ शुक्रेऽङ्गःरन्ध्रेराहौमस्तके
वावामकरोऽचि०॥ १५५॥ आरेऽङ्केकोगोमन्देलिङ्गःगुदसमीपेवाचि०॥ १५६॥ ज्ञेज्योरन्ध्रेकोगोशुक्रेमुख्वा
ङ्गःमन्देजठरेचि०॥ १५७॥ राहुस्कोतुर्येमन्देकुजेवाङ्गःवामपादेचि०॥ १५८॥ यस्यराज्ययोगोभङ्गःरहितस्त
स्यकाचराणान्यतन्नराजचिह्नम्॥१५९॥ चन्द्राकौयदङ्गेगोतदङ्गेचिह्नम्॥१६०॥ वर्गोत्तमेऽङ्गेवाचन्द्रेशु
भंजन्म॥१६१॥ सूर्याङ्गनेसकुहेशुभं०॥ १६२॥ एकस्मिन्नपिकेन्द्रे ग्रहयुतेशुभं॥ १६३॥ आत्मकार
केसबलेशुभं०॥ १६४॥ लग्ननन्दांशपतुल्याकारोवावीर्याधिकग्रहतुल्यतनु॥ १६५॥ चन्द्राकान्तन ९
वांशपवर्णः॥१६६॥ सूर्योयस्मात्रिंशांशेनकुगाभाक॥ १६७॥ ॥इतिमहादेवकृतजातकतत्त्वप्रक
रणिकातत्त्वंद्वितीयम्॥ २॥ अथप्रकीर्णतत्त्वारम्भः॥ ॥आलिङ्गनायसंहृष्टोभवोदेवोप्रियोभि

या॥ विश्लेषस्यैकतांयातौभूयास्तांमङ्गलायन॥१॥ भावादौभावानांविचारः॥ योभावःस्वस्वामिशु
भैर्युक्तोदृष्टोवातस्यवृद्धिःपापैर्शनिर्मिश्रैर्मिश्रम्॥१॥ नीचारिस्थोग्रहोभावनाशकः॥२॥ स्वमृच्छतुङ्ग
स्थोभाववृद्धिकरः॥३॥ यद्भाववान्त्रिकेपापास्तद्भावनाशः॥४॥ यद्भावेशास्त्रिकेत्रिकेशोवायद्भावेनर
द्भावनाशः॥५॥ यद्भावी[illegible]कस्मार्थकोशास्थानानिशुभापतियुतानितद्भाववृद्धिःपापयुतानिचेन्ना 405
निर्मिश्रयुतानिमिश्रम्॥६॥ यद्भावेशोमिर्नीचास्तगःशुभैर्युतेक्षितश्चेन्नतद्भावनाशः॥७॥ यद्यद्भावी
यस्त्रेशस्सूर्यशनित्रिलिकेशत्रिलिकांशेशानांमध्येयोऽधिकबलीतत्पाकेमूर्तिविन्नादिनाशः॥८॥ अथ
थाङ्गविचारः॥ स्वांशेङ्गेशशुभयुतेवाशुभदृष्टेदेहसौख्यम्॥९॥ मृद्वङ्गेशेङ्गेदेहसौ०॥१०॥ सपापेङ्ग
शेत्रिकेदेहसौख्यंन॥११॥ लग्नेपापालग्नेशेचहीनवीर्येदेहसौख्यंन॥१२॥ शनिचन्द्रौमेषेदेहका
र्श्यम्॥१३॥ चन्द्रेशेलाभकेन्द्रगेवक्रेदेहकार्श्यम्॥१४॥ लग्नेशाधिष्ठितभेशास्त्रिकेदेहकार्श्यम्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥१५॥ शुष्काङ्गः शुष्कग्रहे देहकार्श्यम्॥ १६॥ शुष्कयुतेङ्गेशेका॰॥ १७॥ शुष्कग्रहर्क्षेङ्गेशेका॰॥
१० १८॥ लग्नेशांशेशेशे शुष्केका॰॥ १९॥ शुष्काङ्गगैः पापैः का॰॥ २०॥ राशीशेसाङ्गनाथे देहपुष्टिः॥
॥२१॥ तोयर्क्षेङ्गेशे शुभान्विते वा जलखगदृष्टे देहपुष्टिः॥ २२॥ शुभर्क्षेङ्गे जलर्क्षेङ्गांशेशे देहपु
ष्टिः॥ २३॥ लग्ने शुभर्क्षे पापदृग्वर्जिते दे॰॥ २४॥ लग्ने तद्युते वा तद्दृष्टे दे॰॥ २५॥ जलर्क्षेङ्गे
शुभैर्युते वा दृष्टे दे॰॥ २६॥ मिथुनांशे दे॰॥ २७॥ लग्नगे सबले सत्वचे दे॰॥ २८॥ लग्नादिराशि
यः शिरः प्रभृतिकालाङ्गः पृथक्कल्प्याः॥ २९॥ यत्राङ्गे दीर्घराशिर्दीर्घभपश्चतद्दीर्घमपस्लोकुर्वामि
श्रेमिश्रं ग्रहानाक्रान्ता राशिश्चेच्छशिवत्॥ ३०॥ बुधासङ्गमे भौमे दीर्घदेहः॥ ३१॥ लग्नपे दी १०
र्घभे दीर्घदेहः॥ ३२॥ मन्दात्तुर्ये चन्द्रे राहुपापभागे बाल्यान्तरराहुपक्षभागे वामनः॥ ३३॥ लग्ने
शेल्पनरभे शुभे दृग्धीने वामनः॥ ३४॥ दृष्टीदयगे चन्द्रे तुर्ये शनिदृष्टे चाङ्गेशे वा॰॥ ३५॥ सिं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हेर्कोच्छोखेमृगे चन्द्रेवा० ॥ ३६ ॥ आघन्ते श्रोचन्द्रमन्दहृष्टे सौम्याहृष्टेवा० ॥ ३७ ॥ लग्नेशेल्पर्क्षेल
ग्नदर्शिनिवा० ॥ ३८ ॥ केन्द्रस्थाः क्रूराविकलाङ्गः ॥ ३९ ॥ केन्द्रगौ पुष्पवन्तौ विकलाङ्गः ॥ ४० ॥ लग्ने
शुक्रे मन्दहृष्टे श्रोणिभागे वैकल्पम् ॥ ४१ ॥ तुर्ये शुक्रे मन्दारक्षान्यतमयुते जीविके चरणाक
न्यन्यतमे वैकल्पम् ॥ ४२ ॥ चन्द्रे खे भौमे स्ते मन्दे वशिगे विकलाङ्गः ॥ ४३ ॥ सुताङ्के भौमे क्रूरैर्दृ
ष्टे हीनाङ्गः ॥ ४४ ॥ मन्दर्थे खे चन्द्रे क्षस्ते विकलाङ्गः ॥ ४५ ॥ नीचगाः शुक्रेन्दुमन्दाः क्रमेर्के विक
० ॥ ४६ ॥ नीचे भौमे रक्तपित्तकोप ॥ ४७ ॥ मन्दर्क्षे शुक्रे देहे दौर्गन्ध्यम् ॥ ४८ ॥ षष्ठेशे ज्ञर्क्षे वा न
क्रे देहे दौर्गन्ध्यम् ॥ ४९ ॥ ज्ञर्क्षे शुक्रे ज्ञयुते केन्द्रे देहे दो० ॥ ५० ॥ मेषगे चन्द्रे ङ्के देहे दो० ॥ ५१ ॥ ल
ग्नेशेन्त्ये पापयुतदृष्टे पङ्ग्या चलति ॥ ५२ ॥ चन्द्रज्ञौ भौमदृष्टौ विलज्ज ॥ ५३ ॥ शीतोन्त्ये सा
रेल्लिके विलज्जः ॥ ५४ ॥ ज्ञाच्छाप ङ्के भौमे स्ते विल० ॥ ५५ ॥ जीवे ङ्के भौमदृष्टे विल० ॥ ५६ ॥ चन्द्रा

406

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

रौद्रे नेत्र हष्टे सलज्जः ॥५७॥ ज्ञारयोगे कपटी ॥५८॥ पापान्विते ज्ञे बलाढ्ये ऽङ्कपः ॥५९॥ सौम्येक्षजे
११ शुभदृग्धीनिकपः ॥६०॥ सुखेशो वा भाग्यपशोषष्ठेकः ॥६१॥ मेषेज्ञेकः ॥६२॥ पापयुते वा पापदृष्टे
सुखेकः ॥६३॥ पापान्तरे तुर्येकः ॥६४॥ कर्मपे वा रन्ध्रपे सुखेकः ॥६५॥ शन्यारतमो ऽन्यतमे पाता
ले हन्कपटी ॥६६॥ राहुमन्दारयोगे हन्कः ॥६७॥ सुखे स्वर्क्षोच्चगे शुभे निष्कपटी ॥६८॥ सुखे
शे बलाढ्ये निष्कपटी ॥६९॥ तुर्ये शुभर्क्षे मित्रान्वित दृष्टे निष्कः ॥७०॥ हृदयेशे गोपुरांशे नि
ष्कः ॥७१॥ पाताले मृदंशादि युते निष्कः ॥७२॥ लग्नेशे शुभगे शुभयुते क्षिते निष्कः ॥७३॥ लग्ने
शे बलाढ्ये निष्कः ॥७४॥ लग्ने पापा गवतांशे निष्कः ॥७५॥ लग्नेशे राहु शुक्र दृष्टे निष्कः ॥७६ ११
॥ इन्द्वर्कौ तुर्ये क्षमासामांतं कपटी ऊर्ध्वं निष्कः ॥७७॥ तुर्ये तमसि पापयुते दृष्टे वा हिः शुक्रो न्त्यः क
पटी ॥७८॥ तुर्ये बहु पापयुते दृष्टे पूर्ववत् ॥७९॥ राज्ञौ बल्यो ऽङ्के खेवा ऽऽशयः ॥८०॥ भौमे स्ते बलवा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्थूरश्च ॥ ८१ ॥ निर्बलारेगाङ्केदृष्टे कामातुरः ॥ ८२ ॥ राव्यौशनौदृशामेकामी ॥ ८३ ॥ स्वर्क्षगे भौमदृष्टे
ऽङ्के कामी ॥ ८४ ॥ अंशाधिक्रमे पापयुतः शुभे कामातुरः ॥ ८५ ॥ दिवाबल्पारे खेऽङ्के क्रोधी ॥ ८६ ॥ लग्नेशे
वा निर्बलारे शनिदृष्टे क्रोधी ॥ ८७ ॥ लग्ने भौमे क्रोधी ॥ ८८ ॥ द्यूने बलवति भौमे क्रो ॥ ८९ ॥ त्रिको
णेल्पवीर्ये राशिपे क्रो ॥ ९० ॥ अन्यांशे मेऽङ्केशे क्रो ॥ ९१ ॥ धनेशे गुलिकान्विते क्रो ॥ ९२ ॥ केतुयु
ते सौम्ये कलहप्रियः ॥ ९३ ॥ कर्कालिझषर्क्षे भौमे दृष्टे क्षमावान् ॥ ९४ ॥ तुर्येशेऽङ्के वा लग्नेशे तुर्ये
श्च ॥ ९५ ॥ सबले तुर्येशः ॥ ९६ ॥ शुभे तुर्येशः ॥ ९७ ॥ शनिग्रहे ज्ञा गौहास्यासक्तः ॥ ९८ ॥ शेऽङ्के वा 407
सेऽजीविहा ॥ ९९ ॥ ज्ञांशेऽङ्केहा ॥ १०० ॥ सौम्ये भौमे ज्ञचन्द्रदृष्टे द्रोही ॥ १०१ ॥ लग्नेशे ज्ञे षष्ठे द्रो
ही ॥ १०२ ॥ राह्वार्कजौ धर्मे शत्रुक्षे द्रोही ॥ १०३ ॥ लग्नेशे निर्बले द्रो ॥ १०४ ॥ अंशेशे केन्द्रे चोरः ॥
१०५ ॥ अंशेशे गुलिके चोरः ॥ १०६ ॥ तृतीयेऽन्यशे चोरः ॥ १०७ ॥ सुखेशे षष्ठे चोरः ॥ १०८ ॥ धनेशे तु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शेचौरः॥ १०९॥ रिपुगेसबलेशौरोचौरः॥ ११०॥ शौरोलग्नेचौरः॥ १११॥ मृगेगेजीवेङ्गहिफेनव्यस
१२ नी॥ ११२॥ व्ययेशेनीचेव्यसनी॥ ११३॥ अङ्गपेनीचेवारिशेत्वेव्यसनी॥ ११४॥ व्ययेपापेव्य०
॥११५॥ लग्नपेनिर्बलेव्य०॥ ११६॥ लग्नपेमारेव्य०॥ ११७॥ अङ्गेपापदृष्ट्याधिकेव्य०॥ ११८॥
सबलेङ्गेशेनिर्व्यसनी॥ ११९॥ लग्नेशेलग्नेवाव्ययेशुभसम्बन्धेनिर्व्यसनि॥ १२०॥ धर्मेशुभेनि
र्व्य०॥ १२१॥ लग्नपेकेन्द्रेनिर्व्य०॥ १२२॥ अंशात्स्वेजीवार्कमायदृष्टेगोपालः॥ १२३॥ अंशात्
मेजीवार्कावविश्वासी॥ १२४॥ उच्चगेवानीचगेशुक्रेसिंहपूर्वार्द्धेत्रिकेकामी॥ १२५॥ स्वांशेशुक्रे
कामी॥ १२६॥ पापदृष्टेशुक्रेकामी॥ १२७॥ युग्मेस्वर्क्षेवाशुक्रेका०॥ १२८॥ स्वाङ्गसुखेषुधनेशेका १२
०॥ १२९॥ शनिर्धनुषिमृषेलग्नेल्पकामः॥ १३०॥ शुक्रेमीनेकामुकः॥ १३१॥ भौमाच्चतुर्थेजीवे
वारिशेकामाधिक्यम्॥ १३२॥ विषमोदयगेशुक्रेल्पवीर्यः॥ १३३॥ तुर्येचन्द्रशनीत्वल्पवीर्यः॥ १३४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

शुक्रे लग्ने ग्रहदृष्टेऽल्पवीर्यः॥ १३५॥ शुक्रर्क्षे चन्द्रेऽल्पवीर्यः॥ १३६॥ मन्दाच्छौ खे रन्ध्रे वा शुभदृष्टिराहि
त्यघराठः॥ १३७॥ षष्ठान्त्ये जलर्क्षे मन्दे शुभदृग्धीनिषं॥ १३८॥ चन्द्रार्कौ वा मन्दज्ञौ वा भौमार्कौ यु
ग्मौजर्क्षगावन्योन्यं पश्यतः षराठः॥ १३९॥ ग्मौजर्क्षाङ्गे समर्क्षग भौमे क्षितौ षं॥ १४०॥ चन्द्रज्ञौ
युग्मौजर्क्षगौ भौमे क्षितौ षं॥ १४१॥ युग्माग्गे सितेन्द्वज्ञा निषं॥ १४२॥ मन्दाच्छौ खे षं॥ १४३॥
शुक्रात् षष्ठेऽष्टमे मन्दे षराठौ वा नाट्यज्ञा॥ १४४॥ अंशेके तौ मन्दज्ञदृष्टे षं॥ १४५॥ मन्दाच्छौ
शुभदृग्धीनौ रन्ध्रगौ षं॥ १४६॥ षष्ठान्त्ये नीचगे मन्दे षं॥ १४७॥ राहौ शुक्रेऽर्कजे वा स्वगे कर्कमे
षे चन्द्रे वीर्यच्युतिः॥ १४८॥ लग्ने चन्द्रे गुर्वर्कजौ सुते वीर्यं॥ १४९॥ कन्योदये मन्दज्ञदृष्टे मन्द
र्क्षे शुक्रे वी॥ १५०॥ इज्येऽङ्गे कुजे स्ते उन्मादी॥ १५१॥ लग्ने ऽस्तगौ मन्दार्थिके कुजे उन्मादः॥ १५२
॥ मन्देऽङ्गे व्ययेऽर्के कोणे चन्द्रे वा भौमे उं॥ १५३॥ मठे नीचषष्ठे सास्थे ग्रे पापदृष्टे गरलज उन्मा

४०८

१३

॥१५४॥ भौमे स्त्रैजीविद्वेउन्मादी॥ १५५॥ भौतोम्बर्केजावन्मेउ॥ १५६॥ मन्दार्थेशौस पापोवात
जउन्माद॥ १५७॥ धनेशार्कजौसूर्ययुतोराजकोपजउन्माद॥ १५८॥ यमार्थेशौभौमयुतोपित्तजउ-
न्माद॥ १५९॥ चन्द्रार्कौकोणाङ्गगौकेन्द्रेजीवियमारक्षणावारेउ॥ १६०॥ इन्दर्कजौलग्नगशतष्टौ
विह्वल॥ १६१॥ धनेकेतौशीघ्रंवार्धक्याचिह्नोदय॥ १६२॥ राहुर्केजार्केज्यालग्नगापकृतिभ्रष्ट॥
१६३॥ चन्द्राच्चौलग्नेनातिकृष्णोनपुंवा॥ १६४॥ सबले भौमे ला भे हद्धोपितरुगायसे॥ १६५॥ खे-
सुखेशेरसायनव्यसनी॥ १६६॥ सुखेशेविवलेरसा॥ १६७॥ सपापेथेशौवहुभुक्॥ १६८॥ सपापे
थेकूरषष्ठ्यशोव॥ १६९॥ सशुभेधनेशौसुखभुक्॥ १७०॥ धनेशुभे पापदृग्धीनेसु॥ १७१॥ १३
धनेशुभदृष्याधिकेसु॥ १७२॥ धनेशौवलवतिसु॥ १७३॥ वैशोधिकांशेर्थेशौवातरुदृष्टे सु॥
१७४॥ धनेशौमन्देनीचगतेलिकयुतेसततंश्राद्धभुक्॥ १७५॥ धनेशौशुभेवास्वोच्चेशुभदृष्टेल्पा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शी॥१७६॥ सबलेर्थेशो सशुभे शीघ्रभुक्॥ १७७॥ धनेशो चरभे शीघ्रभुक्॥१७८॥ धनेशशुभर्क्षे
शुभदृष्टे शी०॥१७९॥ कोशो पापर्क्षे पापयुतदृष्टे चिरभुक्॥१८०॥ धनेशो स्थिरर्क्षे चि०॥१८१॥
कालिकारयोगे कदन्नभुक्॥१८२॥ लग्नेजीवे भोजनशूर॥१८३॥ भ्रातृपबलिनि केन्द्रकोणगा
गे सौम्यदृष्टे वैशेषिकांशे धीरः॥१८४॥ विक्रमेशो शुभर्क्षांशे शुभदृष्टयुते धीरः॥१८५॥ विक्रमा
केशयोगे धीरः॥१८६॥ सौम्येशो नु योगे धीरः॥१८७॥ सुतेङ्गेशे पिशुनः॥१८८॥ पापेङ्गेशे पि०॥
१८९॥ पापदृष्टयधिके ङ्गे पि०॥१९०॥ पापदृष्टे जीवे सतमसि चाण्डालता॥१९१॥ नीचभांशे ५०९
जीवे चाण्डालता॥१९२॥ ग्रस्ते चन्द्रे ङ्गे पापाः कोणे पिशाचजनिः॥१९३॥ केन्द्रे मन्दे ज्ञयुते शि
ल्पी॥१९४॥ सबले ज्ञे केन्द्रे शि०॥१९५॥ ईज्यज्ञयोगे शि०॥१९६॥ ज्ञे ज्यान्विके उपदेशप्रियः
॥१९७॥ षष्ठेशे जीवे शुक्रे वा मधुरादिप्रियः॥१९८॥ सशुभे ज्ञे मधुरप्रियः॥१९९॥ सपापे ज्ञे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मध्येःरुचि॥ २००॥ लग्नेर्कजर्क्षांशे केन्द्रगचन्द्रदृष्टे नीचकर्मा॥ २०१॥ द्यूनेर्के लग्ने मन्दे पापेक्षो
थेभौमेथेष्ठवर्गोपिनीचपथगः॥ २०२॥ मन्दार्कौवेकर्क्षगौन्यांशेनवांशेत्रिंशांशेवानीचयोषा
नुषक्तान्म्लेच्छो भवति॥ २०३॥ षष्ठांशे लग्नगोज्ञातिपीडा॥ २०४॥ लग्नेशेषष्ठेषष्ठेशदृष्टेज्ञा०
॥ २०५॥ शुक्रेज्यौ लग्नेषष्ठे शत्रुतोज्ञान्यारनमोदृष्टेज्ञा०॥ २०६॥ लग्नेशाद्वालग्नात्त्रिकगेःपा
पेर्ज्ञातिच्युतिः॥ २०७॥ ज्ञेन्द्वर्कजानीचारिभागगाज्ञातिच्युतिः॥ २०८॥ इन्द्वर्कजौ मिथर्क्षे ज्ञातिपी
ष्य॥ २०९॥ लाभेशेङ्केकोन्तुको॥ २१०॥ लाभेशेशुभेवासवलेको०॥ २११॥ लाभेशुभेको०॥ २१२
॥ ईज्यमन्दयोगेस्थूलसः॥ २१३॥ लग्नेशेमन्दान्वितेस्थूल०॥ २१४॥ लग्नेशेनिर्बलेस्थूल०॥ २१५
॥ लग्नेपापदृष्ट्याधिक्येस्थू०॥ २१६॥ चन्द्रांशाक्रमेजीविकाधिकतो॥ २१७॥ चन्द्रांशाद्रिगोपापोक्ष
०॥ २१८॥ धनुषिवृषेकुम्भेगोक्रूरेदृष्टेखल्वाटः॥ २१९॥ सपापेपापक्षेत्रेङ्गेरव०॥ २२०॥ कर्केचन्द्रे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भौमदृष्टेसिंहचापाल्पयङ्नालग्नेरव॰॥ २२१॥ नेत्रेशुभेनेत्रेशेचशुभान्वितेङ्गेशयुतेशोभननेत्र
॥ २२२॥ इन्दुर्कौलग्नेमिथदृष्टेबुद्बुदलोचन॥ २२३॥ धनेवाव्ययेपापेमिलिनाक्षः॥ २२४॥ सङ्कु
रोर्कोन्त्येवान्विकोणेविकलनयन॥ २२५॥ धनेवाव्ययेशुक्रेपापयुतेकाणोवामन्दालोचन॥
२२६॥ पुष्पवन्नावसदृष्टोवक्रगर्भेगोवालिकेवक्रनेत्र॥ २२७॥ चन्द्रारावेकभागेऽक्ष्रोगाच्छि
द्रम्॥ २२८॥ षष्ठेशवक्रगर्भेऽक्षिरोगी॥ २२९॥ तारर्क्षेलग्नपेक्षारदृष्टेऽक्षिरोगी॥ २३०॥ रन्ध्रा
ङ्गेशोषष्ठेसव्यनेत्ररोग॥ २३१॥ षष्ठेष्टमेशुक्रेदक्षिणनेत्ररोग॥ २३२॥ धनेशशुभेक्षितेलग्ने
शेपापयुतेसरोगनेत्र॥ २३३॥ मन्दारगुलिकयुतेनेत्रेशेनेत्ररोग॥ २३४॥ नेत्रेपापाययमदृष्टे
नेत्ररोगहतंभवेत॥ २३५॥ नेत्रेशांशेशेपापर्क्षेरोगहतनेत्र॥ २३६॥ लग्नाष्टमेशुक्रेक्रूरदृष्टे
ऽश्रुपान्नेत्रपीडा॥ २३७॥ लग्नभौमेशयनेनयनेगद॥ २३८॥ स्वक्षशुक्रयोगेनेत्ररोगी॥ २३९॥

५१०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शुक्रात्त्रिके नेत्रेशे नेत्ररोगी॥ २४०॥ त्रिकोणे सूर्ये पापदृष्टे निस्तेजो नेत्रः॥ २४१॥ लग्ने
१५ शे सार्के शुक्रे त्रिके जन्मान्धः॥ २४२॥ सूर्ये राहुग्रस्तेऽङ्गे मन्दारौ त्रिकोणे जन्मान्धः॥ २४३॥
नेत्राङ्गेशौ भान्वच्छयुतौ त्रिके जन्मान्धः॥ २४४॥ त्रिके चन्द्रारयोगे पातादन्धः॥ २४५॥
सेऽज्येन्दौ त्रिके सेकादन्धः॥ २४६॥ चन्द्राच्छौ त्रिके कामान्धः॥ २४७॥ ज्ञेन्दू त्रिके शास्त्रान्ध
ः॥ २४८॥ इन्द्वर्कौ सात्येवा केन्द्रेऽन्धः॥ २४९॥ पापर्क्षे भौमे केन्द्रेऽन्धः॥ २५०॥ यमर्क्षे सेऽसू
र्येऽन्धः॥ २५१॥ सौम्यात्रिके क्रूरदृष्टेऽन्धः॥ २५२॥ कुजे कुम्भेऽन्धः॥ २५३॥ शुक्राङ्गे
शयुतौ स्वान्त्येशौ त्रिके स्थावन्धः॥ २५४॥ शुक्रपापाभ्यां युक्तश्चेन्दुर्धनेऽन्धः॥ २५५॥ सुता १५
स्तगौ पापौ स्वान्धः॥ २५६॥ चन्द्रे त्रिके पापदृष्टेऽन्धः॥ २५७॥ चन्द्रार्कौ व्यये शुभदृग्योगे नोऽन्ध
॥ २५८॥ सिंहे कुजेऽङ्गे वा शुक्रेऽन्धः॥ २५९॥ यमेन्द्वर्काः क्रमादन्त्यार्थाष्टमगा नेत्रहीनः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ २६० ॥ यथातथाषष्ठाष्टान्त्यधनस्थाश्चन्द्रार्कौऽयमावलिग्रहदोषजा नेत्रहीनता ॥ २६१
॥ लग्नाच्छुक्राधस्थितेराहुः सूर्यदृष्टेऽश्वेन्ने त्वनाश ॥ २६२ ॥ मन्देतुर्ये पापैर्दृष्टे नष्टदृष्टि ॥
२६३ ॥ सेन्दुः शुक्रास्त्रिकस्थो निशान्धः ॥ २६४ ॥ सुक्रेन्दुयुते नेत्रेशाङ्गे निशान्धोनन्तु स्वो
च्चयशुभैर्युते ॥ २६५ ॥ लग्नार्थेशौ त्रिके क्षिनाशः ॥ २६६ ॥ चन्द्रार्कौ सिंहे ङ्गेशान्यारदृष्टे ने
त्रनाशः ॥ २६७ ॥ भौमेन्त्ये वामनेत्रघातः ॥ २६८ ॥ मन्देर्थे दक्षनेत्रघातः ॥ २६९ ॥ लग्ने धनारि ५११
कर्मेशाः शुक्रयुता नृपकोपान्नेत्रोत्पाटनम् ॥ २७० ॥ स्वच्चाक्षिपो नीचांशगो पापयुतो
नृपकोपान्ने ॥ २७१ ॥ राजारिनाथांशेशौ त्रिके लग्ने शयुतौ नृप ॥ २७२ ॥ शुक्राक्षिपोष
ष्ठगो शुभैर्नदृष्टो नेत्रप्रमादः ॥ २७३ ॥ लग्ने भौमे वा चन्द्रे शुक्रेज्यदृष्टे काणा ॥ २७४ ॥ व्यया
रिगौ चन्द्रार्कौ दम्पती काणौ ॥ २७५ ॥ सिंहे चन्द्रे स्ते भौमदृष्टे काणा ॥ २७६ ॥ कर्केऽर्के सप्न

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मेषे भौमदृष्टे काणः ॥ २७७ ॥ चन्द्राच्छुक्रे वन्ध्ये वा सूर्ये वा भस्थे काणः ॥ २७८ ॥ मन्दात्तुर्ये सौम्यषष्ठेशेऽङ्गि
१६ केवधिरः ॥ २७९ ॥ सरिपुपूर्णो नु शुक्रो वा ॥ २८० ॥ राहौ ज्ञे षष्ठे सुतेज्यशुक्रे वधिरः ॥ २८१ ॥ मित्रे न्येज्ञयु
नेवामकर्णोऽश्रुतिन्यूनता ॥ २८२ ॥ ज्ञषष्ठे भौमक्रूरदृष्टे वधिरः ॥ २८३ ॥ पापारूढायत्रिकोणे सौम्यैर्नास्ति
नावाधिर्यकरा ॥ २८४ ॥ षष्ठेशे त्रिके मन्ददृष्टे वधिरः ॥ २८५ ॥ हंसार्किचन्द्रा स्वियसुतास्त धर्मगाः सौ
म्यादृष्टा दन्ताकर्णोच्छेदः ॥ २८६ ॥ चन्द्रादस्ते मन्दे शुक्रार्को लग्ने कर्णोच्छेदः ॥ २८७ ॥ नीचे भृगौ पारि
युते कर्णोच्छेदः ॥ २८८ ॥ शुक्रे षष्ठे कुजेऽङ्कनासाच्छेदः ॥ २८९ ॥ इन्द्वच्छौ मेषगो लग्नषष्ठे ज्ञे मुखदौर्गन्ध्य
म् ॥ २९० ॥ कर्कौ ज्ञगे शुक्रे मूकः ॥ २९१ ॥ लग्नेऽङ्के दोषषष्ठे ज्ञे मूकः ॥ २९२ ॥ कर्कालिझषे ज्ञस्याधस्थच १६
न्द्रदृष्टे मूकः ॥ २९३ ॥ ज्ञारिराशौ लग्नगो मूकः ॥ २९४ ॥ जीवारिराशौ वक्रे मूकः ॥ २९५ ॥ धनेशो ज्ञेन्यो त्रिके मू
कः ॥ २९६ ॥ कर्कालिझषे ज्ञचन्द्रदृष्टे सुखे सूर्ये षष्ठभे पापदृष्टे गद्गदस्वरः ॥ २९७ ॥ शुक्रेन्द्वाराद्वक्रे

ङ्गःस्वा॥ २९८॥ चन्द्रार्कौ मीनस्थौ ग्रहसितः सुखः॥ २९९॥ धनेशे स्वोच्चगे केन्द्रे ग्रहे॥ ३००॥ कोशेशे
सौम्ययुते केन्द्रे सुमुखः॥ ३०१॥ धने पापे धनेशे पापयुते नीचारिगे दुर्मुखः॥ ३०२॥ धने पापे दीर्घमु
खः॥ ३०३॥ जामित्रे मन्दे चन्द्रे खे वाग्मी॥ ३०४॥ मन्दाच्चो विन्ने मन्दभे केर्के वाग्मी॥ ३०५॥ दिवा सिं
हे ज्ञे वाग्मी॥ ३०६॥ रात्रौ कर्के ज्ञे वाग्मी॥ ३०७॥ धनेशे सौम्ययुते केन्द्रकोणे वा गुरुभे क्षितेऽप्यहयोगे
वा॥ ३०८॥ धनेशे पारावतांशे केन्द्रे वा॥ ३०९॥ सौम्येशे जीवे वा॥ ३१०॥ वागीशांशपे उच्चगे गोपुरे
वा वा॥ ३११॥ सगुरुभे जीवे वर्गोत्तमे वा॥ ३१२॥ धनेशे पारावतांशे जीवयुते वा॥ ३१३॥ षष्ठेशे
ज्ञे जिह्वादोषः॥ ३१४॥ मन्देशाद् धनेके तावस्फुटोक्तिः॥ ३१५॥ मन्दर्क्षे [illegible] मन्ददृष्टे गद्गदवाक्॥ ३
१६॥ धर्मेशे गुरुक्रे [illegible] लोक्तिः॥ ३१७॥ धनेशो विवले क्रूरांशे लः॥ ३१८॥ पापे धने वा पापदृष्टे क्रूरांशे
पापयुते ल॥ ३१९॥ मन्देन्दुयोगे परुषवाक्॥ ३२०॥ गीज धनेशे क्रूरैर्दृष्टे वा युते दन्तविकारः॥ ३२१॥ स ५१२

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ग्नेपापाःसौम्यैरदृष्टाःदन्तविकृतिः॥ ३२२॥ चन्द्रार्कयोर्वापापाद्युक्तेदन्तनाभिघातः॥ ३२३॥ स
७ प्तमेशाक्रनेराहौस्थूलदन्तः॥ ३२४॥ धनारिभ्रौयुतौसपापौदन्तरोगी॥ ३२५॥ सुतेङ्गेराहौदन्तरोद
न्तरोगीवा॥ ३२६॥ शकुजौयुतौदिवाव्ययेगेशुक्रेचहस्तनाशः॥ ३२७॥ शन्यारौराहुयुक्तेवारिगो
हस्तनाशः॥ ३२८॥ दुष्पर्क्षेमन्देशुक्रयुतेहस्तः॥ ३२९॥ मन्देन्दुर्कोःषष्ठाष्टमगाहस्तपीडा॥ ३३०
॥ गुर्वङ्गेशेवक्रमेल्पांशेपव्रजः॥ ३३१॥ स्वोस्थिरेज्ञसौम्यशुक्राःकठिनचिह्नः॥ ३३२॥ सुखेक्रूरे
क्रूरान्वितसुखेशेविरुद्धचिह्नः॥ ३३३॥ स्वगेशुक्रेवाबालादराद्वृद्धिः॥ ३३४॥ भौमक्षेत्रगेशु
क्रेवाबालादराद्वृद्धिः॥ ३३५॥ इन्दुचक्रौभौमर्क्षगौमन्देन्यदृष्टौकलत्रजाराद्वृद्धिः॥ ३३६॥ स ५
प्तलिङ्गेशेजमात्रदृष्टेस्थूलाङ्गाः॥ ३३७॥ पूर्णेन्दावाषष्ठेजङ्घाभाति॥ ३३८॥ शनीन्दावाव्यये
जङ्घाभाति॥ ३३९॥ झषालिजकर्कमृगाःपरमगौइन्दुर्केजोमपापौनवमपश्चमगौवापङ्गु॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ३४० ॥ षष्ठे सूर्यारमन्दाः पङ्गुः ॥ ३४१ ॥ मन्दराशिगौ व्ययेपापदृष्टौ पं० ॥ ३४२ ॥ रन्ध्राङ्केशौ सपापौ तु
र्यपं० ॥ ३४३ ॥ कर्के चन्द्रार्कजौ शुभादृष्टौ पं० ॥ ३४४ ॥ मन्दाच्चतुर्युतौ शुभादृष्टौ पं० ॥ ३४५ ॥ दारेशौ
शौरे सपापे पं० ॥ ३४६ ॥ इति प्रथमविवेकः ॥ १ ॥ अथ धनविवेकः ॥ धनेङ्केशौ स्वलाभपे धनेशांशेशे
शुभे नामतो धनी ॥ १ ॥ चन्द्राच्चतुर्भैरुपचयगैः सन्तो धनिः ॥ २ ॥ स्वार्थपौ युतौ केन्द्रकोणगौ स० ॥ ३ ॥ स्व
शांशेशायेशौ स० ॥ ४ ॥ सिंहासने धनेशो धनी ॥ ५ ॥ धनेशात् धनाङ्कपेशौ केन्द्रगौ धनी ॥ ६ ॥ चतुर्थे स्वर्क्षे ५३
गेषु धनी ॥ ७ ॥ चल्पर्थेशः स्वायाङ्कगो ध० ॥ ८ ॥ चन्द्रात् योगे ध० ॥ ९ ॥ केन्द्रकोणार्थेशे क्रूरषष्ठ्यंशे स्वल्प
धनम् ॥ १० ॥ लाभेशांशेशे क्रूरषष्ठ्यंशे शत्रु कुजीवान्यतरयुतदृष्टे स्वल्पधनी ॥ ११ ॥ सौम्यैरुपचयगे
र्कुधन ॥ १२ ॥ लग्नेशांशेशांशेशे बलाढ्ये वैशेषिकांशे शुभदृष्टे व० ॥ १३ ॥ स्वेशांशेशे वैशेषिकांशे
सार्थेशे लाभेशदृष्टयुते व० ॥ १४ ॥ केन्द्रचतुष्टये शुभान्विते महाधनी ॥ १५ ॥ लग्नार्थायेशौ वैशेषिकां

University, Balmeeki Campus, Kathmandu

१८ शेमव॥ १६॥ कर्केज्ञेमन्देलाभेमव॥ १७॥ स्वर्क्षेसुतेलाभेमन्देमव॥ १८॥ लाभेजीवेस्वर्क्षेर्केपञ्चमेमव
॥ १९॥ स्वर्क्षेगौरोत्पन्नेचन्द्रेमव॥ २०॥ सिंहेर्केङ्गेगुर्वारयुतेमव॥ २१॥ कर्केङ्गेचन्द्रगुर्वारयुतेमव॥ २२॥
सौम्येङ्गेस्वर्क्षेमन्दार्कज्ञयुतेमव॥ २३॥ जीवेङ्गेस्वर्क्षेचन्द्रारयुतेमव॥ २४॥ स्वर्क्षेज्ञेङ्गेमन्दार्कगुरुयुतेदृ
ष्टेमव॥ २५॥ स्वर्क्षेशुक्रेङ्गेचन्द्रार्कयुतेदृष्टेमव॥ २६॥ कन्यायांयमाराराहुच्छामव॥ २७॥ लग्नपांशो
शेधनपांशेशेचसौम्ययुक्तदृष्टेसहस्रनिष्कशः॥ २८॥ लग्नपेर्थेलाभेशेकर्मगेगुरुदृष्टेसव॥ २९॥
स्वङ्गेशांशेशेगोपुरेकर्मेशादृष्टेसव॥ ३०॥ कर्मेशास्पनवांशासप्तांशेशेबलाढ्यौजीवाचदृष्टौद्विसह
स्रनिष्कशः॥ ३१॥ धनायेशौसौम्यषष्ठ्यंशेबलान्वितौद्विसव॥ ३२॥ लग्नेशास्पत्यंशेशायुक्तासप्तमां १८
शेशौवैशेषिकांशेस्वयुतेनिष्कशः॥ ३३॥ शुक्रेस्वान्त्येजीवेर्थेवैशेषिकांशेङ्गेशेस्वयुतेनाधिकनि
ष्कव॥ ३४॥ गुर्वङ्गेशौधनेवैशेषिकांशेकेन्द्रकोणेवाऽयुतनाधिकनिव॥ ३५॥ कर्मेशास्पत्यंशेशास्पस

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रांशेशस्येशवतांशेलक्ष्माधीशः॥ ३६॥ सच्छुभे केन्द्रचतुष्टये धनपे पारावतेसिंहासने वा लक्ष्मव्ययेश
॥ ३७॥ लग्नायेशौ वैशेषिकांशगौ सौम्यषष्ठ्यंशगो चत्रिलक्ष्माधिपः॥ ३८॥ धनायधर्मेशावलिनः
केन्द्रगास्त्रिलक्ष्माधिपः॥ ३९॥ लग्नांशेशभाग्येशौ परमोच्चांशगौ लाभेशो वैशेषिकांशगः कोटि
शः॥ ४०॥ साङ्कार्थेशौ केन्द्रगौ लग्नेशस्यांशेशस्य स्वरागाद् दृष्टौ वाल्पबहुधनलाभः॥ ४१॥ लग्ना
र्थायगैः शुभैर्वलाढ्यैर्धनेशस्यांशेशे न दृष्टैर्वा॥ ४२॥ लाभेशेङ्ग लग्नेशेर्थे धनेशे लाभे निध्याप्तिः
॥ ४३॥ लग्नेशे शुभेर्थे नि०॥ ४४॥ सर्वग्रहाधिकवले लग्नपे केन्द्रजीवयुते वैशेषिकांशेर्थेशे स्वो
पार्जितधनः॥ ४५॥ अङ्गेशांशेशशावली धनपामित्रं सत्केन्द्रकोणगः स्वो०॥ ४६॥ लग्नायपञ्चकार्थे
शः केन्द्रकोणे शुभादृष्टः कालवलान्वितः स्वो०॥ ४७॥ वलान्वितौ साथगौ धनाङ्गपौ पङ्ग्रहदृष्टयु
क्तौ वैशेषिकांशगसान्स्थेशयुतदृष्टौ भ्रातृधनाप्तिः॥ ४८॥ तुर्येशयुतदृष्टे धनेशे जननीधनलाभः॥ ४९

५१५

१९ ॥ कोशेशे रन्ध्रे निधनाप्तिः॥ ५०॥ धनेशे सुखेशयुतदृष्टे वैशेषिकांशे बन्धुतः कृषेर्वा धनलाभः॥ ५१
॥ सुतेशे तत्कारककाभ्यां युतदृष्टे वार्थेशे बलिनि सुततो धनाप्तिः॥ ५२॥ वैशेषिकांशे ऽङ्गेशे बलाढ्ये सु
पुत्रार्जितधनाप्तिः॥ ५३॥ षष्ठेशे तत्कारकयुतदृष्टे ऽर्थेशे बलिनि शत्रुतो धनाप्तिः॥ ५४॥ जायेशे तत्कार
कयुतदृष्टे ऽर्थेशे बलिनि भार्यातो धनाप्तिः॥ ५५॥ खेशे तत्कारकयुतदृष्टे ऽर्थेशे बलिनि पितृतो धनं॥ ५
६॥ कोशेशे बलवति यस्य कारके तौ यमावेशने वा युतदृष्टे तद्द्वारा धनं॥ ५७॥ तुर्येकेपि तद्धनं॥ ५८॥
लाभेशे दशायां धनाप्तिः॥ ५९॥ लाभागतराशिदशायां धनं॥ ६०॥ लाभेशे केन्द्रकोणे लाभे पापे ध
नलाभः॥ ६१॥ लाभपे धनेक्षणे पलाभे … ॥ ६२॥ धनाधिपे केन्द्रगे धनं॥ ६३॥ लाभे पापावलोकिते धंशे ध १९
नं॥ ६४॥ लाभेशे केन्द्रकोणे शुभसम्बन्धे धनं॥ ६५॥ शुभान्तरे लाभेशे धनं॥ ६६॥ लाभपस्यांशेशे शुभ
सम्बन्धे धनं॥ ६७॥ ज्ञात्कावर्थे धनं॥ ६८॥ रन्ध्रे सौम्ये धनं॥ ६९॥ मेषे चन्द्रे धटे मन्दे न कुम्भे शुक्रे चापे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कैपेन्द्रकंधनंनलभते॥ ७०॥ अंशाद्विकेशोहोपराजन्नासकेदुव्यनाश॥ ७१॥ व्ययेशेज्ञातिविवादकनह
निः॥ ७२॥ सक्रूरेव्ययेशेमिथ्याकोशाम्भत्कात्॥ ७३॥ लग्नेशेल्पबलेसूर्ययुतेर्थेशेन्यनीचेवापापदृष्टेरा
जदराद्धनक्षय॥ ७४॥ लाभेशेन्यन्यशेर्थेत्रिकेर्थेशेवानीचेगराज॥ ७५॥ षष्ठेर्थेशेसपापेनीचेगे
राजकारकयुतेवारा॥ ७६॥ धनेशेन्व्ययेशेर्थेसपापेक्रूरशेरिगराज॥ ७७॥ लाभेरवेशेऽङ्गेशयुतेऽःख
ष्ठ्यंशेराज॥ ७८॥ धनायपौकुजदृष्टौपापांशेगेहीनबलौसपापौचौराग्निभूपकृतोधननाश॥ ७९॥ स
पापेरवेशेरिगेक्रूरषष्ठ्यंशेधनायपयुतेलोकापवादमूलकधनक्षय॥ ८०॥ धनेशांशेशांशेशसपापेत्रिके
लग्नेशादृष्टेचौराग्निभूपकृतोधननाश॥ ८१॥ धनेशांशेशेशेत्रिकेसपापेक्रूरषष्ठ्यंशेनिर्धन॥ ८२॥ स
पापाधनधनेशायेशानिर्धन॥ ८३॥ व्ययेशांशेशेधनेशयुतदृष्टेनि॥ ८४॥ नीचेर्केकेन्द्रेसपापेनि॥ ८५
॥ कोशेशांशेशांशेशेकालदराशेनि॥ ८६॥ लाभेलाभेपेवापापसम्बन्धेनि॥ ८७॥ व्ययेव्ययेशेवापा

415

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पसम्बन्धेपापमूलकधनक्षय॥ ८९॥ अन्त्येनवमेशेवाशुभसम्बन्धेधर्ममूलकधननाशः॥ ९०॥ व्ययेशेबल
२० हीनेगुलिकादियुतेवाषष्ठेशसम्बन्धेशत्रुतोधननाशः॥ ९१॥ क्रूरांशेन्त्येशेल्पबलेजायेशसम्बन्धेजा
याकृतोधननाशः॥ ९२॥ अन्त्येशेऽल्पबलेभौमसम्बन्धेभ्रातृकृतोधन॰॥ ९३॥ व्ययपेल्पबलेपुत्रेशस
म्बन्धेपुत्रकृतोध॰॥ ९४॥ व्ययेशेस्वेशसम्बन्धेपितृकृतोध॰॥ ९५॥ सुखेशसम्बन्धेन्त्येशेमातृकृ
तोध॰॥ ९६॥ धनेशेरिगेशत्रुकृतोधन॰॥ ९७॥ धनेशेचन्द्रदृष्टेधनहानिः॥ ९८॥ क्षीणेन्दावर्केज्ञदृष्टे
सञ्चितधननाशः॥ ९९॥ राह्वर्कजावर्थेशुक्रेन्दुयुतेराशीशायुतेकुमार्गव्ययः॥ १००॥ कोणेशकुजेर्थे
नाशोऽग्निचौरादितः॥ १०१॥ त्रिकोणेशजीवेभाजनेधननाशः॥ १०२॥ लाभार्थान्त्येराहुःशयनेनिर्ध २०
नोभ्रमतेमहीम्॥ १०३॥ कोणेशसम्बन्धीयोर्थगोग्रहस्त्रिकेशयुतोधननाशकः॥ १०४॥ लग्नेशो
रन्ध्रेरन्ध्रेशोङ्गेमारकेशयुतेनिर्धनः॥ १०५॥ षष्ठेशोङ्गेलग्नेशोषष्ठेमारकेशयुतेनिध॰॥ १०६॥ चन्द्रार्को

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वङ्गमारकेशयुतदृष्टे निः ॥१०७॥ धनकारकात् धीनेवेदृशेरपापेदरिद्री ॥१०८॥ स्वकारकात्त्रिषष्ठे
शुभेदः ॥१०९॥ रवेस्तुभाधनेपापादः ॥११०॥ धर्मेस्पन्मेन्मेशेर्थेरतीयगेषुपापेषु महादरिद्री ॥ १११
॥ केन्द्रगाध्वन्नेजपमन्दागलिकाराहुतान्याष्टमगोमहाः ॥११२॥ स्फकमस्थोपुष्पवन्नावस्थोन्यांशगोस
दारिद्री ॥११३॥ पुष्पवन्नौधेटशेषानि चर्क्षगाराजपुत्रापिदरिद्री ॥११४॥ जेन्द्वारयमानीचगाम्लेगेषु
क्रूराजः ॥११५॥ नीचर्केकोणारम्भेभौमेराजः ॥११६॥ स्पृङ्गशोगरुजकाविद्युतः केन्द्रगः सर्वसम्पदान्वि
तः ॥११७॥ स्वोच्चस्वमित्रवाशुभभेशुभैर्दृष्टेङ्गेशसम्पन्निमान् ॥११८॥ धनेशोज्योधनेकेन्द्रसम्पन्निमान्
॥११९॥ देवलोकांशेर्केसवलेङ्गेशेसम्पः ॥१२०॥ लग्नेशेवलवतिशुभवर्गगेकेन्द्रपयुतेसम्पः ॥ १
२१॥ लग्नेर्केशुभैर्दृष्टेरवेङ्गेशेसम्पः ॥१२२॥ केन्द्रार्थकोणालग्नेशेज्यपयोगसम्पः ॥१२३॥ लाभधी
स्थेषुसौम्येषुसर्वभद्रम् ॥१२४॥ धर्मेशेङ्गेशुर्योङ्केशेस्वभावावलीकिनोसम्पः ॥१२५॥ ससौम्यर्थे

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शर्थैकेन्द्रेवाक्कुटुम्बी ॥ १२६ ॥ धनेधनेशेवाप्युभसम्बन्धेक्र ॥ १२७ ॥ धनेशेगोपुरांशेधनेशांशपेप्युभेसिंहास-

२१ नांशेपञ्चायाञ्जनपालकः ॥ १२८ ॥ धनेशेप्युभैर्युतेपारावतांशेविंशाज्जिनपाः ॥ १२९ ॥ सिंहासनांशेजीवेगो

पुरांशेयुक्तेधनेशेश्शेरावतांशेनेकजनपाः ॥ १३० ॥ धनेशेसिंहासनेवापारावतांशेजीवयुतेदृष्टेत्रिंशज्जनपा

ः ॥ १३१ ॥ सपापेष्टमेशेपापदृष्टेपापान्तेपापर्क्षेपारम्भेवातथाभूतपरिभवान्वितोन्यथाप्रहीनः ॥ १३२ ॥ ध

र्थेकेमीनेचन्द्रेमेषेमन्देकर्केभौमेसम्पन्नः ॥ १३३ ॥ भाग्येशेव्ययेकेन्द्रेपापेधनादिहीनः ॥ १३४ ॥ लग्नात्सप्ते

सर्वेपरिवारक्षयः ॥ १३५ ॥ इतिद्वितीयोधनविवेकः ॥ २ ॥ अथसहजविवेकः ॥ लग्नलग्नेशाम्यांतृतीयस्थाय-

गैर्जन्मादेस्पर्वकुभ्रातरःकैतातृबकुभगिन्यः ॥ १ ॥ सोमस्थेशस्य्रैसौम्यदृष्टेभ्रातृमान् ॥ २ ॥ सौम्यपेसत्शुभेके- २१

न्द्रेभ्रातृसुखम् ॥ ३ ॥ सौम्येशुभैर्युतेवादृष्टेसौम्यपेबलिनिभ्रातृलाभः ॥ ४ ॥ भ्रातृपेकारकेवाबलिनिशु

भसम्बन्धेभ्राः ॥ ५ ॥ गोपुरेसौम्येशेकारकेसिंहासनेशुभर्क्षेभ्राः ॥ ६ ॥ पारावतेभ्रातृपेकेन्द्रेशुभयुतदृष्टे-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भ्रा० ॥ ७ ॥ सोन्त्यपेसौम्यभांशे भ्रा० ॥ ८ ॥ सोन्त्येसोन्त्यपेवलाढ्ये भ्रा० ॥ ९ ॥ मृदंशादियुतेसोन्त्यपेशुभयुत
दृष्टे भ्रा० ॥ १० ॥ वैशेषिकांशेसोन्त्यपेशुभयुतदृष्टे भ्रा० ॥ ११ ॥ सोन्त्यांगेशौमित्रे भ्रातृस्नेहः शत्रुर्वैवैरम् ॥ १२
॥ युग्मांशेसोन्त्यकारकेशौर्येग्रहदृष्टे भ्रातृलाभैवपरीत्ये भगिनीलाभो मिश्रेउभयलाभः ॥ १३ ॥ सोन्त्या
द्युपेशवशाद्भ्रात्रादिसंख्या ॥ १४ ॥ सोन्त्यगग्रहस्यांशकाद्भ्रा० ॥ १५ ॥ सोन्त्येशकारकयुतभांशवशात्तत
त्संख्या ॥ १६ ॥ सोन्त्येशयुतभांशवशात्तत्संख्या ॥ १७ ॥ स्त्रीखेटैर्धर्मगैर्भगिन्योनृखेटैर्भ्रातरः ॥ १८ ॥ राज्योध
नेकन्यायांराहौ भ्रातृत्रयम् ॥ १९ ॥ विक्रमेशोरौ त्रिकस्थो भ्रातृहीनः ॥ २० ॥ षष्ठेसोन्त्यपारौपापभेगोपाप
युतोवाभ्रातरउत्पद्यनश्यन्ति ॥ २१ ॥ भ्रातृकारकेनीचगांशेपापदृष्टेदुःखयुंशे भ्रातृहानिः ॥ २२ ॥ सोन्त्ये
पापयुतदृष्टे भ्रा० ॥ २३ ॥ भ्रातृशेपापान्तरे भ्रा० ॥ २४ ॥ पापान्तरेसोन्त्येनीचखेटान्वितेवाशुभादृष्टे भ्रा० ॥
२५ ॥ सोन्त्यपांशेशेपष्ठेनीचास्तारिगे भ्रा० ॥ २६ ॥ भ्रातृकारकेपापान्तरे भ्रा० ॥ २७ ॥ भ्रातृपेसोन्त्येक्रूरषष्ठ ४१७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धंशे पापदृष्टे भ्रा०॥ २८॥ सहजेशांशे भ्वांशे शे षष्ठे भ्रा०॥ २९॥ सोऽन्त्येशांशे म्वांशे शेने नीचास्तारिभे भ्रा
२२ ०॥ ३०॥ सोऽन्त्यपेवाकारके त्रिकपापक्षितयुते स्वोच्चेवा भ्रा०॥ ३१॥ सोऽन्त्यगेः पापैर्वाल्पे भ्रा०॥ ३२॥ सोऽन्त्यपे
तत्कारकेवापापैर्युतेवा भ्रा०॥ ३३॥ सोऽन्त्ये मन्दभौमदृष्टे ऽनुजहीन॥ ३४॥ सिंहे केतौ भ्रा०॥ ३५॥ धनगापा
पाः सहजे राहौ भ्रा०॥ ३६॥ सहजेऽनुजवर्गे भौमदृष्टे भ्रातारोगी॥ ३७॥ भौमात्सोऽन्त्येपापे भ्रातृसुखं न॥ ३८
॥ लग्नात्पञ्चमगौ पापौ भ्रातृज्ञोत्पत्तिः॥ ३९॥ खांशेशे वियुक्ते दृष्टे राजप्रेष्यः॥ ४०॥ खेशात्खेज्ञदृष्टे युते राज
प्रेष्यः॥ ४१॥ सूर्यारमन्दैः शुभदृष्टिहीनैः कर्मगैर्भृतकः॥ ४२॥ मन्दांशेशे नीचभे शुक्रव्यये चन्द्रार्कौ ख
०॥ ४३॥ दशमगैः पापैः सौम्यादृष्टैर्भृ०॥ ४४॥ षष्ठेशे मानेश्वरे खेशे मन्दयुते केन्द्रे दासान्वितः॥ ४५॥ कर्मे २२
शांशेशे मन्दे षष्ठपसम्बन्धे वक्रे दासान्वितः॥ ४६॥ नृपर्क्षे शुभकर्मपदृष्टेव०॥ ४७॥ राज्यपे शुभदृष्टाधि
केपदासान्वितः॥ ४८॥ सहजे शुभदृष्टाधिके वा पापयुते वा ऽहङ्कारे जपे बलाढ्ये विक्रमी॥ ४९॥ सहजपे के

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

न्द्रकोणेगोविद॰॥ ५०॥ सौम्यांशेऽत्रयोगेविद॰॥ ५१॥ गुर्वंशेमन्दप्रसिद्धकर्मोपजीवी॥ ५२॥ षष्ठेशेसौम्यैकास्त॰
पापाराग्नादिविक्रेता॥ ५३॥ मेषेचन्द्रेभौमदृष्टेभिक्षुकः॥ ५४॥ चन्द्रस्त्वमदृग्धनिदासोथवाभिक्षुकः॥ ५५
॥ सर्वग्रहैर्नीचमूलांशगैः कर्मान्यगैर्भिक्षुकः॥ ५६॥ अन्त्यगौराकेन्द्रेशेनालग्नेवज्रेभिक्षुकः॥ ५७॥ चन्द्राद्ग
नेपुत्रेजीवेष्टमेऽस्तुभेवापापेनिन्द्यकर्मोपजीवी॥ ५८॥ एकस्मिन्ग्रहेमित्रभागेपराजीवी॥ ५९॥ राज्येऽंशे
त्रिकोणार्थेमन्दपापैस्मृत्युगैर्नीचकर्माजीवी॥ ६०॥ लग्नाद्वाचन्द्राद्वार्काद्वाद्वशमगैः पितृजननीशत्रुमि
त्रभ्रातृस्त्रीभृत्येभ्योर्थाप्तिः॥ ६१॥ लग्नेन्द्वर्केभ्यः खेशांशपांशेशवशाद्वृत्तिंवदेत्॥ ६२॥ सूर्यांशेभेषजपसु
गन्धिसुवर्णाणाद्युक्रामागापरोपनदेत्येनमंत्रोपहारसवादक्रीडादमार्गैर्वाप्तिः॥ ६३॥ चन्द्रांशेशङ्खकु
क्षौमवालादिवाराज्यनक्षापिमृद्वाग्विनोदमार्गैः राज्याङ्गनाश्रयराप्तिः॥ ६४॥ भौमांशेमसःशि
लाहितालहिङ्गुलकाञ्जनादिभिः खड्गचक्रकुन्तचापतोमराद्यैः साहसैरग्निक्रिययास्वबलक्रि॰

418

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

यारम्भैर्धनाप्तिः॥ ६५॥ ज्ञांशे श्रुतिविन्यासेन गणितेन यन्त्रयोगेन काव्येन चित्रलेखकपत्रच्छेदवाणामा
२३ स्तरवनागम्यशुक्तिप्रभृतिभिर्धनाप्तिः॥ ६६॥ जीवांशे देवब्राह्मणपण्डितेभ्यः सुवर्णालयाञ्जनगजाद्या
करेभ्यः क्रियावादेन यज्ञदानतीर्थोपवासगुरुसेवनादिभ्यो धनाप्तिः॥ ६७॥ शुक्रांशे वज्रमरकतपद्मरा
गेन्द्रनीलप्रभृतिभिः रौप्यगोलोहैर्गोभिः श्रेष्ठमहिषीभिः सुवर्णगजाश्वव्यापारे धनाप्तिः॥ ६८॥ शन्यं
शे स्वल्पगमनादिकेन वध्यघातिकया स्वशरीरताडनाद्येन भारवाहनास्वकुलाऽनुचितकर्मभिः धनाप्तिः
॥ ६९॥ लग्नाद्दशमेशः स्वभाववशाद्यस्मिन्नवांशे वर्तते तदीशोक्ताऽऽवृत्तिः प्रत्यहम्॥ ७०॥ द्रव्यदा मित्रारि २३
स्वभास्पतश्च लग्नयत्नगतास्ता हि मित्रारिस्थो योगकारा धनाप्तिः॥ ७१॥ धनदोर्कस्तु केबलिनि स्वविक्रमा
द्रव्यम्॥ ७२॥ लग्नार्थायगैः सौम्यैर्बलिभिर्बहुप्रकारैर्धनाप्तिः॥ ७३॥ इति तृतीयविवेकः॥ ३॥ ॥ अ
थ चतुर्थविवेकः॥ वृश्चिकांशे मातृकुक्षिरोगः॥ १॥ रवौ केन्द्रस्थे मनोविकलत्वे मातृसुखं न॥ २॥ षष्ठाष्ट

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मेचन्द्रेस्तेभौमेसपापेमा०॥३॥शुक्रेवाचन्द्रेपापान्तरेपापयुतदृष्टेवामा०॥४॥सुखेसुखेशेवापापान्त
रेपापयुतदृष्टेवामा०॥५॥चंद्राद्दस्तेसपापेशुक्रेमा०॥६॥सुखेमन्देपापदृष्टेशीघ्रंमातृनाशः॥७॥सुखे
मन्देशुभदृष्टेचिरेणमातृनाशः॥८॥मन्देपापयुतेपापर्क्षेमा०॥९॥पुत्रेचन्द्रेमातृसुखंन॥१०॥चन्द्रौरारवे
धर्मेवामा०॥११॥सपापचन्द्रेऽस्तेमा०॥१२॥शुरावङ्केधनेमन्देराहौघ्नेमा०॥१३॥जीवेङ्केऽर्थेमन्देसोऽस्थे
राहौमातानजीवति॥१४॥सोऽस्थेस्तेर्केलग्नेभौमेमा०॥१५॥सोऽस्थेपापत्रिकेसचन्द्रेपरस्त्रीस्तन्यपानम्॥ 419
१६॥पापान्तरेचन्द्रेवाचन्द्रात्कर्यनगस्थाःपापामा०॥१७॥लग्नात्सुधर्मस्थात्रिकोणाकेन्द्रगाःपितामात्रा
सहैवम्रियते॥१८॥रात्रौचन्द्रात्त्रिकोणेमन्देमातृवधः॥१९॥सुखपेशुभेकार्केशुभयुतेबलाढ्येवासुखे
मातुर्दीर्घायुः॥२०॥चन्द्रेबलाढ्येवाशुक्रेशुभयुतदृष्टेमा०॥२१॥शुक्रेवाचन्द्रेशुभांशेकेन्द्रेमा०॥२२॥
सुखपांशेशांशपेकेन्द्रेबलाढ्येमा०॥२३॥सुखेशेऽङ्केबलाढ्येमातापतिव्रता॥२४॥सुखपेवैशेषिकांशेशु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भद्दष्टे मा० ॥ २५ ॥ तुर्येशे शुभार्कदृष्टे मा० ॥ २६ ॥ षष्ठेशे कुजेनयुते चन्द्रे सुखे पापदृष्टे मा नाजारिणि
२४ ॥ २७ ॥ सुखपेशाद्युते सपापे मा० ॥ २८ ॥ लग्नसुखेशावन्योन्यमित्रे शुभैर्वीक्षितयुते मातृस्नेहः
॥ २९ ॥ तुर्येशे केन्द्रे शुभदृष्टे वा शुभदृग्युते मा० ॥ ३० ॥ तुर्यपापे द्विमाता सौम्ये एका ॥ ३१ ॥ तु
र्यांशे चतुष्पदाः सुखदाः ॥ ३२ ॥ सुखे शुभदृष्टेऽधिके च० ॥ ३३ ॥ वर्गोत्तमेऽङ्गेशे वा स्वोच्चांशके वा
स्वमित्रांशे वा शुभयुतदृष्टे आजीवं सुखी ॥ ३४ ॥ लग्नाद्वा तुर्यगाः शुभाः प्राग्वयसि सुखम्
॥ ३५ ॥ जीवे केन्द्रेऽङ्गेशे पारावते वाल्पसुखी ॥ ३६ ॥ धर्मे शुभेऽङ्गे पापे धर्मे शुभे देवलोके वा० ॥ ३७ ॥
लग्ने शुक्रे पूर्वार्द्धे सुखी ॥ ३८ ॥ शुभेऽङ्गेशे शुभैर्वीक्षिते वा गोपुरे तत्पादादूर्ध्वं सुखं ॥ ३९ ॥ लग्नेशे चापे २४
वा लग्ने शांशपे वा तथास्थिते लाभेशे विंशति वर्षेभ्यः परं सु० ॥ ४० ॥ लग्ने शांशेशे केन्द्रे तथा लाभे
शांशेशे वा त्रिंशद्वर्षेभ्यः परं सु० ॥ ४१ ॥ पञ्चमादष्टमगाः शुभ मध्येवयसि सु० ॥ ४२ ॥ केन्द्रस्था शु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रुजन्मतनुपायौवनेसुख० ॥ ४३ ॥ शुभखगैर्लग्नान्त्यलाभगैः केन्द्रेसिंहासनेजीवेश्याघमध्यवयसोःसुख०
॥ ४४ ॥ लग्नार्थसोन्त्यशुभदृष्टियुतेशुभांशेजीवेपारवतेश्वा० ॥ ४५ ॥ पापाधनेकेन्द्रशुभेलग्नेशेउ
न्नमांशेबाल्येदुःखिततःसुखि ॥ ४६ ॥ धर्मादारिःफगाःशुभाश्चन्त्यवयसिसुख० ॥ ४७ ॥ देवलोकांशेशुक्रे
गोपुरेलग्नेशुभदृष्टेमध्यान्त्यवयसोःसुख ॥ ४८ ॥ शुभेजेशुभदृष्टेपापयोगरहितेसुख० ॥ ४९ ॥ पञ्चसुस्वर्क्षगे
पुमहासुख० ॥ ५० ॥ पातालेशेजीवदृष्टेसुख० ॥ ५१ ॥ शुभेसुखेसुख० ॥ ५२ ॥ सुखेशेशुभान्तरेसुख० ॥ ५३ ॥ जीवेबलि 420
नितुर्यपयुतेसुख० ॥ ५४ ॥ केन्द्रकोणगेसशुभेसुखेशेसुख० ॥ ५५ ॥ पातालेशेमृदंशेसुख० ॥ ५६ ॥ लग्नेशाज्जीवेबलि
निसुख० ॥ ५७ ॥ गोपुरांशेशेस्वपेजीवेचसुख० ॥ ५८ ॥ शुभांशेतुर्येशेधनोपचयगेसुख० ॥ ५९ ॥ शुभान्तरेचन्द्रेसुख० ॥
६० ॥ मेषांशेवृषिकामार्जारेदुःखदम् ॥ ६१ ॥ सिंहांशेश्वादयोदुःखदाः ॥ ६२ ॥ कन्यांशेशःग्निकणादुः० ॥
६३ ॥ ज्ञाराहुर्कोःसुतस्थास्तुर्येभौमेरन्ध्रेमन्देऽरवौ ॥ ६४ ॥ लग्नगाःपापादुः० ॥ ६५ ॥ पापेतुर्येजीवेल्पबलि

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

निस्वधनोपिस्युः१॥ ६६॥ सपापेसुखपेःघलेसधनोस्युः१॥ ६७॥ पापांशेस्तुपेनीचगेस्वधनपुत्रोपिस्युः१॥ ६८
२५ ॥ सभौमार्कांस्तुपेक्रूरांशेस्तुभट्टस्थीनेनित्यंस्युः१॥ ६९॥ भौमार्कौनीचारिभागगौसुखपापदृष्टौक्रूरांशे
प्रमादाद्गृहार्थनाशास्तुःस्वीच॥ ७०॥ रन्ध्रेशेलाभेबाल्येस्युः१॥ ७१॥ लग्नात्केन्द्रस्थेराहौषष्ठेभौमेकुःस्थी॥
७२॥ पापान्तरेचन्द्रेस्युः१॥ ७३॥ लग्नेशेन्त्येस्वपापेचन्द्रारयोगेस्युः१॥ ७४॥ तुर्येशाच्चन्द्राच्चौप्रासादवान्॥
७५॥ तुर्येशात्तुच्चग्रहेप्रा१॥ ७६॥ स्वंशात्तुर्यराहौकेजोप्रा१॥ ७७॥ केन्द्रगेतुर्येशादिष्टकागृहस्म॥ ७८॥ सुखे
शात्जीविकाद्यगृहस्म॥ ७९॥ सुखेशात्केतुराशागृहस्म॥ ८०॥ लग्नेशास्तुगेसुखेशेङ्गगृहलाभः॥ ८१॥ गृहेशो
बलाढ्येकेन्द्रेस्तुभट्टेगृ१॥ ८२॥ सुखेशेवैशेषिकांशेपरमोच्चगेगृ१॥ ८३॥ तुर्यांशांशेशपेकेन्द्रेगृ१॥ ८४॥ २५
धर्मपेकेन्द्रगेहेशेस्वोच्चमित्रगेतुर्येतुङ्गेग्रहेविचित्रगृ१॥ ८५॥ लग्नस्थेसौम्येतुर्येशेबलिनिगृहेशेशेबल
पूर्णोहर्म्यप्राकारादियुक्तगृहस्म॥ ८६॥ तुर्यपेसिंहासनेगोपुरेस्वांशेवाहर्म्य१॥ ८७॥ गृहेशेपारावतेगोपुरेच

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

न्वेयरुहस्थे दे विकं वेन्नम ॥ ८८ ॥ खतुर्येशो चन्द्रभस्युतौ विचित्रं वे० ॥ ८९ ॥ तुर्याङ्गपौ तुर्ये ऽस्कास्माकु हाप्ति ॥ ९० ॥
यावन्तः पापाः खांस्वस्वात्पनाथैः सहितास्त्रिकस्थास्तावन्तो गृहा वह्निनास्थन्ते ॥ ९१ ॥ राहुकौ पुंशे कुगमानदृष्टे
गृहदाहः ॥ ९२ ॥ केन्द्रकोणे र्के गेहेशो धिल्पप्रयुक्तपापभयम् ॥ ९३ ॥ तुर्येशो षष्ठे पापदृष्टे गेहनाशः ॥ ९४ ॥ गेहेशांशे
शषष्ठगे ॥ ९५ ॥ तुर्येशो रन्ध्रे स्वयमेव गेहं पातयति ॥ ९६ ॥ तुर्याङ्गार्थेशाः यावत्पापयुतास्तावतां गेहानां नाशो न
तु शुभदृष्टे ॥ ९७ ॥ तुर्यतत्पौ चरसंस्कारके वा तथा वहुगृहवासः ॥ ९८ ॥ गृहतत्पौ स्थिरे तथाकारके वा स्थिरवासः ॥
९९ ॥ शुभषष्ट्यंशे तुर्ये स्थि० ॥ १०० ॥ लग्नाम्बुपैशा यावन्तः केन्द्रकोणगा तावन्तो गृहाः शोभना ॥ १०१ ॥ लाभा
र्थेशौ तुर्ये तुर्यपे वैशेषिकांशे शुभदृग्योगे वहुर्थं गृहं लभ्यते ॥ १०२ ॥ खेखस्वेशे कर्मेशे शुभगे वलिनि भौमेव
कृक्षेत्रवान् ॥ १०३ ॥ वलाढ्यौ स्वाम्बुपौ परस्परसुहृदौ वा० ॥ १०४ ॥ तुर्यतत्पौ शुभयुतौ वा० ॥ १०५ ॥ तुर्ये ससुते
गोपुराद्यंशे वा० ॥ १०६ ॥ भ्रातृपे रात्नकारकेरा वायुते तुर्येशो भ्रातरः शेत्राप्तिः ॥ १०७ ॥ वलिन्यङ्गेशे शुभगे

५२१

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

बलिन्यम्बुपेङ्गेस्तुभद्दग्योगेस्वपराक्रमाप्तिः ॥ १०८ ॥ स्त्रीकारकेम्बुगेशेन्नपेघूनेतयोर्मैत्र्यांकलत्रतः
२८ क्षेत्राप्ति ॥ १०९ ॥ षष्ठेशेतुर्यैतन्येषष्ठेषष्ठेशतःक्षेत्रपेधिकवलेशत्रुतःक्षे ॥ ११० ॥ गेहेशेस्वाशेबलिन्यु
पचयगेस्तुभद्दष्टेबहुक्षेत्राप्ति ॥ १११ ॥ गेहेशेनीचारातिमूढगेपापान्तरेपापदृष्टेक्षेत्रादिनाशः ॥ ११२ ॥ पा
पान्तरेक्रूजेपापदृष्टेक्रूरांशेक्षे ॥ ११३ ॥ तुर्येशेक्रूरषष्ठ्यंशेतुर्येपापक्षे ॥ ११४ ॥ तुर्येशेविक्रेक्षे ॥ ११५ ॥ गे
हेशेर्थेसपापेनीचारिभेक्षे ॥ ११६ ॥ गेहेशेतुङ्गेर्थेशेपापेनीचारिभेभूमिविक्रेता ॥ ११७ ॥ कर्मेशेम्बुगेस
पापेक्षेत्रनाशः ॥ ११८ ॥ क्रूरषष्ठ्यंशयमाघंशेखपेसुखेक्षे ॥ ११९ ॥ खेसस्सूर्येम्बुपेराजकोपात्क्षे ॥ १२० ॥
विन्नशांशेशांशेम्बरेगासहितसपापेम्बुपरा ॥ १२१ ॥ सुलाङ्गेशमित्रत्वप्रशंसामित्रम् ॥ १२२ ॥ घूनाङ्गेश २८
मित्रत्वेस्त्रीमैत्री ॥ १२३ ॥ सुखाङ्गेशमित्रत्वेबहुजनमैत्री ॥ १२४ ॥ तयोर्मित्रक्षेत्रगयोःसुहृत्वाप्यः
॥ १२५ ॥ सुखेषुभद्दष्ट्याधिक्येबहुजनमित्रता ॥ १२६ ॥ सुखेसौम्येसौम्यदृष्टेसुखकारकेबलिनि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

बन्धुपूज्य॥ १२७॥ गेहजीविगेहपेशुभयुतेव०॥ १२८॥ तुर्येस्वोच्चेस्वमित्रभेवारवेटगृहदृष्टेव॥ १२९
॥ त्रिभिरस्वभैर्गेःव०॥ १३०॥ केन्द्रकोणेसुखेशेवंशेषिकांशेपापदृग्योगहीनेबन्धूपकारकृत॥
१३१ तुर्येसौम्येव०॥ १३२॥ धनेशेलाभेत्रिकोणेगेहशुभदृष्टेव०॥ १३३॥ गेहेशेकेन्द्रशुभांशेव
०॥ १३४॥ सपापेतुर्येपेक्रूरषष्ठ्यंशेगल्पवीर्येबन्धुभिस्त्यज्यते॥ १३५॥ यस्तुनाथेवक्रपापयुतेतथै
वकारकेबन्धुमध्येकलिनः॥ १३६॥ पापर्क्षेतुर्येनीचास्तस्वगर्वेनशुभदृग्योगहीनेबन्धुद्वेषो॥ १
३७॥ चतुर्थग्रहेषुसुहृज्जनगेहबन्धुपाप्यः॥ १३८॥ स्वन्येशेशुभसम्बन्धेशुभवर्गेस्वोच्चेवापर्यङ्कशा
यी॥ १३९॥ व्ययेशेपापसम्बन्धेशयनसुखाभावः॥ १४०॥ व्ययेशेपापेपिशुभवर्गेशयनसुख
म्॥ १४१॥ लग्नेशेत्रिकेशयनसुखाभाव॥ १४२॥ नीचेङ्केशेशयनसुखाभाव॥ १४३॥ देहेपम
न्दमान्दयुतेशयनसुखाभावः॥ १४४॥ इतिचतुर्थविवेकः॥ ॥अथपञ्चमविवेकः॥ सुतर्क्षेशु

४२२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

२

मेषस्थे भदृष्टे सुतेऽधिमानः ॥१॥ सुतेशे तुङ्गे वा सुभान्तरेवं ॥२॥ तौ केन्द्रकोणे वा ॥३॥ शुभभे सुतेशे सु
तेजीविव ॥४॥ ज्ञे सुते वा सुतेशे बलिनि केन्द्रे वा ॥५॥ पुत्रेशे केन्द्रे शुभान्विते धारणादिपटुः ॥६॥
सुतेशे कारके मृदंशादिस्थे शुभदृष्टे मेधा ॥७॥ सुतपे गोपुरादौ धा ॥८॥ सुतकारके गोपुरादौ प
रेङ्गितज्ञो मेधावी ॥९॥ लग्नकोणे चन्द्रार्कौ च स्वबलौ धी ॥१०॥ केन्द्रे जीवे च ॥११॥ ज्ञे न्दारगाजप
रिबलिग्रहदृष्टो श्रिग्रोक्त दानशील ॥१२॥ सौम्ये स्वर्क्षे बले पापदृष्टे चलचित्त ॥१३॥ ससोम्यर्थपे ज्ञे सा
त्विकः ॥१४॥ व्ययेशे सुवाक् ॥१५॥ लग्ने चन्द्रे मन्दारदृष्टे हीनधी ॥१६॥ सुतेशे क्रूरषष्ठ्यं
शेहीं ॥१७॥ मन्दारगा कोष्वन्द्रं पश्यन्ति मौर्ख्यकार ॥१८॥ त्रिके चन्द्रे शुक्रदृष्टे विस्मयशील ॥
१९॥ सपापे सुतपे विस्मयशील ॥२०॥ धीकारके सपापे वा क्रूरषष्ठ्यंशे वि ॥२१॥ केन्द्रगा मन्दे
न्दुगुलिकाः जडः ॥२२॥ धने गुलिकौ पापदृष्टौ वा सार्के जे सोम्यर्थपे जडः ॥२३॥ सपापे धनेशे खेस २

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भाजडः ॥ २४ ॥ सतमसिसोऽस्थेपजडः ॥ २५ ॥ सुतेमन्देलग्नेशेमन्ददृष्टेसुतेशेसपापेजडः ॥ २६ ॥ गुलि
कार्कजेसुतेशुभयोगहीनेजः ॥ २७ ॥ सुतेजीवेमेधानाशः ॥ २८ ॥ स्वंशेकेतौशुक्रमात्रदृष्टेयाज्ञिकः ॥
२९ ॥ स्वंशात्कोणेपापद्वयेमान्त्रिकः ॥ ३० ॥ स्वंशात्कोणेपापद्वयेपापदृष्टेभूतादिनिग्रहकर्ता ॥
३१ ॥ स्वंशात्कोणेपापेशुभदृष्टेग्राहकः ॥ ३२ ॥ स्वंशेजेन्दुशुक्रदृष्टेबाधनेशेघ्नेभिषक् ॥ ३३ ॥
शुक्रेन्दुदृष्टेरसवादी ॥ ३४ ॥ स्वंशात्सुतेसपापेचन्द्रजेग्रन्थकृत् ॥ ३५ ॥ स्वार्थसुतयोरंशास्त्री
वैयाकरणः ॥ ३६ ॥ धनेसोऽस्थेसुतेंशात्तज्ज्योमीमांसकः ॥ ३७ ॥ स्वंशात्सुतार्थेसोऽस्थेजीवारौ
तार्किकः ॥ ३८ ॥ स्वंशात्ज्ञेनपुत्रेसोऽस्थेजीवेन्दूसांख्यज्ञः ॥ ३९ ॥ स्वंशात्ज्ञेनपुत्रेसोऽस्थेजीवार्कौवेदा
न्तसङ्गीतज्ञः ॥ ४० ॥ स्वंशात्सोऽस्थेसुतेर्थेकेतुजीवौगणितज्ञः ॥ ४१ ॥ धनेभौमेशुभदृष्टेगः ॥ ४
२ ॥ चन्द्रौरोपुनौज्ञदृष्टौकेन्द्रेबुधेवाकुजेगः ॥ ४३ ॥ बल्पष्टेमेशेज्ञेगुरौलग्नेदृष्टेमेमन्देगः ॥ ४४ ॥

423

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जीवेकेन्द्रकोणगेवलिनिशुक्रेसर्थगे॥ ४५॥ ज्ञाच्छेसोम्यार्थगेज्योतिर्विदांश्रेष्ठ॥ ४६॥ धनेशेवलि-
२८ निकेन्द्रायकोणगेज्ञेज्यो॥ ४७॥ स्वोच्चेधनेजीवेज्यो॥ ४८॥ सौरेज्ञेशुभर्क्षेविद्युषांस्त्रक॥ ४९॥ ज्ञारेमन्दभे
केन्द्रेशौराजविद्रुपोरस्त्रक॥ ५०॥ वलीसुतेशकेन्द्रकोणगेविज्ञान॥ ५१॥ धनेलाभेङ्गेपारिडतोधर्मवित॥ ५
२॥ रवेलाभेसुतेशेपरिडत॥ ५३॥ रवेशेङ्गेकवि॥ ५४॥ लाभेशेलाभेकवि॥ ५५॥ तुर्येशेङ्गेस्त्रेपरिडतो
पिसभामूक॥ ५६॥ चन्द्रान्केणगेजीवेस्मान्केणगेभौमेसर्वविद्या॥ ५७॥ जीवाच्चेधनेशेरम्यारुद्रष्टेला-
किक॥ ५८॥ जीवाच्चेतनुङ्गस्वर्क्षेर्किकोणगेनो॥ ५९॥ वलिनिशेनज्ञेशरविशुक्रदृष्टेशाब्दिक॥ ६०
धनेशेज्ञेतनुङ्गेगोपुरेर्केजेसिंहासनेजीवेचवेदान्तज्ञ॥ ६१॥ पारावतेमन्देज्ञेनशेरोहष्टेले॥ ६२॥ केन्द्रको २८
णजीवेचे॥ ६३॥ उन्नमांशेशुभगोलग्नेवे॥ ६४॥ देवलोकेचन्द्रेउन्नमांशेशुभगोकेन्द्रेवे॥ ६५॥ केन्द्रेजीवे
सिंहासनेशुक्रेधनस्थेभांशेज्ञेगोपुरेषड्शास्त्रवल्लभ॥ ६६॥ कोणेशस्थानेष्वांशेशेमन्देवाभौमेस

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पापेकेन्द्रकोणगेपश्च ॥ ६७ ॥ सूर्यांशेशेवेशेषिकांशेशवलिन्यर्थेषु ॥ ६८ ॥ गुरौवलिन्यर्थधनेशांशेशेकेन्द्र
शुभदृष्टेषु ॥ ६९ ॥ कोशेङ्कोशेशेकेन्द्रेशुभदृष्टेषुशेशेपारावतेषुदान्ती ॥ ७० ॥ स्वोच्चेङ्गेकोशेशेपारा
वतेव्ययेशुक्रेवे ॥ ७१ ॥ धीकारकेकेन्द्रकोणेशुभदृष्टेभविष्यदक्ता ॥ ७२ ॥ जीवस्वांशेमृदंशेत्रिकाल
ज्ञः ॥ ७३ ॥ जीवेगोपुरेशुभदृष्टेत्रि ॥ ७४ ॥ खेशेदेवलोकेशुभादृष्टेव्रुसनिष्ठः ॥ ७५ ॥ भाग्यपेपारावतेशु
भदृष्टेव्रुसनिष्ठः ॥ ७६ ॥ ध्वजाहिमन्देःसहितेज्यशुक्रेक्षितेश्रृङ्गापिविज्ञान ॥ ७७ ॥ शशुभराश्वकार्यशेपा
पयुतोविषवेधः ॥ ७८ ॥ विवीर्याःसर्वेनपन्यता ॥ ७९ ॥ सुतेराहौभौमदृष्टेसर्पशापात्ह्यपुत्र ॥ ८० ॥ यमेर
सुतेचन्द्रदृष्टेसुतेशेराहुयुतेसः ॥ ८१ ॥ सराहौपुत्रकारकारयुतोकेपुत्रेशेःवलेभौमांशेशेयुतोसः ॥
८२ ॥ सुतकारकारयुतोराह्वङ्केशयुतेपुत्रेशेत्रिकसः ॥ ८३ ॥ स्वांशेभौमेपुत्रेशेज्ञपापयुतेसः ॥ ८४ ॥ सु
तेशेभौमेसुतेराहौसोम्यादृष्टेसः ॥ ८५ ॥ सुतेङ्केशेविवलेसुतेपापाःसः ॥ ८६ ॥ लग्नेशेराहुयुतेपुत्रेशेभौ

424

Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

२९

मध्येनेस्व ॥ ८७ ॥ पुत्रपेर्केक्रूरान्तरेत्रिकोणेगापापदृष्टे पितृशापाद्विपुत्रः ॥ ८८ ॥ मन्तेर्केपापान्तेमन्दारौनीचगोपि
वा ॥ ८९ ॥ सिंहेज्ञेपुत्रेशेर्कयुतेपुत्राङ्गेगोपापोपि ॥ ९० ॥ सूर्येराश्चेस्सुतेमन्दे पुत्रेशेराहुयुतेपि ॥ ९१ ॥ व्ययपेङ्गे
रिपुपेपुत्रेस्वपेरन्ध्रेपि ॥ ९२ ॥ पुत्रपेचन्द्रेनीचगेवापापान्तेसुतास्तुगेपापोमातृशा ॥ ९३ ॥ स्वल्पाङ्गेमन्दे
तुर्येपापाः पुत्रेचन्द्रमा ॥ ९४ ॥ सुतेशेत्रिकेलग्नेशेनीचेपापयुतेचन्द्रमा ॥ ९५ ॥ सुतेशेचन्द्रेमन्दराहुरपु
तेमा ॥ ९६ ॥ सुखेशेभौमेराहुकेनयुतेलग्नेपुष्यवन्तौमा ॥ ९७ ॥ सुखेशेष्टमेपुत्राङ्गेशोषष्ठेव्ययेशोल-
ग्नेशेत्रिकेमा ॥ ९८ ॥ पुत्राङ्गाष्टाधिपाराहुकेतुमन्दालग्नेशात्रिकेमा ॥ ९९ ॥ राहुरेन्ध्यात्रिकस्थामन्द
चन्द्रौपुत्रेमा ॥ १०० ॥ सूर्येङ्गेसुतेभौमेसुतहीनः ॥ १०१ ॥ जीवात्सुतेशनिकेपुत्राङ्गेशालग्नात्त्रिक
स्थाःसुतः ॥ १०२ ॥ जीवपञ्चमेजीवात्सुतेक्रूरेसुतः ॥ १०३ ॥ लग्नेर्केसौमन्देवाघूनेर्कशनीरविजीवदृष्टे
गर्भोत्पातः ॥ १०४ ॥ मन्दारौषष्ठेवातुर्येगः ॥ १०५ ॥ मारीशौकेजः षष्ठेचन्द्रेचोलग्ने ॥ १०६ ॥ पापान्त

२९

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

रेसुतभे वा तद्दृशि वा कारके पापसंयुते पुत्रनाशः ॥ १०७ ॥ स्त्रीधर्मपुत्रेशांशपाः पापांशगाः पापयुताः पु
०॥ १०८ ॥ पुत्रेशे क्रूरांशे नीचास्तभे पापदृष्टे पु० ॥ १०९ ॥ व्ययेशांशेशस्य अंशेशे नयुते वा दृष्टे सुतेशे पु० ॥
११० ॥ क्रूरषष्ट्यंशे पुत्रपे पापदृष्टयुते पुत्रार्तिः ॥ १११ ॥ शाङ्कपौ लग्नेनतरकेन्द्रगौ वंशविच्छेदः ॥ ११२ ॥ पा
पग्रहान्वययसुताष्टमगा वं० ॥ ११३ ॥ चन्द्रज्ञौ लग्ने धूने मन्दे वा भौमे वं० ॥ ११४ ॥ सुखे पापा वं० ॥ ११५ ॥ लग्ना
न्त्यसुताष्टमगैः पापैर्वं० ॥ ११६ ॥ सुते चन्द्रपापारन्ध्राङ्गान्त्यगा वं० ॥ ११७ ॥ शाच्छौ मन्दे न्त्ये वा सुखे पापे सुते
जीवे वं० ॥ ११८ ॥ चन्द्राद्दृष्टमे पापा वं० ॥ ११९ ॥ पापेऽङ्गे सुखे चन्द्रे सुतेऽङ्गेशे सुतपे ल्पबले वं० ॥ १२० ॥ षष्ठमे
पापा वं० ॥ १२१ ॥ शुक्रे स्मरे खे चन्द्रे सुखे पापा वं० ॥ १२२ ॥ भौमेऽङ्गे मन्दे रन्ध्रे सुतेऽर्के वं० ॥ १२३ ॥ सौम्येऽश
चन्द्रौ केन्द्राकोणगौ पुत्रसुखं न ॥ १२४ ॥ दाराङ्गपुत्रपे बलिनि षष्ठेशयुतदृष्टे पुत्र० ॥ १२५ ॥ धीधर्मपौ
मदारेशौ दुःस्थानगौ हीनबलौ शुभादृष्टे सुते वक्रदारेशौ प्यपुत्रः ॥ १२६ ॥ मन्दारौ खे धर्मे वा पुत्रनता ॥ १२७

॥मन्दारस्युक्रादारगास्त्रपु०॥ १२८॥ राह्वर्काराःसुतगाऽऽग्निनःस्युरवसोरपदाः॥ १२९॥ सिंहेर्केजारौसुत

३० गौसुतेशेषष्ठेसुतसौख्यंन॥ १३०॥ भौमर्क्षेसुतराशौभौमदृष्टेसु०॥ १३१॥ नीचेशुक्रेभृगौवासमेशेविषमे

केसु०॥ १३२॥ सुतेपापयुतदृष्टेगर्भच्युतिः॥ १३३॥ पूर्वेर्केप्रकाशेजातंजातंम्रियते॥ १३४॥ पापाःपञ्चमे

जा०॥ १३५॥ धीस्थेमन्देपुत्रसुखंन॥ १३६॥ सुतेसूर्येमृतापत्यः॥ १३७॥ अन्त्याङ्गार्थसुतेसहजपेसुतसु

खंन॥ १३८॥ पञ्चमेजीवर्क्षेसु०॥ १३९॥ मन्दज्ञावङ्गेलौशुक्रेज्योसु०॥ १४०॥ शत्रुभेलग्नपेजेनुदृ

ष्टेषष्ठार्थेसूर्येविपुत्रः॥ १४१॥ सुतेशास्तांशेपापयुतेवि०॥ १४२॥ गुरौसुतेशेसपापेबलेवि०॥ १४३॥

सपापेङ्गेशात्रिकेसुतेशेवि०॥ १४४॥ कोणेगुरौपापयुतेवि०॥ १४५॥ लग्नेशेकुजर्क्षेषष्ठेपुत्रेशेवि० ३०

॥१४६॥ मन्दारिगेहेजेनुसूर्येदृष्टेलग्नेपापदृष्टेकलेदवदोषाद्धि॥ १४७॥ मन्दर्क्षेसूर्येपापदृष्टेवापा

पवर्गेङ्गेकु०॥ १४८॥ व्ययेशेरवावघेवि०॥ १४९॥ कन्याङ्गेसूर्येभौमेसुतेवि०॥ १५०॥ क्रूरागाःपापाः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

शीतोन्द्वङ्गे मन्दर्क्षे जीवे मृत्यौ फ० सुखं भूत्वा नश्यति ॥ १५१ ॥ ज्ञे पञ्चमे लग्ने सुखे पापे फ० ॥ १५२ ॥ सद्गुभा
श्वङ्गाः सुतेशास्थिरकस्था विलम्बतः प्रजा ॥ १५३ ॥ कर्के चन्द्रसुते कन्यावान् बाल्यापत्यः ॥ १५४ ॥ सुते गोऽज
कर्कराशिके सन्तानोत्पन्नो विलम्बः ॥ १५५ ॥ सप्तमेशांशेशे लग्नार्थधर्मेशौ दृष्टे फ० वाप्तिः ॥ १५६ ॥ सुत
ेशे शुभयुत दृष्टे वा सुतेऽङ्गे फ० ॥ १५७ ॥ लग्नेशे पञ्चमे पञ्चमेशेऽप्यवलिनौ फ० ॥ १५८ ॥ पञ्चमेश्येवलिनि लग्नेशा
दृष्टे फ० ॥ १५९ ॥ षष्ठेशोषिकांशे जीवेन थापञ्चमेशो चन्द्रशुभदृष्टे फ० ॥ १६० ॥ विनेशसुतेवलाढ्ये गुरुदृष्टे फ०
॥ १६१ ॥ पञ्चाङ्गपापाः परस्परं पश्यन्तः फ० ॥ १६२ ॥ पञ्चाङ्गपावन्योन्यभंगोवापतो फ० ॥ १६३ ॥ सुताङ्गेशौ
केन्द्रगौ शुभान्वितौ धनपेवलिनि फ० ॥ १६४ ॥ पञ्चमेशांशेशे शुभयुत दृष्टे फ० ॥ १६५ ॥ धर्माङ्गेशौ स
प्तमे धनेशेऽङ्गे फ० ॥ १६६ ॥ सुतेशे मृदंशादिगे फ० ॥ १६७ ॥ गोपुरादौ सुतेशे फ० ॥ १६८ ॥ पञ्चांशेशेऽङ्ग
लग्नेशांशेशे सुते फ० ॥ १६९ ॥ जीवांशेशे केन्द्रे फ० ॥ १७० ॥ धर्माद्यसुतेशाः पारावतादिगाः शुभदृष्टा

४२६

३१

ःसुतः॥ ७१॥ स्वभे सौम्याः सुते पापाः सुतसुखं विलम्बात्॥ ७२॥ सुतेशे नीचे धर्मेशेऽङ्गे शकेन्द्रपुत्रे कष्टात्तु
याप्तिः॥ ७३॥ पापो जीवो वा तुर्ये सुते षष्ठे चन्द्रे त्रिंशद्वर्षोर्ध्वं सन्ततिः॥ ७४॥ पापर्क्षे पापयुते लग्ने सूर्ये
ऽबलेयुग्मर्क्षे कुजे त्रिंश॥ ७५॥ कर्के चन्द्रे पापयुते दृष्टे च मन्ददृष्टे सूर्ये षष्ठितमेऽब्दे पुत्राप्तिः॥ ७६॥ स्व
र्थाङ्गलग्नपे प्रथमः सुतः॥ ७७॥ त्रिस्वभावगाश्चन्द्रारराहुशुक्राः प्र॥ ७८॥ लाभे पापे पञ्चमे चन्द्राच्छौ
प्र० कन्याः॥ ७९॥ पुत्रे यावत्संख्यग्रहदृष्टिस्तावत्पुत्राः॥ १८०॥ पुत्रे स्त्रीग्रहदृक्तत्तुल्याः कन्याः॥ १८१॥ राहौ
लाभे वार्के केपुत्रं सुखम्॥ १८२॥ नीचपुत्रेशे षष्ठादित्रियंगे पापयुते काकवन्ध्या॥ १८३॥ पुत्रेशे नीचे
मन्दयुते का०॥ १८४॥ सुते शुक्रभौमान्यतरादृष्टे द्विस्वविवाहेप्यप्यमन्नानः॥ १८५॥ कोणे शुक्रभेगेस्त्री
पुत्रकपुत्राः॥ १८६॥ सुते राहुकेतू कृपुत्राः॥ ८७॥ धीस्थे केतु भदृष्टे त्रिपुत्राः॥ १८८॥ मृगेर्केऽगे सुते त्रिपुत्राः
॥१८९॥ सुते मृगगे भौमे त्रिपुत्राः॥ १९०॥ कुम्भे मन्दे सुते पञ्चपुत्राः॥ १९१॥ सुते सूर्ये भौम गर्वे न्यतमेप्र ३१

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

मांदेकत्रिपञ्चपुत्रोत्पत्तिः॥ १९२॥ सुतेचन्द्रजसितगृहनयोर्द्विनिपञ्चसप्तकन्योत्पत्तिः॥ १९३॥ पुत्रे
शेनेत्रपाशौपुत्रशनिःकन्याप्तिश्च॥ १९४॥ पुत्रेघूनेज्ञेसभावस्थागेकन्याधिक्यम्॥ १९५॥ सुतभेस
मर्क्षेवर्गेज्ञमन्दान्यतरयुतेशुक्रचन्द्रान्यतरदृष्टेकन्याप्रजावान्॥ १९६॥ शुक्रावज्ञवर्गेसुतभेसमर्क्षे
शुक्रावजदृष्टेवहुकन्यावान्॥ १९७॥ सितेन्दुवर्गेपुत्रर्क्षेसौजभेसितेन्दुयुतेवहुपुत्रः॥ १९८॥ सुतेशुक्र
भांशौवाशुक्रदृष्टेवहुप्रजः॥ १९९॥ लाभेज्ञेशुक्रेचन्द्रेवाकन्याप्रजः॥ २००॥ सुतेशेर्थेदृष्टभेवहुकन्या
॥ २०१॥ लग्नाद्वाचन्द्रात्पञ्चमेशुभर्क्षेशुभसम्बन्धेपुत्रसम्भवोनान्यथा॥ २०२॥ पुत्रेशेपुंभांशगेपुं
ग्रहेप्रथमंपुत्रोन्यथाकन्या॥ २०३॥ सुतांशेशौसमेपुत्रोसमेशेदासीन्यम्॥ २०४॥ लग्नपुत्रेशयो
स्त्र्योन्यदृष्टौसुतस्थाज्ञानुवर्ती॥ २०५॥ पुत्रांशेशावन्यान्यभांशगौसुत॥ २०६॥ पुत्रपेऽङ्गेशेपुत्रेपुत्रवा
क्यवशः॥ २०७॥ सुतेशदृष्टेङ्गेसुतेङ्गेशदृष्टेप॥ २०८॥ ज्ञेन्द्रस्थानामन्यतमेसुतेकन्योत्पादः॥ २०९

लाभेसेन्दौमन्दे ः प्रजल्पकः ॥ २१० ॥ पञ्चमेस्थकलमेगुरुवर्गेस्तुभराशौवीरसःप्रज्ञः ॥ २११ ॥ मन्दर्क्षांशेस्तु
३२ नैवचेन्मन्दान्यतराप्तेनेत्स्तप्रज्ञः ॥ २१२ ॥ तुर्येमन्दौराद्ः ॥ २१३ ॥ वंशाविच्छेदयोगदः ॥ २१४ ॥ धीस्थेमन्दे
सेनुयुतेक्लिन्नप्रज्ञः ॥ २१५ ॥ पुत्रस्थानवांशोयावत्पापदृष्टःशुभादृष्टस्तावद्गर्भपातः ॥ २१६ ॥ जीवात्सुते
पापेसन्तानसुखाभावोनान्यथा ॥ २१७ ॥ सकेतावंशेज्ञशुक्रदृष्टेदासीप्रज्ञः ॥ २१८ ॥ शुक्रेन्मपेसोरांशेदा
० ॥ २१९ ॥ इतिपञ्चमविवेकः ॥ ॥ अथषष्ठविवेकः ॥ अन्त्यारिगेस्तनेशेसुतःशत्रुः ॥ १ ॥ षष्ठेशेषष्ठे
ज्ञातिःशत्रुः ॥ २ ॥ लग्नेशस्यसुखायेशौशत्रूवेश्मात्वैरम् ॥ ३ ॥ सुखपेपापदृष्टेतमाः ॥ ४ ॥ तुर्येपेलग्न
पतःषष्ठेवातुर्येशेषष्ठेमाः ॥ ५ ॥ लग्नस्वेशयोःशात्रवेवास्वलग्नतोलग्नपतौवाषष्ठेपिताशत्रुः ॥ ६ ॥ सुते ३२
शेत्रिकेलग्नेशदृष्टेपित्रुपक ॥ ७ ॥ पुत्रेशेत्रिकेराहुत्रारदृष्टेपि ॥ ८ ॥ पुत्रादयशात्रवेवापुत्रेपषष्ठे
लग्नेशदृष्टेपुत्रःशत्रुः ॥ ९ ॥ षष्ठेशेकेन्द्रेपापदृष्टेशत्रुपिडा ॥ १० ॥ षष्ठेपापाबालग्नेशःषष्ठेषष्ठेशेङ्गेशा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

व्र० ॥ ११ ॥ षष्ठपेऽलेपापदृष्टेपापान्वितेवाशि० ॥ १२ ॥ लग्नदारपयोःशान्त्रवेस्त्रीशत्रु ॥ १३ ॥ भौमेऽलौ-
रूर्ध्वमितदृग्धीनिव्रणापीठिकापीडा ॥ १४ ॥ केन्द्रकेजावस्लेव्र० ॥ १५ ॥ लग्नपौरोत्त्रिकेग्राम्बिशास्त्रजव्र
णापीडा ॥ १६ ॥ सपापेरीशेलग्नेत्रिकेशरीरेव्रणाः ॥ १७ ॥ सार्केरीशेऽङ्केवाष्टमेशिरोव्रणाः ॥ १८ ॥ सचन्द्र
ऽरीशेऽङ्केवाष्टमेसुखव्रणाः ॥ १९ ॥ भौमारीशावङ्केवाष्टमेकाठव्रणाः ॥ २० ॥ जीवारीशावङ्केवाष्टमेनाभि
मूलव्रणाः ॥ २१ ॥ ज्ञारीशौरन्ध्रेऽङ्केवाहृदयव्र ॥ २२ ॥ शुक्रारीशौरन्ध्रेदृक्पादव्र० ॥ २३ ॥ सपापेकर्मगेरीशेपा
पदृष्टेवायदङ्गेराशौतदङ्गेव्र० ॥ २४ ॥ षष्ठेन्त्यवारार्कियोगेसौम्यादृष्टेगराऽमालादयः ॥ २५ ॥ मन्दाराव
रिगौवाव्ययगौव्रणाः ॥ २६ ॥ लग्नेशोकुजेपुत्रेपापान्वितेपापदृष्टेशिलाशस्त्रजंव्रणंमस्तके ॥ २७ ॥ भौ
मेऽङ्केघ्नेजीविवाशुक्रेव्रणाद्धितंशिरः ॥ ३० ॥ आयारिगेभौमेव्ययेशुक्रेवामपार्श्वेव्र० ॥ ३१ ॥ व्ययेगौरी
विधौज्ञेआयारिगेगुदाव्र० ॥ ३२ ॥ षष्ठेशेऽङ्केवैरिहन्ता ॥ ३३ ॥ षष्ठेशेबलाढ्येवैरिहन्ता ॥ ३४ ॥ षष्ठेशुभदृ

428

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

व्याधिकेवैव॥ ३५॥ लग्नेशार्कौ त्रिके नापगाउः॥ ३६॥ चन्द्राङ्गेशौ त्रिके जलजगाउः॥ ३७॥ लग्नषष्ठेशच
३३ न्द्रास्त्रिके ज्व॥ ३८॥ मकरांशे दृष्टग्रन्थिगराज्ञादि॥ ३९॥ लग्नेशज्ञौ त्रिके पित्तरोगी॥ ४०॥ जीवाङ्गेशौ त्रिकेश्ले
ष्मरोगी॥ ४१॥ शुक्राङ्गेशौ त्रिके क्षयरोगी॥ ४२॥ अंशात् तुर्यान्यगौ कुमाल्कजराहू क्षय॥ ४३॥ भौमार्कदृष्टे
लग्ने भासक्षयादि॥ ४४॥ चन्द्रार्कोवन्यभांशगौ क्षयी॥ ४५॥ सिंहे वार्ककेवन्योन्यभांशगौ क्षयी सिंहे वार्क
के चन्द्रार्कौ क्षय॥ ४६॥ मयमे चन्द्रे भौमदृष्टे यह्वाजः क्षयी॥ ४७॥ कर्कांशे क्षयी॥ ४८॥ लग्नेशो नसहस्त्र
निराकुकेत्वन्यनमस्त्रिके चौरान्यजजनितोरोगः॥ ४९॥ तुर्यगाइज्याशार्के जाहरोगी॥ ५०॥ मन्दे पापयुत
दृष्टे न्यवाङ्किकोरोगाव्याधियुतः॥ ५१॥ लाभेशे षष्ठे नानारोगवान्॥ ५२॥ शुक्रांशे सप्तमे धिरोगः॥ ५३॥ श ३३
न्याशेषष्ठे राहुर्केत्वष्टे लग्नेशे बलेदीर्घरोगी॥ ५४॥ मन्दे राहुकेतू दरोगः॥ ५५॥ मेषे मन्दे लग्ने चन्द्रे
उदर॥ ५६॥ लग्नेगुरु राहू दन्तरोगी॥ ५७॥ मन्दार्के तुक्ष्मारिविनान्यस्थे पुस्मरोग॥ ५८॥ सोऽस्थिरी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शेनाभिरोगी ॥ ५९ ॥ मन्देरिगे पादरोगी ॥ ६० ॥ षष्ठे राहुकेतू दन्तैर्धरवारो ॥ ६१ ॥ ज्ञार्थेङ्गेशो यज्ञयुदृष्टे गुदस
मीपेर्धाङ्गे वारो ॥ ६२ ॥ कर्कांशस्थे चन्द्रे पापयुते तज्जरो ॥ ६३ ॥ ज्ञाराङ्गेशाः सिंहगाः सुखेवा मयेगुदरो ॥ ६४
रन्ध्रे पापात्स्वरो ॥ ६५ ॥ जीवेन्ते [illegible] ॥ ६६ ॥ त्रिकेष्टमेशे नित्यरोगी ॥ ६७ ॥ लग्ने कुजे शन्यर्कदृष्टे शस्त्रादिपी
डा ॥ ६८ ॥ सार्केज्ये चन्द्रे भौमदृष्टे पस्मारी ॥ ६९ ॥ रन्ध्रे चन्द्रराहू स्वप ॥ ७० ॥ रन्ध्रे पापाश्चन्द्राच्छौ संयुतौ के
न्द्रे ऽपं ॥ ७१ ॥ षष्ठाष्टमे मन्दे कुजयुते ऽपं ॥ ७२ ॥ चन्द्रारार्का लग्नमूर्तिगाः क्रूरदृष्टा स्वपं ॥ ७३ ॥ ग्रहणाका
लेयमारो रन्ध्रे षष्ठे वा शुभहीने लग्ने त्रिकोणे ऽपं ॥ ७४ ॥ इन्दो षष्ठेङ्गे राहौ स्वपं ॥ ७५ ॥ ज्ञार्थेशो सराहुके
त्वोः षष्ठे तमस्थस्वेशयुतौ नानालुरोगः ॥ ७६ ॥ मज्ञे सोत्थपे गलरोगः ॥ ७७ ॥ पापे सोत्थेगं ॥ ७८ ॥ सोत्थेयु
लिके विशेषाङ्गलरो ॥ ७९ ॥ सोत्थेशोशोके न्द्रे पापयुतदृष्टे मस्तकरोगः ॥ ८० ॥ यमार राहवस्कर्क्षगाम
॥ ८१ ॥ कुजर्क्षेङ्गेशे ज्ञयुते मुखरोगः ॥ ८२ ॥ कोशेकोरोग ॥ ८३ ॥ सोत्थे युते पुरीषांशे भौमे कर्णरोगः ॥ 429

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

८४। सोऽन्त्येऽलिकार्कजौ स्तुभहृद्धनीकः। ८५। सोऽन्त्यपे क्रूरषष्ठ्यंशे शोकः। ८६। अंशेशे केन्द्रे पापदृष्टे के
३४ न्द्रे हृद्रदःकरांगे गांवा।। ८७।। समन्देऽरिंशे नीचेऽनिलरोगः। ८८। मांसौ षष्ठेशांशे लिङ्गरोगः। ८९। षष्ठे
चन्द्रे रन्ध्रे मन्देऽन्त्ये पापे लग्नपे पापांशे पीनसरोगः। ९०। रन्ध्रे चन्द्रे समन्दे ऽबले पिशाचपीडा।। ९१।।
तमोऽर्कजौ लग्नेऽपि।। ९२।। रन्ध्रेशे सराहुकेतौ चातुर्थिकज्वरः। ९३। व्ययेशेऽबले क्रूरभांशे नीचांशे
वा देहवैकल्यम्।। ९४।। व्यये पापा वा व्ययेशः पापदृष्टो दे।। ९५।। सूर्याद् द्वितीये मन्दे खेचन्द्रे सप्त
मे भौमे दे।। ९६।। चन्द्रार्कावन्योन्यक्षेत्रगौ नष्टशोषः।। ९७।। कर्कालिघटांशे चन्द्रे समन्दे गुल्मरोगः।। ९८
।। अंशात्पञ्चमे केतौ संग्रहणी।। ९९।। कोणे मन्दे वाताहतोसः। १००। लग्ने तमो ज्ञौ ऽष्टमे यमारौ ऽन्त्ये तिस्ना ३४
रोगः।। १०१।। सपापे चन्द्रे भृग्वेकराशौ रोगः।। १०२।। धर्मेऽर्कजेऽग्निविषादितः।। १०३।। सपापे पापदृष्टे च
न्द्रे लग्ने शीतरुक्।। १०४।। मन्दार्कशुक्राः पञ्चमस्थाः प्रमेहः।। १०५।। लग्नेऽर्के मन्दे भौमे सप्रवः।। १०६।। खे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भौमे शनियुतदृष्टे प्र० ॥ १०७ ॥ इज्येऽङ्गे मदे मन्देऽङ्के वा नाधिकम् ॥ १०८ ॥ त्रिकोणास्ते भौमे मन्देऽङ्के वा
० ॥ १०९ ॥ श्लीरोगं मन्दे व्ययगो वा ० ॥ ११० ॥ जलभे चन्द्रे तन्वेषष्ठे जलर्क्षगज्ञदृष्टे मूत्रकृच्छ्ररोगः ॥
१११ ॥ पापाः षष्ठे वा सप्तमे मू० ॥ ११२ ॥ मेषे ज्ञे रवेर्वज्ञे शनि भौमयोगे कुष्ठी ॥ ११३ मन्दारेन्दवच्छे
षड्क्रूरादितेषु जलभगो श्वित्रीषु सजलकु० ॥ ११४ ॥ चन्द्राच्चौ स पापौ जलभगो श्वित्री ॥ ११५ ॥
सूर्यांशात्सुखे चन्द्रे शुक्रदृष्टे श्वि० ॥ ११६ ॥ सूर्यांशात्सूर्ये चन्द्रे केतुदृष्टे मशककुष्ठी ॥ ११७ ॥ सूर्यांशात्सूर्ये चन्द्रे केतु
दृष्टे नीलकु० ॥ ११८ ॥ लग्नेशशन्द्रारौ वा राहुकेत्वन्यतरयुतौ रक्तश्वित्री ॥ ११९ ॥ मन्दार्कारयुतौ रक्तकृष्णारक्त ४३०
कु० ॥ १२० ॥ मन्दारचन्द्रा मेषे वा वृषे श्वि० ॥ १२१ ॥ सौरारयोः रिःफधनस्थयोः क्रमाल्लग्ने चन्द्रे सूर्येऽस्ते श्वि
० ॥ १२२ ॥ युग्मकर्कमीनांशे चन्द्रे यमारदृष्टयुते कु० ॥ १२३ ॥ कर्कालिपृघमृगगैः पापैस्त्रिकोणे दृष्टे वायुते
कु० ॥ १२४ ॥ शेतु लग्न पा राहुकेतुयुतनाः कु० ॥ १२५ ॥ षष्ठेशे सारेऽङ्गे पित्तकु० ॥ १२६ ॥ समन्दे शशिऽङ्के कफकु० ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥१२७॥ सूर्यषष्ठेऽशावङ्गरक्तक्र ०॥१२८॥ कर्मेऽङ्गेरन्ध्रेऽङ्केतुर्यर्केजेक्र ०॥१२९॥ षष्ठान्त्यगौमन्दारौ शूलरोगी॥१३०
३५ ॥ सिंहे चन्द्रे पापार्दिते क्षय ०॥१३१॥ लाभेऽशे सौम्येक्ष्य ०॥१३२॥ कन्दकोणे सिंहगेऽस्तु केऽस्मात्येजीविक्ष्य ०॥१३३॥ म
पापचन्द्रेनवमेपामान:॥१३४॥ मन्दे पापदृष्टे श्वास:॥१३५॥ मन्दे लग्नेक जेऽस्ते ऽर्शो ०॥१३६॥ घूनेरन्ध्रेऽशे क्रूरे
शुभादृष्टे ऽर्शो ०॥१३७॥ मन्देऽस्तलौ भौमेऽर्केङ्के ऽर्शो ०॥१३८॥ मन्देऽन्त्ये धूनगौ लग्नपारौ ऽप्यर्शो ०॥१३९॥ व्ययेऽर्क
जे भौमाङ्गेऽशा दृष्टे ऽर्शो ०॥१४०॥ मन्दार्कयोगे कफरोग:॥१४१॥ षष्ठेऽशे चन्द्रे पापयुते प्लीहरोग:॥१४२॥ ल
ग्नेऽशेऽस्ते क्रूरदृष्टे युग्मदृग्धनि प्ली ०॥१४३॥ चन्द्रेऽशषष्ठेऽशौ क्रूरमात्रदृष्टौ प्ली ०॥१४४॥ कामाङ्केऽशे चन्द्रेक्रू
रमात्रदृष्टे प्ली ०॥१४५॥ सौरारमध्यगे चन्द्रे मृगगेऽर्के प्लीहश्वासादि:॥१४६॥ सुतगौ मन्दचन्द्रौ प्लीहरोगी ० ३५
॥१४७॥ कोणेऽशे जलर्क्षे चन्द्रे मन्ददृष्टे दद्रु:॥१४८॥ लग्नेऽर्के दद्रु॥१४९॥ कर्काशे जलभयम्॥१५०॥ अष्टमे
चन्द्रे ज०॥१५१॥ चन्द्रारौ षष्ठे ऽष्टमे वा सर्पभयम्॥१५२॥ तमस्यर्थे त्रिलिके यत्न दृष्टे स ०॥१५३॥ सौम्येऽशे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

राहुयुतेङ्गस० ॥१५४॥ पापेङ्गे त्रिकोणे गुलिके चौरभयम् ॥ १५५॥ केन्द्रावङ्गे पापयुतदृष्टे पिशाचचौरभयम् ॥
१५६॥ सराहुकेतौ षष्ठेशे सर्पपीडा चौराग्निभीर्वा ॥ १५७॥ धर्मेशे षष्ठे षष्ठेशदृष्टे चौराग्निभी० ॥ १५८॥ षष्ठेशे
मन्दारयुते चौ० ॥१५९॥ लग्नाष्टमस्त्रिके भौमदृष्टे स्फोटाग्निरवलभीः ॥ १६०॥ सप्तमाष्टायार्थे भौमसूर्यदृष्टे स्फो०
॥१६१॥ लग्नान्त्यारिमदे गुलिकारौ सूर्यदृष्टे स्फो० १६२॥ धनेमन्दे पापदृष्टयुते ग्रुनो भयम् ॥१६३॥ मन्दे धने
शशुक्रदृष्टे ग्रुनो० ॥१६४॥ सारे षष्ठेशेऽग्निभीः ॥ १६५॥ क्रूराङ्गे पापयुतदृष्टेऽग्निभी० ॥१६६॥ गुलिकारौ धनेष्टमे
वा धनेशदृष्टौ शृगालादिभीः ॥१६७॥ यमे षष्ठेशे सूर्ययुते शृ० ॥ १६८॥ लग्ने जीवसौम्यपौ चतुष्पदभीः ॥ 431
१६९॥ षष्ठेशे मन्दराहुकेतुयुते मृगभीः ॥ १७०॥ षष्ठाङ्गपौ जीवयुतौ गजभीः ॥ १७१॥ लग्नाधीशौ चन्द्रयुतौऽश्व
भीः ॥ १७२॥ रन्ध्रे कोणे गोऽर्केगेहस्थे पिल्पभयम् ॥ १७३॥ चन्द्रार्कभे राहौ चन्द्रार्कयुते पक्षिभीः ॥ १७४॥ लग्ने
यजे पापदृष्टे जलभीः ॥ १७५॥ रवेर्भे मेषे वित्तचिन्ता ॥ १७६॥ त्रिके भौमे सौख्यचिन्ता ॥ १७७॥ जीवे त्रिके वाहनाभ

रागयस्य चिन्ता ॥ १७८ ॥ ग्निके चन्द्रे यामित्रे चाम्ब स्वजनचिन्ता ॥ १७९ ॥ घूने कोणे जीवे पुत्रचिन्ता ॥ १८० ॥ रंगेशु
३६ ने धीचिन्ता ॥ १८१ ॥ सूर्ये कोणे नानावस्तुचिन्ता ॥ १८२ ॥ सुते घूनेशे शुक्रे यात्राचिन्ता ॥ १८३ ॥ खे धर्मे पापदृष्टे
भौमे मातुलाभावः ॥ १८४ ॥ ज्ञाने षष्ठे पापे मातुलसुखं न ॥ १८५ ॥ षष्ठे शुभाढ्ये धिक्ये मातुलसुखम् ॥ १८
६ ॥ षष्ठे शुभे मा० ॥ १८७ ॥ रिपुशुभयुते मा० ॥ १८८ ॥ षष्ठेशे ग्निके नीचभ कोणस्थिते लग्नेशे बलिनि शत्रुनाशः ॥ १८
९ ॥ लग्नेशादरीशे ल्पबले शत्रुनाशः ॥ १९० ॥ षष्ठे केन्द्रे कोणे के शत्रुनाशः ॥ १९१ ॥ इति षष्ठविवेकः ॥ अथ
सप्तमभावविवेकः ॥ स्वोच्चे सौम्ये षष्ठे पापयुते च रंध्रेशे युद्धारम्भात् पूर्वं भृष्ट ॥ १ ॥ पापर्क्षे सौम्ये पापयुते तत्
थाभूते मी॰॰शे यु० ॥ २ ॥ क्रूरषष्ठ्यंशे सौम्ये पनीचपापयुते दृष्टे युद्धे जायस्व ॥ ३ ॥ भ्रातृपितृ॰षष्ठेशयुते ३६
युद्धे पराजयः ॥ ४ ॥ भ्रातृकारके सबले क्रूरषष्ठ्यंशे यु० ॥ ५ ॥ सौम्येंशे सिंहासनपारावतगोपुरे मृदंशे वा शु
भदृष्टयुते उत्साहे युद्धकोशलं च ॥ ६ ॥ सौम्ये पतुङ्गस्थशुभे युद्धाभिलाषी ॥ ७ ॥ सौम्ये पर्वतांशे षिके सबले मृदं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शगेङ्गेऽप्य० ॥ ८ ॥ शुभर्क्षे सुखेशे धर्मपयुते सेनावाहुल्यम् ॥ ९ ॥ षष्ठे सुमित्रा भैगपस्सेनापतिः ॥ १० ॥ भौमे सबले से
ना० ॥ ११ ॥ शुक्रसौरवास्तासाष्टान्यतमे व्यभिचारी ॥ १२ ॥ खास्तंगौ भौमाच्छौ व्य० ॥ १३ ॥ खास्तुपौ कव्यारौ व्य० ॥ १४
॥ चन्द्रात्खे शुक्रे नतः खे मन्दे व्य० ॥ १५ ॥ खास्तंगाः शुक्रभस्थाज्ञाच्छार्कजा व्य० ॥ १६ ॥ षष्ठेशे त्रिके व्य० ॥ १७
॥ दारार्थकर्मेशाः खे व्य० ॥ १८ ॥ सराहुकेतौ दारेशे पापदृष्टे व्य० ॥ १९ ॥ शन्यारवर्गे शुक्रे भौमार्कदृष्टे व्य० ॥ २० ॥
स्वांशास्तन्ये शुक्रारौ व्य० ॥ २१ ॥ स्वांशाद्द्वे केतावामरांपराङ्गनासक्तिः ॥ २२ ॥ धनेशे सोम्ये त्र्ये विक्रमी व्यभिचा
रि च ॥ २३ ॥ धूनेशेऽङ्गस्ते व्य० ॥ २४ ॥ मंदेशेन्ये र्थे नानास्त्रीगमनम् ॥ २५ ॥ मन्दारवर्गमात्रगे भृगौ सप्तमे मन्दा
रदृष्टे व्य० ॥ २६ ॥ सौरारावस्ते सेन्दु स्त्रिया सह व्य० ॥ २७ ॥ केन्द्रे चन्द्रे वा शुक्रे पापान्विते दृष्टे क्रूरांशेऽवरोहिणि
मातृगमनम् ॥ २८ ॥ चन्द्रार्कौ पापदृष्टयुतौ केन्द्रे मा० ॥ २९ ॥ सुखे पापाः पापदृष्टे मा० ॥ ३० ॥ सुखपे पापदृष्ट
युते शुभदृग्धीने दारेश नीङ्गेऽल्पबले मातृसमानागामी ॥ ३१ ॥ दारेशे सुखे सपापे वा पापदृष्टे क्रूरषष्ठ्यंशे भ

432

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

गिनीगमनम् ॥ ३२ ॥ सुखे मन्दे पापदृष्टे भ० ॥ ३३ ॥ दारेसूर्येवन्ध्यासङ्गः ॥ ३४ ॥ द्यूनेभौमेवन्ध्यारजस्वलासङ्गः ॥
॥३७॥ ॥ ३५ ॥ मन्दे नपुंसके वैश्यासङ्गः ॥ ३६ ॥ गुरावसेव्यब्राह्मणीसङ्गः ॥ ३७ ॥ मन्दे भृगौ राहौ वा गर्भिणीस० ॥ ३८ ॥ द्यूने
शनौ क्रूरखावर्गो क्वजास० ॥ ३९ ॥ सपापे चन्द्रे ङ्के गुरुतल्पगः ॥ ४० ॥ सपापे शुक्रे ङ्केगु० ॥ ४१ ॥ सपापौ चन्द्रा
र्कौ शौ वा शुक्राङ्कशौ गु० ॥ ४२ ॥ धर्मेशे नीचगते दृशगशुक्रयुते गु० ॥ ४३ ॥ धर्मे चन्द्रे वयोधिकस्त्रीगमनम् ॥
॥ ४४ ॥ धर्मेशे नीचे तत्रस्थसम्बन्धिस्त्रीग० ॥ ४५ ॥ लग्नारिपौ केन्द्रवा रन्ध्राङ्कशयो पापयुतौ व्यभिचारि ॥
४६ ॥ धीरिरो रन्ध्रौ पापयुते ऽस्तेवा रन्ध्राङ्कशयोगेव्य० ॥ ४७ ॥ सपापे दारपे विशेषेशा व्य० ॥ ४८ ॥ चन्द्रारार्किषो
गेहम्पतिजारो ॥ ४९ ॥ सप्तमे ज्ञे व्य० ॥ ५० ॥ नीचारिभूतांशोङ्कपेवा द्यूनपे कलत्रान्तरभाक् ॥ ५१ ॥ शुक्रे ज्ञेभो ॥३७॥
सपापौ धनास्तारिगौ व्य० ॥ ५२ ॥ लग्नपे सपापे व्य ॥ ५३ ॥ लग्नेशाङ्के द्विभार्यो जारो वा ॥ ५४ ॥ पापयुक्करहृष्टे
करात्कचग्रहये पशुगामी ॥ ५५ ॥ सपापक्लि केमन्दपव ॥ ५६ ॥ मन्देर्केसुखेभौमेपा० ॥ ५७ ॥ राहौ दारगे सु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

रवेस्त्वारेष० ॥ ५८ ॥ द्यूनेशे भौमसंस्थे शुक्रदृष्टे प० ॥ ५९ ॥ केन्द्रत्रये पापयुते पशुवन्मैथुनशील ॥ ६० ॥ भूस्वले
शे भौमसंस्थे भगचुम्बनशी० ॥ ६१ ॥ कर्मेशे भौमभे शुक्रयुते मन्ददृष्टे भ० ॥ ६२ ॥ लग्नेशे वा धनेशे नीचभांशे :
बले भ० ॥ ६३ ॥ यावन्तोधिकबला द्यूनगाः खगा द्यूनेशदृष्टा वा रन्ध्रे यावन्तः खेटा रन्ध्रेशदृष्टास्तावन्तो विवाह
॥ ६४ ॥ कामार्थेशौ नीचर्क्षगौ सौम्याः केन्द्रकोणगास्को विवाह ॥ ६५ ॥ वक्रार्कांशेज्ञेज्यौ स्व० ॥ ६६ ॥ ज्ञदु
ज्यांशे सप्तमे स्व० ॥ ६७ ॥ रन्ध्रेशे केन्द्रे स्तो द्विभार्य ॥ ६८ ॥ षष्ठे कुजे पो द्वि० ॥ ६९ ॥ धनेशे षष्ठे दारेपापे द्वि० ॥ ७० ॥ जा
यशे शुभयुते रिनीचगे सप्तमे पापे द्वि० ॥ ७१ ॥ जायाकारके पापयुते वा नीचारिमूढ भांशे द्वि० ॥ ७२ ॥ पा- 433
पाः सप्तमे द्वि० ॥ ७३ ॥ धनगैः पापैर्धनेशादृष्टैः कलत्रत्रय ॥ ७४ ॥ पापाः कलत्रे जायेशादृष्टाः क० ॥ ७५ ॥ लग्ना
र्थदाराः पापयुता दारेशे नीचारिमूढा दोक० ॥ ७६ ॥ लग्ने उच्चग्रहे लग्नपे स्वोच्चगे वा बहुदाराः ॥ ७७ ॥ चन्द्राच्छे
बलिनौ युतौ व० ॥ ७८ ॥ यामित्रि बलि शुक्रदृष्टे व० ॥ ७९ ॥ सपापालग्नार्थारिशाः सप्तमे व० ॥ ८० ॥ दारेशे सौरे

सपापेव०॥ ८१॥ दारेशाद्विक्रमेवलिनिचन्द्रेव०॥ ८२॥ स्वान्त्यपेसोन्त्यगोऽत्र्यगधर्मपेशावादृष्टेव०॥ ८३
३८ दारपेकेन्द्रकोणेशुभवर्गेकर्मपदृष्टेवलिनिव०॥ ८४॥ दारायपेयुतौ वान्योन्यैक्षितौव०॥ ८५॥ मदायेशौव
लिनौ कोणगौव०॥ ८६॥ दारेशांशेशांशपेसोम्ययुते पाप यतादौवलिनि शनस्त्रीगामी॥ ८७॥ घूनेशाकुर
चन्द्रोस्त्रीसुन्दरी॥ ८८॥ घूंशादस्तेसौरेवयोधिकास्त्री॥ ८९॥ घूंशादस्तेभौमेस्त्रीविकलाङ्गी॥ ९०॥ शेस्तं
शात्कलावतीस्त्री॥ ९१॥ शशिरविनौलग्नेस्त्रीरोगार्ता॥ ९२॥ शारभंगौ मन्दारौवालग्नगौनासिकारो
गवतीस्त्री॥ ९३॥ मदेशोस्तुगेवादशमेस्त्रीपतिव्रता॥ ९४॥ जायेशोष्टमेसरोगाक्रोधिनीस्त्री॥ ९५॥ स्मरे
मन्दज्ञौपुनर्भूभार्यालाभः॥ ९६॥ चन्द्रशनौ कलत्रेषु०॥ ९७॥ सप्तमेशांशसंख्यानार्य॥ ९८॥ दारेशोवाको ३८
णकेशुभयुतदृष्टेशुभान्नेसुदार॥ ९९॥ जीवेसप्तमेस्वदारत॥ १००॥ दारेशुभौसुदार॥ १०१॥ स्वोच्चेस्व
वर्गगोपुरादौवाशुक्रेसु०॥ १०२॥ दारपेवाकारकेऽत्र्ययुतदृष्टेवलिनिस्त्रीपतिव्रता॥ १०३॥ रवौदारपेशुभ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

दृष्टेस्त्रीप० ॥ १०४ ॥ द्यूनेशे भृगौ शुभदृष्टे स्त्रीप० ॥ १०५ ॥ कलत्रे जीवे धर्मशीलापतिव्रता ॥ १०६ ॥ दारेशे के
न्द्रे शुभांशे शुभदृष्टयुते धं ॥ १०७ ॥ दारेशे गुरुदृष्टे सुशीला स्त्री ॥ १०८ ॥ भ्रंशाद्दारे राहोगृहे स्त्री विधवा ॥ १०
९ ॥ षष्ठाष्टाङ्केशाः सपापाः पापदृष्टाः स्त्री जारिणी ॥ ११० ॥ सप्तमेशेष्टमे स्त्री० ॥ १११ ॥ मन्दे स्तेकुदारः ॥ ११२
॥ दारपांशेशे पापेक्ष० ॥ ११३ ॥ क्रूरषष्ठ्यांशे दारपेक्ष० ॥ ११४ ॥ नीचभांशे दारपे वा कारके क० ॥ ११५ ॥ कल
त्रपे रवौ पापभांशे पापयुतदृष्टे क० ॥ ११६ ॥ दारपे चन्द्रे पापभांशे क० ॥ ११७ ॥ चन्द्रेऽस्ते दासीसमा स्त्री ॥ ११
८ ॥ यमेङ्गेऽस्त्रक्षसन्धौ शुक्रेऽस्ते वन्ध्या स्त्री ॥ ११९ ॥ स्वोत्थेशाच्छौ षष्ठे पराठा स्त्री ॥ १२० ॥ मन्देशेऽबलेऽस्ते पा
पदृष्टयुते कलत्रान्तरभागी ॥ १२१ ॥ धनेशेऽबलेऽर्थे पापयुतदृष्टे क० ॥ १२२ ॥ सप्ताष्टमे पापे व्यये कुजे क०
॥ १२३ ॥ नीचारिमूढांशेङ्गेशे वा दारपे क० ॥ १२४ ॥ दारपसन्निहितेङ्गपे वाल्पे विवाहः ॥ १२५ ॥ लग्नाद्धा
मात् सप्तमे पि शुभे वाल्पे० ॥ १२६ ॥ दारपे पारावतांशे सबले वा धनेनाहेशे वा० ॥ १२७ ॥ कारके वा कलत्रेशे स

434

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

क्रूरेकोणेगोदूदृष्येविवाहः॥ १२७॥ दारेपसशुभेस्थूलस्तनीभार्या॥ १२८॥ मदेशेसपापेस्त्रीदीर्घभगा॥
३९ ॥ १२९॥ रान्ध्रेर्कजर्क्षेमन्दस्त्रीह्रस्वभगा॥ १३१॥ जलर्क्षेदारपेस्त्रीयल्पाशी॥ १३२॥ स्त्रीकारकेवादारेजल
र्क्षेस्त्री॥ १३३॥ दारेचन्द्रदृष्टेवाजलर्क्षेशुक्रेस्त्री॥ १३४॥ जलभेर्ज्ञेमन्ददृष्टेस्त्री॥ १३५॥ सप्तमेचन्द्रेज
लर्क्षांशेस्त्री॥ १३६॥ लग्नेर्केमन्देस्तेजायानाशः॥ १३७॥ पापान्तस्थाःस्फुजिन्मेथ्रवासुखेजायापाशेन
नश्यति॥ १३८॥ भृगुजेसपापेसोम्येरदृष्टेम्बाग्निदाहज्जायानाशः॥ १३९॥ धर्मास्तात्मजगेक्षितार्को
जायाहीनः॥ १४०॥ चन्द्रास्तेर्कजारोसशुक्रोजाः॥ १४१॥ मन्देस्तेमेषस्थेभौमेस्तराहोभार्यानजी
वति॥ १४२॥ लग्नेनीचग्रहेलग्नेशेनीचेगेवादारनाशः॥ १४३॥ लग्नेराहुर्कजेलोकापवादाज्जाया ३९
त्यागः॥ १४४॥ घनेशेनवाकोशेशेनयुतःशुक्रस्त्रिकेयावत्क्रूरैर्दृष्टस्तावत्संख्याभार्यानाशः॥ १४५
॥लग्नाच्चन्द्राद्वाघूनंशुभेनेस्वपतिनावाप्युतदृष्टंकलत्रसम्पत्॥ १४६॥ कन्याङ्केसूर्येभषेमन्देजाया

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नाशः ॥ १४७ ॥ शुक्रात्तुर्याष्टमगैःपापैर्भार्यायाश्चाग्निदाहः ॥ १४८ ॥ पापान्तरेशुक्रेउच्चस्थितपतनाज्जाया
नाशः ॥ १४९ ॥ सद्योगदृग्धीनेशुक्रेपाशेनभार्यानाशः ॥ १५० ॥ षष्ठेशाष्ठौयुतौभार्याविपत् ॥ १५१ ॥ सु
नेशेदारेदारपेसपापेशुक्रेवलेगर्भेतिमित्रभार्यानाशः ॥ १५२ ॥ सुखेनीचगेशुक्रेवाचन्द्रेदारनाशः ॥
१५३ ॥ दारेशेक्रूरषष्ठ्यंशेदारा० ॥ १५४ ॥ मन्दारराहुकेत्वन्यतमेदारस्थेस्त्रीशरीरेपिशाचपीडा ॥ १५५ ॥ नि
शाङ्गतेपापेस्तेपापपीडितेदारनाशः ॥ १५६ ॥ शुक्रज्ञौघूनेदारहीनः ॥ १५७ ॥ चन्द्रस्थेशुक्रेस्तेदारहन्ता ॥
१५८ ॥ घूनेर्केप्रकाशेजायानाशः ॥ १५९ ॥ भौमेस्तेनेत्रपारौगौजायानाशः ॥ १६० ॥ शुक्रान्मदेपापेवा 435
सपापेशुक्रेस्त्रीसुखंन ॥ १६१ ॥ वक्रग्रहर्क्षेशुक्रेकामिन्यारतितोषकृत् ॥ १६२ ॥ लग्नेशःस्वर्क्षगंसप्त
मस्थंशुक्रंपश्यतिचेत्कामिनीतोषकृत् ॥ १६३ ॥ भौमात्खेसुखेवामन्देचन्द्रेकामिनीतोषकृत् ॥
१६४ ॥ तुलांशेवाराज्यवान् ॥ १६५ ॥ सौम्यांशेवाकर्कांशेवाराज्यवान् ॥ १६६ ॥ ज्ञारयोगेवाराज्यवा-

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

४०

त्॥ १६६॥ ज्ञातयोगेवाशिल्पवान्॥ १६७॥ इतिसप्तमविवेकः॥ ॥अथाष्टमविवेकः॥ सुतेचन्द्रेगुरौकोणे
रवभौमेदीर्घायुः॥ १॥ रन्ध्रेशेपापेलाभेल्पायुरन्यथादीर्घायुः॥ २॥ रन्ध्रेशेस्वर्क्षेवामन्देष्टेदी॰॥ ३॥ रन्ध्राङ्गरवे
शाःकेन्द्रकोणलाभगादी॰॥ ४॥ मन्देस्वर्क्षेचोपचयेवारन्ध्रपेमन्देसुतेदी॰॥ ५॥ रन्ध्राङ्गपौरन्ध्रेलाभेवा
दी॰॥ ६॥ षष्ठान्त्यपौलग्नेवाकर्मपेकेन्द्रेवालग्नपेदी॰॥ ७॥ कर्मपेसुतेस्वोच्चेवारन्ध्रेशेकेन्द्रेवाचतुरस्रे
शुभेषुदी॰॥ ८॥ सभानुजैःरवाङ्गाष्टमगैःकेन्द्रेदी॰॥ ९॥ पापास्त्र्यायारिगाःशुभाःकेन्द्रकोणेदी॰॥ १०॥ ष
ष्ठाष्टमेसप्तमेषुशुभाःपापास्त्रिषष्ठायेदी॰॥ ११॥ रन्ध्रपेङ्गशुक्रेज्यदृष्टेदी॰॥ १२॥ शुभाःकेन्द्रकोणेपापाः
पारावतेदी॰॥ १३॥ पापाःपराक्रमषष्ठत्रिस्थामध्यायुः॥ १४॥ रन्ध्रेङ्गेशेबलेन्विकेन्द्रकोणान्त्रिकेपापेमध्यायुः॥
१५॥ शुभेकेन्द्रकोणेमन्देबलिनिषष्ठेष्टमेवापापेमध्यायुः॥ १६॥ त्रिकोणेकेन्द्रेवामिश्रास॰॥ १७॥ सपापरन्ध्रे
शेन्त्येषष्ठेवाल्पायुः॥ १८॥ पापाश्चापोक्लिमस्थाश्चाल्पायुः॥ १९॥ लग्नाष्टमेशौव्ययारिगौवाल्पा॰॥ २०॥ धने ४०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शेङ्कःस्तेर्कजेलाभेऽज्याच्छोन्म० ॥ २१ ॥ लग्नेर्कजारौ चन्द्रौरन्ध्रगः षष्ठेजीविल्पा० ॥ २२ ॥ लग्नेशेष्टमेल्पा० ॥ २३ ॥
त्रिकेपापेङ्गेशेऽल्पेलल्पा० ॥ २४ ॥ क्रूरषष्ठेंशेमन्दरन्ध्रेशौसपापौपापदृष्टौवाल्पा० ॥ २५ ॥ पापकेन्द्रेशुभदृग्धीने
ङ्गेशेऽल्पेलल्पा ॥ २६ ॥ व्ययार्थगौपापौशुभादृग्धीनौस्मृ० ॥ २७ ॥ मन्दार्कारा: षष्ठेष्टमेवर्षान्तरेस्मृति ॥ २८ ॥ लग्ने
राहुः षष्ठाष्टमेवर्षान्तरेस्मृति ॥ २९ ॥ सूर्यर्क्षेमन्दे मन्दर्क्षेर्केकौष्टेमृति ॥ ३० ॥ चन्द्रार्कौषष्ठेवाष्टमेसिंहान्मृ०
॥ ३१ ॥ तुर्येभौमेरवेर्कजेसिं० ॥ ३२ ॥ राहुश्चन्द्रौरवेसर्पान्मृ० ॥ ३३ ॥ राहुर्कावंशेपापेक्षितौस० ॥ ३४ ॥ रवेर्केसुखे 436
भौमेमन्देष्टमेस० ॥ ३५ ॥ कुजार्कजावङ्गेचाष्टमेचन्द्रेशस्त्रान्मृति ॥ ३६ ॥ जीवारौरवेर्केघूनेध्वदंशनान्मृति
॥ ३७ ॥ वादङ्गांशेरवेसुखेसूर्यराजगेहेमृ० ॥ ३८ ॥ कुजेन्त्येमन्देष्टमेकुमृत्यु ॥ ३९ ॥ राहुसूर्ययोगेतीर्थेवाप
र्वतेमृ० ॥ ४० ॥ भौमेरिगेतुमृ० ॥ ४१ ॥ भौमेरिगेर्केदृष्टेकफादतिसाराद्वामृ० ॥ ४२ ॥ मन्देष्टमेशाकटान्मृ० ॥
४३ ॥ शार्कजावष्टमेकारागारेशूलेवामृत्यु ॥ ४४ ॥ शुक्रज्ञावष्टमेशय्यायांवान्तरालेमृ० ॥ ४५ ॥ मन्दार्कयो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

४१ गेविभूतिरोगान्मृ० ॥ ४६ ॥ मन्दारौ मृतिगौ ऊर्ध्वबन्धनान्मृत्युः ॥ ४७ ॥ मन्दर्क्षे केन्द्रे शत्रुते विद्युत्पातान्मृत्युः ॥
४८ ॥ जीवेन्दू तीर्थे मृ० ॥ ४९ ॥ शाक्षौ धर्मे द्वारावत्यां मृ० ॥ ५० ॥ शार्कौ धर्मे मार्गे वा शिवालये मृ० ॥ ५१ ॥ लग्ने
धर्मेशे तीर्थे मृ० ॥ ५२ ॥ चन्द्र धर्मेशावष्टमे मन्मृत्युः ॥ ५३ ॥ चार्क्षेऽङ्के स्वदेशे द्विस्वभावेऽङ्के विदेशेऽन्यथा मार्गे
मृत्युः ॥ ५४ ॥ सुखेशे षष्ठे मन्दयुते यानान्मृत्युः ॥ ५५ ॥ राहुयुतेऽङ्गेशे षष्ठे चौरान्मृत्युः ॥ ५६ ॥ केतुयुते सुखेशे षष्ठे
शस्त्राघातान्मृत्युः ॥ ५७ ॥ सूर्कारौ खे वा सुखे शिलाप्रपातान्मृ० ॥ ५८ ॥ सौरेन्द्वारैः क्रमाद्बन्धुखकर्मगैः कूपपाता
न्मृ० ॥ ५९ ॥ कन्यास्थचन्द्रार्कौ पापदृष्टौ स्वजनेन हन्यते ॥ ६० ॥ चन्द्रार्कौ कुम्भे यादये जलनिमज्जनान्मृ० ॥
६१ ॥ मृगे चन्द्रे कर्के मन्दे जलोदरेणामृ० ॥ ६२ ॥ पापयोर्मध्ये कुजर्क्षे रोगे चन्द्रे शस्त्राग्निना वा मृ० ॥ ६३ ॥ ४१
कन्यगे चन्द्रे पापयोर्मध्ये रक्तोत्थशोषान्मृ० ॥ ६४ ॥ सौरर्क्षे चन्द्रे पापयोर्मध्ये ज्वराग्निपातैर्मृ० ॥ ६५ ॥ सपापे
ऽन्रावस्ते मेषेषु कर्कसूर्येऽङ्गस्थौ ऽहिजकमृ० ॥ ६६ ॥ सूर्यारौ रन्ध्रे खे यमे शूलेनमृ० ॥ ६७ ॥ त्रिकोणगे गैः सशी

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

णेन्दुपापैः शू० ॥ ६८ ॥ तुर्येर्के खे वक्रजे क्षीणेन्दुदृष्टे शू० ॥ ६९ ॥ खे भौमे तुर्येर्के मन्ददृष्टे काष्ठाभिघाततो मृ०
॥ ७० ॥ रन्ध्रखास्तस्थगैः क्रमात् क्षीणेन्द्वारार्कजार्कैर्लगुडघाततो मृ० ॥ ७१ ॥ क्षीणेन्द्वारार्कजार्कैः खाङ्कायस्थ
गैर्धूमाग्निबन्धनकाष्ठादिप्रहारान्मृ० ॥ ७२ ॥ खास्तास्तगैर्मन्दाकारे राहुधाम्नि नृपकोपतो मृ० ॥ ७३ ॥ भौ
मे स्तगे खेर्के वाहनपाततो मृ० ॥ ७४ ॥ मन्देन्द्वारैर्घ्याधिरस्थमगैर्ष्ठिद्रक्रमिपाततो मृ० ॥ ७५ ॥ द्यूने भौमे चन्द्रा
र्कजावङ्गे यन्त्रपीडनान्मृ० ॥ ७६ ॥ भौमार्किचन्द्रैस्तुलाजयमस्तगैर्विरामध्ये पतितस्य मृ० ॥ ७७ ॥ सप्तास्तव्यो
मगैः सूर्यारक्षीणेन्दुभिर्वि० ॥ ७८ ॥ सूर्यारावस्ते मन्दस्थ मे क्षीणेन्दौ तु येषु क्षितिभिर्भृश्यते प्रेत ॥ ७९ ॥ चन्द्रे शनार
यमेन वा धात्मजास्वमगैः शैलशिखराशनिकुड्यपाततो मृ० ॥ ८० ॥ रन्ध्रलग्नाधिपावबलौ भौमषष्ठेशयुतौ शै
लपा० मृ० ॥ ८१ ॥ रन्ध्राङ्गपौ तु येषयुतौ वाहनातो मृ० ॥ ८२ ॥ रन्ध्राङ्गपौ षष्ठे सराहुकेतू चौरशस्त्रघाततो मृ
तुः ॥ ८३ ॥ धनाङ्गपौ त्रिके सराहुकेतू उद्बन्धनान्मृतुः ॥ ८४ ॥ रन्ध्रस्थौ यमारौ राहुयुतौ शस्त्रतो मृतुः ॥ ८५ ॥ रन्ध्रे

४३७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शुभोऽथपापारिर्वीक्षितोरोगाम्॥ ८६॥ निद्रितःशयानोवापापयुतोदृष्टेमेशत्रुकोपतोमृत्यु॥ ८७॥ रन्ध्रेवीर्यवद्वि
ध्वन्द्वेजलयोगाङ्गेमेशस्त्रतोवधेज्वरतोरोगात्रिदोषतःशुक्रेक्षुधयाशनौतृषयाभृ॥ ८८॥ भौमार्कदृष्टेलग्ने
शुक्रेज्याऽदृष्टेचेवृषभोरोगाम्॥ ८९॥ मन्दार्कौलग्नेराहुदृष्टेवृक्षपाततोमृ॥ ९०॥ घूनेशान्वर्कराहुसर्पपी
डातोमृ॥ ९१॥ जीवर्क्षेज्ञिमन्दर्क्षेकुजेव्याघ्रतोमृ॥ ९२॥ शुक्रर्क्षेचन्द्रमन्दौशस्त्रतोमृ॥ ९३॥ धर्मेपापाःशुभा
दृष्टाःशरेरामृ॥ ९४॥ चन्द्रज्ञौषष्ठेदृष्टेमेवाविषेणामृ॥ ९५॥ पुष्पवन्तौषष्ठाष्टमेवागजतोमृ॥ ९६॥ योबलवा
न्निधनंपश्यन्नग्निकोपतोमृ॥ ९७॥ उक्तयोगाभावेष्टमभावाधिपतिनवांशेशस्यार्काद्यन्यवादिस्वरूपाद्धेतुतोमृ
॥ ९८॥ निधनगेदृक्काणेनोवामृ॥ ९९॥ मेषाद्यंशेशेहिजोवाविषजोवापित्तजोमध्येजलजोऽन्येकूपादि
पाततोमृ॥ १००॥ वृषादिन्यंशेशरवराभ्यादितोमध्येपित्ताग्निचौरतोऽन्येउच्चस्थलाध्यादितोमृ॥ १०१॥ युग्मास्ये
यानभ्यासतोमध्येत्रिदोषादन्येयानपर्वतपातनतोवारापेमृ॥ १०२॥ कर्काद्येऽपेयपानात्काष्टकाद्यामध्येविषाति

४२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मारितोन्येमहाश्रमस्त्रीहत्यल्मादितोम्॰ ॥ १०३ ॥ सिंहाघेविषात्सुरोगेगात्मध्येप्यसनात्सुरोगेगान्त्येयानपीडावि
षशत्रेराम्॰ ॥ १०४ ॥ कन्याघेवातमस्तकरोगेगात्मध्येदुर्गाद्रिपातान्नृपकोपतोन्त्येरवरोष्ट्रशस्त्राम्बुपाततोम्॰
॥ १०५ ॥ तुलाघेपतनात्स्त्रीतः पश्चुतोमध्येजठररोगेगान्त्येव्यालजलान्म्॰ ॥ १०६ ॥ अल्याघेविषशस्त्रानोमध्ये
भार श्रमाद्याकदिवेस्त्रिरोगतोन्त्येलोष्टकाष्ठपाषाणानोम्॰ ॥ १०७ ॥ चापाघेवातगुदामयान्मध्येविषवाणाभ्या
मन्त्येजलजलचार्यदरामयान्म्॰ ॥ १०८ ॥ मृगाघेसिंहवाराहव्याघ्रिकतोमध्येभुजङ्गतोन्त्येचौराग्निशस्त्रज्वरतः
म्॰ ॥ १०९ ॥ कुम्भाघेस्त्रअङ्गोदरव्याधितोमध्येगुह्यरोगादन्त्येविषान्म्॰ ॥ ११० ॥ मीनाघेग्रहिण्याप्रमेहगुल्म 438
तोमध्येजलोदरगजग्राहतोनौप्रभेदादन्त्येकरोगान्म्॰ ॥ १११ ॥ सौम्यरन्ध्रेशुभदृष्टेवाधर्मपेसौम्यतीर्थेम्॰ ॥ १
१२ ॥ धर्मपापाकोधर्मगालग्नान्तेशौमिश्रेपत्नीसहगामिनी ॥ ११३ ॥ स्वंशाद्यालग्नाद्रन्ध्रेशुभेशुभलोका
प्तिः ॥ ११४ ॥ सिंहासनेचन्द्रपारिजातगोपुरैरावतेशुक्रव्रसत्सायुज्यम् ॥ ११५ ॥ स्वस्वांशाद्धकेतौत्र॰ ॥ ११६ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्वंशादन्त्येमेष चापगस्तुभेत्र॥ १७॥ स्वकास्थानगानां चतुर्णामधिष्ठितराशीशैकेन्द्रेकोणोवा॥ ११८॥
मानेमीनेसोंशेकेन्द्रेकोणोवा॥ ११९॥ मानेमीनेसौम्येवा भौमेवा॥ ११९॥ रन्ध्रेशेयानेमिश्रितेवाशुभप्र
नष्टेवा॥ १२०॥ लग्नेशोऽङ्गं धर्मेशोधर्मं रन्ध्रेशोरन्ध्रं पश्यतिचेत्॥ १२१॥ नवमेकेवलशुभग्रहेवा॥
१२२॥ षष्ठेऽष्टमेवाचन्द्रज्ञौविषघात॥ १२३॥ रवेर्केसुखेकुजे पापाराशौघात॥ १२४॥ कुजेऽष्टमेऽग्निघातः
॥१२५॥ शीरोन्दावष्टमेजलघात॥ १२६॥ ज्ञार्कावष्टमेविषाग्निघात॥ १२७॥ राहावष्टमेप्यङ्गिन
खिदंष्ट्रिघात॥ १२८॥ चापांशेवाहनाउच्चप्रदेशान्तोवापतनम्॥ १२९॥ तुर्येशेजलर्क्षेमीनीचारिभूछही
नवलेतुर्याशिगेजलघात॥ १३०॥ लग्नेशोबलेसुखेपापेजः॥ १३१॥ सुखेशोऽवलेसुखेपापेजः॥ १३२॥
सुखपेसपापे केन्द्रेजः॥ १३३॥ लग्नसुखेशौसुखकर्मेशोद्दष्टौजः॥ १३४॥ सुखेशास्येष्ठोटेवासुखपे
युतदृष्टेजः॥ १३५॥ भौमार्कौसुखेपापाराशौघात॥ १३६॥ सुखेशयुतदृष्टेरवेशोपा॥ १३७॥ सुखपेनामो ४३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्रियतेकुजेक्षितपापः॥ १३८॥ सपापेभौमार्केर्क्षेमन्देभुजच्छेदः॥ १३९॥ शत्रुभेमन्देशुक्रयुतदृष्टेकरच्छेद
॥ १४०॥ चन्द्रार्कनभोभौमास्त्वष्टमेकमपादच्छेदः॥ १४१॥ मन्दर्क्षेराहौसिंहेचन्द्रेऽष्टमेमस्तकच्छेदः॥ १४२॥ भौ
माकौरन्ध्रेभ्रमः॥ १४३॥ मन्दाद्धनेशालग्नेकर्णाच्छेदः॥ १४४॥ षष्ठार्थेशौलग्नेमन्दारौषष्ठेकः॥ १४५॥ लाभेभौ
माकौविषाग्निशस्त्रघातः॥ १४६॥ राहौमन्देवालाभेकाष्ठपाषाणाघातः॥ १४७॥ चन्द्रारौकेन्द्रेवाष्टमेवाहन
भयम्॥ १४८॥ सुखेर्क्षेशौन्द्रौवा॥ १४९॥ पापर्क्षेभौमार्केदृष्टेब्रह्महत्या॥ १५०॥ यमार्कौरयोगेस्त्री॥ १५१
॥ जीवार्कौरयोगेत्र॥ १५२॥ पापर्क्षेचन्द्रमन्दार्कारदृष्टेगोहत्या॥ १५३॥ लग्नपारावेकांशगोक्रूरदृष्टे॥ १५ 439
४॥ पापयुतेयुरौनीचेवारवैवालहत्या॥ १५५॥ पापेकेन्द्रेरन्ध्रेभृगौपापदृष्टेगोमृगहत्या॥ १५६॥ चन्द्रज्ञौ
खेपापदृष्टौवानीचांशगौसुभदृग्धीनौनित्यंपक्षिहत्या॥ १५७॥ इत्यष्टमविवेकः॥ ॥ अथनवमविवेक
॥ सुखेज्ञाच्छेदोपसूर्यपवान्॥ १॥ सौम्यान्तोसुखेप्र॥ २॥ गोप्तराघेशेक्षितेप्र॥ ३॥ स्वदंशेजीवेप्र॥ ४॥ भो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

४४ जनेर्केऽरापेण॥ ५॥ धर्मेनगेनिह्विनेशाहोऽरापस्त्रैचवासौऽरापवांश्च॥ ६॥ धर्मेशुभद्दय्याधिकेऽरापवान्॥ ७ ४४
॥ चन्द्रारावङ्केशनौघ्नूनेपातकी॥ ८॥ लग्नेशेसभौमेसपापेन्दौषष्ठेपा॥ ९॥ स्वकांशगोऽष्यवन्नौसपापौमहा
पातकी॥ १०॥ सुष्टमेशेङ्केपा॥ ११॥ भौमार्कावेकत्रपा॥ १२॥ पापान्तरेपापदृष्ट्युतेतुर्येवानदीशोपा॥
॥ १३॥ सुखगेःपापैःसुखेशेबलेऽगलिकयुतेपा॥ १४॥ धर्मेपापेपा॥ १५॥ धर्मेपेपापयुतेवाक्रूरषष्ठ्यंशेवा
पापान्तरेपा॥ १६॥ मन्दतमसीधर्मेऽगलिकदृष्टेःनिपापी॥ १७॥ सराहुचन्द्रेसपापञ्चदृष्टेनिपातकि॥ १८
॥ व्ययेमन्देऽगन्नदोषीव्यसनीच॥ १९॥ घ्नूनेचन्द्रार्कौमन्ददृष्टौपा॥ २०॥ कुजोन्द्वारायोगेपा॥ २१॥ स
पापौऽगलिकधनेशौपा॥ २२॥ जीवेङ्केमदेमन्देपा॥ २३॥ षष्ठेचन्द्रेसपापेभौमेपा॥ २४॥ केन्द्रार्कांशे
शिवभक्तः॥ २५॥ स्वांशेकेनिर्ज्योगी॥ २६॥ सुतेसूर्यपुतदृष्टेसूर्यशङ्कराभक्तः॥ २७॥ स्वांशेकेऽचन्द्रेगौरी
॥ २८॥ स्वांशेशिखिबुधकौलक्ष्मीभ॥ २९॥ स्वांशेज्ञार्कजेविष्णुभ॥ ३०॥ तुर्येशेसुतेपि॥ ३१॥ व्ययेशे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धनाष्टमेसुतेशेसम्बन्धेसात्विकदेवभक्तः॥ ३२॥ सुंशेकेन्द्रेवारौस्कन्दभ०॥ ३३॥ जीवेशस्यांशेशेग्रहपु
क्रष्टेग्रहभ०॥ ३४॥ नन्दसुभेग्रहपतदृष्टेग्र०॥ ३५॥ धर्मपेमहंशादौग्र०॥ ३६॥ नन्दनेचन्द्रसम्बन्धेयक्षि
णीभ०॥ ३७॥ सुतेशसम्बन्धेसर्वदेवभ०॥ ३८॥ सुतेग्रहशुम्बन्धेशारदाभ०॥ ४०॥ सुतेशुक्रसम्बन्धेचामु
ण्डाभ०॥ ४१॥ सुतेमन्दसम्बन्धेप्रेतनाशन्यादिभ०॥ ४२॥ तमःसम्बन्धेपुत्रेपरपीडकदेवभक्तः॥ ४३॥ प्रश्नेमे
भृगचन्द्रसम्बन्धेस्त्रीदेवभ०॥ ४४॥ पुत्रेपुंग्रहसम्बन्धेपुन्देवभ०॥ ४५॥ गुरौवाभृगौस्वोच्चशुभवर्गेधर्मेशे
सबलेधर्मोध्यक्षः॥ ४६॥ इज्याच्छेजांशेधर्मो०॥ ४७॥ धर्मपेशुभयुतदृष्टेध०॥ ४८॥ कुम्भांशेतडागादिकर्त्ता
॥ ४९॥ खेशेगोपुरेकूपादिकर्त्ता॥ ५०॥ भाग्यपेमधेशेशुभदृष्टेकू०॥ ५१॥ खेसुरखेशेजीर्णोद्धारादिक०॥ ॥
५२॥ सजीवेज्ञेगोपुरेवासभौमेसुस्थानक०॥ ५३॥ ज्ञेज्यकर्मपाःसबलायज्ञकर्त्ता॥ ५४॥ खेज्ञेखपेन्द्रेशुभां
शेशुभदृष्टेय०॥ ५५॥ धर्मेज्ञेस्वोच्चेपापदृग्धीनेय०॥ ५६॥ ज्ञेज्यखेशाःसबलाःशुभदृष्टाविशेषेणायज्ञक

५५०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

र्ता ॥ ५७ ॥ खपेस्वोच्चेस्तपापेनीचांशगेऽकुस्थेयज्ञारम्भोनंविघ्नकर्ता ॥ ५८ ॥ चन्द्राद्याद्युक्राग्नेमन्देःपश्चः
॥ ५९ ॥ चन्द्राच्चौलग्नेमन्ददृष्टेःयशः ॥ ६० ॥ तुर्येशेऽष्टमेभाग्यहीनः ॥ ६१ ॥ लग्नार्थदारपाऽऽःस्याद्विवाह
न्यरतोःभाग्यम् ॥ ६२ ॥ धर्मेपेषष्ठे शत्रुनीचदृष्टेःभा० ॥ ६३ ॥ भाग्येशेक्रूरांशेनीचभांशेःभा० ॥ ६४ ॥ भाग्य
पेःबलेधर्मेपापाद्यभा० ॥ ६५ ॥ लग्नपेबलेःभा० ॥ ६६ ॥ केन्द्रेशानेजीवचन्द्रान्यतरादृष्टेःभा० ॥ ६७ ॥ धनेशो
लाभेकर्मपयुतदृष्टेभोगवान् ॥ ६८ ॥ चौरेङ्गतदीशेचतथावाखेटदृष्टेविदेशेभाग्योदयः ॥ ६९ ॥ स्थिरल
ग्नाङ्गेशौस्थिरखेटदृष्टौस्वदेशेभा० ॥ ७० ॥ अन्यथासर्वत्रभा० ॥ ७१ ॥ शुक्रेत्रुपचयेसप्तमेवाविवाहोत्त
रंभा० ॥ ७२ ॥ जायेशेसप्तमेपचयेवि० ॥ ७३ ॥ धर्मेशुभदृष्टाधिक्येसर्वदेशेभा० ॥ ७४ ॥ लाभेशेङ्केकर्म
पयुतदृष्टेभा० ॥ ७५ ॥ धर्मेपेर्थेकर्मपयुतदृष्टेभा० ॥ ७६ ॥ लाभेपेङ्केधनपेलाभेधर्मेशेर्थेखपयुतदृष्टे म
हाभा० ॥ ७७ ॥ सोत्स्याङ्केशेशुभयुतदृष्टेवाशुभांशगेश्यात्धनतोभाग्योदयः ॥ ७८ ॥ पुत्राङ्केशेयोगे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

शुभयुतदृष्टेसुततोभा० ॥ ७९ ॥ त्रिकोणेभाग्यपयुतदृष्टेसु० ॥ ८० ॥ भाग्येइज्याच्छयुतदृष्टेभाग्य
वान् ॥ ८१ ॥ धर्मपेशुक्रेज्ययुतदृष्टेभा० ॥ ८२ ॥ लग्नार्थेशौपुत्रेभा० ॥ ८३ ॥ लग्नेशेऽङ्केङ्केशेऽङ्केभा० ॥
८४ ॥ भाग्येशेलाभेभा० ॥ ८५ ॥ भाग्यपायपयोगेभा० ॥ ८६ ॥ भाग्यपेशौर्येभा० ॥ ८७ ॥ सोत्थपुत्राङ्केसबल
ग्रहेभा० ॥ ८८ ॥ खेराहौवासूर्येगङ्गास्नानम् ॥ ८९ ॥ खेपसौम्येन्द्विज्ययोग० ॥ ९० ॥ खेजीवेग० ॥ ९१ ॥
शुक्रेज्यौकेन्द्रपुत्रकोणग० ॥ ९२ ॥ धनेशशुक्रेज्यास्तुङ्गग० ॥ ९३ ॥ जैवातृकेशेन्त्यग० ॥ ९४ ॥ चन्द्रेसौ०
म्येशुभदृष्टेजलस्थेग० ॥ ९५ ॥ धर्मेशेजलस्थेकेन्द्रेशुभदृष्टेग० ॥ ९६ ॥ धर्मेजीवदृष्टेग० ॥ ९७ ॥ स्वभ्रगे
ज्ञेशुभदृष्टेऽनेकतीर्थदर्शनम् ॥ ९८ ॥ धर्मकर्मपयोगेमहायात्रा ॥ ९९ ॥ धर्मेशुभदृष्ट्याधिक्येधर्मपेके
न्द्रायकोणगेम० ॥ १०० ॥ चन्द्रात्कर्मेशेकेन्द्रेम० ॥ १०१ ॥ चन्द्रात्कर्मेशुभदृष्ट्याधिक्येवाशुभयुतेम० ॥ १०
२ ॥ ग्रहचतुष्टयादिस्थकार्येशंगप्रव्रज्याकरम् ॥ १०३ ॥ यावन्तोवलिनस्तावन्तःस्वस्वप्रव्रज्याकराः ॥ १०४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ तापसः कापालिको रक्तपट्टश्चाजीवी त्रिदण्डी चक्रधरो नग्नः सूर्यादितः॥ १०५॥ अस्तगस्तु नज्ञक्ति-
मात्रम्॥ १०६॥ प्रव्रज्याकोपराजितप्रव्रज्याभ्रष्टः॥ १०७॥ जन्मेशे मन्दमात्रदृष्टे प्रव्रज्या०॥ १०८॥ मन्द
अंशेशे वा मन्दांशेशे चन्द्रे मन्दमात्रदृष्टे संन्यासी॥ १०९॥ लग्नपमन्दो बलहीनैः सं०॥ ११०॥ चन्द्रराश्यो
शेक्रूरांशे वा सत्यलिके संन्यासभ्रष्टः॥ १११॥ अंशेशे केन्द्रे मन्दमात्रदृष्टे संन्यासभ्रष्टः॥ ११२॥ जिवे रिगे०
र्केम्बुगे तपोहीनसंन्यासी॥ ११३॥ चन्द्रे ज्याङ्गे र्ष्यार्किदृष्टे च धर्मजं विराजयोगजो वृसत्त्व न्नकाग्गादादि
सम॥ ११४॥ इति नवमविवेकः॥ ॥अथ दशमविवेकः॥ राज्यपस्तु भद्दध्याधिक्ये व्यापारी॥ १॥ खेशे
व्या०॥ २॥ खाङ्गेशयोगे व्या०॥ ३॥ खेङ्गेशे व्या०॥ ४॥ खेशे केन्द्रायके शशाशुभदृष्टे व्या०॥ ५॥ धर्मेशेऽङ्गे
गुरुदृष्टे राजमान्यः॥ ६॥ खेशे स्वर्क्षे शुभयुते व्यापारी मानशीलः॥ ७॥ खेखपे शुभसम्बन्धे मामी॥ ८
॥ खेशे शुभवर्गे वास्वोच्चे दृष्टे च मा०॥ ९॥ शुभाग्ने मानमानी॥ १०॥ खेशे वैशेषिकांशे मा०॥ ११॥ जी०

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वज्रयोगेराजमान्यः॥ १२॥ खेपेपापसम्बन्धेमानहीन॥ १३॥ खेशेपापवर्गेक्रूरषष्ट्यंशेवामा॰॥ १४॥ ध
र्मेशेलाभेराजवन्द्य॥ १५॥ धर्मेपेपारावतादौरा॰॥ १६॥ लग्नेशेशुभवर्गेवागोपुरादौरा॰॥ १७॥ खेशेऽबले
सपापेकर्मादिपैकल्पम॥ १८॥ ज्ञेज्यशुक्राःदुःस्थाःपापदृष्टाःक॰॥ १९॥ खेपापदृष्ट्याधिक्येक॰॥ २०॥ कर्मपे
दुःस्थेक॥ २१॥ कर्केशुक्रेज्येक्षितेसत्कीर्तिः॥ २२॥ खेशेपारावतादौस॰॥ २३॥ शुभयुतेखेशेस॰॥ २४॥ शुभा ५५२
न्तेरखेशेशुभदृष्टेस॰॥ २५॥ खेपेशुभांशेस॰॥ २६॥ लग्नपेबलाढ्येखेपेदेवलोकेधर्मपेसिंहासनेस॰॥ २७॥
खेपेपापसम्बन्धेऽस॰॥ २८॥ खेपेपापवर्गेऽस॰॥ २९॥ खेमन्दार्कोवस॰॥ ३०॥ पापान्तरेकर्मशापस॰॥ ३१॥ खे
शेशुभेशुभदृष्टयुतेस्याज्ञाकर्ता॥ ३२॥ खेशेमृदङ्गेवाशुभांशेवाकेन्द्रबलाढ्येस्या॰॥ ३३॥ खेर्केवाभौमेस्या॥
३४॥ खेशेकेन्द्रेशुभाद्युतदृष्टेक्रूरषष्ट्यंशेसौम्याज्ञा॰॥ ३५॥ समन्देकर्मपेरन्ध्रपयुतेक्रूरांशेकेन्द्रेक्रूराज्ञा॰॥
३६॥ राहुत्रलिकोमानेक्रूरा॥ ३७॥ धनेराहुकेतूकू॰॥ ३८॥ धर्मपेनीचेकू॰॥ ३९॥ सार्केशेराजकार्यकर्ता

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

४७

॥४०॥ केन्द्रेर्के राजकार्यं ॥ ४१॥ केन्द्रकोणे चन्द्रात् ॥ ४२॥ राज्येशो लाभे केन्द्रे वा ॥ ४३॥ लग्नात्सुगे-
शो वा ॥ ४४॥ सुखेशो ग्रहद्वयेकलसंख्या ॥ ४५॥ एकः स्ववर्षे कलतुल्यः ॥ ४६॥ द्वौ स्ववर्षे स्वकलाधिकः ॥ ४७॥
सौम्येऽरौ लाभे चन्द्रे स्वकलाधिकः दीपः ॥ ४८॥ भौमे ऽङ्गे सिंहस्थे ते चन्द्रव्यये राहौ केतुः ॥ ४९॥ रन्ध्रराशीशाव-
न्योन्यस्थानगौ वा केन्द्रगौ पुत्रनाशी ॥ ५०॥ षष्ठेऽरौ लाभे चन्द्रेपि ॥ ५१॥ लाभपे शुभमांशे पुत्रः ॥ ५२॥ लाभेव-
लाभे शुभग्रहे शुभदृष्टे वा भीमान् ॥ ५३॥ धनगाश्चन्द्रस्या [illegible] ॥ ५४॥ सुखेशोऽन्तकेपि सुखमल्पम् ॥
५५॥ स्वेशे शुभे शुभयुतदृष्टेपि सुखम् ॥ ५६॥ स्वेशे पापावलादौपि सुखम् ॥ ५७॥ स्वेशे शुभांशे [illegible] शुभ-
युते वापि ॥ ५८॥ गोपुरादौपि कारकेपि ॥ ५९॥ स्वारिपो स्वगो पिता परस्त्रीगामी ॥ ६०॥ लग्नेशः सपापे ध-
ने वा धनारिषष्ठेशाः सपापाः कोशगाः पिता सज्जनस्त्रीगामी ॥ ६१॥ सुखारिशा[illegible]केन्द्रे जनको वि[illegible] ॥ ६२
॥ भाग्यात्स्वपो सुखेजः ॥ ६३॥ स्वेशे पापसम्बन्धे पापान्तरेपि दुःखम् ॥ ६४॥ चन्द्रकोणे [illegible] पापयुते दृ

४७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ष्टे पितादुःखी ॥ ६५ ॥ सूर्यारौ खे धर्मे वाष्टौ ध्रुवं पितृमृतिः ॥ ६६ ॥ सपापस्य सूर्ये घूनेष्टौ ॥ ६७ ॥ चोर्के केन्द्रे वा
चन्द्रे पितरौ न देहम् ॥ ६८ ॥ चन्द्रार्कावङ्के पितुर्जले मृतिः ॥ ६९ ॥ घूनेर्के खे भौमे मन्यराहो पिता न जीवति ॥ ७० ॥
खेशत्रुभे भौमे पिता ॥ ७१ ॥ लग्ने जीवे धने ज्ञारयमा विवाहे पितृमृतिः ॥ ७२ ॥ चन्द्रार्कौ झषे पापदृष्टौ पितुर्जे
ले मृतिः ॥ ७३ ॥ शुक्रार्कौ चरे भौमदृष्टयुतौ पितुरन्यदेशे मृतिः ॥ ७४ ॥ भौमार्कौ वज्रे खे जन्मतः प्राक्पितृ
मरणम् ॥ ७५ ॥ मन्दारौ खेजः ॥ ७६ ॥ सार्कारे खे शशी ध्रुवं पितृमृतिः ॥ ७७ ॥ सुखवार्थाङ्गेशाः स्वर्क्षे धर्मेशो ११३
ऽङ्गे सिंहासनाप्तिः ॥ ७८ ॥ धर्माङ्गसुखेशाः कर्मगाः बलिखेशयुताः सिं० ॥ ७९ ॥ धर्मेस्वपे शुक्रे ज्ञोपान्त्ये धर्मेशो
केन्द्रकोणे सिं० ॥ ८० ॥ वित्तपे केन्द्रे स्वोच्चे शुभदृष्टे सिं० ॥ ८१ ॥ शुभाः केन्द्रत्र्यरि(?)लाभगाः पापाः सिं० ॥ ८२ ॥ षट्
स्वर्क्षगाः वा शुभषष्ठांशेर्के न पत्नल्पः(?) ॥ ८३ ॥ चन्द्रे ज्ञे सौम्ये सुते वा नमांशे (?) ॥ ८४ ॥ चन्द्रेऽङ्गे गुरौ सुखे वा खे शुक्रे म
न्दे स्वर्क्षे चिह्न० ॥ ८५ ॥ दशमादसौ स्थगाः सौम्याः (?) ॥ ८६ ॥ सौम्याः केन्द्रकोणे पापाः स्वायारिगा लग्नेशो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

सबलेन ॥ ८७ ॥ नीचगभेशोच्चेशः केन्द्रे न ॥ ८८ ॥ बलिनि चन्द्रे लग्ने तत्केन्द्रकोणेशुक्रजीवान्यतरदृष्टे
४८ ॥ ८९ ॥ नीचगाः स्वोच्चांशगाः ॥ ९० ॥ देहजीवेशे केन्द्रे भाग्यपदृष्टे न ॥ ९१ ॥ स्वेशे स्वोच्चमित्रांशे पारा-
वतादौ न ॥ ९२ ॥ नीचे जीवेज्ञे धर्मे परस्वेशुभांशे न ॥ ९३ ॥ जीवे न्यलाभे मन्दे सौम्यपूर्णे न ॥ ९४ ॥ षड्ग्रहाः
स्वोच्चगा राजाधिराजः ॥ ९५ ॥ स्वेशे सुतेशस्वेशे स्वकोणपदृष्टे राः ॥ ९६ ॥ धर्मापत्यपौघ्नो नकेन्द्रे लग्नपशुभे नाराः
॥ ९७ ॥ चन्द्रात्सौम्ये मन्दार्कौ तृतीये ज्ञाच्छे लाभे जीवे राः ॥ ९८ ॥ उरावङ्के घूनान्त्यगेस्थैर्यवक्रगे शुक्रे सुते राः ॥ ९९ ॥
जीवार्कौ वजे स्वे कुजे धर्मगा शेन्दवश्चाराः ॥ १०० ॥ कन्याङ्गे झषे जीवे लग्ने मन्दे यशुक्रे वक्रार्कौ घले राः ॥
१०१ ॥ धर्मे मन्दे उच्चे कुजे शे ज्याच्छाः सुते राः ॥ १०२ ॥ सकलाष्टरेष्वराः ॥ १०३ ॥ सौम्येश नौ षष्ठे भौमे स्वशुभे ४८
धर्मे स्वोच्चे केराः ॥ १०४ ॥ सुतेशे सबले स्वांशे शायोगे केन्द्रे राः ॥ १०५ ॥ स्वेशे बलो कस्वांशे शौ पारावतलाभा
ये गोपुरे राः ॥ १०६ ॥ गोमीनालीकन्यासु सर्वे राः ॥ १०७ ॥ घटसिंहयुग्मधनुःषु सर्वे राः ॥ १०८ ॥ लाङ्गनाहय

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मृगहरिषुसर्वेरा०॥ १०९॥ ज्ञारार्केज्यपर्स्वेषुसघटेषुसर्वेरा०॥ ११०॥ जेन्दुजीवभेषुसर्वेरा०॥ १११॥ लग्नाद्व
चन्द्राद्भकर्मपावन्योन्यगोभूपतिः॥ ११२॥ स्वर्क्षगाः सप्तभू०॥ ११३॥ सप्तसुहृद्गगाभू०॥ ११४॥ स्वादिग्र
हाःस्वोच्चेषुक्रूरोभूपतिः॥ ११५॥ स्वोच्चेषुशुभेषुशुभमतिर्मिश्रेषुमिश्रमतिर्भू०॥ ११६॥ पञ्चादयोग्रह
उच्चगाश्रुत्याजलजोभू०॥ ११७॥ चन्द्रेङ्गेमन्दार्कज्याःस्वोच्चगाभू०॥ ११८॥ मृगेनचरेङ्गेमन्दार्कज्याःस्वो-
च्चगाभू०॥ १२०॥ तुलेनचरेङ्गेभौमेज्यार्काःस्वोच्चगाभू०॥ १२१॥ कर्केनचरेङ्गेमन्दारार्काःस्वोच्चगाभू०॥
१२२॥ मेषेनचरेङ्गेमन्दारेज्याःस्वोच्चगाभू०॥ १२३॥ कर्केचन्द्रेस्वोच्चगजीवार्कयोरन्यतरेङ्गेभू०॥ १२४॥ स्व
र्क्षेचन्द्रेस्वोच्चगयामार्कयोरन्यतरेङ्गेभू०॥ १२५॥ कर्केचन्द्रेस्वोच्चगसूर्यारयोरन्यतरेङ्गेभू०॥ १२६॥ कर्के
चन्द्रेस्वोच्चगयोर्यमेज्ययोरन्यतरेङ्गेभू०॥ १२७॥ कर्केचन्द्रेस्वोच्चगजीवारयोरन्यतरेङ्गेभू०॥ १२८॥ कर्के
चन्द्रेस्वोच्चगयामारयोरन्यतरेङ्गेभू०॥ १२९॥ मेषेङ्गेकर्केचन्द्रेभू०॥ १३०॥ चन्द्रेज्यौकर्केङ्गेभू०॥ १३१॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥४५॥ तुलेङ्के कुजे कर्के चन्द्रे भू०॥१३२॥ भौमे मृगेङ्के कर्के चन्द्रे भू०॥१३३॥ लग्ने वर्गोत्तमे चन्द्रे तत्र ग्रहचतुष्टयादि
दृष्टे भू०॥१३४॥ वर्गोत्तमे चन्द्रे ग्रहचतुष्टयादिदृष्टे भू०॥१३५॥ कुम्भेर्के जे मेषेर्के वृषे चन्द्रे मन्ने मेङ्के युग्मे सिं-
हालिंगगुरुज्ञे ज्यारेषु भू०॥१३६॥ ज्ञार्कौ षष्ठे यमे मन्दे मन्ते उच्चगे लग्ने ज्ञे कुजे तुले शुक्रे कर्के जीवे भू०॥१३७॥
लग्ने र्कजे भौमे मृगे चापे चन्द्रार्कौ भू०॥१३८॥ चन्द्रार्कौ मृगेङ्के चापेर्के भू०॥१३९॥ चन्द्रार्कौ घने सूर्येङ्के चापे जी-
वे भू०॥१४१॥ तुङ्गेङ्के चन्द्रे सिंहेर्के स्वे यमे घने जीवे भू०॥१४१॥ मृगेङ्के मन्दे सौम्ये चन्द्रे युग्मे भौमे मेषे ज्ञे व्यये जी-
वे भूपयशोत्तरी भू०॥१४२॥ चापे चन्द्रे ज्ञौ भौमे मृगे गुरु स्वे भौमे तुङ्गगे ज्ञा चन्द्रौ मन्ने रेङ्के भू०॥१४३॥ ज्ञे तुङ्गेङ्के ङ्के यमा-
रौ सुते चन्द्रे ज्ये सिता सूर्ये युरागी भू०॥१४४॥ कुम्भे मन्दे तुङ्गे भौमे स्वर्क्षेर्के मीनेङ्के चन्द्रे भू०॥१४५॥ तुङ्गे जीवे ॥४५॥
मेरवे भौमे नन्दने रेङ्के भू०॥१४६॥ मेषेर्के चन्द्रा चन्द्रे ज्ञे पुला भगोष्ठ तुङ्गेङ्के जीवे भू०॥१४७॥ मृगेर्के जेङ्के चन्द्रार्कौ
स्वर्क्षे भौमे जे ज्ञे युग्मे तुले शुक्रे पृष्ठ यशो भू०॥१४८॥ ज्ञे तुङ्गेङ्के स्वे शुक्रे चन्द्रे ज्यौ घने मन्दे रौ सुते भू०॥१४९॥ स्वा

स्मकारकाद्गनेत्रर्येसुतेस्तुभेभूप॰। १५०॥ स्वात्मकारकाद्द्रिप्रसोत्थगोपापोभूप॰। १५१॥ कर्कैडङ्गुर्येके
जारोरवेजेज्यार्कशुक्राभूप॰। १५२॥ कुम्भेङ्गेशुके चतुष्षु स्वोच्चगेष्वभूप॰। १५३॥ पल्पाब्जाः स्वोच्चगाः पूर्वे
षट्केपूर्वदलेनृपोन्यथापरदले॥ १५४॥ पूर्णेन्दुयुक्तोमन्दारोभाग्येभूप॰। १५५॥ जीवेक्षतुलेङ्गेकेजेभूपजो
भूप॰। १५६॥ स्वेज्ञार्कौराद्वारोषष्ठेभूपजोभूप॰। १५७॥ सोत्थेजीवेरन्ध्रेशुक्रे भूपजोभूप॰। १५८॥ सिंहेकुजेउ ४५५
ग्मेराहौभूप॰भूप॰। १५९॥ चन्द्राराविङ्गवादशमेभूप॰भूप॰। १६०॥ लग्नाधपसोम्याउपचयेराजा॥ १६१॥ राहारचः
न्द्राःपञ्चमेरा॰। १६२॥ उदयेचरभाग्यपेसिंहासनेकेन्द्रेश॰। १६३॥ स्वास्थिराङ्गेशेकेन्द्रजीवेरा॰। १६४॥ भा
ग्येशांशेशेसुखपुत्रेरा॰। १६५॥ शुभषष्ट्यंशेकेकेन्द्रायकोराभूपजोभूपान्यजोमन्त्री॥ १६६॥ सुतेशेङ्गे
धर्मपेसुतेभूप॰। १६७॥ कोणाम्बुराज्याङ्गेशायुक्ताभूप॰। १६८॥ चन्द्राद्दशमेशेसबलेकेन्द्रनवमार्थेभूप॰। १६
९॥ स्वकोणुच्चगोमित्रदृष्टोभूप॰। १७०॥ धर्मेशेजीवेक्षेस्वेशुक्रेपुत्रेशद्दष्टेभूप॰। १७१॥ शुक्रेजेपोत्तुर्येभूप॰॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

७२॥ चन्द्रज्ञौ कर्के भू०॥ ७३॥ कन्यायां चन्द्रज्ञौ भू०॥ ७४॥ तुङ्गेर्केस्थले मन्दभौमे भू०॥ ७५॥ शुक्रेज्ञौ
तुङ्गगौ केन्द्रकोणगा भू०॥ ७६॥ नगार्धाङ्गान्त्येषु सर्वेषु भू०॥ ७७॥ द्यूने नकेन्द्रकोणे सुखेशे भू०॥ ७८
॥ गुरावुच्चगे केन्द्रे खेशुक्रे भू०॥ ७९॥ केन्द्रकोणगते खेशे शुभदृष्टे भू०॥ १८०॥ सशुभे खेशे सु
ते पुत्रपे चापे भू०॥ १८१॥ धनेशे पारावतेशु भदृष्टे चन्द्रात् गुणपे पदे च लोके भू०॥ १८२॥ लग्नेशोङ्कः खे
शाङ्गे भू०॥ १८३॥ पुष्पवातादङ्गे खे भौमे यमस्थाये धर्मे चापे गजीवे भू०॥ १८४॥ स्वर्क्षे शुक्रे तुर्ये धर्मे च
न्द्रे भू०॥ १८५॥ यमेङ्गे तुर्ये जीवे च पुष्पवन्तौ दशमे लाभे ज्ञारा च्छा भू०॥ १८६॥ दशायोदयागाश्चन्द्रा
र्किजीवाज्ञारौ धनेशुक्रार्कौ तुर्ये भू०॥ १८७॥ गौरौ गोपुरादौ बलिनि सुतेशायुते भूपजो भूपोन्यजो मः॥
न्त्री॥ १८८॥ नवायखेशानिचरा वर्गोत्तमयोगा॥ १८९॥ भद्रायां वैनीपाते क्रान्तिपाते जन्म नित्य
०॥ १९०॥ परमनीचांशे चन्द्रव्ययः॥ १९१॥ उच्चगाः खेतानीचांशगाव्ययः॥ १९२॥ उच्चेर्के नीचांशे रा

५०

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जय्येशोपिनीचतांगच्छति॥ १९३॥ परमनीचगेर्केब्य॰॥ १९४॥ नीचगेशुक्रेसिंहांशेवास्वांशेब्य॥
१९५॥ राज्यहानीचारात्पसूतगाब्य॥ १९६॥ उत्पातदिनेजन्मनिब्य॥ १९७॥ दशमेनीचस्वगेब्य॥ १९८
॥ चतुर्थस्वगेषुशत्रुभगेषुवानीचांशगेषुब्य॰॥ १९९॥ ग्रहमात्राद्दृष्टेश्चन्द्रोवालग्नंब्य॰॥ २००॥ सिंहांशे
र्केपापयुतेदृष्टिराहन्देसौम्यादृष्टेब्य॥ २०१॥ परमनीचांशेजीवेवाशुक्रेब्य॰॥ २०२॥ पापानीचगाःसर्वे
कराष्टकगाःसौम्यास्त्रिकगाब्य॰॥ २०३॥ सौम्याअस्तगाकेन्द्रहीनालग्नेराहौचन्द्रदृष्टेपापाःषट्स्थाय
गाब्य॥ २०४॥ इतिदशमविवेकः॥ अथैकादशविवेकः॥ भालेशुभान्वायतोलाभोन्यथान्याय
तोमिश्रातभयथा॥ १॥ लाभेशुभदृष्ट्याधिकेबहुलाभः॥ २॥ लाभपेकेन्द्रकोणेव॰॥ ३॥ लाभपेशु
भसम्बन्धेव॰॥ ४॥ चन्द्राद्द्यूनेशुक्रेथानवान्॥ ५॥ चन्द्रात्रिसितेसौम्यायेया॰॥ ६॥ सुखेशेलाभेगु
रुदृष्टेबहुया॰॥ ७॥ गुरुदृष्टसुखेशेनसुखदृष्टेया॰॥ ८॥ जीवाच्चैसुखेशयुतौकेन्द्रकोणायगो

५५६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

५१ यानव्ययस्थनाथ॥ ९॥ इज्याचक्षौधर्मपयुतौभाग्यपवान्तुर्ययाः॥ १०॥ धनपयुतेन्त्यपेशेतुङ्गे भाग्यपदृष्टेया०
॥ ११॥ धर्मायस्वेशास्तुर्येवाहनसुखम्॥ १२॥ स्वेउच्चगस्वेधर्माङ्गेशादृष्टेवा०॥ १३॥ सिंहासनेस्तु०
कर्मेशोलग्नेशादृष्टोवा०॥ १४॥ सुखेशेसबलेशुभदृष्टयुतेवा०॥ १५॥ सुखेशेङ्गेसशुक्रेवा०॥ १६
॥ सुखेशेङ्गेजीवयुतेवा०॥ १७॥ चन्द्रेजपशुक्रास्तुर्यपयुतान्त्रङ्गेवा॥ १८॥ धर्मपयुतेस्तु पेसबलेजी
वदृष्टयुतेवा०॥ १९॥ भाग्यपेशालाभेशेशासुखेशेधर्मेवा॥ २०॥ सुखपेकेन्द्रेतदंशेङ्गेवा॥ २१॥ स्वे
लग्नेशेस्वेशेङ्गेवा०॥ २२॥ धनेशेङ्गकर्मेशेर्थेतुङ्गगेकास्मिंश्चिद्गृहेवा०॥ २३॥ सुखेशेऽप्यवतेग
जवा०॥ २४॥ सुखेशेकेन्द्रेवेशेषिकेवालाभेपगोपुरेगः॥ २५॥ इतिवाहनादियोगविवेकः॥ ॥अथनाशो
विवेकः॥ षष्ठेष्टमेचन्द्रयुतेनमन्देसर्वहानि॥ १॥ व्ययेपापदृष्याधिकेधनहानिःपठपदे॥ २॥ मीनांशो ५१
त्यागी॥ ३॥ शुभेङ्गेधर्मपपापांशेवापापषष्ठ्यंशेदानशील॥ ५॥ धर्मेस्तुभदृष्टयुतेदा०॥ ६॥ धर्मपपा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रावतादौगुरुदृष्टेलग्नपेभृगुदृष्टेदा० ॥ ७ ॥ लग्नेधर्मपदृष्टेलग्नेपेकेन्द्रेमहादा० ॥ ८ ॥ दानेशेसिंह
सनेखाङ्गपदृष्टेम० ॥ ९ ॥ दापेभृगौखपेकेन्द्रेव्ययेशेगुरुदृष्टेम० ॥ १० ॥ स्वोच्चगेज्ञेधर्मपदृष्टेलाभेकेन्द्रे
म० ॥ ११ ॥ सबलेङ्गपेलाभेधर्मेकर्मपदृष्टेदानप्राप्तिः ॥ १२ ॥ सुतपेङ्गे धर्मपेकर्मगेलग्नपदृष्टेदानप्रा० ॥
१३ ॥ धर्मपखपदृष्टेकेन्द्रकोणेदानप्रा० ॥ १४ ॥ धर्मेशेसशुभेशुभांशेधर्मेदृष्टेवृद्धिः ॥ १५ ॥ धर्मपेवर्ग्गो
पिकेध० ॥ १६ ॥ धर्मपेशुभषष्ठ्यंशेध० ॥ १७ ॥ शुक्रेज्यौधनेधनेशेवर्ग्गोपिकेऽन्नदाता ॥ १८ ॥ सकलेधनपेके
न्द्रोपचयेबलिशुभैर्दृष्टेऽन्न० ॥ १९ ॥ व्ययेशुभेसद्व्ययोऽशुभेऽसद्व्ययोमिश्रेमिश्रः ॥ २० ॥ व्ययेशधिरा
ङ्गशुक्रयोगेराजामूलोव्यय ॥ २१ ॥ जीवेन्यकार्य्याजेनव्यय ॥ २२ ॥ शीतेन्दुसूर्य्यौव्ययेराजाङ्गव्यंहरेत
॥ २३ ॥ व्ययेशुभेधनसञ्चयसंस्था ॥ २४ ॥ स्वन्ये मन्दारौ भ्रातृद्वारा व्ययः ॥ २५ ॥ धनेपापेव्ययेङ्गेशेला
भपयुतदृष्टेऋणग्रस्तः ॥ २६ ॥ सपापेधनेशेमूर्तौधनंस्वेऋण० ॥ २७ ॥ नीचेर्थेशेक्रूरषष्ठ्यंशेतथालाभे

५५७

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

शेक्ष०॥२८॥सपापलग्नपास्त्रिकेशयुतदृष्टःक्ष०॥२९॥पुत्रपेज्ञेस्तुभादृष्टेक्ष०॥३०॥लाभेशांशेशे
॥५२॥ शुभयुतेत्रिकेक्रूरषष्ठ्यंशेशेक्ष०॥३१॥लग्नपेमृत्वारिचान्त्रिकेमारकेशयुतेभाग्यपेस्तुभैरदृष्टेनरेः
शोपिक्ष०॥३२॥धनायेशयोस्त्र्यंशेशास्यांशेशौवैशेषिकांशेकेन्द्रकोणेक्षयादाता॥३३॥लग्नेशां
शेशोमृद्वंशादौजीवदृष्टःक्षयादाता॥३४॥व्ययत्रिकोणार्थगेषुपापेषुबन्धनम्॥३५॥स्वान्त्ययोः
सुतान्त्ययोःषष्ठान्त्ययोःसोत्थाययोश्चतुर्थदशमयोर्वाग्रहसाम्येब०॥३६॥वृषाजहर्योदयेपापा
व्यन्त्याङ्कसुतांगारज्जुब०॥३७॥द्वाश्चिकोदयेव्यन्त्याङ्कसुतगाःपापाःभूयहेबन्धनम्॥३८॥युग्म
तुलाजकन्योदयेव्यन्त्याङ्कपुत्रगाःपापानिगडब०॥३९॥झषकर्कमृगोदयेव्यन्त्याङ्कसुतगाःपापा ॥५२॥
दुर्गप्रवेशोनिगडरहितः॥४०॥लग्नारिशौसमन्दौकेन्द्रकोणेब०॥४१॥योगकर्तृषुयोधिकबलस्त्रः
दीयदशान्तर्दशायांपरिपाकः॥४२॥ ॥इतिबन्धयोगविवेकः॥अथनिर्धनयोगविवेकः॥व्यंशेशेभौमेधातु

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वादीकौन्निकोवह्निजीवीच ॥ १ ॥ सुतपञ्चिकेपार्ग्धीनोविद्याहीनश्च ॥ २ ॥ सुतेशोङ्गेप्यङ्गात्रिकेवा
विद्याप्रवन्धहीन ॥ ३ ॥ द्यूनेङ्गेशो भार्यानजीवतियाविरक्तः ॥ ४ ॥ लग्नेशोङ्के भाग्यवान्वैष्णवः पदु
श्च ॥ ५ ॥ लग्नेशः षष्ठे षष्ठेङ्गे व्याधिहीनः शूरो वलवांश्च ॥ ६ ॥ सप्तमेङ्गेशे सप्तमेशो लग्नेशे नातसेवी
शालकसेवीच ॥ ७ ॥ सुतपेङ्गेङ्गेशे सुतेमनस्वीविद्वान्मानीच ॥ ८ ॥ रन्ध्रे लग्नेशे लग्ने रन्ध्रेशे द्यूतकारीशूर
श्चौर्यादिरतश्च ॥ ९ ॥ धर्मेशोङ्गेङ्गे धर्मेपिदेशी धर्मशीलोराजमान्यश्च ॥ १० ॥ लग्नेशे लाभे लाभेपेङ्गे सुकर्मादीर्घा ५४८
युर्भूपतिः कोविदश्च ॥ ११ ॥ लग्नेशे स्वे स्वपेशे लग्ने सर्वशत्रुजिद्विहीनः कृपणश्च ॥ १२ ॥ धनेशोङ्गेङ्गेशे धनेधनी
मानीतरादानीच ॥ १३ ॥ लग्नेशे सोत्थे षष्ठे विक्रमीमानीदयावांश्च ॥ १४ ॥ रवान्तुगेङ्गेशे कामीसुखीच
॥ १५ ॥ स्वगृहेऽर्थेशो मानी धनहीनश्च ॥ १६ ॥ सजीवे सोत्थपेधीरः शास्त्रविशारदश्च ॥ १७ ॥ सारेसोत्थपेज
डः प्रचण्डः कोपीच ॥ १८ ॥ सगुलिके सोत्थपे ह्युजडो धीरश्च ॥ १९ ॥ स्वर्भ्रशे पूर्णोऽनुसाको भोगी विद्याजीवीच

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥५३॥ ॥ २० ॥ धर्मेशे जीवे धर्मज्ञानी वेदविद्वांश्च ॥ २१ ॥ भाग्यपे केन्द्रकोणस्थे शुभयुतदृष्टे धनविद्याभाग्ययुतः ॥ २२
॥ नीचेर्के षष्ठे ऽष्टमे क्रूरदृष्टे नृपकोपात्पितृमरणं वित्तनाशश्च ॥ २३ ॥ सबले भाग्यपे भाग्यवान्दीर्घमानी गु-
रुधर्मशीलो धनी च ॥ २४ ॥ खेशेऽङ्केऽङ्केशे सबले शुक्रेज्ययुतदृष्टे जपध्यानसमाधिमान् ॥ २५ ॥ खेशस्यांशे-
शांशेशे सबले खेशोऽङ्केज० ॥ २६ ॥ धर्मेशो कर्मे शुभदृष्टयुते धर्मनिरतः सत्यवादी गुरुभक्तश्चान्यथा तु पापदृ-
ष्टयुते ॥ २७ ॥ लग्ने पापे शुभादृष्टयुते संन्यासी स्त्रीनाशो वा ॥ २८ ॥ व्ययेशेऽङ्के याचावान्धार्मिको धनि ॥ २९
॥ स्वर्क्षेऽन्यशे धनी कृपणो बहुपशुमांश्च ॥ ३० ॥ कर्माङ्गेशावन्योन्यभगौ स्यातां प्रतापी च ॥ ३१ ॥ दारेश-
जे बहुस्त्रीरतः कलहश्च ॥ ३२ ॥ धर्मेशादे सौर्के पतिव्रताधिकलाङ्गी स्त्री ॥ ३३ ॥ समन्देज्ये परवस्त्रनदृश्यो ॥५३॥
गुरुवचनातिक्रामी च ॥ ३४ ॥ शुक्रेज्ययोगे सद्विद्याधनदारगणयुक्तः ॥ ३५ ॥ ज्ञार्कयोगे वाग्मी विद्वा-
न्भूपगणापः ॥ ३६ ॥ ज्ञेज्ययोगे गीतप्रियो नृत्यविन्मल्लः ॥ ३७ ॥ मन्दारयोर्नेतुः स्वप्नेतु भार्याणिन्दितश्च

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ३८ ॥ यमाच्छुयोगेल्पदृष्टिर्लिपिपुस्तकश्चित्रवेत्ता ॥ ३९ ॥ शुक्रार्कयोगे गोपालकमल्लदक्षपरांगना
गामी ॥ ४० ॥ भौमारेज्ययोगे पुराध्यक्षोन्नृपः प्राज्ञो विप्रो द्विज ॥ ४१ ॥ पापालग्नान्त्यास्तगास्सुतस्त्रीनाश
का ॥ ४२ ॥ मंदार्केकुटुम्बीबहुस्त्रीरत ॥ ४३ ॥ धर्मेशे न्यूनेन्येशौर्ये सोत्यथपापैकुभोजी कुष्कर्मान्यगामी ॥
४४ ॥ नीचभांशोजीविजीवांशोर्कैः निःस्वः स्त्रीसुतदारहीन ॥ ४५ ॥ राह्वर्कान्यतरयुते षष्ठेशेन्ये परग्रह
वासी नीचप्रान्निश्च ॥ ४६ ॥ लग्नेन्ये अर्के चन्द्र षष्ठे भौमेस्ते मातापितृघाती ॥ ४७ ॥ मेषे चन्द्रमन्ददृष्टे नि
र्धनो लोभी ॥ ४८ ॥ कर्मास्तुपो त्रिके दुर्बलो सबले इष्टपे जन्मा वसरे पितृमातृवामरणाम् ॥ ४९ ॥ सुखेशां ५५९
शपे केन्द्रे मित्रदृष्टे वा भौमदृष्टायुते भ्रातृधनं क्षेत्रं च प्राप्नोति ॥ ५० ॥ धर्मास्तुपो कर्मगो सर्वार्थवाहन
युतो भाग्यवान् ॥ ५१ ॥ खेजीपेहङ्क्तिर्तो मानीच ॥ ५२ ॥ धनेशे पापदृष्टे कपटादिना विषभोजनम् ॥
५३ ॥ शुभर्क्षे भ्रातृकारके शौर्यधैर्यान्वित ॥ ५४ ॥ सोत्थेशांशेश्वरांशेशोस्वर्गादिवर्गमानी उच्चपड्क

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लहप्रियः ।। ५५ ।। लग्नेर्थेजीविमधुराप्रियमधुरवाक्सत्यवादि ।। ५६ ।। लग्नेशेङ्कक्रजार्कदृष्टेक्रोधीव्यसनी
कटुप्रियः ।। ५७ ।। कोशगेज्ञार्केसितावातेस्थिरधनी ।। ५८ ।। सौम्येराहुमन्देकनखीदन्तकेशधातिवायुरोगी
।। ५९ ।। सौम्येर्कैर्वाभौमेस्थितिभङ्गो विषभयंवह्निजं चितृभ ।। ६० ।। खलास्त्रितिगासत्राणाचित्तंग्रहंभगन्दरा
दिरोगीच ।। ६१ ।। खेचन्द्रसुताङ्गेजीविदानीतपस्वीजितेन्द्रियश्च ।। ६२ ।। शेन्द्वर्कजाःकेन्द्रव्ययधर्मगाऐश्वर्य
ज्ञानहीनः ।। ६३ ।। सर्वग्रहनीचारिभागगाउच्चस्थाग्रपिसत्कर्महीनोभिक्षार्थी ।। ६४ ।। लग्नेशेरन्ध्रेक्रूरयुत
दृष्टेग्निमान्द्यंदद्रुकरांगुपीडाश्चिवी ।। ६५ ।। भौमेङ्गेनेत्रपार्शोभुजङ्गदन्तक्षतपावकास्त्रभयम् ।। ६६ ।। चन्द्र
कौषष्ठेऽष्टमेवामन्दास्त्रदरोगी ।। ६७ ।। केन्द्रिसौम्यभ्रातृहीनोधनीच ।। ६८ ।। क्रमात्षष्ठादित्रयगा
भौमार्कमन्दाभार्यानजीवतिभ्रातृहीनश्च ।। ६९ ।। राहिन्दुसपापोरिःफेउन्मादिकलहशीलः ।। ७० ।। सुख
शेराहोधातुक्षयीरोवा ।। ७१ ।। सुखेशेशुक्रेराजसेवीकामीच ।। ७२ ।। भ्रातृपेसशुक्रेकामीकलही ।। ७३ ।।

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सोऽथेशेऽङ्गेशे सोऽन्त्येऽल्पवीर्यः कलत्रसुखदः ॥ ७४ ॥ खलयुतदृष्टे कुजे सोमृग्व्रणकृत्क्लीवः ॥ ७५ ॥ शुभांशे ईनो
ज्ञवर्गे केन्द्रे विस्मयालुर्भ्रमयुक्तः ॥ ७६ ॥ लाभाङ्केऽर्थेशे उधर्मी धनी गुरागी ॥ ७७ ॥ लग्नेशेऽन्त्येऽरवे पापे भौमयु
तचन्द्रे परेशे शीभिक्षाशी दुःखी ॥ ७८ ॥ जीवार्येशे षष्ठान्त्यगो क्लेशभाग्ज्ञयहीनः ॥ ७९ ॥ चन्द्रात्सौम्याः
षष्ठादित्रयगाश्चमूपसचिवभूपा बलतारतम्यात् ॥ ८० ॥ चन्द्राद्व्ययान्त्योभयेऽनफाधनसुनफा दुरु
रुधरान्यथा केमद्रुम ॥ ८१ ॥ सुनफायां राजा तत्समो वा धीधनख्यातिमांश्च ॥ ८२ ॥ अनफायां प्रभुः शी
लवान्ख्यातो निरोगी ॥ ८३ ॥ दुरुधरायां धनवाहनाढ्योत्पन्नभोगसुखभुक् ॥ ८४ ॥ केमद्रुमे मलिनदुःखि 450
तनीचनिःस्वोऽनपत्योऽपि ॥ ८५ ॥ चन्द्रार्कयोगे यन्त्राश्मकर्ता ॥ ८६ ॥ ज्ञार्कयोगे गो क्रियापटुर्धी कीर्तिसौख्या
न्वितः ॥ ८७ ॥ जीवार्कयोगे क्रूरोन्यकार्यनिरतः ॥ ८८ ॥ शुक्रार्कयोगे ज्ञाप्तवैर्लब्धस्वः ॥ ८९ ॥ मन्दार्कयोगे धा
तुनैपुणापमः ॥ ९० ॥ मन्दारयोगे लब्धकश्चलाचित्तः ॥ ९१ ॥ चन्द्रज्ञयोगे प्रियवागर्थपटुः सौभाग्यकीर्त्यन्वि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥५६॥ ऽबलेस्ते शुभदृष्टे भर्त्रा त्यज्यते ॥२२॥ वक्रार्कावन्योन्यांशगावन्यसक्ता ॥२३॥ चन्द्रारार्कास्तन्नमे वाण्डुष्प
वत्यौपत्याज्ञयान्यसक्ता ॥२४॥ लग्ने सितेन्दू मन्दारभगौ पापदृष्टौ जनन्या सहान्यान्परता ॥२५॥ कुलक्षांशे
स्ते मन्ददृष्टे सरोगभागा ॥२६॥ मद्गुरंशेस्ते सज्जगा पतिप्रिया ॥२७॥ सूर्यक्षांशे घृणे पतिर्मन्दरतिः ॥
२८॥ चन्द्रक्षांशेस्ते मृदुः कामी पतिः ॥२९॥ मन्देवक्रक्षांशे प्रियः क्रोधी पतिः ॥३०॥ ज्ञक्षांशेस्ते पतिर्वि
द्वान् ॥३१॥ जीवभांशेस्ते गुणी जितेन्द्रियः पति ॥३२॥ शुक्रभांशेस्ते कान्तो भाग्यवान् ॥३३॥ मन्दभांशे
स्ते मूर्खो वृद्धश्च पतिः ॥३४॥ लग्ने शुक्रेन्दू मात्सर्यवती सुखिनी ॥३५॥ ज्ञेन्दू लग्ने कलाज्ञा गुणसुखा ॥५६॥
ढ्या ॥३६॥ ज्ञार्कावङ्गे दर्शनीया भर्तृप्रिया कलाज्ञा ॥३७॥ शुभा लग्नगा अनेकसुखगुणाढ्या ॥
३८॥ पापेऽष्टमेऽस्तमे शांशेशदशायां विधवा ॥३९॥ गोकन्यालिसिंहेष्विन्दावल्पपुत्रा ॥४०॥ मन्देमध्य
बलेन ग्रहेषु सबलेषु शेषेषु निर्बलेषु पुंल्लग्नजा पुंवत्सृष्टा ॥४१॥ ज्ञारेज्यार्का बलिनः स्त्रीलग्नजा ख्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ताप्रसविता ॥ ४२ ॥ कुजेस्ते धर्मगप्रव्रज्या ॥ ४३ ॥ पापभे पापदृष्टे स्तेनपत्या ॥ ४४ ॥ एकस्मिन्नुभयोस्ति
षु सौम्येषु सप्तमे पतिप्रिया प्रवरा राज्ञा ॥ ४५ ॥ द्यूने राहौ कुलदोषदा दुःखार्ता ॥ ४६ ॥ लग्नचन्द्राभ्यनत्
:पापाः सप्तमेष्टमे वा विधवा ॥ ४७ ॥ भौमस्ते राहौ सप्तमेष्टमे व्यये विधवा ॥ ४८ ॥ लग्नेन्दु पापान्तरगौ सौ
म्यादृष्टौ कुलक्षयघ्नी ॥ ४९ ॥ कर्केस्ते भौमार्कौ परासक्ता जारिणी ॥ ५० ॥ लग्नतुर्याष्टमान्त्यमदास्तगमेस्
पापोरे पतित्यागात् परासक्ता ॥ ५१ ॥ द्यूनेङ्के पापे विवाहोत्तरं सप्तमाब्दे रण्डा ॥ ५२ ॥ षष्ठेऽष्टमे चन्द्रेऽष्ट
माब्दे माब्दे रण्डा ॥ ५३ ॥ सप्तमेस्वेशे स्वे सप्तमेशे पापदृष्टे नवोढा रण्डा ॥ ५४ ॥ षष्ठाष्टमेशौ षष्ठे वा व्य
ये पापयुते न ॥ ५५ ॥ अष्टमे जीवे वा शुक्रे नष्टगर्भा वा मृतापत्या ॥ ५६ ॥ कुजेष्टमे कुलटा ॥ ५७ ॥ मन्देष्टमे 452
पतिरोगी ॥ ५८ ॥ सूर्येष्टमे सन्तापयुक्ता ॥ ५९ ॥ रन्ध्रे राहौ कुलधर्मघ्नी ॥ ६० ॥ मन्दांशे षाढितीयायां जा
ता विषाख्या ॥ ६१ ॥ सूर्यवारे रामाद्वादश्यां जाता विष ॥ ६२ ॥ कुजविशाखा सप्तम्यां जाता वि ॥ ६३ ॥ पाप

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥५५॥

तः॥२२॥चन्द्रेज्ययोगेशस्तुजेताकुलमुख्यश्चपलोधनी॥२३॥चन्द्राच्छयोगेवस्त्रादिक्रियापटुः॥२४॥
एकस्मिन्नपुण्येऽङ्गे समश्चित्रप्रस्तुरधनः स्मिद्रः॥२५॥चन्द्रमन्दयोगेपरुषवाक्पटीच॥२६॥सवलेश्वेशो
केन्द्रकोणेयज्ञकूपायतनकर्तादेवतातिथिपूजकः॥२७॥शुभावक्रगाराज्यार्थदाःपापाव्यसनहानिदाः
॥२८॥सर्वेस्मोम्यास्त्रायारिगावाल्येसुखीतेन्नेवपापावयसोन्त्ये॥२९॥इतिमिश्रविवेकः॥ ॥अथजा
तकतत्त्वेस्त्रीयंतत्त्वम्॥२॥अथस्त्रीजातकतत्त्वम्॥यत्पुंजातकोक्तंतत्सर्वस्त्रीणामपि॥१॥स्त्रीणामस्
सम्भवंपतिषु॥२॥लग्नचन्द्रतःशरीरंतत्सप्तमाष्टमतःसौभाग्यवैधव्ये॥३॥लग्नेन्द्वोःसमभेस्त्रीस्त्रीः
स्वभावाशुभदृष्टेसच्छीलभूषणागुणा॥४॥विषमर्क्षगतयोःपुरुषाकृतिशीलयुक्तापापयुतदृष्टे ॥५५॥
पापिनीगुणरूपहीना॥५॥तयोर्योवलीतत्त्रिंशांशफलम्॥६॥भौमभेभौमस्यत्रिंशांशेकन्यैवदुः
ष्टाज्ञस्यमायाविनीगुरोःसाध्वीकवेःकुलटानामन्दस्यदासी॥७॥शुक्रभेशुक्रस्यत्रिंशांशेगुणारव्याता

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ज्ञस्यकलाज्ञागुरोर्गुणाढ्यामर्षीमन्दस्यपुनर्भूः कुजस्यकुष्टा ॥ ८ ॥ तुभेकुजस्यत्रिंशांशेकापटिनीज्ञस्यप
शीनीर्जीवस्यसतीशुक्रस्यकामुकीमन्दस्यक्लैब्यवती ॥ ९ ॥ कर्कवक्रस्यत्रिंशांशेवेश्याज्ञस्यशिल्पज्ञा
जीवस्यगुणाढ्याशुक्रस्यकुलटामन्दस्यपतिघ्नी ॥ १० ॥ सिंहेकुजस्यत्रिंशांशेनराचाराज्ञस्यपुंश्चे
ष्टितागुरोराज्ञीशुक्रस्यपुत्रगामिनीमन्दस्यकुलच्युता ॥ ११ ॥ जीवर्क्षेकुजस्यत्रिंशांशेवहुगुणाज्ञस्य
विज्ञाजीवस्यगुणान्वितविज्ञाशुक्रस्यसतीमन्दस्यजारिणी ॥ १२ ॥ मन्दभेवक्रस्यत्रिंशांशेदासीज्ञस्य
दुष्टागुरोःसाध्वीशुक्रस्यवन्ध्याशनेर्जारिणी ॥ १३ ॥ मन्दाच्छावन्योन्यांशगावन्योन्यदृष्टौवाशुक्रभेङ्ग
धन्यांस्यपुरुषाग्निनाभिस्त्रीभिःस्वकामंशमयति ॥ १४ ॥ सप्तमेग्रहाभावेऽवलेसौम्यादृष्टेकुभर्तृका ॥
१५ ॥ ज्ञार्कजावस्तेभर्ताक्लीवः ॥ १६ ॥ चरेङ्गेभर्ताप्रवासी ॥ १७ ॥ मन्देसूर्येसप्तमेत्यजते ॥ १८ ॥ सप्तमेभौ
मेपापदृष्टेबालविधवा ॥ १९ ॥ मंदेमन्देपापैर्दृष्टेऽग्रविवाहः ॥ २० ॥ मिश्राःसप्तमेपुनर्भूः ॥ २१ ॥ पापे

४६

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥५८॥ ःबलेस्त्रीशुभदृष्टेभर्त्तात्यज्यते ॥२२॥ वक्रार्क्यावन्योन्यांशगावन्यसक्ता ॥२३॥ चन्द्रारार्कास्तन्त्रेमेवाऽपुष्प
वन्नौपत्याज्ञयान्यसक्ता ॥२४॥ लग्नेसितेन्दू मन्दारभगौ पापदृष्टौ जनन्यासहान्यान्यपरता ॥२५॥ कुलदृंशीं
स्ते मन्ददृष्टे सरोगभोगा ॥२६॥ सद्गुहांशोस्ते सङ्गापतिप्रिया ॥२७॥ सूर्यश्चांशे घृणेपतिर्मन्दरतिः ॥
२८॥ चन्द्रश्चांशेस्ते मृदुःकामीपतिः ॥२९॥ मन्देवक्रश्चांशे प्रियःक्रोधीपतिः ॥३०॥ ज्ञश्चांशेस्तेपतिर्विद्
वान् ॥३१॥ जीवभांशेस्ते गुणीजितेन्द्रियःपति ॥३२॥ शुक्रभांशेस्ते कान्तोभाग्यवान् ॥३३॥ मन्दभांशे
स्ते मूर्खो वृद्धश्चपतिः ॥३४॥ लग्ने शुक्रेन्दू मात्सर्यवती सुखिनी ॥३५॥ ज्ञेन्दू लग्ने कलाज्ञा गुणा सुख्या ॥५८॥
ढ्या ॥३६॥ ज्ञार्क्यावङ्गे दर्शनीया भर्तृप्रिया कलाज्ञा ॥३७॥ शुभा लग्नोगा स्वनेकसुखगुणाढ्या ॥
३८॥ पापेष्टमेस्तमेशांशेशदशायां विधवा ॥३९॥ गोकन्यालिसिंहेष्विन्द्वावल्पपुत्रा ॥४०॥ मन्देमध्य
बलेन्यग्रहेषु सबलेषु शेषेषु निर्बलेषु पुंल्लग्नजा पुंवत्कृष्टा ॥४१॥ ज्ञारेज्याच्छावलिनः स्त्रीलग्नजा स्त्र्या

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ताप्रसूविता ॥ ४२ ॥ क्रूरेस्ते धर्मगे प्रव्रज्या ॥ ४३ ॥ पापभे पापदृष्टेस्ते न पत्या ॥ ४४ ॥ एकस्मिन्नुद्वयोस्ति
ष्ठसौम्यैस्तु सप्तमे पतिप्रिया प्रवरा राज्ञा ॥ ४५ ॥ द्यूने राहौ कुलदोषदा दुःखार्ता ॥ ४६ ॥ लग्नचन्द्रान्यतरत
ः पापाः सप्तमेष्टमे वा विधवा ॥ ४७ ॥ भौमर्क्षे राहौ सप्तमेष्टमे व्यये विधवा ॥ ४८ ॥ लग्नेन्दू पापान्तरगौ सौ
म्यादृष्टौ कुलद्वयघ्नी ॥ ४९ ॥ कर्कस्थे भौमार्कौ परासक्ता जारिणी ॥ ५० ॥ लग्नतुर्याष्टमान्त्यमदान्यतमस्
पापैः पतित्यागात् परासक्ता ॥ ५१ ॥ द्यूनेन्दुः पापे विवाहोत्तरं सप्तमाब्दे रराडा ॥ ५२ ॥ षष्ठेष्टमे चन्द्रेष्ट
माब्दे माब्दराडा ॥ ५३ ॥ सप्तमे स्थ्रेशे रश्वे सप्तमे शिपापदृष्टे नवोढा रराडा ॥ ५४ ॥ षष्ठाष्टमेशौ षष्ठे वा व्य
येपापयुतेन ॥ ५५ ॥ अष्टमे जीवे वा शुक्रे नष्टगर्भा वा मृतापत्या ॥ ५६ ॥ कुजेष्टमे कुलदा ॥ ५७ ॥ मन्देष्टमे 452
पतिरोगी ॥ ५८ ॥ सूर्येष्टमे सन्तापयुक्ता ॥ ५९ ॥ रन्ध्रे राहौ कुलधर्मघ्नी ॥ ६० ॥ मन्दाश्लेषाद्वितीयायां जा
ताविषाख्या ॥ ६१ ॥ सूर्यवारहस्ताद्वादश्यां जाताविष ॥ ६२ ॥ कुजविशाखासप्तम्यां जाताविष ॥ ६३ ॥ पापे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ङ्गेऽसच्छुभे पापा वा विरोगो जाना विं ॥६४॥ षष्ठेऽर्के मन्देऽङ्गे भौमे मेद्रु विं ॥६५॥ सातुर्भे गाम्नतापत्या धनो नाशो का
र्ता ॥६६॥ घूने पापाशुभे स्त्री विधवा स्यान ॥६७॥ शेष्टमे काकवन्ध्या ॥६८॥ मन्दार्कावष्टमे व ॥६९॥ क्रमं विवाह
काले पृच्छायां च विन्यसेत् ॥७१॥ इति स्त्रीजातकं चतुर्थं तन्त्रम् ॥ ॥अथ दशान्तारम्भः॥ ग्रहो भावराशि
रूपो गर्जी विकादिफलं स्वदशान्तर्दशायां ददाति ॥१॥ अतिबलस्य परमोच्चगस्य वा दशा संपूर्णा सिद्धा ध
नारोग्य विवर्धिनी ॥२॥ विबलस्य वा नीचगस्य रिक्ता धनहानिदा ॥३॥ किञ्चिद्बलोपेतस्योच्चगस्य पूर्णा ध
नदा ॥४॥ परमनीचगस्य वा नीचांशगस्य वारिषुं शगस्या निष्टा धनारोग्य नाशिनी ॥५॥ नीचाभिमुखस्य
स्यावरोहिणी कष्टदा सैव मित्रोच्चराश्यात्मांशगस्य म[illegible]मा ॥६॥ उच्चाभिमुखस्यारोहिणी शुभदा सैव
नीचारिभांशगस्याधमाल्पशुभदा ॥७॥ तुङ्गात्मामित्रभगस्य[illegible]नीचांशगत्वे पूर्वार्द्धे शुभा परार्द्धे मिश्रा
॥८॥ मित्रोच्चात्मस्वत्रिकोणावर्गोत्तमस्ववर्गगस्य शुभा ॥९॥ अस्तारिनीचभांशगस्य कष्टा ॥१०॥ अवरोहि

॥५७॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रोपेधमाचेनकष्टा ॥ ११ ॥ श्रीशेहिरीणामध्याचेनसम्पूर्णा ॥ १२ ॥ सदृष्टयुतस्याधिकारश्रमैः केन्द्रकोणाग
स्यशुभान्यथाकष्टा ॥ १३ ॥ लग्नदशाचरभेङ्गे द्रेष्काणाक्रमाच्छ्रेष्टा मध्याधमाद्विस्वभावे व्यत्ययेनास्थि
रेनेष्टष्टसमा ॥ १४ ॥ वक्रगस्यपाकेस्थानमानसौख्याद्यपचयः ॥ १५ ॥ त्रिकेतरगस्यपाकेऽभिष्टसिद्धिः
॥ १६ ॥ भाङ्गेशारिपुपाकेवुद्धिभ्रंशोराजभयंच ॥ १७ ॥ राहुयुतस्यदशारिष्टदा ॥ १८ ॥ रन्ध्रगाङ्गेशस्यपाके
तिपीडा ॥ १९ ॥ पापदशायांपापान्तरेशत्रुतोर्थहानिर्महाभयम् ॥ २० ॥ इष्टाधिकस्यश्रेष्टाकष्टाधिकस्य
नेष्टासमस्यसमा ॥ २१ ॥ लग्नेशदशावलधनदा ॥ २२ ॥ धनेशदशाकष्टार्थदा ॥ २३ ॥ सोन्थपपाकेप्रायेण
नेष्टफलम् ॥ २४ ॥ सुखेशपाकेगृहादिसुखम् ॥ २५ ॥ सुतेशदशाविद्यार्थदा ॥ २६ ॥ षष्ठेशदशारिपुभ
वदा ॥ २७ ॥ जायेशदशाशोकदा ॥ २८ ॥ मृत्युपदशायांमृत्युः ॥ २९ ॥ धर्मेशदशायांधर्मक्रिया ॥ ३० ॥ खेश
दशानृपाश्रयार्थदा ॥ ३१ ॥ लाभेशदशालाभदा ॥ ३२ ॥ व्ययेशदशार्थहानिकष्टदा ॥ ३३ ॥ दिग्वलोपेत

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu.

स्य पाके महाप्रतिष्ठा स्वदिग्भागे ॥ ३४ ॥ अन्योन्यषष्ठाष्टमगयोरन्तरे महाभयम् ॥ ३५ ॥ पाकेशाधिकग
॥५८॥ स्य भुक्तौ स्थानच्युतिर्हानिश्च ॥ ३६ ॥ पापपाके शुभान्तरे स्यादौ कष्टं ततः सुखम् ॥ ३७ ॥ शुभपाके शुभा
न्तरे सुखम् ॥ ३८ ॥ शुभपाके पापान्तरे स्यादौ सुखं ततो भयम् ॥ ३९ ॥ दशान्तर्दशाप्रवेशे सलग्नाः खेटाः स्फु-
टाः कार्याः ॥ ४० ॥ तत्र पाकेशो वा शुभे लग्नोपचयगे दशा श्रेष्ठा ॥ ४१ ॥ अङ्के पाकपमित्रवर्गे वा शुभवर्गे-
दशा शुभा ॥ ४२ ॥ प्रवेशे स्वर्क्षगे चन्द्रे मानार्थसुखं सिंहे न्वसुखं भौमभे कलहः ज्ञभे विद्यार्थाप्तिर्जीव
भेऽपि मानार्थसुखं शुक्रभे कदारमानयशोऽर्थाप्तिर्मन्दभे सेवा ॥ ४३ ॥ त्रिकेतरस्थे सबले चन्द्रे दशा-
श्रेष्ठा ॥ ४४ ॥ स्वस्वदशेशाच्च मित्रस्वभस्थः सन्दशेशाधिष्ठितराशित उपचयत्रिकोणास्तगश्चेच्चन्द्र ॥५८॥
: शुभफलदोऽन्यथानिष्टः ॥ ४५ ॥ चन्द्राधिष्ठितराशिर्जन्मनि यज्ज्ञावगमस्तज्ज्ञो वा स्थं शुभमशुभं वा ज्ञेयम्
॥ ४६ ॥ रिपुभुक्पापस्य पापदशान्तरे विपत् ॥ ४७ ॥ विपत्कर्तृदशारम्भे सर्वाधिकबलः कोऽपि स्वर्गगः शु

भमित्रदृष्टश्चेन्नविपत् ॥ ४५ ॥ जन्माङ्गचन्द्रान्यतरान्नश्चारवशीनीपचंयगोग्रहश्चेन्मित्रोच्चमूलत्रिको
५८ णाश्रितोऽष्टवर्गजंशुभंपूर्णामशुभंस्वल्पंदिशतिन्नन्यथानेष्टंपूर्णांशुभंस्वल्पंतन्नापिनारान्तस्मात्क
थनीयम् ॥ ॥ अनुभूतिप्रदंनामज्योतिषंशास्त्रमुत्तमम् ॥ निगमान्निर्गतंलोकवन्द्यंविजयतेतराम्
॥ १ ॥ जैमिन्याद्युक्तितःसारंनवमीतामिवोद्धृतम् ॥ महादेवेनविदुषास्वादयन्तुसुबुद्धयः ॥ २ ॥ ॥ इ
तिमहादेवकृतजातकतत्त्वेदशातत्त्वंपञ्चमम् ॥ ५ ॥ समाप्तश्चायंग्रन्थः ॥ ॥ शुभम् ॥ ॥ ५८ ५५४

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

३ नं १६८८९

क्रियोड्डीशतन्त्र

मूल्य १३।-

455

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जनक १९२३

॥ क्रि॰ड्डी ॥ ओँनमोगणेशाय ॥ ॥ आनन्दशिखरारूढं पार्वत्यासहशंकरम् ॥ पप्रछ गिरिजाकान्ता
॥ १ ॥ पुनर्नत्वावृषध्वजं ॥ ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ भगवन्देवदेवेश सर्वज्ञानमयप्रभो ॥ इदानीं
श्रोतुमिच्छामिक्रियोड्डीशं वदशिव ॥ ॥ ईश्वर उवाच ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि उड्डीश
तंत्रमुत्तमं ॥ गोपितव्यं प्रयत्नेन मम स्वप्राणवल्लभे ॥ ॥ शान्त्यादि षट्कर्माणि तेषां ल
क्षणं च ॥ स्वदेवतादिग्कालादि ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् ॥ ही नां भू सलिलशोणी व्योम
वायु हविर्भुजाम् ॥ एतेषां बीजयोगेन ग्रथनादिक्रमेण कर्म साधयेत् ॥ ॥ ठं वं लं हं यं रं ॥ ॥
तत्र देवता रतिर्वाणी रमा ज्येष्ठा मातंगी कुलकामिनी ॥ दुर्गा चैव भद्रकाली कमौरे नाःप्र पूज
येत् ॥ वसन्तादिदिक् कालनियमः ॥ ॥ इति क्रियोड्डीशे महातंत्रराजे देवीश्वरसम्वादे प्र ॥ तंत्रः ॥
थमः पटलः ॥ १ ॥ अथ सर्वरोगमुक्तिकवचं ॥ ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ देवदेव महादेव कुण्डा ॥ १ ॥
उरनमस्कृत ॥ इदानीं श्रोतुमिच्छामि रोगमुक्तकथं प्रभो ॥ नास्ति ज्ञाता च जगतां त्वां विनापर

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मेश्वर ॥ ज्वरादिवारणं शीघ्रं कृपया परयावद ॥ ॥ ईश्वर उवाच ॥ कथयामि न वस्ते हा
नकवचं वारणं महत् ॥ ओं नमो भगवति वज्रशृंखले हनतु भक्षतु खादतु अहोरक्तं पि
वपिव नरस्यास्थि रक्तं पटे दुस्मांसि भस्मलिप्त शरीरे वज्रायुधे वज्रप्राकारनिचिते पू
र्वादिशं बंधतु दक्षिणादिशं बंधतु पश्चिमादिशं बंधतु उत्तरादिशं बंधतु नागार्थधन
गृहपतिं बन्धतु नागपतिं बन्धतु यक्षराक्षसपिशाचान् बन्धतु प्रेतभूतगन्धर्वादयो ये
केचित् उपद्रवास्तेभ्यो रक्षतु ऊर्ध्वं रक्षतु अधो रक्षतु श्वेतिकां बन्धतु ज्वल महाबले स्फे
हि नु मोटि मोटि सटावलि वज्राग्नि वज्रप्राकारे हुं फट् ह्रां ह्रीं श्रीं फट् ह्रं ह्रः फुं फें फः सर्व
ग्रहेभ्यो सर्वव्याधिभ्यः सर्वदुष्टोपद्रवेभ्यः ह्रीं कृशेभ्यो मां रक्षतु ॥ ॥ इतीदं कवचं दे 456
वि सुरासुरसुदुर्लभं ग्रहज्वरादिभूतेषु सर्वकर्मसु योजयेत् ॥ न देयं यस्य कस्यापि कव
चं मन्त्रसर्वस्वमुत्तमं ॥ तद्दत्ते सिद्धिहानिः स्यात् योगिनीनां भवेत् पशुः ॥ दद्यान्महाज्ञाय वीरा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ कि॰ त्री ॥ यसन्तकुलीनाययोगिने सदाचाररतायेचनिर्जिताशेषरूवहि ॥ ऐकाहिकं द्व्याहिकंच त्र्या
॥ २ ॥ हिकं चातुर्मासिकं ॥ सर्वज्वरविनाशनिकवचं धारयेत् यदि ॥ स्त्रियावामकरे धार्य्यं पुरु
षोदक्षिणेकरे ॥ अवश्यमेवसिद्धिः स्यात्सत्यं सत्यंवरानने ॥ ॥ इतिकिर्याड्डीशम
हातंत्रराजे देवीश्वरसंवादे द्वितीयः पटलः ॥ २ ॥ अथसर्वरोगविनाशायपार्थिवशि
वलिंगपूजनप्रकरणम् ॥ ॥ अतःपरं महेशानि पूजनंपार्थिवंशिवं ॥ विशेषतः सर्व
रोगघ्नमवकल्पपूजनम् ॥ यत्कृत्वा सर्वतः शान्तिर्भवेदेवनसंशयः ॥ ततः प्रयोगं सर्वेषांव
श्यादीनांच कारयेत् ॥ विधानंतत्र वक्ष्यामि शृणुष्व कमलानने ॥ ॥ शिवपूजाविधानं ॥ ॥
मृत्तिलिंगंविनिर्माय शततोलकमानया ॥ तत्वानीयमतम् पुरतः स्थापयित्वा समाह्वेतम् ॥ पूर्वम ॥ तंत्रः ॥
गिंच संस्थाप्य यत्र स्थाने चतुर्विधं ॥ उत्तरे दक्षिणे वापि पूर्वे चपश्चिमे तथा ॥ सर्वकामेषु ॥ २ ॥
होतव्यमन्यथा निष्फलं भवेत् ॥ घटं संस्थाप्य मम पूजां शक्तिसहितं ॥ ततोवह्निस्थापनं ॥ पुरःस्था

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पर्नं ॥ नरमहिषमार्जारमृगत्रयं अथवाजमृगत्रयं एकमेकं वा तदुपरि मांसपूज्य गंधो
दकैः स्नापयित्वा छित्वा शिरसि धरातले पोथयित्वा तस्योपरि वेदीं कल्पयेत् ॥ तत्रैव भूत
नाथादीं चतुर्दिक्षु समर्च्चयेत् ॥ पूर्वे ओं भूतनाथाय नमः ॥ इति पाद्यादिभिः पूजयित्वा
बलिं दद्यात् ॥ दक्षिणे श्मशानाधिपाय ॥ पश्चिमे कालभैरवाय उत्तरे च ईशानाय ॥
वेदीमध्ये ह्रीं त्रिमन्त्रबीजं विलिख्य तत्रैव भारतीं पूजयेत् ॥ ॥ पुष्पांजलि ॥ देवीरुद्रावदेवे
रुद्ररूप जगत्पते ॥ दयां कुरु महाभाग सिद्धिदो भव मन्त्रपे ॥ इति पुष्पांजलित्रयं द
त्वा आग्नेय्यां ह्रीं - - नमः ॥ नैरृत्यां ह्रीं चण्डिकायै नमः ॥ वायव्ये ह्रीं भद्रकाल्यै नमः ॥
ईशाने ह्रीं श्यामायै नमः ॥ श्मशानवासिनी ये देवा देव्यश्च भैरवाः ॥ दयां कुर्वन्तु मे सर्वे 457
सिद्धिदाश्च भवन्तु मे ॥ अनेन प्रार्थयेन पुष्पांजलित्रयं क्षिपेत् ॥ ततः स्थानं तु संस्थाप
बलो भव भवेदिति ॥ तदनन्तरं स्नानं कृत्वा लिंगं संस्थाप्य संकल्पं परमेश्वरि ॥ स्नानं तर्पं च ग

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्षी॰टी॰ ॥ क्षीरदधिदुग्धादिकं तथा ॥ अथवा परमेशानि शर्करामधुनाघृतम् ॥ पंचामृतैस्ततः स्नानं
॥ ३ ॥ कारयेत्परमेश्वरि ॥ ईशानाय प्रथमं स्नानं वामदेवाय द्वितीयकं ॥ तृतीये सद्योजाताय
चतुर्थे चापि लोकहृत् ॥ पंचमे देवदेवेशं पूजयेत्पार्थिवं शिवं ॥ मधुनामूलमंत्रेण
शर्करया गायत्रिकं परं ॥ ततो जीवन्यासं कृत्वा न्यासादिकं ततः परं ॥ ॥ध्यानम्॥ ॥
ध्यानं शृणु महादेवि स्नेहेन कथितं मया ॥ हस्ताभ्यां कलशद्वयामृतरसैराप्लावयन्तं शि
रो द्वाभ्यां तौ दधतं मृगाक्षवलये द्वाभ्यां वहन्तं परं ॥ अंकन्यस्तकरद्वयामृतघटं कैला
शकान्तं शिवं ॥ स्वच्छाम्भोजगतं नवेन्दुमुकुटं देवं त्रिनेत्रं भजे ॥ एवं ध्यात्वा तु संपूज्य अ
ङ्गन्यासं ततः परं ॥ ॥ अङ्गन्यासं ॥ ॥ ओं तत्सवितुर्वरेण्यं हृदयाय नमः ॥ त्र्यम्बकं ॥ तंत्रः ॥
यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्द्धनं शिरसे स्वाहा ॥ भर्गो देवस्य धीमहि शिखायै वषट् ॥ उर्वा ॥ २ ॥
रुकमिव बन्धनान् कवचाय हुं ॥ धियो यो नः प्रचोदयात् नेत्रत्रयाय वौषट् ॥ मृत्योर्मो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्षीयमामृतात् अस्त्रायफट् ॥ एवंकाम्याल॥ ॥ततः षोडशोपचारैः पूजा॥ जवांप

राजितां कल्हाबिल्वपत्रं च पिप्पलं ॥ अपामार्गकरवीरं एतोकंजुहुयात्तथिवे॥

अष्टाधिकशतेनैव १०८ पूजयेत् ॥ ॥अतःपरं महेशानि मधुरद्रव्यविशेषतः॥

उर्द्धकरलैनैवशुरास्तुधालगग्यंतु ॥नारिकेलोदकेचैव कांश्येमृसविर्यस्य च॥

कांश्येस्थं माषिकं - - - वैश्यस्य - - - शूद्रस्य नाग पात्रेतु मधुयुक्तोनिवे

दयेत् ॥अथवा सार्षपतैलं आज्येन होमयेत् द्विजः॥ जुहुयात् सर्वकर्माणि कथितं ते

महेश्वर॥ ॥मंत्रं॥ ॥मंत्रं परं महादेवि कथितं तव भक्तया॥ ॐतत्सवितुर्व

रेण्यं त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्द्धनं॥ भर्गो देवस्य धीमहि उर्वारुकमिवब

न्धनात् धियो यो नः प्रचोदयात् मृत्योर्मुक्षीय मामृतात् ॥ अष्टाधिकं जपेत् ध्यात्वा

रश्चरणापूर्वकम् ॥उक्तविधानं सर्वकर्मसु॥ ॥स्नानभेदम्॥ शून्यागारे नदीतीरे

१५४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥क्रि·उ॥ पर्वते वा चतुष्पथे ॥ विल्वमूले श्मशाने वा निर्ज्जने च वा पूजयेत् ॥ भवायस्य मूर्ति पूजयेत्
॥ ४ ॥ ॥भगिनी मायस्य शक्तिंच ॥ वन्ध्या वा मृतवत्सा वा दग्धं वा राजशत्रुके ॥ सर्वशान्तिकरं देवि
पूजने त्र्यम्बके शिवे ॥ अतएव कथितं मे सर्व्वसत्यं वरानने ॥ ॥ इति श्रीक्रियोड्डीश
महातन्त्रराजे देवीश्वर सम्वादे तृतीयः पटलः ॥ ३ ॥ अथ सर्वव्याधिमोचनम्
॥ अथातु वक्ष्यामि चार्वङ्गि सर्वव्याधिविमोचनम् ॥ एकादश पूजयेत् सुजान् दशांशं
गुलैर्घृतैः ॥ चत्वारः कुम्भाः संस्थाप्य पंचपल्लव संयुताः ॥ उक्तमंत्रेणारोप्याष्ट दलपद्म
मध्ये लिंगं पूजयेत् ॥ प्रतिवासरं सप्तलिंगं पूजयेत् ॥ त्र्यम्बं जप्त्वा पलाश समिधा होमं
उक्तमंत्रेण तत्क्रमात् ॥ अत्र पीठे यजमानमभिषेकयेत् ॥ दक्षिणां दद्यात् ॥ ॥ तंत्रः ॥
गोभूहेमतिलांजलिं ब्राह्मणेभ्यः किंचित् देयी आचार्याय दद्यात् ॥ ॥ इति क्रि ॥ ४ ॥
योड्डीश महातंत्रराजे देवीश्वर संवादे चतुर्थः पटलः ॥ ४ ॥ अथ क्रियोपदेशः

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

वशीकरणादिकर्माणि वार तिथि नक्षत्र मण्डल विशेषे कर्त्तव्यं ॥ स्फटिकी माला सर्वसिद्धि
दा ॥ मणि संख्या पंचविंशति भिर्मोक्षं प्रोक्तेन सप्तविंशति ॥ त्रिंशाष्टिर्धन सिद्धिः ॥ पंचाश
त् मंत्रसिद्धये ॥ अष्टोत्तरशतं सर्वसिद्धिः ॥ शिव मंत्र समायुक्त मौषधं सफलं भवेत् ॥
पुत्तलिका उत्पाटन छेदनादि विधि ॥ पूर्वं तंत्रे कथितं ॥ बन्ध्यादि दोषनिवारणं ॥ स्त्रीणां
बाधकमोचनम् ॥ रक्तमात्रादि चतुर्विध बाधक दोषनिवारणं ॥ मंत्र यंत्रं त्रिकोणमथ
षट्कोणं नवकोणं मण्डलाकृति ॥ पत्राण्येतानि संलिख्य धारयेत ॥ मंत्रपूर्वकम्
मंत्र पूजनात् औषधादि भक्षणात् दोषशान्ति ॥ ॥ इति त्रिकोयोड्डीशे महातंत्र राजे
देवीश्वर संवादे पंचमः पटलः ॥ ५ ॥ अथ मृतवत्सादि शान्ति कवचम् ॥ ॥ 959
मृतवत्सा गर्भे मृता पुत्र हीनानां शान्तिः कवच धारणात् ॥ दिव्यरूपाय नरसिंहाय
नमः ॥ स्त्रौं स्रौं क्षौं रामाय नमः ॥ रां रामाय नमः ॥ ॐ ह्रीं श्रीं फ्रां हुं ह्रां फें न कोरप्रदेन

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

सर्वबालकस्य सर्वभयोपद्रवनाशाय य इमां विद्यां पठति धारयति यदि तस्य नरसिंहो र
क्षति सत्यं हुं फट् स्वाहा ॥ १ ॥ प्रकारान्तं द्वितीयम् ॥ ओँ नमो नरसिंहाय हिरण्यक
शिपोर्वक्षःस्थलविदारणाय त्रिभुवनव्यापकाय भूतप्रेतपिशाचडाकिनीकुलोन्मू
लनाय स्तम्भोद्भवाय समस्तदोषान् हर हर विष विष पच पच मथ मथ हन हन फट् हुं ओँ
फट् ठः ठः एहि [illegible] स्वाहा ॥ २ ॥ ओँ क्ष्रौं नमो भगवते नारसिंहाय ज्वाला
मालिने दीप्तदंष्ट्राय अग्निनेत्राय सर्वरक्षोघ्नाय सर्वभूतविनाशाय सर्वज्वरविना
शाय दह दह पच पच रक्ष हुं फट् स्वाहा ॥ ३ ॥ गोरोचनया भूर्जे विलिख्य स्वर्ण
स्थां गुटिकां स्त्रिया वामकरे पुरुषेण दक्षिणे करे धार्या कदापि न दोषः ॥ ॥ इति ॥ तंत्रः ॥
श्रीक्रियोड्डीशे महातन्त्रराजे देवीश्वरसंवादे षष्ठः पटलः ॥ ६ ॥ अथ देव्युवाच ॥ अ ॥ ५ ॥
नेककवचचरितं मम पूर्वं देव वाञ्छितं ॥ इदानीं श्रोतुमिच्छामि यन्त्रं कथय मे प्रभो ॥ मंत्रम् ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

ईश्वर उवाच ॥ मायाहीनं वक्ष्यामि तु पार्श्वे शीघ्रं निधापयेत् ॥ तेनैव जायते मंत्रं षट्कोणे
मायया त्मकम् ॥ मायाबीजं ह्रीं गर्भं ॥ स्त्रिया वामहस्ते धारणान् वन्ध्या पुत्रवती भवेत्
बालाया बालकस्यापि कण्ठे धार्या सुखी भवेत् ॥ भूर्जे गोरोचनया विलिख्य स्वर्ण
स्थं धारयेत् ॥ षोडशी चक्रे गोरचनया भूर्जे विलिख्य धारणान् स्त्री णां सौभाग्यद
यकम् ॥ चतुष्कोण चक्रं संलिख्य ह्रीं गर्भं बाहौ धारणान् नारी जीववत्सिका ॥ ॥
अथवा चतुष्कोण पणवादि स्थं पुनः मीनचक्रं संलिख्य धारणात् वन्ध्या जीवव
त्सिका भवति ॥ ॥ अतः परं षट्दलकर्णिका मध्ये माया ॥ ततः परं दलेन मध्ये
ह्रीं माया पुनः पुनः ॥ इतः परं नवदले मायाबीजं लिख्य बाहौ धारणान् मृतवत्सा जीववत्
त्सा ॥ गोरोचना कुंकुमेन संलिख्य रक्तसूत्रेण संवेष्ट्य गुटिकोपं चामृतैः पंचगव्यैः स्ना
पयित्वा पूरणावेष्टनं संमंत्र्य स्थापयेत् गन्धद्रव्यैः प्राणान् प्रतिष्ठाप्य देवतारूपां गुटिकां

460

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्रि·ड्डी ॥ संपूज्य धारयेत् ॥ ॥ शिवस्नानम् ॥ ॥ घृतेन मधुना वापि स्नापयेद् वश्यकर्म्मणि ॥ इ
॥ ६ ॥ क्ष्वादिना स्नापयेद्देवि शान्तौ मृत्युंजयेऽपि च ॥ आकर्षणे तु मधुना भस्मना क्रूरकर्म्मणि ॥
अस्य परिमाणं ॥ शतनीलकमानेन द्रव्यमेतत्प्रकीर्त्तितं तन्मानं सम्बिसाचूर्णं नैवेद्यं च
महेश्वरि ॥ विल्वपत्रं तथा पुष्पं स्याद्दशोत्तरं शतं ॥ शान्तिकादौ जाणपुष्पैर्व्वर्व्वरा चाभिचा
रके ॥ स्तम्भने मोहने चैव धत्तूरं कनकाह्वयं ॥ विद्वेषोच्चाटने देवि विजयाप्यपराजिता
चतुर्द्दशान समारभ्य यावच्चतुर्द्दशी ॥ एकैकं क्रमशो लिंगं पूजयेद् भक्तिभावतः
अष्टाधिकसहस्रं तु जपं कुर्य्याद्दिने दिने ॥ सप्ताहे सप्तलिंगानि पंचाहे वाथ पञ्चकम् ॥ च
राडाग्रेण विधानेन जपपूजादिकं स्मृतम् ॥ षडक्षरेण मंत्रेण मृत्युघोषेण वापि ये ॥ अ ॥ मंत्रः ॥
वकमंत्रेण देवेशि शान्तिके जपपूजने ॥ तत्तत्कल्पविधानेन पूजाजपं समाचरेत् ॥ ॥ ६ ॥
यत्नेन पूजयेद्देवि लिंगमष्टोत्तरं शतं ॥ अनिरुद्धप्रयोगादौ रुद्रध्यानेन वा पुनः ॥ नीलक

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

करोत्वनयादेविस्तवचनेतोषयेच्छिवम् ॥ स्तवम् ॥ सर्वज्ञज्ञानविज्ञानप्रदायैकमहात्म
ने ॥ नमस्ते सर्वदेवेश सर्वभूतहितेरत ॥ अनन्तकान्तिसंपन्न अनन्तासनसंस्थितः
अनन्तकान्तिसंभोगः परमेश नमोऽस्तु ते ॥ परापरपरातीत उत्पत्तिस्थितिकारकः ॥
सर्वार्थसाधनोपाय विश्वेश्वर नमोऽस्तु ते ॥ सर्वार्थनिर्मलभोगं सर्वव्याधिविनाश
न ॥ योगियोगी महायोगी योगीश्वर नमोऽस्तु ते ॥ स्तुत्वा लिंगपतिस्तोत्रैश्च ध्यात्वा देवं सदा
शिवं ॥ पूजयित्वा विधानेन स्तवपाठमुदीरयेत् ॥ लिंगस्तवं महापुण्यं यः पठेन्नित्यशो नरः
नोत्पद्यते च संसारे स्थानं प्राप्नोति शाश्वतं ॥ तस्मात् सर्वप्रयत्नेन स्मरणपाठसुसंस्तवं
पापकर्मोकलिर्मुक्तः प्राप्नोति परमं पदम् ॥ ॥ इति क्रियोड्डीशे महातन्त्रराजे देवीश्व
रसंवादे सप्तमः पटलः ॥ ७ ॥ अथ रुद्रकवचम् ॥ भैरव उवाच ॥ वक्ष्यामि देवि कवचं
मंगलं प्राणरक्षणम् ॥ अहोरात्रं महादेव रक्षार्थं देवमण्डितम् ॥ अस्य श्रीमहादेवकव 461

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ शि॰ क॰ ॥ अस्य वामदेव ऋषिः पंक्तिछंदो हंसेः बीजं रुद्रदेवता सर्वार्थसाधने विनियोगः ॥ ॥ रुद्रोम
॥ ७ ॥ मयनः पातु पातु स्तम्भनः शंकरः ॥ कपर्दी दक्षिणे पातु वामपार्श्वे तथा हरः ॥ शिवः शिर
सि मां पातु ललाटं नीललोहितः ॥ नेत्रं मे त्र्यम्बकः पातु बाहुयुग्मं महेश्वरः ॥ हृदये च
महादेव ईश्वरश्च तथोदरे ॥ नाभौ कुक्षौ कटिस्थाने पादौ पातु महेश्वरः ॥ सर्वं रक्षतु भूते
शः सर्वगात्राणि मे हरः ॥ पाशं शूलं च दिव्यास्त्रं खड्गं च वज्रमेव च ॥ नमस्करोमि भूतेशः ॥
रक्ष मां जगदीश्वर ॥ पापेभ्यो नरकेभ्यश्च त्राहि मां भक्तिवत्सल ॥ जन्ममृत्यु जराव्याधि काम
क्रोधादपि प्रभो ॥ लोभमोहान्महादेव रक्ष मां त्रिदशेश्वर ॥ त्वं गतिस्त्वं मतिश्चैव त्वं भूमि
स्त्वं परायणः ॥ कायेन मनसा वाचा त्वयि भक्तिर्दृढास्तु मे ॥ ॥ फलश्रुतिः ॥ इत्येतद्रुद्र ॥ तंत्र ॥
कवचं पठनात् पापनाशनम् ॥ महादेवप्रसादेन भैरवेणाच कीर्तितम् ॥ न तस्य पापदेहेषु ॥ ७ ॥
न भयं तस्य विद्यते ॥ प्राप्नोति सुखमारोग्यं पुत्रमायुःप्रवर्द्धनम् ॥ पुत्रार्थी लभते पुत्रान् धनार्थी ध

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नमाप्नुयात् ॥ विद्यार्थी लभते विद्यां मोक्षार्थी मोक्षमेव च ॥ व्याधिना मुच्यते रोगी बद्धो मुच्येत
बन्धनात् ॥ ब्रह्महत्यादि पापं च पठनाद् देव मुच्यते ॥ ॥ इति श्रीयोडीशे महातंत्रराजे दे
वीश्वर संवादे अष्टमः पटलः ॥ ८ ॥ अथासनं ॥ ॥ एकलिंगासनं प्रोक्तं द्वितीयं
कमलासनं ॥ व्याघ्राजिने सर्वसिद्धिर्ज्ञानसिद्धिर्मृगाजिने ॥ वस्त्रासनं रोगहरं वेत्रजं श्रीनि
वर्द्धनम् ॥ कौशेयं पुष्टिदं प्रोक्तं कम्बले सर्वसिद्धिदं ॥ शुक्लं वा यदि वा कृष्णं विशेषाद् रक्त
कम्बले ॥ मेषासनं तु वश्यार्थं मार्जारो व्याघ्रचर्म च ॥ शान्तौ मृगाजिनं ग्र स्ते मोक्षार्थं व्याघ्र
चर्म च ॥ गोचर्म स्तम्भने देवि वाजी चोच्चाटने तथा ॥ विद्वेषं श्वान चर्मेण
मारणं माहिषं चर्मकर्महिष्टं समाचरेत् ॥ सर्वकामार्थदं देवि पद्मवस्त्रासनं तथा ४६२
कुशासनं कम्बलं वा सर्वकर्मसु पूजितं ॥ दुःखदारिद्र्यनाशं तु काष्ठपाषाणराजासनं ॥
अथ होम पटादि स्थापनं ॥ नित्ये नैमित्तिके काम्ये स्थण्डिले वा समाचरेत् ॥ हस्तमात्रे गगन

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्रि॰ त्री ॥ न कुर्यात् वलुकाभिः सुशोभनं ॥ तोयपूर्णान् घटान् पंच स्थापयेत्परमेश्वरि ॥ एकेनव
॥ ८ ॥ स्नुग्मेन स्थापितः सुः सपञ्चवैः ॥ अथ कौच महादेवि एकैकेन चवा सता ॥ कदा
चिदपि चैकेन सर्वान्नाद्ये छिवे ॥ अनाच्छादितान्तोयान् स्थापयित्वा व्रजत्वधः ॥ ॥
ततः स्थां स्थीं क्लीं इति श्रीमिति मंत्रेण घटं स्थिरीकृत्य ॥ क्लीं इति घटप्रोक्षणम् ॥ क्रमिति
घटाभिमंत्रितं ह्रीं इत्यारोपनं ह्रीं जलेन पूरणं ॥ ततः कृतांजलिः पठेत् ॥ ॥ औं गं
गाद्याः सरितः सर्वाः समुद्राश्च सरांसि च ॥ सर्वे समुद्राः सरितः सरांसि जलदा नदाः ॥
ह्रदाः प्रस्रवणाः पुण्याः स्वर्गपातालभूगताः ॥ सर्वतीर्थानि पुण्यानि घटे कुर्वन्तु सन्नि
धिम् ॥ ततः श्रीमिति घस्थवं हूमिति फलं ॥ रमिति सिन्दुरं ॥ यमिति पुष्पं ॥ मूलेन दु ॥ तंत्रः ॥ ॥ ८ ॥
र्वा ॥ औं औं औं इत्यभ्युक्षणम् हुं फट् स्वाहा इति कुशेन ताडनम् ॥ शान्तये स्थापयेत्त
त्कुंभं ॥ ब्राह्मणान् वाचयित्वा कर्म कुर्यात्ते ॥ दिग्बन्धनादि ॥ गणेश ग्रहादिकपालान् प्रति

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कारोड पूजनम् ॥ स्थण्डिले पूजयेद्विंगं सर्वविपद्विनाशनं ॥ अम्भे चापि पूजयेत् ॥ नच अ
ग्निमाणीय संस्कृत्य होमं कुर्यात् ॥ डोलां वा करवीरं वा मनोऽभीष्टफलं लभेत् ॥ करवीरैः
श्वेतरक्तैः रक्तचन्दनमिश्रितैः ॥ जोरोग्यकेन कौशेयोर्हैमा रोगं विमोचयेत् ॥ चम्पकैः
श्वेतपद्मैश्च कोकनदं च वन्धुकम् ॥ विल्वपत्रं जरुवकं मुनिपुष्पं च केशरम् ॥ कृत्वा यदि
महादेवि अवश्यं पुत्रवान् भवेत् ॥ रक्तोत्पलं विल्वपत्रं कांचनं रक्तचूर्णकम् ॥ शान्तिम
नष्टकं चापि शान्तसंख्याक्रमेण तु ॥ यदि कृत्वा महेशानि सर्वसिद्धिर्भवेत्तथा ॥ ॥
इति क्रियोड्डीशे महातन्त्रराजे देवीश्वरसंवादे नवमः पटलः ॥ ९ ॥ अथ शान्ता
भिषेकः ॥ शान्ताभिषेको वन्ध्यामृतवत्सारोगिणीनां ॥ शान्तिकरः ॥ धनकीर्त्यायुर्वृद्धि 463
सौभाग्यजननः ॥ सर्वाशापूरणो मन्त्रदोषनिवारणोऽभिचारोऽहदोषग्रहदोषनाशन
ः सर्वसिद्धिप्रदोऽभिषेकः ॥ ॥ अथ नयनरंजनं ॥ धूपं कृत्वा ताम्रपात्रे कज्जलं पातयेत्

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्रिड़ी ॥ स्थ॥गवांघृतेनचालोड्यचक्षुषीअथरंजयेत्॥पूर्वेचसाहयींद्दृष्टंनाहर्षंचपुपश्यते॥ ॥
॥ ९ ॥ प्रकारान्तरे॥रक्तचन्दनसंयोगान्मधुनासहरौद्रके क्रियदृष्टमंजनंचतिमिरंहन्ति
सुन्दरि॥ अथान्यः॥पुनर्गवाघृतेभवेच्चक्षुस्तेजःकरंभवेत॥ ॥अथज्वरहरणो
॥अपामार्गस्यमूलंचकन्यकासूत्रबन्धने॥ज्वरंहन्यात् स्त्वामविष्णु
भे ॥अथसर्वज्वरनिवारणम्॥रक्तवाघामूलमर्कवारेकदलीसू
त्रैःशाखायांनापयेत सर्वज्वरंनापज्वांहरेत॥ ॥अथउदरीरोगप्रशमनम्॥नागेश्व
रमूलंमधुनासहपानाउदरीरोगंनश्यति॥ ॥अथतृष्णानाश॥रक्तचन्दनंघर्षयित्वा
नीलकंजलसंमिश्रंवामहत्सेनगृहीत्वामन्त्रमस्येनंघातंतदुपरिसंजप्यपिवेत॥सप्ता ॥ तंत्रः ॥
हान्तस्यतृष्णानाशोभविष्यति॥मंत्रस्तु॥शम्बीजद्वयंभद्रेनाशयाद्विनूयंवदेत्॥न ॥ ९ ॥
षोनिपदमुच्चार्यततःस्वाहामन्त्रमीनः॥अनेनमन्त्रादेविनतृष्णानाशोऽभिजायते

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ ॥ अथ सर्वोपद्रवशान्तिकरं महास्वस्त्ययनं ॥ अथ वक्ष्ये महेशानि महास्वस्त्ययनं
परम् सर्वसिद्धिकरं पुण्यं सर्वपापविनाशनम् ॥ सर्वोपद्रवयहरणं सर्वारिष्टविनाशनं
॥ महाव्याधिप्रशमनमपस्मारविनाशनम् ॥ योगिनीभूतवेतालाः प्रेतकुष्माण्डपन्नगा
॥ तत्रस्थाने न तिष्ठन्ति डाकिन्याद्याविशेषतः ॥ कृत्वा समभ्यर्च्चयेद्देवि यथाविधि प्रयत्नतः स
रम् ॥ षोडशारं लिखेन्मध्ये योनियुग्मं सबिन्दुकं ॥ तन्मध्येऽष्टदलं लिख्य यकारादीं
न्यसेत्क्रमात् ॥ तन्मध्ये षट्कोणं तु लिखेत्कुलमन्त्रं स्मरन् ॥ चन्द्रबिम्बं लिखेन्मध्ये
अलाध्यपार्थिवं शिवं ॥ तस्य मध्ये न्यसेत्कुम्भं गलेस्त्रग्दामभूषितं ॥ तस्य मध्ये न्यसेत्
कृत्वा सर्वलक्षणसंयुतां ॥ पूजयेच्च यथान्यायां पायसान्नं निवेदयेत् ॥ परितोष्य घटे न्य
स्य असितांगादिभैरवां ॥ गन्धपुष्पादिनाभ्यर्च्य तथा लोकेशपालकाः ॥ लोकपालं यजे
द्देवि तदग्रे होममाचरेत् ॥ जुहुयादपामार्गेण रक्षतां भिद्मशीर्णे ॥ दुर्वाग्रे खदिराश्वत्थं प

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्रि॰उ्डी॰ ॥ नैकतुष्ठानादिकम् ॥ कुण्डे वा स्थण्डिले वापि होमकर्म समाचरेत् ॥ तस्य दक्षिणपार्श्वे तु
॥ १० ॥ लक्ष्मीं ध्यायेन्न यथाविधि ॥ कुण्डमध्ये न्यसेद्देवीं दक्षिणे च श्रियं स्मरेत् ॥ वामपार्श्वे स्म
रे देवीं हृल्लेखां परमेश्वरीं ॥ तस्यैव वामपार्श्वे तु पूजयेद्गणनायकम् ॥ अथ तं मूलमन्त्रं
च जपेन्मन्त्रविनाशनम् ॥ अयुतं कुणाह माया जपेन परिमार्गवित् ॥ महाव्याधिविश
मनं नावज्ञात्वाभिषेकतः ॥ एवं यः कुरुते मर्त्यः पुण्यांगतिमवाप्नुयात् ॥ तस्यावश्यं निवे
शनव्याधिभ्योपि भयं न हि ॥ इति क्रियोड्डीशमहातन्त्रराजे देवीश्वरसंवादे द
शमः पटलः ॥ ॥ अथ कुमार्याभिषेचनम् ॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ अथ वक्ष्यामि
संक्षेपात् कुमार्याभिषेचनं शृणु ॥ ओं कृत्विजनेद्दे शगोमयेनोपलेपिते ॥ आचार्य ॥ तंत्रः ॥
ः प्रयतो भूत्वा सुस्नातो विजितेन्द्रियः ॥ नवकुम्भं समादाय शुद्धकुम्भेन पूरयेत् ॥ १० ॥
नवं शरावमानीय कपिलाघृतपूरितम् ॥ कुम्भोपरि समारोप्य दीपं प्रज्वालयेत्ततः ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अस्तास्य मंत्रजापेन कुमारो वा कुमारिका ॥ अतीतानागतं चैव वर्त्तमानं च यद्भवेत् ॥
शुभाशुभानि सर्वाणि पश्यन्ति नात्र संशयः ॥ लम्बकण्ठां त्वा गणेशानं गतेयामे जपेन्
निशि ॥ शुभाशुभानि कर्माणि कथयन्ति न संशयः ॥ कन्यकार्थी शुचिर्भूत्वा मन्त्रराजं ग
णेशितुः ॥ जप्त्वा दशसहस्राणि डमरुकाष्टमावर्जैः ॥ पुष्पैर्दशांशहवनात् नां कन्यां
लभते ध्रुवं ॥ ॥ अथ काम्यकर्माणि ॥ ॥ वक्ष्यामि काम्यकर्माणि साधकानां
हितायवै ॥ शास्त्रोक्तेनैव मंत्रेण संक्षेपान्न तु विस्तरात् ॥ ॥ अथ दिव्यज्ञानादिला
भः ॥ ॥ स्वहृन्मध्ये गणेशानं अन्देन्दुधवलप्रभम् ॥ शुक्लालंकारसंपन्नं भावयेन्नहर्नि
शं तरं ॥ भारतीन स्य वक्त्राज्जे शास्त्रज्ञावहसुन्दरी ॥ नित्यं प्रकाशते सम्यं दिव्यज्ञानप्र
दायिनी ॥ ॥ अथ वशीकरणं ॥ नाभिवस्थेन गणेशानं सिन्दुरसदृशप्रभं ॥ पा
शांकुशाधरं ध्यात्वा यो जपेन्मंत्रिसत्तमः ॥ अनंगवशसंपन्ना नमन्ते निवरांगनाः ॥ ॥ प

465

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥क्रि॰ङ्गी॥ कारान्तरं ॥ पाशांकुशवराभीतिं हिमकुन्देन्दुसंनिभं ॥ दिग्वस्त्रं चन्द्रवर्णाभं स्फुरन्माणिक्य
॥११॥ मण्डलं ॥ यः स्मरेत्तस्य वश्यगा अवश्यापि वराङ्गना ॥ ॥अथस्तम्भने॥ ॥
विवादे तु गणेशानं ज्वलदग्निसमप्रभं ॥ प्रतिवादिमुखे ध्यायन् प्रजपेन्मनसा मन्त्रं
तन्त्रस्तं स्तम्भयेत्तस्य वादीदीनोपि नान्यथा ॥ ॥अथ सर्वरोगहरणम् ॥ अंतस्तुमा
नं हन्यमेषु शुद्धस्फटिकसंनिभम् ॥ चिन्तयित्वा गणेशानं चिदम्बरसुधारसम् ॥ अभिषिं
चयुरन्धेस्तु सततं धरणीतले ॥ सर्वरोगविनिर्मुक्तश्चिरकालं सजीवति ॥ ॥अ
थविषहरणं ॥ शुक्लवर्णं गणेशानं दशबाहुं महोत्कटम् ॥ शुक्लाम्बरधरं सौम्यं चिन्त(?)
शङ्खामृतनन्दनम् ॥ भावयेत् हृदयाम्भोजे नित्यं निर्मलमानसः मन्त्री गरुडवत् स ॥तंत्रः॥
र्वविषं हरति विषम् ॥ ॥अथ नानाविधकाम्यानि ॥ धनार्थी मधुनानि संव ॥११॥
ष्णापीपायसेहुनेत ॥ घृतेन लक्ष्मीसंप्राप्त्यै हुनेन्नशार्करयानथा ॥ आपूपेश्चापि संपत्त्यै दं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धाचजुहुयात्तथा॥ अनेन चान्नसम्पत्तिर्द्व्यामैसिलितण्डुलैः॥ लवणैरपि त्वना
र घृते वह्निकामसुवे तैसैः॥ सौभाग्यार्थी तथा लाजैः कुसुमैश्चापि मोदनैः॥ ॥
अथ विविधवशीकरणानि॥ वह्निने जुहुयात्तपसे राजानं वशमानयेत्॥ अश्व
त्थोदुम्बरप्लक्षन्यग्रोधजसमिधं हुतात्॥ विप्रक्षत्रियविट्छूद्राः सद्यो वश्याभव
न्ति वै॥ ॥ अथ स्त्रीवशीकरणं॥ स्त्रीणां प्रतिकृतिं कृत्वा पिष्टेन प्रतिवासरम्
॥ साध्यानुकृतिं त्रयं तस्य वशमायाति नान्यथा॥ ॥प्रकारान्तरं॥ जपित्वा तु मंत्रराजं
यथाविधि महेश्वरं॥ दशांशं जुहुयान्मंत्री राजिकालवणेन च॥ तद्भस्म वामह
स्तेन गृहीत्वा नाडयेत स्त्रियं॥ समागच्छति सा नारी मदनानलविह्वला॥ ॥
अथ रिपुस्तम्भनं॥ तद्वच्च प्रयजेद्देवं पीतपुष्पैश्च मंत्रवित्॥ स्तम्भयेत् रिपुसैन्यं
च सामान्यबलवाहनम्॥ प्रतिवादी भवेन्मूको मंत्रस्यास्य प्रभावतः॥ स्तंभयेत्पंचब

466

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥क्रि॰ड्डी॥ यातिनाम्नकार्य्याविचारणा॥ ॥अथशत्रूच्चाटनम्॥ बिभितकसमिधिर्जुनियतंजु
॥१२॥ हुयान्नथा॥ नमयच्चाटयेच्छत्रूनस्वस्थानान्नसंशय॥ मेरुमण्डरजल्यावासापृच्छा
टनेनान्यथा॥ ग्रामसुकृक्षरेवापिइमंत्रान्वानहोमयेन॥ उच्चाटयति वेगेन मातृषेष्ठ
चकाकथा॥ ॥अथमारणं॥ मातृवाच्छिमध्यकीलं सम्यगष्टांगुलीमितम्॥ म
नकेशेनसंवेष्ट्यसहस्राष्टभिमंत्रितम् ज्वलितोद्यवेलायांशत्रुद्वारेखने
द्वि॥ सप्ताहान्मारणेनस्यभवतिनात्रसंशयः॥ ॥अथगणेशयंत्रम्॥ अतःपरंप्र
णुदेवि यंत्रराजंगणाधिपे॥ उत्तमेभूर्जलेप्ने कुंकुमाद्यैः सुपरिलेखने॥ कामक्रोधवि
निर्मुक्तः पूर्वंन्याससंयुतः॥ संपूज्यदेवदेवेशं गणेशं शंकरात्मजं॥ भजेश्चीमेनस्योपरि ॥नं॰त्रः॥
यंत्रराजंसमुद्धरेत॥ कस्तूरीरोचनायंत्रं काश्मीरंचन्दनंरसम्॥ गोसहस्रसंयुक्तेमानं ॥१२
गमदाभिश्रितेः॥ सर्वेशकुसुमैरेभिः ज्ञानमापूर्य्यसंलिखेत॥ लेखन्याहेमधन्यावा

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जानिकाष्ठेन ड्वेया ॥ षट्त्रिंशत्कोणमष्टारं द्वादशारं ततः परम् ॥ रुवगोरोचनागाध्यावको
ल्पेपि लिखेद्वहिः ॥ महाभूमण्डले जप्यां तगजाष्टकविभूषितम् ॥ तदाह्ये चारुशोभन्त्र
मण्डलं च ततः शुभं ॥ कर्णिकायां लिखेन्मंत्री ह्स्रौं एतावदेष्टितो ॥ अंगानि चाष्टकोणेषु
लक्ष्मीमंत्रं दलेलिखेत् ॥ द्वादशारे लिखेच्छक्तिं विनायकं सकन्दरं ॥ स्वरपत्रं कला
पत्रे ततश्चाष्टदलाम्बुजे ॥ कादिमातृकरं चापि सर्वपूर्वादितो लिखेत् ॥ पुनः पा
र्श्वकोणेषु वादिशान्तं समालिखेत् ॥ एतन्मंत्रं समाख्यातं न देयं यस्य कस्यचि 467
त् ॥ अणिमाद्यष्टमंत्रैरा चाष्टवाहं प्रपूजयेत् ॥ ॥ अं अणिमायै नमः स्वाहा ॥ लं
लघिमायै ॥ वं व्याप्त्यै ॥ पं प्राकाम्यायै ॥ मं महिमायै ॥ ईं ईशित्वायै ॥ वं वशित्वायै ॥ कं का
मावशायित्वायै नमः स्वाहा ॥ ॥ एवं संपूज्य विधिवन्मंत्री मनया यजेत् ॥ भोजयित्वा
विधानेन नानाविधफलादिभिः ॥ परमान्नपिष्टकैरसैर्दधिदुग्धघृतादिभिः ॥ द्वियगे

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धूपैर्नैवेद्यैर्दिव्यगन्धानुलेपनैः॥ ऋषिकं पूजयामास नानाविधफलादिभिः॥ ओं मं ऋषिकाय
गणाधिपवाहनाय धर्मराजाय नमः स्वाहा॥ अनेनैव मंत्रेण ऋषिकं पूजयेन्नरः॥ एकदन्ता
य विद्महे वक्रतुण्डाय धीमहि तन्नो दन्ती प्रचोदयात्॥ ॥इति श्रीक्रियोड्डीशे महातं
त्रराजे शिवगौरीसंवादे एकादशः पटलः॥ ११ ॥अथ वशीकरणम्॥ पलाशस्य रो
चनं रजनेन वा साध्यस्य प्रतिमां कृत्वा साध्यहस्तं गर्भं कृत्वा हरितालहरिद्राचूर्णकं पला
द्भिन च निक्षिप्य रक्तासनेन च उपविश्य चतुर्दिक्षु पताकानि विन्यस्य निलपूर्णघटं मध्ये
कृत्वा संस्थाप्य प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा पूर्वास्य प्रवालमालया दशसहस्रजपेन प्रयो
गात् सिद्धिर्भवेत्॥ ॥अथ मंत्रम्॥ प्रणवं पूर्वमुच्चार्य मायाबीजं द्वितीयकम्॥ कान्त्व
वस्थाकिनीयुक्तं वामकर्णेन्दुभूषितं नमः॥ ततो मन्मथपदं कुर्यात् चामुण्डे तदनन्तरम्
साधकनामं ततो न्यस्य वशमानय तत्परं॥ वह्निजायावधिर्मंत्रं जपेद्दशसहस्रकम्॥ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अथान्यत् ॥ चामुण्डे मोहय मोहय अमुकं वशमानय स्वाहा ॥ प्रातः स्नात्वा हविष्याशी जि
तेन्द्रियः शुचिर्भूत्वा प्रातः काल मारभ्य मध्यन्दिनावधि जपसमाप्ते र्दशांशादिक्रमेण
होमादीश्च कारयेत् ॥ जातिपुष्पैर्होमेन वशयेन्नात्र संशयः ॥ कामतुल्यश्च नारी णां रिपू
णां शमनोपमः ॥ यावज्जीवनपर्यन्तं स्मरणं च प्रजायते ॥ ॥ अन्यच्च ॥ श्वेतापराजिता
मूलं पेषयेत् रोचनायुतम् ॥ एतेन मंत्रितं कृत्वा तिलकं कारयेत्ततः
वशयेन्नात्र संदेहः ॥ अथ राजवशीकरणं ॥ रक्तपुष्पेण चामुण्डा पूजा
॥ ध्यानम् ॥ दंष्ट्राकोटिविशंकटा सुवदना सान्द्रान्धकारे स्थिता ॥ खट्वाङ्गासिनिकृन्त दक्षि
णाकरा वामेन पाशांकुशा ॥ श्यामा पिंगलमूर्द्धजा भयकरी शार्दूलचर्मावृता चामुण्डा श
ववाहिनी जपविधौ ध्येया सदा साधकैः ॥ नमः किंशुककुसुमैर्वेकृत्वा फलप्राप्तिः ॥ आद्यन्ते
महतीपूजा पंचदिनप्रयोगेन राजानं वशमानयेत् ॥ ॥ अथ वशीकरणम् ॥ प्रकारान्तरं ॥ 468

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ क्रि॰ड्डी ॥ मृगशीर्षेन्तु संख्यातसुरकाक्षवीरकम् ॥ नुवाकुलं कीलकं नतनमनवपाभिमंत्रितम् ॥ यस्य नाम्नाखवे
॥ १४ ॥ नम्भोलव इमे भवतिध्रुवम् ॥ ॥ ओँ ह्रुं स्वाहा ॥ नन नस्याने यथा संख्यामनुकं नवयनेज
पेन ॥ ॥ इति श्री क्रियोड्डीशे महातंत्रराजे शिवगौरीसंवादे द्वादशः पटलः ॥ १२ ॥
अथ विद्वेषणम् ॥ गृहीत्वा शाल्मलीकाष्ठं निखनेत्तु विदारतः ॥ कलहो जायते नित्यं
– – – – – ॥ ओँ नमो नारायणाय अमुकामुकेन सह विद्वेषं कुरु कुरु स्वाहा
॥ ॥ अथान्यत ॥ परस्परं रिपोर्वैरं मित्रेण सह निश्चितम् ॥ महिषाश्ववरीचार्म्या
गोमूत्रेण समालिखेत् ॥ यद्योर्नाम तयोः श्री ब्रुं विद्वेषं च परस्परम् ॥ ॥ अन्यच्च ॥
रक्तेन महिषाश्वेन श्मशानवस्त्रके लिखेत् ॥ यद्योर्नाम तयोः श्री ब्रुं विद्वेषं च परस्प ॥ तंत्रः ॥
रम् ॥ षट्कोणचक्रमध्ये तु रिपोर्नाम समन्वितम् ॥ मंत्रं ततः प्रवक्ष्यामि महाभैर ॥ १४ ॥
वसंज्ञकम् ॥ ॥ अथ महाभैरवमंत्रः ॥ ओँ नमो भगवति श्मशानकालिके अमुकं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

विद्वेषय विद्वेषय हन हन पच पच मथ मथ हूँ फट् स्वाहा ॥ अनेन मंत्रराजेन होमयेत
यत्नतः सुधीः ॥ वह्निकुण्डे निम्बपत्रैः कटुतैलान्वितेन च ॥ प्रज्वाल्य खादिरं वह्निं श्मशान
जं ततः पुनः ॥ ध्यात्वा स्वसंयुक्तं तिल जवाक्षतान्वितं नम ॥ ॥ भावयेत् कालिकां दे
वीं मत्तलीला गमनप्रभाम् ॥ श्यामनीलां महाचण्डां रुण्डरुधिरप्रिय नाशिनीम् ॥ त्रिलोचनीं म
हारावां सर्वाभरणभूषितां नाम् ॥ कपालकर्तृका हस्तां चन्द्रसूर्योपरिस्थितां नाम् ॥ घस्मा
लग्नां चैव ततः प्रेतभैरवकृत नाम् ॥ वसतीं पितृकानने सर्वसिद्धिप्रदायिनीम् ॥ हो
मयेद्विविधैः पुष्पैर्बलिद्रव्यैर्महारवैः ॥ भस्मना तेन मनुना विद्वेषो जायते ध्रुवं मे
मंत्रस्तु ॥ ओं ह्रीं विद्वेषणि अमुकामुकयोः परस्परं विद्वेषणं कुरु कुरु स्वाहा ॥ ॥
अथ उच्चाटनम् ॥ सौरारयोर्दिने ग्राह्यं नराक्ष्थि चतुरङ्गुलं ॥ निशावशाने संलिख्य प्रवान
भवने क्षिपेत् ॥ सप्ताहाभ्यन्तरे शत्रोरुच्चाटनं भवेत् ॥ ॐ अमुकस्य उच्चाटनं कुरु कुरु

469

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥श्रीः॥ स्वाहा॥ ॐ अमुकं हन हन स्वाहा॥ ॥अथस्तम्भनं॥ अमुकस्य मनः स्तम्भय स्तम्भय

॥ १५॥ ॐ फट्॥ ॥अथशान्तिः॥ शान्तिसर्वाभिचारस्य पंचगव्येन जायते॥ सर्वत्र काम्यः प्र

योगे नियमोऽयुतसंख्यकः॥ होमः कर्त्तव्यः॥ १०००० ॥ ॥अथमारणम्॥ महाकृ

त्याप्रयोगं॥ अतः परं महेशानि मारणाघ्नप्तशृणु पार्वति॥ येन विज्ञानमात्रेण क्षुद्रसाध्यं भव

ेन्नये॥ हड्जायाम महायोगिन्यतो गौरी पदं वदेत॥ भवनभयं करीति पदं वस्मात्रिमे

चरेत्मनुम्॥ अथवा॥ प्रथमं नदन्यमथान्तो ब्रह्मणः पदम्॥ षट्दीर्घयुक्तवीजेन भंग

मंत्रेण योजना हृदयं च नतोऽङ्गेन धर्मात्रिणाशिरः क्रमात्॥ शिखाकवचनेत्राण्येवम

वन्यासक्रमः स्मृतः॥ अंगिरा ऋषिर्देवि गायत्री छन्द ईरितम्॥ सिंहवक्त्रा त्वभूता ॥मंत्रः॥

नां भयं करि रायनः पदम्॥ महाकृत्या देवता च इत्युक्त्वा न्यासमाचरेत॥ ॥ध्यानम्॥ ॥१५॥

सिंहाननां कृष्णाम्बरां लिम्बमानपयोधराम्॥ दंष्ट्राकरालवदनां त्रिनेत्रां सर्पभूषणलाम्॥ ले

कृष्णकांचि संवीतां बिंधुमात्रिसमप्रभां १

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

लेहानमजिह्वांविद्युतपुंजसुभीषणाम् ॥ त्रिशूलखड्गमुशलखट्वांगकरपंकजाम् ॥ ले
लेहानमजिह्वांविद्युतपुंजसुभीषणाम् ॥ ध्यात्वा कन्यांविधानेनपूजयेन्मंत्रवित्तमः ॥
ध्यात्वा कन्यामर्च्चयेनरक्तैःपुष्पैश्चवस्त्रैः ॥ कृष्णांमीरणांकन्येषुमालांकालसर्वैःसनाम्
कन्यांचमहानांजमायेश्वद्वादिनींतथा ॥ भीषणांश्रीमतींचैवघणनिनांचततःपरम् ॥ वि
धामर्च्चयेद्देवपद्येषुनामशः।सुलोचनाम् ॥ पूर्वेतुशांकरीनामधूम्रवर्णांवराम्बिनाम्
द्विभुजांसौम्यवदनांपाशांकुशधरांशिवाम् ॥ दक्षिणेभीषिकानामलम्बजिह्वांसुधामुखी
म् ॥ कृष्णावर्णांरक्तमुखींरक्तमाल्यानुलेपनाम् ॥ चतुर्भुजांसिंहनादांमहाघोरांकपालिनीम् ॥
खड्गहस्तांविरोमालांसर्वाभरणभूषिताम् ॥ पश्चिमेवारुणीनामस्वर्णवर्णांहसन्मुखीं ॥ मु
ण्डमालिकांशुभ्रांदंष्ट्राभयदांसदा ॥ उत्तरेभीमिकानामचतुर्भुजांभयंकरीम् ॥ पूज
यित्वाजपन्मंत्रंनिम्यमष्टोत्तरंशतम् ॥ भवाप्यविनियोगस्तुकर्त्तव्योमंत्रिणासदा ॥ काले

470

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्रि॰ तं॰ ॥ विद्ध्वा प्रतिमां मध्ये छिद्रेण कारयेत् ॥ शास्मांगलवं शत्रोर्नखलोमसमन्वितम् हृदयेनाभवेद्यं
॥ १९ ॥ चफट्कारं च सर्वमेकं ॥ अन्यभाग्यानप्रतिमाप्यमरिचैर्लेपयेत्ततः ॥ मनश्रा लेखा च रणाल
केशाभ्यां पादयोः पृथक् ॥ वस्त्राकारं करमये मोरगो चाप्यधोमुखम् ॥ तस्याधोमेरपलाकुलं
त्रिकोणं तत्र कुण्डकम् ॥ तत्र स्तारं विधायाग्निं परिस्तीर्य शरैस्ततः ॥ विभीतकं परीधाय
कल्पयेत्पश्यमारणं ॥ जुहुयाच्चितैलाक्तैः काकोलूकमपक्षकैः ॥ दारयेनं शोषयेनेमा
रयत्वभिधायच ॥ अश्नोतरशनेनैव मनुना विधिना ततः होमानेविधिवत्कृत्वा यासे
अमेश्च सन्निधौ ॥ योमेकश्चिनद्विषयेति हृदस्थो वास्तिकेऽपि च ॥ पिचकृत्येऽपकेनस्प ॥ तंत्रः ॥
कुमितु [illegible] निवेदयेत् ॥ सरश्याग्निं विधानेन नवरात्रं समाचरेत् ॥ कुनेनयावन्नावदस्य ॥ १९ ॥
भवेद्वैरिपोमतिः ॥ अर्कक्षीरे च मरिचं पिष्ट्वा सिद्धार्थमेव च ॥ जलेमं लोड्य मंत्रेण
रिपुं ध्यात्वा निरुद्धहृत् ॥ कुम्भान्वयोनीयान्नपादेनाक्रम्य नन्दिभम् ॥ वज्रं भ्रलमिमि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

धान्यानस्योपरि तु निक्षिपेत् ॥ नवरात्र परे शत्रुर्म्रियते नात्र संशयः ॥ ॥ अथ वटुक
भैरवप्रयोगः ॥ अतः परं महेशानि शृणुष्व कर्मसिद्धिदम् ॥ वटुकं विमलाज्ञाख्यं पूजये
न् षट्कर्मसु ॥ आचम्य स्वस्तिवाचन सूक्तं पठित्वा ॥ भैरवं च शिरः पश्चिमे गुरुं
करुणामयम् ॥ ॥ संकल्पः ॥ अद्येत्यादि अमुकगोत्रा अमुकनाम्न्याहं रिपोपशमनपूर्वक
रोग्याद्युद्धिकामो गणेशादि पूजापूर्वक वटुकपार्थिवशिवपूजनमहं करिष्ये ॥
शान्तिकादौ ॥ एतिं च पूजयेत् सादौ भद्रपालं ततः पुनः ॥ रुद्रं च पूजयेद्देवि ध्यानं शृणु
महामते ॥ ॥ प्राणायाम ॥ ध्यानं ॥ शूलहस्तं महारौद्रं सर्वविघ्ननिसूदनं ॥ पू
र्णचन्द्रसमाभासं रुद्रं वृषभवाहनम् ॥ एवं ध्यात्वा महाकालीं पूजयेत् रुद्रदेवतम् ॥
नारायणं रुद्रायनमः ॥ इति ॥ भक्तियोगतः ॥ शतमोलकपरिमितलिंगमानीय काश्य
पादौ लिंगं संस्थाप्य सामान्यार्घ्यं ततः कृत्वा भूतशुद्धिं महेश्वरि ॥ प्राणायाममंगन्यासंप

५४४

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ कि·डी ॥ ठन्यासं समाचरेत् ॥ ॥ ततः करन्यासः ॥ ततो देहन्यासः ॥ यथा मूर्ध्नि ओं भैरवाय नमः
॥ १ ॥ ॥ एवं ललाटे भीमदर्शनाय ॥ नेत्रयोः ॥ भूताश्रयाय ॥ मुखे तीक्ष्णदर्शनाय ॥ कर्णयोः क्षेत्र
पाय ॥ हृदि क्षेत्रपालाय ॥ नाभिदेशे च क्षेत्राख्याय ॥ कट्यां सर्वाघनाशनाय ॥ ऊर्वोः त्रि
नेत्राय ॥ जंघयोः रक्तपाणिकाय ॥ पादयोः ॥ देवदेवेशाय ॥ सर्वांगे वटुकाय ॥ ॥
करांगन्यासम् ॥ ओं ह्रीं वां अंगुष्ठाभ्यां नमः इत्यादि ॥ ओं ह्रीं वां हृदयाय नमः इत्यादिः त
तो मूलेन व्यापकं कृत्वा ध्यायेत् ॥ ओं वन्दे बालं स्फटिकादिः संपूज्य ॥ द्वात्रिंशदक्षर
मेव जपेदेकादशसहस्रकम् ॥ अभिषेकं तर्पणं च यथाविधानपूर्वकम् एषा
शान्तिमहाशान्तिः कथिता नवभक्त्या ॥ ॥ अथ वशीकरणम् ॥ ॥ पूर्ववत् सं ॥ नं·ः ॥
कल्प्य ॥ राजसध्यानेन ध्यात्वा ॥ ओं उद्यद्भास्करादि ॥ ॥ अथ स्तम्भनं ॥ अत्र ॥ ७ ॥
पं महादेवि पूजनं कुरु कर्मणि ॥ पूर्ववत् संकल्प्य ॥ विद्वेषणोच्चाटनादि च कुरु कर्मणि

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

ध्यानं ॥ यथा ध्याये नीलाद्रिकान्तमादि ॥ ध्यात्वा पूज्य शिवसंख्य सहस्र संख्याकमनु
मुक्तं ॥ ओं वे अमुकं वशमानय स्वाहा ॥ इति मंत्र जपकर्माहं करिष्ये ॥ ॥ यंत्र पू
जाक्रमः ॥ पुनः ध्यात्वा यंत्रे पुष्पं निधाय आवाहनादिकं कुर्यात् ॥ यथा ॥ तत्र क्रमः ॥
मूलादि सद्योजातं मंत्रे णावाहनं ॥ यथा मूलं ॥ ओं सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाता
य वै नमः ॥ भवे भवे नादि भवे भजस्व मां भवोद्भवाय वै नमः ॥ पिनाकधृक् इहा
गच्छ इहागच्छ पुनर्मूलमुच्चार्य ॥ ओं वामदेवाय नमः ॥ ज्येष्ठाय रुद्राय का 472
लाय कलविकरणाय बलविकरणाय बलप्रमथनाय ॥ सर्वभूतदमनाय नमो
नमः ॥ उन्मनाय नमः ॥ इह तिष्ठ इह तिष्ठ ॥ मूलं इह सन्निधेहि ॥ ॥ अघोरे
सन्निरोधं नम ॥ पुनर्मूलं ॥ ओं अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोर घोरतरेभ्यः सर्व
सर्व सर्वेभ्यो नमोस्तु ॥ रुद्ररूपेभ्य इह सन्निरुद्ध्यस्व ॥ तत्पुरुषेणायो निरुध्यस्व दर्श

॥ श्री ३ ॥ नमः ॥ पुनर्मूलं ॥ ओं तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥ इति योनि
॥ १८ ॥ मुद्रां प्रदर्शयेत् ॥ ईशानेनावगुण्ठनमिति पुनर्मूलं ओं ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभू
तानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवः ॥ ओं शिवं वन्दयामि न
मः ॥ ततः प्राणप्रतिष्ठा ॥ ओं ह्रीं क्रों हंसः बटुकाख्यनः व पशुपतेः ध्रुल पाशाः प्राणा
इह प्राणाः ॥ जीव इह स्थितः ॥ सर्वेन्द्रियाणि ॥ हस्त्रनक्षत्रः श्रोत्रघ्राणप्राणाः इहाग
त्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा ॥ इं इत्यवगुण्ठ्य ॥ वमिति धेनुमुद्रयामृतीकृत्य छोटिका
भिर्दिग्बन्धनं कृत्वा षडङ्गानि संपूज्य देवं पूजयेत् ॥ मूलमुच्चार्य पतत्पाद्यं ॥ ओं महादे
वाय सोममूर्तये बटुकाख्याय पशुपतये शिवाय नमः ॥ एवं क्रमेणार्घ्याचमनीयादि ॥ नं ॥
कं दद्यात् ॥ स्नाने तु विशेषः ॥ यथा अद्येत्यादि अमुकस्याशेषाशुभनिवृत्तिपूर्वकमायु ॥ १८ ॥
हरिद्रोपशमनारोग्याद्यर्थं द्विकाम्यनयासमतनोलकपालिनिवृद्ध्येन बटुकाख्यकप

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पुष्पेनैर्लिंगं स्नापयित्वा ॥ तुल्यं एष गन्ध ओं महादेवाय सोममूर्त्तये नमः ॥ पुष्पेतु अघोरेणा
ह्दि उन्नवन् ॥ कामनया वटुकात्मकपशुपतये शिवाय अघोरेन्तर ज्ञानज्ञेणा पुष्पमहं सं
प्रददे ॥ मूलत्रयार्घ्य ओं महादेवाय सोममूर्त्तये नमः इतिमंत्रेणा एकं एकं कृत्वा दद्या
न् ॥ एवं बिल्वपत्रे मधुपर्कं धूपदीपेतु गन्धवत् ॥ नैवेद्ये अघोरेणादि स्नानीयवत् का
मनया एतत् सोपकरणं घृतनीलकपरिमितान्नपत्रतण्डुलनैवेद्यं वटुकात्मकपशुप
तये शिवाय तुभ्यमहं संप्रददे ॥ ओं महादेवाय सोममूर्त्तये नमः ॥ घृतनीलकपरिमित 473
संविशाचूर्णं पानीयं ताम्बूलं च पूर्ववत् संकल्प्य दद्यात् इति ॥ ॥ वशीकरणे
चैमूलमूत्रार्घ्यं ॥ ओं भवाय जलमूर्त्तये वटुकात्मने शिवाय नमः एकं कमेण पूजयेत्
एवमाचमनीयं दद्यात् ॥ स्नानेतु ॥ अघोरेणादि ॥ अद्य कस्यामुक वशीकरणार्थं
घृतनीलकपरिमितघृतेन मधुना वा वटुकात्मकपशुपतिशिवलिंगं स्नापयामि ॥ मूल

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥क्रिं ह्रीं॥ मुच्चार्य्य हस्तगन्धं ओँ भवाय जलमूर्त्तये नमः॥ गन्धं॥ अद्येत्यादि अमुकस्यामुक वशीकर
॥१९॥ णार्थं अशोकरक्तकरवीरपुष्पं बटुकात्मने पाशुपतास्त्र वायाहं संप्रददे॥ मूलमुच्चार्य्य
हस्तद्रोणपुष्पं ओँ भवाय जलमूर्त्तये नमः॥ नैवेद्यं॥ अद्येत्यादि॥ अमुकस्यामुक वशी
करणार्थं घृततोलकपरिमितसोमपक्वान्नं नैवेद्यं॥ ओँ बटुकात्मक पाशुपतास्त्र वाया
हं सम्प्रददे॥ मूलमुच्चार्य्य हस्तसोमपक्वान्नघृततोलकनैवेद्यं समर्पितानुरोच॥ ओँ
भवाय जलमूर्त्तये नमः॥ ततः पानार्थोदकं आचमनीयं ताम्बूलं च दद्यात्॥ ततोऽष्टा
वरणां पूजयेत्॥ ततोऽष्टमूर्त्तीन् पूजयेत् ततो मूलेन पुष्पाञ्जलित्रयं दत्त्वा संकल्पादि
वसहस्रसंख्याकेन मंत्रं जपेत् शान्तिकादौ क्रूरकर्मेऽपि॥ ततस्तस्रो दिनाजपं समाप्य ॥ तंत्रः॥
स्तोत्रादिकं पठेत्॥ ततो बलिदानं॥ यथा मूलमुच्चार्य्य बटुकभैरवाय हस्तबलिर्नमः॥ भैरव ॥१९॥
परिवारगणेभ्यः सह मम शत्रून् सरुधिरं पिब पिब इमं बलिं गृह्ण गृह्ण स्वाहा॥ ओँ॥ शत्रुप

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

भस्मनाधिरं पिष्टान्नं च दिने दिने ॥ भक्षयत्स्वगणैः सार्द्धं सारमेयसमन्वितम् ॥ गन्धोविहित
द्रव्यैः ॥ अष्टोत्तरशतं सहस्रं वा होमयेत् ॥ ॥ वशीकरणेन घृताक्तराजिकामिर
चेन सह स्व होमः ॥ शान्त्यर्थं पूर्वादिकं डुरकर्माणि विल्वपत्रम् ॥ उच्चाटनेन ओं ह्रां
ओं ह्रूं शिवाय स्वाहा ॥ इति विशेषः ॥ इति श्रीलंबटुकात्मक पशुपतये शिवाय युतभाम
हं सं प्रदद्धे ध्येनलघ्पे लवणापिनि ॥ ॥ इति श्रीक्रियोड्डीशे महातन्त्रराजे उमा
महेशसंवादे त्रयोदशः पटलः ॥ १३ ॥ अथ षट्कर्माणि कवचम् ॥ शत्रुमर्द
नं ॥ ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ श्रुतं बटुकमाहात्म्यं पूर्वं विस्मयकारकम् ॥ इदानीं श्रो ५७५
तुमिच्छामि कवचं षट्कर्मणां ॥ ॥ श्रीश्वर उवाच ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यस्मात्त्वं
परिपृच्छसि ॥ श्रवणान् पठनाद्वापि शत्रुनाशाय तत्क्षणात् ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ त्रैलोक्य
मोहनाख्यं कवचं मे प्रकाशय ॥ त्रैलोक्य शत्रुसंघं तु नाशितं यः क्षमो भवेत् ॥ एवमुक्तो म

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्रि॰त्री ॥ हादेवः क्रोधभूत्वा जगत्पतिः ॥ देवीं प्रबोधयामास ॥ ॥ श्रीमहादेव उवाच ॥ नारी भूत्वा
॥ २० ॥ कथं शुभे ॥ पराजितो महादेवि नमस्तेजायते सति ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ जिघांसनं जिघांसीया
न तेन खलु हा भवेत् ॥ येयथा मां प्रपश्यन्ते कृ निरालिप्ततनी ॥ यदि ते करुणा देव दयाहि
कथ्यतां मयि ॥ शत्रूणां प्राणनाशार्थं उच्चाटन वशीकृतौ ॥ तेषां हि कृत नाशार्थं सर्वदाप्र
रतानरः ॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ शृणु देवि महाभागे कालाग्निप्रणव शुभे ॥ यस्यधा
रणमात्रेण शत्रूणां नाशनं भवेत् ॥ धृत्वा तु पादमूलेन स्वस्थाना सहसाकरोत ॥ शर
णागतमामंत्रं नाशितं नैव शक्यते ॥ शृणु देवि महाभागे मां वधानावधारय ॥ शत्रूणां
प्राणनाशार्थं जपितः कालरूपः ॥ दशवक्त्रा दशभुजा दशपादाञ्जनप्रभा ॥ कोटि सू ॥ तंत्रः ॥
र्यप्रभा काली मम शत्रून् विनाशय ॥ नाशयित्वा स्मरणं देवि अन्यशत्रुं विनाशय ॥ क्रीं क्रीं क्रीं उग्र ॥ २० ॥
प्रभे विकटदंष्ट्रे परपक्षं मोहय मोहय पच पच मथ मथ दह दह हन हन मारय मारय येमां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हिलिनुसुघनायोगिनीचक्रैस्तान्वारयवारयछिन्दिछिन्दिभिन्दिभिन्दि करालिनि ग्लूं
ग्लूं ओं क्रींक्रींक्रींक्रीं स्फुरस्फुर घरघर घनघन ज्वलज्वल धकधक धमधम मारय
मारयसर्वजगद्वशमानय एँ नमः स्वाहा ॥ ॥ इतितेकवचं देवि भद्रकल्याः प्रको
दितम ॥ भूर्जेविलिखितं चैतत स्वर्णस्थं धारयेतयदि ॥ शिखायां दक्षिणे वा हौ कं
ठेवाधारयेतयदि ॥ त्रैलोक्यं मोहयेत क्रोधात त्रैलोक्यं चूर्णयेत क्षणात ॥ पुत्रवान
धनवान धीमान नानाविद्यानिधिर्भवेत ब्रह्मास्त्रादिनि शस्त्राणि ततगात्रस्पर्शना
ततः ॥ नाशमायान्ति शत्रवो रजनेन प्रधारितम ॥ मासमात्रेण शत्रूणां महाविपद्दका
रणम ॥ यंयं शत्रुं स्मरन्मर्त्य कवचं पठनिश्चयम ॥ तंतंनाशयते सद्य स्तोष्यं नेन द्दशाम्प
हं ॥ धारणेभजते शत्रुः कण्ठशोषं सदा भवेत ॥ छन्नकर्मो जायते तावत यावत्स्यकृपा न
चेत ॥ ॥ इतिश्रीकिम्मोड्डिशेमहातंत्रराजे देवीश्वरसंवादे शत्रुमर्द्दनं नाम कवचं

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ क्रिं॰ श्री ॥ समाप्तं ॥ ॥ अथ रिपुनाशकवचं ॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ त्रिकालं गोपितं देवि
॥ २१ ॥ कलिकाले प्रकाशितम् ॥ नवकल्पखंडरूपं नवस्नेहा नप्रकाशने ॥ कालीदिगंबरीदेविज
गन्मोहनकारिणी ॥ तंत्र राज्यमहादेवि त्रैलोक्यमोहनं त्विदं ॥ ॥ अस्य महाकालभै
रव ऋषिरनुष्टुप्छंदः श्मशानकालिका देवता सर्वमोहने विनियोगः ॥ ऐं क्लीं क्रौं क्रंः
स्वाहा विवादे पातु मां सदा ॥ क्लीं दक्षिणाकालिका देवतायै समानध्येजयप्रदा ॥ क्लीं
क्लीं श्यामांगिन्यै शत्रुं मारय मारय ॥ ह्रीं क्रीं क्रीं क्रीं त्रैलोक्यं वशमानय ॥ ह्रीं श्रीं क्लीं मां
रक्ष रक्ष विवादे राजगोचरे ॥ डाकिनं शत्र्वक्षरी प्रबलसर्वत्र रक्षमां सदा ॥ कवचे वर्जि
तं यत्र तत्र मां पातु कालिका ॥ सर्वत्र रक्षमा देवि श्यामास्तु मम स्वरूपिणी ॥ इ ते थांपर ॥ तंत्रः ॥
मं मोहं भवतं भाग्ये प्रकाशितं ॥ सदा यस्तु पठेद्वापि त्रैलोक्यं वशमानयेत् ॥ इदं कवच ॥ २१ ॥
महात्वा पूजयेत्घोररूपिणीम् ॥ सर्वदासमहाव्याधिपीडितो नात्र संशयः ॥ अल्पायुः सभ

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वेतालेगी कथितं तव नारद ॥ धारणं कवचस्यास्य भूर्जपत्रे विशेषतः ॥ सर्वतंत्रः कवचं धृत्वा
हृष्टासिद्धिः प्रजायते ॥ ॐ काश्मलि रेवन्मंत्री धारयेत स्वर्णपत्रके ॥ कवचस्यास्य मा
हात्म्यं नाहं वक्तुं महात्मने ॥ शिखायां धारयेत योगी फलार्थी दक्षिणे भुजे ॥ इदं क
ल्पद्रुमं देवि तव स्नेहात् प्रकाशितं ॥ गोपनीयं प्रयत्नेन पठनीयं महामुने ॥
श्रीविशुरुवाच ॥ इत्येवं कवचं नित्यं महालक्ष्मिप्रपद्यताम् ॥ अवश्यं वशमायाति
त्रैलोक्यं सचराचरम् ॥ शिवेन कथितं पूर्वं नारदे कलहास्पदे ॥ नतयाचान्नारदेना
पि मोहितं सचराचरम् ॥ ॥ इति शत्रुनाशकवचम् समाप्तं ॥ ॥ इति श्रीसि
योड्डीशे महातंत्रराजे पार्वतीपरमेश्वरसंवादे चतुर्दशः पटलः ॥ १४ ॥ अथ स
र्वरक्षाकरकवचम् ॥ ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ भगवन् देवदेवेश सर्वाम्नायप्रपूजित ॥
न त्वमे कथितं देव कवचं न प्रकाशितम् ॥ प्रासादाख्यस्य मंत्रस्य कवचं मे प्रकाशय ॥ स

470

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥कि·भ्री॥ वरस्मात्कं देव यदि स्नेहोस्ति संप्रति॥ ॥श्रीभगवानुवाच॥ प्रासादमंत्रकवचस्य वामदेव ऋ
॥२२॥ षिः पंक्तिछंदः सदाशिवो देवता साधकाभीष्टसिद्धये विनियोगः उकीर्त्तितः॥ शिरो मे सर्वदा
पातु प्रासादाख्यः सदाशिवः॥ षडक्षरस्वरूपो मे वदनं च महेश्वरः॥ पंचाक्षरात्मा भगवान्भु
जौ मे परिरक्षतु॥ मृत्युंजयस्त्रिबीजात्मा आयू रक्षतु मे सदा॥ वटमूलसमासीनो दक्षिणा
मूर्त्तिरव्ययः॥ सदा मां सर्वतः पातु षट्त्रिंशद्वर्णरूपधृक्॥ द्वाविंशार्णात्मको रुद्रः कुक्षौ मे प
रिरक्षतु॥ त्रिवर्णात्मा नीलकण्ठः कण्ठं रक्षतु सर्वदा॥ चिन्तामणिर्बीजरूपे सर्वनारी
श्वरो हरः॥ सदा रक्षतु मे गुह्यं सर्वसंपत्प्रदायकः॥ एकाक्षरस्वरूपात्मा कूटरूपी म
हेश्वरः मार्त्तण्डभैरवो नित्यं पादौ मे परिरक्षतु॥ ओमित्याख्यो महाबीजस्वरूपस्त्रि ॥तंत्र॥
पुरान्तकः॥ सदा मां रणभूमौ च रक्षतु त्रिदशाधिपः॥ ऊर्द्धमूर्द्धानमीशानो मम रक्षतु ॥२२॥
सर्वदा॥ दक्षिणास्यां तत्पुरुषो अव्यान्मे गिरिनायकः॥ अघोराख्यो महादेवः पूर्वस्यां प

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

परिरक्षतु ॥ वामदेवः पश्चिमस्यां सततमे परिरक्षतु ॥ उत्तरस्यां सदा पातु सद्योजातस्वरूप
धृक् ॥ इत्थं रक्षाकरो देवि कवचं देवदुर्लभम् ॥ प्रातःकाले पठेत् यस्तु सोऽभीष्टफल
माप्नुयात् ॥ पूजाकाले पठेत् यस्तु साधकः [illegible] दक्षिरोगजे ॥ देवा मनुष्या गंधर्वा वश्या
स्तस्य न संशयः ॥ कवचं शिरसि यस्तु धारयेत् ॥ [illegible] ॥ तस्य तुष्टा नवः ॥ करस्थानस्य
देवेशि अणिमाद्यष्टसिद्धयः ॥ स्वर्णपत्रे [illegible] त्रिमो विद्यां गुग्गुलपदेन वेष्टितां
रजतोदरसंविष्टां कृत्वा च धारयेत् सुधीः ॥ संप्राप्य महतीं लक्ष्मीमन्ते चाशिव
रूपधृक् ॥ यस्मै कस्मै न दातव्यं न प्रकाश्यं कदाचन ॥ शिष्याय भक्तियुक्ताय साधकाय प्र
काशयेत् ॥ अन्यथा सिद्धिहानिः स्यात् सत्यमेतन्मनोरमे ॥ तव स्नेहान्महादेवि कथितं कव
चं शुभम् ॥ न देयं कस्यचिद्भद्रे यदीच्छेदात्मनो हितं ॥ योऽर्चयेत् गन्धपुष्पाद्यैः कवचं मन्मुखो
दितम् तेनार्चिता महादेवि सर्वे देवा न संशयः ॥ इति रक्षाकवचं समाप्तं ॥ ॥ इति श्री

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्रियोड्डीशेमहातंत्रराजेउमाशिवसंवादे पंचदशः पटलः ॥ १५ ॥ अथत्र्यम्बकमृ
त्युंजयमंत्रः ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ इदानीं श्रोतुमिच्छामि पूर्वसूचितं च त्र्यंबकम् ॥ ब्रूमे
द् कथितं देव मानिमृतसंजीवनी ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यस्मा
त्त्वं परिपृच्छसि ॥ - - - - - तिमृतांमम्वागर्भजातायतो हरः ॥ अतस्त्र्यम्ब
कनामकः ममनाममहेश्वरि ॥ वशिष्ठोस्य ऋषिः प्रोक्तः छन्दोनुष्टुबुदाहृतः ॥ देवता
स्तस्मुद्दिष्टः त्र्यम्बकः पार्वतीपतिः ॥ विनियोगो मंत्रवर्णैः षडंगानां च कल्पनम् ॥ त
तस्तु वह्निबीजेन समन्ताज्ज्वलधारया ॥ प्राचीरं चिन्तनं कुर्यात् ततः संकल्पमाचरे
त् ॥ पुनः संकल्पदेवेशि भूतशुद्ध्यादिकं चरेत् ॥ ततः पश्चात्करन्यासं कुर्याच्च मम
सुन्दरि ॥ त्र्यम्बकं अंगुष्ठाभ्यां नमः ॥ यजामहे तर्जनीभ्यां स्वाहा ॥ सुगन्धिं पुष्टिवर्द्धनं मध्य
माभ्यां वषट् ॥ उर्वारुकमिव बन्धनात् अनामिकाभ्यां हूं ॥ मृत्योर्मुक्षीय कनिष्ठाभ्यां वौषट् ॥ मामृतात्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

कारतलपृष्ठाभ्यां फट् ॥ एवं हृदादिषु ॥ ततो द्वाविंशन्मंत्रवर्णान्न्यसेत् ॥ पूर्वपश्चिमया
मोन्नतेषु वक्त्रेषु ४ उरोगलोरुसि २ उन्नाभि हृत्पृष्ठककुत्सु ४ लिंगपायुकृन्मूलान्तेद
जानुयुग्मे २ गुल्फयोर्युग्मे २ स्तनयोः २ पार्श्वयोः २ पादयोः २ पाण्योः २ नासिकायोः २
शीर्षे १ मंत्रवर्णान्न्यसेन्क्रमात् ॥ पुनस्ततः पादन्येकादशस्थानेन्यसेत् ॥ शिरो १ ऽक्षि
युगला १ स्यि १ वक्त्रे १ गलयुग्मे १ ओं हृदये १ जठरे १ उनः उरो १ रु १ जानु १ पादेषु न्या
सवेयं समाचरेत् ॥ ततङ्कं ध्यानेन ध्यात्वा मानसैः संपूज्य विधिवार्घ्यं संस्थाप्य पीठोक्तप्र
जावाहनादिकं पंचपुष्पाञ्जलिं दत्वावरणं पूजयेत् ॥ सर्वकं रुद्रायनमः ॥ एवं द्रुद्रं व
भूम्यै जलाय वह्नये वायवे व्योमाय यजमानाय ॥ तद्बाह्ये पूर्वादितः ओं रमायनमः ५७८
ओं राकायैनमः ॥ ओं प्रभायैनमः ॥ ओं ज्योत्स्नायैनमः ॥ ओं पूर्णायैनमः ॥ ओं उषायैनमः ॥
ओं पुषायैनमः ॥ ओं स्वधायैनमः ॥ ओं विश्वायैनमः ॥ ओं विद्यायैनमः ॥ ओं सितायैनमः ओं

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्रि॰री ॥
॥ २४ ॥

ल्यै नमः ॥ ओं भद्रायै नमः ॥ ओं सावित्र्यै नमः ॥ ओं सन्ध्यायै नमः ॥ ओं दिव्यायै नमः ॥ ओं निद्रायै
नमः ॥ न वाहये ॥ ओं आर्यायै नमः ॥ ओं आद्यायै नमः ॥ ओं प्रज्ञायै नमः ॥ ओं मेधायै नमः ॥ ओं का
न्त्यै नमः ॥ ओं शान्त्यै नमः ॥ ओं तुष्ट्यै नमः ॥ ओं पुष्ट्यै नमः ॥ ओं धृत्यै नमः ॥ ओं स्मृत्यै नमः ॥ न
तो धूपादि विसर्जनान्तं कर्म समापयेत् ॥ ॥ उपयोगमनुष्ठाने धारे ऊ जेवा अश्वत्थमूले प
द्मासहस्रं जपेत् ॥ पुरश्चरणविधानेन कुर्यात् सर्वं महेश्वरि ॥ साक्षाल्लक्ष्मीर्भवेच्चे
न किमन्यत् परिकाङ्क्षया ॥ अयुतं जुहुयान्मन्त्री चतुःस्थण्डिलविधानतः ॥ द्विसहस्रं
दुर्वाङ्कुरैर्जवाभिः करवीरकैः ॥ बिल्वपत्रं पलाशं च कृष्णापराजितां तथा ॥ वटवृक्षस्य
समिधं जुहुयाद्युगनावधि ॥ धनधान्यसमृद्धिः स्यात् सत्यं सत्यं महेश्वरि ॥ ॥ पुनः पर ॥ गं॰ ॥
म गुह्यं देवि स्वमन्त्रं कथयाम्यहं ॥ तत्सवितुर्वरेण्यं त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्द्ध ॥ २४ ॥
नं ॥ भर्गो देवस्य धीमहि उर्वारुकमिव बन्धनात् धियो यो नः प्रचोदयात् ॥ मृत्योर्मुक्षीय मामृ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

नात् ॥ गोपनीयं गोपनीयं सत्यं सत्यं महेश्वरि ॥ ॥ अथ मृतसंजीवनी विद्या ॥
अतः परं प्रवक्ष्यामि मृतसंजीवनीं तथा ॥ भाले तारा द्वे बीजं तद्वत् मन्त्रिहरं तारकेण
हृतिं च प्रोच्चार्य त्र्यम्बकं योजयेत् चरतं संपुटं अनुलोमम् ॥ त्र्यम्बक मृत्युंजयमं
त्रस्य जपात् सर्वसिद्धिर्भवति ॥ एतन्मंत्रं जपेद्यस्तु व्याधिमुक्तो भवति निश्चितम् ॥ ध्या
नं प्रवक्ष्यामि महादेवि ॥ स्वच्छं स्वच्छारविन्दं स्थितमुभयकरे संस्थितौ पूर्णकुंभौ ॥ द्वाभ्यां
हेलाक्षमाले निजकरकमले द्वौ घटौ नित्यपूर्णौ ॥ द्वाभ्यां तौ च स्रवन्तौ शिरसि शशि
कलाचामृतौ प्लावयन्तम् ॥ देहं देवो दधानं विदितमुविशदा कल्पजालैः श्रियं वः ॥ एवं
ध्यात्वा त्र्यम्बकाय महारुद्राय नमः ॥ महाघोरं यदि तदा पूजयेत् परमेश्वरम् ॥ ततः सु
रसुन्दरीत्यादि योगिनी साधनम् ॥ ततो भूतिनी साधनम् ॥ ॥ अथ भूतिनी साधनम् ॥ श्री
देव्युवाच ॥ श्रुतं योगिनी साधनं भूतिनी साधनोत्तमं ॥ तद्वदस्व महादेव कृपया यदि मे

479

॥ क्रिशुी ॥ नि ॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ आद्याविभूषिणीदेवी पराकुराउलधारिणी ॥ हारिणी सिंहि
॥ २५ ॥ नी चैव हंसिनी च ततोनटी ॥ कामेश्वरी तथा ओंकारेति देवी नतः प्रिया ॥ इत्येते नाहि म
हत्त्वाः साधकानां भवावहाः ॥ ॥ अथ आद्याविभूषिणी साधनम् ॥ यथामंत्रं महेशा
नि आद्याविभूषिणी तथा ॥ मंत्रः हूँ फट् फट् क्रौं भूतिनी हूँ हूँ हूँ ॥ क्रोधा ख्वमंत्रं माया
विभूतिनी चाष्टिजर्वनः ॥ अथवा भूतराजदेवेशि ॥ ओं ह्रीं ह्रीं फट् फट् विभूषिणी हूँ हूँ
नारं नन्त्रा ह्वया ख्व द्वयं विभूषिणी क्रोधद्वयम् ॥ ॥ अथ ध्यानम् ॥ ॥
कर्त्री चैककरे धृता असि तथा धारणी ॥ उत्तुंगकुम्भस्तनी हृदि लोलितभूषणा द
नातनगनमोसर्घाणि तचर्वितरसा ॥ संसिक्त भूतिनी तथा ॥ कालस्यामलरसालवि ॥ तंत्रः ॥
टपवालम्बित मस्त्रकक्षमा यस्याः केविपुलायतादिवलम्बही सैलं तुषारसनु ॥ ध्यानं ॥ २५ ॥
वभनलेन अक्षयामि ध्यानं दिवसत्रयं ॥ जपे दश सहस्रं तु ध्यायेद्वैकाग्रमानसः जपान्ते च म

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

हापूजां पुनर्धूपं निवेदयेत ॥ चन्दनोदकमिश्रेण दत्वार्घं तु ष्पानिकवम् ॥ माता वा भगि
नी भार्य्या दुहिता भवति कामिता ॥ कामलकुलतो कृत्वा मानानं त्वा जगत्त्रयम् ॥ ज्ञाताश्चप
रिवारस्य दत्वान्यजनम् अणाम् ॥ भगिनी चेत् महाभागा सहस्त्रयोजनादपि ॥ दद्या
ति स्त्रिरमानीय दिव्यां लंरसायनम् ॥ भार्य्या चेत् पञ्चमारोप्य स्वर्गं प्रयाति नित्यश
:॥ दीनाराणां सहस्रन्तु रसं चैव रसायनम् ॥ सर्व्वाशापूरयमेव सदा देवी त्रिपुरी
॥ ॥ अथ पराकुरुकुल्लधारिणीसाधनम् ॥ ॥ पराकुरुकुल्लधारिणीध्यानं भ
गुम हे भ्वरि ॥ करोकुरुकुल्लधारिणी शशिमुखी लीलावती सस्मिता ॥ शैलप्राणि कि
विकां चोविनता व्याघ्रचर्मलोकत्रया ॥ मुक्ताहार मरीचिविलसन् तुंगकुम्भस्तनी ॥ पा
यात् कुरुकुल्लधारिणी त्रिजगतामानन्दसन्दोहभृः ॥ अनेन ध्यानेन पूजयेद्देवी अयुतं जपमाच
रेत ॥ ततक्षणादायाति देवी ततः कुरुकुल्लधारिणी ॥ साधकेनापि रक्तार्घ्यं देयं तु स्वाव

480

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्रि॰तं ॥ ॥ २६ ॥

दत्यपि ॥ किं वार्त्तेव प्रयावत्समाने तिभवसाधकः ॥ पंचाशत्तं दीनाराणां त्रैलोक्यमपि वास्य
ति ॥ १ ॥ अथ सिन्दुरहारिणीसाधनम् ॥ अतःपरं प्रवक्ष्यामि सिन्दुरहारिणी
मनुम् ॥ क्रोधद्वयेन्दुसंयुक्तः सिन्दुरहारिणीपदम् ॥ कूर्च्चबीजत्रयं चान्ते संप्रोक्तो विधि
तथा ॥ ॥ ध्यानं ॥ सुन्दरांकुन्त हारिणी चन्द्रदलवालोलपाखास्वरा ॥ सोनकेशीष्ट
नगात्रयष्टिः शुभगा शुभांशुवस्त्रक्षिमाः ॥ अलः सततिकान्ति दन्तमालिनां त्रैलोक्यशो
भाधाता ॥ पायाद्दुत्तनवाकुकोमललतिका सिंदुरहारिण्यसौ ॥ ॥ अन्ये देवाल
ये गत्वा निर्जने निशि साधकः ॥ पंचविंशति दिनं यावत् पंचशत सहस्रजपः ॥ तद ने
मदगौ पूजां च बालं कामपूर्वो ॥ जप्यान्ते साधकस्तस्मै भार्य्या भवति कामिना ॥ वरं
वरयश्रीघ्रुत्वे प्रोक्ता सिन्दुरहारिणी ॥ रक्षति द्वादशादिन देवी सिंदुरहारिणी
२ ॥ अथ सिंहिनीसाधनं ॥ अतःपरं प्रवक्ष्ये देवि सिंहिनी च महामनुं ॥ मायाद्वयं

॥ तंत्र॰ ॥ ॥ २६ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्रोधवर्यो सिंहिनीच पदन्तनः ॥ पुनः क्रोधं नदन्नेच सिंहिनीच महामन्त्रं ॥ ह्रैँ ह्रौँ फट् फट्
सिंहिनी हूँ हूँ फट् ॥ शैलाये चानिजनेवा पूजनेसिंहिनीतथा ॥ ॥ ध्यानम् ॥ शैला
ग्रक्रमदुर्गमन्त्र भवैर्वी दुर्गास्तु देन्याहते कैशायेस्थलमस्तविषयुचरांपाध्रष्टसंसिं
हिनी ॥ यावन्तावलदराग्रवारराबलात पञ्चशसिंद्राग्गमाशेषंपातुसमस्तामूनकाञ्
लयाकल्यमानाकुला ॥ ॥ गन्धैकलिंगंयामिन्याश्च जपेदश्चनमन्त्रं ॥ ननोहस्तानि
वरदासिंहिनीचैनिपूजिता ॥ किंकरोमि वद त्वेव भाप्याभवामि कामिना ॥ दिनाव
सानैमामिन्यो भायानिसिंहिनीतथा ॥ वस्त्रयुग्मरत्नमयं साधकायदिनेदिने ॥ ४
॥ अथ हंसिनीसाधनम् ॥ अतःपरं प्रवक्ष्ये चार्वङ्गि हंसिनीसाधनक्रमं ॥ ओँ हूँ हूँ हूँ
फट् हंसिनी ॥ एतावंच त्रिजगद्धात्री हंसिनी कथितामन्त्रः ॥ ॥ ध्यानं ॥ शुभ्राशुभ्रस्त्ररोग
तल्पमेयनाशनमघोरेराग्रम ॥ एवन्ध्यामि विमुग्धसाध्यावधूगराणां सेवितासादरं ॥ किं

481

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

चिन्तितिर्यगपांगलोलवलितन्यामग्धस्मेरमुखी लोकललामविलोलहेमहारलतिकाश्रीह
क्षिणी पातु नः ॥ वस्त्रपात्रे गहंगत्वा प्रतिमां गोमयोलिखेत् ॥ अवसानेन संपूज्य जपेदयुत
संख्यकं ॥ यावद्दर्शनिशा देवी हंसिन्या यातिनिश्चितम् ॥ चन्दनार्घ्यप्रदानेन हृष्टा भवति
हंसिनी ॥ किं मया नेत्र कर्त्तव्यं किं च कुर्वीत साधक ॥ वस्त्रालंकारभोज्यादि वयार्थसिं
प्रयच्छति ॥ अवशेषव्ययाभावान्न ददाति प्रकुप्यति ॥ ५ ॥ अथ नटीसाधनम् ॥
इत्यपरं महामायेन गुप्तनटीसाधनम् ॥ ओं ह्रूं ह्रूं फट् फट् नटीं ह्रूं ह्रूं ह्रूं ॥ मारं कर्त्तनीं
धान्ययोनोनटीनिपमपकरेत् ॥ कर्त्तव्यानामंत्रोयं कथितो नटीको मन्त्रः ॥
ध्यानम् ॥ ऊर्ध्वे नीवरकुन्दोदरमुखी प्रेक्षकजन्मजानी नगयुग्मनयनासानन्दाह
दस्मिता ॥ क्षीराम्भोनिधिसंभवाविलसिता मानवैरिनाशिनी: वीणासंगीतशालिनीम
णिमयकुण्डलौ कर्णधारणानल्परा व्याहार वाकचातुरी ॥ नीचगासंगमंगत्या सम्राह

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

जपपूजने॥ सिद्धिर्भवति नटिका धूपं दद्यान्मुहुर्मुहुः॥ चन्दनेनार्घ्यं देयन्तु नैवेद्यं च मनोहरम्
॥ सततं कामभोगदात्री भार्य्या भवति नर्त्तकी॥ चतुर्वर्गफलमेकन्तु व्ययार्थं त्यक्त्वा गच्छति॥
दिने दिने नटी देवी स्थायिनी भवति ध्रुवम्॥ ६ ॥ अथ चेटी साधनम्॥ अतः परं महा
देवि चेटीमाकर्षणं शृणु॥ मंत्रं यथा॥ ओँ ह्रूँ ह्रूँ ह्रूँ फट् फट् चेटीं ह्रूँ ह्रूँ॥ नाऽर्जुर्द्धदयां
नैच अत्वयुग्मं ततः परं॥ चेटीं क्रोधद्वयं चोक्त्वा चेटीमंत्रोत्तमो नमः॥ ॥ ध्यानं॥ गच्छन्त
मन्मथविवरणी शशिमुखी प्रस्तोत्तरीयाधरा॥ विभ्रती कललं सरोजममलं स्वर्णान्नसीमं
तिनी· श्रीखन्दादिविलेपनागलवपुः सौरभ्यसंभाविना· किंचिद्धर्मसमाप्तिनाविकर ४८२
वापायाद्धः श्याम्याप्रभा॥ चेटिका॥ अत्रापि॥ भीषणस्थाने सामोच्चारणमात्रतः॥ ध्रुवं
चेटी समागत्य चेटिकर्म करोत्यपि॥ अथवा स्वगृहद्वारे त्वहं रात्रौ जपं चरेत्॥ आगत्यानि
यतं देवी चेटिकर्म करोति च॥ ७ ॥ अथ कामेश्वरी साधनम्॥ कामेश्वरीप्रयोगः॥ कामेश्व

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

रीप्रयोगः॥ कामेश्वरी ॥ ओं ह्रूं फट् फट् कामेश्वर्यै भूतिन्यै ह्रूं ह्रूं ह्रूं ॥ नारं कन्द्यास्त्वयुग्मं कामे
श्वरी भूतिनी नमः॥ परं ङेन्तं क्रोधद्वयं कामेश्वरीमन्त्रमुदाहृतम् ॥ ॥ ध्यानं ॥ ओंकाल
स्कन्धसमागतामधुरतावासन्तपुष्पान्विता ॥ यत्री मधुराधरा स्मितमुखी वीणासरागा
यिनी ॥ रक्ताम्भोजविलोचना मधुमदेर्युक्ता समं नादियम ॥ पद्मपत्रपुष्पधनुर्वरामधुम
खी कामेश्वरी भूतिनी ॥ तत्र स्थानं समागम्य कृत्वा मांसस्य भक्षणम् ॥ मांसादिना बलिं द
त्वा सहस्रं जपमाचरेत् ॥ दशसहस्रमनुं जप्त्वा सिद्धिर्भवति निश्चितम् ॥ जपान्ते शीघ्र
मायाति रक्तेनार्घ्यं निवेदयेत् ॥ कामेश्वरी भवेत् तुष्टा भार्या भवति कामिता ॥ सर्वाशां पूर
यत्येव राज्यं यच्छति निश्चितम् ॥ ८ ॥ अथ कुमारीसाधनम् ॥ ह्रूं ह्रूं फट् फट् देव्यै ह्रूं
ह्रूं ह्रूं ॥ क्रोधद्वयास्त्रयुग्मं च देवीति पदमुद्धरेत् ॥ ङेन्तं क्रोधद्वयं ज्ञेयं कुमारीमन्त्रमुत्त
मं ॥ ॥ ध्यानं दिव्यकार्यकहेमाभा कुमारी दिव्यरूपिणी ॥ सर्वालंकारसंयुक्ता भार्याभि

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वतिसाधिता ॥ रात्रौ देवगृहं गत्वा तत्र शय्यां प्रकल्पयेत् ॥ सितवस्त्रं च चन्दनं च जातिपुष्पं
प्रकल्पयेत् ॥ धूपं तु गुग्गुलं दत्वा चाष्टसहस्रं जपेन्मनुं ॥ जपान्ते नित्यमायाति तु सुव
नालिंगनादिभिः ॥ कामिता जायते भार्या सत्यं देवी कुमारिका ॥ दद्यात्सेकीन
रानि दिव्यवस्त्रसुगंततः ॥ कामिकं भोजनं दिव्यं परिवारस्य दास्यति ॥ अन्यानपगृ
हात्द्रव्यमानीय शीघ्रं प्रयच्छति ॥ प्रत्यहं सहस्रं जप्त्वा तत आयाति कुमारी ॥ समं सत्यं
पुनः सत्यं सत्यमेव शाम्भवे ॥ मुहुर्मुहुर्जपेन्मंत्रं क्रोधस्य मंत्रमुत्तमम् ॥ मंत्रं च
था ॥ क्रोधाधिपं व्योमवक्त्रं वज्रपाणिं सुरान्तकं ॥ एतन्मंत्रमविज्ञाय यो जपेत् सिद्धिकां -483
क्षिणः ॥ निष्फलं तस्य कर्माणि अनेन रत्नमाप्नुयात् ॥ कलिकल्पतरुलतामूर्तिनी सिद्धिरु
च्यते ॥ ॥ अथ साधनक्रमः ॥ अतः परं प्रवक्ष्ये देवि सुन्दरीसिद्धिसाधनम् ॥ सुदर्ष्यादि
प्रभेदेन प्रत्येकं पूजयेच्छिवे ॥ प्रातरुत्थाय सुस्नातो नित्यकर्म समाचरेत् ॥ ततः प्रासादमा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ क्रि॰ङ्गी ॥ हृद्यपूजास्थानं सुशोभनम् ॥ बिल्वमूले श्मशाने वा प्रान्तरे च चतुष्पथे ॥ तत्रस्थः साधयेद्योगी
॥ २९ ॥ योगिन्यादिं च भूमिनीम् ॥ अजिनासने संस्थितः ॥ तिलकं मूर्ध्नि कारयेत् ॥ ततो विहितं आच
मनस्यार्घं प्रदद्यात्तं स्वस्तिवाचयेत् पुनः ॥ गणेशं वटुकं चैव पूजयेत् यंत्रकोपरि
ततश्चोत्तरमुखो भूत्वा संकल्पं तत्र कारयेत् ॥ गणेशं क्रोधभैरवं पूजयेत् परमेश्वरि ॥
मूलमंत्रेण प्राणायामं षडंगन्यासमाचरेत् ॥ उक्तरूपेण ध्यात्वा मानसैः पूजयेत्तत
:॥ कलशस्थापनं तत्र पद्ममष्टदलं लिखेत् ॥ तत्र पंच विनिर्माय चन्दनेन विले
पनम् ॥ तन्मा बीजं लिखेत् तत्र पुनर्ध्यात्वा प्रपूजयेत् ॥ निशायां पूजयेद्धीरं दिवायां पू
जयेन्न पशुम् ॥ मूलमंत्रं महादेवि मांसं प्राप्य जपेत्सुधीः ॥ अष्टोत्तरे ततः पूजां कृत्वा ॥ मंत्रः ॥
बलिविधानतः ॥ ततो निर्भयः सन् जपेन्मंत्रं मनोगतं निवेदयेत् ॥ ॥ अथ यक्षसा ॥ २९ ॥
धनम् ॥ मन्त्रः परं महादेवि यक्षसाधनमुत्तमम् ॥ १ ॥ भीमवक्त्रो २ महाकाय ३ सिंहव

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

क्रो ४ हयाननः ५ ॥ गर्द्दभास्यो ६ महावीरो ७ वक्रको ८ गजाननः ९ ॥ विभ्रमो १० बाहु
कश्चैव ११ वीरः १२ सुग्रीवस्तथैव १३ ॥ रंजकश्च १४ पिशाचास्यो १५ जम्भको १६ वामकः
स्मृतः १७ ॥ अर्थदो १८ जयदश्चैव १९ मणिभद्रो २० मनोहरः ॥ एकोविंशतियभायैस
र्वसिद्धिप्रदायकः ॥ ॥ अथ पक्षमंत्रः ॥ गणेशो हरणाश्चैव पुरुचन्द्राङ्कशेख
रः ॥ एकाक्षरमहामंत्रो यदि जप्यते साधकैः ॥ संख्यया सहस्राष्टं च सर्वसिद्धिप्रदाय
कः ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ भीमवक्त्रादि महामंत्रं कथ्यतां चन्द्रशेखर ॥ ॥ श्रीईश्वर उवा
च ॥ १ ह्रौं भीमवक्त्राय स्वाहा ॥ २ ह्रौं ह्रौं महावक्त्राय स्वाहा ॥ ३ वं ह्रौं सिंहवक्त्राय
स्वाहा ॥ ४ ह्रौं लं कर्माणि साधय हयाननाय स्वाहा ॥ ५ ह्रौं जुं रुं कर्माणि साधय
साधय गर्द्दभास्याय स्वाहा ॥ ६ ह्रौं महावीराय स्वाहा ॥ ७ ह्रौं जरु जरु वक्रवक्त्राय
स्वाहा ॥ ८ ह्रौं महाबलिने गजाननाय स्वाहा ॥ ९ ह्रौं विभ्रमाय स्वाहा ॥ १० ह्रौं ह्रौं

484

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्रिंत्री ॥ बाहुकाय स्वाहा ॥ ११ ह्रैं ह्रीं ह्रैं धीराय स्वाहा ॥ १२ ह्रौं सुग्रीवाय स्वाहा ॥ १३ ह्रौं रंजकाय स्वाहा

॥ ३० ॥ १४ ह्रौं सर्वकर्माणि साधय पिशाचास्याय स्वाहा ॥ १५ ह्रौं स्तंभकाय स्वाहा ॥ १६ ह्रौं कुंबामका

य स्वाहा ॥ १७ ह्रौं अर्थदाय स्वाहा ॥ १८ ह्रौं जयप्रदाय स्वाहा ॥ १९ ह्रौं कालिभद्राय स्वा

हा ॥ २० ह्रौं मनोहराय स्वाहा ॥ अतः परं महेशानि ध्यानं शृणु समासतः ॥ ॥ अथ

पक्षाणां ध्यानानि ॥ भीमवक्त्रध्यानम् ॥ प्रज्वालीढपदं कृष्णं खर्वं कर्पूरमूर्धजम् ॥

द्विभुजं दक्षिणे कर्त्रीं वामे खर्परधारिणं ॥ व्याघ्रचर्माम्बरधरं त्रिनेत्रं भीषणाननम् ॥

॥ १ ॥ महावक्त्रध्यानम् ॥ ध्यायेद्देवं महावक्त्रं मग्निवर्णं त्रिनेत्रकम् ॥ द्विभुजं दक्षि

णे खड्गं खेटकं वामहस्तके ॥ कृष्णकेशान्तजटिलं विकटास्यं भयानकम् ॥ साधका ॥ नंत्रः ॥

य प्रयच्छन्ति चाभयं वरं कर्माणि ॥ २ ॥ सिंहवक्त्रध्यानम् ॥ ध्याये देवं सिंहवक्त्रं ॥ ३० ॥

जयभारसमन्वितम् ॥ विकटास्यं त्रिजिह्वं च चतुर्नेत्रं द्विकराकिम् ॥ द्विभुजं च गदा

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

पाणिं वामे चाभयं संयुतम् ॥ ३ ॥ हयाननध्यानम् ॥ श्वेतो हयाननः खर्वो द्विभुजे
ऽनिभ्यानकः ॥ दक्षे डमरुकं धत्ते वामे चैव त्रिशूलकम् ॥ ४ ॥ महावीरध्यानं
॥ ध्यायेद्देवं महावीरं द्विकरां तु त्रिनेत्रकं द्विभुजं हास्यवदनं वराभयविधानकं
॥ ५ ॥ अन्यान्यानां यक्षाणां ध्यानानि विस्तारेण डामरे समुक्तानि ॥ ॥ इति
श्रीमोड्डीशे महातन्त्रराजे पार्वतीपरमेश्वरसंवादे षोडशः पटलः ॥ १६ ॥
अथ मृत्युंजयविधानम् ॥ देव्युवाच ॥ जगन्नाथ कृपासिंधो कृहि शास्त्रविशारद
मृत्युंजय शिवपूजां किं फलं च विधानकम् ॥ श्रीशिव उवाच ॥ वक्ष्ये नाहं क्षमो गौरी
त्वयि स्नेहात् प्रकाशितम् ॥ नवकल्पं नव कल्पेन वक्तव्यं वहि मुखे ॥ मुखेन देवि व
क्तव्यं यत्नमः प्राणवल्लभे ॥ मृत्युंजयो महादेवः साक्षात् मृत्युहरः फलः ॥ तस्य वि
धानं संक्षेपे वक्तव्यं सुसुन्दरि ॥ रोगशान्त्यर्थं देवेशि तस्य पूजाविधिर्यथा ॥ मृत्यु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ कि॰ड़ी ॥ जयंतमापूज्य लिंगं त्रिभुवनेश्वरम् रोगार्त्तो मुच्यते रोगाद्बद्धो मुच्येत बन्धनात् ॥ यस्तु सं
॥ ३१ ॥ पूजयेन्नित्यं लिंगम् तु जयंतं शिवं ॥ यमोऽपि प्रणमेत्तं भक्त्या किं करिष्यति पामरः ॥ तस्य पू
जाविधिं वक्ष्ये शृणुमत्प्राणवल्लभे ॥ जातिभेदमृत्तिकां गृहीत्वा ६ शाणितोलकम्
निर्माय पार्थिवं लिंगं कांस्यपात्रे निवेशयेत् ॥ पौराणिकेन मंत्रेण कुर्य्यात्स्वगठनं बुधः ॥ स्ना
पयेत्पंचामृतेन प्रत्येके ऽस्यारतोलकम् ॥ स्नानमंत्रेण प्रत्येकं द्वेगणस्नापयेत्सुधीः
॥ रोगक्षयकामनया नाममंत्रादि पूर्वकम् ॥ उपविश्यासने विप्रो धृत्वा धौतं च वासस
म् ॥ रुद्राक्षमालां कण्ठे वेष्टन्वा भस्मत्रिपुण्ड्रकम् ॥ उपचारां षोडशकं देयं भक्त्या प्रय
त्नतः ॥ सुवर्णस्याप्तसन्देयं तथैवाभरणानि च ॥ वस्त्रयुग्मं प्रदद्यात्तु परिधेयं यथा ॥ नं॰चः ॥
भवेत् ॥ ॥ शिवयंत्रं यथा ॥ षट्कोणं मण्डलं कृत्वा तदन्ते साध्यनामकम् ॥ प्रा ॥ ३१ ॥
सादबीजं हौं तं लिख्य ततः षट्कोणेषु प्रणवसहितं पंचाक्षरवर्णान् ॥ षडंगमंत्रां

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

स्थाविलिख्य तद्बहिः पंचदलानि ॥ विरचय्य तद्दलेषु ओं ईशानाय नमः ॥ ओं तत्पुरु
षाय नमः ॥ ओं अघोराय नमः ॥ ओं सद्योजाताय नमः ॥ ओं वामदेवाय नमः ॥ इति पंच
मंत्रान् प्रागादिक्रमेणालिखेत् ॥ तद्बहिरष्ट दलानि रचयित्वा तद्दलेषु मातृकावर्णा
न्लिखेत ॥ तद्बहिर्वृत्तं त्र्यम्बकेन वेष्टयेत् ॥ एतद्यंत्रं जपहोमादिना संपूज्य धार
येत् आयुरारोग्यैश्वर्यादिसिद्धिर्भवति ॥ ॥ अथ मृत्युंजययंत्रम् ॥ अथवा
मृत्युंजयदेवेशि यंत्रं सर्वसुसिद्धिदम् ॥ मध्ये साध्याक्षराण्यंकवर्ममभिविलिखेत्तमध्यमं
दिग्दलेषु कोणेष्वन्तमन्त्रस्ततः क्षितिभुवन मथो दिक्षु चन्द्रबिंदिष्ठं तानेयं
यंत्रकम् सकलभयहरं ॥ क्ष्वेडभूतापमृत्युः व्याधिव्यामोहदुःखप्रशमनमुदितं
श्रीप्रदं कीर्त्तिदायी ॥ ॥ मधुपर्कं काम्रपात्रे दद्याज्ज्ञानेन तद्ग्रमर्कं ॥ बिल्वप
त्रसहस्रं तु भक्त्या विनिवेदयेत् ॥ एवं संपूज्य लिंगैके जपेन्मंत्रं दिसहस्रकम् ॥ नमो

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

होमंपक्ववीनतउडुंबीसमिधैर्मूलैः॥ स्त्रीसिरांश्चानलेसोदेविस्त्रवर्णावस्त्रकैस्तथा गन्धर्वैर्वा गन्धैर्ध
वायथाविभवमानतः॥ अंगहीनानकर्तव्यापूजाचापफलदायनः॥ एकलिंगंसमाराध्यफ
लंस्यात्सप्तकेयुगे॥ ततफलंलभते देविकलौलंख्याचतुर्गुणा॥ तामुपात्रेतुसंस्थाप्यभ
क्तितोलर्कजलम्॥ तज्जलेनैवदेवेशिजडैःसंमार्ज्यरोगिणम्॥ क्षिपेदीपप्रज्ञिखा
यांचमंत्रमुच्चार्यमौनकम्॥ एवंविधिविधानेनपूजयेत्समूलिंगकम्॥ यादृक्यादृक्
भवेद्रोगोनाशमेतिमर्यादितम्॥ सांगेनपूजयित्वातुलभतेवांछितंफलम्॥ अंगमपनिक्र
मेरोगवदथाभवतिवासना॥ रोगोपश्चयनेलयोभोगोत्वकरुकोजितः॥ यदिमत्तवच
नेभक्तिसतसुक्तोभवेद्ध्रुवं॥ अन्यथायदिदेवर्षिसर्वंचनिष्फलंभवेत्॥ ॥ अ
थमंत्रपूजाविधानम्॥ अतःपरंप्रवक्ष्ये देवियत्रपूजाविधानकम्॥ कृत्वानित्यक्रियोदे
विस्वस्तिवाचनपूर्वकम्॥ संकल्पंचतथाकुर्यात्विधिवाक्यानुसारतः॥ अधेत्यादिअ

॥ तंत्रः॥
॥ २३॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

अमुकगोत्रः श्रीपूर्वक देवशर्मा यन्त्राधिष्ठित देवताया पूजार्थममुकयंत्र संस्कार महं
करिष्ये ॥ इति संकल्प्य महादेवि कशरोर्वाचनमाचरेत् ॥ पंचगव्यं ततः कृत्वा शिवमंत्रे
णाभिमंत्रितम् ॥ तत्र चक्रं क्षिपेन्मंत्री प्रणवेन समाकुलम् ॥ तदुद्धृत्य ततश्चक्रं स्थाप
येत्स्वर्णपात्रके ॥ पंचामृतेन दुग्धेन कस्तूरीकुंकुमेन च पयोदधिघृतक्षौद्रशर्करा
ख्यैरनुक्रमात् ॥ तोयपूर्णाम्बरैः कुर्यात् पंचामृतेन - - - अष्टाभिः कलशै
र्देवि अष्टभिर्वारिपूरितैः ॥ कषायजलसंपन्नैः कारयेत् स्नानमुत्तमं ॥ स्नानं समाप्य
तां देवीं स्थापयेत्स्वर्णपीठके ॥ ॥ गायत्री यथा ॥ यंत्रराजाय विद्महे महायं
त्राय धीमहि तन्नो यंत्रः प्रचोदयात् ॥ स्वस्वयंत्रं अष्टाग्रे रा गायत्र्याचाभिमंत्रयेत्
अष्टोत्तरं शतं देवि देवताभावसिद्धये ॥ आत्मशुद्धिं ततः कृत्वा षडङ्गं देवतां यजेत्
तत्रावाह्य महादेवि जीवन्यासं च कारयेत् ॥ ॥ प्राणप्रतिष्ठा ॥ अस्य ॥ प्राणप्रतिष्ठा

487

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ कि·त्री ॥ मंत्रस्यब्रह्माविष्णुमहेश्वरा ॥ ऋष्यऋगयजुःसामानिछन्दांसिचैतन्यंदेवताप्राणप्र
॥ ३२ ॥ तिष्ठायांविनियोगः ॥ उपचारैःषोडशभिर्महामुद्रादिभिःसदा ॥ फलताम्बूलनैवेद्यैःधू
पंतत्रसमर्च्चयेत् ॥ पट्टवस्त्रादिकंदद्याद्वस्त्रालंकारमेवच ॥ छत्रंचामरंघण्टांयथा
योग्यंमहेश्वरि ॥ सर्वमेतत्प्रयत्नेनदद्यात्सम्महितेरतः ॥ ततोजपेत्सहस्रन्तुसकले
प्सितसिद्धये ॥ जपसमापनेकुर्यात्दशांशेनतर्पणम् ॥ अष्टोत्तरशतंहुत्वासम्पाता
ज्यंविनिक्षिपेत् ॥ होमकर्मणोऽशक्तश्चेद्द्विगुणंजपमाचरेत् ॥ ततोदक्षिणांदद्यात्ततोदे
वविसर्जनम् ॥ अस्यप्रयोगः ॥ कृतनित्यक्रियःस्वस्तिवाचनपूर्वकंसंक
ल्पंकुर्यात् ॥ अद्येत्यादि अमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्मा अमुकदेवतायाःपूजार्थं ॥ तंत्रः ॥
अमुकयंत्रसंस्कारमहंकरिष्यामि ॥ ततःपंचगव्यमानीय ह्रौं इतिमंत्रेणाष्टोत्तरशतेनअ ॥ ३२ ॥
भिमंत्र्यप्रणवेनयंत्रंतत्रक्षिपेत् ॥ ततउत्थाप्यस्नापयेच्छीतलजलचन्दनगन्धकस्तूरी

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

कुंकुमैः ॥ स्नापयित्वा पंचगव्यमानीय हौं इति मंत्रेणाऽष्टोत्तरशताभिमंत्र्य प्रणवेन शो
धयित्वा स्नापयेत् ॥ तत्र क्रमः ॥ प्रथमं क्षीरेण स्नापयित्वा धूपं दद्यात् ॥ एवं दध्ना घृ
तेन मधुना शर्करया च ॥ ततोऽष्टभिः कलशैः स्नापयेत् ॥ कुंकुमगोरोचनया चन्दनमि
श्रितैस्तोयैः स्नापयेत् ॥ सर्वत्र स्नानं मूलमंत्रेण ततो यंत्रमुत्तोल्य उच्छ्रायेण तत्स्था
पयं चेत् गायत्र्या अष्टोत्तरशताभिमंत्र्य प्राणप्रतिष्ठां कुर्यात् ॥ अस्य प्राणप्रतिष्ठामंत्रस्य
ब्रह्माविष्णुमहेश्वरा ऋषयः ऋग्यजुःसामानि छन्दांसि चेतन्यं देवता प्राणप्रतिष्ठायां
विनियोगः ॥ तद्यथा ॥ ॐ आं ह्रीं क्रों यं रं लं वं शं षं सं हौं हंसः अमुकदेवतायाः प्राणा इह प्रा
णाः ॥ जीव इह स्थितः सर्वेन्द्रियाणि वाङ्मन इत्यादि प्राणान्प्रतिष्ठाप्य तत्र प्रकृति
देवतामावाह्य षोडशोपचारैः पंचोपचारैर्वा पूजयेत् ॥ तत्र पद्मलक्षणादिकं दत्वा
अष्टोत्तरशतं सहस्रं वा जप्त्वा शालभ्यो बलिं दद्यात् ॥ ततोऽष्टोत्तरशतं होमं कुर्यात् ॥

488

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ क्रि·डी॥ होमाभावे द्विगुणजपः कार्य्यः॥ ततो दक्षिणां दत्वा द्विजावधारणं कुर्य्यात्॥ ॥ इति क्रि
॥ ३४॥ योड्डीशे महातंत्रराजे पार्वतीपरमेश्वरसंवादे सप्तदशः पटलः॥ १७ ॥ अथ शिवयं
त्रम्॥ तत्रादौ॥ षट्कोणमष्टदलं कृत्वा तन्मध्ये साध्यनामयुक्तं प्रासादबीजं विलिख्य षट्
कोणेषु प्रणवसहितं पंचाक्षरवर्णान् विलिख्य विवरेषु षडंगमंत्रान्॥ तद्बाह्ये पंच
दलानि विरचय्य तद्दलेषु ओं वामदेवाय नमः॥ ओं ईशानाय नमः॥ ओं तत्पुरुषा
य नमः॥ ओं अघोराय नमः॥ ओं सद्योजाताय नमः॥ इति पंचमंत्रान् प्रागादिक्रमेणालि
खेत्॥ तद्बहिरष्टदलानि रचयित्वा तद्दलेषु मातृकावर्णान् लिखेत् तद्बहिर्त्रि
त्र्यम्बकेन वेष्टयेत् ततो यंत्रे जपहोमादिः कार्य्यः॥ ॥ अथ मृत्युंजययंत्रम्॥ ॥तंत्रः॥
मध्ये साध्याक्षराण्यं क्रमवमपि विलिखेन्मध्यमं दिग्दलेषु कोणेषु तेमनो ललतशि ॥३४॥
निश्चवनमथोदिक्षु चतुर्विदिक्षु॥ एतं तैयंत्रं तद्युक्तं सकलभयहरं॥ क्षेड्भूतापमृत्यु

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

याधिव्यामोहदुःखप्रशमनमुदितेश्रीयदं कीर्त्तिदायी ॥ ॥ अथ रोगशान्त्यर्थं
त्र्यम्बकमन्त्रं जीवनीविधानम् ॥ त्र्यम्बकस्य ध्यानं ॥ स्वच्छं स्वच्छारविन्दस्थितमुभ
यकरे संस्थितौ पूर्णकुम्भौ ॥ द्वाभ्यां मेणाक्षमालेनिजकरकमले द्वौ घटौ नित्यपू
र्णौ ॥ द्वाभ्यां तौ च स्रवन्तौ शिरसि शशिकला चामृतैः प्लावयन्तं देहं देवो दधानं
धिदिशतु विशदाकल्पजालैः श्रियं वः ॥ आदौ प्रासादवीजं तदनु मृतिहरं तारकं
व्याहृतीं च ॥ प्रोच्चार्य त्र्यम्बकं यो जपति च सततं संपुटं चानुलोमम् ॥ प्रासादवीजं
हौं ॥ मृतिहरं त्र्यक्षरं मृत्युञ्जयमन्त्रं ओं जुं सः तारकं ओं ॥ व्याहृतिर्भूर्भुवःस्वः ॥ तेन
हौं ओं जुं सः ओं भूर्भुवः स्वः ततस्त्र्यम्बकमन्त्रः पूर्वमन्त्रेण अनुलोमक्रमेण संपुटि
तः ॥ अल्पजपात् सर्वसिद्धिर्भवति ॥ पुनः – – – – – ॥ गायत्र्याः प्रथमपादं
त्र्यम्बकस्य प्रथमपादम् ॥ इत्यादि च ध्यानं पूर्ववत्क्रमं च ॥ – – – – – – –

489

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

इति क्रियोड्डीशे महातंत्रराजे पार्वती परमेश्वर सम्वादे अष्टादशः पटलः ॥ १८ ॥ अथ
मृत्युंजयकवचम् ॥ श्रीदेव्युवाच ॥ भगवन् देवदेवेश देवतानां प्रपूजितः ॥ सर्वं मे कथि
तं देव कवचं न प्रकाशितं ॥ मृत्युरक्षाकरं देव सर्वाशुभविनाशनम् ॥ कथय स्वामिने ना
थ यदि स्नेहोऽस्ति मां प्रति ॥ ॥ श्रीईश्वर उवाच ॥ अथ मृत्युंजयस्यास्य मन्त्रस्य वा
मदेव ऋषिर्गायत्री छन्दो मृत्युंजयो देवता साधकाभीष्टसिद्ध्यर्थे विनियोगः प्रकीर्ति
तः ॥ शिरो मे सर्वदा पातु मृत्युंजय सदाशिवः ॥ त्रिरक्षरस्वरूपो मे वदनं च महेश्वरः
पंचाक्षरात्मा भगवान् भुजौ मे परिरक्षतु ॥ मृत्युञ्जयस्त्रीबीजात्मा आयुरक्षतु मे मस
बिल्वमूले समासीनो दक्षिणामूर्तिरव्ययः ॥ सदा मे सर्वतः पातु षट्त्रिंशद्वर्णरूप
धृक् ॥ द्वाविंशत्यक्षरो रुद्रः कुक्षौ मे परिरक्षतु ॥ त्रिवर्णात्मा नीलकण्ठः कण्ठं रक्ष
तु सर्वदा ॥ चिन्तामणिर्बीजपूरे अर्द्धनारीश्वरो हरः ॥ सदा रक्षतु मेगुह्यं सर्वसम्पत्

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

प्रदायकः ॥ त्रिरक्षरस्वरूपात्माऽजठरस्थो महेश्वरः ॥ मार्त्तण्ड भैरवो नित्यं पादौ मे परि-
रक्षतु ॥ ओं जुं सः महावीरस्वरूपात्त्रिपुरान्तकः ॥ ऊर्द्ध्वमूर्द्ध्नि ईशानो मम रक्षतु सर्वदा
॥ दक्षिणस्यां महादेवो रक्षेन्मे गिरिनायकः ॥ अघोराख्यो महादेवः पूर्वस्यां परिरक्ष-
तु ॥ वामदेव पश्चिमस्यां सदा मे परिरक्षतु ॥ उत्तरस्यां सदा पातु सद्योजातस्वरूपधृ-
क् ॥ इत्थं रक्षाकरं देवि कवचं देवदुर्लभम् ॥ प्रातर्मध्याह्नकाले च यः पठेच्छिव-
सन्निधौ ॥ सोऽभीष्टफलमाप्नुयात् कवचस्य प्रसादतः ॥ कवचं धारयेद्यस्तु साध-
को दक्षिणे भुजे ॥ सर्वसिद्धिकरं पुण्यं सर्वारिष्टविनाशनम् ॥ योगिनीभूतवेताला ४९०
:प्रेतकूष्माण्डपन्नगाः ॥ न तस्याहिंसकाः सर्वे नित्यं भवनपालयेत् सदा ॥ पठित्वाभ्य-
र्चयेत् देवि यथाविधिपुरःसरं ॥ लभं च फलमंत्रस्य पुरश्चरणमुच्यते ॥ नजार-
रो महादेवि मन्त्ररोगविनाशनम् ॥ एवं यः जपते मन्त्रं प्रयोगानि मवाप्नुयात् ॥ इ

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ क्रि॰ड्डी ॥
॥ ३६ ॥

निज्ञातं महादेवि तस्य वक्त्रे स्थितं सदा ॥ कवचस्य प्रसादेन मृत्योर्ज्जेता भवेन्नरः ॥ अन्य
था सिद्धिहानिः स्यात् सत्यमेतन्मयोदितम् ॥ तव स्नेहान्महादेवि कथितं कवचं शुभं
न देयं कस्यचिद्भद्रे यदीच्छेत्स्वात्मनो हितम् ॥ इति मृत्युंजय कवचं समाप्तं ॥ अस्य पूजा
उक्ता ॥ ॥ इति क्रियोड्डीशे महातंत्रराजे पार्वतीपरमेश्वरसंवादे एकोनविंशति
तमः पटलः ॥ १९ ॥ अथ यंत्रप्रकरणम् ॥ अथ वन्ध्यायंत्रेम ॥ अतः परं शृणु दे
वि यंत्रं धारणमुत्तमम् ॥ यंत्रधारणमात्रेण सर्वाभीष्टफलं लभेत् ॥ जन्मवन्ध्या भवेत्
नारी पुत्रार्थिनी शुभं भवेत् ॥ नगगोरोचनाद्येन लिखेत् यंत्रमनुत्तमं ॥ वृत्तद्वयं समालि
ख्य पद्ममष्टदलं लिखेत् ॥ प्रतिपत्रे लिखेन्मायामुपरि विलिखेत्ततः ॥ भूर्जपत्रे
लिखेत् यंत्रं धारयेत्तु महेश्वरि ॥ कुक्षौ धृत्वा महायंत्रं शुभपुत्रवती भवेत् ॥ प्रयोगा
न्तं न कार्यं नान्यत्र प्राणशंकटे ॥ दक्षिणांगुरवे दत्त्वा गृह्णीयात् यंत्रमुत्तमं ॥ १

॥ तंत्रः ॥
॥ ३६ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ वृत्तंचतुर्द्दलंपद्मंभूपुरेणसमन्वितम् ॥ वर्णमध्येलिखेत्देवि साधकस्त्वांविशो
धतः ॥ पुत्रवतीपुरंपश्चात् भवन्त्वितिपुरंततः ॥ प्रणवैःपुटितांलज्जांत्रिधापत्रेषु
संलिखेत् ॥ पूर्ववत् पूजयेत् देविधारयेत् दक्षिणेभुजे ॥ सत्यंसत्यंहिदेवेशि वन्ध्या
पुत्रवतीभवेत् ॥ दुर्भगाचेत्भवेन्नारी सुभगामासतोभवेत् ॥ १ ॥ अथरक्षायन्त्रं
॥ अतःपरंप्रवक्ष्यामिमहारक्षाकरंपरं ॥ यन्त्रराजंघानवपतिमर्म्महारक्षाकरो
भवेत् ॥ पंचदलंलिखेत्देवि ग्लौंबीजेनवलान्वितम् ॥ गंपंचकेसर्वमध्येलिखित्वा
धारयेत्यदि ॥ नतस्यजन्तुभीतिःस्यात्नित्यंरक्षाकरोहरः ॥ गोरोचनाकुंकुमाभ्यांभू
र्जेसंलिख्यधारणां ॥ नत्वापूजामहादेविगणपतिंप्रपूजयेत् ॥ पूजितंधारितंचैव
सर्वोपद्रवनाशनम् ॥ २ ॥ वृत्तमष्टदलंपद्मंभूपुरेलांलिखेत् ॥ गोरोचना
भिःसंलिख्यधारणात्परमेश्वरि ॥ उक्तरूपेलिंगपूजाविधानंहिमहेश्वरि ॥ पूजनात्

५११

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

॥ क्रि॰श्री ॥
॥ ३ ॥

धारणादेव अपमृत्युविनाशनम् ॥ ४ ॥ अथपुत्रजननयंत्रम् ॥ बिन्दुवृत्तं समालिख्य
लिखेदष्टदलं ततः ॥ प्रतिपत्रेषु वं बीजं लिखेच्च पृथक् पृथक् ॥ पूर्ववत् पूजयेद्देवि
धारणात् मृत्युनाशनम् ॥ काकवन्ध्या जनन्यापि वहुपुत्रकरं परम ॥ ५ ॥ षट्कोणं
विलिखेद्वृत्तं ततश्चाष्टदलं लिखेत् ॥ षट्कोणेषु च षण्नदीर्घान् विलिखेत् परमेश्व
रि ॥ ऐं ह्रीं श्रीं ऐं क्लीं फट्स्वाहा लिखेदष्टदले ततः ॥ सर्वमध्ये लिखेद्देवि ततष्ट ग्गु
षमहेश्वरि ॥ प्रणवं तु नमो माया साधकाख्यन्तु ङेन्तिकम् ॥ भूपत्रं च समालिख्य
उन्मादयपदं ततः ------ धारयेत् यंत्रमुत्तमम् ॥ धारणात् सर्वसंपत्ति
र्भवेद्देवि न संशयः ॥ पूजनं पूर्ववत् क्रमम् ॥ देवीं कालीमंत्रेण पूजयेत् ॥ ८ ॥ अ
थवशीकरणयंत्रम् ॥ वशीकरणयंत्रेन्तु भृग्गु मन्त्राणाव क्षोभे ॥ यस्य धारणमा
त्रेण वशी कुर्यान्नृणां ततः प्रिये ॥ चतुर्वृत्तं समालिख्य लिखेदष्टदलं ततः ॥ ओं श्रु

॥ तीव्रः ॥
॥ ३ ॥

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

मुखं बन्धयति प्रति पत्र दलं लिखेत् ॥ यस्य नामाभि संलिख्य वाह्ये संधारयेच्छिवे ॥ पूर्व
वत्पूजयेद्देवीं जपेल्लक्षं विधानतः ॥ वाम राशं प्रयोगं च पूजयेद्देवि साधकः ॥
--- --- कृत्वा चैव विधानतः ॥ ७ ॥ अथ बन्धमुक्ति यंत्रम्
लिखेद्भूर्जं न वहिः सु स्वरान् लिखेत् ॥ वहिर्भूर्ध्व द्वयं लिख्य चतुर्दिक्षु चहीं लिखेत्
वसुयुग्माष्ट पत्रं च लिखेत् गोरोचनादिना ॥ ग्रीवायां कण्ठदेशे वा शिखायां वापि
धारणात् ॥ बन्धमुक्तिर्भवेत्तस्य नवमे दिवसे नघ पूर्ववत्कृत्वा यथा पूजा ॥ दुर्गामं
त्रं लक्षं जपेत् ॥ ८ ॥ अथ डाकिन्यादि भयविनाशन यंत्रं जीववत्सायंत्रं च ॥ व
सुयुग्मं लिखेत्तत्र मायाबीज चतुष्टयम् ॥ चतुष्कोणद्वयं वाह्ये लिखित्वा धारयेत्तय
दि ॥ नाशयेत् क्षण मात्रेण डाकिन्यादि विनाशनम् ॥ मृतवत्सा यदि भवेन्नारी दुः
ख पराय णा ॥ धारयेत् परमं यंत्रं जीववत्सा ततो भवेत् ॥ ९ ॥ दीर्घ रेखा द्वयं द

५१२

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

न्यानत्याग्रेऽष्टदलं लिखेत् ॥ ॐ ह्रीं देवदत्तं ह्रीं ॐ रे खां मध्ये लिखेत् प्रिये ॥ रे खा गात्र दद
ले ॐ हूं रे खा घनत्न द लेच ॐ लिखेत् ॥ गोरोचनाकुंकुमेन तथैवालक्तकेन तथा ॥ यस्यना
मार्थं संलिखेत् स्यात् पूर्येत परमेश्वरि ॥ पंचामृतेषु देवेशि जीववत्साभवेत् प्रिसा ॥ तत
स्तु तस्या कालमृत्युर्नान्यथा जायते प्रिये ॥ उक्तरूपे तथा पूजालक्षमेकं जपेत् शिवे ॥
१० ॥ इति क्रियोड्डीशे महातंत्रराजे पार्वतीपरमेश्वरसंवादे यंत्रप्रकरणं नाम
विंशतितमः पटलः ॥ ॥ अथ विजयानुपानम् ॥ घृतयोगेन विजया महा
तेस्करी चक्षुर्दोषादिवारिणी ॥ चक्षुर्दोषादिकारिणी इति पाठान्तरम् ॥ जलयो
गेन अजीर्णनाशिनी ॥ घृतेन मेधावाग्देवी वश्यकारिणी कफरोगनशोषांध्यमधु
नासह नाशयेत् ॥ सैन्धवेन महावह्नि - - - लवणेनच ॥ शर्करया गुडेनापि भू
लाम्लपित्तनाशिनी ॥ वलपुष्टिप्रसाममधुरस्वरदायिनी ॥ केवला ज्ञानदापि जयासर

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF
Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

वं सिद्धिदायिनी सिद्धिरिति ॥ ॥ इति क्रियोड्डीशे महातंत्रराजे पार्वतीप
रमेश्वरसम्वादे विजयानुपानं नाम एकविंशतितमः पटलः ॥ २१ ॥ अथ
मंगलचण्डीप्रयोगः ॥ ॥ ओँ ह्रीँ श्रीँ क्लीँ सर्वपूज्ये देवि मंगलचण्डिके हूँ हूँ फट्
स्वाहा ॥ इत्येकविंशाक्षरो मनुः ॥ ॥ ध्यानं यथा देवीं षोडशवर्षीयां शाश्वत्सुस्थि
रयौवनाम् ॥ सर्वरूपगुणाढ्याञ्च कोमलाङ्गीं मनोहराम् ॥ श्वेतचम्पकवर्णाभां
चन्द्रकोटिसमप्रभाम् ॥ वह्निशुद्धांशुकाधानां रत्नभूषणभूषिताम् ॥ शुक्लवासां
[illegible]वापाठान्तरम् ॥ बिभ्रतीं कवरीभारं मल्लिकामाल्यभूषितम् ॥ बिम्बोष्ठीं सुदतीं शुद्धां शरत्पद्मनिभाननाम् ॥ ईषद्धास्य
प्रसन्नास्यां सुनीलोत्पललोचनाम् ॥ जगद्धात्रीं च धात्रीं च सर्वेभ्यः सर्वसंपदाम् ॥ सं
सारे सागरे घोरे पोतरूपां वरां भजे ॥ ॥ इति श्रीक्रियोड्डीशे महातंत्रराजे पार्वतीप
रमेश्वरसंवादे मङ्गलचण्डीप्रयोगो नाम द्वाविंशतितमः पटलः समाप्तः ॥ ॥ शुभम्

५९३

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu

CC-0. In Public Domain. Digitization by eGangotri.Funding: MIDF

॥ कि॰क्री ॥
॥ ३९ ॥

॥ तंत्रः ॥
॥ ३९ ॥

Nepal Sanskrit University, Balmeeki Campus, Kathmandu